

① Bible, New Test, Sheetswa. (1903)

ITESTAMENTA GISWA

GA

HOSI YA HINA JESU KRISTU,

KOTA KU KLANGANASILWEKO HI XITSWA.

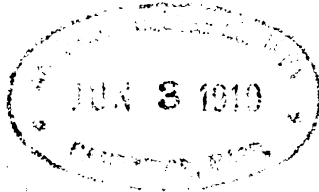
FIRST EDITION, 1903.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR 1816.
1903.

[*Sheetswa Testament.*]

2235.120.5

American Bible Society

MABUKU YA ITESTAMENTA GISWA,

HI ZIPIMO ZA YONA.

Peji.	Zipimo.	Peji.	Zipimo.
1 Mateu	28	467 I. Timote	6
74 Marku	16	476 II. Timote	4
119 Luka	24	482 Titusi	3
198 Johani	21	486 Filemone	1
256 Mitiro	28	488 Maheberu	13
333 Roma	16	512 Jamesi	5
365 I. Korinte	16	520 I. Petro	5
397 II. Korinte	13	530 II. Petro	3
418 Galatia	6	535 I. Johani	5
429 Efesusi	6	544 II. Johani	1
441 Filipi	4	545 III. Johani	1
449 Kolosi	4	546 Jude	1
456 I. Tesalonika	5	549 Kuvululwa	22
468 II. Tesalonika	3		

A IVANGELI HI KU SALA KA MATEU.

XIPIMO 1.

1 A buku ga xizukulwana xa Jesu Kristu, *nwana wa Davida*, *nwana wa Abrahamama*.

Luka 3. 23. xip. 22. 42. Joh. 7. 42. Mit. 2. 30. & 13. 23. Roma 1. 3. Gal. 3. 16.

2 Abrahamama i lo trala Isaka; Isaka i lo trala Jakobe; Jakobe i lo trala Juda ni bamakabye bakwe;

3 Juda i lo trala Parezi ni Zara ka Tamara; Parezi i lo trala Hesromi; Hesromi i lo trala Aramu;

4 Aramu i lo trala Aminadaba; Aminadaba i lo trala Nasoni; Nasoni i lo trala Salmoni;

5 Salmoni i lo trala Boazi ka Rahabi; Boazi i lo trala Obedi ka Ruti; Obedi i lo trala Jese;

6 Jese i lo trala Davida Hosi.

Davida i lo trala Solomoni ka *ywaloyi a nga hi wasati wa Uria*;

7 Solomoni i lo trala Rehoboama; Rehoboama i lo trala Abija; Abija i lo trala Asa;

8 Asa i lo trala Jehoxafati; Jehoxafati i lo trala Joramumu; Joramumu i lo trala Uzia;

9 Uzia i lo trala Jotamu; Jotamu i lo trala Ahazi; Ahazi i lo trala Hezekia;

10 Hezekia i lo trala Manasa; Manasa i lo trala Amoni; Amoni i lo trala Josia;

11 Josia i lo trala Jekonia ni bamakabye bakwe, xikatini ba konwiwa ba yiswa le Babuloni.

12 A nzako na ba konwilwe ba yiswa Babuloni, Jekonia i lo trala Salatieli; Salatieli i lo trala Zerubabeli;

13 Zerubabeli i lo trala Abiudi; Abiudi i lo trala Eliakimu; Eliakimu i lo trala Azori;

14 Azori i lo trala Sadoki; Sadoki i lo trala Akimu; Akimu i lo trala Eliudi;

15 Eliudi i lo trala Eleazari; Eleazari i lo trala Matani; Matani i lo trala Jakobe;

16 Jakobe i lo trala Josefa nuna wa Maria, hi ka yena ku lo tralwa Jesu, a bitwako Kristu.

17 Hizalezo zonkle zizukulwana zi sukako hi ka Abrahamama kala ku Davida hi kume ni mune wa zizukulwana; kusuka hi ka Davida

- kuya kukonweni ka le Babuloni i kume ni mune wa zizukulwana ; kusuka hi le kukonweni ka le Babuloni kala ku Kristu i kume ni mune wa zizukulwana.
- 18 Makunu kutralwa ka Jesu Kristu ku wa hi ka ku ngahi : Hi laha nyine wakwe Maria a nga wutilwe hi Josefa, hi mahlweni na ba nga se ku *klangana katiginwe* i lo wonwa na hi ni nyimba ya Moya wa ku Basa.
Luka 1. 27. & 1. 35.
- 19 Ni Josefa nuna wakwe, i wa hi munhu a lulamileko, i wa nga ranzi ku mu wisa tingana, i wa hi ni mbilu ya ku tsika xikundleni.
- 20 Kanilezi na ha alakanya lezi zilo, languta, a ngelosi ya Hosi yi woneka kakwe hi kulora, yiku, Josefa, wena *nwana* wa Davida, u nga cabi a ku mu teka ka wena Maria sati wa wena : hakuba nyimba leyi a nga nayo hi ya Moya wa ku Basa.
Luka 1. 35.
- 21 I ta trala *nwanana* ; u ta mu cula bito gakwe ku hi JESU ; hakuba hi yena loyi a ta nga hanyisa banhu ba yena kuonheni kabye.
Luka 1. 31. Mit. 4. 12. & 5. 31. & 13. 23, 38.
- 22 Makunu zonkle lezi zilo zi maheka, a ku kasi ku fela ku tatiseka lexi xi nga kanelwa hi Hosi ka muprofeti, ku ngalo,
- 23 Languta, a bulwa wu ta xura nyimba, wu ta trala a *nwanana*, ba ta bitana bito gakwe Imanueli ; loku ku hi ku ngalo, na ku hi *kuklamusela*, Nungungulu i na hina.
- 24 Na Josefa na vukile *kuekleleni* kakwe, i lo maha kota a ngelosi ya Hosi yi nga mu laya, a mu teka sati wakwe ;
- 25 A nga mu *tibangi* karala i lo trala *nwana* ; i lo mu cula bito gakwe Jesu.
Luka 2. 7, 21.

XIPIMO 2.

- 1 Makunu laha na Jesu na *tralilwe* Betlehema wa Judia masikwini ya Herodi a hosi, languta, a banhu bo *klariha* ba nga ta hi le mutsuwuka gambu ba lo cikela Jerusalema, baku,
Luka 2. 4, 6, 7.
- 2 I kwihi loyi a *tralilweko* a Hosi ya ba Juda ? hakuba hi wonile a nyeleti yakwe mutsuwuka gambo, hi tile ku mu kozela.
Luka 2. 11.
- 3 Laha Herodi a Hosi na zi zwile, i wa karateka, *zinwe* ni Jerusalema gonkle.
- 4 Yi *tsombanyisa* katiginwe bonkle bapristi ba hombe ni batsali ba banhu, a wutisa hi bona hi kwihi laha Kristu a ta nga *tralwa*.
- 5 Bona ba te ngalo kakwe, Le Betlehema wa Judia : hakuba zi ngaho ku *tralilwe* hi muprofeti,

- 6 Na wena Betlehema, tiko ga Judia, a ku tsongwanyani ka ba fumeli ba ba Juda: hakuba hi ka wena ku ta huma mufumeli, loyi a ta nga maha a murisi wa banhu ba mina ba Israeli.
Joh. 7. 42. Kuv. 2. 27.
- 7 Zonake Herodi hi le xikundleni a bitana banhu bo klariha, a wutisisa kwatsi hi xikati laha nyeleti yi nga woneka ha xona.
- 8 I lo ba ruma le Betlehema, aku ngalo, Fambani mu ya labisisa ka loye nwanana muswa; laha na mu mu kumile yena, mu ta nzi rumela mhaka, kasi na minawu kambe nzaya nzi ya mu kozela.
- 9 Bona, laha na ba zwile hosi, ba lo famba ndleleni yabye; mangabye, a nyeleti, leyi ba nga yi wona mutsuwuka-gambu, yi lo ranga mahlweni kabye, yi lota yima laha a xihlangana xiswa xi nga hi kona.
- 10 Laba na ba wona nyeleti, ba lo tsaka nguvu hi kutsaka ka hombe.
- 11 Ba lo engena lomo ndlwini ba lo wona xihlangana xiswa ni Maria nyine wa xona; na bona ba lowa lahasi ba xi kozela; ba vulula zikwama zabye ba mu nyika zinyikiwo, a nzalama ni hlakati ni mure.
- 12 Na ba layilwe hi Nungungulu hi kulora lezaku ba nga wuyi ka Herodi, ba loya le ka le kabye tiko hi yinwani ndlela.
xip. 1. 20.
- 13 Makunu laha bona na ba sukile, languta, a ngelosi ya Hosi yi woneka ka Josefa hi kulora, yiku, Suka u teka xihlangana xiswa ni nyine wa xona, uabela Gipite, u ya tsama kona nzi karala nzi ku byela: hakuba Herodi i ta laba xihlangana xiswa ku xi daya.
- 14 I lo suka a teka xihlangana xiswa ni nyiné wa xona ni wusiku, aya le Gipita;
- 15 I wa hi kwaleyo ku kala kuta kufa ka Herodi: kasi ku fela ku tatiseka lexi xi nga wulawulilwe hi Hosi ka muprofeti, yiku,
Le Gipite nzi lo bitana nwana wa mina.
- 16 Zonake Herodi, laha na wona ku ngalo i kanganyisilwe hi banhu bo klariha, i wa lo suka hi kuzangara, i lo ruma, ku ya daya a zihlangana zonkle za ba banuna lezi zi nga hi kona Betlehema, ni mimbinganweni yonkle ya kwaleyo, kusukela ka malembi mambiri ni ku relela, hi xikatini lexi a nga wutisisa ha xona banhu bo klariha.
- 17 Zonake ku lo tatiseka lexi xi nga wulawulilwe hi Jeremia muprofeti, aku,
- 18 Ni gezu gi lo zwala Rema, na gi rila hi hlomulo wa hombe, Rakeli a rile-

lako zihlangana zakwe ;
A nga vumeli ni ku ca-
belelwa, hilezi ba nga
haba.

- 19 Kanilezi laha na Herodi na
file, languta, a ngelosi ya
Hosi yi woneka hi kulora
ka Josefa le Gipiti,
20 Yiku, Suka u teka xihla-
ngana xiswa ni nyine wa
xona, u ya tikweni ga ba
Israeli : hakuba ba file laba
ba nga laba wutomi ga xi-
hlangana.
21 Na yena i lo suka i lo teka
xihlangana xiswa ni nyine
wa xona, i lota tikweni ga
ba Israeli :
22 Kanilezi laha na zwile ku
ngalo Arkelau i fumile Ju-
dia wutsanweni ga raru
wakwe Herodi, i wa caba
kuya leyo ; na kangetilwe
hi Nungungulu hi kulora, i
lo potsolokela klelweni ga
le Galile,

xip. 3. 13. Luka 2. 39.

- 23 I lota aka mutini wu bitwa-
ko Nazareta : kasi ku fela
ku tatiseka lexi xi nga ka-
nelwa hi baprofeti, baku
ngalo, yena i ta bitiwa mu
Nazareta.

Joh. 1. 45.

XIPIMO 3.

- 1 Masikwini lawo ku lota
Johani mu Bapatizi, na ka-
nela xiwuleni xa Judia,
Marku 1. 4, 15. Luka 3. 2, 3. Joh. 1. 28.
2 Aku, Hunzulukani ; hakuba
mufumo wa tilo wu tsinele.

xip. 4. 17. & 10. 7.

- 3 Hakuba yena hi ywaloye a
nga kanelwa hi Isaya mu-
profeti, aku ngalo,

A gezu ga munwe a bako
hungu xiwuleni, mahani
nwina ku longisela ndlela
ya Hosi, mahani mago-
nzo yakwe ma lulama.

Marku 1. 3. Luka 3. 4. Joh. 1. 23.
Luka 1. 76.

- 4 Makunu Johani wutsumbu
gakwe i wa hi ni nguwo ya
wuya ga kameli, ni bandi
ga xikumba xiwunwini xa-
kwe ; ni kuga kakwe ku wa
hi humbi ni wulombe ga
kwati.

Marku 1. 6.

- 5 Zonake ba ya kakwe ba Je-
rusalema, ni Judia gonkle,
ni matiko wonkle ma renze-
lekeleko Jordani ;

Marku 1. 5. Luka 3. 7.

- 6 Ba lo bapatizwa hi yena co-
ngweni wa Jordani, ba wu-
lela kuonha kabye.

Mit. 19. 4, 18.

- 7 Kanilezi laha na wona a
wunyingi ga ba Farisi ni ba
Sadusi na bata kubapatizeni
kakwe, i te ngalo kabye, Li-
xaka la tinyoka, mu kange-
tilwe hi mani kuabela
kulo gi tako ?

xip. 12. 34. & 23. 33. Luka 3. 7, 8, 9.
Roma 5. 9. 1 Tesa. 1. 10.

- 8 Hikwalaho humesani miha-
nzo leyi yi fanelako kuhu-
nzuluka :
9 Mu nga alakanyi wutsubyi-
ni ga nwina, Hi na Abra-
hama dadani wa hina : ha-
kuba nzi ngalo ka nwina,
Nungungulu i na ntamo ku

laya maribye laya ku maha
banana ba Abrahamama.

Joh. 8. 33, 39. Mit. 13. 26.
Roma 4. 1, 11, 16.

10 Hambu makunu xihloka xi
bekilwe mitswini ya tisi-
nya: tisinya tonkle leti ti
nga traliko mihanzo yo na-
nziha ti ta tsemiwa, ti ho-
xwa nzilweni.

xip. 7. 19. Luka 13. 7, 9. Joh. 15. 6.

11 Hi zinine nzi mu bapatiza
hi mati ka kuhunzuluka:
kanilezi loyi a tako hi le
nzako ka mina i na ntamo
ku nzi hunza, loyi a zilato
zakwe nzi nga faneliko ku
zwala: i ta mu bapatiza hi
Moya wa ku Basa ni nzi-
lo:

Marku 1. 8. Luka 3. 16. Joh. 1. 15, 26,
33. Mit. 1. 5. & 11. 16. & 19. 4. &
2. 3, 4. 1 Kor. 12. 13.

12 Loyi a lihlelo li nga le ca-
njeni gakwe, yena i ta he-
heresisa a mabele yakwe;
i ta wungeletela a mahuba
yakwe makombeni yakwe,
kanilezi a mungu i ta wu
hisa hi nzilo wu nga time-
kiko.

xip. 13. 30.

13 Zonake ata Jesu a huma
Galile le Jordani ka Johani,
a kuta ku bapatizwa hi
yena.

Marku 1. 9. Luka 3. 21. xip. 2. 22.

14 Kanilezi Johani nga a mu
kanetile, a ku ngalo, Nzi fa-
nelwe ku bapatizwa hi we-
na, wena uta ka mina ke?

15 Kanilezi Jesu na hlamula
aku ka yena, Ku vumele
makunu: hakuba zi ngaho

hi tatisa kululama konkle.
Zonake i lo mu vumela.

16 Ni Jesu, laha na ha bapati-
zwa, na ha huma zalezelo hi
lomo matini: mangabye,
tilo gi lo vululeka ka yena,
i lo wona Moya wa Nungu-
ngulu na wu relela kota tu-
ba, wuta ka yena;

Marku 1. 10. Luka 3. 22. Joh. 1. 32, 33.

17 Mangabye, a gezu gi huma
le matilweni, gi ku ngalo,
Loyi, hi Nwana wa mina
a ranziweko, hi ka yena
nza dzunzeka kwatsi.

Joh. 12. 28. xip. 12. 18. & 17. 5. Marku
1. 11. Luka 9. 35. Efe. 1. 6. Kol.
1. 13. 2 Pet. 1. 17.

XIPIMO 4.

1 Zonake Jesu a yiswa hi
Moya xiwuleni lezaku kasi
a ringwa hi Satani.

Marku 1. 12. &c. Luka 4. 1, &c.
Mit. 8. 30.

2 Laha na yilile mune wa ma-
kumi ya masiku ni wusiku
ga mune wa makumi, a
nzako ka lezi azwa ndlala.

3 Zonake a muringi i lota aku
ka yena, Loku wena u hi
nwana wa Nungungulu,
laya kasi laya maribye ma
maha zibaba.

4 Kanilezi yena i lo hlamula
aku ngalo, Ku tsalilwe, Mu-
nhu a nga ta hanya hi xi-
baba xoce, kanilezi hi ti-
mhaka tonklelele ti humako
nonwini wa Nungungulu.

5 Zonake Satani a mu yisa
mutini wo basa; a mu yi-
misa xixungweni xa te-
mpeli,

xip. 27. 53. Kuv. 11. 2.

- 6 Aku ka yena, Loku wena u hi Nwana wa Nungungulu, hoxa wutsumbu ga wena lahasi, hakuba ku tsalilwe,
I ta laya tingelosi takwe hi kota ya wena : hi mandla ya tona ti ta ku klakusa, kutani u nga kuyula konzo wa wena ribyeni.
- 7 Jesu i te ngalo ka yena, Kambe ku tsalilwe,
Wena u nga ringi Hosi Nungungulu wa wena.
- 8 Kambe, Satani klela a mu teka a mu yisa xitsungeni xo leha nguvunguvu, a mu kangeta yonkle mifumo ya tiko, ni wukosi ga yona ;
- 9 I te ngalo ka yena, Zonkle lezi zilo nzi ta zi nyika ka wena, loku wena u tawa lahasi u kozela mina.
- 10 Zonake Jesu aku ngalo ka yena, Suka laha, Satani : hakuba ku tsalilwe,
Wena u ta kozela Hosi Nungungulu wa wena, yena yece u ta mu kozela wena.
- 11 Zonake Satani i lo mu tsika ; languta, tingelosi ti lota ti mu kozela.
Heb. 1. 14.
- 12 Makunu laha na zwile lezaku Johani i nyikelwe, i loya Galile;
Marku 1. 14. Luka 3. 20. & 4. 14, 31. Joh. 4. 43.
- 13 A siya Nazareta, i lota tsama Kapernaum, wu nga hi le bimbini, hi le mbinga-nweni wa Zabuloni ni Naftali:
- 14 Kasi ku fela ku tatiseka lexi xi nga wulawuliwa hi Isaya muprofeti, aku,
- 15 Tiko ga Zabuloni ni tiko ga Naftali, Hi klelo ga bimbi, klatukweni wa Jordani, Galile ga ba Matiko,
- 16 Banhu ba nga tsamile munyamani ba lo wona kuwonekela ka hombe, ni ka laba ba nga tikweni ga ndzuti wa kufa, ka bona a kuwonekela ku lo ba woninga.
Luka 2. 32.
- 17 Ku sukela lexo xikati i lo sangula Jesu ku kanela, ni ku, Hunzulukani nwina ; hakuba mufumo wa tilo wu tsinele.
Marku 1. 14, 15. xip. 3. 2. & 10. 7.
- 18 Na ha famba hi bimbi ga Galile, i lo wona bamakabye bambiri, Simoni loyi a bitwako Petro, na Andreu makabye, na ba hoxa likoka bimbini; hakuba ba wa hi bakukuti.
Marku 1. 16, 17, 18. Luka 5. 2. Joh. 1. 42.
- 19 I te ngalo ka bona, Nzi lanzeleni nwina, nzi ta mu maha bakukuti ba banhu.
Luka 5. 10, 11.
- 20 Zalezo ba lo siya tikoka ta-bye, ba lo mu lanzela.
Marku 10. 28. Luka 18. 28.
- 21 Na ha suka hi kwalaho a nga hi kona i lo wona banwani bamakabye bambiri,

Jakobe *nwana* wa Zabedi, ni makabye Johani ngalabeni, ni Zabedi raru wabye, na ba runga tikoka tabye; i lo ba bitana.

Marku 1. 19, 20. Luka 5. 10.

22 Zalezo bona ba lo siya ngalaba ni Zabedi raru wabye, ba lo mu lanzela.

23 Ni Jesu i lo nzulanzula le Galile gonkle, na gonzisa masinagogeni yabye, na kana ivangeli ya mufumo, na hanyisa tixaka tonkle ta tingumbe ni tixaka tonkle ta kubabya xikari ka banhu.

xip. 9. 35. Marku 1. 21, 39. Luka 4. 15, 44. xip. 24. 14. Marku 1. 14. & 1. 34.

24 A kubikwa kakwe ku lo zwala Siria gonkle: ba lo neha kakwe bonkle laba ba nga kari ba babya, ba nga hi ni tingumbe ti hambeneko ni kubayisa, na ba hi ni madimoni, ni zitsuri, ni zikurubu; i lo ba hanyisa.

25 Laho zi lo mu lanzela zidle-mo za hombe zita hi le Galile ni le Dekapoli ni Jerusalema ni le Judia ni le klatukweni wa Jordani.

Marku 3. 7.

XIPIMO 5.

1 Na ha wona zidle-mo, i lo kanziya xitsungeni: laha na tsamile lahasi, a bapizani bakwe ba lota ka yena:

Marku 3. 13.

2 I lo vulula nomu wakwe a ba gonzisa, aku,

3 Bakatekile zisiwana mo-

yeni: hakuba nbwabye mufumo wa le tilweni.

Luka 6. 20.

4 Bakatekile laba ba rilako: hakuba ba ta miyetiwa.

Luka 6. 21. Joh. 16. 20. 2 Kor. 1. 7. Kuv. 21. 4.

5 Bakatekile laba ba rulako: hakuba ba taga tsomba ya misaba.

Roma 4. 13.

6 Bakatekile laba ba nga ni ndlala ya zo lulama ba na tora ga zona: hakuba ba ta xuriswa.

7 Bakatekile laba ba nga ni wuxinji: hakuba ba ta mahelwa wuxinji.

xip. 6. 14. Marku 11. 25. 2 Tim. 1. 16. Heb. 6. 10. Jam. 2. 13.

8 Bakatekile laba ba ku basa timbilu: hakuba ba ta wona Nungungulu.

Heb. 12. 14. 1 Kor. 13. 12. 1 Joh. 3. 2, 3.

9 Bakatekile laba ba lamulako: hakuba ba ta bitanwa banana ba Nungungulu.

10 Bakatekile laba ba xanisekako hi kota ya kululama: hakuba mufumo wa le tilweni ngwabye.

2 Kor. 4. 17. 2 Tim. 2. 12. 1 Pet. 3. 14.

11 Mu katekile loku ba mu rukatela, ba mu xanisa, ba wula ka nwina tonkle tixa-

ka ta kubiha ni mawunwa,
hi kota ya mina.

Luka 6. 22. 1 Pet. 4. 14.

12 Hlakanani, mu nengela
nguvu : hakuba ncacazelo
wa *nwina* ngwa hombe ti-
lweni : hakuba lezo ba lo ba
xanisa bona baprofeti laba
ba mu rangeleko.

Luka 6. 23. Mit. 5. 41. Roma 5. 3.
Jam. 1. 2. 1 Pet. 4. 13. xip. 23. 34,
37. Mit. 7. 52. 1 Tes. 2. 15.

13 *Nwina* mu munyu wa mi-
saba : kanilezi loku munyu
wu kari wu trama, wu ta
lungwa hi ku yini ? kusu-
kela ka lezo wona a wa ha
faneli cumo, kanilezi ku ho-
xiwa lahandle wu kanziye-
lwa lahasi hi banhu.

Marku 9. 50. Luka 14. 34, 35.

14 *Nwina* mu ku wonekela ka
misaba. Muti lowu wu nga
hehla ka xitsunga a wu si-
relwi.

Fil. 2. 15.

15 Hambu *munhu* a nga lume-
ki kandiya, a yi beka laha-
si ki xibya, kanilezi hehla
ka wuriri ; yi woninga bo-
nkle laba ba nga lomo ndl-
wini.

Marku 4. 21. Luka 8. 16. & 11. 33.

16 Hambu lezo nga na kuwo-
nekela ka *nwina* ku woni-
nga mahlweni ka banhu,
kasi ba fela ku wona mitiro
ya *nwina* yo saseka, ba du-
misa Dadani wa *nwina* wa
le tilweni.

1 Pet. 2. 12. Joh. 15. 8. 1 Kor. 14. 25.

17 Mu nga alakanyi muku
nzi tile ku ta mbetisa nayo

ni baprofeti : a nzi telangi
ku ta mbetisa, kanilezi ku
ta tatisa.

Roma 3. 31. & 10. 4. Gal. 3. 24.

18 Hakuba hizinene nzi ku ka
nwina, Ku kala tilo ni mi-
saba zi hunza, a nzatana
munwe ni hlangua yinwe
loku zi nge ngaho zi nga ta
hunza nayweni, karala zo-
nkle lezi zi mbeleliswa.

Luka 16. 17.

19 Hikwalaho kani hi wihi a
ta nga tsoba munwe wa leyi
yi tsongwani milayo, a go-
nzisa banhu lezo, i ta bita-
nwa tsongwanyani mufu-
nweni wa le tilweni : kani
himani a yi mahako a go-
nzisa ha yona, i ta maha
wa hombe mufunweni wa
tilo.

Jam. 2. 10.

20 Hakuba nza wula ka *nwina*,
lezaku saseka loku kulu-
lama ka *nwina* ku hunza
ka batsali ni ba Farisi, mu
nga ta engena mufunweni
wa tilo.

Roma 9. 31. & 10. 3.

21 *Nwina* mu wa si na mu
zwile lezaku ku wulilwe ka
laba ba xikati xa kale, U
nga dayi ; ni loyi a dayako
i le mhwangweni ya kula-
mulwa :

22 Kanilezi nza wula ka *nwina*,
kani hi mani loyi a zanga-
rako ni makabye wakwe i
le mhangweni ya kulamu-
lwa ; kani hi wihi a ta wula
ka makabye, a ku xipumbu,
u le mhangweni ya hubye ;

- kani hi wihi a wulako, Wena u pupulu, u na ni mhangongo ya gehena ga nzilo.
1 Joh. 3. 15. Jam. 2. 20.
- 23 Loku u nyikela xinyikiwo xa wena laha latini, laho alakanya ku ngalo a nakuloni i na ni nanzu na wena ke,
xip. 8. 4. & 23. 19.
- 24 Siya nyikelo wa wena le latini, yana ndlela ya wena, ku ranga wuyisana ni nakuloni wa wena, zonake ngona u ta nyikela nyikelo wa wena.
xip. 18. 19. 1 Tim. 2. 8. 1 Pet. 3. 7.
- 25 Vumelana ni loyi a ku kecarako hi ku hakhisa, na wa hi naye laha ndleleni; kutani mukecari wa wena a nga yisa ka mulamuli, a mulamuli a ku nyika nganakaanana, wena u ta hoxiwa paxweni.
Luka 12. 58, 59.
- 26 Hizinene nzi ku ka wena, U nga ta huma kona, na u nga se ku riha u riha ni dezana.
- 27 Mu wa si na mu zwile aku ku wa wulilwe, U nga bayi:
- 28 Kanilezi nza wula ka nwina, bonklelele laba ba cuwukako wasati ni ku mu nabela ba bayile naye hi mbilwini yabye.
- 29 Loku tihlo ga wena ga xinenene gi ku maha u kubeka, gi xokole, u gi hoxa kule na wena: hakuba u fanelwe hi ku a xinwe xa ziro za wena xi suswa, lezaku kasi
- a miri wa wena wonkle wu nga hoxiwi gehena.
xip. 18. 8, 9. Marku 9. 43-47. xip. 19. 12. Roma 8. 13. 1 Kor. 9. 27. Kol. 3. 5.
- 30 Ni loku canja ga wena ga xinenene gi ku maha u kubeka, gi tseme, u gi hoxa kule na wena: hakuba u fanelwe hi ku a xinwe xa ziro za wena xi suswa, kasi a miri wonkle wu nga hi ni kuya gehena.
- 31 Ku wulawulilwe kambe, Kani hi wihi a hlolongako sati wakwe, a mu nyike a papilo go hambana:
xip. 19. 8, &c. Marku 10. 2, &c.
- 32 Kanilezi nza wula ka nwina, kani hi mani a hlolongako wasati wakwe, saseka na ku hi ku baya, wa mu bayisa: kani hi wihi a ta nga mu teka laha na hlolongilwe wa baya.
xip. 19. 9. Luka 16. 18. Roma 7. 3. 1 Kor. 7. 10, 11.
- 33 Kambe, nwina mu wa si na mu zi zwile lezaku ku wulilwe ka laba ba xikati xa kale, U nga hlambanyi wutsumbu ga wena, u ta ku maha Hosini kuhlambanya ka wena:
xip. 23. 16.
- 34 Kanilezi nza wula ka nwina, u nga hlambanyi na kanwe: hambu ni tilo, hakuba hi xitsamo xa wukosi xa Nungungulu;
xip. 23. 16, 18, 22. Jam. 5. 12.
- 35 Hambu ni misaba, hakuba hi xikegetelo xa mikonzo yakwe; hambu ni Jerusa-

- lema, hakuba hi muti wa Hosi ya hombe.
- 36 U nga hlambanyi hi hloko ya wena, hakuba wa tsanzeka ku hunzula sisi mu-nwe ku maha wo basa ni ku maha wa ntima.
- 37 Kanilezi nga na kuwulawula ka *nwina* ku ku, Ina, ina; Ahihi, ahihi: kani hi xihhi xa ku hunza lezi xita hi ka loyi wa kubiha.
Kol. 4. 6. Jam. 5. 12.
- 38 *Nwina* mu wa si na mu zwile lezaku ku wa wulilwe, A tihlo hi tihlo, ni tino hi tino:
- 39 Kanilezi nza wula ka *nwina*, Mu nga yimeleli loyi wa kubiha: kani loyi a ta nga ku pakata wena a rama ga wena ga xinene, hunzulusa ka yena ginwani kambe.
Luka 6. 29. Roma 12. 17, 19. 1 Kor. 6. 7. 1 Tes. 5. 15. 1 Pet. 3. 9.
- 40 Loku a hi kona munhu a ranzako ku ku kecara, a teka baji ga wena, mu tsike ni nguwo ya wena kambe.
- 41 Kani hi wihi a ku kurumetako ku famba naye pfuka munwe, famba naye mipfuka mimbiri.
xip. 27. 32. Marku 15. 21.
- 42 Mu nyike loyi a kombelako ka wena, U nga mu fulareli loyi a ku lombako.
Luka 6. 30, 35.
- 43 *Nwina* mu wa si na mu zwile lezaku ku wulilwe, U ta ranza mu akelwane wa wena, u benga nala wa wena:
- 44 Kanilezi nza wula ka *nwina*, Ranzani balala ba *nwina*, mu ba kombelela laba ba mu xanisako;
Luka 6. 27, 35. Roma 12. 14, 20. Luka 23. 34. Mit. 7. 60. 1 Kor. 4. 12, 13. 1 Pet. 2. 23. & 3. 9.
- 45 Kasi mu fela ku maha banana ba Dadani wa *nwina* loyi a nga le tilweni: hakuba wa tsuwukisa gambo gakwe hehla ka bobiha ni ka bosaseka, u rumela vula yakwe ka bolulama ni ka ba nga lulamangiko.
- 46 Hakuba loku mu ranza laba ba mu ranzako, i ncacazelo muni mu nga nawo? a bahlengisi a ba mahi lezo ke?
Luka 6. 32.
- 47 Ni loku mu losa bamakabye ba *nwina* ntsena, mu ba hunza hi kuyini banwani? a ba mahi lezo ni ba Matiko ke?
- 48 *Nwina* hikwalaho nga na mu mbelela, kwatsi hi Dadani wa *nwina* wa le tilweni a mbeleleko.
Luka 6. 36. Kol. 1. 28. & 4. 12. Jam. 1. 4. 1 Pet. 1. 15, 16. Efe. 5. 1.

XIPIMO 6.

- 1 Pimani mu nga mahi kululama ka *nwina* mahlweni ka banhu, kasi mu wonwa hi bona: loku zi ngaho a mu na ncacazelo ka Dadani wa *nwina* wa le tilweni.
2 Kor. 9. 9, 10.
- 2 Hikwalaho laha na u nyi-

kela nyikelo wa wena, u ngabi punzu mahlweni ka wena, kwatsi hi ku maha ka baxengeteli masinagogeni ni lomo mapangweni, kasi ba fela kudumiswa hi banhu. Hizinene nzi ku ka *nwina*, Ba amukelile nca-
cazelo wabye.

Roma 12. 8.

3 Kanilezi laha na u nyikela, nga na canja ga wena ga xibaba gi nga zi tibi lezi gi zi mahako ga xinene :

4 Lezaku minyikelo ya wena a yi fihlale : ni Dadani wa wena a wonako kufihlalani i ta ku klelisela.

Luka 14. 14.

5 Ni laha mu kombelako, mu nga ta maha kota baxengeteli : hakuba ba ranza a kuyima ba kongela masinagogeni ni lomo mahanzakanyeni ya mapango, kasi ba fela ku woniwa hi banhu. Hizinene nzi ku ka *nwina*, Ba amukelile ncacazelo wabye.

6 Kanilezi wena, laha na u kongela, engena xikari ka yindlu ya wena, na u valile libati la wena, kongela ka Dadani loyi a nga le kufihlalani, i Dadani wa wena loyi a nga le kufihlalani i ta kulelisela.

7 Kukongeleni ka *nwina* mu nga byabyatsi haba, kota ku maha ka ba Matiko : hakuba ba ku ba ta zwiwa hi ku wulawula nguvu kabye.

8 Hikwalaho nga na mu nga fanani na bona : hakuba Dadani wa *nwina* wa zi tiba lezi mu zi vumalako, hi mahlweni na mu nga se ku mu kombela.

9 Hikwalaho kongelisisani lezi : Dadani wa hina wa le tilweni, A bito ga wena a gi hlawuliwa.

Luka 11. 2, &c.

10 A wute mufumo wa wena. Kuranza ka wena a ku mahiwe, misabeni kota lezi ku mahiwako tilweni.

xip. 26. 39, 42. Mit. 21. 14,

11 Hi nyike nyamukla kuga ka hina ka siku ginwani ni ginwani.

12 Hi tsetselele kuonha ka hina, kwatsi hi lezi hi ba tsetselelelako laba ba nga ni kuonha ka hiona.

xip. 18. 21, &c.

13 U nga hi yisi kuringweni, kanilezi hi *klaklise* ka loyi wo biha.

xip. 26. 41. Luka 22. 40, 46. 1 Kor. 10. 13. 2 Pet. 2. 9. Kuv. 3. 10. Joh. 17. 15.

14 Hakuba loku mu tsetselela banhu milanzu yabye, Dadani wa *nwina* wa le tilweni i ta mu tsetselela *nwina*.

Marku 11, 25, 26. Efe. 4. 32. Kol. 3. 13.

15 Kanilezi loku mu nga tsetseleli milanzu yabye, Dadani wa *nwina* na yenawu a nga ta mu tsetselela milanzu ya *nwina* :

xip. 18. 35. Jam. 2. 13.

16 Kambe laha na mu yila, mu nga mahi, kwatsi hi ba xengeteli, ba nge kwatsi kutsuba : hakuba ba tsubika

- tingohe tabye, kasi ba fela ku wonwa hi banhu baku ba yila. Hizinene nziku ka *nwina*, Ba amukelile ncacazelo wabye.
- 17 Kanilezi wena, laha na u yila, tota hloko ya wena, u hlamba ngoha ya wena ;
- 18 Kasi u fela ku kala u nga wonwi hi banhu laha na u yilile, kanilezi Dadani wa wena loyi a nga le kufihlalani : ni Dadani wa wena, loyi a wonako kufihlalani, i ta ku khlelisela.
- 19 Mu nga beketeli ti-tsomba ta mi-tsumbu ya *nwina* mi-sabeni, laha sumba ni kutsumbala zi gako, ni laha mankamba ma boxako ma yiba :
1 Tim. 6. 17. Heb. 13. 5. Jam. 5. 1, &c.
- 20 Kanilezi beketelani tsomba ya wutsumbu ga *nwina* tilweni, laha a sumba ni kutsumbala zi nga giko, ni laha makamba ma nga bo-xiko ma yiba :
xip. 19. 21. Luka 12. 33, 34. & 18. 22.
1 Tim. 6. 19. 1 Pet. 1. 4.
- 21 Hakuba laha yi nga kona tsomba ya wena, laho ni mbilu ya wena yi ta nga nga na yi hi kona kambe.
- 22 Kandiya ya miri hi tihlo : hikwalaho loku tihlo ga wena gi hi ginena, a miri wa wena wonkle wu ta tala hi kuwonekela.
Luka 11. 34, 36.
- 23 Kanilezi loku tihlo ga wena gi bihile, ni miri wa wena wonkle wu ta tala hi mu-nyama. Hikwalaho loku kuwonekela loku ku nga nzeni ka wena ku maha munyama, munyama lowo wu ta maha wa hombe !
- 24 A nga kona munhu a koze-lako tihosi timbiri : hakuba kutani i ta benga yinwani, a ranza yinwani ; kutani i ta tiyisa ka yinwani, a kanya yinwani. A mu koti kukozela Nungungulu ni Mamoni.
Luka 16. 13. Gal. 1. 10. 1 Tim. 6. 17.
Jam. 4. 4. 1 Joh. 2. 15.
- 25 Hikwalaho nza wula ka *nwina*, Mu nga nabelisisi kuhanya ka *nwina*, mu taga yini, kutani mu tanwa yini ; hambu ni ku kanekanela miri ya *nwina*, mu ta ambala yini. A kuhanya a ku hunzi kuga ke, ni miri a wu hunzi tinguwo ke ?
Luka 12. 22, 23. Fil. 4. 6. 1 Pet. 5. 7.
- 26 Langutani tinyanyani ta tilo, a ti byali, hambu ni ku hula, hambu ni ku kuhle-ngeletela magombeni ; Dadani wa *nwina* wa le tilweni wa ti wundla. A mu ti hunzi nguvu ke ?
Luka 12. 24, &c.
- 27 Himani ka *nwina* hi ku nabelelisisa a kotako ku enge-tela a xipimo xa nawuluta woko a ku leha kakwe ?
- 28 Hi ku yini mu kanekanelisisako hi kota ya tinguwo ? Alakanyani makonwa ya lomo kwatini, ma kulisa ku yini ; a ma tiri, a ma luki :
- 29 Kanilezi nziku ka *nwina*,

lezaku hambu Salomoni hi wukosi gakwe gonkle a nga bombangi kota ginwe ga wona.

- 30 Kanilezi loku Nungungulu a ambalisa byanyi ga lomo kwatini, legi gi nga kona nyamukla, hi manziku gi hoxwa kumbazini, a nga ta mu ambalisa nguvu nwina kani, O nwina mu nga ni kukoleka ku tsongwanyani?
- 31 Hikwalaho mu nga hi ni kunabelisisa, mu ku, Hi taga yini? hambu, Hi tanwa yini? hambu, Kutani xana hi ta zi kuma kwihi ziambalo?
- 32 Hakuba a lezi zilo zonkle a ba Matiko ba zi laba; hakuba Dadani wa nwina wa le tilweni wa zi tiba ku ngalo ma zi vumala zonkle lezi zilo.
- 33 Kanilezi kuranga labani mufumo, ni kululama kakwe; zonkle lezi zilo zi ta engetelwa ka nwina.
Marku 10. 30. Luka 12. 31. 1 Tim. 4. 8.
- 34 Hikwalaho mu nga kakananeli hi ga manziko: hakuba manziko ku ta kakananela wutsumbu ga kona. A kombo ga siku gi enelegona.

XIPIMO 7.

- 1 Mu nga lamuli, kasi mu kala ku lamuliwa.
Luka 6. 37. Roma 2. 1. & 14. 3, 4, 10, 13. 1 Kor. 4. 3, 5. Jan. 4. 11, 12.
- 2 Hakuba hi kulamula loku mu lamulako ha kona, mu

ta lamuliwawu ha kona: ni kuringanisa loku mu ringanisako ha kona, mu ta ringanisiwawu hakona.

Marku 4. 24. Luka 6. 38.

- 3 U langutela hi yini xitoti lexi xi nga lomo tihlweni ga makwenu, kanilezi a ku pimi hi tsanza lowu wu nga lomo tihlweni ga wena ke?
Luka 6. 41, 42.
- 4 U ta wulawulisa ku yini ka makwenu ku ngalo, Kwatsi nzi susa xitoti lexi xi nga lomo tihlweni ga wena; mangabye, tsanza lomo tihlweni ga wena nwinyi?
- 5 Wena muxengeteli, hoxa kuranga tsanza tihlweni ga wena nwinyi; zonake u ta su wona kute dlunya ku susa xitoti xi nga tihlweni ga makwenu.
- 6 Mu nga nyiki lezi zo basa ka tibyana, hambu ni ku hoxa mapareli ya nwina mahlweni ka makumba, kutani ma nga ma kanziyela lahasi ka mikonzo ya wona, ma hunzuluka ma mu hanzula.
Mit. 13. 45, 46.

- 7 Kombelani, mu ta nyikiwa; labani, mu ta zi kuma; gongonzani, mu ta vulelulwa:

xip. 21. 22. Marku 11. 24. Luka 11. 9, 10. & 18. 1. Joh. 14. 13. & 15. 7. & 16. 23, 24. Jan. 1. 5, 6. 1 Joh. 3. 22. & 5. 14, 15.

- 8 Hakuba kani hi mani a kombelako wa zi amukela; ni ka loyi a labako wa zi ku-

- ma ; ni ka loyi a gogonzako ku ta vululelwa ka yena.
- 9 Kutani i kwihi munhu ka *nwina*, loyi, loku a *nwana* wakwe a mu kombela a xi-baba, i ta mu nyika a ribye ;
Luka 11. 11, 12, 13.
- 10 Kutani loku a kombela xi-dluwani, i ta mu nyika a nyoka ?
- 11 Zonake loku *nwina*, na mu bihile, mu zi tiba ku nyika zinyikiwo zo saseka ka banana ba *nwina*, kuta ku yini Dadani wa *nwina* wa le tilweni a ku ba nyika zilo zo saseka ka bona laba ba kombelako ka yena ?
- 12 Zonkle lezi zilo mu ranzako banhu ba maha ka *nwina*, hambu lezo kambe mahani zona ka bona : hakuba lowu hi nayo ni baprofeti.
Luka 6. 31. xip. 22. 40. Roma 13. 8, 9, 10. Gal. 5. 14. 1 Tim. 1. 5.
- 13 Engenani *nwina* hi nyangwa leyi yi hlongileko : hakuba yo anama hi nyangwa, ni yo kula hi ndlela, yi yisako le kufeni, banyingi laba ba engenako ka yona.
Luka 13. 24.
- 14 Hakuba yo hlongana hi nyangwa, ni ndlela yi lulamileko, yi yisako kuhanenyeni, ba tsongwani laba ba yi kumako.
- 15 Cabani baprofeti ba mawunwa, ba tako ka *nwina* na ba ambele hi tinguwo ta tiyivu, kanilezi nzeni ka
- bona ba hi timhisi leti ti pamako.
xip. 24. 4, 5, 11, 24. Marku 13. 22. Roma 16. 17, 18. Efe. 5. 6. Kol. 2. 8. 2 Pet. 2. 1, 2, 3. 1 Joh. 4. 1. 2 Tim. 3. 5. Mit. 20. 29, 30.
- 16 Hi mihanzo yabye mu ta ba tiba. Kunene banhu ba kola magrepi mizweni ke, ni makuwu le makahweni ke ?
xip. 12. 33. Luka 6. 43, 44.
- 17 Hambu lezo kambe tonk-lelele tisinya to saseka ti trala mihanzo yo nanziha ; kani-lezi sinya yi bolileko yi trala mihanzo yo biha.
xip. 12. 33.
- 18 A sinya yo saseka a yi koti ku trala mihanzo yo biha, hambu ni sinya ya kubola a yi koti ku trala mihanzo ya saseka.
- 19 Tonk-lelelele tisinya leti ti traliko mihanzo yo nanziha ta tsemiwa, ti hoxiwa nzilweni.
xip. 3. 10. Luka 3. 9. Joh. 15. 2, 6.
- 20 Hikwalaho hi mihanzo yabye mu ta ba tiba.
- 21 A hi bona bonk-lelelele laba ba nge ngalo ka mina, Hosi, Hosi, ba ta nga engena mufunweni wa tilo ; kani-lezi yena loyi a mahako kuranza ka Dadani wa mina loyi a nga le tilweni.
xip. 25. 11, 12. Luka 6. 46. & 13. 25. Mit. 19. 13. Roma 2. 13. Jam. 1. 22.
- 22 A banyingi ba taku ka mina hi lego siku, Hosi, Hosi, a hi profetangi hi bito ga wena ke, ni hi bito ga wena a hi hlongolangi madi-moni ke, ni bito ga wena a

- hi mahangi mitiro yo tala
ya hombe ya ntamo ke?
Joh. 11. 51. 1 Kor. 13. 2.
- 23 Zonake nzi ta wula ka bona, cima a nzi wa nga mu tibi : sukani ka mina, *nwina* mu tirako kuonha.
xip. 25. 12. Luka 13. 25, 27. 2 Tim. 2. 19. xip. 25. 41.
- 24 Hikwalaho kani hi mani loyi a zwako timhaka leti ta mina, a ti maha, i ta fananiswa ni munhu wa ku klariha, loyi a nga aka yindlu yakwe ribyeni :
Luka 6. 47, &c.
- 25 A tivula ti lona, ni mitalo yi lota, ni mheho yi lo butsa, ti loba leyo yindlu ; a yiwangi : hakuba yi gngilwe le ribyeni.
- 26 Ni bonklelele laba ba zwako timhaka leti ta mina, ba nga ti mahi, ba ta fananiswa ni munhu wa pupulu, loyi a nga aka yindlu yakwe sekeni :
- 27 Ni tivula ti lona, ni mitalo yi lota, ni mheho yi lo butsa, yi loba leyo yindlu ; yi lowa : ku wa hi ka hombe a kuwa ka yona.
- 28 Ku lo mahisa lezo, laha Jesu a mbetile leti timhaka, a zindlema zi lo hlamala hi kugonzisa kakwe :
xip. 13. 54. Marku 1. 22. & 6. 2. Luka 4. 32.
- 29 Hakuba i lo ba gonzisa kota muzwe a nga ni ntamo, ku nge kwatsi hi batsali babye.
Joh. 7. 46.
- XIPIMO 8.
- 1 Laha na a relele hi le xitsu-
- ngeni, a *zidlema* za hombe zi lo mu lanzela.
- 2 Languta, a wa hlokonho i lo cikela a mu kozela, aku, Hosi, loku u zi ranza, u nga nzi basisa.
Marku 1. 40, &c. Luka 5. 12, &c.
- 3 I lo nawuluta canja gakwe, i lo mu kumba, aku, Nza zi ranza ; basiswa wena. Zalezo a hlokonho gakwe gi lo basiswa.
- 4 Jesu aku ngalo kakwe, Cuwuka 'u nga *byeli* munhu ; kanilezi famba ndlela ya wena, uya ti kombisa ka mupristi, u nyikela a nyikelo lowu Mosi a nga wu wula, kasi ku kustumunya ka bona.
xip. 9. 30. Marku 5. 43. Luka 5. 14.
- 5 Laha na a engena le Kapernaume, ku lota kakwe a nduna ya zana, yi mu kngotela,
Luka 7. 1, &c.
- 6 Yi ku, Hosi, a xitiri xa mina xi *eklele* ndlwini ya mina xi na ni paralio, xazwa kubayisa nguvu.
- 7 Yena a su ngalo kakwe, Nzi tata nzi ta mu hanyisa.
- 8 A nduna ya zana yi lo hlamula yi loku, Hosi, a nzi fanelwi lezaku wena u engena lahasi ka langwa la mina : kanilezi wula gezu ntsema, a xitiri xa mina xi ta hanyiswa.
Luka 15. 19, 21.
- 9 Hakuba na mina nzi munhu a nga lahasi ka tihosi, na nzi hi ni bakasadoro

- lahasi ka wutsumbu ga mina : nziku ka loyi, Famba, a famba ; ni ka munwani, Ngona, ata ; ni ka xitiri xa mina, Maha lexi, xi xi maha.
- 10 Laha Jesu na zi zwile, i lo dama, a ku ngalo ka laba ba mu lanzelako, Hizinene nziku ka nwina, a nzi se ku kuma kukoleka kahombe kota loku, hambu, ni ka Israeli.
- 11 Nza wula ka nwina, nziku banyingi ba tata hi mu tsuwuka gambo ni muhlwa gambo, ba ta tsama na Abrahamama, na Isaka, na Jakobe, mufunweni wa tilo :
Luka 13. 29. Mit. 10. 45. & 11. 18. & 14. 27. Roma 15. 9. &c. Efe. 3. 6.
- 12 Kanilezi banana ba mufumo ba ta hlongolwa lahandle munyameni : ku ta nga maha kona mikosi ni kugetsela ka meno.
xip. 21. 43. & 13. 42. 50. & 22. 13. & 24. 51. & 25. 30. Luka 13. 28. 2 Pet. 2. 17. Jude 13.
- 13 Jesu a ku ka nduna ya zana, Famba ndlela ya wena ; kwatsi hilezi u kolilweko, lezo ku ta mahelwa ka wena. Ni xitiri xi lo hanyiswa hi lexo xikati.
- 14 Laha na a tile ndlwini ya Petro, i lo wona a mukokati wakwe na a babya hi feberi.
Marku 1. 29, 30, 31. Luka 4. 38, 39. 1 Kor. 9. 5.
- 15 I lo koma canja gakwe, ni feberi yi lo mu tsika ; yena i lo suka, i lo ba kozela.
- 16 Laha na gi hlwile, ba lo ne-
- ha ka yena banyingi ba laba ba nga hi ni madimoni : yena i lo hlongola mimoya hi mhaka, a hanyisa bonklelele ba laba ba nga kari ba babya :
Marku 1. 32, &c. Luka 4. 40, 41.
- 17 Kasi ku fela ku tatiseka lexo xi nga wulawulilwe hi Isaya muprofeti, aku, A wutsumbu gakwe i lo teka kukarala ka hina, a rwala a tingumbe ta hina.
1 Pet. 2. 24.
- 18 Makunu laha Jesu na wona xidlemo xi mu ranzele, i lo nyika kulaya ku suka baya ka ginwani klelo.
- 19 Ku lo cikela mutsali laho, a ku ngalo kakwe, Hosi, nzi ta ku lanzela ni kwihi laha u yako kona.
Luka 9. 57, 58.
- 20 Jesu a ku ngalo ka yena, A bahlati ba na ni timhako, ni tinyanyani ta tilo ti na ni zisaka ; kanilezi Nwana wa munhu a nga nako laha a nga bekako hloko yakwe kona.
- 21 Munwani wa bapizani bakwe aku ka yena, Hosi, nzi vumele nzi ya lahla dadani kusangula.
Luka 9. 59, 60.
- 22 Kanilezi Jesu aku kakwe, Lanzisa mina ; u tsika bafileko ba lahla bafileko ba-bye.
- 23 Laha na kilele ngalabeni bapizani bakwe ba lo mu lanzela.

- 24 Languta, ku lo cikela xipupuri xa hombe bimbini, makunu a ngalaba yi lo fenengetwa hi mabyandlati: kanilezi yena i wa eklele.
Marku 4. 37, &c. Luka 8. 23, &c.
- 25 Ba lotta kakwe, ba mu vuxa, ba ku, Hi hanyise, Hosi; hafa.
- 26 Yena aku kabye, Mu caba hi yini, O *nwina* ba kukoleka ku tsongwanyani? Makunu i lo suka, i lo miyeta mheho ni bimbini; laho ku wa hi kona malanga ya hombe.
- 27 Ni banhu ba lo dama, baku, Munhu wa ku yini loyi, wa ku hambu mheho ni bimbini zi mu ingisa ke?
- 28 Laha na a cikele *klatu*-kweni tikweni ga ba Gadarani, i lo *klangana* ni bambiri ba nga hi ni madimoni, ba huma xilahleni, ba wa tsisa nguvu, kasi i wa nga ha koti munhu ku hunza hi ndlela leyo.
Marku 5. 1, &c. Luka 8. 26, &c.
- 29 Languta, ba wa bitana, baku, Hi ta maha yini na wena, wena *Nwana* wa Nungungulu? u tile laha kuta hi xanisa na xi nga se ku cikela xikati?
- 30 Makunu ku wa hi kona kule ka bona a *klambi* wa makumba manyingi ma gako.
- 31 A madimoni ma mu kongotela, ma ku, Loku u hi hlongola, hi yise *klambini* wa makumba.
- 32 Yena i te ngalo ka wona, Fambani. Ma lo huma, ma ya engena *klambini* wa makumba: languta, a *klambi* wonkle wu tsutsumela nzelelelweni wa bimbini, wu suyo ncu lo matini.
- 33 Ni laba ba nga kari ba marisa ba tsutsuma, ba loya mutini, ba ya wula zilonkle, ni ku ku mahekile yini ka laba ba nga hi ni madimoni.
- 34 Languta, a muti wonkle wu lo huma ku *klangana* na Jesu: laha na ba mu wonile, ba mu kongotela ku suka mbinganweni wabye.
Luka 5. 8. Mit. 16. 39.

XIPIMO 9.

- 1 A engena ngalabeni, a *klatuka*, i lotta mutini wabye.
xip. 4. 13.
- 2 Languta, ba lo neha kakwe xikurubu, na xi eklele sangweni: Jesu na ku wona kukoleka kabye i te ngalo ka xikurubu, *Nwananga*, tiyisa mbilu; zonho za wena zi tsetselelwe.
Marku 2. 3. Luka 5. 18. xip. 8. 10.
- 3 Languta, bokari ba batsali ba alakanya xikari ka wutsumbu gabye, Loyi munhu i na ni nzukano.
- 4 Jesu na tiba kualakanya kabye aku ngalo, Kwatsi hilezo alakanyani kubiha timbilwini ta *nwina*?
xip. 12. 25. Marku 12. 15. Luka 5. 22. & 6. 8. & 9. 47. & 11. 17.
- 5 Hakuba hi ku yini ku hehukako, hi ku ngalo, Zonho za wena zi tsetselelwe; ku-

- tani ku ngalo, Suka, u famba ?
- 6 Kanilezi kasi mu fela ku tiba lezaku Nwana wa munhu i na ntamo misabeni ku tsetselela zonho (zonake aku ka xikuru), Suka, u teka sango ga wena, uya ndlwini ya wena.
- 7 A suka, aya ndlwini yakwe.
- 8 Kanilezi laha zidlemo na zi wonile zi wa caba, zi dumisa Nungungulu, loyi a yi nyikileko ntamo wa ku ngahi ka banhu.
- 9 Kwatsi hilezi Jesu a nga hunza na suka hi laho, i lo wona munhu, a bitwako Mateu, na tsamile wutsanweni go hlengisa: i te ngalo kakwe, Nzi lanzise. Na yena i lo suka, a mu lanzisa.
Marku 2. 14. Luka 5. 27.
- 10 Na ku mahisile, kota lezi a nga tsamile kugeni ndlwini, languta, a banyingi ba bahlengisi ni baonhi ba lota ba tsama lahasi na Jesu ni bapizani bakwe.
Marku 2. 15, &c. Luka 5. 29, &c.
- 11 Ni laha ba Farisi na zi wona, ba lo wula ka bapizani bakwe, Hi yini Mugonzisi wa nwina a gako ni bahlengisi ni baonhi ke ?
xip. 11. 19. Luka 5. 30. & 15. 2. Gal. 2. 15.
- 12 Laha na a zi zwile, i te ngalo, Laba ba hanyako a ba labi nanga, kanilezi laba ba babyako.
- 13 Kanilezi fambani mu ya gonza ku ngalo ku wula yini loku, Nzi ranza wixinji, a nzi ranzi minyikelo: hakuba a nzi telangi a ku bitana bolulama, kanilezi a baonhi.
xip. 12. 7. 1 Tim. 1. 15.
- 14 Zonake ku cikela kakwe bapizani ba Johani, baku, Hi yini hina ni ba Farisi ha tala ku yila, kanilezi a bapizani ba wena a ba yili ?
Marku 2. 18, &c. Luka 5. 33, &c. & 18. 12.
- 15 Jesu a ku ngalo kabye, Ba zi kota ku rila a banana ba mukonwana, na muyeni na ha hi nabo ke? kanilezi a masiku ma hata, laha a muyeni a ta tekiwa ka bona, zonake ba ta yila.
Joh. 8. 29. Mt. 13. 2, 3. & 14. 23. 1 Kor. 7. 5.
- 16 A ku na munhu a bekelako capa yiswa nguweni yo hlakala; hilezi capa yi nga maha lezo yi nga hanzula nguwo, yi boxa yi engetela kuhanzuka.
- 17 Hambu banhu a ba celi a waini giswa mikwameni ya kale: kutani a mikwama yi nga hanzuka, ni waini gi halaka, ni mikwama yi hanzuka: kanilezi ba cela a waini giswa kwameni yiswa, zonkle zi tsameka.
- 18 Na ha wulawula lezi ka bona, languta, ku lota a ho-

- sana, yi lo mu kozela, yiku, A nhanyana wa mina hambu makunu i file: kanilezi ngona u beke mandla ya wena ehla kakwe, i ta hanya.
- Marku 5. 22, &c. Luka 8. 41, &c.
- 19 Jesu i lo suka, a mu lanzela, lezo ni bapizani bakwe.
- 20 Languta, a wasati, loyi a nga hi ni tungu wa ku humesa nkata malembe ya kume ni mambiri, ata le nzako kakwe, a kumba petso wa nguwo yakwe:
- Marku 5. 25. Luka 8. 43.
- 21 Hakuba i lo ngalo hi wutsumbu gakwe, Kanilezi loku nzi kumba nguwo yakwe, nzi ta hanya.
- 22 Kanilezi Jesu na hunzuluka a mu wona a ku ngalo, Nwananga, tiyisa mbilu; a kukoleka ka wena ku ku hanyisile. Ku sukela lexo xikati i lo hanyiswa wasati.
- Luka 7. 50. & 8. 48. & 17. 19. & 18. 42.
- 23 Laha Jesu i wa cikele ndlwini ya hosana, i lo wona laba ba nga ba tinjele, ni laba ba nga tsombene ba tinga,
- Marku 5. 38. Luka 8. 51.
- 24 I lo ngalo, Miyelani: hakuba a nhanyana a nga fangi, kanilezi i eklele. Ba mu hleka hi kutseketsela.
- Mit. 20. 10.
- 25 Kanilezi laha laba ba nga tsombene na ba humele, i lo engene, a mu teka hi canja; ni nhanyana i lo vuka.
- 26 Ni wudumo gi lo zwala tikweni lego gonkle.
- 27 Jesu na ha hunza laho, a zikumu zimbiri zi lo mu lanzela, zi bitana, ziku, Maha wuxinji ka hina, wena nwanawa wa Davida.
- xip: 15. 22. & 20. 30, 31. Marku 10. 47, 48. Luka 18. 38, 39.
- 28 Laha na tile lomo ndlwini, a zikumu zi lota kakwe: Jesu i te ngalo ka zona, Mu kolwa ku ngalo nza kota ku maha lexi ke? Ziku kakwe, ziku kakwe, Ina, Hosi.
- 29 Zonake i lo kumba a mahlo yabye, a ku, Kota kukoleka ka nwina a ku mahe lezo ka nwina.
- 30 A mahlo yabye ma lo vululwa. Jesu a ba layisisa, aku, Wonani ku nga tibyiwi hi munhu.
- xip. 8. 4. & 12. 16. & 17. 9. Luka 5. 14.
- 31 Kanilezi ba lo huma, ba su hangalasa wudumo gakwe ka gonkle lego tiko.
- Marku 7. 36.
- 32 Kwatsi hilezi na ba huma, languta, ku lo tiswa kakwe munhu wa mbebebe na hi ni dimoni.
- xip. 12. 22. Luka 11. 14.
- 33 Laha na dimoni gi hoxilwe lahandle, a mbebebe yi lo wulawula: a zidlemo zi lo dama, ziku, Cima a ku wonwangi lezo ka Israeli.
- 34 Kanilezi ba Farisi ba te nga-

lo, Hi Hosana ya madimoni wa humesa madimoni.

xip. 12. 24. Marku 3. 22. Luka 11. 15.

35 Jesu i lo nzulanzula yonk^{le} miti ni zimuntana, na gonzisa masinagogeni yabye, na kanela ivangeli ya mu-fumo, a hanyisa tonk^{le} tixaka ta mitungu ni tonk^{le} tixaka ta kubabya.

Marku 6. 6. Luka 13. 22. xip. 4. 23.

36 Kanilezi laha na wonile zidlemo, i lo zi zwela wuxinji, hakuba ba wa xanisekile ba hangalakile, kotisa tiyivu ti haba murisi.

Marku 6. 34.

37 Zonake aku ka bapizani bakwe, A tsobela ku ka hombe ntsena, kanilezi a zitiri zi tsongwanyani.

Luka 10. 2. Joh. 4. 35.

38 Hikwalaho kombelani a Hosi ya kuhula, lezaku a rumela zitiri kutsobeleni kakwe.

2 Tes. 3. 1.

XIPIMO 10.

1 A bitana bapizani bakwe ba kume ni bambiri, i lo ba nyika ntamo hehla ka mimoya yo biha, a ku yi hlongola, ni ku hanyisa tixaka tonk^{le} ta mitungu ni tixaka tonk^{le} ta kubabya.

Marku 3. 13, 14. & 6. 7. Luka 6. 13. & 9. 1.

2 Makunu mabito ya bapostoli ba kume ni bambiri hi laya: A wo ranga, Simoni, a bitwako Petro, na Andreu makabye wakwe; na Ja-

mesi *nwana* wa Zabedi, ni Johani makabye wakwe;

Joh. 1. 42.

3 Filipu, ni Bartolome; Tomasi, ni Mateu mu hlengisi; Jamesi wa Alfeu, ni Tadeu; 4 Ni Simoni mu Kanani, ni Judasi Iskarioti, loyi a nga mu nyikela.

Luka 6. 15. Mit. 1. 13. Joh. 13. 26.

5 Laba ba kume ni bambiri Jesu i lo ba ruma, a ba laya, aku,

Mu nga fambi hi ndlela yi yako ka ba Matiko, mu nga engeni ni ka muti wa ba Samaria:

xip. 4. 15. Joh. 4. 9, 20.

6 Kanilezi yanani ka tiyivu ti lahlekileko ta yindlu ya Israeli.

xip. 15. 24. Mit. 13. 46. 1 Pet. 2. 25.

7 Kwatsi hilezi mu fambako, kanelani, muku, Mufumo wa tilo wu tsinele.

Luka 9. 2. xip. 3. 2. & 4. 17. Luka 10. 9.

8 Hanyisani ba babyako, mu vuxa bafleko, hlazani tohlokono, mu hlongola madimoni: mu amukele hi matsenya, nyikani hi matsenya.

Mit. 8. 18, 20.

9 Mu nga teki a nzalama, ni siliva, hambu ni suku mi-kwameni ya *nwina*;

Marku 6. 8. Luka 9. 3. & 10. 4. & 22. 35.

10 Mu nga weleli kwama lwenzweni la *nwina*, hambu mabaji mambiri, hambu zilato, ni nhonga: hakuba xitiri xi fanele kuga ka xona.

Luka 10. 7. 1 Kor. 9. 7, &c. 1 Tim. 5. 18.

- 11 Kani hi wihi muti ni mutana mu ta nga engena, wutisani muku hi mani a faneleko kona; tsamani kona mu kala mu famba.
Luka 10. 8.
- 12 Kwatsi hi loku ma ha engena ndlwini, mu yi lose-tela.
- 13 Loku a yindlu yi fanele, a kurula ka *nwina* a ku tsame ka yona: kanilezi loku yi nga fanele, nga kurula ka *nwina* ku wuya ka *nwina*.
Luka 10. 5.
- 14 Kani hi wihi a nga mu amukeliko, a nga ingisiko timhaka ta *nwina*, kota lezo mu humako ka leyo yindlu kutani muti, pumunhani tsuri wa mikonzo ya *nwina*.
Marku 6. 11. Luka 9. 5. & 10. 10, 11.
Mit. 13. 51. & 18. 6.
- 15 Hizinene nzi ku ka *nwina*, Ku ta hehuka ka tiko ga Sodoma ni Gomora hi siku go lamula, ku hunza muti lowo.
xip. 11. 22, 24.
- 16 Langutani, nza mu ruma kota tiyivu xikari ka timhisi: hikwalaho klahihani kota tinyoka, mu maha kwatsi kota matuba.
Luka 10. 3. Roma 16. 19. Efe. 5. 15.
1 Kor. 14. 20. Fil. 2. 15.
- 17 Kanilezi dzukani banhu: hakuba ba ta mu nyikela miklaweni, ba ta mu xupula masinagogeni yabye;
xip. 24. 9. Marku 13. 9. Luka 12. 11. & 21. 12. Mit. 5. 40.
- 18 Ina ni mahlweni ka bafumeli ni tihosi mu ta yisiwa
- hi kota ya mina, hakuba mu kustumunya ka bona ni ka ba Matiko.
Mit. 12. 1. & 24. 10. & 25. 7, 23. 2 Tim. 4. 16.
- 19 Kanilezi laha na ba mu nyikela, mu nga kanakani ku ngalo mu ta wulawulisa ku yini: hakuba ku ta nyikiwa ka *nwina* hi xikati lexo mu ta nga wulawula.
Marku 13. 11, 12, 13. Luka 12. 11. & 21. 14, 15.
- 20 Hakuba a hi *nwina* laba mu wulawulako, kanilezi hi Moya wa Dadani wa *nwina* wu wulawulako xikari ka *nwina*.
Mit. 4. 8. & 6. 10. 2 Tim. 4. 17.
- 21 Makabye i ta nyikela makabye kufeni, ni raru xihlangana xakwe: ni banana ba ta vukela ba trali banye, ba ba dayisa.
xipm. 35, 36. Luka 21. 16.
- 22 Mu ta bengiwa hi banhu bonkle hi kota ya bito ga mina: kanilezi loyi a tiyako kala kugumeseni, hi yena a ta nga hanyiswa.
Luka 21. 17. xip. 24. 13. Marku 13. 13.
- 23 Kanilezi loku ba mu xanisa mutini lowu, cabelani ka munwani; hakuba hizinene nzi ku ka *nwina*, Mu nga ta mbeta a miti ya ba Israeli, na Nwana wa munhu na nga se ku cikela.
xip. 2. 13. & 4. 12. & 12. 15. Mit. 8. 1. & 9. 25. & 14. 6. xip. 16. 28.
- 24 Mupizani a nga kluli dzilaxi wakwe, ni xitiri a xi kluli hosi ya xona.
Luka 6. 40. Joh. 13. 16. & 15. 20.
- 25 Ku enele loku mupizani a

- kota dzilaxi wakwe, ni xitiri ku kota hosi ya xona. Loku ba nga ba bitanile *nwinyi* wa yindlu ba ku hi Belzebuba, ba ta bitana nguvu ba ngangu wakwe !
xip. 12. 24. Marku 3. 22. Luka 11. 15. Joh. 8. 48, 52.
- 26 Hikwalaho mu nga ba cabi: hakuba a ku na xilo xi fine-ngetilweko, xi ta nga kala ku funungulwa; ni zi fihleleko, zi ta nga kala ku ti-byiwa.
Marku 4. 22. Luka 8. 17. & 12. 2, 3.
- 27 Lexi nzi mu *byelako* munyamani, xi wulawuleni kuwonekeleni: ni lezi mu zi zwako tindlebeni, banani hungu xixungweni xa yindlu.
- 28 Mu nga ba cabi laba ba dayako miri, kanilezi a ba na ntamo ku daya muhefemulo: kanilezi cabani loyi a kotako ku mbetisa muhefemulo ni miri gehene.
Luka 12. 4. 1 Pet. 3. 14.
- 29 Bamanjingiri bambiri a ba xabyiwi hi dezi ke? a nga kona ni munwe a wako misabeni a nga tibiwi hi Dadani wa *nwina* :
- 30 Kanilezi ywaleyi misisi ya tihloko ta *nwina yonkle* yi hlaiylwe.
Luka 21. 18. Mit. 27. 34.
- 31 Hikwalaho mu nga cabi; *nwina* ma ba *klula* nguvu bamanjingiri banyingi.
- 32 Hikwalaho loyi a ta nga nzi vumela mahlweni ka banhu, yenawu kambe nzi ta mu vumela mahlweni ka
- Dadani wa mina loyi a nga le tilweni.
Luka 12. 8. Roma 10. 9, 10. Kuv. 3. 5.
- 33 Kanilezi kani hi mani a ta nga nzi ala mahlweni ka banhu, yenawu nzi ta mu ala mahlweni ka Dadani wa mina wa le tilweni.
Marku 8. 38. Luka 9. 26. 2 Tim. 2. 12.
- 34 Mu nga alakanyi muku nzi tile kuta ruma kurula misabeni: a nzi telangi ku ta ruma kurula, kanilezi su-pado.
Luka 12. 49, 51, 52, 53.
- 35 Hakuba nzi tile kuta hambanyisa munhu ni raru wakwe, ni nhanyana ni mamani wakwe, ni katamwane a vukela *nwingi* wakwe :
- 36 Ni balala ba munhu ba ta maha ba le ngangweni ka-bye.
Joh. 13. 18.
- 37 Loyi a ranzako a raru wakwe ni nyine wakwe a *klulisa* mina a nzi faneli; ni loyi a ranzako a nwana ni nhanyana a *klulisa* mina a nga nzi faneli.
Luka 14. 26.
- 38 Loyi a nga tekiko xihanbano xakwe a nzi lanzisa, a nga nzi faneli.
xip. 16. 24. Marku 8. 34. Luka 9. 23. & 14. 27.
- 39 Loyi a kumako kuhanya kakwe i ta ku lahla; loyi a lahlako kuhanya kakwe hi kota ya mina i ta ku kuma.
xip. 16. 25. Luka 17. 33. Joh. 12. 25.
- 40 Loyi a mu amukelako *nwina*, wa nzi amukela mina,

ni loyi a nzi amukelako mina wa mu amukela loyi a nzi rumileko.

xip. 18. 5. Luka 9. 48. & 10. 16. Joh. 12. 44. & 13. 20. Gal. 4. 14.

41 Loyi a amukelako muprofeti hi bito ga muprofeti i ta amukela ncacazelo wa muprofeti; ni loyi a amukelako munhu wo lulama hi bito ga munhu wo lulama i ta amukela ncacazelo wa munhu wo lulama.

42 Kani himani a hako ka laba ba tsongwanyani kopo ya mati yo titimela yoce, hi bito ga mupizani, hizinene nzi ku ka nwina, a nga ta vumala ncacazelo wakwe.

xip. 18. 5, 6. & 25. 40. Marku 9. 41. Heb. 6. 10.

XIPIMO 11.

1 Na mahisile, laha na Jesu a gumesile kulaya bapizani bakwe ba kume ni bambiri, i lo suka laho a ya ku gonzisa ni ku kanela mitini yabye.

2 Makunu Johani na zwile le paxweni mitiro ya Kristu, i lo ruma hi bapizani bakwe,

Luka 7. 18, 19, &c. xip. 14. 3.

3 I te ngalo kakwe, Wena u hi yena a tako ke, kutani ha ha langutela munwani?

Joh. 6. 14.

4 Jesu a hlamula a ku ka bona, Fambani muya ndlelela ya nwina mu hlawatela Johani lezi mu zi zwako ni lezi mu zi wonako:

5 A zikumumu za wona, zikuru-

bu za famba, tihlokonho ta hlaziwa, ziwiri zazwa, ni bafileko ba vuxwa, ni zisiwana za kanelelwa timhaka to saseka.

Joh. 2. 23. & 3. 2. & 5. 36. & 10. 25, 33. & 14. 11. Luka 4. 18. Jam. 2. 5.

6 Ku katekile loyi, a nga kumiko ku kungubanyeka hi kota ya mina.

xip. 13. 57. & 24. 10. & 26. 31. Roma 9. 32, 33. 1 Kor. 1. 23. & 2. 14. Gal. 5. 11. 1 Pet. 2. 8.

7 Kota lezi na fambile, Jesu i lo sangula ku wulawula ka zidlemo hi Johani, Mu lo huma muya xiwuleni ku ya wona wona yini? a lihlanga li tsekatekakakisilweko hi mheho ke?

Luka 7. 24. Efe. 4. 14.

8 Kanilezi mu yela ku ya wona yini? a munhu a nga ambele a tinguwo to oloba? Langutani, laba ba ambeleko tinguwo to oloba ba kona tindlwini ta tihosi.

9 Kanilezi mu lo huma mu ya wona yini? a kuya wona muprofeti ke? Ina, nza wula ka nwina, nguvu ku hunza muprofeti.

xip. 14. 5. & 21. 26. Luka 1. 76. & 7. 26.

10 Loyi hi yena, loyi ku tsalilweko ku ngalo,

Languta, nza ruma a tsumi wa mina mahlweni ka wena, a ta nga longisela a ndlela ya wena mahlweni ka wena.

Marku 1. 2. Luka 1. 76. & 7. 27.

11 Hizinene nzi ku ka nwina, Xikari ka bona laba ba tralilweko hi ba basati a ku humangi wa hombe ku hu-

- nza Johani mu Bapatizi : hambu lezo loyi a nga tsongwanyani mufunweni wa tilo ngwa hombe ku hunza yena.
- 12 Kusuka masikwini ya Johani mu Bapatizi ku kala makunu mufumo wa tilo wa wukliwa, ni laba ba wu wuklako ba wu hakletana.
Luka 16. 16.
- 13 Hakuba baprofeti bonkle ni nayo ba lo profeta ku kala kuta Johani.
- 14 Loku mu vumela ku mu amukela, loyi hi Elija, a tako.
xip. 17. 12. Luka 1. 17.
- 15 Loyi a nga tindlebe ta kuzwa, azwe.
xip. 13. 9. Luka 8. 8. Kuv. 2. 7, 11, 17, 29. & 3. 6, 13, 22.
- 16 Kanilezi xizukulwana lexi nzi ta xi fananisa ni yini ? xi fananiswa na banana ba tsamileko wutsanweni go xabisa, ba bitanako laba ba nga tsombana nabo, baku,
Luka 7. 31.
- 17 Hi mu yimbelele, a mu kinangi ; hi mu rilele, a mu mahangi hlomulo.
- 18 Hakuba Johani i tile a ngazi a nganwi, baku, I na ni dimoni.
- 19 A Nwana wa munhu wata waga wanwa, be ngalo, Langutani, munhu wa ku lonzola, a bewuti, na kulobye wa bahlengisi ni baonhi ! Wuklari gi lulamislwe hi mitiro ya gona.
xip. 9. 10. Luka 7. 35.
- 20 Zonake a sangula kusola miti leyo mitiro yi nyingi yakwe ya ntamo yi nga mahiwa, hakuba a yi hunzulukangi.
Luka 10. 13, &c.
- 21 I kombo ka wena, Korazini ! kombo ka wena, Betsaida ! hakuba loku mitiro ya ntamo yi wa nga yi mahilwe ka Tire ni Sidoni leyi yi mahilweko ka nwina, nga na ba wa hunzulukile a kale nguweni ya tisakwa ni kuma.
- 22 Kanilezi nzi ku ka nwina, ku ta hehuka ka Tire ni Sidoni hi siku ga kulamula, hi klula nwina.
xip. 10. 15. xipm. 24.
- 23 Wena, Kapernaume, u ta klakuselwa tilweni ke ? U ta relela lahasi Hayidesi : hakuba loku mitiro ya ntamo yi wa mahilwe le Sodomaleyi yi mahilweko ka wena, nga na wa ha hi kona ku karala nyamukla.
- 24 Ahemba nza wula ka wena, ku ta hehuka ka Sodoma hi siku go lamula, ku klula wena.
xip. 10. 15.
- 25 Hi lexo xikati Jesu a hlamula a ku ngalo, Nza ku kesa wena, O Dadani, Hosi ya tilo ni misaba, hakuba u fihlile lezi zilo ka laba bo klariha ni laba ba tibako, u zi wonkelisile ka zihlangana :
Luka 10. 21. 1 Kor. 1. 19, 27. & 2. 8. 2 Kor. 3. 14. xip. 16. 17.
- 26 Ina, Dadani, lezo za kunge ngelisa mahlweni ka wena.

- 27 Zilo zonkle zi nyikilwe ka mina hi Dadani: a ku na munhu a tibako Nwana, hi Dadani yece; hambu ni wa ku tiba Dadani, saseka Nwana, ni kani himani loyi a Nwana a labako ku mu wonkelisa ka yena.
xip. 28. 18. Luka 10. 22. Joh. 3. 35. & 13. 3. & 17. 2. 1 Kor. 15. 27. Joh. 1. 18. & 6. 46. & 10. 15.
- 28 Ngonani ka mina, *nwina nwenkle* mu kareleko ni mu binzwako, nzi ta mu humulisa.
- 29 Tekani joka ga mina hehla ka *nwina*, mu gonza ka mina; hakuba nzi rulile nzi tangele mbilwini: mu ta kuma ku humula mihefemulweni ya *nwina*.
Joh. 13. 15. Fil. 2. 5. 1 Pet. 2. 21. 1 Joh. 2. 6. Fil. 2. 7, 8.
- 30 Hakuba a joka ga mina a gi tsanzi, ni nzwalo wa mina wa hehuka.
1 Joh. 5. 3.
- XIPIMO 12.**
- 1 Hi lexo xikati Jesu i lo tse-makanya masinwini hi siku ga sabado; a bapizani bakwe ba lozwa ndlala, ba lo sangula ku tsoba mabele, ba loga.
Marku 2. 23. Luka 6. 1.
- 2 Kanilezi ba Farisi, laha na ba zi wona, baku ka yena, Languta, bapizani ba wena ba mahako lezi zi nga faneliko ku mahiwa hi sabado.
- 3 Kanilezi yena a ku kabye, A mu gonzangi lezi zi nga mahiwa hi Davida ke, na zwile ndlala yena, ni laba ba nga hi naye ke;
- 4 I engenisile ku yini ndlwini ya Nungungulu, i loga a zibaba za kubekiwa mahlweni, zi nga faneliko ku giwa hi yena, ni laba ba nga hi naye, kanilezi a bapristi boce?
- 5 Kutani a mu gonzangi nayweni ke, a ku hi siku ga sabado a bapristi tempelini ba lo onha a sabado, ba haba nanzu?
Joh. 7. 22.
- 6 Kanilezi nza wula ka *nwina*, munwe wa hombe ku hunza tempeli i kona laha.
- 7 Kanilezi loku mu wa zi tiba a ku ku fananisa yini loku, Nzi ranza wuxinji, a nzi ranzi nyikelo, nga na mu nga konangi loyi a nga haba nanzu.
xip. 9. 13.
- 8 Hakuba Nwana wa munhu hi Hosi ya sabado.
- 9 A suka laho, aya engena sinagogeni gabye:
Marku 3. 1. Luka 6. 6.
- 10 Languta, i wa hi kona munhu loyi a nga ni canja gi lameleko. Ba mu wutisa, baku, Ku fanela ku hanyisa hi siku ga sabado? kasi ba fela ku mu kecara.
Luka 13. 14. & 14. 3. Joh. 9. 16.
- 11 Aku ka bona, Hi wihi munhu ka *nwina*, loyi, na hi ni yivu yinwe, loku yi wela rinzini hi siku ga sabado, a nga ta yi koma, a yi humesa ke?

- 12 A munhu i hunza yivu hi xipimo muni! Hilezi ku fanele ku maha zo saseka hi siku ga sabado.
- 13 Zonake aku ka munhu, Nawuluta canja ga wena. I lo gi nawuluta; gi lo klela gi lo hanyiswa, kota gi-nwani.
- 14 Kanilezi a ba Farisi ba huma, ba xoxa makungo, baku ba ta mu daya hi ku yini.
xip. 27. 1. Marku 3. 6. Luka 6. 11. Joh. 5. 18. & 10. 39. & 11. 53.
- 15 Jesu na zi tiba i lo suka laho: Banyingi ba lo mu lanza; i lo ba hanyisa bonkle,
xip. 10. 23. Marku 3. 7. xip. 19. 2.
- 16 I lo ba laya lezaku ba nga mu zwatisi:
xip. 9. 30.
- 17 Kasi ku fela ku tatiseka lexi xi nga kanelwa hi Isaya muprofeti, aku,
- 18 Languta, xitiri xa mina nzi xi hlawulileko; xi ranzwa xa mina loyi a muhefemulo wa mina wu dzunzekako kwatsi: nzi ta beka Moya wa mina ehla ka yena, i ta kanela kulamula ka ba Matiko.
xip. 3. 17. & 17. 5.
- 19 A nga ta kanetisana, a nga ta kanyuluka; hambu ni munwe a nga tazwa gezu gakwe mapangweni.
- 20 Lihlanga li fanyekileko a nga ta li tsoba, a ngoti ya kandiya yi fufunhako a nga ta yi tima, kala a humesa kulamula ka ku-hlula.
- 21 Hi bito gakwe ba Matiko ba ta tsumba.
- 22 Zonake ku lo tiswa munwe a nga hi ni dimoni, a nga xikumu ni mbebebe: i lo mu hanyisa, lezo a mbebebe a xikumu yi lo wulawula yi lo wona.
xip. 9. 32. Marku 3. 11. Luka 11. 14.
- 23 Ni zonkle zidlema zi lo hlamala, zi ku ngalo, Loyi a hi nwana wa Davida ke?
- 24 Kanilezi laha na ba Farisi na ba zi zwile, ba te ngalo, Loyi munhu a nga hlongoli madimoni, kanilezi hi Belzebuba a hosi ya madimoni.
xip. 9. 34. Marku 3. 22. Luka 11. 15.
- 25 Na ku tiba kualakanya kabye i te ngalo kabye, Lowo mufumo wu abanyiseneko ha woce wu ta mbeteka; ni lowo muti kutani yindlu yi abanyiseneko ha yoce yi nga ta yima:
xip. 9. 4. Joh. 2. 25. Kuv. 2. 23.
- 26 Loku Satani a hlongola Satani, u hambene wutsumbu gakwe; zonake mufumo wakwe wu ta tiya hi ku yini?
- 27 Loku nzi hlongola madimoni hi Belzebuba, a bana ba nwina ba ta ma hlongola hi mani? Hikwalaho ba ta maha balamuli ba nwina.
- 28 Kanilezi loku nzi hlongola madimoni, hi Moya wa Nungungulu, zonake mufumo wa Nungungulu wu tile ka nwina.
Luku 1. 33. & 11. 20. & 17. 20, 21.

- 29 I kotisa ku yini munhu ku engena ndlwini ya nhena, a wukla xuma xa yona, saseka loku a sangula hi ku boha nhena? zonake a ta wukla xuma xa yona.
Luka 11. 21, 22, 23.
- 30 Loyi a nga hi ko na mina i hambene na mina; ni loyi a nga hlengeletiko na mina wa hangalasa.
- 31 Hikwalaho nzi ku ka nwi-na, Kuonha konkle ni nzukano ku ta tsetselelwa ka banhu; kanilezi a kurukata Moya cima ku nga ta tsetselelwa.
Marku 3. 28. Luka 12. 10. Heb. 6. 4, &c. & 10. 26, 29. 1 Joh. 5. 16. Mit. 7. 51.
- 32 Kani hi wihi a wulawulako kubiha hi Nwana wa munhu, ku ta tsetselelwa ka yena; kanilezi ka hi wihi a wulawulako hi Moya wo Basa cima ku nga tsetselelwa ka yena, hambu ka legi tiko, ni legi gi tako.
xip. 11. 19. & 13. 55. Joh. 7. 12, 52. 1 Tim. 1. 13.
- 33 Ma nga maha sinyanya yo saseka, ni bana ba yona ba nanziha; hambu mahani sinyanya yo bola, ni bana ba yona ba bolile: hakuba sinyanyi tibyiwa hi mihanzu ya yona.
xip. 7. 17. Luka 6. 43, 44.
- 34 Nwina lixaka la tinyoka, mu ta zi tibisa ku yini na bihile, ku wulawula zilo zo saseka? hakuba hi wunyi- ngi ga mbilu a nomu wa wulawula.
xip. 8. 7. & 23. 33. Luka 6. 45.
- 35 Munhu wo saseka hi xibiri xakwe xi sasekileko wa humesa zilo zo saseka: ni munhu wo biha hi xibiri xakwe xi bihileko wa humesa zilo zo biha.
- 36 Nza wula ka nwina, timhaka tonkle ta haba leti banhu ba ti wulawulako, ba ta hlamulela ha tona hi siku go lamula.
- 37 Hakuba hi timhaka ta wena u ta lulamiswa, hi timhaka ta wena u ta koneka.
- 38 Zonake bo kari ba batsali ni ba Farisi ba lo mu hlamula, ba te ngalo, Mugonzisi, ha ranza ku wona xiwoniso xi mahilweko hi wena.
xip. 16. 1. Marku 8. 11. Luka 11. 16, 29. Joh. 2. 18. 1 Kor. 1. 22.
- 39 Kanilezi yena i lo hlamula aku ngalo ka bona, Xizukulwana xa kubiha ni xi bayako xa laba xiwoniso; xi haba xiwoniso xi ta nga nyikiwa ka xona saseka xi woniso xa Jona muprofeti ntsena.
xip. 16. 4. Marku 8. 38. Joh. 4. 48.
- 40 Kotisa Jona a nga tsama rubyini ga hlavi a masiku manharu ni wusiku ginharu; lezo Nwana wa munhu i ta tsama mbilwini ya misaba masiku manharu ni wusiku ginharu.
- 41 A banhu ba le Niniva ba ta yima ni xizukulwana lexi hi siku ga ku lamula, ba ta xi kona: hakuba ba lo hunzuluka hi kukanela ka

Jona ; langutani, i kona laha a hunzako Jona.

Luka 11. 32. Roma 2. 27.

42 Wasati hosi ya dzonga i ta suka a yima kulamuleni zinwe ni xizukulwana lexi, i ta xi kona : hakuba i tile hi kugumeseni ka misaba ku tazwa kuklariha ka Solomoni ; languta, wa hombe ku hunza Solomoni i kona laha.

Luka 11. 31.

43 Kanilezi moya wa kubiha, na wu humele munhwini, wu lo tsemakanya wutsanweni gi omileko, na wu laba kuhumula, a wu ku kumangi.

Luka 11. 24. 1 Pet. 5. 8.

44 Zonake wu ku, Nzi ta klela ndlwini ya mina laha nzi humako ha kona ; na wu cikele, wu yi kuma na ku hi panga, na swiyelilwe, yi bombisilwe.

45 Zonake wu famba, wu ya teka ya nklanu ni mimbiri a yinwani mimoya yo biha ku hunza wutsumbu ga wona, yi engena yi tsama kona : a ku heta ka munhu loye ku lo biha ku hunza kusangula. Lezo kuto maha ka lexi xizukulwana xi bihileko.

Heb. 6. 4. & 10. 26. 2 Pet. 2. 20, 21, 22.

46 Na ha wulawula ka zidlemo, languta, nyine wakwe ni bamakabye ba lo yima lahandle, ba laba ku wulawula ka yena.

Marku 8. 31. Luka 8. 19, 20, 21. xip.

13. 55. Marku 6. 8. Joh. 2. 12. & 7. 3, 5. Mit. 1. 14. 1 Kor. 9. 5. Gal. 1. 19.

47 Munwani a ku ngalo ka yena, Languta, nyine wa wena ni bamakabye ba wena ba yimile lahandle, ba laba ku wulawula ka wena.

48 Kanilezi i lo hlamula aku ka loyi a mu byelileko, Nyine wa mina hi mani ? ni bamakweru ba mina ba mani ?

49 I lo nawuluta canja gakwe ka bapizani, a ku ngalo, Langutani, nyine wa mina ni bamakabye ba mina !

50 Hakuba loyi a ta nga maha kuranza ka Dadani wa mina wa le tilweni, yena hi makabye wa mina, ni makwenu wa mina, ni nyine wa mina.

Joh. 15. 14. Gal. 5. 6. & 6. 15. Kol. 3. 11. Heb. 2. 11.

XIPIMO 13.

1 Hi lego siku Jesu a huma ndlwini, a ya tsama bimbini.

Marku 4. 1.

2 Ku lo tsombana kakwe zidlelemu za hombe, lezo i lo engena ngalabeni, i lo tsama ; a zidlelemu zonkle zi lo yima fungwini.

Luka 8. 4. & 5. 3.

3 I lo kanela kabye zilo zo tala hi mifananiso, aku, Langutani, ku lo huma muxwanyi aya xwanya ;

Luka 8. 5.

4 Kwatsi hilezi na ha xwanya, yinwani mbewu yi lo wela ndleleni, a tinyanyani ti lo cikela ti yi jowotela :

- 5 Tinwani ti wela wutsanweni ga maribye, laha yi nga haba misaba yo tala: zalezo ti mila, hilezi laho ku nga haba misaba yo tala:
- 6 Ni laha na gi tsuwukile gambo, ti lo klahuka; hakuba ti nga hi ni mutsu, ti lo wuna.
- 7 Tinwani ti lo wela mizweni; mizwa yi lo kula, yi ti kliba:
- 8 Ni tinwani ti lo wela misabeni yo saseka, ti trala bana, tinwani hi zana, tinwani hi nklanu wa makume ni kume ginwe, tinwani hi makume manharu.
- 9 Loyi a nga ni tindlebe, azwe.
xip. 11. 15. Marku 4. 9.
- 10 A bapizani ba lotta, ba ku kakwe, Hi yini u wulawulako kabye hi mifananiso?
- 11 I lo hlamula a ku ngalo kabye, Ka nwina ku nyikilwe ku tiba mifihlakalo ya mufumu wa tilo, kanilezi ka bona a ku nyikiwangi.
xip. 11. 25. & 16. 17. Marku 4. 11.
1 Kor. 2. 10. 1 Joh. 2. 27.
- 12 Hakuba loyi a nga nazo, ku ta nyikiwa kakwe, i ta pfuna: kanilezi kani hi wihi a nga haba, ka yena ku ta tekwa ni xwalexi a nga ku i naxo.
xip. 25. 29. Marku 4. 25. Luka 8. 18. & 19. 26.
- 13 Hikwalaho nza kanela ka bona hi mifananiso; hakuba ba ku wona ba nga woni, ba kuzwa ba ngazwi, hambu ni kupima.
- 14 Ni ka bona kutatiseka ku profeta ka Isaya, ku nge ngalo,
Hi kuzwa mu tazwa, na mu nga hi ni kupima; hi ku wona mu ta wona, na mu nga hi ni kuwona:
Marku 4. 12. Luka 8. 10. Joh. 12. 40. Mit. 23. 26, 27. Roma 11. 8. 2 Kor. 3. 14, 15.
- 15 Hakuba mbilu ya laba banhu yi nonohile, ni tindlebe tabye a ti na made ma ya kuzwa, ni mahlo yabye ma tsimbile; kutani ku nga maheka ba wona hi mahlo yabye, bazwa hi tindlebe tabye, ba pima hi timbilu tabye, ba hunzuluka kambe, nzi ta ba hanyisa.
Heb. 5. 11.
- 16 Kanilezi ma katekile mahlo ya nwina, hakuba ma wona; ni tindlebe ta nwina, hakuba tazwa.
xip. 16. 17. Luka 10. 23, 24. Joh. 20. 29.
- 17 Hizinene nzi ku ka nwina, baprofeti ni banhu bo lula ma banyingi ba nga laba ku wona zilo mu zi wonako, a ba zi wonangi; ni kuzwa zilo mu zi zwako, a ba zi zwangi.
Heb. 11. 13. 1 Pet. 1. 10, 11.
- 18 Zonake ingisani mufananiso wa muxwanyani.
Marku 4. 14. Luka 8. 11.
- 19 Laha loku munhu azwa mhaka ya mufumo, a nga yi pimi, zonake kuta loyi wa kubiha, a wukla lexi xi xwanyileko lomo mbilwini

- yakwe. Loyi hi yena a xwanyileko ndleleni.
xip. 4. 23.
- 20 Loyi a nga xwanyiwa maribyeni, hi yena loyi a yi zwako mhaka, zalezo a yi amukela hi kutsaka;
Joh. 5. 35.
- 21 Na nga hi na mutsu hi wutsumbu gakwe, kanilezi a tiya xikatanyana; loku kukarateka kutani kuxaniseka ku cikele hi kota ya mhaka, zalezo a kungubanyeka.
xip. 11. 6. 2 Tim. 1. 15.
- 22 Loyi a nga xwanyiwa mizweni, loyi hi ywaloyi azwako mhaka; a kulaba zilo za tiko, a kukohlisa ka kufuma, ku klimba mhaka, yi nga trali mihanzu.
xip. 19. 23. Marku 10. 23. Luka 18. 24. 1 Tim. 6. 9. 2 Tim. 4. 10.
- 23 Ni loyi a nga xwanyiwa misabeni ya kusaseka, hi yena loyi a zwako mhaka, a yi pima; a pfuna mihanzu ntsena, a trala, yinwani hi zana, yinwani hi nklanu wa makume ni kume ginwe, yinwani hi makume manharu.
- 24 Munwani mufananiso i lo wulawula mahlweni kabye, a ku, A mufumo wa tilo wu fanana ni munhu loyi a nga xwanya mbewu yinene a sinwini gakwe:
- 25 Kanilezi na ba eklele banhu, ku lo cikela a nala wakwe a xwanya makuhu kambe xikari ka mabele, i lo fama.
- 26 Kanilezi laha na timbewu ti milile, ti cela mihanzu, ku woneka ni makuhu kambe.
- 27 A zitiri za laha ngangweni zi lota ziku, Hosi, a ku xwanyangi timbewu to saseka sinwini ga wena ke? ma ta hi kwihhi makunu laya makuhu?
- 28 A ku ngalo kabye, A nala i mahile lexi. A zitiri ziku kakwe, A ku zi ranzi hiya hi ma hlengeletela ke?
- 29 Kanilezi yena aku, Kokwihhi; ku nga ku laha mu hlengeletelako makuhu, mu nga tsuwula mabele zinwe nawo.
- 30 Nga na mu ma tsika ma kula zinwe ku kala ku cikela kutsobela: hi xikatini xa kuhula nzi taku ka batsobeli, Wungeletelani makuhu kusangula, mu ma boha hi tinya za ku ma hisa: kanilezi mu wungeletela mabele magombeni ya mina.
xip. 3. 12.
- 31 Munwani mufananiso a wu beka mahlweni kabye, a ku, A mufumo wa tilo wu kotisa a mbewu ya xinapi, leyi munhu a yi tekako, a yi xwanya sinwini gakwe:
Marku 4. 30, &c. Luka 13. 18, 19.
- 32 Leyo ntsena yi nga yi tso ngwanyani ku hunza timbewu tonkle; kanilezi laha na yi kulile, yi maha ya hombe ku hunza kubya-nya wonkle, yi maha sinya,

- lezaku zinyanyani za tilo zita zi kapama marabini ya yona.
- 33 Munwani mufananiso a wutkana kabye; A mufumo wa tilo wu fanana ni comelo, lexi a xi tekako wasati, a xi fihla mapeni ya xipimo xinharu, ku kala ku bila konkle.
Luka 13. 20, &c.
- 34 Zonkle lezi zilo Jesu i lo wulawula hi mifananiso ka zidlemo; hi lahandle ka mifananiso a nga wulangi cumo ka bona:
Marku 4. 33, 34.
- 35 Kasi ku fela ku tatiseka lexi xi nga kanelwe hi muprofeti, aku,
Nzi ta vulula nomu wa mina hi mifananiso; Nzi ta wulawula zilo zi fihleleko kusanguleni ka tiko.
Roma 16. 25, 26. 1 Kor. 2. 7. Efe. 3. 9. Kol. 1. 26.
- 36 Zonake i lo siya zidlemo, a engena ndlwini: a bapizani bakwe ba lota kakwe, baku, Hi klamusele a mufananiso wa makuhu ya lomo sinwini.
- 37 A blamula i te ngalo, Loye a xwanyako mbewu ya kusaseka hi Nwana wa munhu;
- 38 A simu hi tiko; a mbewu ya kusaseka, laba hi bana ba mufumo; ni makuhu hi bana ba loyi wa kubiha;
xip. 24. 14. & 23. 19. Marku 16. 15, 20. Luka 24. 47. Roma 10. 18. Kol. 1. 6. Joh. 8. 44. Mit. 13. 10. 1 Joh. 3. 8.
- 39 A nala loyi a nga xwanya hi Satani: a kuhula hi kugumesa ka tiko; ni bahuli hi tingelosi.
Kuv. 14. 15.
- 40 Hikwalaho kotisa lezi a makuhu ma ta nga hleletelwa ma hiswa hi nzilo; ku ta maha lezo kugumeseni ka tiko.
- 41 A Nwana wa munhu i ta rumela tingelosi takwe, ti ta wungeletela mufunweni wakwe zonkle lezi zi mahako kungubanyisa, na bona laba a mahako kubiha,
xip. 13. 7. 2 Pet. 2. 1, 2.
- 42 Ti ta ba hoxa pingweni ga nzilo: laho ku ta nga maha kona mikosi ni kugetsela ka meno.
xip. 3. 12. Kuv. 19. 20. & 20. 10. xip. 8. 12. xipm. 50.
- 43 Zonake a ba lulamileko ba ta ngangamela kota gambo mufunweni wa Dadani wabye. Loyi a nga ni tindlebe, azwe.
1 Kor. 15. 42, 43, 58. xipm. 9.
- 44 Mufumo wa le tilweni wu fanana ni tsomba yi fihliweko sinwini; leyi munhu a nga yi kuma, a yi fihla; hi kutsaka kakwe a famba a ya xabisa zonkle a nga nazo, a xaba lego simu.
Fil. 3. 7, 8. Kuv. 3. 18.
- 45 Kambe, a mufumo wa le tilweni wu kotisa mahungani a labako mapareli yo saseka:
- 46 Na kumile a pareli ginwe gi nga ni tsengo wa hombe,

- i lo famba a ya xabisa zonk^{le} a nga nazo, a gi xaba.
- 47 Kambe a mufumo wa le tilweni wu fanana ni likoka, lolu li nga hoxiwa bimbini, li wungeletela tixaka tonk^{le} :
xip. 22. 10.
- 48 Laha na li tele, ba li kokela fungwini; ba tsama lahasi, ba hlengeletela leti tinene zibyeni, kanilezi ba cukunyeta lahandle leti to biha.
- 49 Kuta maha lezo kugumeseneni ka tiko: a tingelosi ti ta huma, ti ta abanyisa bobiha xikari ka kusaseka,
xip. 25. 32.
- 50 Ti ta ba hoxa pingweni ganzilo: laho ku ta nga maha kona mikosi ni ku getsela ka meno.
xipm. 42.
- 51 Mu zi pimile zilo lezi zonk^{le} ke? Ba ku ka yena, Ina.
- 52 A ku ngalo kabye, Hikwalaho a mutsali loyi a gonzi-silweko mufunweni wa le tilweni i fanana ni munhu loyi a nga nwinyi wa ngango, a humeselako tsomba yakwe zilo ziswa ni za kale.
- 53 Na ku mahisile lezi, laha Jesu na mbetile leyi mifananiso, a suka laho.
- 54 Na kari ata le tikweni ga le kabye i lo ba gonzisa sinagogeni gabye, lezo ba lo hlana-la, ba ku ngalo, I gi kuma kwihi loyi munhu legi wuklari, ni mitiro ya ntamo?
xip. 2. 23. Marku 6. 1. Luka 4. 16, 23.
- 55 A hi yena nwana wa mu-bakli loyi ke? a nyine wakwe a nga bitiwi a ku hi Maria? ni bamakabye, a hi Jamesi na Josefa, na Simoni, na Juda ke?
Marku 6. 3. & 15. 40. Luka 3. 23. Joh. 6. 42. xip. 12. 46.
- 56 Ni bamakabye ba xisati, a ba kona bonk^{le} na hina ke? zi huma hi kwihi ka loyi lezi zilo zonk^{le} a nga nazo?
- 57 Ba lo zangara hi yena. Kanilezi Jesu aku ngalo kabye, Muprofeti a nga dzunziwi, saseka tikweni ga le kakwe, ni ndlwini yakwe.
xip. 11. 6. Marku 6. 3, 4. Luka 4. 24. Joh. 4. 44.
- 58 A nga mahangi mitiro yi nyingi ya hombe ya ntamo laho hi kota ya ku-ngakolwi kabye.
Marku 6. 5, 6.

XIPIMO 14.

- 1 Hi lexo xikati hosi Herodi i lozwa wudumo ga Jesu,
Marku 6. 14. Luka 9. 7.
- 2 A ku ngalo ka malanza yakwe, Loyi hi Johani Mubapatizi; a vukile ka bafileko; hikwalaho lowu ntamo wu tira ha yena.
- 3 Hakuba Herodi i wa lo koma Johani, a mu boha, a mu engenisa paxweni hi kota ya Herodia, a sati wa makabye wakwe Filipu.
Marku 6. 17. Luka 3. 19, 20.
- 4 Hakuba Johani i lo ngalo kakwe, A ku fanele ku mu teka.
- 5 Laha a nga nga laba ku mu daya, i lo caba zidlemo, ha-

kuba ba wa mu tiba ba ku muprofeti.

xip. 21. 26. Luka 20. 6.

- 6 Kanilezi laha a siku ga Herodi ga kutralwa gi cikele, a nhanyana wa Herodia i lo kina mahlweni kabye, a tsakisa Herodi.
- 7 Hi ka lezo a mu tsumbisa hi kuhlambanya ku mu nyika lexi a ta nga xi kombela.
- 8 Yena, na layilwe hi nyine wakwe, aku, Nzi nyike laha ngelweni a hloko ya Johani Mubapatizi.
- 9 A hosi yi lo xaniseka: kanilezi hi kota ya kuhlamba kakwe, ni kota ya laba a nga hi nabo laha kugeni, i lo laya hakuba a nyikiwa.
- 10 I lo rumela, aya tsema hloko ya Johani paxweni.
- 11 Ni hloko yi lo nehiwa hi ngelo, yi lo nyikiwa ka nhwana: yena a yi yisa ka nyine wakwe.
- 12 A bapizani bakwe ba lota, ba lo teka xirumbi, ba xi nkelela; ba lo famba ba ya ambela Jesu.
- 13 Makunu Jesu na zi zwile, a suka laho hi ngalaba, aya wutsanweni ga xiwunza klelweni: a zidlemo na zi zwile, zi lo mu lanzela hi milenge bata hi le mitini.

xip. 10. 23. & 12. 15. Marku 6. 32.
Luka 9. 10. Joh. 6. 1, 2.

- 14 I lo huma, a wona xidlemo xa hombe, i lo xi zwela wu-

xinji, a hanyisa ba babyako babye.

xip. 9. 36. Marku 6. 34.

- 15 Laha na gi hlwile gambo, a bapizani ba lota kakwe, baku, A wutsamo gi hi xiwula, a xikati xi si na xi hunzile; klelisa a zidlemo, kasi ba fela kuya zimutateni, ziya xabela wutsumbu ga zona kuga.
- 16 Kanilezi Jesu a ku ngalo ka bona, A ku labekile kabye lezaku ba famba; baheni kuga nwina.
- 17 Bona ba te ngalo kakwe, A hi na cumo laha saseka i nklanu wa zibaba, ni zidluwani zimbiri.
- 18 A ku ngalo, Zi neheni laha ka mina.
- 19 A laya zidlemo ku tsama la hehla ka byanyi; i lo teka a nklanu wa zibaba, ni zidluwani zimbiri, na cuwuka le tilweni, i lo katekisa, a kema zibaba a zi nyika ka bapizani, a bapizani ba zi nyika ka zidlemo.
- 20 Ba loga bonkle, ba xuriswa: ba lo rolela maklakla ma seleko, kume ni zimbiri ga zirunzu zi lo tala.
- 21 Laba ba ngaga ba wa hi nklanu wa makume ya mazana, ku nga hlayiwi a basati ni banana.
- 22 Zalezwa a kongotela bapizani ku engena ngalabeni, ba ranga ba famba klatuko yena, a kala a klelisa zidlemo.

23 Na klelisile zidlemo, i lo ya le xitsungeni klelweni ku kongela; na gi lohlwa i wa hi kona laho yece.

Marku 6. 46. Joh. 6. 16.

24 Kanilezi a ngalaba makunu yi wa hi xikari ka bimbi, yi ndlengandlengiswa hi mabyandlati: hakuba mheho yi wa hambene na bona.

25 Hi xikati xa mune xa ku labelela ka wusiku i lota kabye, na famba hehla ka bimbi.

26 Ni laha bapizani ba mu wona a famba hehla ka bimbi, ba lo dzuka, baku, Xi gono; ba bahuwa hi kucaba.

27 Kanilezi zalezo Jesu i lo wulawula ka bona, aku, Tiyisani mbilu; hi mina; mu nga cabi.

28 Petro i lo mu hlamula a ku ngalo ka yena, Hosi, loku u nga u hi wena, nzi bitane kuta ka wena le hehla ka mati.

29 A ku ngalo, Tana. Petro i lo cika ngalabeni, i lo famba hehla ka mati, kuta ka Jesu.

30 Kanilezi na wona mheho, i lo caba; a sangula ku wela, a bahuwa, aku, Hosi, nzi ponise.

31 Zalezo Jesu i lo nawuluta canja gakwe, i lo mu koma, aku kakwe, O wena u nga ni kukoleka ku tsongwananyi, hi yini u ganganwako?

32 Laha na ba engenile ngalabeni, a mheho yi lo miyela.

33 Labo ba nga hi kona ngala-

beni ba lo mu kozela, baku, Hizinene u Nwana wa Nungungulu.

xip. 16. 16. & 26. 63. Marku 1. 1. Luka 4. 41. Joh. 1. 49. & 6. 69. & 11. 27. Mit. 8. 37. Roma 1. 4.

34 Na ba klatukile, ba lo cikela tikweni, ga Genesareta.

Marku 6. 53.

35 Laha ba banuna ba lego wutsamo ba mu tibile, ba lo rumela ka lego tiko gonkle, ba lo neha kakwe bonkle ba nga kari ba babya;

36 Ba mu kongotela baku ba kumba petso wa nguwo yakwe basi: kwatsi hi bonkle laba ba nga kumba ba lo hanyiswa.

xip. 9. 20. Marku 3. 10. Luka 6. 19. Mit. 19. 12.

XIPIMO 15.

1 Zonake kuta ka Jesu hi le Jerusalema ba Farisi ni batsali, ba ku ngalo,

Marku 7. 1.

2 Hi yini bapizani ba wena ba hambunyetako mahanyela ya bakale ke? hakuba a ba hlambi mandla yabye laha na бага zibaba.

Marku 7. 5. Kol. 2. 8.

3 A hlamula a ku ngalo ka bona, Hi yini na nwina mu hambunyetako kulaya ka Nungungulu hi kota ya mahanyela ya nwina ke?

4 Hakuba Nungungulu i te ngalo, Caba raru wa wena ni nyine wa wena: ni ku, Loyi a wulawulako kubiha hi dadani kutani mamani wakwe, a afe hi kufa.

Efe. 6. 2.

- 5 Kanilezi nwina muku, Kani hi wihi a ta nga wula ka dadani wakwe ni ka mama-ni wakwe, Lezi u laba ku vunetela ha zona hi mina zi nyikelwe ka Nungungulu;
- Marku 7. 11, 13.
- 6 A nga ta ha caba dadani wakwe. Nwina mu mahile mhaka ya Nungungulu yi hi haba cumo hikwalaho ka mahanyela ya nwina.
- 7 Nwina baxengeteli, i profetile kwatsi ka nwina Isaya, aku,
- Marku 7. 6.
- 8 Laba banhu ba nzi dumisa hi milomu yabye; kanilezi a mbilu yabye yi le kule na mina.
- 9 Kanilezi ba nzi kozela haba, ba gonzisa kota zigonziso zabye, hi kulaya ka banhu.
- Kol. 2. 18-22. Tit. 1. 14.
- 10 I lo bitana kakwe a xidle-mo, a ku ka xona, Zwanani, mu pima:
- Marku 7. 14.
- 11 A hi zona lezi zi engenako nonwini zi bihisako munhu; kanilezi lezi zi humako nonwini, hi zona zi bihisako munhu.
- Mit. 10. 15. Roma 14. 14, 17, 20. 1 Tim. 4. 4. Tit. 1. 15.
- 12 Zonake ku lo cikela bapizani, ba te ngalo kakwe, Wa zi tiba wena lezaku a ba Farisi ba lo zangara, laha na ba zwile loku kuwula?
- 13 A hlamula a ku ngalo, Tisinyanya tonkle ti nga byaliwangiko hi Dadani wa mina
- wa le tilweni, ti ta tsuwuliwa.
- Joh. 15. 2. 1 Kor. 3. 12, &c.
- 14 Ma nga ba tsikani boce: ba hi barangiba zikumumu. Loku xikumumu xi koka xikumumu, bonkle ba ta wela rinzini.
- xip. 23. 16. Luka 6. 39.
- 15 Petro i lo hlamula a ku ngalo ka yena, Hi klamusele mufananiso lowu.
- Marku 7. 17.
- 16 I te ngalo, Na nwina a mu se ku pima ke?
- xip. 16. 9. Marku 7. 18.
- 17 A mu pimi muku, zonkle zi engenako nonwini zi hunza zi ya rumbyini, zi huma lahandle ke?
- 1 Kor. 6. 13.
- 18 Kanilezi lezi zi humako hi le nonwini zi huma hi le mbilwini; hi zona zi bihisako munhu.
- Jam. 3. 6.
- 19 Hakuba hi le mbilwini ku huma kualakanya ko biha, a kudaya, a kuremba, a kubaya, a kuyiba, a kuhlamjanya, a mawunwa, i nzukano:
- Marku 7. 21.
- 20 Lezi hi zilo zi bihisako munhu: kanilezi kuga hi mandla ma nga hlaziwangiko a zi bihisi munhu.
- 21 Jesu i lo suka laho, aya maklelweni ya Tire ni Sidoni.
- 22 Languta, a tratsi wa Kananani a huma hi leyo mimbingano, i lo bitana, aku, Nzi zwele wuxinji, O Hosi, nwanana wa Davida; a nwananga

- wa babiseka nguvu hi dimoni.
- 23 Kanilezi a nga mu anguli ni mhaka yinwe. Ni bapizani bakwe ba lota ba mu kongotela, baku, Mu *klelise*; hakuba wa hi kulumela hina.
- 24 Kanilezi i lo hlamula aku ngalo, A nzi rumelwangi saseka ka tiyivu ti lahlekileko ta yindlu ya Israeli.
xip. 10. 5, 6. Mt. 3. 25, 26. & 13. 46. Rom. 15. 8.
- 25 Kanilezi i lo ta i lo mu kozela, aku, Hosi, nzi vune.
- 26 I lo hlamula a ku ngalo, A hi kwatsi ku teka zibaba za zihlangana zi hoxwa ka tibyana.
xip. 7. 6. Fil. 3. 2.
- 27 Kanilezi yena i lo ngalo, Ina, Hosi: hambu tibyana taga maklakla mawako lahasi mezeni ka benyi ba tona.
- 28 Zonake Jesu i lo angula a ku ngalo, O wasati, ka hombe kukoleka ka wena: a ku mahe ka wena kota kuranza ka wena. Ni nhanya na wakwe i lo hanyiswa ku sukela lexo xikati.
- 29 Zonake Jesu i lo suka laho i lota kusahani ni bimbi ga Galile; i lo kanziya xitsungeni, i lo tsama.
Marku 7. 31. xip. 4. 18.
- 30 Ku lo cikela kakwe a *zidle*mo za hombe, na zi hi na zona a zilema, ni zikumu, ni timbebebe, ni zikurubu, ni banwani bo tala, ba lo ba beka lahasi ka mikonzo yakwe; i lo ba hanyisa:
xip. 11. 5. Luka 7. 22.
- 31 Ka zona *zidle*mo zi lo rewuka, laha na zi wona mbebebe yi wulawula, a zikurubu zi hanyiswa, ni zilema zi famba, ni zikumu zi wona: ba lo dumisa Nungungulu wa Israeli.
- 32 Ni Jesu i bitana bapizani bakwe, I te ngalo, Nza xi zwela wusiwana lexi *zidle*mo, hakuba ba lo simamisa na ba hi na mina makunu hi masiku manharu na ba ngagi ncumo: nzi nga ta ba *klelisa* na ba hi ni *ndlala*, kutani ba nga karala *ndleleni*.
Marku 8. 1.
- 33 Ni bapizani ba ku kakwe, Hi ta zi kuma kwihi zibaba zo tala wutsanweni ga xiwula kota legi, ku xurisa *zidle*mo za hombe ke?
- 34 Ni Jesu a ku kabye, Mu na ni zibaba zingani *nwina*? ba ku ngalo, I *nklanu* ni zimbiri, ni *zidluwani* zi tsongwanyani.
- 35 I lo laya *zidle*mo ku tsama lahasi misabeni;
- 36 Yena i lo teka a *nklanu* ni zimbiri wa zibaba ni *zidluwani* zi tsongwanyani; a katekisa a kema, a nyika ka bapizani, ni bapizani ka *zidle*mo.
xip. 14. 19. Luka 22. 19.
- 37 Ba loga bonkle, ba lo xura: ba lo rolela *maklakla* mase-

leko ma lo tala n^klanu wa zirconzu ni zimbi

38 Ni laba ba ngaga ba wa hi mune wa makume ya mazana ba banuna, ku nga hlayiwi ni ba basati ni zisumbe.

39 I lo k^lelisa zidlemo, i lo engena ngalabeni, i lota mbinganweni wa le Magadani.

Marku 8. 10.

XIPIMO 16.

1 A ba Farisi ni ba Sadusi ba lota, na ba mu ringa ba ku ngalo yena a ba kombise a xiwoniso xa le tilweni.

xip. 12, 38. Marku 8. 11. Luka 11, 16. & 12. 54-56. 1 Kor. 1. 22.

2 Kanilezi yena i lo hlamula a ku kabye, Laha na gihlwa, nwina muku, Yi ta kuna : hakuba a tilo gi trukile.

3 Ni laha mixweni, Yi tana nyamu^kla: hakuba a tilo gi trukile na gi pfupele. Ma zi tiba ku hinglelela ngohe ya tilo; kanilezi a mu koti ku hinglelela a ziwoniso za zikati.

4 A xizukulwana xi bihileko ni xirembako xi laba ziwoniso; a ku kona xiwoniso xi ta nga nyikiwa ka xona, saseka a xiwoniso xa Jona. Yena i lo ba siya, a famba.

xip. 12. 39.

5 A bapizani ba lota klatu kweni munwani ba lo ribala ku teka a zibaba.

Marku 8. 14.

6 Jesu i lo ngalo kabye, K^la-

rihani mu cuwuka a comelo xa ba Farisi ni ba Sadusi.

Luka 12. 1.

7 Bona ba lo wulawulisana, baku, A hi tekangi zibaba.

8 Jesu na zi tibile a ku ngalo, O nwina ba kukoleka kutsongwani, mu wulawulisana yini, hakuba a mu na zibaba ke?

9 A ma ha tibi ke, a ma ha alakanyi a n^klanu wa zibaba za n^klanu wa makume ya mazana, zirconzu zi ngani mu roleleko ke?

xip. 14. 17. Joh. 6. 9.

10 Kambe ni n^klanu ni zimbi-ri a zibaba za mune wa makume ya mazana, zingani zirconzu mu roleleko ke?

xip. 15. 34.

11 Hi yini lezo mu nga pimiko lezaku a nzi wulawulangi ka nwina hi zibaba? Kanilezi k^larihani comelo xa ba Farisi ni ba Sadusi.

12 Zonake ba lo pima lezaku a nga ba byeli ku k^lariha a comelo xa zibaba, kanilezi a zigonziso za ba Farisi ni ba Sadusi.

13 Makunu laha Jesu i lota k^lelweni ga le Kesaria Filipi, i lo wutisa a bapizani bakwe, aku, A banhu be ngalo, a Nwana wa munhu hi mani?

Marku 8. 27. Luka 9. 18.

14 Be ngalo, Banwani baku hi Johani Mubapatizi; banwani, hi Elija: banwani, hi

- Jeremia, kutani munwe wa baprofeti.
xip. 14. 2. Luka 9. 7, 8, 9.
- 15 I te ngalo kabye, Nwina mu ngalo hi mina mani ke?
- 16 Simoni Petro i lo hlamula a ku ngalo, Wena u Kristu, a Nwana wa Nungungulu a hanyako.
xip. 14. 33. Marku 8. 29. Luka 9. 20. Joh. 6. 69. & 11. 27. Mit. 8. 37. & 9. 20. Heb. 1. 2, 5. 1 Joh. 4. 15. & 5. 5.
- 17 Jesu i lo hlamula a ku ngalo ka yena, U katekisirwe wena, Simoni Bar-Jona: hakuba a nyama ni nkata a zi vululekile ka wena, kanilezi Dadani wa mina loyi a nga le tilweni.
Efe. 2. 8. 1 Kor. 2. 10. Gal. 1. 16.
- 18 Minawu kambe nza wula ka wena, wena hi Petro, ka gona legi ribye nzi ta aka a ceci ya mina; a ti nyangwa ta Hayidesi ti nga ta ku hlula.
Joh. 1. 42. Efe. 2. 20. Kuv. 21. 14.
- 19 Nzi ta nyika ka wena a tipfungulo ta mufumo wa tilo: kani hi yini lexi u ta xi boha laha misabeni xi ta bohiwa ni le tilweni: ni lexi u ta nga xi *klakla* laha misabeni xi ta *klakliwa* ni le tilweni.
xip. 18. 18. Joh. 20. 23.
- 20 Zonake i lo laya bapizani lezaku ba nga *byeli* munhu lezaku yena u hi Kristu.
xip. 17. 9. Marku 8. 30. Luka 9. 21.
- 21 Ku sukela lexo xikati i lo sangula Jesu a ku kombisa bapizani bakwe, a ku ngalo i tangaya Jerusalema, a ya
- xaniseka hi zilo zinyingí hi masingalakati ni bapristi ba hombe ni batsali, a dayiwa, hi siku ga manharu i ta vuka.
xip. 20. 17. Marku 8. 31. & 9. 31. & 10. 33. Luka 9. 22. & 18. 31. & 24. 6, 7.
- 22 Petro i lo mu teka, i lo sangula ku mu kawuka, aku, Nga lexi xi hi kule na wena, Hosi: lexi cima xi nga ta ba ka wena.
- 23 Kanilezi yena i lo hunzuluka, i te ngalo ka Petro, Suka lenzako ka mina, Satani: wena u xibo xikungubanyisako ka mina: hakuba a ku katali hi zilo za Nungungulu, kanilezi za banhu.
Roma 8. 7.
- 24 Zonake Jesu a wula ka bapizani bakwe, Loku a hi kona munhu a ta nga nzi lanzela, a ti tsike, a teka xihambano a nzi lanzela.
xip. 10. 38. Marku 8. 34. Luka 9. 23. & 14. 27. Mit. 14. 22. 1 Tesa. 3. 3. 2 Tim. 3. 12.
- 25 Hakuba loyi a hlaysako kuhanya kakwe i ta ku lahlekelwa: ni loyi a lahlekelwako hi kuhanya kakwe hi kota ya mina i ta ku kuma.
Luka 17. 33. Joh. 12. 25.
- 26 Hakuba munhu i ta vuneka hi ku yini, loku a kuma tiko gonkle a lahlekelwa hi wutomi gakwe ke? xini a ta nga xi nyikela munhu a ku tekisa wutomi gakwe ke?
- 27 Hakuba a Nwana wa munhu i tata hi wukosi ga Raru wakwe ni tingelosi takwe; zonake i ta nyika

munwe ni munwani kotisa mitiro yakwe.

xip. 26. 64. Marku 8. 38. Luka 9. 26.
xip. 25. 31. Jude 14. Roma 2. 6.
1 Kor. 3. 8. 2 Kor. 5. 10. 1 Pet. 1. 17.
Kuv. 2. 23. & 22. 12.

28 Ha kunene nza wula ka nwina, Ba kona banwani laba ba yimileko laha, laba a ba nga tazwa kufa, ba kala ba wona a Nwana wa munhu na ata hi mufunwenni wakwe.

Marku 9. 1. Luka 9. 27.

XIPIMO 17.

1 Anzako ka nklanu wa siku ni ginwe Jesu a teka zinwe naye Petro, na Jamesi, na Johani makabye wakwe, a ba neha xitsungeni xo leha xikundleni:

Marku 9. 2. Luka 9. 28.

2 Yena i lo hunzuka mahlweni kabye: ni ngohe yakwe yi lo ngangamela kota a gambo, ni tinguwo takwe ti lo basa kota kuwonekela.

3 Languta, laho ku lo woneka kabye Mosi na Elija na ba wulawula naye.

4 Petro i lo hlamula, a ku ngalo ka Jesu, Hosi, ku sasekile ka hina a ku ba hi tsama laha: loku wena u zi ranza, nzi ta aka laha a mixaxa minharu; munwe ngwa wena, ni munwe ngwa Mosi, ni munwe ngwa Elija.

5 Zalezo na ha wulawula, languta, a refu go ngangamela gi lo ba kubunyeta bona: lunguta, a gezu gi humma refini, giku, Loyi hi

Nwananga a ranzakako, a ka yena nza xalaliswa ha kunene; mu ingiseni nwina.

2 Pet. 1. 17. xip. 3. 17. Marku 1. 11.
Luka 3. 22. Mit. 3. 22, 23.

6 Laha a bapizani na ba gi zwile, ba lowa hi ngohe gabye, ba lo caba nguvu.

2 Pet. 1. 18.

7 Jesu i lota i lo ba kumba a ku ngalo, Vukani, mu nga cabi.

8 Na ba klakusa mahlo yabye, a ba wonangi munhu, saseka Jesu yece.

9 Kota na ha relela hi le xitsungeni, Jesu i lo ba laya, aku, Mu nga byeli munhu, a kala Nwana wa munhu a vuka hi ka bafileko.

xip. 16. 20. Marku 8. 30. & 9. 9.

10 Ni bapizani bakwe ba lo mu wutisa, baku, Hi yini a mitsalo yi wulako ku ngalo Elija i tata kuranga ke?

xip. 11. 14. Marku 9. 11.

11 Yena i lo hlamula a ku ngalo, Elija ha kunene ata, i ta klelisela zilo zonkle:

Luka 1. 16, 17. Mit. 3. 21.

12 Kanilezi nza wula ka nwiina, Elija i sina a tile, bona a ba mu tibangi, kanilezi ba lo maha ka yena zonkle ba zi ranzako. Lezo a Nwana wa munhu i ta xaniswa ha bona.

xip. 11. 14. Marku 9. 12, 13. xip. 14. 3.
10. & 16. 21.

13 Zoneke ba lo pima a bapizani lezaku i wulawula kabye hi Johani mubapatizi.

xip. 11. 14.

14 Laha na ba cikela xidlenwini, laho ku lota kakwe

- a wanuna, na a kizama ka yena, aku,
Marku 9. 14. Luka 9. 37.
- 15 Hosi, zwela wuxinji ka nwana wa mina: hakuba i na ni zitsuri, wa xaniseka nguvu: hakuba zikati zinying-i a wela nzilweni, ni zikati zinying-i a wela matini.
- 16 Nzi wa lo mu tisa ka bapizani ba wena, ba lo tsanze-ka ku mu hanyisa.
- 17 Jesu i lo hlamula a ku ngalo, O xizukulwana xi ngakolekiko ni xi pengileko, nzi ta kuba na nwina xikati xingani? nzi ta timisela na nwina xikati xa ku yini? mu neheni laha ka mina.
- 18 Na Jesu i lo mu kawuka; ni dimoni gi lo huma ka yena: a mufana i lo hanyiswa ku suka ka lexo xikati.
- 19 Zonake ku lota a bapizani ka Jesu le xi kundleni, ba ku ngalo, Hi yini hina a hi gi humesangi ke?
- 20 Yena i ngalo kabye, Ha kona hi kukoleka ka nwina ku nga ku tsongwani; hakuba hizinene nza wula ka nwina, Loku mu hi ni kukoleka ka ku kota mbewa ya xinapi, nwina mu ta ku ka lexi xitsunga, Kunuka laha u ya ka le giya wutsamo; xi ta kunuka; a ku na ncumo xi ta nga tsanza ka nwina.
xip. 21. 21. Marku 11. 23. Luka 17. 6. 1 Kor. 12. 9. & 13. 2.
- 22 Lezi na ba ha tsamile Gali-
- le, Jesu i te ngalo kabye, A Nwana wa munhu i ta nyikelwa mandleni ya banhu;
xip. 16. 21. & 20. 17. Marku 8. 31. & 9. 30. 31. & 10. 33. Luka 9. 22, 44. & 18. 31. & 24. 6, 7.
- 23 Ba ta mu daya, hi siku ga manharu i ta vuka. Ba lo tsuba nguvu.
- 24 Laha ba nga wata Kaper-naume, laba ba nga amukela kihlanya ga xekeli ba lota ka Petro, ba lo ngalo, A hosi ya wena a yi rihi hi ku yini a kupo ke?
Marku 9. 33.
- 25 Yena aku, Ina. Laha na a tile ndlwini, Jesu i lo wula kuranga ka yena, aku, U alakanya yini wena, Simoni? hi tihosi ta misaba, ti amukela ka ba mani a kupo kutani i nzobo ke? ka banana ba toba, kutani ka malanza ke?
- 26 Na wulile, Hi ka malanza, Jesu aku ka yena, Hikwalaho a banana ba klaklekile.
- 27 Kanilezi, hi nga kala hi ba zangarisa, famba bimbini, u ya hoxa ximemba, u koma a xidluwani lexi u ta nga xi klukula ku ranga; laha na u a hlamisile a nomu wa xona, wena u ta kuma a xekeli: gi teke, u ba nyika a ya mina ni ya wena.
- XIPIMO 18.
- 1 Hi lexo xikati bapizani ba lota ka Jesu, baku, Himani wa hombe mufunweni wa tilo ke?
Marku 9. 33. Luka 9. 46. & 22. 24.

2 Yena i lo bita kakwe a nwanana wa tsongwani, a mu yimisa xikari kabye, a ku ngalo,

3 Hizinene nza wula ka nwina, Saseka mu hunzuluka, mu mahwe kota a banana batsongwanyani, a mu nga ta engena mufunweni wa le tilweni.

xip. 19. 14. Marku 10. 14. Luka 18. 16.
1 Kor. 14. 20. 1 Pet. 2. 2.

4 Hikwalaho loyi a nga ti koramisa kota nwanana loyi wa tsongwanyani, ywaloye ngwa hombe mufunweni wa tilo.

xip. 20. 27. & 23. 11.

5 Ni loyi a ta nga amukela nwanana munwe wa ku ngha hi wa tsongwanyani hi bito ga mina wa nzi amukela mina :

xip. 10, 42. Luka 9. 48.

6 Kani loyi a ta kungubanyisa munwe wa laba ba tsongwanyani a kolwako ka mina, zi mu fanele lezaku a ribye ga hombe ga xigayo gi konekwa nhanweni yakwe, a rikiswe nonzweni wa hombe le bimbini.

Marku 9. 42. Luka 17. 1, 2.

7 Kombo tikweni hi kota ya zikungubanyiso! hakuba zi labekile lezaku a zikungubanyiso a zite; kanilezi komba ka munhu loyi a zikungubanyisa zi tako hi ka yena!

Luka 17. 1. 1 Kor. 11. 19. xip. 26. 24.

8 Ni loku a canja ga wena kutani a konzo wa wena wu ku kungubanyisa, wu tseme, u wu hoxa na wena:

zi sasekile ka wena ku engena kuhanyeni u hi xilema, kutani u hi xinzunzela, ku hunza ku nga u hi ni mandla mambiri ni mikonzo mimbiri u hoxiwa nzilweni wa kupinzuka.

xip. 5. 29, 30. Marku 9. 43, 45.

9 Ni loku a tihlo ga wena gi ku kungubanyisa, gi xokole, gi hoxe na wena: zi sasekile ka wena ku engena kuhanyeni hi tihlo ginwe, ku hunza u na mahlo mambiri u hoxwa gehena ga nzilo.

10 Wonani akuba mu nga kanyisi munwe wa laba batsongwani; hakuba nza wula ka nwina, le tilweni a tingelosi tabye ta wona xikati xonkle a ngohe ya Dadani wa mina loyi a nga le tilweni.

Heb. 1. 14. Luka 1. 19.

12 Mu alakanyisa ku yini nwina ke? loku a nga munhu a hi ni zana ga tiyivu, ni yinwe ya tona yi penga, a nga ti siyi leti ta nklanu wa makume ni mune wa makume ni nklanu ni mune, aya le zitsungeni, a ya laba leyi yi lahlekeleko ke?

Luka 15. 4.

13 Lezo loku a yi kuma, zine ne nza wula ka nwina, wa tsaka ha yona nguvu ku hunza leti ta nklanu wa makume ni mune wa makume ni nklanu ni muna ti nga lahlekeleko.

14 Kambe lezo a hi kuranza ka Dadani wa nwina wa le

tilweni, lezaku a munwe wa laba batsongwani a ba lobe.

15 Loku a nga makabye wa wena a onhile ka wena, famba, u ya mu kombisa a ku goha kakwe *nwina* bambiri na mu hi nwece: loku a ku ingisa, wena u mu kumile makabye wa wena.

Luka 17. 3. Jam. 5. 20. 1 Pet. 3. 1.

16 Kanilezi loku a nga ku ingisi, teka zinwe na wena a munwe kutani bambiri, kasi hi wukustumunyu ga bambiri kutani banharu mha-ka yonkle yi nga tiyiswa.

Joh. 8. 17. 2 Kor. 13. 1. Heb. 10. 28.

17 Loku a nga ala ku ba ingisa, ku bike cecini: loku a ala ku ingisa a ceci kambe, a mahe ka *nwina* kota wa Matiko ni muhlangisi.

Roma 16. 17. 1 Kor. 5. 9. 2 Tesa. 3. 6, 14. 2 Joh. 10.

18 Hizinene nza wula ka *nwina*, Zonkle lezi mu ta nga zi boha misabeni zi ta bohiwa ni le tilweni: ni zonkle zilo lezi mu ta nga zi *klakla* misabeni zi ta *klakliwa* ni le tilweni.

xip. 16. 19. Joh. 20. 23. 1 Kor. 5. 4.

19 Kambe nza wula ka *nwina*, loku bambiri ba *nwina* ba *klangana* misabeni hi ka xilo ba ta nga xi kombela, xi ta mahelwa ka bona hi Dandani wa mina loyi a nga le tilweni.

xip. 5. 24. 1 Joh. 3. 24. & 5. 14.

20 Hakuba laha ku *klangeneko* bambiri kutani banharu bi-

tweni ga mina, minawu nzi kona xikari kabye.

21 Zonake ku lota Petro, i te ngalo ka yena, Hosi, ku ta ba zikati zi ngani a makweru a nzi onhela, nzi mu ribalela ka? ku kala *nklanu* ni kumbiri ke?

Luka 17. 4.

22 Jesu a wula ka yena, A nzi wuli ka wena, Ku kala *nklanu* ni kumbiri; kanilezi, Ku kala ku maha *nklanu* wa makume ni makume mambiri ma hlayilweko hi ka *nklanu* ni kumbiri.

xip. 6. 14. Marku 11. 25. Kol. 3. 13.

23 Hikwalaho a mufumo wa tilo wu kota a hosi yo kari, leyi yi ranzako ku kambela malanza ya yona.

24 Laha na sangula ku kambela, munwe i lo tiswa kakwe, loyi a nga muga kume ga makume ya mazana ya titalenta.

25 Kanilezi kota lezi a nga nga a nga hi na xa ku riha, a hosi yakwe yi lo laya aku a xabyiswa, ni sati wakwe, ni banana bakwe, ni zonkle lezi a nga nazo, kasi kuriha ka mahwa.

26 Hikwalaho a nanza gi lowa lahasi gi lo mu kozela, giku, Hosi, nga wa nga timisela ha mina, nzi ta kuriha wونkle wena.

27 Ni hosi ya lego nanza, na yi tatisilwe hi titalo, yi lo mu *klakliwa*, yi mu ribalela a nanzu.

XIPIMO 19.

28 Kanilezi lego a nanza gilo huma, gi loya kuma ginwani nanza-kulobye, legi gi nga ni nanzu ka yena wa zana ga tidenario : i lo gi koma, a gi gi vinyinga a kolo, aku, Nzi rihe nanzu wa wena.

xip. 20. 2.

29 Lezo a nanza-kulobye gi lowa gi mu kombela, giku, Nga u timisela ha mina nzi ta kuriha.

30 Kani yena I lo kaneta : i lo famba aya mu valela paxweni, a kala a riha nanzu.

31 Lezo laha a Malanza-kulobye ba nga wona lezi zi mahekileko, ba lo tsuba ha hombe, ba lota ba ta byela a hosi yabya lezi zi nga wa mahekile.

32 Zonake a hosi yakwe yi lo mu bitana ka yena, aku kakwe, Wena nanza ga kubiha, nzi lo ku tsetselela wonkle lowo nanzu, hakuba u lo nzi kombelisisa mina :

33 Wenawu nga u hi ni titralo ka nanza-kuloni, kota lezi mina nzi nga maha titralo ka wena ?

34 Ni hosi yakwe yi lo zangara, yi mu nyekela ka baxanisi, a kala a riha wonkle a nanzu wa yena.

35 Lezo a Dadani wa mina wa le tilweni i maha ka nwina, loku mu nga tsetseleli mu nwe ni munwani wa makabye wa nwina hi mbilu ya nwina.

xip. 6. 12. Marku 11. 26. Jam. 2. 13.

1 Lezo laha Jesu na mbetile leti timhaka, i lo suka Galile, i lota mbinganweni wa Judia klatuko wa Jordani ;

Marku 10. 1. Joh. 10. 40.

2 Ni zidlemo za hombe zi lo mu lanzela ; i lo ba hanyisa laho.

xip. 13. 15.

3 Laho ku lota ka yena a ba Farisi, na ba mu ringa, baku, Zi fanele ka wanuna a ku hlongola a wasati wakwe hi milanzu yonkle ke ?

4 Yena i lo ba hlamula a ku ngalo, Nwina a mu se ku gonza ke, hakuba loyi a nga ba maha kusanguleni i lo ba maha a wanuna ni wasati,

5 Yena i te ngalo, Hi kota ya lexi a wanuna i ta siya raru wakwe ni nyine wakwe, i ta namarela ka wasati wakwe ; laba bambiri ba ta maha nyama yinwe ?

Marku 10. 5-9. Efe. 5. 31. 1 Kor. 6. 16. & 7. 2.

6 Lezo a ba ha hi bambiri kambe, kanilezi ba hi nyama yinwe. Hikwalaho lexi Nungungulu a xi klanganileko katiginwe, nga xi nga hambaniswi hi munhu.

7 Bona baku ka yena, Hi yini Mosi a nga laya ku nyika a papilo ga kuhambana ke, ni ku mu hlongola ?

xip. 5. 31.

8 Yena a wula kabye, Mosi hi kunonoha ka nwina ka timbilu ta nwina i lo mu vumela ku hlongola a basati

ba *nwina*: kanilezi hi kusanguleni ku wa nga ku nga hi lezo.

9 Mina nza wula ka *nwina*, Kani hi wihi a ta nga hlongola a sati wakwe, saseka ku hi kubaya, a teka *munwani*, wa remba: ni ka loyi a tekako loyi a alilweko wa remba.

xip. 5. 32. Marku 10. 11. Luka 16. 18. 1 Kor. 7. 10, 11.

10 A bapizani ba wula kakwe, Loku zi mahisa lezo ka munhu ni sati wakwe, a zi fanele ku teka a wasati.

11 Kanilezi yena i te ngalo kabye, Bonklelele banhu a bana ku amukela loku kuwula, kanilezi ka bona laba ku nyikilweko.

1 Kor. 7. 2, 7, 9, 17.

12 Hakuba ku kona laba ba tenilweko, laba ba nga *traliswa* lezo hi le marubyini ya banyine: ku kona laba ba tenilweko, ba nga teniwa hi banhu: ku kona laba batenilweko ba nga ti maha hi kota ya mufumo wa tilo. Loyi a zi kotako ku ku amukela, a ku amukele.

1 Kor. 7. 32, 34. & 9. 5, 15.

13 Zonake laho ku lo nehwa kakwe a banana batsongwanyani, kasi a *klateka mandla* yakwe hehla kabye, a kombela: ni bapizani bakwe ba lo ba kawuka.

Marku 10. 13. Luka 18. 15.

14 Kanilezi Jesu a ku ngalo, Vumelani a banana batsongwani, mu nga beleteli, a kuta ka mina: hakuba a

mufumo wa letilweni ngwa ba ku ngahi.

xip. 18. 8.

15 Yena i lo *klateka mandla* hehla kabye, i lo suka laho.

16 Languta, ku lota *munwe* ka yena a ku ngalo, Mugo-nzisi, xilo muni xo saseka mina nzi ta nga xi maha, kasi nza fela kuba ni kuhanya ka kupinzuka?

Marku 10. 17. Luka 18. 18. & 10. 25.

17 Yena i te ngalo ka yena, Hi yini wena u nzi wutisako hi lexo xo saseka ke? *Munwe* loyi a nga kona a sasekileko: kanilezi loku u ta nga engena wutomini, gonga milayo.

18 Yena i lo wula ka yena, Hi yihi? Jesu a ku ngalo, U nga dayi, U nga rembi, U nga yibi, U nga mahi wukustumunyu ga mawunwa,

19 Caba raru wa wena ni nyine wa wena: kambe, Wena u ta ranza wa akelane naye kota u ranzako a wutsumbu ga wena.

xip. 15. 4. & 22. 39. Roma 13. 9. Gal. 5. 14. Jam. 2. 8.

20 A jaha gi lo wula ka yena, *Zonkle* lezi zilo nzi zi hlaysile: nza ha vumala yini?

21 Jesu i te ngalo ka yena, Loku u nga u mbelele, famba, u ya xabisa lezi u nga nazo, u nyika ka zisiwana, wena u ta ba ni tsomba le tilweni: ngona u nzi lanzela.

xip. 6. 20. Luka 12. 33. & 16. 9. Mt. 2. 45. & 4. 34, 35. 1 Tim. 6. 18, 19.

22 Kanilezi laha na jaha gi zwile loku kuwula, gi lo huma gi famba na gi tsubile: hakuba i wa munwe loyi a nga hi ni tsomba yo tala.

23 Jesu a ku ngalo ka bapizani bakwe, Hizinene nza wula ka *nwina*, Za tsanza ka munhu a fumileko ku engena mufunweni wa le tilweni.

xip. 13. 22. Marku 10. 24. 1 Kor. 1. 26.
1 Tim. 6. 9, 10.

24 Kambe nza wula ka *nwina*, Za hehuka ka kameli ku engena nonwini wa cingani, ku hunza munhu a fumileko ku engena mufunweni wa Nungungulu.

25 Laha a bapizani na ba zi zwile, ba lo damiswa ha hombe, baku, Himani zona-ke a ta nga hanyiswa ke?

26 Jesu na a cuwuka bona a ku ngalo kabye, Ka banhu a zi koteki, kanilezi ka Nungungulu zilo zonkle zi koteka.

Luka 1. 37. & 18. 27.

27 Zonake ku lo hlamula Petro a ku ka yena, Wangabye, hina hi siyile zonkle, hi lo lanzele wena; xini zonake hi ta nga xi kuma ke?

Marku 10. 28. Luka 18. 28. xip. 4. 20.
Luka 5. 11.

28 Jesu i te ngalo kabye, Hizinene nza wula ka *nwina*, *nwina* laba mu nzi lanzeleko, hi kuutralwa kuswa laha a Nwana wa munhu a ta nga tsama xitsanweni xa-

kwe xa wukosi hi wukosi, *nwinawu* kambe mu ta tsama ka kume ni zimбири zitsamo za wukosi, mu lamula a kume ga tixaka ni timbiri ta Israeli.

xip. 20. 21. Luka 22. 28, 29, 30. 1 Kor. 6. 2, 3. Kuv. 2. 26.

29 Bonklelele laba ba siyileko tindlu, kutani mbamakabye, kutani mbamakabye ba xisati, kutani i dadani, kutani nyine, kutani i banana, kutani matiko, hi kotta ya bito ga mina, ba ta amukela hi ka zana, ba taga tsomba ya kuhanya ka kupinzuka.

Marku 10. 29, 30. Luka 18. 29, 30.

30 Kanilezi mbanyingi bogumesa ba ta nga maha boranga, ni banyingi boranga ba ta nga maha bogumesa.

xip. 20. 16. & 21. 31, 32. Marku 10. 31.
Luka 13. 30.

XIPIMO 20.

1 Hakuba mufumo wa tilo wu fanana ni munhu loyi a nga ni ngango, loyi a ngo binzuka ni punzu a ku ya ramba bamangaba kuta sinwini gakwe ga xivini.

2 Laha na a vumelene ni bamangaba a denario hi siku, i lo ba rumela xivineni xakwe.

xip. 18. 28.

3 Yena i lo famba hi xikati xa wunharu, i lo wona banwani ba yimile wutsanweni ga ku hlengeletana ba nga tiri ncumo;

4 Ni ka bona i te ngalo, Fambani *nwinawu* kambe xi-

- vineni, ni lexi xi sasekileko nzi ta xi nyika ka *nwina*. Ba lo famba *ndleleni gabye*.
- 5 I lo famba kambe hi xikati xa *wunklanu* ni *xinwe* ni xa *wunklanu* ni mune, i lo maha zalezo.
- 6 Hi xikati xa wukume ni *xinwe*, i lo famba a ba kuma na ba *yimile*; yena i te ngalo *kabye*, Hi yini mu *yimako* laha *gonkle* siku na mu nga tiri *ncumo* ke?
- 7 Bona ba te ngalo ka yena, Hakuba a nga kona munhu a ta nga hi *pemba*. Yena i te ngalo *kabye*, Fambaniwo kambe *xivineni*.
- 8 Ni laha na gi *hlwile*, a hosi ya *xivini* yiku ka nekwa ya yona, Bitana *bamangaba*, u ba riha a *kurihwa kabye*, sangula hi ka *bogumesa* kala ka ba *kuranga*.
- 9 Ku lota laba ba nga *pembiwa* hi xikati xa wukume ni *xinwe*, *bonklelele* ba lo amukela a *denario*.
- 10 Ni laha na ba *kurangula* ba lota, ba wa *pima* akuba ba ta nga amukela hi ku *huzisileko*; zi ngaho ba lo amukela *bonklelele* a *denario*.
- 11 Ni laha na ba yi amukele, ba lo kalala ka *nwinyi* wa *ngango*,
- 12 Baku, Laba ba *kugumesa* ba lo tira hora *yinwe* basi, wena u ba *ecanyisile zinwe* na hina, laba hi nga *rwala kubinza* ka siku ni *kuhisa* ka *mumu*.
- 13 Kanilezi i lo *hlamula* ka *munwe wabye*, Xaka, mina a nzi ku onhi ha *ncumo*: a ku *vumelanangi* na mina hi *denario* ke?
- 14 Teka lexi xi nga xa wena, u ti *fambela*; *kuranza* ka mina ku *nyika* laba ba *magumeso* kota wena.
- 15 A zi fanele akuba nzi maha kota *kuranza* ka mina hi za mina *nwinyi* ke? kasi a *tihlo* ga wena ga *biha*, haku ba mina nzi *sasekile* ke?
Roma 9. 21. xip. 6. 23.
- 16 Lezo a *bamagumo* ba ta maha *bakuranga* ni *bakuranga* ba ta maha *bamagumo*.
xip. 19. 30. & 22. 14.
- 17 Kota lezi Jesu a nga *kanziya* *Jerusalema*, i lo teka ba kume ni *bambiri* *bapizani* *bakwe klelweni*, laha *ndleleni* i te ngalo *kabye*,
Marku 10. 32. Luka 18. 31. Joh. 12. 12.
- 18 *Langutani*, hi *kanziya* *Jerusalema*; a *Nwana* wa *munhu* i ta *nyikelwa mandle* ni ya *bapristi* ba *hombe* ni *batsali*; ba ta mu *konela* a *kufa*,
xip. 16. 21.
- 19 Ba ta mu *nyikela* ka ba *Matiko* ku mu *tseketsela*, ni ku mu *xinyelela*, ni ku mu *belela*: hi siku ga *manharu* i ta *vuka kambe*.
xip. 27. 2. Marku 15. 1, 16, &c. Luka 23. 1. Joh. 18. 28, &c. Mit. 3. 13.
- 20 *Zonake* ku lota ka yena a *nyine* wa *banana* ba *Zabedi* ni bana *bakwe*, i lo mu ko-

- zela, na wutisa a xilo xo kari ka yena.
Marku 10. 35. xip. 4. 21.
- 21 Yena i lo wula kakwe, U laba yini wena ke? I lo hlamula ka yena, Laya lezaku laba bana ba mina bambiri a ba tsame, a munwe canjeni ga wena ga xinene, munwani canjeni ga xibaba, mufunweni wa wena.
xip. 19. 28.
- 22 Kanilezi Jesu i lo hlamula a ku ngalo, Nwina a mu xi tibi lexi mu xi kombelako. Ma zi kota a kunwa a kopo leyi nzi ta nganwa ha yona ke? Bona ba te ngalo ka yena, Ha zi kota.
xip. 26. 39. 42. Marku 14. 36. Luka 22. 42. Joh. 13. 11. Luka 12. 50.
- 23 Yena i ngalo kabye, A kopo ya mina ha kunene mu tanwa: kanilezi a ku tsama hi ka ga xinene canja ga mina, ni ka ga xibaba canja ga mina, a hi ka mina ku nyika kanilezi ka bona laba ba longiselelweko hi Dadani wa mina.
Mit. 12. 2. Roma 8. 17. 2. Kor. 1. 7. Kuv. 1. 9. xip. 25. 34.
- 24 Laha na kume na ba zi zwile, ba lo tatiswa hi kuza ngara hi kota ya bamakabye bambiri.
Marku 10. 41. Luka 22. 24, 25.
- 25 Kanilezi Jesu i lo ba bitana ka yena, a ku ngalo, Nwina ma zi tiba lezaku a bafumeli ba ba Matiko ba fumela hehla kabye, ni laba ba hombe babye ba na ni ntamo hehla kabye.
- 26 A zi ngaho xikari ka nwi-
na: kanilezi loyi a mahako wa hombe xikari ka nwina i ta maha xikozeli xa nwi-
na;
1 Pet. 5. 3. xip. 23. 11. Marku 9. 35. & 10. 43.
- 27 Ni ka loyi a ta nga maha wo ranga xikari ka nwina i ta maha xitiri xa nwina:
xip. 18. 4.
- 28 Kota lezi a Nwana wa munhu a nga tangi ku koze-
lwa, kanilezi ku ta kozela, ni ku nyikela a wutomi ga-
kwe ku yimela a banyingi.
Joh. 13. 4. Fil. 2. 7. Luka 22. 27. Joh. 13. 14. & 11. 51, 52. 1 Tim. 2. 6. Tit. 2. 14. 1 Pet. 1. 19. xip. 26. 28. Roma 5. 15, 19. Heb. 9. 23.
- 29 Kota lezi ba nga wa huma Jeriko, a xidlemo xa hombe xi lo mu lauzela.
Marku 10. 46. Luka 18. 35.
- 30 Languta, a zikumu zimbiri zi wa tsamile rebeni ga ndlela, laha na zi zwile lezaku Jesu wa hunza, zi lo bitana, ziku, Hosi, nga u zwela wuxinji ka hina, wena nwana wa Davida.
xip. 9. 27.
- 31 Ni xidlemo xi lo zi kawuka, lezaku nga zi miyela: kani-
lezi zi lo engeta kambe zi bitana, ziku, Hosi, nga u zwela wuxinji ka hina, wena nwana wa Davida.
- 32 Ni Jesu i lo yima, i lo zi bitana, a ku ngalo, Mu ranza a ku nga nzi mu mahela yini nwina ke?
- 33 Bona ba te ngalo ka yena, Hosi, kasi a mahlo ya hina a ma vululwe.

34 Jesu, na tatisilwe hi titralo, i lo kumba mahlo yabye : zalezo ba lo amukela kuwona kabye, ba lo mu lanzela.

XIPIMO 21.

1 Laha ba tsinela Jerusalema, ba lota Betfage, xitsungeni xa ma Olivia, Jesu i lo ruma bapizani bambiri,

Marku 11. 1. Luka 19. 29.

2 Aku kabye, Fambani xi mutaneni xi nga mahlweni ka nwina, mu ta ya kuma a buru na gi kungilwe, na gi hi ni rogana nago : ma klakleni, muta nawo ka mina.

3 Loku munhu a wula ncumo ka nwina, mu ta wula, a Hosi ya ma laba ; zalezo i ta ma rumela.

4 Makuna na ku mahisile lezo, kasi hu fela ku tatiseka lexi xi nga kanelwa hi muprofeti, aku,

5 Byelani nwina a nhwana wa Zioni, Languta, a Hosi ya wena yata ka wena, yi rulile, na yi kilele burwini, ni le rogana ga buru.

Joh. 12, 15.

6 Ni bapizani ba lo famba, ba lo maha kota Jesu a nga wa ba layile,

Marku 11. 4.

7 Ba lo neha a buru, ni rogana, ba lo beka tinguwo tabye hehla ka wona ; yena i lo tsamo ka gona.

8 Ni linyingi la xidlemo xi lo andlala a tinguwo ta xona ndleleni ; banwani ba lo ga-

wula a marabi ya tisinya, ba lo ma andlala ndleleni.

Joh. 12. 13.

9 Ni xidlemo lezi zi nga rangile, ni lezi zi nga lanzele, zi lo bitana, ziku, Hosana ka nwana wa Davida : U katekile yena loyi a tako bitweni ga Hosi ; Hosana ya le hehlahehla.

xip. 23. 39.

10 Laha na cikele Jerusalema, a muti wonkle wu lo maha nyenganyenga, baku, Hi mani loyi ?

Marku 11. 15. Luka 19. 45. Joh. 2. 13, 15.

11 Ni xidlemo zi ku ngalo, Loyi hi muprofeti, Jesu, wa le Nazarata wa Galile.

xip. 2. 23. Luka 7. 16. Joh. 6. 14. & 7. 40. & 9. 17.

12 Jesu i lo engena tempeleni ya Nungungulu, i lo hlongola bonkle laba ba nga xabisa ni laba ba nga xaba tempelini, i lo kubunyeta a timeza ta laba ba nga xabelana mali, ni zitsamo za laba ba nga xabisa a matuba ;

Marku 11. 11. Luka 19. 45. Joh. 2. 15.

13 Yena i ngalo kabye, Ku tsalilwe, A yindlu ya mina yi tibyiwa a yindlu ya kukombela : kanilezi nwina mu yi maha a bako ga bapangi.

Marku 11. 17. Luka 19. 46.

14 A zikumu ni zilema zi lota kakwe tempeleni : yena i lo ba hanyisa.

15 Kanilezi laha a bapristi ba hombe ni batsali ba nga wonile a zilo zi hlamalisako

- a nga wa lo zi maha, ni banana laba ba nga bitana tempeleni, baku, Hozanna ka nwana wa Davida; ba lo tatiswa hi kuzangara,
- 16 I lo wula yena, wa zizwa wena ke lezi laba ba wulako? Jesu aku kabye, Ina: cima a mu gonzangi ke, Hi milomu ya zihlangana ni zianwako i longisele kudzu-nziwa ke?
- 17 Yena i lo ba siya, i lo humamutini aya Betania, i loya eklela kona.
Marku 11. 11. Joh. 11. 18.
- 18 Makunu hi laha mixweni kota a nga a wuya mutini, i lozwa ndlala.
Marku 11. 13.
- 19 Na wona a sinyanya ya kuwu hi le klelweni ga ndlela, i lota ka wona, a nga kumangi ncumo ka wona, kanilezi makluka ntsena; yena a ku ka wona, Ku nga ta ba kon a mihanzo ka wena ku sukela lezi kala kupinzuka. Zalezo a sinyanya ya kuwu yi lo oma.
Marku 11. 13.
- 20 Laha na bapizani ba xi wonile, ba lo damiswa, baku, Hi ku yini a kuwu wu halisako wu oma ke?
Marku 11. 20.
- 21 Jesu i lo hlamula a ku nga lo kabye, Hizinene nza wulaka nwina, Loku nwina mu hi ni kukoleka, mu nga kanakani, mu nga ta maha lexi xi mahekileko ka sinye ya nkuwu xoce, kanilezi
- hambu muku ka le xitsunganga, Kunuka u ya hoxwa le bimbini, ku ta maheka.
xip. 17. 20. Luka 17. 6. Jam. 1. 6. 1 Kor. 13. 2.
- 22 Kani hi xihixilo, mu ta ngaxi wutisa hi kukombela, na mu kolwa, mu ta amukeli-swa.
xip. 7. 7. Marku 11. 24. Luka 11. 9. Jam. 5. 16. 1 Joh. 3. 22. & 5. 14.
- 23 Laha na cikela tempeleni, a bapristi ba hombe ni masingalakati ya banhu ba lota ka yena kota lezi a nga kari a gonzisa, baku ngalo, Hi ntamo wa ku yini u mahakoto wena lezi zilo ke? hi mani a ku nyikileko lowu ntamo ke?
Marku 11. 27. Luka 20. 1. Mit. 4. 7. & 7. 27.
- 24 Jesu i lo hlamula i te ngalokabye, Minawu kambe nzi ta mu wutisa a kuwutisa kunwe, loku loku mu nzi byela, zi ngaho nzi ta mu byelawu kambe a ku hi wihi ntamo lowu nzi mahakoko ha wona lezi zilo.
- 25 A kubapatiza ka Johani, Ku wa hi ko kwihi? ku wa hi ka le tilweni, kutani ku wa hi ka banhi ke? Bona ba lo wulawulisana hi wutsumbu gabye baku, Loku hi ku ngalo, Ka le tilweni; i ta ku ngalo ka hina, Hi yini mu nga kala ku kolwa ka yena ke?
- 26 Kanilezi loku hi taku, Ka banhu; ha caba a xidlemo; hakuba bonkle ba hlayile Johani kota muprofeti.
xip. 14. 5. Marku 6. 20. Luka 20. 6.

- 27 Bona ba lo hlamula Jesu, ba ku ngalo, Hina a hi zi tibi. Yenawu kambe a ku kabye, Ge nzi nga ta mu byela lezaku hi ntamo wa ku yini nzi mahako lezi zilo.
- 28 Kanilezi mu alakanya yini *nwina*? A munhu i na ni bana bambiri; i lota ka nhonzwa, a ku ngalo, *Nwananga*, famba u ya tira *nyamukela* xivineni.
- 29 Yena i lo hlamula a ku ngalo, *Nya wowe*: kanilezi hi le nzako i lo hunzuluka a wutsumbu gakwe, i loya.
- 30 I lota ka wa wumbiri, i lo wulisa lezo. I lo hlamula a ku ngalo, *Nzi taya*, hosi: a nga yangi.
- 31 Hi wihi wa laba bambiri a nga maha kuranza ka raru wakwe ke? *Baku*, *Loyi* wa nhonzwa. *Jesu* aku kabye, *Hizinene* nza wula ka *nwina*, a bahlengisi ni zibayi ba famba mufunweni wa *Nungungulu* mahlweni ka *nwina*.
- Luka 7. 29, 50.
- 32 *Hakuba Johani* i tile ka *nwina* hi ndlela ya kululama, *nwina* a mu mu kolwangi: kanilezi a bahlengisi ni zibayi ba lo mu kolwa: na *nwina*, laha na ku wonele, a mu hunzulukangi a wutsumbu ga *nwina* hi le nzako, kasi mu wa ta fela ku kolwa ha yena.
- xip. 3. 1, &c. Luka 3. 12, 13.
- 33 *Yingisani munwani* mu-

fananiso: Ku wa hi kona munhu loyi a nga wa hi ni ngango, i lo *byala* a xivini, i lo xi biyeyela li hlavu, i lo luka hluto, i aka a tawa, i lo gi nyika ka barimi, i loya ka *ginwani* tiko.

Marku 12. 1. Luka 20. 9. xip. 25. 14, 15.

- 34 *Laha* na xikati xa mihanzo xi tsinela, i lo ruma malanza yakwe ka barimi, kasi ku ya amukela mihanzo yakwe.
- 35 Ni barimi ba lo teka a malanza yakwe, ba lo giba *ginwani*, ba gi daya *ginwani*, ba gi gandla *ginwani* hi maribye.
- xip. 5. 12. & 23. 34, 37. Mit. 7. 52.
1 Tesa. 2. 15. Heb. 11. 36, 37.
- 36 *Kambe*, i lo ruma malanza manwani ku hunza yo sangula: ba lo maha ka wona kota zalezozo.
- 37 *Kanilezi* a nzako ka lezi i lo ruma a *nwana* wa yena *nwinyi*, aku, *Bona* ba ta ba ni xicawo ka *Nwana* wa mina.
- 38 *Kanilezi* a barimi, laha na ba wona a *nwana*, ba lo wulawula xikari kabye, *Lexi* hi xitralwa; ngonani, a hi mu dayeni, hi teka a tsoмба yakwe.
- Heb. 1. 2. xip. 26. 3. & 27. 1. Joh. 11. 53. Mit. 4. 27.
- 39 *Bona* ba lo mu teka, ba lo mu hlongola *sinwini* ga xivini, ba lo mu daya.
- xip. 26. 50, &c. Marku 14. 46, &c. Luka 22. 54, &c. Joh. 18. 12, &c. Mit. 2. 23.
- 40 *Hikwalaho* loku yita a hosi ya xivini, i ta maha yini ka labo barimi ke?

- 41 Baku ka yena, Yena i ta ba cinza-bi labo banhu ba cabekako, i ta teka a xivini ka banwani barimi, labo ba ta nga mu nyika mihanzo hi zikati za yona.
Luka 20. 16. & 21. 24. Heb. 2. 3. Mit. 13. 46. & 15. 7. & 18. 6. & 28. 28. Roma 9, & 10, & 11.
- 42 Jesu aku kabye, A mu gonzangi mitsalweni ke,
A ribye legi gi nga aliwa hi baaki, gwalego gi mahilwe hloko ya magumo: loku kuta hi le ka Hosi, ka damisa mahlweni ka hina?
Marku 12. 10. Luka 20. 17. Mit. 4. 11. Efe. 2. 20. 1 Pet. 2. 6, 7.
- 43 Hikwalaho nza wula ka nwina, A mufumo wa Nungungulu wu ta tekiwa ka nwina, wu ta nyikiwa ka lixaka lolu li ta nga humesa mihanzo ya kona.
xip. 8. 12.
- 44 Ni loyi a ta ngawa ka ribye legi i ta trandleka: kanilezi loyi gi ta ngawa ehla kakwe, gi ta mu silisisa.
Luka 20. 18. Roma 9. 33. 1 Pet. 2. 8.
- 45 Laha na bapristi ba hombe ni ba Farisi ba zwile mifananiso yakwe, ba lo pima a ku i lo wulawula ha bona.
- 46 Laha na ba laba ku mu koma, ba lo caba a zidlema, hakuba ba lo hlaya ku mu profeti.
xipm. 11. Luka 7. 16. Joh. 7. 40.
- 2 A mufumo wa tilo wu kotiswa a hosi yo kari, loyi a nga maha mubuzo wa mucado ka nwana wakwe,
- 3 I lo rumela malanza yakwe ku bitana laba ba rambilweko mubuzweni wa mucado: ba wa nga hi ni kuta.
- 4 Kambe i lo ruma manwani malanza, aku, Byelani bona laba ba rambilweko, Mangabye, nzi longisile a kuga ka mina: a tikabi ta mina ni ti nonileko ti klabyilwe, ni zonkle zilo zi longile: ngonani mubuzweni wa mucado.
- 5 Kanilezi ba lo honisa ha wona, ba lo famba tindleni tabye, munwani kurimeni ka yena nwinyi, munwani mabinzwini yakwewo.
- 6 Banwani ba lo koma malanza yakwe, ba lo ma wisatingana, ba lo ma daya.
- 7 Kanilezi a hosi yi lo zangara; yi lo ruma a tiimpi takwe, yi lo daya labo badayi, yi lo hisa muti wabye.
Luka 19. 17.
- 8 Zonake a wula yena ka malanza yakwe, A wukati gi longile, kanilezi labo ba nga wa rambilwe ba wa nga fanele.
xip. 10, 11, 13. Mit. 13. 46.
- 9 Hikwalaho fambani nwina mahanzakanyeni ya tindlela, kota banyingi laba mu ta nga ba kuma, ba rambeni mubuzweni wa mucado.
- 10 Lawo malanza ma lo famba tindlela ta hombe, ba tso-

XIPIMO 22.

- 1 Ni Jesu i lo hlamula a kana ka bona kambe hi mufananiso, aku,
Luka 14. 16. Kuv. 19. 7, 9.

- mbanyisa katiginwe kota bonkle laba ba ta nga ba kuma, laba bobihana ni bosaseka: a wukati gi lo tala ni bakoroki.
- ^{xip. 13. 38, 47.}
- 11 Kanilezi laha na hosi yi engenile ku wona a bakoroki, i lo wona munhu a nga nga a nga hi na nguwo ya wukati:
^{2 Cor. 5. 3. Efe. 4. 24. Kol. 3. 10, 12. Kuv. 3. 4. & 16. 15. & 19. 8.}
- 12 Yena i lo ngalo ka yena, Mungana, U tela yini wena laha na u nga hi na nguwo ya wukati ke? Yena i lo miyela.
- 13 Zonake a hosi yi te ngalo ka malanza, Mu boheni yena canja ni konzo, mu mu hoxa lahandle munyamani wa lahandle; laho ku ta nga ba kona mikosi ni kugetsela ka meno.
^{xip. 8. 12.}
- 14 Hakuba banyingi ba bitilweko, kanilezi batsongwani ba hlawulilweko.
^{xip. 20. 16.}
- 15 Zonake ba lo famba a ba Farisi, ba ya tsema kungu kasi ba fela ku mu dembela hi kuwulawula ka yena.
^{Marku 12. 13. Luka 20. 20.}
- 16 Ba rumela ka yena a bapizani babye, zinwe ni ba ka Herodi, baku, Mugonzisi, ha zi tiba lezaku wena u hi zine, u gonzisa a ndlela ya Nungungulu ha kunene, a ku katali hi munhu: a ku cuwuki a xiyimo xa banhu.
- 17 Hikwalaho hi byele, U ala-
- kanya yini wena? Zi fanelle a kuba hi yisa nzubo ka Kesari, kutani hi nga yisi ke?
- 18 Jesu i lo tiba a kubihakabye, i te ngalo, Mu nzi ringela yini, nwina baxengeteli?
- 19 Ma nga nzi kangetani mali ya kupo. Ba lo tisa kakwe a denario.
- 20 Yena a wula kabye, Lowu mufananiso wa mani ni loku kutsala ka mani ke?
- 21 Bona ba te ngalo ka yena, Ka Kesari. Zonake yena a wula kabye, Nyikani Kesari lezi zilo zi nga za Kesari; ni ka Nungungulu lezi zi nga za Nungungulu.
^{xip. 17. 25. Roma 13. 7.}
- 22 Bona laha na ba zi zwile, ba lo damiswa, ba lo mu siya, ba ti fambela.
- 23 Gwalego siku ku lota a ba Sadusi, laba ba nge ngalo a ku kona a kuvuka hi ka bafileko: bona ba lo mu wutisa,
^{Marku 12. 18. Luka 20. 27. Mit. 23. 8.}
- 24 Baku, Mugonzisi, Mosi i lo wula, Loku a munhu afa, na nga hi na banana, a makabye wakwe i ta teka a wasati wakwe, a vuxa a mbewu ka makabye wakwe.
- 25 Makunu ku wa hi kona ka hina a nkelanu ni bambiri bamakabye: a nhonzwa yi lo teka yi sufa, na yi nga hi na mbewu i lo siya a wasati wakwe ka makabye;

- 26 I lo maha lezi a wa wumbiri kambe, ni wa wunharu, ku kala ka banklanu ni bambiri.
- 27 Anzako ka bona bonkle ni wasati i lofa.
- 28 Hikwalaho a kuvukeni ka bafleko i ta maha sati wa mani ka banklanu ni bambiri ke? hakuba bonkle ba wa mu tekile.
- 29 Kanilezi Jesu i lo hlamula a ku ngalo kabye, Nwina mu hambukile, a mu yi tibi a mitsalo, hambu ni ntamo wa Nungungulu.
Joh. 20. 9.
- 30 Hakuba a kuvukeni ka bafleko a ku kona kutekana, hambu ni kutekiwa, kanilezi ba kota tingelosi ta le tilweni.
1 Joh. 3. 2.
- 31 Kanilezi hi ku kumbuka a kuvuka ka bafleko, a mu se ku gonza lezi zi nga wulwawulwa ka nwina hi Nungungulu, aku,
- 32 Nzi Nungungulu wa Abrahamama, ni Nungungulu wa Isaka, ni Nungungulu wa Jakobe? Nungungulu a hi Nungungulu wa bafleko, kanilezi ngwa bahanyako.
Marku 12. 26. Luka 20. 37. Mit. 7. 32. Heb. 11. 16.
- 33 Laha na zidlemo na zi zi zwile, ba wa la su hlamali-swa hi kugonzisa kakwe.
xip. 7. 28.
- 34 Kanilezi a ba Farisi, laha na ba zi zwile a ku i miyelisile a ba Sadusi, ba lo tso-
mbana wutsumbu gabye katiginwe.
Marku 12. 28.
- 35 A munwe wabye, i wa hi muyimeli, i lo mu wutisa a kuwutisa, na mu ringa,
Luka 10. 25.
- 36 Mugonzisi, hi wihi a nayo wa hombe milayweni?
- 37 Yena i te ngalo kakwe, U ta ranza Hosi Nungungulu wa wena hi mbilu ya wena yonkle, ni muhefemulo wa wena wonkle, ni kualakanya ka wena konkle.
Luka 10. 27.
- 38 Lowu hi wa hombe ni nayo wa kuranga.
- 39 Ni wa wumbiri wu kota wona hi lowu, U ta ranza wa akelane naye kota wutsumbu ga wena.
xip. 19. 19. Marku 12. 31. Luka 10. 27. Roma 13. 9. Gal. 5. 14. Jam. 2. 8.
- 40 Ka leyi milayo mimbiri yi cikile kona milayo yonkle, ni baprofeti.
xip. 7. 12. 1 Tim. 1. 5.
- 41 Makunu na ba ha tsombana katiginwe a ba Farisi, Jesu i lo ba wutisa a xiwutiso,
Marku 12. 35. Luka 20. 41.
- 42 Aku, Mu alakanya yini nwina hi Kristu? I Nwana wa mani yena ke? Ba ngalo kakwe, nwana wa Davida.
- 43 Yena a wula kabye, Hi yini Davida a wulako hi Moya a mu bita Hosi, aku,
- 44 A Hosi yi wula ka Hosi ya mina, Tsama wena hi ka ga xinene canja ga mina, nzi kala nzi beka a ba-

lala ba wena lahasi ka mikonzo ya wena?

Mit. 2. 34. 1 Kor. 15. 25. Heb. 1. 13. & 10. 12, 13.

45 Loku Davida a mu bitana Hosi, i *nwana* wakwe hi ku yini ke?

46 I wa nga hi kona a nga kota ku mu hlamula ni mha-ka, ku wa nga hi kona ge ni munhu a nga kota ku mu wutisa a kuwutisa kambe ku sukela lego siku.

Luka 14. 6. Marku 12. 34. Luka 20. 40.

XIPIMO 23.

1 Zonake Jesu i lo kanela ka zidlemo ni ka bapizani bakwe,

2 Aku, A batsali ni ba Farisi ba tsama wutsanweni ga Mosi:

Marku 12. 38. Luka 20. 45.

3 Hikwalaho zonkle zilo ba zi wulako ka *nwina*, *lezi* zi maheni mu zi gonga: kani-*lezi* mu nga mahi mitiro yabye; hakuba ba wula, ba nga mahi.

Roma 2. 19, &c.

4 Ina, bona ba boha mirwalo yi binzako ni yo tika a kuba yi rwalwe, ba yi beka makakleni ya banhu; kani-*lezi* bona a wutsumbu gabye a ba na ku yi henyha hi li-toho labye.

Luka 11. 46. Mit. 15. 10. Gal. 6. 13.

5 Kanilezi a mitiro yabye yonkle ba yi maha kasi ku wonwa hi banhu: hakuba ba anamisa a mafilakterio yabye, ba kulisa a zidzumbo za tinguwo tabye,

xip. 6. 1, 2, 5, 16.

6 Ba ranza wutsamo ga ho-

mbe mibuzweni, ni wutsamo ga hombe masinagogeni,

Marku 12. 38, 39. Luka 11. 43. & 20. 46. 3 Joh. 9.

7 Ni kuloswa wutsanweni go hlengeletana, ni ku bitanwa hi banhu baku, Rabi.

8 Kanilezi nga mu nga bitanwi *nwina* a ku Rabi: hakuba munwe hi mugonzisi wa *nwina*, *nwina* *nwenkle* mu bamakabye.

Jam. 3. 1. 2 Kor. 1. 24. 1 Pet. 5. 3.

9 Mu nga bitani munhu mu ku i dadani wa *nwina* misabeni: hakuba munwe a Dadani wa *nwina* loyi a na nga le tilweni.

10 Mu nga bitanwi ge ni ku mu bagonzisi: hakuba munwe mugonzisi wa *nwina*, hi Kristu.

11 Kanilezi loyi a nga wa hombe xikari ka *nwina* i ta maha nanza ga *nwina*.

xip. 20. 26, 27.

12 Ni ka loyi a ta nga ti ku kumukisa i ta tsobyiwa; ni ka loyi a ti koramisako i ta ku kumukiswa.

Luka 14. 11. & 18. 14. Jam. 4. 6. 1 Pet. 5. 5.

13 Kanilezi kombo ka *nwina*, batsali ni ba Farisi, baxangeteli! hakuba mu valela banhu mufumo wa tilo: hakuba a mu engeni a wutsumbu ga *nwina*, ge ni ku ba vumela ba engena laba ba engenako.

Luka 11. 52.

15 Kombo ka *nwina*, batsali

- ni ba Farisi, baxengeteli! hakuba mu famba bimbini ni misabeni mu maha mu-nwe a klangana na nwina; laha na a mahile lezo, mu mu maha a nwanana a enge tilweko kumbiri wa gehene ku hunza wutsumbu ga nwina.
- 16 Kombo ka nwina, nwina barangeli bazikumu, muku, Kani hi wihi a ta nga hlambanya hi tempeli, a hi ncumo; kanilezi loyi a ta nga hlambanya hi nzalama ya tempeli, i na ni nanzu.
xip. 15. 14. xipm. 24. xip. 5. 33, 34.
- 17 Nwina mapupulu ni zikumu; hi xihi lexi xi nga xa hombe, a nzalama, kutani i tempeli leyi yi basisako a nzalama?
- 18 Kambe, Kani hi wihi a ta nga hlambanya a lati, a hi ncumo; kanilezi kani loyi a ta nga hlambanya hi minyikeloleyi yi nga ka gona, i na ni nanzu.
- 19 Nwina zikumu: hi yini xa hombe, hi minyikeloleyi, kutani hi a lati legi gi basisako a minyikeloleyi?
- 20 Hikwalaho loyi a hlambanyako hi lati, i hlambanya ha gona, ni zilo zonkole zi nga ka gona.
- 21 Ni loyi a hlambanyako hi tempeli, i hlambanya ha yona, ni loyi a tsamako ka yona.
- 22 Ni loyi a hlambanyako hi tilo, i hlambanya hi xi tsa-
- mo xa wukosi xa Nungungulu, ni ka yena loyi a tsamako ka xona.
xip. 5. 34. Mit. 7. 49.
- 23 Kambo ka nwina, batsali ni ba Farisi, baxengeteli! hakuba mu nyikile a wukume minte ni anase na kumine, mu tsikile zo binza ka nayo, kulamula, titralo, ni kukoleka: kanilezi mu wa fanelwe hi ku maha lezi, nga mu nga tsikangi zinwani.
Luka 11. 42. xip. 9. 13. & 12. 7.
- 24 Nwina ba rangeli ba zikumu, mu hlutela a wu wunwawunwani, mu mita a kameli.
- 25 Kombo ka nwina, batsali ni ba Farisi, baxengeteli! mu hlaza lahandle ka kopo ni ngelo, kanilezi hi lomo nzeni hi kupanga ni kuvimbelwa.
Marku 7. 4. Luka 11. 39.
- 26 Xikumu-nziwena mu Farisi, hlaza kuranga lomo nzeni ka kopo ni ngelo, kasi lahandle hikwalaho ku nga basawu kambe.
- 27 Kombo ka nwina, batsali ni ba Farisi, baxengeteli! hakuba mu fanana ni zilahlazi basisilweko, lezi hi lahandle zi woneka zi sasekile, kanilezi lomo nzeni kutele hi marambo ya banhu bafleko, ni fenze yonkole.
Luka 11. 44. Mit. 23. 3.

28 Lezo na *nwina* hi lahandle mu woneka na mu lulamile ka banhu, kanilezi lomo nzeni mu tele hi kuxengetela ni kubiha.

29 Kombo ka *nwina*, batsali ni ba Farisi, baxengeteli! hakuba mu aka mikele ya baprofeti, mu bombisa a zilahla za banhu bolulama,

Luka 11. 47.

30 Na muku, Loku ku wo kwatsi hi wa hi kona masikwini ya badadani ba hina, nga hi nga hlengelangi nabo a nkata wa baprofeti.

31 Ngahilezo mabani a wukustumunyu ka wutsumbu ga *nwina*, aku mu banana ba labo ba nga daya baprofeti.

Mit. 7. 51, 52. 1 Tesa. 2. 15.

32 Tatisani a lipimo la badadani ba *nwina*.

1 Tesa. 2, 16.

33 *Nwina* tinyoka, a tralo wa mapiri, mu ta ponisa ku yini a kulamulwa ka gehena ke?

xip. 3. 7. & 12. 34.

34 Hikwalaho, mangabye, nzi ruma ka *nwina* a baprofeti, ni banhu boklariha, ni batsali: banwani ba bona ma ba daya mu ba belela; banwani ba bona ma baba masinagogeni ya *nwina*, mu ba xanisa ka muti ni muti:

xip. 21. 34, 35. Luka 11. 49. Mit. 5. 40. & 7. 53, 59. & 22. 19. xip. 10. 17. 2 Kor. 11. 24, 25.

35 Lezaku hehla ka *nwina* ku ta ngata wonkle a nkata wa wululamileko lowu wu nga halakela misabeni, ku suke-

la nkateni wa Abela a lulamileko ni nkateni wa Zakaria a *nwana* wa Barakia, loyi mu nga mu daya xikari ka tempeli ni a lati.

Kuv. 18. 24. 1 Joh. 3. 12.

36 Hizinene nza wula ka *nwina*, zonkle lezi zilo zi tata ka lexi xizukulwana.

37 O Jerusalema, Jerusalema, loyi u dayako baprofeti, u ba gandla hi maribye laba ba rumelweko ka wena! ku ta kala ku ku yini nzi nga wungeletela banana ba wena katiginwe, kota a trele yi wungeletelako a zihukwana za yona lahasi ka tipapa ta yona, a mu vumeli!

Luka 13. 34.

38 Languta, a yindlu ya wena yi siyilwe ka *nwina* na yi hangalakile.

39 Hakuba nza wula ka *nwina*, Mu nga ta ha nzi wona kambe ku sukela lezi, kala mu taku, U katekisilwe yena loyi a tako bitweni ga Hosi.

XIPIMO 24.

1 Jesu i lo huma tempeleni, na kari a ti fambela; a bapizani bakwe ba lota kakwe ba mu kombisa hi kuakiwa ka tempeli.

Marku 13. 1. Luka 21. 5.

2 Kanilezi i lo hlamula a ku ngalo kabye, A mu zi woni lezi zilo zonkle ke? hizinene nza wula ka *nwina*, A ku nga siywa a ribye ni ginwe

hehla ka ginwani, legi a gi nga ta kungumuka.

Luka 19. 44.

3 Ni kota lezi na tsamile xitsungeni xa ma Olivia, a bapizani ba lota kakwe xikundleni, baku, Hi byele, zi ta maheka rini lezi zilo ke? ku nga ku hi ku yini a mu woniso wa kuta ka wena, ni wa kugumelwa ka tiko?

Marku 13. 3. 1 Tesa. 5. 1.

4 Jesu i lo hlamula a ku ngalo kabye, Klarihani mu nga pengiswi hi munhu.

Efe. 5. 6. Kol. 2. 8, 18. 2 Tesa. 2. 8. 1 Joh. 4. 1.

5 Hakuba mbanyingi ba ta ngata hi bito ga mina, baku, Hi mina Kristu; ba ta pengisa a banyingi.

Joh. 5. 43. xipm. 11, 24.

6 Mu tazwa kulwa ni wudumo ga kulwa: cuwukani mu nga karateki: hakuba lezi zilo zi fanelwe hi ku maheka; kanilezi a kugumelwa a ku se ku cikela.

7 Hakuba a tiko gi ta vukela a tiko, ni mufumo wu ta vukela mufumo: ku ta ba kona tindlala ni kutsekatseska ka misaba wutsanweni gi tsalangenekoko.

8 Kanilezi lezi zilo zonkle zi hi kusangula ka kuxaniseka.

9 Zonake ba ta mu nyikela kuxanisekeni, ba ta mu daya: nwina mu ta bengiwa hi tiko gonkle hi kota ya bito ga mina.

xip. 10. 17. Marku 13. 9. Luka 21. 12. Joh. 15. 20. & 16. 2. Mit. 4. 2, 3. &

7. 59. & 12. 1, &c. 1 Pet. 4. 16. Kuv. 2. 10, 13.

10 Na zonake ku ta kubeka a banyingi, ba ta nyikelana a munwe ni munwani, ba ta bengana,

xip. 11. 6. & 13. 57. 2 Tim. 1. 15. & 4. 10, 16.

11 Mbanyingi baprofeti ba mawunwa ba ta nga huma, ba ta pengisa a banyingi.

xip. 7. 15. Mit. 20. 29. 2 Pet. 2. 1. 1 Tim. 4. 1. xipm. 5, 24.

12 Hakuba a kuonha ku ta anziswa, a kuranza ka banyingi ku ta titimela.

13 Kanilezi loyi a timiselako kala kugumesa, ywaloye i ta hanyiswa.

xip. 10. 22. Marku 13. 13. Heb. 3. 6. 14. Kuv. 2. 10.

14 Ni leyi ivangeli ya mufumoyi ta kanelwa ka gonkle tiko kasi ku kustumunya ka matiko wonkle; zonake a kugumelwa ku ta cikela.

xip. 4. 23. & 9. 35. Roma 10. 18. Kol. 1. 6, 23.

15 Hikwalaho laha mu wona a zinyenyiso za zihangalaso, lezi zi nga kanelwa hi Danyeli muprofeti, zi yimile wutsanweni go basa (nga loyi a gonzako a pima),

Marku 13. 14. Luka 21. 20.

16 Zonake laba ba nga le Judia ba cabele zitsungeni:

17 Ni loyi a nga nga a hi le xixungweni xa yindlu a nga ta ha cika ku teka zilo lezi zi nga lomo ndlwini yakwe:

18 Ni loyi a nga le masinwini a nga ta ha klela le nzako ku teka nguwo yakwe.

19 Kanilezi kombo ka bona la-

bo ba nga ni tinyimba, ni laba ba anwisako hi lawo masiku!

Luka 23. 29.

- 20 Kombelani *nwina* akuba a cawo wa *nwina* wu nga mahi ni wuxika, ge na hi sabado:
- 21 Hakuba ku ta ba kona a kuxaniseka ka hombe, loku ku nga nga ku nga hi kona hi kusanguleni ka tiko kala makunu, ge na cimaku nga ta ha ba kona.
- 22 Saseka loku lawo masiku ma komisilwe, nga ku nga hi kona nyama yi hanyisilweko: kanilezi hi kota ya bahlawulilweko lawo masiku ma ta komiswa.
- 23 Zonake loku a hi kona munhu a ta wulako ka *nwina*, Mangabye, hi loyi Kristu, kutani, Hi gaya; mu nga kolwi.
Marku 13. 21. Luka 17. 23. & 21. 8.
- 24 Hakuba ku ta huma a ba Kristu ba mawunwa, ni baprofeti ba mawunwa, ba ta wonisa ziwoniso za hombe ni zidamiso; kasi kupengisa, loku zi koteka hambu bona ba hlawulilweko.
xipm. 5, 11. 2 Tesa. 2. 9, 10, 11. Kuv. 13. 13. Joh. 6. 37. & 10. 28, 29. Roma 8. 28, 29, 30. 2 Tim. 2. 19.
- 25 Mangabye, nzi mu byelile *nwina* hi mahlweni.
- 26 Hikwalaho loku ba ta wulaka *nwina*, Langutani, i le xiwuleni; mu ngayi: Langutani, i le tindlwini ta xikari; mu nga kolwi.
- 27 Hakuba kota xingwala-

ngwanza xi humako hi mutsuwuka-gambo, xi woneka ni le muhlwa-gambo; zi ngaha a kuta ka Nwana wa munhu.

Luka 17. 24.

- 28 Ni laha ku nga kona a zirumbi, ku ba kona kambe ni makoti.

Luka 17. 37.

- 29 Kanilezi zalezo, a nzako ka kuxaniseka ka lawo masiku, a gambo gi ta pfupeliswa, ni hweti yi nga ta nyika kuwoninga ka yona, ni tinyeleti ti tawa hi le tilweni, ni mintamo ya tilo yi ta tsekatsekiswa:

Marku 13. 24. Luka 21. 25. Mit. 2. 20. Kuv. 6. 12.

- 30 Zonake ku ta woneka a mwoniso wa Nwana wa munhu hi le tilweni: zonake a tixaka tonkle ta misaba ti ta rila, ba ta wona a Nwana wa munhu na ata hi marefu ya tilo ni ntamo ni wukosi ga hombe.

xip. 16. 27. Marku 13. 26. Kuv. 1. 7.

- 31 Yena i ta ruma tingelosi takwe ni punzu wo vuma nguvu, ti ta tsombanyisa katiginwe a bahlawulilweko bakwe ba humako hi le timhehweni ta mune, ku suka magumelweni ya tilo kala magumeso.

xip. 13. 41. 1 Kor. 15. 52. 1 Tesa. 4. 16.

- 32 Makunu hi sinyanya kuwugonzani mufananiso wa wona: loku a rabi ga wona gi nyuka, gi hluka makluka,

- ma zi tiba lezaku a wuxika gi le ku suhi;
Luka 21. 29.
- 33 Zi ngaho *nwina* kambe, laha na mu wona lezi zilo zonkle, zi tibeni lezaku i le ku suhi, *kona* tinyangweni.
Jam. 5. 9.
- 34 Hizinene nza wula ka *nwina*, Lexi xizukulwana a xi nga ta hunza, kala zonkle lezi zilo zi maheka.
xip. 16. 28. & 23. 36. Marku 13. 30. Luka 21. 32.
- 35 A tilo ni misaba zi ta hunza, kanilezi a timhaka ta mina a ti nga ta hunza.
xip. 5. 18. Marku 13. 31. Luka 21. 33. Heb. 1. 11.
- 36 Kanilezi hi lego siku ni lexo xikati a nga kona munhi a zi tibako, ge ni tingelosi ta tilo, hambu ni *Nwana*, kanilezi hi Dadani yece.
Marku 13. 32. Mit. 1. 7. 1 Tesa. 5. 2. 2 Pet. 3. 10.
- 37 Kota masakwini ya Noa, zi ta ba ngaho hi kuta ka *Nwana* wa munhu.
- 38 Kota ka lawo masiku hi mahlweni ka ntalo ba waga ba wanwa, ba wa tekana ba wa nyika kutekiwa, kala lego siku Noa a nga engena ha gona lomo tarwini,
Luka 17. 26. 1 Pet. 3. 20.
- 39 Bona ba wa nga tibi kala a ntalo wu lota, wu lo ba susa bonkle; zi ta ba ngaho a kuta ka *Nwana* wa munhu.
- 40 Zonake a banhu bambiri ba ta nga ba hi le masinwini; a munwe i tekiwa, a munwani a siyiwa:
Luka 17. 34, &c.
- 41 A ba basati bambiri ba ta nga ba kari a ba gaya xigayweni; a munwe i tekiwa, munwani i siyiwa.
- 42 Hikwalaho rinzelani: hakuba a mu gi tibi a siku legi a Hosi ya *nwina* yi ta ngata ha gona.
xip. 25. 13. Marku 13. 33, &c. Luka 21. 36.
- 43 Kanilezi tibani lexi, loku a nga a *nwinyi* wa yindlu a wa zi tibile a xikati a nkamba gi tako ha xona, nga a wa rinzele, nga a wa nga vumelangi a yindlu yakwe yi hahlulwa.
Luka 12. 39. 1 Tesa. 5. 2. 2 Pet. 3. 10. Kuv. 3. 3. & 16. 15.
- 44 Hikwalaho tsamani mu longile *nwina*: hakuba hi xikati mu nga xi alakanyiko a *Nwana* wa munhu wata.
xip. 25. 13. 1 Tesa. 5. 6.
- 45 Hi wihi loyi a nga nanza gi kolekileko ni gi klarihileko, loyi a hosi yakwe yi nga mu yimisa ka hehla ka ngango wakwe, akuba gi ba nyika a kuga kabye hi xikati xi faneleko ke?
Luka 12. 42. Mit. 20. 28. 1 Kor. 4. 2. Heb. 3. 5.
- 46 Gi katekisilwe lego nanza, legi laha hosi yakwe yita yi ta nga gi kuma na kari a maha lezo.
Kuv. 16. 15.
- 47 Hizinene nza wula ka *nwina*, yi ta mu yimisa hehla ka zonkle lezi a nga nazo.
xip. 25. 21, 23. Luka 22. 29.
- 48 Kanilezi lego nanza ga kubiha gi taku hi mbilwini ya gona, A hosi ya mina ya hlwela;

- 49 Gi sangula kuba nanza-ku-
lobye, na giga na ginwa ni
tifinela ;
- 50 A hosi ya lego nanza yi tata
hi siku a nga gi langutela-
ngiko, ni xikati a nga xi
tibiko,
- 51 Yi ta mu tsema kumbiri, i
ta gi nyika a xiabelo xakwe
wutsamo ginwe ni baxenge-
teli: laho ku ta ba kona
a mikosi ni kugetsela ka
meno.

xip. 8. 12. & 25. 30.

XIPIMO 25.

- 1 Zonake a mufumo wa tilo
wu ta fananiswa ni mibu-
lwa ya kume, leyi yi nga
teka tikandiya ta yona, yi
huma ku ya kinga a mu-
yeni.
- Efe. 5. 29, 30. Kuv. 19. 7. & 21. 2, 9.
- 2 A banklanu ka bona ba wa
hi mapupulu, hi banklanu
ka bona ba wa klarihile.
- xip. 13. 47. & 22. 10.
- 3 Hakuba a mapupulu, laha
na ba tekile a tikandiya ta
bona, a ba tekangi mafura
zinwe nabo :
- 4 Kanilezi laba boklariha ba
lo teka mafura zibyeni za-
bye zinwe ni tikandiya ta-
bye.
- 5 Makunu laha na muyeni
na ha hlwela, bonkle ba lo
kudzehela ba lo eklela.
- 1 Tesa. 5. 6.
- 6 Kanilezi laha xikari ka wu-
siku ku wa hi kona kubita-
na, Mangabye, a muyeni!
ngonani nwina mu ta mu
kinga.

xip. 24. 31. 1 Tesa. 4. 16.

- 7 Yonkle leyo mibulwa yi lo
vuka, yi lo lumeka ti kandi-
ya tabye.

Luka 12. 35.

- 8 Laba ba mapupulu ba te
ngalo ka laba ba kuklariha,
Hi nyikeniwu a mafura;
hakuba a tikandiya ta hina
ta timeka.
- 9 Kanilezi laba ba kuklariha
ba lo hlamula, baku, Kuta-
ni ma nga ta ba kona ya ku
enela hina na nwina: fa-
mbani ka laba ba xabisako,
mu ya ti xabela.
- 10 Na ba ha famba ba ya xaba,
a muyeni i lo cikela; laba
ba nga nga ba longile ba lo
engena zinwe mubuzweni
wa wukati: ni libati li lo
valwa.
- Luka 13. 25.
- 11 A nzako ka lezo yi lota yi-
nwani mibulwa, yiku, Hosi,
Hosi, hi vululele.
- xip. 7. 21, 22, 23.
- 12 Kanilezi yena i lo hlamula,
a ku ngalo, Hizinene nza
wula ka nwina, mina a nzi
mu tibi.
- Joh. 9. 31.
- 13 Rinzalani hikwalaho, ha-
kuba a mu gi tibi siku ni
xikati.
- xip. 24. 42, 44. Marku 13. 33, 35. Luka
21. 36. 1 Kor. 16. 13. 1 Tesa. 5. 6.
1 Pet. 5. 8. Kuv. 16. 15.
- 14 Hakuba ku kwatsi hi loku
a munhu, a yile ka ginwani
tiko, i lo bitana a malanza
yakwe, i lo ma nyika a fu-
melo gakwe.
- Luka 19. 12. xip. 21. 33.
- 15 Ka ginwani i lo gi nyika a

nklanu wa titalenta, a ka ginwani timbiri, ka ginwani ginwe; ka ginwe ni ginwani kota ntamo wakwe wu tsalangeneko; i lo famba lwenzweni lakwe.

xip. 18. 24. Roma 12. 6. 1 Kor. 12. 7, 11, 29. Efe. 4. 11.

16 Zalezo loyi a amukeleko a nklanu wa titalenta i lo famba ku ya ti binzulusa, kasi ku binzula tinwani ta nklanu.

17 Kota lezo kambe loyi a amukeleko timbiri a binzulusa timbiri kambe.

18 Kanilezi loyi a amukeleko yinwe i lo famba a ya nke-la misabeni, i lo fihla a mali ya Hosi yakwe.

19 Makunu a nzako ka xikati xa hombe a hosi ya lawo malanza yita, yi lo hlayelana nawo.

20 Loyi a nga amukelile a nklanu wa titalenta, i lo neha tinwani nklanu wa titalenta, aku, Hosi, wena u lo nzi nyika mina a nklanu wa titalenta: wangabye, nzi binzulile tinwani a nklanu wa titalenta.

21 A hosi yakwe yi te ngalo ka yena, U mahile kwatsi, nanza go saseka ni gi kolekileko: wena u wa kolekile ka zilo zi tsongwanyani, nzi ta kuyimisa ka zilo zo tala: engena wena kutsakeni ka hosi ya wena.

xip. 24. 47. xipm. 34. 46. Luka 12. 44. & 22. 29. 30. 2 Tim. 2. 12. Heb. 12. 2. 1 Pet. 1. 8.

22 Ni loyi kambe a amukeleko

a titalenta timbiri i lota a ku ngalo, Hosi, wena u lo nyika ka mina a titalenta timbiri: wangabye, nzi binzulile tinwani timbiri titalenta.

23 A hosi yakwe yi lo ngalo kakwe, U mahile kwatsi, nanza go saseka ni gi kolekileko; wena u wa kolekile ka zilo zi tsongwanyani, mina nzi ta yimisa ka zilo zo tala: engena wena kutsakeni ka hosi ya wena.

xipm. 21.

24 Ni loyi kambe a amukeleko a talenta yinwe i lota a ku ngalo, Hosi, nzi lo ku tiba wena lezaku u munhu wa mona, na u hula laha u nga xwanyangiko kona, u hlengeletela laha u nga hangalasangiko kona:

25 Nzi wa lo caba, nzi lo famba kuya fihla a talenta ya wena misabeni: wangabye, lexi hi xa wena wena nwi-nyi.

26 Kanilezi a hosi yakwe yi lo hlamula yi ku ka yena, Wena nanza go biha ni zo lolohako, wena u lo zi tiba a ku nzi hula laha nzi xwanyangiko kona, nzi hlengelela laha nzi nga hangalasangiko kona;

27 Hikwalaho u wa fanelwe hi ku beka a mali ya mina bankeni, kasi a kuteni ka mina nzi ta amukela za mina zinwe ni binzu.

28 Hikwalaho tekani a talenta ka yena, mu yi nyika ka

- yena loyi a nga ni titalenta ta kume.
- 29 Hakuba ka bonklelele laba ba nga nazo ba ta nyikiwa, i ta kuma kunyingi: kani-
lezi ka yena loyi a nga ha-
ba, hambu lexi a nga naxo
xi ta tekiwa.
xip. 13. 12. Marku 4. 25. Luka 8. 18.
& 19. 26. Joh. 15. 2.
- 30 Gi hoxeni a nanza gi nga
vuniko ncumo munyameni
wa lahandle: laho ku ta nga
maha kona mikosi ni kuge-
tsela ka meno.
xip. 8. 12. & 24. 51.
- 31 Kanilezi laha a Nwana wa
munhu a tanga hi wukosi
gakwe, ni tingelosi tonkle
zinwe naye, zonake i ta tsa-
na xitsanweni xakwe xa
wukosi hi wukosi :
xip. 16. 27. & 19. 28. Marku 8. 38. Mit.
1. 11. 1 Tesa. 4. 16. 2 Tesa. 1. 7.
Jude 14. Kuv. 1. 7.
- 32 Mahlweni ka yena i ta tso-
mbanyisa tixaka tonkle: i
ta ba hambanyisa munwe
ni munwani, kota murisi a
pakaka ko tiyivu le ka ti-
mbuti :
Roma 14. 10. 2 Kor. 5. 10. Kuv. 20. 12.
xip. 13. 49.
- 33 Yena i ta yimisa tiyivu ca-
njeni gakwe ga xinene, ka-
nilezi a timbuti canjeni ga-
kwe ga xibaba.
- 34 Zonake a Hosi yi ta ku ka
bona laba ba nga canjeni
gakwe ga xinene, Ngonani,
nwina mu katekisilweko hi
Dadani wa mina, mu taga
tsomba ya mufumo leyi yi
- longiselelweko nwina hi ku-
sangileni ka tiko :
Roma 8. 17. 1 Pet. 1. 4, 9. & 3. 9. Kuv.
21. 7. xip. 20. 23. Marku 10. 40.
1 Kor. 2. 9. Heb. 11. 16.
- 35 Hakuba nzi wazwa a ndla-
la, mu lo nziha a kuga: nzi
wazwa tora, mu lo nziha a
kunwa: nzi wa hi mufa-
mbi, mu lo nzi engenisa ;
Jam. 1. 27. Heb. 13. 2. 3 Joh. 5.
- 36 Nzi wa hi xibyiri, mu lo nzi
ambalisa: nzi wa babya, mu
lota nzi kamba: nzi wa hi
paxweni, mu lota ka mina.
Jam. 2. 15, 16. 2 Tim. 1. 16.
- 37 Zonake a balulamileko ba
ta hlamula ka yena, baku,
Hosi, hi ku wonile rini na
uzwa ndlala, hi kugisa ke?
kutani na uzwa tora, hi ku-
nswisa ke?
- 38 Kambe hi kwihi hi nga ku
wona na u hi mufambi, hi
kuengenisa ke? kutani u
hi xibyiri, hi ku ambalisa
ke?
- 39 Na hi ku wonile rini wena
na u babya, kutani u hi le
paxweni, hi lota ka wena
ke?
- 40 Ni Hosi yita hlamula yi
wula ka bona, Hizinene nza
wula ka nwina, kota lezi
mu nga maha ka munwe
wa laba bamakabye ba mi-
na, bona laba batsongwa-
nyani, mu mahile ka mina.
xip. 10. 42. Marku 9. 41. Heb. 6. 10.
- 41 Zonake i ta wula ka bona
laba ba nga canjeni gakwe
ga xibaba, Sukani ka mina
nwina, mu rukatelilweko,
muya nzilweni wa kupinzu-

ka luwo wu longiselelweko Satani ni tingelosi takwe :

xip. 7. 23. Luka 13. 27. xip. 13. 40, 42. 2 Pet. 2. 4. Jude 6.

42 Hakuba nzi wazwa ndlala, a mu nzi nyikangi ni kuga: nzi wazwa tora, a nzi nyikangi ni kunwa :

43 Nzi wa hi mufambi, a mu nzi engenisangi ; nzi wa hi xibyiri, a mu nzi ambalisangi ; nzi wa babya, nzi wa hi paxweni, a mu tangi kuta nzi kamba.

44 Zonake bonawu bata hlamulawuwo, baku, Hosi, hi ku wonile rini na u hi ni ndlala, kutani uzwa tora, kutani na u hi mufambi, kutani u hi xibyiri, kutani u babya, kutani na u hi paxweni, hi nga hi nga kukozeleli wena ke ?

45 Zonake i ta ba hlamula bona, aku, Hizinene nza wula ka nwina, kota lezi mu nga kala ku maha ka munwe wa laba ba tsongwani, a mu zi mahangi ka mina.

Mit. 9. 5.

46 Ni laba ba ta famba kulo byisweni ka kupinzuka: kanilezi laba balulamileko kuhanyeni ka kupinzuka.

Joh. 5. 29. Roma 2. 7, &c.

XIPIMO 26.

1 Na ku mahisile lezo, laha Jesu a mbetile tonkle leti timbaka, a ku ngalo ka bapizani bakwe,

2 Ma zi tiba a nzako ka masiku mambiri a pasika yita-

ko, a Nwana wa munhu i ta nyikelwa akuba a belelwa.

Marku 14. 1. Luka 22. 1. Joh. 13. 1.

3 Zonake ku lo tsombana katiginwe a bapristi ba hombe, ni masingalakati ya banhu, ka hubye ya mupristi wa hombe, a bitwako Kaiafasi;

Joh. 11. 47. Mit. 4. 25, &c.

4 Ba xuxa hungo katiginwe kasi ba fela ku teka Jesu hi ku kunguha, ni ku mu daya.

5 Kanilezi ba ku ngalo, A ku nga mahi na ka ha hi mubuzo, ku nga ta ku ku maha vilinganya xikari ka banhu.

6 Makunu laha Jesu na hi Betania, ndlwini ya Simoni hlokonho,

Marku 14. 3. Joh. 11. 1, 2. & 12. 3. xip. 21. 17.

7 Laho ku lota kakwe wasati na hi ni alabasteri ni xikudzana xa mafura ya tsengo wa hombe, yena i lo ma culula hehla ka hloko yakwe, kota lezi a nga tsamile za kugeni.

8 Kanilezi laha bapizani na ba zi wonile, ba wa tatisilwe hi kuzangara, baku, Ka ku yini kwaloku kuxakela ke ?

Joh. 12. 4.

9 Hakuba laya a mafura nga ma xabyisilwe hi ntsengo ya hombe, ku nyikilwe a zisiwana.

10 Kanilezi Jesu i lo zi tiba a ku ngalo ka bona, Mu mu karatela yini loyi wasati ke? hakuba i mahile a tiro wosaseka ha mina.

- 11 Hakuba mu na ni zisiwana xikati xonkle zinwe na *nwina*; kanilezi mina a mu na mina hi xikati xonkle.
xip. 18. 20. & 28. 20. Joh. 12. 8. & 13. 33. & 14. 19. & 16. 5, 28. & 17. 11.
- 12 Hakuba hi ka lezo a nga cela a mafura laya mirini wa mina, yena i lo zi maha kasi kulongiselwa kulahlwa ka mina.
- 13 Hizinene nza wula ka *nwina*, Kani hi kwihi laha leyi ivangeli yi ta nga kanelwa tikweni gonkle, ni lexi a xi mahileko kambe xi ta kanelwa ku maha xialakanyi-so ha yena.
- 14 Zonake a munwe wa baku-me ni bambiri, loyi a bitwako Judasi Iskarioti, i loya ka bapristi ba hombe, a ku ngalo,
Marku 14. 10. Luka 22. 3. Joh. 13. 2, 30. xip. 10. 4.
- 15 Mu vumela ku nzi nyika yini, nzi ta mu nyikela yena ka *nwina* ke? ba lo pima makume manharu zipanze za siliva.
xip. 27. 3.
- 16 Ku sukela lexo xikati i lo laba a xikati a ta nga mu nyikela ha xona kabye.
- 17 Makunu hi siku go ranga ga zibaba zi nga hiko ni comelo a bapizani ba lota ka Jesu, baku, Hikwihi laha wena u ranzako ku nga hi ya longisela kasi u ta yaga kona a pasika ke?
Marku 14. 12. Luka 22. 7.
- 18 Yena a ku ngalo, Fambani mutini ka munhu wa ku ngahi, muku ka yena, A Mugonzisi aku, A xikati xa mina xi tsinele; nzi maha a pasika ndlwini ya wena ni bapizani ba mina.
- 19 Ni bapizani ba lo maha kota Jesu a nga wa ba wonisile; ba lo longisela a pasika.
- 20 Makunu laha na gi hlwile, i wa lo tsama kugeni zinwe ni bapizani ba kume ni bambiri;
Marku 14. 17-21. Luka 22. 14. Joh. 13. 21.
- 21 Kota lezi na haga, i te ngalo, Hizinene nza wula ka *nwina*, a munwe wa *nwina* i ta nzi nyikela.
- 22 Ni bonkle ba wa su xaniseka ha hombe nguvu, ba lo sangula ku wula kakwe munwe ni munwani, Hi mina, Hosi ke?
- 23 I lo hlamula a ku ngalo, Loyi a nusako canja ginwe na mina lom u ngelweni, ywaloye hi yena a ta nga nzi nyikela.
Luka 22. 21. Joh. 13. 18.
- 24 A Nwana wa munhu wa famba, kota lezi ku tsalilweko ha yena: kanilezi kombo ka loye munhu a Nwana wa munhu a ta nga nyikelwa ha yena! zi wa hi cukwana ka loye ku nga a tralwangi.
Marku 9. 12. Luka 24. 25, 26, 46. Mit. 17. 2, 3. & 26. 22, 23. 1 Kor. 15. 3. Joh. 17. 12.
- 25 Na Judasi, loyi a nga mu nyikela, a hlamula a ku

- ngalo, hi mina ke, Mugo-
nzisi? Yena a ku ngalo ka
yena, Wena wa wula wena.
- 26 Kwatsi hi lezi ba nga haga,
Jesu i lo teka a xibaba, a
katekisa, a xi kema; i lo
nyika ka bapizani, a ku
ngalo, Tekani, muga; lexi
hi miri wa mina.
Marku 14. 22. Luka 22. 19. 1 Kor. 11.
23, 24, 25. & 10. 16.
- 27 Yena i lo teka ni kopo, i lo
bonga, a nyika kabye, aku,
Nwanani *nwenkle* ha yona;
Marku 14. 23.
- 28 Hakuba lexi hi nkata wa
mina wa xivumelwano, lo-
wu wu halakeleko banyingi
kutsetselelweni ka zonho.
xip. 20. 28. Roma 5. 15. Heb. 9. 22.
- 29 Kanilezi nza wula ka *nwi*-
na, ku suka lezi a nzi nga
ha tanwa leyi mihanzo ya
xivini, kala lego siku laha
nzi nga ginwa na ga ha hi
giswa *zinwe* na *nwina* mufu-
nweni wa Dadani wa mina.
Marku 14. 25. Luka 22. 18. Mit. 10. 41.
- 30 Laha na ba yimbelele lisi-
mu, ba lo huma baya xitsu-
ngeni xa ma Oliva.
Marku 14. 26.
- 31 Zonake a wula Jesu ka
bona, *Nwina nwenkle* mu ta
hlamuka ha mina a wusiku
legi: hakuba ku tsalilwe,
nzi taba a murisi ni tiyivu
ta *klambi* ti ta hangalaka.
Marku 14. 27. Joh. 16. 32. xip. 11. 6.
- 32 Kanilezi a nzako na nzi vu-
kile, nzi ta famba mahlweni
ka *nwina* nzi ya Galile.
xip. 28. 7, 10, 16. Marku 14. 28. & 16. 7.
- 33 Kanilezi Petro a hlamula a
ku ngalo ka yena, Loku bo-
nkle ba hlamuka ha wena,
mina cima nzi nga ta hla-
muka.
- 34 Ni Jesu a ku ngalo ka yena,
Hizinene nza wula ka wena,
lezaku legi wusiku, ma-
hlweni a kuku na wu nga
kuba, u ta nzi kaneta ku-
nharu.
Marku 14. 30. Luka 22. 34. Joh. 13. 38.
- 35 Petro a wula ka yena, Ha-
mbu loku nzifa na wena, a
nzi nga ta ku ala, Zi ngaho
ba lo wula bonkle bapizani.
- 36 Zonake Jesu i lota wutsa-
nweni gi *ti*dyako Getsema-
ne, aku ka bapizani bakwe,
Tsamani *nwina* laha, nzi
taya lahaya nzi ya kombela.
Marku 14. 32-35. Luka 22. 39. Joh.
18. 1.
- 37 Yena i lo teka *zinwe* naye
Petro ni banana bambiri ba
Zabedi, a sangula kuxani-
seka ni kukarateka ka ho-
mbe.
xip. 4. 21.
- 38 Zonake yena a ku ka bona,
A muhefemulo wa mina wa
karateka nguvu, hambu hi
ka kufa: tsamani *nwina*
laha, mu rinzela *zinwe* na
mina.
Joh. 12. 27.
- 39 Yena i lo famba mahlweni
kutsongwani, i lowa hi ngo-
he yakwe, a kombela, aku,
O Dadani wa mina, loku zi
koteka, nga leyi kopo yi
hunza ka mina: ahemba,
na ku nga hi ku kwatsi ku-

ranza ka mina, kanilezi kotta kuranza ka wena.

Marku 14. 36. Luka 22. 42. Heb. 5. 7.
Joh. 12. 27. xip. 20. 22. Joh. 5. 30.
& 6. 38. Fil. 2. 8.

- 40 Yena i lotta ka bapizani, i lo ba kuma na ba eklele, a ku ngalo ka Petro, Hi yini, a mu na ku rinzela na mina a hora yinwe ke?
- 41 Rinzalani ni kombelani, kasi mu nga engeni kuringweni: a moya ha kunene wa vumela, kanilezi a nyama ya rereka.
Marku 13. 33. & 14. 38. Luka 22. 40, 46.
Efe. 6. 18.
- 42 Kambe hi xikati xa wumbiri i loya kambe, a ya kombela, aku, O Dadani, wa loku lexi xi nga hi ni ku hunza, saseka loku nzi xinwa, kuranza ka wena a ku maheke.
- 43 Yena i lotta kambe a ta ba kuma na ba eklele, hakuba a mahlo yabye ma wa tika.
- 44 I lo engeta kambe a ba siya, i lo fanba, a ya kombela hi zikati zinharu, i lo wula kambe twaleto timhaka.
- 45 Zonake i lotta yena ka bapizani, a wula kabye, Eklelani makunu, mu humula: mangabye, a xikati xi tsinele, a Nwana wa munhu i nyikelwe mandleni ya zionhi.
- 46 Sukani, a hi fambeni: mangabye, i le kusuhi loyi a nzi nyikelako.
- 47 Na a nga a ha wulawula, mangabye, Judasi, munwe

wa bakume ni bambiri, i lotta, zinwe naye a xidlemo xa hombe ni tisupado ni zigomba, bata hi le ka bapristi ba hombe ni ka masingalakati ya banhu.

Marku 14. 43. Luka 22. 47. Joh. 18. 3.
Mit. 1. 16.

- 48 Makunu loyi a nga mu nyikela i lo nyika a mu woniso, aku, Loyi nzi ta nga mu trotra, yena hi yena: mu tekeni.
- 49 Zalezozo i lotta ka Jesu, a ku ngalo, Xewe, Hosi; i lo mu trotra.
- 50 Ni Jesu aku ka yena, Mungana, maha lexi u xi teleko. Zonake ba lotta ba lo beka mandla hehla ka Jesu, ba lo mu teka.
- 51 Languta, a munwe wa bona laba ba nga hi na Jesu i lo tsambuluta a canja gakwe, i lo hlomula a supado yakwe, i loba a nanza ga mupristi wa hombe, i lo tsema a ndleba ya gona.
Joh. 18. 10.
- 52 Zonake a wula Jesu ka yena, Klelisela kambe a supado ya wena wutsanweni gayona: hakuba laba bonkle ba tekako a supado ba ta lo byiswa hi supado.
Kuv. 13. 10.
- 53 Kutani a ku alakanyi lezaku loku nzi kongela Dadani wa mina, i ta nzi rumela makunu a tingelosi to hunza a kume ni bambiri a mabandla?
- 54 Ku ta tatiseka hi ku yini a

- mitsalo, ya ku nga zi maheka lezi ke?
xipm. 24. Luka 24. 25, 44, 46.
- 55 Ni ka lexo xikati Jesu a ku ngalo ka zidlemo, Nwina mu humele kota ku hlomela nkamba zinwe ni tisupado ni zigomba a kuta koma mina ke? nzi lo tsama kona masiku ni masiku tempele ni nzi gonzisa, a mu nzi komangi.
- 56 Kanilezi zonkole lezi za a maheka, kasi a mitsalo ya bapofeti yi fela ku tatiseka. Zonake bonkole bapizani ba lo mu siya ba tsutsuma.
xipm. 54. Joh. 18. 15.
- 57 Laba ba nga tekile Jesu ba lo mu yisa ndlwini ga Kayifasi mupristi wa hombe, laho a batsali ni masingalakati ba nga tsombene kona.
Marku 14. 53. Luka 22. 54. Joh. 18. 12, 13, 24.
- 58 Kanilezi Petro i lo mu lanzela hi le kule, hubyeni ya mupristi wa hombe, i lo engena, i lo tsama ni manganakana kasi ku wona kugumelwa.
- 59 Makunu bapristi ba hombe ni huwo yonkole ba laba bakustumunyu ba mawunwa hi Jesu, kasi ba fela ku mu daya;
- 60 A ba ba kumangi, hambu lezi ku ngata a bahembi banyingi. Kanilezi hi le nza ko ku lota bambiri ba ku ngalo,
Marku 14. 55. Mit. 6. 13.
- 61 Loyi munhu i te ngalo, Nza zi kota ku kungumula a tempeli ya Nungungulu ni ku yi aka hi masiku manharu.
xip. 27. 40. Joh. 2. 19.
- 62 Ni mupristi wa hombe i lo yima, i te ngalo kakwe, A ku hlamuli ncumo ke? hi yini lezi laba bakustumunyu ba kustumunyako ha wena ke?
Marku 14. 60.
- 63 Kanilezi Jesu i lo miyela. Ni mupristi wa hombe i te ngalo ka yena, nzi ku hlampanyisa hi Nungungulu a hanyako, lezaku u hi byele loku u hi Kristu, a Nwana wa Nungungulu.
xip. 27. 12, 14.
- 64 Jesu aku ka yena, Wenu u wulile: ahemba nza wula ka wena, Ku sukela lezi mu ta wona a Nwana wa munhu na a tsamile hi ka ga xinene canja ga ntamo, na ata hi marefu ya tilo.
xip. 16. 27. & 24. 30. & 25. 31. Luka 21. 27. Joh. 1. 51. Roma 14. 10. 1 Tesa. 4. 16. Kuv. 1. 7. Mit. 7. 55.
- 65 Zonake a mupristi wa hombe i lo hanzula a tinguwo takwe, aku, I wulawulile a nzukano: ha ha laba bakustumunyu ba ku yini kambe ke? gmanabye, makunu nwina mu zwile a nzukano:
- 66 Mu alakanya yini nwina ke? Bona ba lo hlamula ba ku ngalo, Yena i fanelwe hi kufa.
Joh. 19. 7.
- 67 Zonake ba lo pelela ngohe ya yena ba lo muba: ba-

nwani ba lo mu pakata hi mandla yabye,

xip. 27. 30. Luka 22. 63. Joh. 19. 3.

68 Baku, Vumba ka hina, wena Kristu : hi mani a ku bileko wena ke?

Marku 14. 65. Luka 22. 64.

69 Makunu Petro i wa lo tsuma lahandle ka hubye : a nhwana i lota ka yena, aku, Wenawu kambe u wa hi na Jesu wa le Galile.

Marku 14. 66. Luka 22. 55. Joh. 18. 16, 17, 25.

70 Kanilezi i lo kaneta mahlweni kabye bonkle, aku, A nzi zi tibi lezi wena u zi wulako.

71 Laha na humele nyangweni, a munwani nhwana i lo mu wona, i lo wula kabye laba ba nga hi kona laho, Loyi munhu kambe i wa hi na Jesu wa le Nazareta.

72 I lo'engeta kambe a kaneta hi kuhlambanya, A nzi mu tibi a munhu.

73 Anzako ka xikatanyana laba ba nga yimile ba lota ba ku ngalo ka Petro, Ha kunene wena kambe u munwe wa bona ; hakuba kuwulawula ka wena ka ku kombisa.

Luka 22. 59.

74 Zonake yena i lo sangula kurukatela ni hlambanya, A nzi mu tibi a munhu. Zalezo a kuku wu loba.

Marku 14. 71.

75 Ni Petro i lo alakanya a mhaka leyi Jesu a nga wulile, Na kuku wu se kuba, u ta nzi kaneta kunharu. I

lo huma, a rila nguvunguvu.

xipm. 34. Marku 14. 30. Luka 22. 61, 62. Joh. 13. 38.

XIPIMO 27.

1 Makunu na gi cile, Bonkle bapristi ba hombe ni masingalakati ya banhu ba lo xuxa makungo ha Jesu kasi ku mu daya :

Marku 15. 1. Luka 22. 66. & 23. 1. Joh. 18. 28.

2 Ba lo mu boha, ba lo mu yisa, ku mu nyikela ka Pilatu a mufumeli.

xip. 20. 19. Mit. 3. 13.

3 Zonake Judasi, loyi a mu nyikeleko, laha na wonile ku ngalo i konilwe, i lo hunzuluka a wutsumbu gakwe, i lo klelisa a makume manharu ya zipanze za siliva ka bapristi ba hombe ni ka masingalakati,

xip. 26. 14, 15.

4 Aku, mina nzi onhile lezi nzi nga nyikela a nkata wu nga onhangiko ncumo. Kanilezi bona ba te ngalo, Xi yini lexo ka hina ? ti wonele wena ka xona.

5 Yena i lo hoxa lahasi a zipanze za siliva ndlwini ya kuKlangana, i lo suka : i lo famba a ya ti sunga.

Mit. 1. 18.

6 Ni bapristi ba hombe ba lo teka a zipanze za siliva, ba ku ngalo, A zi fanele ku yi beka nkwareni wa minyikelo, lezi yi nga nga maha a tsengo wa nkata.

7 Bona ba lo xuxa kungo, ba

- lo xaba ha zona a simu ya muwumbi, kasi kulahla a bapfumba kona.
- 8 Ngahilezo leyo simu yi lo bitywa, I simu ya nkata, kala nyamukla.
Mit. 1. 19.
- 9 Zonake ku wa lo tatiseka lexi xi nga wulawulilwe hi Jeremia muprofeti, aku, Bona ba lo teka a makume manharu ya zipanze za siliwa, a tsengo wa loyi a nga xabyilwe, loyi a bo kari ba banana ba Israeli ba lo xabisa;
- 10 Ba lo xaba ha yona a simu ya muwumbi, kota a Hosi yi nzi yimisileko.
- 11 Makunu Jesu i lo yima mahlweni ya mufumeli: ni mufumeli i lo mu wutisa, aku, Wena u Hosi ya ba Juda ke? Ni Jesu aku ngalo ka yena, Wa wula wena.
Marku 15. 2. Luka 23. 3. Joh. 18. 33, 37. 1 Tim. 6. 13.
- 12 Laha na kecarilwe hi bapristi bahombe ni masingalakati, a nga hlamulangi ncumo.
xip. 26. 63. Joh. 19. 9.
- 13 Zonake i wula Pilatu ka yena, A kuzwi wena lezaku zilo zingani ba kustumunyako ha wena ke?
xip. 26. 62. Joh. 19. 10.
- 14 A nga nyikangi ni kuhlamula ka yena, hambu ni mhaka yinwe: kota lezo a mufumeli i lo hlamala nguvu.
- 15 Makunu mubuzweni a mu-
- fumeli i wa tolobele a kuklaklisa ka xidlemo a yinwe peresu, leyi ba ta nga yi ranza.
Marku 15. 6. Luka 23. 17. Joh. 18. 39.
- 16 Ba wa hi ni peresu leyi yi zweleko yi bitwako Barabasi.
- 17 Hikwalaho laha na ba tso mbene katiginwe, Pilatu a ku ngulo kabye, Hi mani mu mu ranzako ku nga nzi mu klaklisa ka nwina ke? Barabasi, kutani Jesu loyi a tibyako Kristu ke?
- 18 Hakuba i wa zi tiba lezaku ba mu nyikela hi wukuxu.
- 19 Laha na ha tsamile xitsanweni xa kulamula, a sati wakwe i lo rumela ka yena, aku, U nga mahi ncumo ni loyi munhu a lulamileko: hakuba nzi lo xaniseka hi zilo zinyingi legi siku hi kulora hi kota ya yena.
- 20 Makunu a bapristi ba hombe ni masingalakati ba lo hlohlotela a xidlemo akuba ba kombela Barabasi, ba da ya Jesu.
Marku 15. 11. Luka 23. 18. Joh. 18. 40. Mit. 3. 14.
- 21 Kanilezi a mufumeli i lo hlamula a ku ngalo ka bona, Hi wihi wa laba bambiri nzi ta nga muklaklisa ka nwina ke? Bona ba te ngalo Barabasi.
- 22 Pilatu a ku ngalo kabye, Nzi ta maha yini ka Jesu loyi a tibyako Kristu? Bonkle ba wula, Nga a belelwa.
- 23 Yena a ku ngalo, Hi yini, hi kwihi kubiha a ku mahi-

- leko ke? Kanilezi bona ba la su simamisa ba bitana, baku, Nga a belelwa.
- 24 Lezo laha Pilatu a nga wona ku ngalo a nga vuni ncu-mo, kanilezi ku wo vuka a wuyonga, i lo teka a mati, i lo hlamba a mandla yakwe mahlweni ka xidlemo, aku, A nzi na nanzu ni nkata wa munhu loyi a lulamuleko: ti woneleni nwina.
- 25 Bonkle banhu ba lo hlamula baku ngalo, A nkata wakwe a wu be ka hina, ni ka banana ba hina.
Mit. 5. 28.
- 26 Zonake yena i lo ba klatelela bona Barabasi : kanilezi Jesu i lo mu xupula a nyike-lwa a ku ba a belelwa.
Marku 15. 15. Luka 23. 16, 24, 25. Joh. 19. 1, 16.
- 27 Zonake a bakasadoro ba mufumeli ba lo teka Jesu ba mu yisa xilubelweni, ba lo tzombanyisa ka yena a klawe wonkle.
Marku 15. 16. Joh. 19. 2.
- 28 Ba lo runzuwula tinguwo takwe, ba lo mu ambalisa a nguwo yo truka.
Luka 23. 11.
- 29 Ba lo luka a xidlodlo xa mizwa ba xi klateka hlokweni yakwe, ni lihlanga canjeni gakwe ga xinene ; ba lo kizama mahlweni ka yena, ba mu tseketsela, baku, Xewe, Hosi ya ba Juda!
- 30 Ba lo mu pelela hi mari, ba lo teka lihlanga ba loba hloko yakwe.
xip. 26. 67.
- 31 Ni laha na ba mu tseketsele, ba lo susa kakwe a nguwo yo truka, ba lo mu ambalisa tinguwo takwe, ba lo mu yisa ku ya mu belela.
- 32 Kota lezi ba nga ha huma, ba lo kuma munhu wa le Kurena, hi Simoni a bito gakwe: ba lo mu kurumeta ku famba nabo, kasi a fela kurwala a xihambano xakwe.
Mit. 7. 58. Heb. 13. 12. Marku 15. 21. Luka 23. 26.
- 33 Ni laha na cikele wutsanweni gi bitwako Golgota, lezaku, wutsamo ga hloko,
Marku 15. 22. Luka 23. 33. Joh. 19. 17.
- 34 Ba lo mu nyika a waini a kunwa na gi patsilwe ni nyongwa: laha na gi ringile a nga nwangi.
xipm. 48.
- 35 Laha na ba mu belele, ba lo abelana tinguwo takwe xikari kabye, ba maha kuvumba:
Marku 15. 24. Luka 23. 34. Joh. 19. 24.
- 36 Ba lo tsama ba mu rinzela laho.
xipm. 54.
- 37 Ba lo beka ehla ka hloko yakwe a papilo na gi tsali-lwe a nanzu wakwe ku ngalo, LOYI HI JESU A HOSI YA BA JUDA.
Marku 15. 26. Luka 23. 38. Joh. 19. 19.
- 38 Zonake ku lo belelwa zinwe naye a bapangi bambiri, munwe hi canjeni gakwe ga xinene, munwani canjeni gakwe ga xibaba.
Marku 15. 27. Luka 23. 32, 33. Joh. 19. 18.
- 39 Ni laba ba nga hunza ba wa

mu rukatela, ba zibiza ti-
hloko tabye,

Marku 15. 29. Luka 23. 35.

40 Na bakū, Wena loyi u ku-
ngumulako tempeli, u yi
aka hi masiku manharu,
hanyisa wutsumbu ga we-
na: loku wena u hi Nwa-
na wa Nungungulu, cika xi
hambanweni.

xip. 26. 61, 63. Joh. 2. 19.

41 Zi ngaho ni bapristi ba ho-
mbe ba lo mu tseketsela, zi-
nwe ni batsali ni masinga-
lakati, ba ku ngalo,

42 Yena i lo hanyisa banwani ;
a wutsumbu gakwe a nga
gi hanyisi. Yena hi Hosi
ya ba Israeli ; makunu a ci-
ke xihambanweni, hina hi
ta kolwa ka yena.

43 Yena u tsumba ka Nungu-
ngulu ; nga a mu klaklisa
makunu, loku a nga a kari
a mu laba: hakuha yena i
te ngalo, Nzi Nwana wa
Nungungulu.

44 Ni bapangi kambe laba ba
nga belelwe zinwe naye ba
lo wula ka yena ywaleyo
nzukane.

Marku 15. 32. Luka 23. 39.

45 Makunu ku sukela xikatini
xa wunklani ni xinwe ku
wa hi kona munyama mi-
sabeni yonkle ku kala xi-
katini xa wunklanu ni mu-
ne.

Marku 15. 32. Luka 23. 44.

46 Hi xikati xa wunklanu ni
mune Jesu i lo bitana hi ge-
zu ga hombe, aku, Eloi,
Eloi, lama sabaktani ? lezo

ku hi ku ngalo, Nungungu-
lu wa mina, Nungungulu
wa mina, u nzi siyela yini
ke ?

Heb. 5. 7.

47 Ni banwani labo ba nga yi-
mile laho, laha na ba zi
zwile, ba ku ngalo, Loyi
munhu i bitana Elija.

48 Zalezo a munwe wa bona i
lo tsutsuma, i loya teka a
kubi, i lo gi tatisa hi viniga,
i lo klomeka lihlangeni, i lo
mu nyika yena a ku ba
anwa.

Marku 15. 36. Luka 23. 36. Joh. 19. 29.

49 A banwani baku, A wa nga
tsika ; ha nga wona kutani
Elija i tata ku mu hanyisa.

50 Jesu i lo bitana kambe hi
gezu ga hombe, i lo nyikela
a moya wakwe.

Marku 15. 37. Luka 23. 46.

51 Languta, a veli ya tempele
yi lo hanzuka kumbiri ku
suka le hehla kala lahasi ;
ni misaba yi lo tsekatseki-
swa ; ni maribye ma lo pa-
nzeka ;

Marku 15. 38. Luka 23. 45.

52 Ni minkele yi lo vululeka ;
ni mimiri ya banyingi bo-
basa laba ba nga file ba lo
vuka ;

53 Yi huma minkeleni a nza-
ko ka kuvuka kakwe ba lo
engena mutini wo basa ba
lo woneka ka banyingi.

54 Makunu a nduna ya zana,
ni laba ba nga hi naye ba
rinzela Jesu, laha na ba wo-
na kutsekatseka ka misaba,
ni zilo lezi zi nga wa mahe-
kile, ba lo caba nguvu, ba-

- ku, Ha kunene loyi i wa hi
Nwana wa Nungungulu.
xipm. 36. Marku 15. 39. Luka 23. 47.
- 55 Ni ba basati banyingi ba wa
hi kona laho na ba cuwuka
hi le kule, laba ba nga la-
nzele Jesu hi le Galile, na
ba mu kozela :
Luka 8. 2, 3.
- 56 Xikari kabye i wa hi kona
Maria Magdalene, ni Maria
nyine wa Jamesi ni Jose, ni
nyine wa banana ba Za-
bedi.
Marku 15. 40.
- 57 Laha gi nga wahlwa, ku
lota munhu a fumileko wa
le Aramatia, a bitwako Jo-
sefa, loyi a wutsumbu ga-
kwe a nga hi mupizani wa
Jesu :
Marku 15. 42. Luka 23. 50. Joh. 19. 38.
- 58 Loyi munhu i loya ka Pila-
tu, a kombela a xirumbi xa
Jesu. Zonake Pilatu i lo la-
ya a ku a nyikiwe.
- 59 Na Josefa i lo teka a xiru-
mbi, i lo xi tsonzela ngu-
byeni yo basa,
- 60 I lo xi beka nkeleni wakwe
muswa yena *nwinyi*, lowu
a nga wu kehlile le ribyeni :
i lo umbulutela a ribye ga
hombe laha nyangweni ya
nkele, i lo famba.
- 61 Ni Maria Magdalene i wa hi
kona laho, ni munwani Ma-
ria, ba wa lo tsama laha
nkeleni.
- 62 Makunu hi manziko, legi
gi nga siku ga le nzako ka
Kulongisela, a bapristi ba

- hombe ni ba Farisi ba lo
tsombana katiginwe ka Pi-
latu,
- 63 Baku, Hosi, ha alakanya
lezaku loyi mukohlisi i te
ngalo, laha na ha hanya, A
nzako ka masiku manharu
nzi vuka kambe.
xip. 16. 21. & 17. 23. & 20. 19. & 26. 61.
Marku 8. 31. & 10. 34. Luka 9. 22. &
18. 33. & 24. 6, 7. Joh. 2. 19.
- 64 Hikwalaho laya lezaku a
nkele wutiyiswa kala siku
ga manharu, ku ngata ku a
bapizani bakwe ba ta mu
yiba, ba wula ka banhu,
Yena i vukile hi ka bafileko:
a kuonha ko humesa ku bi-
hile ku hunza kurangula.
- 65 Pilatu i lo ngalo kabye,
Nwina mu na barinzeli: fa-
mbani mu ya maha kota
mu zi kotako.
- 66 Lezo ba lo famba, ba ya ti-
yisa a nkele, ba marika a
ribye, ni ba rinzeli ba wa hi
nabo.

XIPIMO 28.

- 1 Makunu kumbetiseni ka
siku ga sabado, ku wa ha hi
punzu hi siku go ranga ga
sonto, ku lota Maria Magda-
lene ni munwani Maria ku
ta wona a nkele.
Marku 16. 1. Luka 24. 1. Joh. 20. 1.
xip. 27. 56.
- 2 Languta, ku wa hi kona
kutsekatseka ka hombe ka
misaba; hakuba a ngelosi
ya Hosi yi wa relela hi le
tilweni, yi lota umbuluta a
ribye, yi lo tsama hehla ka
gona.
Marku 16. 5. Luka 24. 4. Joh. 20. 12.

- 3 A kuwoneka ka yona ku lo kota a xingwalangwanza, ni tinguwo ta yona ti wa lo basa kota hunguba:
- 4 Hi kucabeka ka yona a barinzeli ba lo rurumela, ba wa lo kota bafileko.
- 5 Ni ngelosi yi lo hlamula yiku ka ba basati, Mu nga cabi nwina: hakuba nza zi tiba mu laba Jesu, loyi a nga wa belelwe.
- 6 Yena u haba laha; hakuba i vukile kota lezi a nga wa wulile. Ma nga tani, mu wona a wutsamo laha a Hosi yi nga eklele kona.
xip. 12. 40. & 16. 21. & 17. 23. & 20. 19.
- 7 Haklisani ku famba, mu byela a bapizani bakwe, I vukile hi ka bafileko; mangabye, i famba mahlweni ka nwina ku ya Galile; leyo mu ta ya mu wona kona: mangabye, nzi mu byelile.
xip. 26. 32. Marku 16. 7.
- 8 Na bona ba lo haklisa ba suka nkeleni hi kucaba ni kutsaka ka hombe, ba lo tsutsuma ku ya byela a bapizani bakwe a mhaka.
- 9 Languta, Jesu i lo klangana nabo, aku, Xeweni. Ba lota koma mikonzo yakwe, ba mu kozela.
Marku 16. 9. Joh. 20. 14.
- 10 Zonake Jesu a ku kabye, Mu nga cabi: fambani mu byela bamakabye ba mina kasi ba ya Galile, hi laho ba ta nga nzi wona kona.
Joh. 20. 17. Roma 8. 29. Heb. 2. 11.
- 11 Makunu na ba ha famba, languta, banwani ba laba barinzeli ba lota mutini, ba lo wula ka bapristi ba hombe a zilo zonkle lezi zi mahékileko.
- 12 Laha na ba tsombene ni masingalakati, ba lo tsema kungo, ba lo nyika a mali yo tala ka bakasadoro,
- 13 Baku, Wulani nwina, a bapizani bakwe ba lota ni wusiku, ba lo mu yiba na hina hi lo eklele.
- 14 Loku lezi zilo zi zwiwa hi mufumeli, hi ta mu vumelisa yena, hi mu vikela nwina.
- 15 Lezo ba lo teka a mali, ba lo wula kota lezi ba nga gonziswa: loku ku wula ku wa lo hangalaka xikari ka ba Juda, ka ha simamisile kala nyamukle.
- 16 Kanilezi a bapizani ba kume ni munwe ba loya Galile, le xitsungeni lexi Jesu a nga ba kombetile bona.
xip. 26. 32. xipm. 7.
- 17 Ni laha ba nga mu wona, ba lo mu kozela: kanilezi banwani ba lo kanakana.
- 18 Jesu i lota kabye i lo wulawula ka bona, aku, Wonkle ntamo wu lo nyikilwe ka mina le tilweni ni misabeni.
xip. 11. 27. & 16. 28. Luka 1. 32. & 10. 22. Joh. 3. 35. & 5. 22. & 13. 3. & 17. 2. Mit. 2. 36. Roma 14. 9. 1 Kor. 15. 27. Efe. 1. 10, 21. Fil. 2. 9, 10. Heb. 1. 2. & 2. 8. 1 Pet. 3. 22. Kuv. 17. 14.
- 19 Hikwalaho fambani nwina, mu gonzise tixaka tonkle, mu ba bapatize bitweni ka

Dadani ni ga Nwana ni ga Moya wa ku Basa:

Marku 16. 15. Luka 24. 47. Mit. 2. 38, 39. Roma 10. 18. Kol. 1. 23.

20 Mu ba gonzisa a ku gonga

zilo zonk^{le} lezi nzi mu layileko *nwina*: mangabye, nzi na *nwina* xikati xonk^{le}, na kona kugumelweni ka tiko.

Mit. 2. 42.

IVANGELI HI KA MARKU.

XIPIMO 1.

1 Kusanguleni ka ivangeli ya Jesu Kristu, a Nwana wa Nungungulu.

Mat. 14. 33. Luka 1. 35. Joh. 1. 34.

2 Kota lezi ku tsalilweko ka Isaya muprofeti,

Languta, nzi ruma a tsumi wa mina mahlweni ka ngohe ya wena, loyi a ta nga longisela a ndlela ya wena;

Mat. 11. 10. Luka 7. 27.

3 A gezu ga munwe a nga bitana xiwuleni, longisani *nwina* a ndlela ya Hosi, mu maha tindlela takwe ti lulama.

Mat. 3. 3. Luka 3. 4. Joh. 1. 15, 23.

4 Johani i lotta, loyi a nga bapatziza xiwuleni i wa kanela a kubapatziza ka kuhunzulu ka tsetselelweni ka zonho.

Mat. 3. 1. Luka 3. 3. Joh. 3. 23.

5 Ku loya ka yena a tiko gonk^{le} ga Judia, ni bonk^{le} laba ba le Jerusalema; ba wa bapatzizwa ha yena congweni wa Jordani, ba lo vumela kuonha kabye.

Mat. 3. 5.

6 Johani i lo a mbala a ngwo ya woya ga kameli i wa boha a bandi xiwunwini xakwe, i loga a humbi ni wulombe ga kwati.

Mat. 3. 4.

7 I lo kanela, aku, Wa hata hi lenzako ka mina loyi a nga ni ntamo ku nzi hunza, loyi a tingoti ta zilato zakwe a nzi fanele ku korama nzi ti klakla.

Mat. 3. 11. Joh. 1. 27. Mit. 13. 25.

8 Mina nzi lo mu bapatziza hi mati; kanilezi yena i ta mu bapatziza hi Moya wo Basa.

Mit. 1. 5. & 11. 16. & 19. 4. Mit. 2. 4. & 10. 45. & 11. 15, 16. 1 Kor. 12. 13.

9 Na ku mahisile ka lawo masiku, lezaku Jesu i lotta hi le Nazareta wa Galile, i lo bapatzizwa hi Johani congweni wa Jordani.

Mat. 3. 13. Luka 3. 21.

10 Zalezo na ha huma hi lomo matini, i lo wona a tilo gi vululekile, ni Moya wo kota tuba wu lo relela hehla kakwe:

Mat. 3. 16. Joh. 1. 32.

11 Ni gezu gi lotta hi le tilweni, Wena u Nwananga a ranzi-

- lweko, hi ka wena nza xalaliswa kwatsi.
Mat. 3. 17. xip. 9. 7.
- 12 Zalezo a Moya wu lo mu yisa xiwuleni.
Mat. 4. 1. Luka 4. 1.
- 13 Yena i wa hi xiwuleni mune wa makume ya masiku i lo ringwa hi Satani; yena i wa hi ni zihari za kwati; ni tingelosi ti nga mu kuzela.
Mat. 4. 11.
- 14 Makunu a nzako ka lezo Johani i lo nyikelwa, Jesu i lota Galile, na kanela ivangeli ya Nungungulu,
Mat. 4. 12. & 4. 23.
- 15 Aku, A xikati xi tatisekile, ni mufumo wa Nungungulu wu tsinele : hunzulukani nwina, mu kolwa ivangelini.
Gal. 4. 4. Efe. 1. 10. Mat. 3. 2. & 4. 17.
- 16 Na a ha hunza hi bimbi ga Galile, yena i lo wona Simoni ni Andreu nakulobye wa Simoni na ba hoxa likoka bimbini : hakuba ba wa hi bakukuti.
Mat. 4. 18. Luka 5. 4.
- 17 Jesu a ku ngalo kabye, Ngouani le nzako ka mina nwina, nzi ta mu maha mu tsama bakukuti ba banhu.
- 18 Zalezo ba lo siya tikoka, ba lo mu lanzela.
Mat. 19. 27. Luka 5. 11.
- 19 Na ha nonohisa a famba, i lo wona Jamesi a nwana wa Zabeki, na Johani nakulobye, labowo ba wa hi ngalabeni ba rungetela a tikkakabye.
Mat. 4. 21.
- 20 Zalezo i lo ba bitana : bona ba lo siya a raru wabye Zabedi ngalabeni ni zitiri za kurihiwa, ba lo famba le nzako kakwe.
- 21 Bona ba loya Kapernaume; zalezo hi siku ga sabado i lo engena lomo sinagogeni i lo gonzisa.
Mat. 4. 13. Luka 4. 31.
- 22 Bona ba lo damiswa hi kugonzisa kakwe: hakuba i lo ba gonzisa kota a na nga ni ntamo, na ku nga hi ku kota a batsali.
Mat. 7. 28.
- 23 Zalezo ku wa hi kona munhu lomo sinagogeni loyi a nga hi ni moya wa kubiha ; i lo bitana,
Luka 4. 33.
- 24 Aku, Hi ta maha yini na wena, wena Jesu wa Nazareta ? u tile kuta hi lobisa ke ? nza ku tiba weni hi wena, loyi wa ku Basa wa Nungungulu.
Mat. 8. 29.
- 25 Jesu i lo wu kawuka, aku, Miyela, u huma ka yena.
xipm. 34.
- 26 A moya wa kubiha, wu lo mu hanzula na wu bitana hi gezu ga hombe, wu lo huma ka yena.
xip. 9. 20.
- 27 Ni bonklelele ba lo hlamliswa, kota lezo ba lo wutisana a wutsumbu gabye, baku, Hi yini lexi ? a kugonzisa kuswa ! ka ntamo wo

- laya hambu ni mimoya ya kubiha, yi mu ingisa.
- 28 A wudumo gakwe gi lo famba zalezo wutsanweni gonkle ga le Galile.
- 29 Ni zalezo, laha na ba huma sinagogeni, ba lota ndlwini ya Simoni ni Andreu, zinwe na Jamesi na Johani.
Mat. 8. 14. Luka 4. 38.
- 30 Makunu a mukokati wa Simoni i wa eklele na a babya hi feberi; zalezo ba lo mu byela ha yena:
- 31 Yena i lota i lo mu koma hi canja, i lo mu vuxax; ni feberi yi lo mu tsika, yena i lo ba kozela.
- 32 Na gi hlwile, laha na gambo na gi pela, ba lo neha ka yena bonkle laba ba babbyako, ni laba ba nga hi ni mimoya ya kubiha.
Mat. 8. 16. Luka 4. 40.
- 33 Ni muti wonkle wu lo tso mbana katiginwe nyangweni.
- 34 Yena i lo hanyisa banyingi laba ba nga hi ni tingumbe ti hambeneko, i lo humesa a madimoni ma tale; yena i wa nga vumeli a madimoni ku wulawula, hakuba ma wa mu tiba.
xip. 3. 12. Luka 4. 41. Mit. 16. 17, 18.
- 35 Ni laha mixweni, a xikati xa hombe na gi nga se kuka, i lo vuka a famba, i loya wutsanweni ga xiwula, laho i lo kombela.
Luka 4. 42.
- 36 Simoni ni laba ba nga hi naye ba lo lanzela le nzako kakwe;
- 37 Bona ba lo mu kuma, baku ka yena, Bonklelele ba ku laba wena.
- 38 Yena i lo wula kabye, A hi fambeni ka miti leyi yi nga laha kusahani, kasi nza fela kukanela kona kambe; hakuba hi ka loku kugumelwa nzi tile mina.
Luka 4. 43. Joh. 16. 28. & 17. 4.
- 39 Yena i loya masinagogeni yabye wonkle ya le Galile, na a kanela a hlongola a madimoni.
Mat. 4. 23. Luka 4. 44.
- 40 Laho ku lota kakwe a hlokonho, yi mu kombela, yi lo kizama ka yena, aku kakwe, Loku u zi ranza, wena nga u nzi maha nzi basiswa.
Mat. 8. 2. Luka 5. 12.
- 41 Na a nga na a tatisilwe hi tralo, i lo nawuluta a canja gakwe, i lo mu kumba, a ku ka yena; Nza zi ranza; basisiswa wena.
- 42 Zalezo a hlokonho yakwe yi lo suka ka yena, yena i lo basiswa.
- 43 Yena i lo mu layisisa, i lo haklisa a mu fambisa.
- 44 A ku kakwe, Wa wona u nga byeli munhu: kanilezi ti fambele, u ya ti wonisa ka mupristi, u ya nyikela a kubasiswa ka wena lezo Mosi a nga zi laya, kasi ku kustumunya kabye.
Luka 5. 14.
- 45 Kanilezi i lo huma, i lo sa-

ngula kukanela nguvu, ni kuhangalasa a mahungu, ku kala Jesu a nga ha enge- ni mutini kubaseni, i wa hi lehandle wutsanweni ga zi- wunza : ba lota kakwe hi ma~~k~~lelo won~~k~~le.

Luka 5. 15. xtp. 2. 13.

XIPIMO 2.

1 Ni laha na engena kambe le Kapernaume a nzako ka masiku yo kari, ku wa la su zwakala lezaku i lomo ndlwini.

Mat. 9. 1. Luka 5. 18.

2 A bo tala ba wa la su tso- mbana katiginwe, lezo gi wa nga hi kona a wutsamo ka bona, ge, hambu laha nyangweni: i lo wulawula mhaka ka bona.

3 Bata, ba neha kakwe a mu- nhu a babyako hi paralio, na a rwelwe hi mune.

4 Laha na ba nga zi koti kuta kusahani naye hi kota ya xidlemo, ba lo ~~klakla~~ a lan- gwa leyi a nga hi kona : laha na ba yi ~~klakulile~~, ba lo relelisa a sango legi loyi a nga ~~babya~~ hi paralio a nga ~~eklele~~.

5 Jesu na wona kukolwa ka- bye, aku ka loyi a nga ba- bya hi paralio, Nwananga, a zonho za wena zi tsetsele- lwe.

6 Kanilezi ku wa hi kona bo kari ba batsali ba nga tsa- mile laho, ba lo wulawuli- sana timbilwini tabye,

7 Hi yini loyi munhu a wula- wulako za ku ngahi? wa

rukatala: hi mani a nga tse- tselela kuonha kanilezi mu- nwe, yena Nungungulu.

Mat. 9. 4.

8 Zalezo Jesu, na i zi tiba hi moya wakwe lezaku ba wu- lawulisana wutsumbu ga- bye, a wula kabye, Mu wu- lawulisanelani hi zilo lezi timbilwini ta nwina ke?

9 Hi yini ku hehukako, a ku- wula a mubabyi wa paralio, A zonho za wena zi tsetse- lelwe; kutani ku wula, Su- ka, u teka sango ga wena, u famba ke?

Mat. 9. 5.

10 Kanilezi kasi ma fela ku zi tiba lezaku a Nwana munhu i na ni tamo ku tsetselela zonho misabeni (i lo wula ka mubabyi wa paralio),

11 Mina nza wula ka wena, Suka, u teka a sango ga wena, u ya ndlwini ya wena.

12 Yena i lo suka, zalezo i lo teka a sango, i lo famba mahlweni ka bona bonkle; kota lezo bonkle ba lo hla- maliswa, ba lo dumisa Nu- ngungulu, baku, Cima a hi wonangi za ku ngahi.

13 I lo engeta kambe a famba hi fungu wa bimbi; ni xi- dlemo xonkle xi lo tsomba- na ka yena, yena i lo ba go- nzisa.

Mat. 9. 9.

14 Kota na ha hunza, i lo wo- na Levi a nwana wa Alfeu- si, a tsamile wutsanweni ga ku kupisa, yena i ngalo ka

yena, Nzi lanzele, yena i lo suka a mu lanzela,

Mat. 9. 9. Luka 5. 27.

15 Na ku mahisile lezo, laha na tsamile kugeni le ndlwi-ni yakwe, a wunyingi ga bahlengisi ni baonhi ba lo tsama naye Jesu ni bapizani bakwe: hakuba ba wa hi banyingi, ba lo mu lanzela.

Mat. 9. 10.

16 A batsali ba ba Farisi, laha na ba wona lezaku iga ni baonhi ni bahlengisi, ba ku ngalo ka bapizani bakwe, Yena waga wanwa zinwe ni bahlengisi ni baonhi.

17 Laha Jesu na zi zwile, a wula kabye, Bona laba ba hanyako a ba labi nanga, kanilezi laba ba babyako: mina a nzi telangi kuta bitana balulamileko, kanilezi a zionhi.

Mat. 9. 12, 13. & 18. 11. Luka 5. 31, 32. & 19. 10. 1 Tim. 1. 15.

18 A bapizani ba Johani ni ba ba Farisi ba wa yila: ba lota baku ka yena, Hi yini a bapizani ba Johani ni bapizani ba ba Farisi ba yilako ke, kanilezi a bapizani ba wena a ba yili?

Mat. 9. 14. Luka 5. 33.

19 Jesu a ku ngalo kabye, Ba nga kota a banana ba le nhangeni ya makoti a ku yila, na muyeni na ha hi nabo ke? kota lezi na ba ha hi ni muyeni zinwe nabo, a ba na ku kota a ku yila.

20 Kanilezi a masiku ma tata,

laha a muyeni a ta nga tekiwa ka bona, zonake ba ta yila hi lego siku.

21 A nga kona munhu a ru-ngelako a capa yiswa ngubiyeni ya kale: ku nga ta ku leyi yi tatisilweko ka yona yi susilwe ka yona, a yiswa hi le ka le ya kale, yi ta enzeleka kubanzuka.

22 A nga kona munhu a celako a waini giswa mikwameni ya kale: ku nga ta ku a waini gi puxuta mikwama, ni waini gi halaka, ni mikwama: kanilezi ba cela a waini giswa mikwameni yiswa.

23 Na ku mahisile lezo, i wa kari a tsemakanya masinwini hi sabado; a bapizani bakwe ba lo sangula, kota ba nga famba, ku kwamula a zipupu za mabele.

Mat. 12. 1. Luka 6. 1.

24 A ba Farisi ba te ngalo kakwe, Wangabye, zini ba zi mahako hi siku ga sabado lezi zi nga fanelangiko?

25 Yena i te ngalo kabye, A mu se ku gonza nwina lezi Davida a nga wa zi mahile, laha a nga wa vumala, i lozwa ndlala, yena, zinwe ni laba a nga wa hi nabo ke?

26 A ku i engenisile ku yini le ndlwini ya Nungungulu laha Abiatarari a nga wa hi mupristi wa hombe, i loga a zibaba zi nga bekilwe, lezi zi nga nga zi nga fanele ku giwa saseka bapristi, kambe

i lo nyika ni ka laba a nga hi nabo kambe?

27 Yena i te ngalo ka bona, A sabado gi lo mahelwa munhu, a hi munhu a nga mahelwa sabado:

28 Lezo a Nwana wa munhu hi Hosi ya gona sabado.

Mat. 12. 8.

XIPIMO 3.

1 Yena i lo engena kambe sinagogeni; ku wa hi kona munhu laho loyi a nga wa hi ni canja gi lameleko.

Mat. 12. 9. Luka 6. 6.

2 Bona ba lo mu rinzela, kutani i ta mu hanyisa hi sabado ke; kasi ba fela ku mu kumisa nanzu.

3 Yena a wula ka munhu loyi a nga hi ni canja gi nga lamele, Suka u yima.

4 Yena a wula kabye, Zi fanele hi sabado a ku maha kusaseka kutani ku maha kubiha ke? ku hanyisa wutomi, kutani ku daya ke? Kanilezi bona ba lo miyela.

5 Laha na lungutile ka bona hi kuzangara, na a karatilwe hi kunonoha ka timbilu tabye, i te ngalo ka munhu, Nawuluta a canja ga wena. Yena i lo gi nawuluta: ni canja gakwe gi wuyiselwa.

6 Ni ba Farisi ba lo huma, zalezoni ba ka Herodi ba lo xuxa kungo ha yena, lezaku ba ta mu dayisa ku yini.

Mat. 12. 14. & 22. 16.

7 Jesu zinwe ni bapizani ba-

kwe ba lota bimbini: ni xidlemo xa hombe xa le Galile xi lo mu lanzela: ni xa le Judia,

Luka 6. 17.

8 Ni xa le Jerusalema, ni xa le Idumia, ni le klatuko wa Jordani, ni le Tire ni Sidoni, a xidlemo xa hombe, na xizwa hi zilo xa hombe a nga wa zi mahile, xi lota ka yena.

9 Yena i lo wula ka bapizani bakwe, a ngalabana nga yi mu labelela hi kota ya xidlemo, ba nga ta ku ba mu kanziyela:

10 Hakuba yena i wa hanyisile bo tala; kota lezi a bo tala ba nga hi ni mitungu ba wa lo tsimbeketana baya ka yena kasi ba fela ku mu kumba.

11 Ni mimoya ya kubiha loku laha na yi mu wona, yi wawa lahasi mahlweni ka yena, yi bahuwa, yiku, Wena u Nwana wa Nungungulu.

xip. 1. 23, 24. Luka 4. 41. Mat. 14. 33. xip. 1. 1.

12 I lo yi laya nguvu akuba yi nga mu tibekisi.

Mat. 12. 16. xip. 1. 25, 34.

13 Yena a kanziya aya xitsungeni, i lo bitana ka yena laba a nga ba ranza wutsumbu gakwe: bona ba loya ka yena.

Mat. 10. 1. Luka 6. 12. & 9. 1.

14 I lo yimisa bakume ni bambiri, kasi ba fela ku tsama naye, kasi a fela ku ba rumela ba ya kanela,

- 15 Ni ku ba ni ntamo wa ku hlongola madimoni:
- 16 Simoni i lo mu cula bito gawe hi Petro;
Joh. 1. 42.
- 17 Jamesi a nwana wa Zabedi, na Johani makabye wa Jamesi; bona i lo ba cula mabito Boanergesi, laya yaku, Mbanana ba kudzinza:
- 18 Na Andreu, na Filipu, na Bartolomeu, na Mateu, na Tomasi, na Jamesi a nwana wa Alfeu, na Tedeusi, na Simoni mu Kanani,
- 19 Na Judasi Iskarioti, loyi a nga mu nyikela. Ata lomo ndlwini.
- 20 Ni xidlemo xita zinwe kambe, lezo ba wa nga zi koti ni kuga a xibaba.
xip. 6. 31.
- 21 Laha na maxaka yakwe ma zi zwile, ba lo huma kuya mu koma: hakuba ba wa ku ngalo, Wa pepuka wutsumbu gawe.
Joh. 7. 5. & 10. 20.
- 22 Ni batsali laba ba nga relele hi le Jerusalema baku, Yena i na ni Belzebuba, ni, Ku ba a hi hosi ya madimoni wa hlongola madimoni.
Mat. 9. 34. & 10. 25. Luka 11. 15. Joh. 7. 20. & 8. 48, 52. & 10. 20.
- 23 Yena i lo ba bitana ka yena, i lo wula ka bona hi mifanano, Satani a nga hlongola Satani-kulobyane hi ku yini ke?
Mat. 12. 25.
- 24 Loku a mufumo wu hambene ha woce, lowo mufumo a wu na ku yima.
- 25 Ni loku a yindlu yi hambene ha woce, leyo yindlu a yi na ku zi kota ku yima.
- 26 Loku Satani a vukela Satani, a hambene, a nga koti ku yima, kanilezi i gumelwe.
- 27 A nga kona a ta nga kota ku engena ndlwini ya nhenha, a hangalasa a xuma xakwe, saseka loku a sangula hi ku boha a nhenha; zonake i ta hangalasa a yindlu yakwe.
Mat. 12. 29.
- 28 Hizinene nza wula ka nwi-na, Zonkle zonho zabye zi ta tsetselelwa ka bana ba banhu, ni nzukano yabye leyi ba ta nga rukatela:
Mat. 12. 31. Luka 12. 10. 1 Joh. 5. 16.
- 29 Kanilezi loyi a ta nga rukatela a Moya wa ku Basa cima a nga na kutsetselelwa, kanilezi i onhile hi zonho za kupinzuka:
- 30 Hakuba bona ba te ngalo, Yena i na ni moya wa kubihane.
- 31 Laho ku lota a nyine wakwe ni bamakabye bakwe; ni, ba lo yima hi lahandle, ba lo ruma kakwe, a kubitana yena.
Mat. 12. 46. Luka 8. 19.
- 32 Ni xidlemo xi wa mbambamele xi mu ranzele; bona baku ka yena, Languta, a nyine wa wena ni bamakabye ba wena ba lahandle ba ku laba.
- 33 Yena a ba hlamula, aku, Hi mani nyine wa mina ni bamakabye ba mina?

- 34 I lo lunguta ka bona laba ba nga mbambamela ba mu ranzala, yena aku, Langutani, a nyine wa mina ni bamakabye ba mina!
- 35 Kani hi wihi loyi a ta nga maha kuranza ka Nungungulu, ywaloye hi makabye wa mina, ni makweru wa mina, ni nyine wa mina.

XIPIMO 4.

- 1 Kambe i lo sangula ku gonzisa hi fungu wa bimbi. Laho ku lo tsombana ka yena a xidlemo xa hombe nguvu, lezo i lo engena ngalabeni, i lo tsama bimbiini; xonkle xidlemo xi wa hi fungwini wa bimbi.

Mat. 13. 1. Luka 8. 4.

- 2 Yena i lo ba gonzisa a zilo zo tala hi mifananiso, i lo wula ka bona hi kugonzise-ni kakwe,

xip. 12. 38.

- 3 Ma nga zwani: Langutani, a muxwanyi i lo huma ku ya xwanyela:

- 4 Na ku mahisile lezo, kota lezi na ha xwanya, a yinwani mbewu yi lo wela ndleleni, ni tinyanyani ti lota ti ta yi cowotela.

- 5 A yinwani yi lo wela misabeni ya maribyana, laho ku nga hi ko kona a misaba yotala; zalezo yi lo mila, hakuba a yi kona misaba yi nyingi:

- 6 Laha a gambo gi tsuwukileko, yi la su klahuka; hakuba yi wa nga hi na mutsu, yi su wuna.

- 7 Yinwani yi lo wela mizweni, ni mizwa yi lo kula, yi lo yi klimba, yona a yi tralangi a mihanzo.

- 8 Yinwani yi lo wela misabeni yo saseka, yi lo trala mihanzo, na yi kula hi kuanza; yi lo trala, hi makume manhari, na hi nklanu wa makume ni kume ginwe, na hi zana.

Joh. 15. 5. Kol. 1. 6.

- 9 Yena a ku ngalo, Loyi a nga ni tindlebe ta kuzwa, nga a zwe.

- 10 Laha a nga wa hi yece, laba ba nga wa hi naye zinwe ni bakume ni bambiri ba lo mu wutisa hi mufananiso.

Mat. 13. 10. Luka 8. 9. &c.

- 11 Yena i te ngalo kabye, Ka nwina ku nyikilwe a mifihlakalo ya mufumo wa Nungungulu: kanilezi ka bona laba ba lahandle, zonkle zilo zi mahiwa hi mifananiso:

1 Kor. 5. 12. Kol. 4. 5. 1 Tes. 4. 12. 1 Tim. 3. 7.

- 12 Kasi ba wona ba fela ku wona, ba nga wonisisi; na bazwa ba fela kuzwa, ba nga zwisisi; ku nga taku ba hunzuluka kambe, kasi ku fela ku tsetselelwa ka bona.

Mat. 13. 14. Luka 8. 10. Joh. 12. 40. Mt. 28. 26. Roma 11. 8.

- 13 Yena i te ngalo kabye, A mu yi tibi leyi mifananiso ke? mu ta yi tiba hi ku yini yonkle mifananiso ke?

- 14 A muxwanyi a xwanya a mhaka.

Mat. 13. 19.

- 15 Laba hi laba ba nga ba le ndleleni, laba na mhaka na yi xwanyilwe; laha na ba yi zwile, zalezo Satani ata, a susa a mhaka leyi yi nga xwanyilwe lomo timbilwini tabye.
- 16 Zingaho ni laba ba xwanyilweko wutsanweni ga maribyana, labo, laha na ba zwile a mhaka, zalezo ba yi amukela hi kutsaka ;
- 17 Ba nga hi na mutsu ka wutsumbu gabye, ba lo tiya xikatanyana ; zonake, laha a zikarato kutani zo xaniso zi vuka hi kota ya mhaka, lokuloku ba su kungubanyeka.
- 18 Ni banwani hi laba ba xwanyilweko xikari ka mizwa; labo hi bona laba ba zwileko a mhaka,
- 19 Ni kumbilukela ka tiko, ni kukohlisa ka kufuma, ni kunabela hi zilo zinwani ku lo engena, ku lo klimba a mhaka, yi nga hi na mihanzo.
1 Tim. 6. 9, 17.
- 20 Laba hi bona ba xwanyilweko misabeni yo saseka ; labo loku ba yi zwile a mhaka, ba yi amukela, ba trala mihanzo, hi makume manharu, hi nklanu wa makume ni kume ginwe, na hi zana.
- 21 Yena i te ngalo kabye, A kandiya yi lo nehwa ku bekwa labasi ka xibye ke, kutani lahasi ka wuriri, na yi nga klatekwi le mezeni ke?
Mat. 5. 15. Luka 8. 16. & 11. 33.
- 22 Hakuba a xi kona xi fiblilweko, saseka lexi xi ta nga wonekeliswa; a ku kona xilo xi mahilweko xikundleni, kanilezi xi ta ngata kubaseni.
Mat. 10. 26. Luka 12. 2.
- 23 Loku munhu a hi ni tindlebe ta kuzwa, nga a ingisa.
Mat. 11. 15. xipm. 9.
- 24 Yena i lo wula kabye, Klarihani ka lezi mu zi zwako: hi kuringanisa loku mu ringanisako ha kona ku ta ringaniswawuwo ha kona: ku ta engetwa ka nwina.
Mat. 7. 2. Luka 6. 38.
- 25 Hakuba loyi a nga nazo, ka yena ku ta nyikiwa: ni ka loyi a nga haba, ku ta tekiwa hambu lezi a nga ku i nazo.
Mat. 13. 12. & 25. 29. Luka 8. 18. & 19. 26.
- 26 Yena a ku ngalo, Wu ngaho a mufumo wa Nungungulu, wu kota munhu loyi a byalileko a mbewu misabeni ;
Mat. 13. 24.
- 27 A nga wa eklela a vuka wusiku nu mumu, ni mbewu yi lo mila yi kula, a nga tibi yena lezaku hi yini.
- 28 A misaba ya trala a mihanzu ya wutsumbu ga yona; kuranga hi kuhluka, zonake a ponwani, zonake mabele ma tiyeleko ponwaneni.
- 29 Kanilezi laha na mabele ma buville, zalezo wa engenisa

a sikela, hakuba a kuhula ku cikele.

Kuv. 14. 15.

30 Yena a ku ngalo, Hi ta fananisa ni yini a mufumo wa Nungungulu ke? kutani hi ka wihi mufananiso hi ta nga wu pimanyisa nawo ke?

Mat. 13. 31. Luka 13. 18. Mit. 2. 41. & 4. 4. & 5. 14. & 19. 20.

31 Wu fanana ni mbewu ya xinapi, leyi, laha na yi xwan-yilwe misabeni, hambu lezi yi nga yi tsongwani ku hunza tonkle timbewu leti ta laha misabeni,

32 Lezo laha yi byalilweko, ya kula, yi maha ya hombe ku hunza wonkle a kubyanyi, yi beka a marabi ya hombe; kasi lezo a tinyanyani ta tilo tata ta eklelela nzutini wa yona.

33 Na hi mifananiso yotala ya ku ngahi i lo wulawula yena a mhaka ka bona, kotta lezi ba nga kota ku yizwa :

Mat. 13. 34. Joh. 16. 12.

34 Hi lahandle ka mifananiso a nga wulawulangi yena ka bona : kanilezi na ba hi xikundleni ka bapizani bakwe i lo ba klamusela zonkle zilo.

35 Na hi lego siku, laha na gi hlwile, a wula kabye, Nga hi klatuka hiya klatukweni munwani.

Mat. 8. 18, 23. Luka 8. 22.

36 Na ba siya a xidlemo, ba lo

teka yena zinwe nabo, kota lezi a nga wa hi kona, ngalabeni. Tinwani tingalaba ti wa hi kona naye.

37 Laho ku lo vuka a bubutsa ga hombe ga mheho, ni mabyandlati ma lo gobozela a ngalaba, kota lezo a ngalaba yi wa kari yi tatiswa makunu.

38 Yena wutsumbu i wa hi le nzako, na a eklele sangweni : bona ba lo mu vuxa, baku ka yena, Mugonzisi, a ku katali lezaku ha loba ke?

39 Yena i lo vuka, i lo kawuka a mheho, a ku ngalo ka bimbi, Miyela, hwi. Ni mheho yi lo gawuka, laho ku wa hi kona malenga ya hombe.

40 Yena i te ngalo ka bona, Hi yini mu nga ni hlanekero? a mu se kuba nako kukoleka ke?

41 Bona ba wa caba ha kune-ne, ba ku ngalo ka munwe ni munwani, Hi mani loyi, loyi wa ku hambu mheho ni bimbi zi mu ingisa ke?

XIPIMO 5.

1 Bona ba lota ka klatuko munwani wa bimbi, le tikweni ga ma Gerasene.

Mat. 8. 28. Luka 8. 26.

2 Laha na a huma hi lomo ngalabeni, zalezo i lo klangana ni munhu a nga hi le zilahlani a nga hi ni moya wa kubiha,

3 Loyi a nga tsama zilahlani:

- ku wa nga hi kona munhu a nga kota ku mu boha, ge, hambu hi mangenje ;
- 4 Hakuba i wa bohilwe kanyingi hi ziboho ni mangenje, ni mangenje ma wa bewulwa ha yena, ni makotso ma wa tsobyiwa zipanze: ku wa nga hi kona munhu a nga kota ku mu ribata.
- 5 Xonkle xikati, wusiku ni mumu, zilahleni ni le zitsungeni, na kanyuluka, na a ti cekelela hi maribye.
- 6 Laha na wona Jesu hi le kule, i lo tsutsuma aya mu kozela;
- 7 Na a bahuwa hi gezu ga hombe, aku, Nzi ta maha yini na wena, Jesu, wena Nwana wa Nungungulu a nga Hehla Hehla nguvu? Nza ku hlambanyisa hi Nungungulu, u nga nzi xanisi.
- 8 Hakuba yena i te ngalo ka wona, Huma, wena moya wa kubiha, ka munhu.
- 9 Yena i lo wu wutisa, Hi wena mani a bito ga wena ke? Wu lo ngalo ka yena, A bito ga mina hi Legioni; hakuba hi banyingi.
- 10 Wu lo mu kongotela nguvu lezaku a nga yi panzanyi tikweni.
- 11 Makunu laho ku wa hi kona laho hi rebeni ga xitsungu a klambi ga hombe wa makumba ma nga kari maga.
- 12 Wu lo mu kongotela, wuku, Hi rumela klambini, kasi ha fela ku engena ka wona.
- 13 Yena i lo wu vumela. Ni mimoya wa kubiha yi lo huma, yi lo engena klambini: wonkle a klambi wu lo tsutsumela nzelelweni wa bimbi, a tsengo wa wona ma wa hi makume mambiri ya mazana; wu lo mbemba bimbini.
- 14 Ni laba ba nga kari ba wu risa ba lo tsutsuma, ba ya hlawutela mutini, ni tikweni. Na bona ba lota ba wona lexo xi nga mahekile.
- 15 Bata ka Jesu, ba languta loyi a nga hi ni madimoni na tsamile, na a ambele na hi ni kupima kakwe kune, ywaloye a nga hi ni ligioni: ba lo caba.
- 16 Ni laba ba nga zi wona ba wa hlawutela lezaku ku lo mahiswa ku yini ka yena loyi a nga wa hi ni madimoni, kambe ni klambi wa makumba.
- 17 Ba lo mu kombela akuba a suka mbinganweni wabye.

Mat. 8. 34. Mit. 16. 39.

- 18 Kota lezi na a ha engena ngalabeni, loyi a nga wa hi ni madimoni i lo mu kombela a ku nga a tsama naye.

Luka 8. 38.

- 19 Yena a nga mu vumelangi, kanilezi i ngalo kakwe, Famba ndlwini ya wena ni ka maxaka ya wena, uya ba byela lezaku a Hosi yi mahisile ku yini a zilo za hombe ka wena, ni ku ngalo

- yi mahisile ku yini a wuxi-nji ka wena.
- 20 Yena i lo ti fambela, a sangula ku kanela Dakapoli lezaku i mahisile ku yini a zilo za hombe Jesu ha yena : ni banhu bonkle ba lo damiswa.
- 21 Laha Jesu na klatukile kambe hi ngalaba klatukweni munwani, a xidlemo xa hombe xi lo tsombana ka yena : yena i wa hi le bimbini.
Mat. 9. 1. Luka 8. 40.
- 22 Laho ku lota a munwe wa bafumeli wa sinagoga, hi Jairo a bito gakwe ; na mu wona, i lowa mikonzeni yakwe,
Mat. 9. 18. Luka 8. 41.
- 23 I lo mu kombela ha hombe, aku, A nhanyana wa mina i le ku suhi ni kufa : nza ku kombela, kasi wena uta u klateka mandla hehla ka yena, kasi i fela kuhanyiswa, a hanya.
- 24 Yena i lo famba zinwe naye ; a xidlemo xa hombe xi lo mu lanzela, ba wo tsimbetetana.
- 25 Ni wasati, loyi a nga wa hi ni ku popoma ka nkata a kume ni mambiri malembe,
Mat. 9. 20.
- 26 I wa lo xaniseka nguvu hi tinanga tiningi, i wa lo halata zonkle lezi a nga wa hi nazo, ku wa nga hi cukwana ha ncumo, ku wa su nonoha ku enzeleka,
- 27 Na zwile a zilo ha Jesu, i lota xidlenwini hi le nzako, i lo kumba nguwo yakwe.
- 28 Hakuba yena i wa te ngalo, Loku nzi kumba a tinguwo takwe, nzi ta hanyiswa.
- 29 Zalezo a hlowo ya nkata yakwe yi lo oma ; yena i lezwa mirini wakwe lezaku i hanyile ngumbeni yakwe.
- 30 Ni zalezo Jesu, i wa zi tiba lezaku a ntamo wa humele kakwe wu fambile, i la su renzeleka xidlenwini, a ku ngalo, Hi mani a kumbileko a tinguwo ta mina ke ?
Luka 6. 19. & 8. 46.
- 31 Ni bapizani bakwe ba ku ngalo ka yena, Wena wa wona a xidlemo xa ku tsiimbeketa, na wena na u wula, Hi mani a nzi kumbileko ke ?
- 32 Yena i wa su lunguza ku wona yena loyi a mahileko xilo lexi.
- 33 Kanilezi loyi wasati i wa caba na rulumela, na tiba lexi xi mahekileko ka yena, i lota a tawa mahlweni ka yena, i lo mu byela zonkle zinene.
- 34 Yena i te ngalo ka yena, Nwananga, a kukoleka ka wena ku ku hanyisile ; famba hi kurula, u hanyiswa ngumbeni ya wena.
Mat. 9. 22. xip. 10. 52. Mit. 14. 9.
- 35 Na a nga a ha wulawula, ba lota hi ndlwini le ka mufumeli wa sinagoga, baku, a nhanyana wa wena i file:

hi yini wa ha nonohisako u karata a Hosi kambe ke?

Luka 8. 49.

36 Kanilezi Jesu, a nga katalangi hi mhaka yi nga wulwawulwa, aku ngalo ka mufumeli wa sinagoga, U nga cabi, kolwa ntsena.

37 A nga vumelanghi munhu ku mu lanzisa, saseka Petro, na Jamesi, na Johani mukabye wa Jamesi.

38 Bona bata ndlwini ya mufumeli wa sinagoga; a wona a woyonga, ni banwani ba rila ba hlomula ha hombe nguvu.

39 Laha na engenile, aku kabye, Hi yini mu mahako woyonga, na mu rila ke? a nwanana a nga fangi, kani-
lezi i eklele.

Joh. 11. 11.

40 Ba lo mu hleka ba mu tseketsela. Kanilezi yena, na ba humesile bonkle, a teka a raru wa nwanana ni nyine ni laba a nga hi naye, a engena laha a nga hi kona a nwanana.

Mit. 9. 40.

41 Na a teka a nwanana hi canja, yena a wula kakwe, Talita kumi; loku ku hi ku ngalo, hi kuklamiselwa, Nhanyana, nza wula ka wena, Vuka.

42 Zalezo a nhanyana i lo vuka, i lo fambafamba; haku-
ba yena i wa hi wa kume ni mambiri a malembe a tanga yakwe. Bona zalezo ba lo damiswa hi kudama ka hombe.

43 Yena i lo ba layisisa nguvu lezaku a ku nga hi kona munhu a zi tibako: yena i lo laya lezaku nga ku nyikiwa ka yena a xa kuga.

Mat. 8. 4. & 9. 30. & 12. 16. & 17. 9. xtp.
3. 12. Luka 5. 14.

XIPIMO 6.

1 Yena i lo suka laho; ita tikweni ga le kabye; ni bapizani bakwe ba mu lanze-
la.

Mat. 13. 54. Luka 4. 16.

2 Laha a sabado gi nga cikelala, i lo sangula ku gonzisa lomo sinagogeni: ni banyinghi ba nga muzwa ba lo hlamala, baku, Hi kwihi loyi munhu a nga kuma zilo lezi ke? ni, Ku klariha ka ku yini ku nyikilweko ka loyi munhu, Hi ku yini a mitiro ya ntamo yi tirwako hi mandla yakwe?

Joh. 6. 42.

3 Loyi a hi yena a mubakli ke, a nwana wa Maria, ni makabye wa Jamesi, na Jose, na Juda, na Simoni ke? a bamakweru bakwe a ba laha na hina ke? Bona ba lo hlamuka ha yena.

Mat. 11. 6. & 12. 46. Gal. 1. 19.

4 Jesu a ku ngalo ka bona, A muprofeti a nga dzunziwi, saseka tikweni ga le kabye, ni xikari ka maxaka yakwe, ni le ndlwini yabye.

Mat. 13. 57. Joh. 4. 44.

5 Yena a nga kotangi ku maha mitiro ya hombe laho, saseka lezi a nga klateka mandla yakwe ka laba ba

nga babya ba songwana, i lo ba hanyisa.

Mat. 13. 58. xip. 9. 23.

6 Yena i lo hlama la hi kungakolwi kabye.

Yena i lo nzulanzula mita-
neni na a gonzisa.

Mat. 9. 35. Luka 13. 22.

7 I lo bitana ka yena a baku-
me ni bambiri, i lo sangula
ku ba ruma hi bambiri ni
bambiri; i lo ba nyika a nta-
mo hehla ka mimoya ya ku-
biha;

Mat. 10. 1. xip. 3. 13, 14. Luka 9. 1.

8 I lo laya lezaku ba nga teki
ncumo lwenzweni labye, sa-
seka a nhonga basi; ge xi-
baba, ge a zikwamana, ge
ni mali mikwani yabye;

Mat. 10. 9. Luka 9. 3.

9 Kanilezi ba famba hi zilato
ba zi ambeleko: ni, i lo wu-
la yena, mu nga ambali ma-
baji mambiri.

Mit. 12. 8.

10 Yena i te ngalo kabye, Ka-
ni laha na mu engena ndlwi-
ni, laho tsamani mu kala
mu suka.

Mat. 10. 11. Luka 9. 4. & 10. 7, 8.

11 Kani hi gihi wutsamo gi nga
mu amukeliko, bona ba nga
muzwi, kota lezi laha na
mu suka laho, pumunhani
a ntsuri wa mikonzo ya
nwina kasi ku kustumunya
kabye.

Mat. 10. 14. Luka 10. 10. Mit. 13. 51.
& 13. 6.

12 Ba lo huma, ba lo kanela
lezaku nga banhu ba hu-
nzula.

13 Bona ba lo humesa madi-

moni manyingi, ba lo ba
tota hi mafura laba ba nga
babya, ba lo hanyiswa.

Jam. 5. 14.

14 Ni hosi Herodi i lo zizwa ;
hakuba a bito gakwe gi wa
lo tibyiwa: yena a ku ngalo,
Johani Mubapatizi i lo vuka
hi ka bafleko, hikwalaho
leyi mitiro ya ntamo ya tira
ka yena.

Mat. 14. 1. Luka 9. 7.

15 Kanilezi banwani baku nga-
lo, Hi Elija. A banwani ba
ku ngalo, Hi muprofeti,
kota munwe wa baprofeti.

Mat. 16. 14. xip. 8. 28.

16 Kanilezi Herodi, laha na a
zi zwile, i ngalo, Johani,
loyi nzi nga mu tsemile
hloko, i vukile.

Mat. 14. 2. Luka 3. 19.

17 Hakuba Herodi a wutsu-
mbu i wa lo rumela a ya
koma Johani, i lo mu ko-
tsela paxweni hi kota ya
Herodia, a sati wa makabye
Filipu: hakuba i wa lo mu
teka.

18 Hakuba Johani i wa te nga-
lo ka Herodi, A zi fanele ka
wena ku teka sati wa ma-
kabye wa wena.

19 Na Herodia wutsumbu ga-
kwe i lo mu pika, i lo na-
bela ku mu daya; i wa nga
zi koti;

20 Hakuba Herodi i lo caba
Johani, na zi tiba lezaku i
wa hi munhu a lulamileko
a basileko, i lo mu lonzo-
wota. Ni laha na zwile
ha yena, i lo kanganyiswa

nguvu; i lozwa ha yena hi tsaka.

Mat. 14. 5. & 21. 26.

21 Ni laha a siku gi nene gi ngata, a siku ga kutralwa kakwe Herodi i lo maha mubuzo ka manganakana yakwe, ni ka tinduna ta hombe, ni ka banhu ba hombe ba le Galile;

Mat. 14. 6.

22 Laha na nhanyana wa Herodia a wutsumbu gawke i lo engena a ta kina, yena i lo nengelisa Herodi ni laba ba nga tsamile naye za kugeni; ni hosi yiku ngalo ka nhanyana, Kombela ka mina lexi u xi labako, na mina nzi ta ku nyika wena.

23 Yena i lo hlambanya ka yena, Kani hi yini u ta nga nzi kombela, nzi ta ku nyika wena, ni kihlanya ga mufumo wa mina.

24 Yena i lo huma, a ku ngalo ka nyine wakwe, Nzi ta kombela yini ke? Yena i te ngalo, A hloko ya Johani Mubapatizi.

25 Yena i lo wuya zalezo hi kuhaklisa le hosini, i lo kombela, aku, Nzi laba lezaku u nzi nyika ngelweni a hloko ya Johani Mubapatizi.

26 Ni hosi yi wa lo xaniseka nguvu; kanilezi hi kota ya kuhlambanya kakwe, ni laba ba nga tsamileko za kugeni, i wa nga hi na ku mu kaneta.

Mat. 14. 9.

27 Zalezo a hosi yi lo rumela

a nyakasani wa muyimelileli wakwe, i lo laya a kuba yi nehwa hloko yakwe: yena i lo famba a ya tsema hloko lomo paxweni.

28 Yena i lo neha a hloko yakwe xibyeni, i lo nyika ka nhanyana; ni nhanyana i lo nyika ka nyine wakwe.

29 Laha na bapizani ba zi zwile, ba lota ba teka a xirumbi yakwe, ba ya xi kelela nkeleni.

30 Ni bapostoli ba tsombana wutsamo ginwe ka Jesu: ba lo byela zilo zonkle, zonkle lezi ba nga zi mahile, ni zonkle lezi ba nga zi gonzisile.

Luka 9. 10.

31 Yena a wula kabye, Ngona ni wutsumbu ga nwina hi klelo wutsanweni ga xiwunza, a ku humula a xikatananyana. Hakuba laho ku wa hi kona banyingi ba nga ta ni ku famba, ba wa nga hi ni xikati ni xa kuga.

Mat. 14. 13. xip. 8. 20.

32 Ba lo famba hi ngalaba wutsanweni ga xiwunza klelweni.

Mat. 14. 13.

33 Ni banhu ba lo wona lezaku ba famba, banyingi ba lo ba tiba bona, ba lo tsutsuma bonkle hi mitini yonkle, ba lo ba hunza.

34 Yena i lo huma i lo wona a xidlema xa hombe, i lo xi zwela a wuxinji, hakuba ba wa kota a tiyivu ti nga hi ko na murisi: i lo sangula

- ku ba gonzisa a zilo zinyi-
ngi.
Mat. 9. 36. & 14. 14. Luka 9. 11.
- 35 Ni laha na siku gi nga pela,
a bapizani bakwe ba lota ka
yena, ba ku ngalo, A wutsa-
mo gi hi xiwunza, makunu
a siku gi pelile :
Mat. 14. 15. Luka 9. 12.
- 36 Ba fambise, kasi ba famba
tikweni ni zimutaneni zi
nga ku suhi, ba ya ti xabe-
la a za kuga.
- 37 Kanilezi yena i lo hlamula
aku ngalo kabye, Ba nyi-
keni *nwina* xa kuga. Na
bona baku ka yena, Hi ta
famba kuya xaba a zibaba
za mazana mambiri ya ti-
denario, hi ba nyika kuga
ke ?
Mat. 18. 28.
- 38 Yena a ku kabye, Mu na ni
zibaba zi ngani? fambani
mu ya wona. Lezi ba nga zi
tiba, bona ba wula, zi *nkla-*
nu, ni zidluwani zimbiri.
Mat. 14. 17. & 15. 34. Luka 9. 13. Joh.
6. 9. xip. 8. 5.
- 39 Yena i lo ba laya akuba ba
ba tsamisa hi mabandla he-
hla ka *byanyi* legi go nyu-
ka.
- 40 Ba lo tsama lahasi hi *mi*kla-
wa, hi mazana ni hi *nklanu*
wa makume.
- 41 Yena i lo teka a *nklanu* wa
zibaba ni zidluwani zimbiri,
i lo cuwuka le tilweni, i lo
katekisa, a kema zibaba; i
lo nyika ka bapizani ku zi
beka mahlweni kabye; ni
zidluwani zimbiri i lo zi aba-
nyisa yena ka bona bonkle.
Mat. 28. 26.
- 42 Bonkle ba loga, ba lo xuri-
swa.
- 43 Bona ba lo rolela a makla-
kla, kume ni zimbiri a zirun-
znu za kutala, kambe zinwe
ni zidluwani.
- 44 Laba ba nga gile zibaba ba
wa hi *nklanu* wa makume
ya mazana a ba banuna.
- 45 Zalezo i lo *byela* a bipizani
bakwe ku engena ngalabe-
ni, akuba ba famba mahlwe-
ni ka yena *klatuko mu-*
nwani le Betsaida, laha a
wutsumbu gakwe na a ha
klelisa a *xidlemo*.
Mat. 14. 22. Joh. 6. 17.
- 46 A nzako na onekene nabo,
i loya xitsungeni ku ya ko-
mbela.
- 47 Laha na gi hlwile, a ngalaba
yi wa hi xikari ka bimbi,
hi yena yece a nga hi mu
hanzeni.
Mat. 14. 23. Joh. 6. 16, 17.
- 48 Na a ba wona na ba kara-
teka hi kubonza makasiya,
hakuba a moya wu wa ha-
mbene nabo, hi xikati xa
wumune xa wusiku yena i
lota kabye, na a famba he-
hla ka bimbi; na a nga a ku
kwatsi wa ku ba hunza.
Luka 24. 28.
- 49 Kanilezi bona, laha na ba
mu wona a famba hehla ka
bimbi, ba lo alakanya ba ku
kutani xigono, ba lo bahu-
wa:
- 50 Hakuba bonkle ba lo mu
wona, ba lo xaniseka. Ka-
nilezi zalezo yena i lo wula-
wula nabo, a wula kabye,

- Tiyani-hlana: hi mina; mu nga cabi.
- 51 Yena i lo engena ka bona ngalabeni; ni mheho yi lo gawuka: bona ba wa la su ncu hi kuhlamala a wutsu- mbu gabye;
- 52 Hakuba bona a ba pımangi hi zibaba, kanilezi a timbilu tabye ti lo nonoha.
xip. 3. 5. & 16. 14. & 8. 17, 18.
- 53 Ni laha na ba klatukile, ba lota tikweni ka Genesareta, ba lo rika fungwini.
Mat. 14. 34.
- 54 Ni laha na ba huma ngalabeni, zalezo a banhu ba lo mu tiba,
- 55 Ba lo tsutsumela wutsanweni gonkle ga leyo, ba lo sangula ku rwala laba babyako masangweni yabye, laha na ba zwile lezaku i kona.
- 56 Ni ka gihi wutsamo laho a engenako, mitaneni, kutani mitini, kutani tikweni, ba lo beka a ba babyako wutsanweni go hlengeletana, ba lo mu kongotela lezaku ba fela ku kumba a petso wa tinguwo takwe: kota banyingi laba ba nga mu kumba ba wa ku hanyiswa.
Mat. 9. 20. xip. 5. 27, 28. Mit. 19. 20.
- XIPIMO 7.**
- 1 Laho ku tsombana katiginwe ka yena a ba Farisi, ni bokari ba batsali, laba ba ngata hi le Jerusalema,
Mat. 15. 1.
- 2 Ba wa wonile lezaku banwani ba bapizani bakwe ba loga a zibaba zabye hi mandla ma nyenezileko, lezaku ma nga hlaziwangiko.
- 3 Hakuba a ba Farisi, ni ba Juda bonkle, saseka loku ba hlaza mandla hi ku hlaysisa, a bagi, ba komile mahanyela ya ba kale:
- 4 Laha na bona bata hi le wutsanweni ga kuhlengeletana, saseka ba hlaza a wutsumbu gabye, a bagi: ni zilo zinyingi zi nga zi kona, lezi ba nga zi amukele ku zi koma, za kuhlaza ti kopo ni timbita, ni zibya za suku.
- 5 A ba Farisi ni batsali ba mu wutisa, Hi yini a bapizani ba wena ba nga fambiko kota mahanyela ya ba kale, kanilezi бага a zibaba hi mandla yo nyenzeza?
Mat. 15. 2.
- 6 Yena i te ngalo kabye, I profetile kwatsi Isaya ha nwina baxengeteli, kwatsi hi lezi kutsalilweko,
Laba banhu ba nzi dzunza hi milomu yabye, kanilezi a timblu tabye ti kule na mina.
Mat. 15. 8.
- 7 Kanilezi ba nzi kozela mahala, ba gonzisa zigo- nziso zabye zi nga milayo ya banhu.
- 8 Nwina mu tsika a kulaya ka Nungungulu, mu komisisa a mahanyela ya banhu.
- 9 Yena a ku ngalo kabye, Hi zinene mu ala milayo ya

- Nungungulu, kasi ma fela ku koma mahanyela ya *nwina*.
- 10 Hakuba Mosi i te ngalo, Caba a raru wa wena ni nyine wa wena; ni, Loyi a wulako kubiha hi raru kutani nyine, nga afa hi kufa:
Mat. 15. 4.
- 11 Kanilezi *nwina* ma wula, Loku a munhu a wula ka raru wakwe kutani ka nyine wakwe, Loku u ranza kuvunwa ha kona ha mina ku hi Korbani, loko ku hi ku wula, ku nyikilwe ka Nungungulu;
Mat. 15. 5. & 23. 18.
- 12 *Nwina* a ma nonohisi mu mu vumela ku maha cumo ka raru wakwe ni kutani nyine wakwe;
- 13 Mu maha mhaka ya Nungungulu yi nga vuni ncumo hikwalaho ka mahanyela ya *nwina*, mu ma gonzisileko: ni zilo zinyingi za ku ngahi ma zi maha.
- 14 Yena i lo bitana a xidlemo kambe, a ku ngalo ka bona, Nzi zweni *nwenkle* *nwina*, mu pima:
Mat. 15. 10.
- 15 A ku na ncumo hi lahandle ka munhu, lezi zi yako nzeni zi kotaka ku mu bihisa: kanilezi a zilo zi humako hi lomo nzeni ka munhu lezo hi zona zi mu bihisako munhu.
- 17 Laha na engenile lomo ndlwini hi le xidlwini, a bapizani bakwe ba lo mu wutisa hi mufananiso.
Mat. 15. 15.
- 18 Yena i te ngalo kabye, *Nwina* a mu na kupima kambe ke? A mu zi tibi *nwina* lezaku, zonklelele zi nga lahandle ziya nzeni ka munhu, a zi na ku bihisa munhu;
- 19 Hakuba a ziyi mbilwini yakwe, kanilezi zi ya rumbyini gakwe, zi humeswa lahandle ke? Lezi i lo wula yena, ku maha nyama yonkle yi hlazeka.
- 20 Yena a ku ngalo, Loku ku humako hi le nzeni ka munhu, hi loku ku mu bihisa ko munhu.
- 21 Hakuba hi lomo nzeni, hi le mbilwini ya munhu, a kualakanya ko biha ka huma, a wubayi, a ku a wuxezi, a kudaya,
Mat. 15. 19.
- 22 A wurembi, a kunabela, a kubiha, a kukohlisa, a timbiti, a tihlo go biha, a nzukano, a matsanza, ni wupupu:
- 23 Zonkle lezi zilo za kubiha zi huma hi lomo nzeni, za bihisa munhu.
- 24 Hi laho i lo suka, i lo famba mibinganweni ya Tire ni Sidoni. Yena i lo engena ndlwini, a nga ranzi ku nga munhu a zi tiba: yena i wa nga hi na ku fiblala.
Mat. 15. 21.
- 25 Kanilezi zalezo a wasati, loyi a nhanyana wakwe wa tsongwani a nga hi ni moya wa kubiha, na a zwile ha

- yena, i lota awa lahasi mikonzweni yakwe.
- 26 Makunu loye a wasati i wa hi mu Greki, mu Sirofenike hi ku tralwa. Yena i lo mu kongotela a kuba a nga hlongola a dimoni ka nhanyana wakwe.
- 27 Yena i te ngalo kakwe, Nga a banana ba xuriswa kuranga: hakuba a zi fanele ku teka a zibaba za banana hi zi hoxa a tibyana.
- 28 Kanilezi yena i lo hlamula a wula ka yena, Ina, Hosi: ni tona tibyana lahasi ka timeza ta rolela a maklaka ya banana.
- 29 Yena a ku ngalo ka yena, Hi kota ya loku kuwula ti fambele: a dimoni gi humile ka nhanyana wa wena.
- 30 Yena i lo famba ndlwini yakwe, i lo kuma a nwanana a eklele sangweni, na dimoni gi humele.
- 31 I lo engeta kambe a famba mibinganweni wa Tire, i lota a tsemakanya Sidoni ata bimbini ga Galile, hi xikari ka mibingano le Dekapoli.
- Mat. 15. 29.
- 32 Ba lo neha ka yena a munwe a nga hi mbebebe, yi nga ni xirimi; ba lo mu kombela akuba a klateka canja gakwe hehla kakwe.
- Mat. 9. 32. Luka 11. 14.
- 33 Yena i lo mu teka xikundleni ka xidlemo, i lo engenisa

a tinyala takwe tindlebeni takwe, i lo pela, a kumba lirimi lakwe;

xip. 8. 23. Joh. 9. 6.

- 34 Yena na cuwuka le tilweni, i lo keta, aku ka yena, Efa-ta, loko ku hi ku ngalo, Vululeka.
- xip. 6. 41. Joh. 11. 33, 38, 41. & 17. 1.
- 35 Ni tindlebe takwe ti lo vululeka, ni tingoti ta lirimi lakwe ti lo klakleka, a su wulawula zi su dlunya.
- Mat. 11. 5.

- 36 Yena i lo ba byela lezaku ba nga a mbeli ni munhu: kanilezi kota lezi a nga ba byelisisile, lezo ba wa la su bahi hungu.
- xip. 5. 43.

- 37 Bona ba dama hi ku hunzisileko, baku, Yena i mahile zonkle zilo kwatsi: i maha hambu ni xiwiri a kuzwa, ni mbebebe a ku wulawula.

XIPIMO 8.

- 1 Hi lawo masiku, laha na laho kambe ku hi kona xidlemo xa hombe, bona ba wa nga hi na ncumo xa kuga, i lo bitana ka yena a bapizani bakwe, a ku ka-bye.

Mat. 15. 32.

- 2 Nza xi zwela wuxinji lexi a xidlemo, hakuba ba simamisile na mina makunu hi masiku manharu, na ba ngagi ncumo.
- 3 Loku mina nzi ba rumela kaya na ba hi ni ndlala, bona ba ta karala ndleleni; a banwani ba bona ba tile hi le kule.

4 A bapizani bakwe ba lo mu hlamula yena, Hi kwihi a munhu a ta nga kota ku xurisa a banhu laba hi zibaba laha wutsanweni ga xiwunza ke?

5 Yena i lo ba wutisa, Zibaba zingani mu nga nazo *nwina* ke? Bona ba te ngalo, zi *nklanu* ni zimbiri.

Mat. 15, 84. xip. 6. 38.

6 Yena a laya *xidlemo* a ku tsama lahasi misabeni: yena i lo teka a *nklanu* wa zibaba ni zimbiri, laha na bongile, a kema, i lo nyika ka bapizani bakwe, a ku beka mahlweni kabye; bona ba lo zi beka mahlweni ka *xidlemo*.

7 Bona ba wa hi ni zidluwani zi tsongwanyani: na a nga na a katekisila zona, i lo laya kambe akuba ba zi yisa lezi mahlweni ka bona.

Mat. 14. 19. xip. 6. 41.

8 Bona ba loga, ba lo xura: ba lo rolela, a *maklakla* laya ma seleko, ma tata *nklanu* wa zirunzu ni zimbiri.

9 Bona ba wa hi mune wa makume ya mazana: yena i lo ba fambisa.

10 Zalezo i lo engena ngalabeni ni bapizani bakwe, ba lota *klelweni* ga Dalmanuta.

Mat. 15. 39.

11 Ni ba Farisi ba lota, ba lo sangula ku wutisana *zinwe* naye, na ba laba mu woniso wa le tilweni, na ba mu ringa.

Mat. 12. 38. & 16. 1. Joh. 6. 30.

12 I lo keta nguvu moyeni wa-

kwe, a wula, Hi yini lexi xizukulwana xi labako a xiwoniso ke? hizinene nza wula ka *nwina*, A ku kona xiwoniso xi ta nga nyikwa ka lexi xizukulwana.

13 Yena i lo ba siya, kambe i lo engena ngalabeni i lo ya *klatukweni* munwani.

14 Bona ba lo ribala ku teka zibaba; ni lomo ngalabeni ba wa nga ni xibaba ku hunza *xinwe*.

Mat. 16. 5.

15 Yena i lo ba laya, aku, Pimani, *klarihani* a comelo xa ba Farisi ni comelo xa ba ka Herodi.

Mat. 16. 6. Luka 12. 1.

16 Bona ba lo wulawulisana munwe ni munwani, baku, A hi na zibaba.

Mat. 16. 7.

17 Jesu na zi *tiba* a wula kabye, Hi yini mu wulawulisanako, hakuba a mu na zibaba ke? a mu se ku zi *tiba*, hambu ni mu pima ke? a timbilu ta *nwina* ti nonohisilwe ke?

xip. 6. 52.

18 Na mu hi ni mahlo, na mu nga woni? na mu hi ni *tindlebe*, na mu ngazwi? A mu alakanyi ke?

19 Laha na nzi kema *nklanu* wa zibaba xikari ka *nklanu* wa makume ya mazana, zirunzu zingani mu nga rolelela lomo a *maklakla* *nwina* ke? Bona ba ku ka yena, I kume ni zimbiri.

Mat. 14. 20. xip. 6. 43. Luka 9. 17. Joh. 6. 13.

- 20 Ni za nklanu ni zimбири xikari ka mune wa makume ya mazana, zirunzu zi ngani za maklakla mu ziroleleko *nwina* ke? Bona ba ku ngalo ka yena, I nklanu ni zimбири.
- Mat. 15. 37. xipm. 8.
- 21 Yena a ku ngalo kabye, Ama ha se ku pima ke?
- xip. 6. 52. xipm. 17.
- 22 Bona bata Betsaida. Laho ba lo neha ka yena a xikumu, ba mu kombela a kuba a mu kumba.
- 23 Yena i lo koma a xikumu hi canja, i lo xi humesa mutaneni; laha na pelele le mahlweni ya xona, i lo klateka a mandla yakwe ka xona, i lo xi wutisa, Wa wona ncu-mo ke?
- xip. 7. 33.
- 24 Yena i lo cuwuka la hehla, a ku ngalo, Nzi wona bannhu: nzi ba wona kota tisinga ti fambako.
- 25 I lo engeta kambe a klateka mandla yakwe mahlweni yakwe; yena i la su cuwukisisa, i lo wuyiselwa, a wona zilo zonkle kwatsi.
- 26 Yena i lo mu rumela le kaya kakwe, aku, U nga engeni ximutaneni.
- Mat. 8. 4. xip. 5. 43.
- 27 Jesu i lo famba, ni bapizani bakwe, mitaneni ya le Kesaria Filipi: ni laha ndleni i lo wutisa a bapizani bakwe, aku kabye, Be hi mina mani a banhu ke?
- Mat. 16. 13. Luka 9. 18.
- 28 Bona ba lo mu byela, baku, Johani Mubapatizi: ni bannwani, Elija; kanilezi bannwani, Munwe wa baprofeti.
- Mat. 14. 2.
- 29 Yena a ku ngalo kabye, Kanilezi *nwina* muku hi mina mani? Petro a hlamura aku ka yena, Wena hi wena Kristu.
- Mat. 16. 16. Joh. 6. 69. & 11. 27.
- 30 I lo ba laya lezaku ba nga byeli munhu ha yena.
- Mat. 16. 20.
- 31 Yena i lo sangula ku ba gonzisa, lezaku a Nwana wa munhu i fela ku xaniseka hi zilo zinyingi, ni ku aliwa hi masingalakati, ni bapristi ba hombe, ni batsali, i dawa, a nzako ka masiku manharu i ta vuka.
- Mat. 16. 21. & 17. 22. Luka 9. 22.
- 32 Loku kuwula i lo ku wulawula kubaseni. Petro i lo mu teka, i lo sangula ku mu kawuka.
- 33 Kanilezi na renzeleka yena, na wona bapizani bakwe, i lo kawuka Petro, aku, Suka le nzako ka mina, Sata-ni: hakuba a ku alakanyi a zilo za Nungungulu, kanilezi a zilo za banhu.
- 34 Yena i lo bitana ka yena a xidlemo zinwe ni bapizani bakwe, i lo ngalo kabye, Loku a munhu a ranza ku lanzela le nzako ka mina, nga a tsika a wutsumb-gakwe, a teka a xihambano xakwe, a nzi lanzela.
- Mat. 10. 33. & 16. 24. Luka 9. 23. & 14. 27.

35 Kani hi wihi a ta nga lonzowota kuhanya kakwe i ta lahlekelwa; kani hi wihi a ta nga lahlekelwa hi kuhanya kakwe hi kota ya mina na hi kota ya ivangeli i ta ku lonzowota.

Joh. 12. 25.

36 Hakuba ku mu vuna yini a munhu, a ku binzula tiko gonkle, a lahlekelwa hi kuhanya kakwe ke?

37 Hakuba hi yini munhu a ta nga nyika kasi ku tekisa kuhanya kakwe ke?

38 Hakuba loyi a ta nga maha tingana ha mina ni timhaka ta mina ka lexi xizukulwana xi onhekeleko, a Nwana wa munhu kambe i ta ba ni tingana ha yena, laha na ata hi wukosi ga Dadani wakwe ni tingelosi to basa.

Mat. 10. 33. Luka 9. 26. & 12. 9.
Roma 1. 16. 2 Tim. 1. 8. & 2. 12.

XIPIMO 9.

1 Yena i te ngalo ka bona, Hizinene nza wula ka nwi-na, Ba kona banwani ba bona laha ba yimileko, laba ba ta nga kalaba nga henyi kufa, kala ba wona mufumo wa Nungungulu wuta hi ntamo.

Mat. 16. 28. & 24. 30. & 25. 31. Luka 9. 27. & 22. 18.

2 A nzako ka nklanu wa masiku ni siku ginwe Jesu i lo teka zinwe naye Petro, ni Jamesi, na Johani, i lo ba neha xitsungeni xo leha klelweni hi wutsumbu ga-

bye: yena i lo hunzuluswa mahlweni kabye:

Mat. 17. 1. Luka 9. 28.

3 Ni tinguwo takwe ti lo maha kuhatima, ti wa basile ha hombe nguvu; lezo a ku na muhlazi misabeni a nga kotako ku ti basisisa tona.

Mat. 28. 3

4 Laho ku lo woneka ka yena Elija, na Mosi: bona ba wa wulawula zinwe ni Jesu.

5 Petro a hlamula aku ka Jesu, Mugonzisi, ku sasekile ka hina a ku tsama laha: nga hi maha a mixaxa minharu; a munwe ngwa wena, ni munwe ngwa Mosi, ni munwe ngwa Elija.

6 Hakuba yena i wa nga xi tibi lexi a xi hlamulako; hakuba bona ba wa caba nguvu.

7 Laho ku lota a refu gi ta ba kubunyeta: ku lo huma a gezu refini, Loyi hi Nwananga a ranzilweko: mu ingiseni.

8 Zalezo ba lo lunguza, a ba ha wonangi munhu, saseka Jesu yece zinwe nabo.

9 Kota lezi na ha relela hi le xitsungeni, yena i lo ba laya lezaku ba nga byeli munhu lezo zilo ba zi wonileko, saseka laha a Nwana wa munhu na vukile hi ka bafileko.

Mat. 17. 9.

10 Bona ba lo hlayisa loko kuwula, na ba wutisana xikari kabye lezaku ku wula yini loko kuvuka hi ka bafileko.

- 11 Na bona ba lo mu wutisa, baku, A mitsalo ya wula lezaku Elija i tata kuranga.
Mat. 17. 10.
- 12 Yena i te ngalo kabye, Elija ha kunene ita kuranga, a wuyisela zilo zonkle: ku tsalilwe ku yini hi Nwana wa munhu, lezaku i ta xaniseka hi zilo zinyingi a nyenywa ke?
Luka 23. 11. Fil. 2. 7.
- 13 Kanilezi nza wula ka nwi-na, Elija i tile, ba mahile ka yena zonkle lezi ba zi ranzako, kota lezi ku tsalilweko ha yena.
Mat. 11. 14. & 17. 12. Luka 1. 17.
- 14 Laha na cikele ka bapizani, ba lo wona xidlemo xa hombe ka bona, ni batsali ba wa wutisana nabo.
Mat. 17. 14. Luka 9. 37.
- 15 Zalezo xonkle xidlemo, laha na ba mu wona, ba lo hlamala ha hombe, ba lo tsutsuma ka yena ba ya mu losa.
- 16 Yena i lo ba wutisa, Mu wutisana nabo hi yini ke?
- 17 A munwe wa xidlemo i lo mu hlamula, Mugonzisi, nzi lo mu neha ka wena a nwana wa mina, a nga ni moya wa mbebebe;
Mat. 17. 14. Luka 9. 38.
- 18 Ni kwihhi laha wu mu vukelako kona, wu mu klaklata lahasi: yena a pupuma, na cinza meno yakwe, na kwebeka: nzi lo wulawula ka bapizani ba wena nga ba wu humesile; kanilezi ba wa nga koti.
- 19 Yena i lo hlamula bona a wula, O xizukulwana xi nga kolekiko, nzi ta ba na nwina xikati xa ku yini? mu neheni ka mina.
- 20 Bona ba lo mu neha ka yena: laha yena a nga mu wona, zalezo a moya wu lo mu hanzula ha hombe: yena i lowa misabeni, i lo pupuma ngwebu.
xip. 1. 26. Luka 9. 42.
- 21 Yena i lo wutisa a raru wakwe, Ku hi xikati xa ku yini cima wu mu tela ke? Yena a ku ngalo, Wunwananeni gakwe.
- 22 Xikati xinyingi wu mu hoxa nzilweni ni le matini, kasi wu mu daya: kanilezi loku u nga wena u zi kota ku maha ncumo, maha titralo ka hina, u hi vunetela.
- 23 Jesu a ku ngalo ka yena, Loku u kolwa! Zonkle zilo za maheka ka bona laba ba kolwako.
Mat. 17. 20. xip. 11. 23. Luka 17. 6. Joh. 11. 40.
- 24 Zalezo a raru wa nwanana i lo bitana, a ku ngalo, Nza kolwa; vuna wena a kungakolwi ka mina.
- 25 Laha Jesu a nga wona lezaku a xidlemo xi tsutsuma katiginwe, i lo kawuka a moya wa kubiha, aku ka yena, Wena moya wa mbebebe ni wa xiwiri, nza ku laya huma ka yena, u nga ha engeni kambe ka yena.
- 26 Na bilehuwa, wu lo mu hanzula nguvu, wu lo huma:

- ni nwanana i lo maha kota a fileko : kota lezo la botala ba ku ngalo, Yena i file.
- 27 Kanilezi Jesu i lo mu teka hi canja, i lo mu vuxa; i lo vuka.
- 28 Laha a nga wata lomo ndlwini, a bapizani bakwe ba lo mu wutisa *klelweni*, hina hi wa nga zi koti a ku wu hlongola.
Mat. 17. 19.
- 29 Yena i te ngalo *kabye*, Lwalolu lixaka li nga huma na ku nga hi ncumo, saseka hi kukombela.
- 30 Bona ba lo suka laho ba famba, ba lo tsemakanya Galile; yena i wa nga zi ranzi lezaku ku hi kona munhu a zi tibako.
- 31 Hakuba yena i wa gonzisa bapizani bakwe, a ku ngalo *kabye*, A Nwana wa munhu i nyikelwe mandleni ya bannhu, bona ba ta mu daya; laha na a delwe anzako ka masiku manharu i ta vuka kambe.
Mat. 17. 22. Luka 9. 44.
- 32 Kanilezi bona a ba pimangi loku kuwula, ba wa caba ni mu wutisa.
- 33 Ba lota Kapernaume: laha a nga wa hi lomo ndlwini i lo ba wutisa, Mu wa wulawulisana hi yini laha ndleleni ke?
Mat. 16. 1. Luka 9. 46. & 23. 24.
- 34 Kanilezi bona ba su tiwitiwi bi : hakuba ba wa kari ba kanetisana munwe ni
- munwani ndleleni, hi mani wa hombe.
- 35 Yena i lo tsama lahasi, i lo bitana ba kume ni bambiri; a wula ka bona, Loku a nga a hi kona munhu a labako kuranga, i ta maha wa kugumesa ka bonkle, ni xikozeli xa bonkle.
Mat. 20. 26, 27. xip. 10. 43.
- 36 Yena i lo teka a nwanana wa tsongwanyani, i lo mu yimisa xikari *kabye*: na mu teka mawokweni yakwe, i te ngalo *kabye*,
Mat. 18. 2. xip. 10. 16.
- 37 Kani hi wihi a ta nga amukela banana ba ku ngahi bitweni ga mina, wa nzi amukela : ni wihi loyi a nzi amukelako, a nga amukeli mina, kanilezi loyi a nzi rumileko.
Mat. 10. 40. Luka 9. 48.
- 38 Johani a ku ngalo ka yena, Mugonzisi, hi lo wona munwe na hlongola a madimoni hi bito ga wena : hi lo mu tsimbeta, hakuba a nga hi lanzeli.
Luka 9. 49.
- 39 Kanilezi Jesu a ku ngalo, Mu nga mu tsimbeteli: hakuba a ku kona munhu loyi a ta nga maha mitiro ya ntamo bitweni ga mina, a kotako ku haklisa a wulawula kubiha ha mina.
1 Kor. 12. 3.
- 40 Hakuba loyi a nga hi vuke liko ngwa hina.
Mat. 12. 30.
- 41 Hakuba kani hi wihi a ta nga mu nyika a kopo ya

mati a kunwa, hakuba mu nga ba ka Kristu, hizinene nza wula ka *nwina*, a nga ta lahlekelwa hi cacazelo wakwe.

Mat. 10. 42.

42 Kani hi wihi a ta nga kube-kisa a munwe wa laba batsongwani ba kolwako ka mina, zi nga zi mu sasekele lezaku a ribye ga hombe ga xigayo gi konekwa nhanweni yakwe, a rikiswa bimbini.

Mat. 18. 6. Luka 17. 1.

43 Ni loku a canja ga wena gi ku maha u kubeka, gi tseme: zi sasekile ka wena ku engena kuhanyeni na u hi xilema, ku hunza loku u hi ni mandla ya wena mambiri u hoxwa gehene, ka nzilo wu nga timekiko.

Mat. 5. 29. & 18. 8. xipm. 45, 47.

45 Ni loku a konzo wa wena wu ku maha u kubeka, wu tseme: zi sasekile ka wena ku engena kuhanyeni na u hi xirela, ku hunza loku i hi ni mikonzo mimbiri ya wena u hoxwa gehene.

47 Ni loku a tihlo ga wena gi ku maha u kubeka, gi xokole: zi sasekile ka wena ku engena mufuzweni wa Nungungulu na u hi ni tihlo ginwe, ku hunza loku u hi na mahlo mambiri u hoxwa gehene;

48 Laho a xiwungwani xa kona xi nga fiko, ni nzilo wa kona wu nga timekiko.

49 Hakuba bonklelele ba ta lungwa hi nzilo.

50 A munyu wa saseka: kani- lezi loku a munyu wu lahli- le a wumunyu ga wona, mu ta wu lunga hi ku yini ke? Tsamani ni munyu a wu- tsumbu, ga *nwina*, mu hi ni kurula ka munwe ni mu- *nwani*.

Mat. 5. 13. Luka 14. 34. Efe. 4. 29. Kol. 4. 6. Roma 12. 18. & 14. 19. 2 Kor. 13. 11. Heb. 12. 14.

XIPIMO 10.

1 Yena i lo suka laho, ata mibinganweni wa Judia klatuko wa Jordani: ni zidle- mo zi tsombana ka yena kambe; kota ku tolobela kakwe, i lo ba gonzisa ka- mbe.

Mat. 19. 1. Joh. 10. 40. & 11. 7.

2 Laho ku lota ka yena a ba Farisi, ba lo mu wutisa, Zi fanele akuba munhu a hlongola wasati wakwe ke? na ba mu ringa.

Mat. 19. 3.

3 Yena i lo hlamula a ku nga- lo kabye, Mosi i lo laya yini ka *nwina* ke?

4 Bona ba te ngalo, Mosi i lo vumela ku tsalela a papilo ga kuhambana, ni ku mu hlongola.

Mat. 5. 31. & 19. 7.

5 Kanilezi Jesu i te ngalo ka- bye, Hakuba hi kunonoha ka timbilu ta *nwina* i lo mu tsalela lowu nayo.

6 Kanilezi kusanguleni ka ku mahwa, A matsune ni nka- ti i lo zi maha yena.

7 Hi kota ya lexi a wanuna i ta siya a raru wakwe ni

nyine, i ta na marela ka wa-
sati wakwe;

1 Kor. 6. 16, Efe. 5. 31.

8 Laba bambiri ba ta maha
nyama yinwe: lezo bona a
ba ha hi bambiri, kanilezi
ba hi nyama yinwe.

9 Hikwalaho lexi Nungungu-
lu a xi klanganisileko, nga
xi nga hambanyiswi hi mu-
nhu.

10 Ni lomo ndlwini a bapizani
ba lo engeta ba mu wutisa
hi laya mahungu.

11 Yena aku kabye, Kani hi
wihi a ta nga hlongola a
wasati wakwe, a teka mu-
nwani, wa baya naye :

Mat. 5. 33. & 19. 9. Luka 16. 18. Roma
7. 3. 1 Kor. 7. 10, 11.

12 Loku yena wutsumbu a hlo-
ngola wanuna wakwe, a te-
kwa hi munwani, yenawu
wa baya.

13 Ba lo neha ka yena a ba-
nana batsongwani, lezaku
a fela ku ba kumba: ni
bapizani ba lo ba kawu-
ka.

Mat. 19. 13. Luka 18. 15.

14 Kanilezi laha Jesu na zi
wonile, i lo zangariswa, a
ku ngalo ka bona, Vume-
lani a banana batsongwani
kuta ka mina; mu nga ba
beleteli: hakuba a ba ku
ngahi a mufumo wa Nu-
ngungulu.

1 Kor. 14. 20. 1 Pet. 2. 2.

15 Hizinene nza wula ka nwi-
na, Kani hi wihi a ta nga
kala ku amukela a mufumo
wa Nungungulu kota a

nwanana tsongwani, a nga
wa ta engena ka wona.

Mat. 18. 3.

16 Yena i lo ba teka a ba anga-
tela hi mawoko yakwe, i lo
ba katekisa, a klateka ma-
ndla yakwe hehla kabye.

17 Kwatsi hi lezi a nga wa
famba ndleleni, ku lo tsu-
tsumela munwe ka yena,
i lo kizama ka yena, i lo mu
wutisa, Mugonzisi a Saseki-
leko, nzi ta maha yini kasi
nzaga tsomba ya kuhanya
ka kupinzuka ke?

Mat. 19. 16. Luka 18. 18.

18 Jesu a ku ngalo kakwe, Hi
yini wena u nzi bitanako
uku nzi sasekile? a nga ko-
na a sasekileko saseka mu-
nwe, yena Nungungulu.

19 Wena wa yi tiba milayo, U
nga dayi, U nga bayi, U nga
yibi, U nga mahi wuku-
stumunyu ga mawunwa, U
nga kalabeli, Dumisa a ra-
ru wa wena ni nyine wa
wena.

Roma 13. 9.

20 Yenawu a ku ngalo ka ye-
na, Mugonzisi, zonkle lezi
zilo nzi zi ingisile ku suka
wunwananeni ga mina.

21 Jesu na mu cuwuka i lo mu
ranza, a ku ngalo ka yena,
Wa ha vumala xilo xinwe:
famba, u ya xabisa lezi u
nga nazo, u nyika zisiwa-
na, na wena u ta ba ni tso-
mba le tilweni: ngona, u
nzi lanzela.

Mat. 6. 19, 20. & 19. 21. Luka 12. 23.
& 16. 9.

- 22 Kanilezi i lo tsubyiswa hi loku kuwula, i lo famba na a tsubile: i wa hi munwe loye a nga fumile ha hombe.
- 23 Jesu i lo lunguza, a wula ka bapizani bakwe, *Za tsanza ka laba ba nga ni kufuma a ku engena mufunweni wa Nungungulu!*
Mat. 19. 23. Luka 18. 24.
- 24 Ni bapizani ba lo hlamala hi timhaka takwe. Kanilezi Jesu a hlamula kambe, a wula ka bona, *Banana, za tsanza ka laba ba tsumbako kufumeni ku engena mufunweni wa Nungungulu!*
1 Tim. 6. 17.
- 25 *Za hehuka ka kameli ku engena nonwini wa cingano, ku hunza munhu a fumileko ku engena mufunweni wa Nungungulu.*
- 26 Bona ba lo damiswa ha hombe nguvu, ba wula ka yena, *Zonake hi mani a ta nga hanyiswa ke?*
- 27 Jesu na cuwuka ka bona a wula, *Ka banhu a zi koteki, kanilezi a hi lezo ka Nungungulu: hakuba zonkle zilo za koteka ka Nungungulu.*
Mat. 19. 26. Luka 1. 37.
- 28 Petro i lo sangula ku wula ka yena, *Wangabye, hina hi siyile zonkle, hi lanzele wena.*
Mat. 19. 27. Luka 18. 28.
- 29 Jesu a ku ngalo, *Hizinene nza wula ka nwina, A ku*
- kona munhu loyi a siyileko a yindlu, kutani bamakabye, kutani bamakweru, kutani nyine, kutani iruru, kutani i banana, kutani misaba, hi kota ya bito gamina, na hi kota ya ivangeli,
- 30 Kanilezi yena i ta amukela hi kazana makunu ka lexi xikati, a tindlu, ni bamakabye, ni bamakweru, ni banynine, ni banana, ni misaba, *zinwe ni zixaniso; ni ka tiko gi tako a kuhanya ka kupinzuka.*
Luka 18. 30.
- 31 Kanilezi banyingi laba boranga ba ta nga ba bogumesa; ni bogumesa boranga.
Mat. 19. 30. & 20. 16. Luka 18. 30.
- 32 Bona ba wa hi laha ndleleni, na ba kanziya Jerusalema; ni Jesu i wa lo famba mahlweni kabye: bona ba lo dama; ni laba ba nga wa lanzela ba lo caba. *Yena kambe i lo teka ba kume ni bambiri, i lo sangula a ku ba byela a zilo lezi zi ta humelela ka yena,*
Mat. 20. 17. Luka 9. 22. & 18. 31. xip. 8. 31. & 9. 31.
- 33 Aku, *Mangabye, ha kanziya Jerusalema; ni Nwana wa munhu i ta nyikelwa ka bapristi ba hombe ni batsali; na bona ba ta mu konela a kufa, i ta nyikelwa ka ba Matiko:*
- 34 Bona ba ta mu tseketsela, ba ta mu pelela, ba ta mu hima, ba ta mu daya; a

- nzako ka masiku manharu i ta vuka kambe.
- 35 Laho bata ku suhani ka yena, Jamesi na Johani, a banana ba Zabedi, baku ka yena, Mugonzisi, ha ranza lezaku u mahe ka hina kani hi yini hi ta nga xi kombela ka wena.
Mat. 20. 20.
- 36 Yena a ku ngalo ka bona, Mu ranza ku nzi mu mahe-la yini ke?
- 37 Bona ba lo ngalo ka yena, Nyika ka hina lezaku hi fela ku tsama, munwe hi canjeni ga wena ga xinene, munwani hi canjeni ga wena ga xibaba, wukosini ga wena.
- 38 Kanilezi Jesu a ku ngalo kabye, Nwina a mu xi tibi lexi mu xi kombelako. Ma zi kota a kunwa a kopo leyi nzi nwako ke? kutani ni kubapatiza hi ku bapatizwa loku nzi bapatizilweko ha kona ke?
- 39 Bona ba ku ngalo ka yena, Hina ha zi kota. Ni Jesu a ku ngalo kabye, A kopo leyi nzi ta nganwa mu ta yinwa; ni ku bapatizwa loku nzi ta nga bapatizwa ha kona nwinawu mu ta bapatizwa ha konawu:
- 40 Kanilezi a ku tsama hi hi canjeni ga mina ga xinene ni canjeni ga mina ga xibaba a hi ka mina ku nyika: kanilezi ka bona laba ba longiselweko.
- 41 Laha a bakume na ba zwile, ba lo zangariswa hi Jamesi na Johani.
Mat. 20. 24.
- 42 Jesu i lo ba bitana ka yena, a wula ka bona, Nwina ma zi tiba lezaku laba ba hlayelwako bafumeli xikari ka ba Matiko ba tirisa ntamo hehla kabye; ni laba ba hombe hehla kabye ba na ni ntamo hehla ka bona.
Luka 22. 25.
- 43 Kanilezi a zi ngaho xikari ka nwina: kani loyi a ranzako ku maha wa hombe xikari ka nwina, i ta maha xikozeli xa nwina:
Mat. 20. 26, 28. xip. 9. 35. Luka 9. 48.
- 44 Kani hi wihi a ta nga ba wa kuranga xikari ka nwina, i ta ba xikozeli xa bona bonkle.
- 45 Hakuba hizinene a Nwana wa munhu a nga tangi ku ta kozelwa, kanilezi kuta kozela, ni ku nyika kuhanya kakwe a ku ribela banyingi.
Joh. 13. 14. Fil. 2. 7. Mat. 20. 28. 1 Tim. 2. 6. Tit. 2. 14.
- 46 Bona bata Jeriko: kota na ha huma Jeriko, zinwe ni bapizani bakwe ni xidlemo xa hombe, a nwana wa Timeusi, Bartimeusi, a xikuma xa mu kombeli, na tsamile rebeni ga ndlela.
Mat. 20. 29. Luka 18. 35.
- 47 Laha na zwile lezaku hi Jesu wa le Nazarata, i lo sangula ku bitana, aku, Jesu, wena nwana wa Davi-

da, nga u zwela wuxinji ka mina.

48 A banyingi ba lo mu kawuka, lezaku nga a miyela: kanilezi yena i lo bitana hi ku hunzisile kambe, Wena a *nwana* wa Davida nga u zwela wuxinji ka mina.

49 Jesu i lo yima, a ku ngalo, Ma nga mu bitanani. Bona ba bitana a xikumu, baku ka yena, Tiya-hlana: suka, wa ku bitana.

50 Yena, na hoxa a nguwo yakwe, a su kakatsuko, i lota ka Jesu.

51 Jesu i lo mu hlamula, a ku ngalo, U ranza ku nga nzi maha yini ka wena ke? Ni xikumu xi te ngalo ka yena, Raboni, lezaku a nzi amukele kuwona ka mina.

52 Jesu a ku ngalo ka yena, Ti fambele; a kukoleka ka wena ku ku hanyisile. Zalezo i lo amukela a kuwona kakwe, yena i lo mu lanzela•ndleleni.

Mat. 9. 22. xip. 5. 34.

XIPIMO 11.

1 Laha bona na ba tsinela Jerusalema, le Betfage ni le Batania, la xitsungeni xa Olivia, yena a ruma bambiri ba bapizani bakwe,

Mat. 21. 1. Luka 19. 29. Joh. 12. 14.

2 Yena a wula ka bona, Fambani ndleleni ya *nwina* mutaneni wu nga ku suhani na *nwina*: mu ta kuma a role na gi kungilwe, lego

gi wa nga kilelwangiko hi munhu; gi *klakleni*, mu gi neha.

3 Loku a nga hi kona a wulako ka *nwina*, Hi yini mu mahako lexi? wulani, A Hosi ya gi laba; zalezo i ta gi rumela leno.

4 Bona ba lo famba, ba loya kuma a role na gi kungilwe nyangweni hi le handle ka pango; ba gi *klakla*.

5 A wokari wabye ba nga yimile laho a ku ngalo kabye, Mu maha yini ke, mu *klaklako* a role?

6 Ba lo wula kabye kota Jesu a nga ba *byelile*: bona ba lo ba tsika ba famba.

7 Ba lo neha a role ka Jesu, ba lo beka a tinguwo tabye hehla ka gona; yena i lo tsuma hehla ka gona.

8 A banyingi ba lo andlala tinguwo tabye ndleleni; banwani a tirabi, leti ba nga ti tsemile kwatini.

Mat. 21. 8.

9 Bona laba ba nga famba hi mahlweni, ni laba ba nga lanzela, ba lo bitana, Hosanna; I katekile loyi a tako bitweni ga Hosi:

10 Wu katekile lowo mufumo wu tako, a mufumo wa raru wa hina Davida: Hosanna ka loyi a nga hehlehehla.

11 Yena i lo ngena Jerusalema, lomo tempeleni; laha na cuwukisile zonkle zilo zi nga kona, makunu gi wa hlwile, i lo huma aya Beta-

- nia zinwe ni bakume ni bambiri.
Mat. 21. 12.
- 12 Hi manziko, laha na ba huma hi le Betania, i lozwa ndlala.
Mat. 21. 18.
- 13 Na a wona a sinyanya ya kuwukule na yihi ni makluka, i lota, lezaku kutani a kumancumo ka yona: laha na cikele ka yona, a nga kumangi ncumo, kanilezi makluka; hakuba yi wa nga hi nguba ya makuwu.
Mat. 21. 19.
- 14 Yena i lo hlamula a ku ngalo ka wona, A nga kona a munhu a ta ngaga mihanzo ka wena ku suka lezi kala kupinzuka. Ni bapizani ba lo zizwa.
- 15 Bona bata Jerusalema: yena i lo engena tempeleni, i lo sangula ku hlongola laba ba nga xabisa ni laba ba nga xaba tempeleni, i lo kubunyeta a timeza ta bona laba ba nga xabelana, ni zitsamo za bona laba ba nga xabisa a matuba;
Mat. 21. 12. Luka 19. 45. Joh. 2. 14.
- 16 Yena i wa nga vumeli lezaku a munhu a nga rwala xibya lomo tempeleni.
- 17 Yena i lo gonzisa, a ku ngalo kabye, A ku tsaliwangike, A yindlu ya mina yi ta bitanwa yindlu ya kungela ka tixaka tonkle ke? kanilezi nwina mu yi mahile a bako ga bapangi.
- 18 A bapristi ba hombe ni batsali ba lo zizwa, ba lo laba ku ngalo ba ta mu dayisa ku yini: hakuba ba wa mu caba, hakuba a xidlemo xonkle xi wa dama hi kugonzisa kakwe.
Mat. 21. 45, 46. & 7. 28. Luka 19. 47. & 4. 32. xip. 1. 22.
- 19 Xonklelele xikati laha gi hlwileko i wo huma mutini.
- 20 Kota lezi na ba ha hunza laha mixweni, ba lo wona a sinyanya ya kuwuna yi omile ku sukela mitswini.
Mat. 21. 19.
- 21 Petro na ku alakanyisa a ku ka yena, Rabi, languta a sinyanya ya kuwu, wena u nga rukatela yi omile.
- 22 Jesu na a hlamula aku ka bona, Kolekani ka Nungungulu.
- 23 Hizinene nza wula ka nwina, Kani hi wihi a ta ngaku ka lexi xitsunga, Kunuka u hoxiwa le bimbini; na nga kanakani mbilwini yakwe, kanilezi na kolwa lezaku lezi a zi wulako zi ta maheka; ku ta mahelwa ka yena.
Mat. 17. 20. & 21. 21. Luka 17. 6.
- 24 Hikwalaho nza wula ka nwina, Zonkle zilo lezi mu zi kombelako na mu zi kombela, kolwani aku mu zi amukelile, mu ta ba nazo.
Mat. 7. 7. Luka 11. 9. Joh. 14. 13. & 15. 7. & 16. 24. Jam. 1. 5, 6.
- 25 Kani laha na mu yimile mu kombela, tsetselelani, loku

mu nga mu hi ni zunga ni munhu; kasi a Dadani wa *nwina* loyi a nga le tilweni a fela ku tsetselela a zina- mbuko za *nwina*.

Mat. 18. 35.

27 Bona ba lota kambe Jeru- salema: kota lezi a nga famba tempeleni, ba lota ka yena a bapristi ba ho- mbe, ni batsali, ni masinga- lakati:

Mat. 21. 23. Luka 20. 1.

28 Bona ba ku ngalo ka yena, Hi ntamo wa ku yini u ma- hako ha wona lezi zilo ke? kutani hi mani a ku nyiki- leko lowu ntamo ku maha lezi zilo ke?

29 Jesu a ku ngalo kabye, Mi- na nzi ta mu wutisa a mu- wutiso munwe, nzi hlamule- ni, minawu nzi ta mu *byela* a ntamo lowu nzi mahako ha wona lezi zilo.

30 A kubapatiza ka Johani, kuta hi le tilweni, kutani ka banhu ke? nzi hlamuleni.

31 Bona ba lo wulawulisana a wutsumbu gabye, baku, Lo- ku hina hi wula, Hi le ti- lweni; yena i ta wula, Hi yini zonake a mu mu ko- lwangi ke?

32 Kanilezi loku hi nga ku, Hi le ka banhu—bona ba wa caba banhu: hakuba bonkle ba wona Johani kota mu- profeti.

Mat. 3. 5. & 14. 5. xip. 6. 20.

33 Ba lo hlamula Jesu baku, A hi zi tibi. Jesu a wula ka- bye, Ge minawu nzi nga ta

mu *byela* a ku hi ntamo wa ku yini nzi mahako lezi zilo.

XIPIMO 12.

1 Yena i lo sangula ku wula- wula ka bona hi mifanani- so. A munhu i lo *byala* a simu ga xivini, i lo xi biye- la lihluvu, i lo kela nkele wa ku hlotela a waini, i lo aka a tawa, i lo yi nyika ka ba- rimi, i loya ka ginwani tiko.

Mat. 21. 33. Luka 20. 9.

2 Hi le xikatini i lo rumela ka barimi a nanza, kasi a fela ku amukela hi le ka barimi a mihanzo ya xivini.

3 Bona ba lo mu teka, ba lo muba, ba lo mu hlongola na hi haba ncumo.

4 Kambe i lo rumela ka bona a nanza ginwani; yena ba lo balesa hloko, ba lo mu koma hi matsoho.

5 Yena i lo ruma ginwani; yena ba lo mu *daya*: ni manwani yo tala: ba loba manwani, manwani ba ma *daya*.

6 Yena i wa hi naye munwe, a *nwana* wakwe a ranzi- lweko: a ku gumesa i lo mu rumela ka bona, aku, Bona ba taba ni xicawo ka *nwana* wa mina.

7 Kanilezi labo barimi ba lo wula xikari kabye, Lexi hi xitralwa; ngonani, a hi mu dayeni, ni tsomba yi ta ba ya hina.

8 Bona ba lo mu teka, ba lo

- mu daya, ba lo mu hoxa la-handle ka xivini.
- 9 Hikwalaho yi ta maha yini a hosi ya xivini ke? yi tata yi lobisa labo barimi, i ta nyika a xivini ka banwani.
- 10 Nwina a mu se ku gonza lowu mutsalo ke;
A ribye legi a baaki ba nga gi ala, gwalego gi lo maha a hloko ya magumo:
- 11 Loku kuta hi le ka Hosi, ka damisa mahlweni ka hina ke?
- 12 Ba lo laba akuba ba mu koma; ba wa lo caba a xidle-mo; hakuba ba wa lo zi tiba lezaku i wulawula a mufananiso ha bona: ba lo mu siya, ba lo famba.
Mat. 21. 45, 46. xip. 11. 18. Joh. 7. 25, 30, 44.
- 13 Ba rumela ka yena a bokari ba ba Farisi ni ba ka Herodi, lezaku ba ta mu koma hi ku wulawula.
Mat. 22. 15. Luka 20. 20.
- 14 Laha ba ngata, baku yena, Mugonzisi, ha zi tiba hiku wena u hi zinene, a ku katali ha munhu: hakuba a ku celi kota hi dzumba ga banhu, kanilezi ha kunene u gonzisa ndlela ya Nungungulu: Zi fanele ku riha kupo ka Kesari, kutani a hi zona ke?
- 15 Hi ta nyika ke, kutani hi nga ta nyika? Kanilezi yena, na a tiba a wuxengeteli gabye, a ku ngalo kabye, Mu nzi ringela yini ke? nehani a denario, kasi nza fela a ku yi wona.
Mat. 18. 28.
- 16 Bona ba lo yi neha. Yena a wula kabye, Lowu mufananiso ni kutsala ka mani ke? bona ba ku, Ka Kesari.
- 17 Jesu a ku ngalo kabye, Nyikani ka Kesari lezi zi nga za Kesari, ni ka Nungungulu a zilo lezi zi nga za ka Nungungulu. Bona ba lo damiswa ha yena ha hombe nguvu.
- 18 Laho kuta ka yena a ba Sadusi laba ba nge ngalo a ku na kuvuka; ba lo mu wutisa, baku,
Mat. 22. 23. Luka 20. 27. Mit. 23. 8.
- 19 Mugonzisi, Mosi i lo tsala ka hina, Loku a makabye wa munhu afa, a siya a wasati le nzako kakwe, na a nga hi na nwana, lezo a makabye wakwe i ta teka wasati wakwe, a vuxela a tralo ka makabye wakwe.
- 20 Ku wa hi kona bamakabye baklanu ni bambiri: loyi wa kuranga i lo teka a wasati, i lofa, na a siya ku nga hi kona a mbewu;
- 21 Ni wa wumbiri i lo mu teka, i lofa, na siya na ku nga hi kona mbewu le nzako kakwe; zi ngaho ni wa wunharu;
- 22 Ni ba wunklanu ni bambiri ba lo siya ku nga hi kona mbewu. A magumo ya bonkle ni wasati i lofa.

- 23 A kuvukeni i ta maha sati wa mani yena ka bona ke? hakuba a ban/kanu ni bambiri ba wa mu tekile.
- 24 Jesu a ku ngalo ka bona, A hi kwalaha ka lexi *nwina* mu hambukileko ha kona ke, lezaku a mu yi tibi a mitsalo, ge ni ntamo wa Nungungulu?
- 25 Hakuba laha ba ta nga vuka hi ka bafleko, cima ba nga ta tekana, ge ni kutekani-sa; kanilezi ba kota tinge-losi le tilweni.
1 Kor. 15. 42, 49, 52.
- 26 Kanilezi hi ku kumbuka a bafleko, lezaku ba vukile; cima mu gonzangi bukwini ga Mosi, hi wutsamo le ga le xihlahleni, kasi Nungungulu i wulawulisile ku yini ka yena, aku, Nzi mina Nungungulu wa Abraham, ni Nungungulu wa Isaka, ni Nungungulu wa Jakobe?
- 27 Yena a hi Nungungula wa bafleko, kanilezi wa bahanyako: *nwina* mu hambukile nguvu.
- 28 Ni *munwe* wa batsali i lota, i lo bazwa na ba wutisana, i wa zi tiba lezaku i ba hlamulile kwatsi, i lo mu wutisa, Hi wihi nayo woranga ka yona *yonkle* ke?
Mat. 22. 35.
- 29 Jesu i lo hlamula, A wa kurang hi lowu, Ingisa, O Israeli; a Hosi Nungungulu wa hina, A Hosi *yinwe*:
Luka 10. 27.
- 30 U ta ranza a Hosi Nungungulu wa wena hi mbilu ya wena *yonkle*, ni muhefemulo wa wena *wonkle*, ni kulakanya ka wena *konkle*, ni ntamo wa wena *wonkle*.
- 31 Ni wa mimbiri hi lowu, U ta ranza wa akelene naye kota wutsumbu ga wena. A yi kona *yinwani* milayo ya hombe ku hunza leyi.
Mat. 23. 30. Roma 13. 9. Gal. 5. 14. Jam. 2. 8.
- 32 Ni mutsali i te ngalo ka yena, Ha kunene, Mugonzisi, wena u wulile lezaku u hi *munwe*; a ku kona *banwani* saseka yena:
- 33 Ni ku mu ranza yena hi mbilu *yonkle*, ni kupima *konkle*, ni hi ntamo *wonkle*, ni kuranza wa akelane wakwe kota u ti ranzako wena, ku hunza nguvu a minyikelo *yonkle* yo hiswa ni mipahlelo.
- 34 Laha Jesu na i lo wona lezaku i hlamulile hi kupima, yena i te ngalo ka yena, Wena a ku kule ni mufumo wa Nungungulu. A nzako ka lezo ku wa nga hi kona *munhu* a nga tiya ku wutisa a *xiwutiso* ka yena.
Mat. 22. 46.
- 35 Jesu a hlamula a ku ngalo, kota lezi a nga wa gonzisa lomo tempeleni, Ba wulawulisa ku yini a batsali lezako Kristu hi *nwana* wa Davida ke?
Mat. 23. 41. Luka 20. 41.
- 36 Davida a wutsumbu *gakwe*

- wa wula hi Moya wa ku Basa,
 A Hosi yi ku ngalo ka Hosi ya mina, Tsama wena canjeni ga mina ga xinenene, nzi kala nzi maha a balala ba wena ku tsama a xikegetelo xa miko-nzo ya wena.
- 37 Davida a wutsumbu gakwe i mu bitana a Hosi; i maha a *nwana* wakwe hi ku yini? A cumbu hi banhu ba lo muzwa hi kuhlakana.
- 38 Kugonziseni ka yena a ku ngalo, *Klarihani* hi batsali, laba ba xubako kufamba tingubuyeni to leha, ni kulo-swa wutsanweni go hlengetana,
xip. 4. 2. Mat 23. 1, &c. Luka 20. 46. & 11. 43.
- 39 Ni zitsamo za hombe masinagogeni, ni wutsamo ga hombe mibuzweni:
- 40 Ba kadamula a tindlu ta tisoni, hi kukohlisa ba maha mikombelo yo leha; ba ta amukela a kukoneka ka hombe.
Mat. 23. 14.
- 41 I lo tsama wutsanweni gi cuwukeneke ni minyikelo, i lo wona lezaku a xidlemo xi nyikelisa ku yini xi kwameni xa minyikelo: ni banyingi laba ba fumileko ba lo cela zo tala.
Luka 21. 1.
- 42 Laho ku lota a noni ya xisiwana, i lo cela a malana mambiri ya xipimo xa dezi.

- 43 Yena i lo bitana ka yena a bapizani bakwe, a ku ngalo kabye, Hizinene nza wula ka *nwina*, Leyi noni ya xisiwana yi celile ku hunza bonkle laba ba celako kunyikeleni kabye:
2 Kor. 8. 12.
- 44 Hakuba laba bonkle ba celile hi kupfuna kabye; kani-lezi yena hi ku vumala kakwe i celile zonkle lezi a nga nazo, kona kuhanya kakwe konkle.
1 Joh. 3. 17.

XIPIMO 13.

1. Kota lezi a nga wa huma tempeleni, a munwe wa bapizani bakwe a wula ka yena, Mugonzisi, wangabye, maribye ya ku yini ni maa-kela ya ku ngahi!
Mat. 24. 1. Luka 21. 5.
- 2 Jesu a ku ngalo ka yena, Wa ku wona loku kuaka ka hombe ke? a ku nga siywa ribye ginwe hehla ka ginwani, legi a gi nga ta hoxwa lahasi.
Luka 19. 44.
- 3 Na tsamile xitsungeni xa ma Olivia lexi xi cuwukeneke ni tempele, Petro na Jamesi, na Johani, na Andreu ba lo mu wutisa xikundleni,
- 4 Hi byele, hi rini lezi zilo zi ta nga maheka ke? ku hi xiwoniso xa ku yini laha a zilo zonkle zi ta nga mbeteka ke?
Mat. 24. 3. Luka 21. 7.

- 5 Jesu i lo sangula ku wula ka bona, Klarihani a munhu a nga mu pengisi.
Efe. 5. 6. 1 Tesa. 2. 3.
- 6 A banyingi ba tata hi bito ga mina, baku, Nzi mina yena; ba ta pengisa bo tala.
- 7 Laha *nwina* mu a ngazwa kulwa ni wudumo ga kulwa, mu nga karateki: lezi zilo zi fela ku yimelwe hi kuba zi maheka; kanilezi a kugumelwa a ku se ku kona.
- 8 Hakuba a lixaka li ta vukela a lixaka, ni mufumo wu vukela a mufumo: ku ta ba kona kutsekateka wutsanweni gi tsalangeneko; ku ta ba kona tindlala: lezi zilo hi kusangula ka kuxaniseka.
Mat. 24. 8.
- 9 Kanilezi klarihani a wutsumbu ga *nwina*: hakuba mu ta nyikelwa tihubyeni, ni masinagogeni mu ta biwa; ni mahlweni ka bafumeli ni ka tihosi mu ta ta yima hi kota ya mina, kasi ku kustumunya ka bona.
Mat. 10. 17, 18. & 24. 9. Kuv. 2. 10.
- 10 A ivangeli yi yimelwe hi ku kanelwa tixakeni tonkle kuranga.
Mat. 24. 14.
- 11 Laha na ba mu yisa kulamulweni, ba mu nyikela, mu nga xubi hi mahlweni aku mu ta wula yini: kanilezi loku mu ta nga nyikwa hi xwalexo xikati, loku wulawulani: hakuba a hi *nwi-*
- na* mu wulawulako, kanilezi hi Moya wa Basa.
Mat. 10. 19. Luka 12. 11. & 21. 14.
Mit. 2. 4. & 4. 8, 31.
- 12 A makabye i ta nyikela a makabye kufeni, ni raru a *nwana* wakwe; ni banana ba ta suka ba vukela ba batrali babye, ba ba dayisa.
Mat. 10. 21. & 24. 10. Luka 21. 16.
- 13 *Nwina* mu ta bengiwa hi banhu bonkle hi kota ya bito ga mina: kanilezi loyi a tiyako kala kugumelwa, ywaloye i ta haniswa.
Mat. 10. 22. & 24. 9, 13. Luka 21. 17.
Kuv. 2. 10.
- 14 Kanilezi laha mu wona a xinyenyiso xa xihangalaso xi yimile laha ku nga faneliko (nga loyi a gonzako a pima), zonake laba ba nga le Judia ba cabele zitsungeni:
Mat. 24. 15. Luka 21. 21.
- 15 Ni loyi a nga le xi xingweni xa yindlu a nga ta cika lahasi, a nga ta engena nzeni, a ku teka ncumo ndlwi-ni yakwe:
- 16 Ni loyi a nga le masinwini a nga ta wuya ku teka a nguwo yakwe.
- 17 Kombo ka bona laba ba nga ni tinyimba ni laba ba anwisako hi lawo masiku!
Luka 21. 28. & 28. 29.
- 18 Kombelani *nwina* lezaku ku nga maheki hi wuxika.
- 19 Hakuba ka lawo masiku ku ta ba kona kuxaniseka, loku ku nga nga ku nga hi kona hi kusanguleni ka kumahiwa loku Nungungulu a nga

- ku maha kala makunu, cima a ku nga ta ba kona.
- 20 Saseka loku a Hosi yi hungutile a masiku, a yi kona a nyama yi nga ta nga yi hanyiswa: kanilezi hi ba hlawulilweko ntsena, laba a ba hlawulileko, yena i hungutile a masiku.
- 21 Zonake loku a munhu a wula ka *nwina*, Mangabye, hi loyi Kristu; kutani, Mangabye, hi gaya; mu nga kolwi:
- 22 Hakuba ku ta huma ba Kristu ba mawunwa ni bapofeti ba mawunwa, ba ta wonisa ziwoniso ni zidamiso, kasi ba fela kupengisa, ni ba hlawulilweko loku zi koteka.
- 23 Kanilezi *nwina* klarihani: mangabye, nzi mu byelile zonkle zilo hi mahlweni.
- 24 Kanilezi ka lawo masiku, a nzako ka loko kuxaniseka, a gambo gi ta pfupela ni hweti yi nga ta humesa ku wonekela ka yona,
- 25 Ni tinyeleti ti tawa hi le tilweni, ni tamo lowu wu nga le matilweni wu ta tsekatekiswa.
- 26 Lahoke ba ta wona a *Nwana* wa munhu na ata hi marefu ni tamo ya hombe ni wukosi.
- 27 Zonake i ta ruma a tingelosi, tita tsombanyisa a ba hlawulilweko bakweti mhehweni ta mune, ku sukela kwaleyo magumelweni ya misaba ni kwaleyo magumelweni ya tilo.
- 28 Makunu hi le sinyeni ya kuwu gonzani mufananiso: laha na marabi ya wona manyuka, na wuhluka makluka ya wona, ma zi tiba lezaku mbuxika gi nga ku suhani;
- 29 Zi ngaho na *nwinawu* kambe, laha na mu wona zilo lezi zi maheka, zi tibenilezaku i le ku suhani, kona le tinyangweni.
- 30 Hizinene nza wula ka *nwina*, Lexi xizukulwana a xi nga ta hunza, zi kala zonkle lezi zilo zi tambetiseka.
- 31 A tilo ni misaba zi ta hunza: kanilezi a timhaka ta mina a ti nga ta hunza.
- 32 Kanilezi hi lego siku ni leyo hora a nga kona a zi tibako ge ni *munwe*, hambu tingelosi ta le tilweni, ge ni *Nwana*, kanilezi Dadani.
- 33 Klarihani, rinzalani na mu kombela: hakuba a mu xi tibi ni xikati.
- 34 Ku kota munhu, loku a nga enzile ka *ginwani* tiko, na siyile yindlu yakwe, na nyikile a ntamo ka malanza yakwe, na nyikile *ginwani* ni *ginwani* a tiro wa gona,

Mat. 24. 21.

Mat. 24. 23. Luka 17. 23, & 21. 8.

Mat. 24. 32. Luka 21. 29, &c.

Mat. 24. 29, &c. Luka 21. 25.

Mat. 24. 42. & 25. 13. Luka 12. 40. & 21. 34. Roma 13. 11. 1 Tesa. 5. 6.

Mat. 16. 27. & 24. 30. xlp. 14. 62. Mit. 1. 11. 1 Tesa. 4. 16. 2 Tesa. 1. 7, 10. Kuv. 1. 7.

i lo laya ni mulabeleli wa nyangwa ku rinzela.

Mat. 24. 45. & 25. 14.

35 Hikwalaho rinzelani: baku-ba a mu zi tibi lezaku hi rini yi ta ngata hosi ya yindlu, kutani la ha gambyeni, kutani xikari ka wusiku, kutani kubeni ka kuku, kutani hi laha mixweni;

Mat. 24. 42. 44.

36 A nga ta ku a cikela hi kuhlalisa a mu kuma na mu eklele.

37 Lezi nzi wulako ka nwina nzi wula ka bonkle, rinzelani.

XIPIMO 14.

1 Makunu a nzako ka masiku mambiri a mubuzo wa pasika ni wa zibaba zi nga hi ko ni comelo: a bapristi ba hombe ni batsali ba lo laba lezaku ba ta mu koma hi ku yini hi wuklari gabye, ba mu daya:

Mat. 26. 2. Luka 22. 1. Joh. 11. 55. & 13. 1.

2 Hakuba ba te ngalo, A nga hi mubuzweni, ku nga ta ku ku hi kona a woyonga ga banhu.

3 Lezi a nga wa hi Betania ndlwini ya Simoni hloko-nho, na tsamile za kugeni, laho ku lota a wasati na hi ni xikudzana xa alabasteri mafura ya spikenarda ya tsengo wa hombe; i lo panza xikudzana i lo xi cululela behla ka hloko ya yena.

Mat. 26. 6. Joh. 12. 1, 3. Luka 7. 37.

4 Kanilezi ku wa hi kona laba ba nga hi ni zanga xikari ka wutsumbu gabye, baku, Hi kota ya yini loku kuxakela ka mafura ku mahilweko ke?

5 Hakuba laya mafura nga ma xabyisilwe hi tidenario to hurza a mazana manharu, ku nyikilwe ka zisiwana. Bona ba lo tsanwa ha yena.

Mat. 18. 28.

6 Kanilezi Jesu a ku ngalo, Nga mu mu tsika yece; hi yini mu mu karatako ke? yena i mahile a tiro wo saseka ka mina.

7 Hakuba mu na ni zisiwana xikati xonkle zinwe na nwina, loku mu nga mu kari mu zi ranza ma zi kota ku zi mahela kusaseka: kanilezi mina nwina a mu na mina xikati xonkle.

8 Yena i mahile lezi a nga zi kotako: i totile a miri wa mina hi mahlweni kasi ku kelelwa.

9 Hizinene nza wula ka nwina, Kani hi kwihi laba a ivangeli yi ta nga kanelwa tikweni gonkle, ni lexi kambe a xi mahileko loyi wasati xi ta kanelwa ku maha xialakanyiso ha yena.

10 Judasi Iskarioti, loyi a nga hi munwe wa bakume ni bambiri, i loya ka bapristi ba hombe, lezaku kasi a fela ku mu nyikela ka bona.

Mat. 26. 14. Luka 22. 3, 4.

11 Na bona, laha na ba zi zwi-

- le, ba wa hlakana, ba lo mu tsumbisa a ku mu nyika a mali. Yena i lo laba a xikati xinene xa kuba a nga mu nyikelako ha xona kabye.
- 12 Hi siku goranga ga zibaba zi nga haba comelo, laha ba nga nyikela a pasika, a bapizani bakwe ba wula ka yena, Hi kwihi u ku ranzako lezaku nga hi ya longisela kasi wa fela kugela kona a pasika ke?
- Mat. 26. 17. Luka 22. 7.
- 13 Yena a ruma a bapizani bakwe bambiri, aku ka bona, Fambani mutini, laho mu klangana ni munhu a rweleko a mbita ya mati: mu lanzeleni;
- 14 Ni laha a ta nga engena kona, wulani a munhu wo saseka wa yindlu, A Mugonzisi wa wula, Yi kwihi yindlu ya kuklangana, laha nzi ta ngaga a pasika ni bapizani ba mina ke?
- 15 Yena wutsumbu i ta mu kangeta a yindlu ya hombe ya le hehla yi longisilwe: laho mu longiselela hina.
- 16 Ni bapizani ba lo famba, ba lota mutini, ba lo kuma kota a nga wula ka bona: ba lo longisela a pasika.
- 17 Laha gi nga wa hlwile ata ni bakumi ni bambiri.
- Mat. 26. 20, &c.
- 18 Kota lezi ba nga wa tsamile na baga, Jesu a ku ngalo,
- Hizinene nza wula ka *nwina*, A munwe wa *nwina* i ta nzi nyikela, yena loyi a gako na mina.
- 19 Bona ba lo sangula ku xaniseka, ba ku ka yena munwe ni munwani, Hi mina ke?
- 20 Yena a ku ngalo kabye, *Hi* munwe wa bakume ni bambiri, loyi a nusako na mina ngelweni.
- 21 Hakuba a *Nwana* wa munhu wa famba, kota lezi ku tsalilweko ha yena: kanilezi kombo ka loye munhu a *Nwana* wa munhu a nyikelwako ha yena! ku saseka ka loye munhu loku a wa nga a nga *tralwangi*.
- Mat. 26. 24. Luka 22. 22.
- 22 Kwatsi hi lezi ba nga haga, i lo teka a xibaba, laha na kesile, i lo xi kema, i lo nyika ka bona, a ku ngalo, *Tekani nwina*: lowu hi miri wa mina.
- Mat. 26. 26. Luka 22. 19. 1 Kor. 11. 23.
- 23 Yena i lo teka a kopo, laha na kesile, i lo nyika ka bona: bonkle ba lonwa.
- 24 Yena a ku ngalo ka bona, Lowu hi nkata wa xivumelwano xa mina, lowu wu halatelwako a banyingi.
- 25 Hizinene nza wula ka *nwina*, A nzi nga hanwa leyi mihanzi ya xivini, kala lego siku laha nzi ta nga *ginwa* giswa mufunweni wa *Nungungulu*.
- 26 Laha na yimbelele lisimu,

ba lo huma ba ya xitsunge-
ni xa ma Olivia.

Mat. 26. 30

- 27 Jesu aku kabye, Nwina nwenkle mu ta hlamukiswa: hakuba ku tsalilwe, Nzi ta lamata a murisi, ni tiyivu ti ta hangalaka.
Mat. 26. 31.
- 28 Ahemba, a nzako na nzi vukile, nzi ta famba mahlweni ka nwina nzi ya Galile.
xip. 16. 7.
- 29 Kanilezi Petro a ku ngalo ka yena, Hambu bonkle ba hlamuka, mina ge.
Mat. 26. 33, 34. Luka 22. 33, 34. Joh. 13. 37, 38.
- 30 Jesu aku ka yena, Hizinene nza wula ka wena, lezaku wena nyamu^{la}, gona wusiku, legi na kuku na wu nga se kuba kumbiri, u ta kaneta kunbaru.
- 31 Kanilezi yena i wulawula hi kutiyisa nguvu, Loku nzifa na wena, nzi nga ta ku kaneta. Zi ngaho ba lo wulisa lezo bonkle.
- 32 Bata wutsanweni gi lo ti-byako Getsemane: yena a wula ka bapizani bakwe, Tsamani laha, laha na nza ha kombela.
Mat. 26. 36. Luka 22. 39. Joh. 18. 1.
- 33 Yena a teka zinwe naye Petro na Jamesi na Johani, i lo sangula ku hlamala ha hombe, i lo karateka nguvu.
- 34 Yena a wula ka bona, A muhefemulo wa mina wu xanisekile ha hombe nguvu hambu kona ka kufa: tsa-
- mani nwina laha, mu rinzela.
Joh. 12. 27.
- 35 Yena i lo famba mahlweni ku tsongwani, i lowa misabeni, a kombela lezo, loku zi koteka, a hora a yi hunze ka yena.
- 36 Yena a ku ngalo, Abba, Dadani, zonkle zilo za koteka ka wena; susa leyi kopo ka mina: ahemba a hi kuranza ka mina, kanilezi kota kuranza ka wena.
Roma. 8. 15. Gal. 4. 6. Heb. 5. 7. Joh. 5. 30. & 6. 38.
- 37 Yena ata, a ha kuma na ba eklele, a wula ka Petro, Simoni, wa eklele ke? a ku na ku zi kota a ku rinzela a hora yinwe ke?
- 38 Rinzalani mu kombela, kasi mu nga engeni kuringweni: a Moya ha kunene wa vumela, kanilezi a nyama ya rereka.
Roma 7. 23. Gal. 5. 17.
- 39 I lo engeta kambe a famba, i lo kombela, aku twaletu timhaka.
- 40 I lo wuya kambe, i lo ba kuma na ba eklele, hakuba mahlo yabye ma wa tika nguvu; ba nga zi tibi akuba ba ta mu hlamulisa ku yini.
- 41 Yena ata hi xikati xu wunharu, aku ka bona, Ekelani makunu, mu ti humulela: ku enele; a hora yi tile; mangabye, a Nwana wa munhu i nyikelwe mandleni ya baonhi.
Joh. 13. 1.

- 42 Sukani, a hi fambeni : ma-
ngabye, loyi a nzi nyikelako
i tsinele.
Mat. 26. 46. Joh. 18. 1, 2.
- 43 Ni zalezo, laha na ha ku
wa wulawula, ata Judasi, a
munwe wa bakume ni ba-
mbiri, zinwe ni xidlemo ni
tisupado ni zigomba, ba ta
hi le ka bapristi ba hombe
ni batsali ni masingalakati.
Mat. 26. 47. Luka 22. 47. Joh. 18. 3.
- 44 Makunu loyi a mu nyike-
leko i wa ba nyikile a xika-
ngeto aku, Ka yena loyi nzi
ta nga mu trotra, loye hi
yena; mu tekeni, mu famba
naye kwatsi.
- 45 Laha a nga wata, zalezo i
lota ka yena, aku, Rabi; i
lo mu trotra.
- 46 Bona ba lo klateka a ma-
ndla yabye hehla ka yena,
ba lo mu teka.
- 47 Kanilezi a wokari wabye
laba ba nga yimile i lo hlo-
mula a supado yakwe, i lo-
ba a nanza ga mupristi wa
hombe, i lo tsema ndlebe
yakwe.
- 48 Jesu i lo hlamula a ku nga-
lo kabye, Nwina mu hume-
le, kota mu hlomelako a mu-
pangi, ni tisupado ni zigo-
mba a kuta koma mina ke?
Mat. 26. 55. Luka 22. 52.
- 49 Mina nzi wa hi na nwina
masiku wonkle tempeleni
na nzi gonzisa, na nwina a
mu nzi komangi : kanilezi
loku ku mahekile kasi a
mitsalo wa tatiseka.
Luka 22. 37. & 24. 44.
- 50 Ni bonkle ba lo mu siya, ba
tsutsuma.
xipm. 27.
- 51 Ni jaha gokari gi nga la-
nzela zinwe naye, i wa hi ni
nguwu yo basa a nga yi hu-
luxetile mirini wakwe, ba
lo mu koma :
- 52 Kanilezi yena i lo siya ngu-
wo yo basa, i lo tsutsuma
na hi xibyiri.
- 53 Bona ba lo yisa Jesu ka
mupristi wa hombe: bo tso-
mbene katiginwe naye bo-
nkle bapristi ba hombe ni
masingalakati ni batsali.
Mat. 26. 57. Luka 22. 54. Joh. 18. 13.
- 54 Petro i wa mu lanzela hi le
kule, hambu xikari, le hu-
byeni ya mupristi wa ho-
mbe; yena i wa lo tsama ni
manganakana, a ora wutsu-
mbu gakwe nzilweni.
- 55 Makunu a bapristi ba hombe
ni hubye yonkle yi wa laba
bakustumunyu ha Jesu kasi
by fela ku mu daya; a ba ba
kumangi.
Mat. 26. 59.
- 56 Hakuba banyingi ba nga wa
maha wukustumunyu ga
mawunwa ha yena, a wuku-
stumunyu gabye a gi vume-
lanangi.
- 57 Laho ku lo yima a bokari,
ba lo maha wukustumunyu
ga mawunwa ha yena, ba-
ku,
- 58 Hi mu zwile aku, Nzi ta
kungumula leyi tempele yi
mahilweko hi mandla, hi
masiku manharu nzi ta aka

- yinwani yi nga mahiwangi-
 ko hi mandla.
xip. 15. 29. Joh. 2. 19.
- 59 Hambu lezo a wukustumu-
 nyu gabye a gi vumelana-
 ngi.
- 60 Ni mupristi wa hombe i lo
 yima xikari, i lo wutisa Je-
 su, aku, A ku hlamuli ncumo
 ke? hi yini lezi laba ba ku-
 stumunyu ha wena ke?
Mat. 26. 62.
- 61 Kanilezi yena i lo miyela,
 a nga hlamulangi ncumo.
 Kambe a mupristi wa ho-
 mbe i lo mu wutisa, Wena u
 hi Kristu, a Nwana wa loyi
 a Katekisirweko ke?
Mat. 26. 63.
- 62 Jesu i lo ngalo, Nzi hi yena:
 nwina mu ta wona a Nwana
 wa munhu na a tsamile hi
 canjeni ga xinene ga nta-
 mo, na ata hi marefu ya
 tilo.
Mat. 24. 30. & 26. 64. Luka 22. 69.
- 63 Ni mupristi wa hombe i lo
 hanzula tinguwo takwe, a
 ku, Ha ha nonohisa ha ha
 labela a bakustumunyu ke?
- 64 Mu zi zwile a nzukano: mu
 alakanya yini ke? bon/le ba
 lo mu kona ku nga a fane-
 lwa hi kufa.
- 65 Banwani ba lo sangula ku
 mu pelela, ni ku vala ngo-
 he yakwe, ni ku mu fumbu-
 ta, ni ku wula ka yena, Vu-
 mba: ni manganakana ba
 lo mu amukela hi ku mu
 pakata hi mandla yabye.
- 66 Kota lezi Petro a nga wa hi
 lahasi lomo hubyeni, ku lota
- a xitiri xa nhwana wa mu-
 pristi wa hombe;
Mat. 26. 58, 69. Luka 22. 55. Joh. 18.
 16.
- 67 Na wona Petro a kari a ora a
 wutsumbu gakwe, yena i lo
 mu cuwuka, a wula, Wena-
 wu kambe u wa hi ni mu
 Nazareta, yena Jesu.
- 68 Kanilezi yena i lo kaneta,
 aku, Cima a nzi tibi, a nzi
 pimi ni lezi u zi wulako: ye-
 na i lo huma laha nyangwe-
 ni; ni kuku wu loba.
- 69 Ni nhwana i lo mu wona, i
 lo sangula kambe ku wula
 ka bona ka laba ba nga yi-
 mileko kona, Loyi hi mu-
 nwe wa bona. Kanilezi i lo
 kaneta kambe.
Mat. 26. 71. Luka 22. 58. Joh. 18. 25.
- 70 A nzako ka xikatanya na
 kambe laba ba nga yimile
 ko kona ba ku ngalo ka Pe-
 tro, Ha kunene wena u mu-
 nwe wa bona; hakuba u wa
 le Galile.
Mat. 26. 73. Luka 22. 59. Joh. 18. 26.
 Mit. 2. 7.
- 71 Kanilezi yena i lo sangula
 ku rukatela, ni ku hlamba-
 nya, A nzi mu tibi loyi mu-
 nhu mu wulawulako ha
 yena.
- 72 Zalezo hi xikati xa wumbiri
 a kuku wu loba. Petro i lo
 alakanya a mhaka, a ku i
 wa wulisile ku yini Jesu ka
 yena, Hi mahlweni na ku-
 ku wu nga se kuba kumbi-
 ri, u ta nzi kaneta kunharu,
 Laha na alakanyile hi lezo,
 i lo rila.
Mat. 26. 75.

XIPIMO 15.

1 Zalezo ni mixo a bapristi ba hombe ni masingalakati ni batsali, ni hubye yonkle, ba lo byeletelana, ba lo boha Jesu, ba lo famba naye, ba lo mu yisa ka Pilatu.

Mat. 27. 1. Luka 23. 66. & 23. 1. Joh. 18. 28. Mit. 3. 13. & 4. 26.

2 Pilatu i lo mu wutisa, Wena u hi Hosi ya ba Juda ke? Na hlamula a wula ka yena, Wa wula wena.

Mat. 27. 11.

3 Ni bapristi ba hombe ba lo mu kecara hi zilo zinyingi.

4 Pilatu i lo mu wutisa kambe, aku, A ku hlamuli ncumo ke? languta zilo zi ngani ba ku kecarako ha zona.

Mat. 27. 13.

5 Kanilezi Jesu a nga ha engetangi a hlamula ncumo kambe; kota lezo Pilatu i lo dama.

Joh. 19. 9.

6 Makunu mubuzweni yena i wa tolobela ku ba klaklisisela a peresu yinwe, loyi ba ta nga wutisa ka yena.

Mat. 27. 15. Luka 23. 17. Joh. 18. 39.

7 Ku wa hi kona munwe a nga bitanwa Barabasi, na bohilwe ni laba ba nga mahile xikanya, a banhu laba hi kukanyisa ba nga dele banhu.

8 Ni xidlemo xi loya hehla xi sangula ku kombela kumaha kota lezi a nga tolobe ku ba mahela.

9 Pilatu i lo ba wutisa, aku, Ma zi ranza lezaku nzi kla-

klisa a Hosi ya ba Juda ka nwina ke?

10 Hakuba yena i wa lo zi tiba lezaku hi wukuxu a bapristi ba hombe ba lo mu nyikele.

11 Kanilezi a bapristi ba hombe ba lo ku cetela a xidlemo, lazaku nga a ba klaklisisela Barabasi.

Mat. 27. 20. Mit. 3. 14.

12 Pilatu a hlamula kambe a ku ka bona, Nzi ta maha yini zonake ka loyi nwina mu mu bitako muku i Hosi ya ba Juda ke?

13 Bona ba lo bitana kambe, Mu belele.

14 Pilatu a ku ngalo kabye, Hi yini, i mahile yini xa ku biha ke? Kanilezi bona ba wa su simamisa ba bitana, Mu belele.

15 Pilatu, na a ranza ku kolisa a xidlemo, i lo ba klaklisisela Barabasi, i lo nyikela Jesu, laha a mu bile, i loya belelwa.

Mat. 27. 26. Joh. 19. 1, 16.

16 A bakasadoro ba lo mu yisa nzeni ka hubye, leyi yi nga Pretorio; ba lo bitana a katiginwe a klawa wonkle.

Mat. 27. 27.

17 Ba mu ambexa a xiwunguwungu, na ba luka a xidlo-dlo xa mizwa, ka klateka ka yena;

18 Ba lo sangula ku mu losa, Xewe, Hosi ya ba Juda!

19 Bona ba loba a hloko yakwe hi lihlanga, ba lo mu pelela

- ba lo koramisa a ma dzolo yabye ba mu kozela.
- 20 Ni laha na ba mu tseketsela, ba lo susa a xiwunguwungu ka yena, ba lo mu ambalisa a tinguwo takwe. Ba lo famba naye ku ya mu belela.
- 21 Bona ba lo kurumeta munwe a nga hunza, Simoni wa Kurene, na ata hi le tikweni, a raru wa Alekzandro na Rufusi, a ku famba nabo, kasi a fela kurwala a xihambano xakwe.
Mat. 27. 32. Luka 23. 26.
- 22 Ba lo mu neha wutsanweni ga le Golgota, loku ku nga ku ngalo, na ku klamuselwe, Wutsamo ga hloko.
Mat. 27. 33. Luka 23. 33. Joh. 19. 17.
- 23 Ba lo mu nyika a waini na gi patsilwe ni mure: kanilezi a nga gi amukelangi.
Mat. 27. 34.
- 24 Ba lo mu belela, ba lo abelana tinguwo takwe xikari kabye, na ba vumbisana ha tona, hi yihi munwe ni munwani a ta nga teka.
Luka 23. 34. Joh. 19. 23.
- 25 Ku wa hi xikati xa wunharu, bona ba lo mu belela.
Mat. 27. 45. Luka 23. 44. Joh. 19. 14.
- 26 Ni mutsalo wa nanzu wakwe wu wa tsalilwe, HI HOSI YA BA JUDA.
Mat. 27. 37. Joh. 19. 19.
- 27 Zinwe naye ba lo belela a bapangi bambiri; a munwani canjeni ga xinene, ni munwani hi canjeni ga xibaba.
Mat. 27. 38.
- 29 Ni laba ba nga kari ba hunza ba wa mu rukatela, na ba zibiza tihloko tabye, baku, Ha! wena u kungumulako a tempele, u yi aka hi masiku manharu,
xip. 14. 58. Joh. 2. 19.
- 30 Hanyisa wutsumbu ga wena, u cika xihambanweni.
- 31 Zi ngaho ni bapristi ba hombe ba lo mu tseketsela kambe xikari ka wutsumbu gabye zinwe ni batsali, ba ku ngalo, Yena i hanyisile banwani; a wutsumbu gakwe a nga koti ku gi hanyisa.
- 32 Nga Kristu, a Hosi ya ba Israeli, makunu a yi cike xihambanweni, kasi hipa ha fela ku wona hi kolwa. Ni laba ba nga belelwe naye kambe ba lo mu rukatela.
Mat. 27. 44. Luka 23. 39.
- 33 Laha na xikati xa wunklanu ni xinwe na xi cikele, ku wa hi kona munyama sabeni gonkle ku kala hi xikari xa wunklanu ni mune.
Mat. 27. 45. Luka 23. 44.
- 34 Hi xikati xa wunklanu ni mune Jesu i lo bitana hi gezu ga hombe, Eloï, Eloï, lama sabaktani? loku ku hi ku ngalo, na ku klamuselwe, Nungungulu wa mina, Nungungulu wa mina, u nzi siyela yini ke?
Mat. 27. 46.
- 35 Banwani ba bona laba ba nga yimile laho, laha na ba zi zwile, ba ku ngalo, Mangabye, i bitana Elija.
- 36 Ni munwe i lo tsutsuma, a

- ya tatisa a kubi ga viniga, a gi klomeka lihlangeni, i lo mu nyika a kunwa, aku, Ma nga tsikani; ha nga wona lezaku Elija i tata ku mu cisa ke.
Mat. 27. 48. Joh. 19. 29.
- 37 Jesu i lo bahuwa hi gezu ga hombe, i lo nyika a moya.
Mat. 27. 50. Luka 23. 46. Joh. 19. 30.
- 38 Ni veli ya tempele yi lo hanzuka kumbiri yi sukela le hehla yi ta cikela lahasi.
Mat. 27. 51. Luka 23. 45.
- 39 Laha na nduna ya zana, leyi yi nga yimile laho mahlweni ka yena, i lo wona lezaku i fisa lezo, a ku ngalo, Ha kunene loyi munhu i wa hi Nwana wa Nungungulu.
Mat. 27. 54. Luka 23. 47.
- 40 Laho kambe ku wa ki kona ba basati ba nga wa langu-tela hi le kule: xikari a nga wa hi kona Maria Magdale-ne, ni Maria nyine wa Jamesi loyi tsongwani na Jose, na Salome;
Mat. 27. 55. Luka 23. 49.
- 41 Labo, lezi a nga wa hi Galile, ba wa lo mu lanzela, ba wa lo mu kozela; ni banwani ba basati laba ba nga kanziya bata naye Jerusalema.
Luka 8. 2, 3.
- 42 Laha kuhlwa makunu ku nga cikele, hakuba gi wa hi siku ga Kulongisela, loko ku hi ku ngalo, hi siku gi nga mahlweni ka sabado,
Mat. 27. 57. Luka 23. 50. Joh. 19. 38.
- 43 Laho ku lota Josefa wa le Aramatia, a nganakana yi

dumileko, yena wutsumbu i cuwukela a mufumo wa Nungungulu; yena hi kutiya i loya ka Pilatu, aya wutisa xirumbi xa Jesu.
Luka 2. 25, 38.

- 44 Pilatu i lo hlamala lezaku kalakale i file: i lo bitana ka yena a nduna ya zana, i lo mu wutisa ku hi xikatanana na a file ke.
- 45 Laha na zi zwile hi ka nduna ya zana, i lo vumela Josefa ku teka a xirumbi.
- 46 Yena i lo xaba a nguwo yo basa, i lo mu cisa, i lo mu songela ngubyeni ya ku basa, i lo lahlela lomo keleni lowu a nga ti kehlele ribyeni; yena i lo wumbuluta a ribye a vala ha gona nyangwa.
Mat. 27. 59. 60. Luka 23. 53. Joh. 19. 40.
- 47 Maria Magdalene ni Maria nyine wa Jose ba lo wona laha a nga bekilwe kona.

XIPIMO 16.

- 1 Ni laha a sabado gi nga wa hunzile, Maria Magdalene, na Maria nyine wa Jamesi, na Salomo, ba lo xaba mafura, kasi bata ba mu tota.
Mat. 28. 1. Luka 23. 56. & 24. 1. Joh. 20. 1.
- 2 Ni punzu wa hombe hi siku go ranga ga sonto, ba lota keleni laha a gambo gi nga tsuwuka.
Luka 24. 1. Joh. 20. 1.
- 3 Bona ba waku xikari ka wutsumbu gabye, Hi mani a ta nga hi wumbulutela a

- ribye nyangweni ya kele ke?
- 4 Na cuwuka le hehla, ba wona lezaku a ribye gi rinzilitilwe le nzako: hakuba gi wa hi ga hombe nguvu.
- 5 Na ba engena keleni, ba lo wona a jaha gi tsamile hi klelweni ga xinene, gi wa ambele a nguwo yo basa; bona ba lo dama.
Luka 24. 3. Joh. 20. 11, 12.
- 6 Yena aku kabye, Mu nga damiswi: mu laba Jesu, wa Nazarata, loyi a nga belelwe: i vukile; a nga kona laha: mangabye, a wutsamo legi ba nga mu bekile kona!
Mat. 28. 5, 6, 7.
- 7 Kanilezi fambani, mu ya byela a bapizani bakwe na Petro, Yena i famba mahlweni ka nwina aya Galile: laho mu ta mu wona kona, kota a nga wula ka nwina.
Mat. 26. 32. xip. 14. 28.
- 8 Bona ba lo huma, ba lo tsumama hi le keleni; hakuba a kururumela ni kuhlmalala ku wa hi na bona: ba wa nga wulangi ncumo ka munhu; hakuba bona ba wa caba.
Mat. 28. 8. Luka 24. 9.
- 9 Makunu na vukile ni punzu hi siku gi ranga ga sonto, i lo woneka kuranga ka Maria Magdalene, ka yena a nga hlongola a nklanu wa madimoni ni mambiri.
Joh. 20. 14. Luka 8. 2.
- 10 Yena i loya ba byela laba ba nga wa hi naye, kota lezi ku nga hi xirilo ni mikosi.
Luka 24. 10. Joh. 20. 18.
- 11 Na bona, laha bona ba zi zwile ku ngalo wa hanya, ni i wonilwe ha yena, a ba wa nga kolwangi.
Luka 24. 11.
- 12 A nzako ka lezo zilo i lo woneka ka banwani bambiri hi xinwani xiyimo, kota ba nga wa famba, ndleleni yabye ba ya tikweni.
Luka 24. 13.
- 13 Bona ba lo famba ba ya byela baseleko: a ba wa kolwanga bona.
- 14 A nzako ka lezo i lo woneka ka bakume ni munwe a wutsumbu gabye kota ba nga wa tsamile za kugeni; i lo ba sola hi kungakolwi kabye ni kunonoha ka timbilu, hakuba a ba kolwangi bona laba ba nga mu wona a nzako na vukile.
Luka 24. 36. Joh. 20. 19. 1 Kor. 15. 5.
- 15 Yena a ku kabye, Fambani nwina tikweni gonkle, mu kanela ivangeli ka zimahwa zonkle.
Mat. 28. 19. Joh. 15. 16. Kol. 1. 23.
- 16 Loyi a kolwako a bapatizwa i ta hanyiswa; kanilezi loyi a nga kolwiko i ta koniwa.
Joh. 3. 18, 36. Mit. 2. 38. & 16. 30, 31, 32. Roma 10, 9. 1 Pet. 3. 21. Joh. 12. 48.
- 17 Lezi ziwoniso zi ta ba lanzele laba ba kolwako: hi bitoga mina ba ta hlongola ma-

- dimoni; ba ta wulawula hi tirimi tiswa;
 Luka 10. 17. Mit. 5. 16. & 8. 7. & 16. 18. & 19. 12. Mit. 2. 4. & 10. 46. & 19. 6. 1 Kor. 12. 10, 28.
- 18 Ba ta koma tinyoka, loku banwa a xilo xokufa, ti nga ta ha ba lomata; ba ta klateka mandla yebye ka bababyi, ba ta ba hanyisa.
 Luka 10. 19. Mit. 28. 5. & 5. 15, 16. & 9. 17. & 28. 8. Jam. 5. 14, 15.
- 19 Lezo a Hosi Jesu, a nzako na wulawulile ka bona, i lo amukelwa hehla tilweni, ni ku tsama hi le canjeni ga xinene ga Nungungulu.
 Mit. 1. 2, 3. & 7. 55. Luka 24. 51.
- 20 Bona ba lo famba, ba ya kanela gonkle wutsamo, a Hosi yi wa tira nabo, i lo tiyisa a mhaka ya ziwoniso zi nga ba lanzela. Amen.
 Mit. 5. 12. & 14. 3. 1 Kor. 2. 4, 5. Heb. 2. 4.

IVANGELI HI KA LUKA.

XIPIMO 1.

- 1 Kotalezi a banyingi ba ringileko a ku hlawutela a masukela ya mahungu laya ma tatisekileko xikari ka hina,
- 2 Kota lezi ba nga ma nyika ka hina, laho hi kusanguleni ba nga bakustumunyu ba mahlo ni zikozeli za mhaka,
 Heb. 2. 3. 1 Pet. 5. 1. 2 Pet. 1. 16. 1 Joh. 1. 1. Marku 1. 1. Joh. 15. 27.
- 3 Zi wonekile kwatsi ka mina kambe, na nzi hlolile ndlelaya zilo zonkle ha kunene ku suka hi leyo ka za kusangula, kutsala ka wena hi kuxaxameta, wena u dumileko ha hombe Teofilu;
 Mit. 1. 1. & 11. 4. & 15. 19, 25, 28. 1 Kor. 7. 40.
- 4 Kasi wena wa fela a ku tiba a zinene hi zilo u gonzisilweko.
 Joh. 20. 31.
- 5 Ku wa hi kona masikwini ya Herodi, a hosi ya le Judia, a mupristi wokari, a bitwako Zakaria, wa klawawa Abija: i wa hi ni wasati wa banhwana ba ka Aroni, ni bito gakwe i wa hi Elisabeti.
 Mat. 2. 1.
- 6 Bonkle ba wa lulamile mahlweni ka Nungungulu, na ba famba hi milayo ni kulya ka Hosi ba wa nga hi na nanzu.
- 7 Ba wa nga hi na nwana, hakuba Elisabeti i wa hi ngonwa, bona bonkle makunu ba wa kosahela.
 Mit. 23. 1. & 24. 16. Fil. 3. 6.
- 8 Makunu na ku mahisile lezo, laha na ha kozela nti-rweni wa wupristi mahlweni ka Nungungulu hi ku xaxamela ka klawawa wakwe,

- 9 Kota a mukuwo wa ntiro wa mupristi, a kuhlawulwa kakwe ku wa hi ku engena lomo tempeleni ya Hosi a hisa a libani.
- 10 Ni xidlemo xonkle xa banhu xi wa hi lahandle xi kombela hi hora ya ku hiswa libani.
Kuv. 8. 3, 4.
- 11 Laho ku lo woneka ka yena a ngelosi ya Hosi na yi yimile hi klelo ga xinene ga alati ga ku hiselwa a libani.
- 12 Zakaria i lo karateka laha a nga yi wona, ni kucaba ku lo cikela kakwe.
xipm. 29. xip. 2. 9. Mit. 10. 4. Kuv. 1. 17.
- 13 Kanilezi a ngelosi yi ku ngalo ka yena, U nga cabi, Zakaria: hakuba a mikombelo ya wena yi zwilwe, ni sati wa wena Elisabeti i ta ku tralela a nwanana, wena u ta cula bito gakwe hi Johani.
xipm. 60. 63.
- 14 Wena u ta ba ni kunengela ni kutsaka; ni banyingi ba ta nengela hi kufralwa kakwe.
xipm. 58.
- 15 Hakuba i ta maha wa hombe mahlweni ya Hosi, yena a nga tanwa a waini, ni kunwa ka ntamo; yena i ta tatiswa hi Moya wa ku Basa, hi lomo rubyini ga nyine wakwe.
xip. 7. 33. Gal. 1. 15.
- 16 Ni banyingi ba banana ba Israeli i ta ba wuyela ka Hosi Nungungulu wabye.
- 17 Yena i ta famba mahlweni

ka ngohe yakwe moyeni wa ntamo wa Elija, akuba a hunzula a timbilu ta bararu ka banana, ni ba ngaingisiko a ku famba hi kuklariha ka loyi wa kululama; ni ku longiselela a Hosi a banhu ba longiselweko yona.

Mat. 11. 14. Marku 9. 12.

- 18 Zakaria a ku ngalo ka ngelosi, Nzi ta tiba hi ku yini lexi? hakuba mina nzi munhu wa kale, ni sati wa mina i kosahela hi malembe manyingi.
- 19 A ngelosi na yi blamula yi te ngalo ka yena, Nzi mina Gabrieli, loye a yimako mahlweni ka Nungungulu; nzi wa lo rumiwa ku ta wulawula ka wena, ni ku neha ka wena laya mahungu yo saseka.
Mat. 18. 10. Heb. 1. 14.
- 20 Wangabye, u ta miyeliswa u nga zi koti ku wulawula, ku kala ku cikela lego siku lezi zilo zi ta nga nga zi mahékile, hakuna wena a ku kolwangi timhaka ta mina, leti ti ta nga tatiseka hi xikati xa tona.
- 21 Ni banhu ba wa labelela Zakaria, ba lo dama laha na a ha hlwela lomo tempeleni.
- 22 Laha na humele, i wa nga zi koti ku wulawula ka bona: ba lo pima lezaku i wonile muwoniso lomo tempeleni: i lo simamisa a maha ziwoniso ka bona, i wa hi mbebebe.

- 23 Na ku mahisile lezo, laha masiku ya kukozele ka yena na ma tatisekile, i loya ndlwini yakwe.
- 24 Anzako ka laya masiku Elisabeti a sati wakwe i lo xura-nyimba; i lo ti fihla a nklanu wa tihweti, aku,
- 25 Zi ngaho yi mahile ka mina a Hosi masakwini yi cuwukileko ka mina, ku susa a tingana ta mina mahlweni ka banhu.
- 26 Makunu hi nklanu wa tihweti ni yinwe a ngelosi Gabrieli yi lo rumiwa hi Nungungulu kuya mutini wa Galile, wu bitwako Nazareta,
- 27 Ka mubulwa wu wutilweko hi munhu loyi a bito gakwe a nga Josefa, wa yindlu ya Davida; a bito ga mubulwa hi Maria.
Mat. 1. 18. xip. 2. 4, 5.
- 28 Yona yi lota ka yena, yi ku ngalo, Xewe, wena u katekisilweko nguvu, a Hosi yi na wena.
xipm. 30.
- 29 Kanilezi yena i lo xaniseka nguvu hi loku kuwula, i lo alakanya yena a ku ngalo kuloswa ka ku fela ku maha yini loku.
xipm. 12.
- 30 Ni ngelosi yi ku ngalo ka yena, U nga cabi, Maria: hakuba wena u kumile kukatekiswa ka Nungungulu.
- 31 Wangabye, u ta xura-nyimba rumbyini ga wena, u ta trala a nwana, u ta cula bito gakwe hi JESU.
Mat. 1. 21. xip. 2. 21.
- 32 Yena i ta maha wa hombe, i ta bitanwa a Nwana wa loyi a nga Hehla-Hehla: ni Hosi Nungungulu i ta mu nyika xitsamo xa raru wakwe Davida:
Marku 5. 7. Kuv. 3. 7.
- 33 Yena i ta fumela hehla ka yindlu ya Jakobe kala kupinzika; a mufumo wakwe cima wu nga ta gumelwa.
Joh. 12. 34. Heb. 1. 8.
- 34 Maria a ku ka ngelosi, Zi ta maheka hi ku yini lezi, na u wona lezaku a nzi tibi wanuna?
- 35 Ni ngelosi yi lo hlamula yi ku ngalo ka yena, A Moya wa ku Basa wu tata hehla ka wena, ni ntamo wa loyi a nga Hehla-Hehla wu tata ku finengeta: hikwalaho lexi xi ta nga tralwa xi ta bitywa xo basa, a Nwana wa Nungungulu.
Mat. 1. 20. & 14. 33. & 26. 63, 64. Marku 1. 1. Joh. 1. 34. & 20. 31. Mit. 8. 37. Roma 1. 4.
- 36 Mangabye, Elisabeti makwenu, yenawu i xurile nyimba ya nisanyana wukosaneni gakwe: leyi hi hweti ya wunklanu ni yinwe ka yena loyi ba nga ku i ngonwa.
- 37 Hakuba a yi kona mhaka ya Nungungulu yi ta nga vumala ntamo.
Mat. 19. 26. Marku 10. 27. xip. 18. 27. Roma 4. 21.
- 38 Maria a ku ngalo, Languta, a nanza ga Hosi; a ku ma-

- heke ka mina kota a mha-
ka ya wena. Ni ngelosi yi
lo suka ka yena.
- 39 Maria i lo suka hi ka lawo
masiku i loya tikweni ga zi-
tsunga hi kuhaklisa, muti-
ni wa le Juda;
- 40 I loya engena ndlwini ya
Zakaria i lo losa Elisabeti.
- 41 Na ku mahisile lezo, Laha
na Elisabeti na a zwile
kulosiwa ka Maria, a xi-
nwanana xi lo tsukumatsu-
kuma rubyini gakwe; na
Elisabeti i wa lo tatiswa hi
Moya wa ku Basa;
- 42 I lo klakusa a gezu gakwe
hi ku wulawula ka hombe,
a ku ngalo, U katekisilwe
wena xikari ka ba basati,
yi katekisilwe ni mbewu ya
nyimba ya wena.
xipm. 28.
- 43 Xita hi kwihi lexi ka mina,
lezaku a nyine wa Hosi ya
mina i tata ka mina ke ?
- 44 Hakuba languta, laha na
gezu ga kulosa ka wena gi
tile tindlebeni ta mina, a
nwanana i lo tsukumatsu-
kuma nyimbeni ya mina hi
kutsaka.
- 45 I katekile yena loyi a nga
kolilwe; hakuba ka yena ku-
tatatiseka a zilo lezi zi wula-
wulilweko ha yena hi Hosi.
- 46 Maria a ku ngalo,
A muhefemulo wa mina
wu dumisa a Hosi.
- 47 Ni moya wa mina wa tsa-
ka ha Nungungulu Mu-
hanyisi wa mina.
- 48 Hakuba i cuwukile a wu-
lahasi ga nanza gakwe:
Hakuba wangabye, ku
suka lezi zonkole a zizuku-
lwana zi ta nzi bitana ku
ngalo nzi katekile.
xip. 11. 27.
- 49 Hakuba loyi a nga ni nta-
mo i mahile ka mina a
zilo za hombe nguvu; gi
basile a bito gakwe.
- 50 Ni wuxinji gakwe gi ka
zizukulwana ni zizuku-
lwana ka bona laba ba
mu cabako.
- 51 Yena i kangetile a ntamo
wakwe hi woko gakwe;
yena i hangalasile a ba ti
ku kumukisako kualaka-
nyeni ka timbilu tabye.
1 Pet. 5. 5.
- 52 I wisile tihosi zitsanweni
zabye, i klakusile laba ba
nga lahasi.
- 53 Laba ba zwako ndlala i
ba xurisile hi zilo zo sase-
ka; laba ba fumileko i ba
fambisa na ba hi haba
ncumo.
- 54 Yena i vunile Israeli a na-
nza gakwe, kasi a fela ku
alakanya wuxinji
- 55 (Kotalezi a nga wulawu-
la ka bararu ba hina) ka
Abrahamani ni mbewu ya-
kwe kala kupinzuka.
Roma 11. 28. Gal. 3. 16.
- 56 Maria i lo tsama na yena
tihweti tinharu, i lo wuya
le ndlwini yakwe.
- 57 Makunu a xikati xa Elisa-
beti xilo tatiseka kasi a fela

- kuhefemula; yena i lo trala nisanyana.
- 58 A baakelane bakwe ni maxaka yakwe ba lozwa lezaku a Hosi yi wonkelisile a wuxinji ga yona ha yena; ba lo tsaka zinwe na yena.
xipm. 14.
- 59 Na ku mahisile lezo hi masiku ya nklanu ni manharu, lezi ba nga ta mu maha a kwera a nwanana; ba wa ranza ku nga ba mu cula a bito ga Zakaria, ba vuxa a bito ga raru wakwe.
- 60 Ni nyine wakwe i lo hlamula a ku ngalo, A zi ngaho; nga a culiwa ku ngalo hi Johani.
xipm. 13.
- 61 Bona ba te ngalo ka yena, A nga kona wa xaka ga nwina a bitwako hi bito legi.
- 62 Bona ba lo maha xiwoniso ka raru wakwe, lezaku i ranza ku nga a bitiwa hi ku yini yena.
- 63 Yena i lo wutisa a mezana ya kutsalela kona, yena i lo tsala, aku, A bito gakwe hi Johani. Ba lo hlamala bonkle.
xipm. 13.
- 64 Kalakale a nomu wakwe wu la su vululeka, ni lirimi lakwe li lo klakleka yena i lo kaneka, na a bonga Nungungulu.
xipm. 20.
- 65 Ni kucaba ku lota ka bona bonkle ba akileko kusuhani nabo: leti timhaka tonkle ti zwakala tikweni gonkle ga zitsunga ga Judia.
xipm. 39.
- 66 Ni bonkla laba ba nga tizwa ba lo ti beka lomo mbilwini wabye, baku, Kunene i ta maha a nwanana wa ku yini loyi ke? Hakuba a canja ga Hosi gi lo na yena.
xip. 2. 19, 51. Mit. 11. 21.
- 67 Ni raru wakwe Zakaria i wa tatisilwe hi Moya wa ku Basa i profeta, aku,
- 68 Yi katekisilwe a Hosi, Nungungulu wa Israeli; Hakuba i ba enzele i mahile ku klakliwa ka banhu bakwe,
xip. 7. 16.
- 69 I humesile a lihonzo la kuhanyisa ka hina ndlwini ya nanza gakwe Davida
- 70 (Kotalezi a nga kanela hi milomu ya baprofeti bakwe bobasa laba ba nga hi kona cima kusangula a tiko),
Mit. 3. 21. Roma 1. 2.
- 71 A ku hi hanyisa balaleni ba hina, ni le mandleni ya bona laba ba hi bengako;
- 72 Ni ku wonisa a wuxinji gi nga wa wulilwe ka bararu ba hina, ni ku alakanya xivumelwano xakwe xo basa:
xipm. 54.
- 73 A xifungo lexi a nga hlamanya ka Abrahamama a raru wa hina,
Heb. 6. 13, 17.
- 74 A kuba a hi nyika lezaku

- hi *kla*kliwa ka balala ba hina, hi mu kozela na hi nga hi na kucaba,
Roma 6. 18, 22. Heb. 9. 14.
- 75 Le kubaseni ni le kululameni mahlweni ka yena wonkle a masiku ya hina.
Efe. 4. 24. 2 Tesa. 2. 18. 2 Tim. 1. 9. Tit. 2. 12. 1 Pet. 1. 15. 2 Pet. 1. 4.
- 76 Ina, wenawu, *nwanana*, u ta bitanwa muprofeti wa loyi a nga Hehle-Hehla: hakuba u ta famba mahlweni ka ngohe ya Hosi a ku longisela a tindlela takwe;
Mat. 11. 10. xipm. 17.
- 77 A ku nyika a kutibiwa ka kuhanyiswa ka banhu bakwe ku tsetselelweni ka zonho zabye,
Marku 1. 4. xip. 3. 3.
- 78 Hakuba hi wuxinji ga Nungungulu wa hina, lego hi kuca ka le hehla a ta nga hi enzela ha gona,
- 79 A kuwoninga ka bona laba ba tsamileko munyameni ni le nzutini wa kufa; a kangeta mikonzo ya hina ndleleni ya kurula.
Mat. 4. 16. Mit. 26. 18.
- 80 Ni *nwanana* i lo kula, i lo ngangamukelana hi ntamo moyeni, i wa hi le xiwuleni ku kala sikwini ga ku wonkeliswa kakwe ka Israeli.
xip. 2. 40. Mat. 3. 1. & 11. 7.
- Augustu, a kuba a tiko gonkle gi tsalelwa.
- 2 Loku ku wa hi kutsala kusangula laha Kurenio a nga wa hi nduna ya le Siria.
Mit. 5. 37.
- 3 Bonkle ba lo famba a ku ya ti tsala wutsumbu, loyi ni loyi i waya mutini wa ba ka kabye.
- 4 Josefa kambe i lo kanziya hi le Galile, hi le mutini wa le Nazareta, ata Judia, mutini wa Davida, lowu wu bitwako Betlehema, hakuba yena i wa hi wa yindlu ni wa le ngangweni wa Davida;
Joh. 7. 42. Mat. 1. 16. xip. 1. 27.
- 5 A ti tsalela a wutsumbu gakwe zinwe na Maria, loyi a nga wa wutilwe ha yena, i wa lo sika hi nyimba.
Mat. 1. 18. xip. 1. 27.
- 6 Na ku mahisile lezo, laha ba nga wa hi leyo, a masiku ma lo tatiseka lezaku i ta hefemula.
- 7 Yena i lo trala a nisanyana wakwe wa matewula; i lo mu petsela lomo dzobyeni, i lo mu lata lomo xigowolwani, hakuba ba wa nga hi na wutsamo lomo ndlwini ya bapfumba.
Mat. 1. 25.
- 8 Leyo ku wa hi kona a bari-si ka gwalego tiko ba nga wa tsamile mikobeni, ba nga wa labelela ni wusiku a miklambi yabye.
- 9 Ni ngelosi ya Hosi yi lo yima ka bona, ni wukosi ga

XIPIMO 2.

- 1 Makunu na ku mahisile lezo ka lawo masiku, ku lo biwahungu hi le ka Kesari

- Hosi gi lo ngangamela gi lo ba ranzela : bona ba wa la su cu hi kucaba.
xip. 1. 12.
- 10 Ni ngelosi yi te nga lo kabye, Mu nga cabi ; hakuba mangabye, nza mu nehela *nwina* a mahungu yo saseka ya kutsaka ka hombe ka laya ma ta nga ba ka banhu bonkle :
Mat. 28. 19. Marku 1. 15. xipm. 31, 32. xip. 24. 47. Kol. 1. 23.
- 11 Hakuba kutrelwe ka *nwina* legi siku mutini wa Davida a Muhanyisi, loyi a nga Kristu a Hosi.
Mat. 1. 16, 21. & 16. 16. xip. 1. 43. Mit. 2. 36. & 10. 86. Fil. 2. 11.
- 12 Lexi hi xiwoniso ka *nwina*; *Nwina* mu ta kuma a *nwanana* na petselwe lomo dzobyeni, na a latilwe lomo xigowolweni.
- 13 Ni kalakale laho ku wa hi zinwe ni ngelosi a mabandla ya le tilweni na ma dumisa Nungungulu, maku,
Heb. 1. 14. Kuv. 5. 11.
- 14 A wukosi ka Nungungulu le hehla, ni misabeni a kurula ka banhu ku hi ka bona a xalaliswako ha bona.
xip. 1. 79. & 19. 38. Efe. 1. 6. & 2. 4, 7, 17. & 3. 10, 21. Kuv. 5. 11, 13. Roma 5. 1. Kol. 1. 20. Joh. 3. 16. 2 Tesa. 2. 16. 1 Joh. 4. 9, 10.
- 15 Na ku mahisile lezo, laha na tingelosi ti fambile ka bona tiya le tilweni, a barisi ba ku ka munwe ni munwani, A hi fambeni makunu kona Betlehema, hi ya wona xilo lexi xi mahekileko, lexi a Hosi yi xi tibekiseleko ka hina.
- 16 Bona ba lota hi kuka klisa, ba ta ba kuma bona Maria ni Josefa, ni *nwanana* na a latilwe xigowolweni.
- 17 Laha bona na ba zi wonile, ba lo tibekisa a kuwula loku ku nga wulawulilwe kabye hi loyi a *nwanana*.
- 18 Bonkle laba ba nga wa zi lezi zi nga wa wulawulilwe ka bona hi barisi.
- 19 Kanilezi Maria i lo hlayisa konkle loku kuwula, a ku alakanya mbilwini yakwe.
xip. 1. 66. xipm. 57.
- 20 Ni barisi ba lo wuya, na ba dumisa ba bonga Nungungulu hi zilo zonkle lezi ba nga wa zi zwile ba zi wonile, kota lezi ku nga wulawulilwe kabye.
- 21 Laha a nklanu wa masiku ni manharu na ma tatisekile kasi a ku mu maha kwera, a bito gakwe gi lo culwa JESU, lego gi nga wa culilwe hi ngelosi hi mahlwani na a nga se ku xurwa nyimba.
Mat. 1. 21, 25. xip. 1. 31, 59.
- 22 Laha a masiku ya kubasi-swa kabye kota nayo wa Mosi ma nga wa tatisekile, ba lo kanziya naye Jerusalema, a ku ta mu nyikela ka Hosi
- 23 (Kota ku tsalilweko nayweni wa Hosi, Bonklelele a ba

- banuna laba ba vululako marumbu ba ta bitanwa bobasa ka Hosi),
- 24 A ku nyikelwa a munyike-lo kota lezi zi tsalilweko nayweni wa Hosi, A matuba mambiri, kutani mavinyani maswa ya zipomba.
- 25 Languta, ku wa hi kona munhu leyo Jerusalema, loyi a bito gakwe a nga wa hi Simeoni; loyi munhu i walulamile a kolekako, na langutela a kutangaliswa ka Israeli: ni Moya wa ku Basa wu wa hi na yena.
Marku 15. 43. xipm. 38.
- 26 Ku wa wonisilwe ka yena hi Moya wa ku Basa, lezaku a nga ta wona kufa, hi mahlweni na a nga se ku wona Kristu a Hosi.
Heb. 11. 5.
- 27 Yena i lotta hi ka Moya lomo tempeleni: laha a batrali ba mu engenisile a nwanana Jesu, kasi ba fela ku maha ka yena kota a mu-kuwo wa nayo,
Mat. 4. 1.
- 28 Zonake i lo mu amukela a mu angatela mawokweni yakwe, i ko katekisa Nungungulu, a ku ngalo,
- 29 Makunu nga nanza ga wena gi famba, O Hosi, kota a mhaka ya wena, hi kurula;
Fil. 1. 23.
- 30 Hakuba a mahlo ya mina wa wonile kuhanyisa ka wena,
xip. 3. 6.
- 31 Loku u nga ku longisela mahlweni ka tingohe ta banhu bon/le;
- 32 A kuwonekela ka ku wokinga ba Matiko, ni wukosi ga banhu ba wena ba Israeli.
Mat. 4. 16. Mit. 13. 47. & 28. 28.
- 33 A raru wakwe ni nyine ba wa hlamala hi lezi zilo zingwa wa wulawulilwe hi kota ya yena;
- 34 Na Simeoni i lo ba katekisa, a ku ngalo ka Maria nyine wakwe, Languta, loyi a nwanana i yimilwe hi kuwa ni kuvuka ka banyingi ba Israeli; ni ku maha xiwoniso lexi xi kanetilweko;
Mat. 21. 44. Roma 9. 32, 33. 1 Kor. 1. 23, 24. 2 Kor. 2. 16. 1 Pet. 2. 7, 8. Mit. 28. 22.
- 35 Ina na wena a supado yi ta tsemakanya a muhefemulo wa wena; kasi a kualakanya ka timbilu ta banyingi ka ta wonekeliswa.
Joh. 19. 25.
- 36 Ku wa hi kona a munwe Ana, a muprofeti wa wasati, a nhanyana wa Fanueli, wa li xaka la Axeri (yena i wa kosahela, na a wa tsanile ni wanuna nklanu ni mambiri a malembe ku sukela wubulweni gakwe,
- 37 Yena i wa hi noni a nklanu wa makumi ni makumi manharu a malembe ni mune), i wa nga suki le tempeleni, na kozela hi kuyila ni mikombelo wusiku ni mumu.
Mit. 26. 7. 1 Tim. 5. 5.
- 38 Na wata hi walexo xikati, i lo nyika kubonga ka Nungungulu, i lo kanela ha

yena ka bonkle laba ba nga
cuwukela kuklakiswa ka
Jerusalema.

Marku 15. 43. xipm. 25. xip. 24. 21.

39 Ni laha na ba mbetile a zilo
zonkle kota hi ka nayo wa
Hosi, ba wuya le Galile,
mutini wabye Nazareta.

40 Ni nwanana i lo kula, i wa
hi ni ntamo, i lo tatiswa hi
kuklariha: ni wuxinji ga
Nungungulu gi wa hi ka
yena.

xip. 1. 80. xipm. 52.

41 Ni batrali bakwe ba wa fa-
mba malembe wonkle Jeru-
salema mubuzweni wa pa-
sika.

42 Laha a nga wa hi ni kume
ni mambiri a malembe a
tanga yakwe, ba lo kanziya
kota a mukuwo wa mubu-
zo;

43 Laha bona na ba tatisile a
masiku, kota ba nga wa ha
wuya, a mufana Jesu i lo
sala le nzako le Jerusalema;
batrali bakwe ba wa nga zi
tibangi;

44 Kanilezi ba wa alakanya le-
zaku i kona xikari ka kabye,
ba lo famba a pfuka wa si-
ku; ha lo mu laba xikari ka
maxaka yabye ni ka ba tolo-
beleneko nabo:

45 Laha na ba nga mu kuma-
ngi, ba lo klelela Jerusalema,
na ba laba yena.

46 Na ku mahisile lezo, a nza-
ko ka masiku manharu ba
lo mu kuma lomo tempele-

ni, na tsamile xikari ka
masingalakati, na a bazwa,
na ba wutisa ziwutiso,

47 Ni bonkle laba ba nga wa
muzwa ba lo damiswa hi
kupima kakwe ni kuhla-
mula kakwe.

Mat. 7. 28. Marku 1. 22. xip. 4. 22, 32.
Joh. 7. 15, 46.

48 Laha bona na mu wonile,
ba lo hlamaliswa: ni nyine
wakwe a ku ngalo ka yena,
Nwananga, u hi mafele yi-
ni a za ku ngahi ke? wa-
ngabye, a raru wa wena na
mina hi wa ku laba hi ku-
xaniseka.

49 Yena a ku ngalo kabye, Mu
wa nzi laba hi ku yini ke?
mu wa nga zi tibi lezaku
nga nzi hi lomo ndlwini ka
Dadani ke?

Joh. 2. 16.

50 Bona a ba pimangi loku
kuwula a nga wula ka bo-
na.

xip. 9. 45. & 18. 34.

51 Yena i lo relela nabo, i lota
Nazareta; yena i wa ingisa
ka bona: a nyine wakwe i
lo hlayisa loku kuwula mbi-
lwini yakwe.

xipm. 19.

52 Ni Jesu i lo humelela hi
kuklariha ni wukulu, i wa-
ranzwa hi Nungungulu ni
banhu.

xipm. 40.

XIPIMO 3.

1 Makunu hi lembe ga kume
ni nklanu ga kufuma ka
Tibiriusi Kesari, Pontio Pi-
latu i wa hi mufumeli wa

- Judia, ni Herodi i wa hi nduna ya le Galile, na Filipu makabye wakwe i wa nduna ya tiko ga le Iturea ni Trakoniti, na Lusanio i wa hi nduna ya le Abilene,
- 2 Ni wupristini ga hombe ga Anasi na Kaiafasi, a mhaka ya Nungungulu i lota ka Johani a *nwana* wa Zakaria le xiwuleni.
Joh. 11. 49, 51. & 18. 13. Mit. 4. 6.
- 3 I lota matikweni wonkle ma renzelekeleko Jordani, na a kanela a kubapatizwa ka kuhunzuluka ni kutsetselelwa ka zonho;
Mat. 3. 1. Marku 1. 4. xip. 1. 77.
- 4 Kota lezi ku nga tsalilwe bukweni ga Isaya muprofeti,
Gezu ga munwe a bitanako xiwuleni, Longisani *nwina* a ndlela ya Hosi, mu maha mipfukla ya kona yi lulama.
Mat. 3. 3. Marku 1. 3. Joh. 1. 23.
- 5 Ni minzelelo yonkle yi ta seletelwa, zonkle zitsunga ni zitsungana zi ta nehiwa lahasi; ni kugombonyeka ku ta lulamiswa, ni tindlela ta magomagoma ti ecetelwa;
- 6 Ni nyama yonkle yi ta wona kuhanyisa ka Nungungulu.
xip. 2. 10.
- 7 Hikwalaho i te ngalo ka zidlemo lezi zi ngaya kuya bapatizwa ha yena, *Nwina* tralo wa mapiri, hi mani a mu layako ku caba a kulo gi tako ke?
Mat. 3. 7.
- 8 Hiwalaho humesani a mihanzo yi faneleko kuhunzuluka, mu nga sanguli ku wula hi ka wutsumbu ga *nwina*, Hi na Abrahamama a Dadani wa hina: hakubanza wula ka *nwina*, lezaku Nungungulu hi laya maribye wa zi kota ku vuxela Abrahamama a banana.
- 9 Hambu makunu xihloka a xi bekilwe mutswini wa tisinya: tonklelele tisinya ti nga traliko mihanzo yo naziha ti ta gawulwa, ti hoxwa nzilweni.
Mat. 7. 19.
- 10 Ni zidlemo zi lo mu wutisa, ziku, Zonake hi yimelwe hi ku maha yini ke?
Mit. 2. 37.
- 11 Yena i lo hlamula a ku ngalo kabye, Loyi a nga ni mabaji mambiri, a mu nyike loyi a vumalako; ni loyi a nga ni za kuga; a mahe kota lezo.
xip. 11. 41. 2 Kor. 8. 14. Jam. 2. 15, 16. 1 Joh. 3. 17. & 4. 20.
- 12 Laho kambe ku lota a bahlengisi ku bapatizwa, bona ba te ngalo ka yena, Mugo nzisi, hi ta maha yini ke?
Mat. 21. 32. xip. 7. 29.
- 13 Yena a ku ngalo ka bona, Mu nga tekeli munhu ku hunza lezi mu yimiselweko.
xip. 19. 8.
- 14 Ni ba kasodoro kambe ba lo mu wutisa, baku, hinawu, hi ta maha yini ke? yena

- a ku ngalo ka bona, Mu nga wu^kleli munhu ncumo, mu nga teki xilo xi nga faneliko; eneliswani hi kurihwa ka *n*wina.
- 15 Kota lezi a banhu ba nga cuwukela, a banhu bon^kle ba wa wulawula timbilwini tabye hi kota ya Johani, lezaku kutani hi Kristu;
- 16 Johani i lo hlamula, aku ka bona bon^kle, Mina ha kune ne nzi mu bapaliza hi mati; kanilezi wa hata loyi a nga ni ntamo ku nzi hunza, loyi a tingoti ta zilato zakwe nzi nga fanelangiko ku ti *k*lakla: yena i ta mu bapaliza hi Moya wa ku Basa ni nzilo:
Mat. 3. 11.
- 17 Loyi a lihlelo lakwe li nga canjeni gakwe, loyi a ta nga heherisisa a mabele yakwe, i ta hlengeletela a mabele yakwe magombeni yakwe; kanilezi a mungu i ta wu hisa hi nzilo wu nga timekiko.
Mat. 13. 30.
- 18 Hi kunwani kulaya kotala hikwalaho i lo kanela a mahungu yo saseka ka banhu;
- 19 Kanilezi Herodi a nduna, na kawukilwe ha yena hi kota ya Herodia a sati wa makabye, ni zilo zon^kle za kubiha lezi Herodi a nga wa zi mahile,
Mat. 14. 3. Marku 6. 17.
- 20 I lo engeta ni lexi hehla ka
- zona zon^kle, lezaku i lo valela Johani paxweni.
- 21 Makunu na ku mahisile lezo, laha a banhu bon^kle na ba bapalizilwe, kasi, Jesu kambe na bapalizilwe, na kombela, ni tilo gi lo vululwa,
Mat. 3. 13. Joh. 1. 32.
- 22 Ni Moya wa ku Basa wu lo relela hi dzumba, kota a tuba, hehla ka yena, ni gezu gi ta hi le tilweni, Wena u Nwana wa mina a ranzilweko; hi ka wena nza xalaliswa ha kunene.
- 23 Ni Jesu a wutsumbu gakwe, laha a nga wa sangula ku gonzisa, i wa hi ni makume manharu ya malembe a tanga yakwe, na a wa hi *n*wana (kota ku nga hlambanyiswa) wa Josefa, *n*wana wa Heli,
Mat. 13. 55. Joh. 6. 42.
- 24 I *n*wana wa Matati, *n*wana wa Levi, *n*wana wa Melki, *n*wana wa Jonai, a *n*wana wa Josefa,
- 25 *N*wana wa Matatiasi, *n*wana wa Amosi, *n*wana wa Nahumi, *n*wana wa Esli, *n*wana wa Nagai,
- 26 *N*wana wa Mati, *n*wana wa Matatiasi, *n*wana wa Semeini,
- 27 *N*wana wa Joseki, *n*wana wa Joda, *n*wana wa Joana, *n*wana wa Resa, *n*wana wa Zerubabeli, *n*wana wa Xealtieli, *n*wana wa Neri,

- 28 *Nwana wa Melki, nwana wa Addi, nwana wa Kosama, nwana wa Elmadamu, nwana wa Eri,*
- 29 *Nwana wa Jesu, nwana wa Eliezari, nwana wa Jorami, nwana wa Matati, nwana wa Levi,*
- 30 *Nwana wa Simeoni, nwana wa Juda, nwana wa Josefa, nwana wa Jonami, nwana wa Eliakimu,*
- 31 *Nwana wa Melea, nwana wa Manana, nwana wa Matata, nwana wa Natani, nwana wa Davida,*
- 32 *Nwana wa Jese, nwana wa Obedi, nwana wa Boazi, nwana wa Salmoni, nwana wa Nasoni,*
- 33 *Nwana wa Amidaba, nwana wa Arni, nwana wa Esroni, nwana wa Parezi, nwana wa Juda,*
- 34 *Nwana wa Jakobe, nwana wa Isaka, nwana wa Abrahamama, nwana wa Tera, nwana wa Nahora,*
- 35 *Nwana wa Serugi, nwana wa Rewu, nwana wa Pelegi, nwana wa Eberi, nwana wa Xila,*
- 36 *Nwana wa Kanani, nwana wa Arfaxadi, nwana wa Xemi, nwana wa Noa, nwana wa Lameka,*
- 37 *Nwana wa Metusela, nwana wa Enoke, nwana wa Jaredi, nwana wa Mahalaleli, nwana wa Kanani,*
- 38 *Nwana wa Enosi, nwana wa Sete, nwana wa Adamu, nwana wa Nungungulu.*

XIPIMO 4.

- 1 Ni Jesu, na tatiswa hi Moya wa ku Basa, i lo wuya hi le Jordani, i lo yiswa hi Moya xiwuleni a mune wa makume ya masiku,
Mat. 4. 1. Marku 1. 12. xip. 2. 27. xipm. 14.
- 2 Na ringiwa hi Satani. A nga wa ngagi ncumo ka lawo masiku: laha ma nga wa mbetekile, i lozwa ndlala.
- 3 Ni Satani i te ngalo ka yena, Loku wena u wa nga u hi *Nwana wa Nungungulu*, laya a ribye legi gi mahiswa a zibaba.
- 4 Jesu i lo hlamula ka yena, Ku tsalilwe, A Munhu a nga na ku hanya hi hi xibaba xoce.
- 5 I lo mu kanziyisa, a lo mu kombisa a mifumo yonkle ya tiko hi xikatana.
- 6 Ni Satani a ku ngalo ka yena, Nzi ta nyika ka wena yonkle leyi mifumo, ni wukosi ga yona: hakuba yi nyikilwe ka mina; ni ka loyi nzi mu ranzako nza mu nyika.
Joh. 12. 31. & 14. 30. Kuv. 13. 2, 7.
- 7 Hikwalaho loku wena u ta kozela mahlweni ka mina, yonkle yi ta maha ya wena.
- 8 Jesu i lo hlamula a ku ngalo ka yena, Ku tsalilwe, Wena u ta kozela a Hosi Nungungulu wa wena, yena yece wena u ta nga mu kozela.
- 9 I lo mu yisa Jerusalema, i lo mu yimisa xi xungweni

- xa tempeli, a ku ngalo ka yena, Loku wena u hi Nwana wa Nungungulu, hoxa a wutsumbu ga wena hi leno: Mat. 4. 5.
- 10 Hakuba ku tsalilwe, Yena i ta laya tingelosi takwe ha wena, ti ta ku gonga:
- 11 Ni kambe, Ni mandleni ya tona ti ta ku kamukela, u nga ta ku u kuyuka konzo wa wena ribyeni.
- 12 Jesu i lo hlamula a ku ngalo ka yena, Ku te ngalo, Wena u ta nga ringi a Hosi Nungungulu wa wena.
- 13 Laha na Satani na a mbetile kuringa konklelele, i lo suka ka yena xikatana. Joh. 14. 30. Heb. 4. 15.
- 14 Jesu i lo wuya hi ntamo wa ka Moya le Galile: ni wudumo gi lo zwakala ha yena tikweni gonkle ga leyo. Mat. 4. 12. Joh. 4. 43. xipm. 1. Mit. 10. 37.
- 15 Yena i lo gonzisa masinagogeni yabye, na dumiswa hi bonkle.
- 16 Yena i lota Nazareta, laho a nga wundlwiwa kona: i lo engena, ku kota mukuwo wakwe, a sinagogeni hi siku ga sabado, i lo yima ku gonza. Mat. 2. 23. & 13. 54. Marku 6. 1. Mit. 13. 14. & 17. 2.
- 17 Laho ku lo nyikiwa ka yena a buku ga muprofeti Isaya. I lo vulula a buku, i lo kuma a wutsamo laho ku nga wa tsalilwe.
- 18 A Moya wa Hosi wu le hehla ka mina, Hakuba yi nzi hlawulile ku kanela a mahungu yo saseka ka zisiwana: yena i nzi rumile kuba hungu hi kuklakliswa ka ba bohilweko, ni kuhanyisa ku wona ka zikumu, ni ku klaklisa laba ba karatwako,
- 19 Ni kuba hungu hi lembe gi amukelekako ga Hosi.
- 20 Yena i lo gi vala a buku, i lo gi wuyisela ka nanza, i lo tsama lahasi: ni mahlo ya bona bonkle ba nga wa hi sinagogeni ma lo mu cuwukisisa.
- 21 Yena i lo sangula ku wula ka bona, Nyamukla lowu mutsalo wu tatisekile tindlebeni ta nwina.
- 22 Bonkle ba lo maha wukustumunyu ha yena, ba lo hlamala hi timhaka ta wuxinji ti nga huma hi le nonwini wa yena: bona ba te ngalo, Loyi a nwana wa Josefa ke? Mat. 13. 54. Marku 6. 2. xip. 2. 47. Joh. 6. 42.
- 23 Yena i te ngalo kabye, Ha kunene mu ta wula ka mina lowu mufananiso, Nanga, hanyisa wutsumbu ga wena: zonkle lezi hi zi zwileko zi mahile Kapernaume, zi mahhe kambe ni laha tikweni ga wena. Mat. 4. 13. & 11. 23. & 13. 54. Marku 6. 1.

- 24 I te ngalo, Hizinine nza wula ka *nwina*, A ku kona a muprofeti a amukelekako tikweni ga le kabye.
Mat. 13. 57. Marku 6. 4. Joh. 4. 44.
- 25 Kanilezi ha kunene nza wula ka *nwina*, Ku wa hi kona a tinoni totala masikwini ya Elija, laha tilo gi nga wa valilwe a malembe manharu ni *nklanu* wa tihweti ni yinwe, laho ku nga wa hi kona a *ndlala* ya hombe misabeni yonkle;
Jam. 5. 17.
- 26 Ni ka munwe wa bona Elija a nga wa rumelwangi, kanilezi ka mu Zerafati, tikweni ga le Sidoni, ka wasati a nga hi noni.
- 27 Ku wa kona tihlokonho ka Israeli xikatini xa Elixa muprofeti; ni ka munwe wa bona a nga wa nga basisiwangi, kanilezi yena Nana yece a mu Siria.
- 28 Ni bonkle ba wa lo tatiswa hi zanga lomo sinagogeni, kota lezi ba nga wa zwile lezi zilo;
- 29 Bona ba lo suka, ba lo mu humesa lahandle ka muti, ba lo mu yisa le gwitsini ga xitsunga le xi wu akilweko kona muti wabye, kasi ba fela ku mu susumetela hi hloko yakwe lahasi.
- 30 Kanilezi yena na tsemakanya xikari kabye a ti fambela.
Joh. 8. 59. & 10. 39.
- 31 Yena i lo relela Kapernaume, a muti wa le Galile.
- I wa ba gonzisa hi siku ga sabado:
Mat. 4. 13. Marku 1. 21.
- 32 Laho ba wa dama hi kugonzisa kakwe; hakuba a timhaka takwe ti wa hi ni ntamo.
Mat. 7. 28, 29. Tit. 2. 15.
- 33 Lomo sinagogeni ku wa hi kona munhu, a nga wa hi ni moya wa dimoni gobiha; i lo bitana nguvu hi gezu ga hombe,
Marku 1. 23.
- 34 Hiye! hi na ni yini na wena, wena Jesu wa Nazareta ke? wena u tile ku hi lobisa ke? nza ku tiba ku ngalo wena hi wena mani, u hi loyi wa ku Basa wa Nungungulu.
xipm. 41. xip. 1. 35.
- 35 Jesu i lo wu kawuka, aku, Miyela, u huma ka yena. Laha na dimoni gi mu puluwunzisile lahasi xikari, gi lo huma ka yena, na gi nga mu lamatangi.
- 36 Ni kudama ku lota ka bonkle, bona ba lo wulawula katiginwe, munwe ni munwani baku, I mhaka ya ku yini leyi ke? hakuba hi mitamo ni ntamo wa laya a mimoya ya kubiha, yi mu ingisa.
- 37 Ku lo famba a kuzwakala ka yena ka wutsamo gonkle tikweni gonkle ga kona.
- 38 I lo suka sinagogeni, i lo engena *ndlwini* ya Simoni. A mukokati wa Simoni i wa babya hi feberi ya ho-

mbe; laho ba lo mu kombe-
la ha yena.

Mat. 8. 14. Marku 1. 29.

39 Yena ilo yima ka yena, i lo kawuka a feberi; yi lo mu tsika: kalakale i lo suka a ba kozela.

40 Ni laha a gambo gi nga wa pela, ni bonkle laba ba nga wa babya hi tingumbe ti hambeneko ba lo ba neha ka yena; yena i lo klateka a mandla ka bonklelele ba bona, i lo ba hanyisa.

Mat. 8. 16. Marku 1. 32.

41 Ni madimoni kambe ma lo huma ka banyingi, na ma bitana, na maku, Wena u Nwana wa Nungungulu. Na a ma kawuka, i wa nga ma vumeli ku wulawula, hakuba woña ma wa zi tiba lezaku u hi Kristu.

Marku 1. 25, 34. & 3. 11. xipm. 34, 35.

42 Laha gi nga wa cile, yena i lo huma aya wutsanweni ga xiwunza: ni xidlema xi wa mu laba, ba lota ka yena, na ba ranza ku nga a tsama yena a nga suki ka bona.

Marku 1. 35.

43 Kanilezi yena a ku ngalo kabye, Mina nzi yimelwe hi ku kanela a mahungu yo saseka ka yinwani a miti kambe: hakuba hikwalaho nzi lo rumelwa.

44 Yena i wa kanela sinago-
geni ga le Galile.

Marku 1. 39.

XIPIMO 5.

1 Makunu na ku mahisile lezo, kota lezi a zidlema zi nga wa tsimbeketana ka yena ni kuzwa a mhaka ya Nungungulu, lezo i wa yimile hi tiba ga le Genesareta;

Mat. 4. 18. Marku 1. 16.

2 I lo wona tingalaba timbiri ti nga wa yimile tiben: kanilezi a bakukuti ba wa humele ka tona, ba wa hlaza tikoka tabye.

3 Yena i lo engena ka yinwe ya tingalaba, leyi yi nga wa hi ya Simoni, yena i lo mu wutisa a kuba a nikinya kutsongwani lomo matini. Yena i lo tsama i lo gonzisa a zidlema lomo ngalabeni.

4 Laha na a mbetile ku kanela, a ku ngalo ka Simoni, Nikinyela nonzweni, u klonweka tikoka ta nwina zikeleni mu kukuta.

Joh. 21. 6.

5 Simoni i lo hlamula a ku ngalo, Mugonzisi, hi tirile wusiku gonkle, a hi kumangi ncumo: kanilezi hi mhaka ya wena nzi ta klonweka tikoka.

6 Ni laha na ba mahisile lezo, ba lo kukuta a zidlema xa hombe xa zidluwani; ni tikoka tabye ti laba ku hanzuka;

7 Ba lo kwenuta laba ba nga hlengele nabo ba nga wa hi ka yinwani ngalaba, lezaku nga bata ba ta ba vuna. Na bona ba lota, ba lo ta

- tatisa tonkle tingalaba kasi lezo tisangula ku wela.
- 8 Kanilezi Simoni Petro, laha a nga wa zi wonile, i lowa lahasi ka madzolweni ya Jesu, aku, Suka ka mina; hakuba nzi munhu wa kuonha, O Hosi.
- 9 Hakuba yena i lo dama, ni bonkle laba ba nga wa hi naye, hi wunyingi ga zidluwani lezi ba nga wa zi komile;
- 10 Zi wa ngaho ha Jamesi na Johani, a bana ba Zabedi, laba ba nga hlengele na Simoni. Jesu a ku ngalo ka Simoni, U nga cabi; ku suka lezi u ta kukuta banhu.
Mat. 4. 19. Mark 1. 17.
- 11 Laha na ba cekamisile a ngalaba yabye, bona ba lo siya zonkle, ba lo mu lanzela.
Mat. 4. 20. & 19. 27. Marku 1. 18. xip. 18. 28.
- 12 Na ku mahisile lezo, na a ha hi ka munwe wa miti, languta, a munhu a nga ta tisiwe hi hlokonho: laha a nga wa wona Jesu, i lowa hi ngohe yakwe, i lo mu kongotela, aku, Hosi, loku u zi ranza, wena u nga nzi basisa.
Mat. 8. 2. Marku 1. 40.
- 13 Yena i lo nawuluta a canja gakwe, i lo mu kumba, aku, Nza zi ranza; nga u basiswa. Ni kalakale a hlokonho yakwe yi lo suka ka yena.
- 14 I lo mu laya a kuba a nga byeli munhu: kanilezi famba ndleleni ya wena, u ya wonisa a wutsumbu ga wena ka mupristi, u nyikela kubasiswa ka wena, kwatsi hi kulaya ka Mosi, kasi ku kustumunya kabye.
Mat. 8. 4.
- 15 Kanilezi yi lo tala nguvu a mhaka ya ku wulawula ha yena: ni zidlema za hombe zi lo tsomba katiginwe kasi kuzwa, ni ku hanyiswa a mitungu yabye.
Mat. 4. 25. Marku 3. 7. Joh. 6. 2.
- 16 Kanilezi i lo famba xitsungeni a wutsumbu gakwe, i lo kongela.
Mat. 14. 23. Marku 6. 46.
- 17 Na ku mahisile lezo hi ginwe ga lawo masiku, lezo a nga wa gonzisa; ku wa hi kona laho a ba Farisi ni masingalakati ya nayo ma nga wa tsamile, laba ba nga wata hi mitaneni yonkle ya le Galile ni Judia ni Jerusalema: ni ntamo wa Hosi wu wa hi na yena ku hanyisa.
- 18 Languta, a banhu ba lo neha munhu a eklele sangweni a nga wa ni paralio: bona ba wa laba ku mu engenisa, ni ku mu beka mahlweni ka yena.
Mat. 9. 2. Marku 2. 3.
- 19 Ba wa nga yi kumi a ndlela ya ku kasi ba fela ku mu neha ka yena hi kota ya zidlema, ba lo kanziya langweni la yindlu, ba lo mu relelisa titeyeni xikari ka banhu mahlweni ka Jesu.

20 Na wona kukoleka kabye, a ku ngalo, Wanuna, a zonho za wena zi tsetselele ka wena.

21 A batsali ni ba Farisi ba lo sangula ku wulawulisana, baku, Hi mani loyi a wulawulako a nzukano ke? Hi mani a nga tsetselelako a zonho kanilezi Nungungulu yece?

Mat. 9. 3. Marku 2. 6, 7.

22 Kanilezi Jesu na a tiba kualakanya kabye, i lo hlamula a ku ngalo kabye, Mu wulawuliselana yini timbilwini ta nwina ke?

23 Hi yini ku hehukako, ku wula, A zonho za wena zi tsetselelwe ka wena; kutani aku, Suka, u famba ke?

24 Kanilezi kasi ma fela ku tiba lezaku a Nwana wa munhu i na ni ntamo misabeni ku tsetselela kuonha (i lo wula ka loyi a nga wa paraliyo), Nza wula ka wena, Suka, u teka a sango ga wena, u famba ndlwini ya wena.

25 Kalakale i lo suka mahlweni ka bona, i lo teka lezi a nga eklele ka zona, i loya ndlwini yakwe, na dumisa Nungungulu.

26 Ni kudama ku wa hi ka bona bonkle, bona ba lo dumisa Nungungulu; na bona ba wa lo tatiswa hi kucaba, baku, Hi wonile zihlamaliso nyamu/ka.

27 Ni nzako ka lezi zilo i lo

huma, i lo wona a muhlingisi, a bito gakwe hi Levi, na tsamile wutsanweni ga kupisa, i lo ngalo ka yena, Nzi lanzele.

Mat. 9. 9. Marku 2. 13, 14.

28 Yena i lo siya zonkle, i lo suka a mu lanzela.

29 Na Levi i lo mu mahela a mubuzo wa hombe le ndlwini yakwe: laho ku wa hi kona a xidlemo xa bahlingisi ni banwani ba nga tsamile nabo kugeni.

Mat. 9. 10. Marku 2. 15. xip. 15. 1.

30 A ba Farisi ni batsali babye ba lo tsanwa ka bapizani bakwe, baku, Hi yini mu gako mu nwako ni bahlingisi ni baonhi ke?

31 Jesu na a hlamula i te ngalo ka bona, Bona laba ba hanyako a ba labi nanga; kanilezi laba ba babyako.

32 Mina a nzi telangi ku bitana a ba lulamileko kanilezi a zionhi a ku ba zi hunzulu-ka.

Mat. 9. 13. 1 Tim. 1. 15.

33 Bona ba ku ngalo ka yena, A bapizani ba Johani ba wa tala kuyila kuyingi, na ba maha mikombelo; zi ngaho ni bapizani ba ba Farisi; kanilezi a ba wena бага banwa.

Mat. 9. 14. Marku 2. 18.

34 Jesu a ku ngalo kabye, Ma zi kota ku maha a banana ba le ndlwini ka makoti kuyila, laha na muyeni na hi nabo ke?

35 Kanilezi a masiku ma tata; na muyeni a ta nga tekiwa

ka bona, zonake ba ta yila ka lawo masiku.

- 36 I lo wulawula kambe mufananiso ka bona; a nga kona munhu a hanzulako a capa ngubyeni yiswa, a yi runge-la ngubyeni ya kale; a nga ta ku a hanzula ka leyi yiswa, lezo kambe a capa ya leyi yiswa yi nga ta vumelana ni leyi ya kale.

Mat. 9. 16, 17. Marku 3. 21, 22.

- 37 A nga kona munhu a celako a waini giswa mikwameni yo hlakala; ku nga taku a waini giswa gi puxuta a mikwama yo hlakala, gona wutsumbu gi halaka, ni mikwama yi hanzuka.
- 38 Kanilezi a waini giswa gi yimelwe hi ku celwa mikwameni yiswa.
- 39 A nga kona munhu a nwi-leko a waini ga kale a ha nabelako giswa: hakuba i ngalo, Legi ga kale ginene.

XIPIMO 6.

- 1 Makunu na ku mahisile hi sabado, laha a nga wa tse-makanya masinwini ya mabele; ni bapizani bakwe ba lo tsoba miponwani ya mabele, ba lo yiga, ba lo yi hloswa mandleni yabye.

Mat. 12. 1. Marku 2. 23.

- 2 Kanilezi a bokari ba ba Farisi ba te ngalo, Hi yini nwina mu mahako lezi zi nga faneliko ku mahiwa hi sabado ke?
- 3 Jesu na hlamula bona a ku ngalo, Nwina a mu se ku gonza lexi ke, lexi Davida a

nga wa xi mahile, laha a nga wazwa ndlala, yena, ni laba ba nga wa hi zinwe naye;

- 4 Lezaku i engenisile ku yini ndlwini ya Nungungulu, i lo teka ni kuga a zibaba za ku bekiwa, i lo zi nyika ka bona kambe ba nga wa hi naye; lezi zi nga wa nga fanele ku giwa saseka bapristi boce ke?

- 5 Yena a ku ngalo ka bona, A Nwana wa munhu hi Hosi ya sabado.

- 6 Na ku mahisile hi ginwani siku ga sabado, i lo engena le sinagogeni a gonzisa: ku wa hi kona munhu laho, ni canja gakwe ga xinene gi wa lamele.

Mat. 12. 9. Marku 3. 1. xip. 13. 14. & 14. 3. Joh. 9. 16.

- 7 A batsali ni ba Farisi ba lo mu rinzela, lezaku kutani i ta mu hanyisa hi siku ga sabado; kasi ba fela ku mu kumisa nanzu.
- 8 Kanilezi yena i lo tiba a kualakanya kabye; i te ngalo ka loye munhu a nga hi ni canja gi lameleko, Suka, u yima xikari. I lo suka i lo yima.
- 9 Jesu i te ngalo kabye, Nzi wutisa nwina, Ku fanele hi siku ga sabado ku maha kusaseka, kutani ku maha kubiha ke? a ku hanyisa wutomi, kutani ku gi lobisa ka?
- 10 Yena i lo cuwuka ka bona

- bonkle, i te ngalo ka yena, Nawuluta a canja ga wena. Yena i lo maha lezo: ni canja gakwe gi lo wuyiselwa.
- 11 Kanilezi bona ba lo tatiswa hi kuzangara; ba lo woyongelana lezaku ba ta maha yini ha Jesu.
- 12 Na ku mahisile hi ka lawo masiku, lozaku yena i loya xitsungeni ku ya kombela; i lo simamisa wusiku gonkle a kongela ka Nungungulu.
Mat. 14. 23.
- 13 Ni laha gi nga wa cile, i lo bitana a bapizani bakwe: i lo hlawula ka bona a bakume ni bambiri, labo kambe a nga cula bapostoli;
Mat. 10. 1.
- 14 Simoni, loyi kambe a nga mu cula Petro, na Andreu makabye wakwe, na Jamesi na Johani, na Filipu na Bartolome,
Joh. 1. 42.
- 15 Na Mateu na Tomasi, na Jamesi a nwana wa Alfeu, na Simoni loyi a tiblyako mu Zealoti,
- 16 Na Juda a nwana Jamesi, na Judasi Iskarioti, loyi a nga wa hi xibilibili;
Jude 1.
- 17 Yena i lo relela nabo, i lo yima wutsanweni ga koba, ni xidlemo xa hombe xa bapizani bakwe, ni banhu banyingi ba ngata hi le Judia ni le Jerusalema, ni le maklelweni ya bimbi ga Tire ni Sidoni, labo ba nga-
- ta bata muzwa, ni ku ta hanyiswa tingumbe tabye;
Mat. 4. 25. Marku 3. 7.
- 18 Ni laba ba nga karatwa hi mimoya ya kubiha ba lo hanyiswa.
- 19 Ni xidlemo xonkle xi wa laba a kuba xi mu kumba: hakuba a ntamo wu huma, hi le ka yena, wu ba hanyisa bonkle.
Mat. 14. 36. Marku 5. 30. xip. 8. 46.
- 20 Yena i lo klakusa a mahlo yakwe ka bapizani bakwe, a ku ngalo, Mu katekile nwina zisiwana: hakuba mufumo wa Nungungulu ngwa nwina.
Mat. 5. 3. & 11. 5. Jam. 2. 5.
- 21 Mu katekile nwina mu zwako ndlala makunu: hakuba mu ta xuriswa. Mu katekile nwina mu rilako makunu: hakuba mu ta hleka.
Mat. 5. 4, 6.
- 22 Mu katekile nwina, laha banhu ba ta mu benga, ba mu hambanisa xikari kabye, ba mu rukatela, ba bita a mabito ya nwina hi kubiha, hi kota ya Nwana wa munhu.
Mat. 5. 11. 1 Pet. 2. 19. & 3. 14. & 4. 14. Joh. 16. 2.
- 23 Tsakani hi lego siku, mu klula hi kunengela: hakuba mangabye, ngwa hombe a cacazelo wa nwina le ti-lweni: hakuba ka ywaleyo ndlela ba lo xanisa a baproteti a bararu babye.
Mat. 5. 12. Mit. 5. 41. & 7. 51. Kol. 1. 24. Jam. 1. 2.
- 24 Kanilezi kombo ka nwina

- laba mu fumileko! hakuba mu ku amukelile kutsaka ka *nwina*.
 Jam. 5. 1. xip. 12. 21. & 16. 25. Mat. 6. 2, 5, 16.
- 25 Kombo ka *nwina*, *nwinawu* laba mu tatisilweko maku-nu! hakuba *nwina* mu ta-zwa *ndlala*. Kombo ka *nwina*, mu hlekako maku-nu! hakuba mu ta rila mu hlomula.
- 26 Kombo ka *nwina*, laha banhu bonkle ba ta nga wulawula kwatsi ha *nwina*! hakuba hi ka ywaleyo *ndlela* bararu babye ba lo maha ka baprofeti ba mawunwa.
 Joh. 15. 19. 1 Joh. 4. 5.
- 27 Kanilezi mina nza wula ka *nwina* laba mu zi zwako, Ranzani balala ba *nwina*, mahani kusaseka ka bona laba ba mu bengako.
 Mat. 5. 44. xipm. 35. Roma 12. 20.
- 28 Katekisani laba ba mu rukatelako, mu kombelela laba ba hlebako ha *nwina*.
 xip. 23. 34. Mit. 7. 60.
- 29 Ka yena loyi a ku pakatako a hlaya munwe mu nyike munwani kambe, ni ka loyi a ku tekelako a nguwo ya wena, u nga mu aleli ni baji ga wena kambe.
 Mat. 5. 39. 1 Kor. 6. 7.
- 30 Nyika ka bonklelele laba ba ku kombelako wena; ni loyi a ku tekelako a zilo za wena u nga zi kombela kambe.
 Mat. 5. 42.
- 31 Kota lezi u ranzako aku a banhu a ba mahe ka wena, zi ngaho mahani lezo ka bona kambe.
 Mat. 7. 12.
- 32 Loku *nwina* mu ranza laba ba mu ranzako, mu na ni kubongwa ka ku yini ke? hakuba hambu zionhi zi ranza laba ba ba ranzako bona.
 Mat. 5. 46.
- 33 Loku *nwina* mu maha kusaseka ka laba ba mahako kusaseka ka *nwina*, mu na ni kubongwa ka ku yini ke? hakuba hambu zionhi zi maha zalezo.
- 34 Loku mu pemba laba labo mu tumbako aku mu ta amukela, mu na ni kubongwa ka ku yini ke? hambu zionhi zi pemba a zionhi, na zi ta amukela kota lezo.
 Mat. 5. 42.
- 35 Kanilezi ranzani balala ba *nwina*, mu maha kusasa ka bona, mu ba pemba, na mu nga kanakani; ni cacazelo wa *nwina* wu ta maha wa hombe, mu ta maha a banana ba loyi nga Hehla-Hehla: hakuba i na ni titralo ka laba ba nga bongiko ni ba bihileko.
 xipm. 27, 30. Mat. 5. 45.
- 36 Nga mu hi ku zwela wusiwana, kota a Dadani wa *nwina* a zwelako wusiwana.
 Mat. 5. 48.
- 37 Mu nga lamuli, mu ta nga lamulwa: mu nga koni, mu ta nga koniwa: *klaklani*, *nwinawu* mu ta *klakliwa*:
 Mat. 7. 1.
- 38 Nyikani, ku ta nyikiwa ka *nwina*; a xiringaniso xosa-

seka, na xi kanyetelwe, xi kuhlungilwe katiginwe, na xipupuma, ba ta nyika zifubeni za *nwina*. Hakuba hi lipimo lolu mu pimako ha lona ku ta pimelwa ka *nwina* kambe.

Mat. 7. 2. Marku 4. 24. Jam. 2. 13.

39 Yena i lo wulawula lezo mufananiso ka bona, Xi nga zi kota a xikumu a kurangela a xikumu ke? bona babile ba nga ta wela rinzi ni ke?

Mat. 15. 14.

40 A mupizani a nga le hehla ka mugonzisi wakwe: kani- lezi bonklelele laha ba ta nga mbelela ba ta kota mu- goznisi wabye.

Mat. 10. 24. Joh. 13. 16. & 15. 20.

41 Hi yini u langutako a xito- ti lexi xi nga tihlweni ga makwenu, kanilezi a ku pi- mi hi tsanza lowu wu nga lomo tihlweni ga wena ke?

Mat. 7. 3.

42 Kutani u ta wulisa ku yini ka makabye wa wena, Ma- kabye, wa nga kwatsi nzi buveta xitoti lexi xi nga lo- mo tihlweni ga wena, laha na wutsumbu ga wena na u nga woni a tsanza lowu wu nga lomo tihlweni ga wena *nwinyi* ke? Wena buveta kuranga a tsanza lowu wu nga lomo tihlweni ga wena, zonake u ta wona kwatsi ku buveta a xitoti lexi xi nga lomo tihlweni ga makwenu.

43 Hakuba a ku kona sinyanya yo saseka leyi yi tralako a mi-

hanzo yo bola; kambe a ku kona sinyanya yo bola yi kota- ko ku trala mihanzo yo na- nziha.

Mat. 7. 16, 17.

44 Hakuba tisinyanya tonkle ti ti- byiwa hi mihanzo ya tona. Hakuba a ya mizwa a mu- nhu a nga koli a makuwu, ni le gululeni a ku kolwi a magrepi.

Mat. 12. 33.

45 A munhu wo saseka hi le tsombeni ya mbilu yakwe i humesa lezo zi sasekileko; ni munhu wa kubiha hi le tsombeni ya mbilu yakwe yi bihileko i humesa lezo zi bihileko: hakuba hi wunyi- ngi ga mbilu a nomu wa wulawula.

Mat. 12. 34, 35.

46 Hi yini *nwina* mu nzi bi- tanako mu ku, Hosi, Hosi, na mu nga mahi a zilo lezi nzi zi wulako ke?

Mat. 7. 21. & 25. 11. xip. 13. 25.

47 Bonklelele laba ba tako ka mina, bazwa timhaka ta mi- na, ba ti maha, mina nzi ta mu wonisa lezaku ba fana- na ni yini:

Mat. 7. 24.

48 I fanana ni munhu loyi a akileko a yindlu, loyi ake- lileko a etisa a beka xiseke- telo le ribyeni: laha ku ci- kele a mitalo, ni ku kulu- lunga ku lo kulungela leyo yindlu a yi tsekatsakiswa- ngi: hakuba yi lo akiwa kwatsi.

49 Kanilezi loyi a zwako, a

nga ti mahi, i fanana ni munhu loyi a akako yindlu misabeni na yi nga hi na xiseketelo; lexi a mati ma kulungelako, kalakale yi su kuyuka; ni ku hahluka ka leyo yindlu ku wa hi ka hombe.

XIPIMO 7.

1 Laha na mbetile loku kwula konkle tindlebeni ta banhu, i lo engena le Kapernaume.

Mat. 8. 5.

2 A nanza ga nduna yo kari, legi gi nga kari gi ranzeka, gi wa babya ku tsongwani ni kufa.

3 Laha na yi zwile ha Jesu, i lo rumela ka yena a masingalakati ya ba Juda, a kuya mu wutisa lezaku nga ata aku hanyisa a nanza gakwe.

4 Bona, laha na ba tile ka Jesu, ba lo mu kombelesisa nguvu, baku, Yena i fanelwe hi ku nga u maha lexi ka yena:

5 Hakuba wa ranza a lixaka la hina, a wutsumbu gakwe i hi akele sinagoga ga hina.

6 Jesu i lo famba na bona. Ni laha a nga wa hi ku suhani makunu ni le ndlwi-ni, ni nduna yi lo rumela a maxaka ka yena, na yi wula kakwe, Hosi, u nga ti karati; hakuba mina a nzi fanele lezaku u ngata lahasi ka langwa la mina:

7 Ngahilezo cima a nzi alakanyangi lezaku na minawu nzi fanele a kuta ka wena: kanilezi wula a mhaka, ni nanza ga mina gi ta hanyiswa

8 Hakuba na mina nzi munhu loyi a nga lahasi ka mitamo, na nzi hi ni banyakasani lahasi ka wutsumbu ga mina: nzi ku ka loyi, Famba, a famba; ni ka munwani, Ngona, yena ata; ni ka nanza ga mina, Maha lexi, gi xi maha.

9 Laha na Jesu a zwile lezi zilo, i lo hlamala ha yena, i lo hunzuluka a wula ka xidlemo lexi xi nga wa mu lanzela, Mina nza wula ka nwina, a nzi kumangi kukoleka ka hombe ka ku ngahi, ge, hambu ni ka Israeli.

10 Ni laba ba nga wa rumilwe, laha na ba wuyela le ndlwi-ni, ba kuma a nanza na gi hanyisilwe.

11 Na ku mahisile lezo lokuloku a nzako ka xikati, i loya mutini wu tibyako Naine; ni bapizani bakwe ba lo famba zinwe naye, ni xidle-mo xa hombe.

12 Makunu laha a nga wa tsinela nyangweni ya muti, languta, ku wa rwelwe munwe loyi a nga file, loye a nga wa hi nwana munwe ka nyine wakwe, i wa hi xifurukati: ni banhu banyingi ba muti ba wa hi naye.

- 13 Laha a Hosi yi nga mu wone, yi lo mu zwela wuxinji, yi ku ngalo ka yena, u nga rili.
- 14 Yena i lo tsinela kusahani i lo koma apimgu: ni laba ba nga rwele ba lo yima. A ku ngalo, Jaha, nza wula ka wena, Vuka.
xip. 8. 54. Joh. 11. 43. Mit. 9. 40. Roma 4. 17.
- 15 Ni loye a nga wa file i lo vuka, i lo sangula ku wulawula. I lo mu nyika ka nyine wakwe.
- 16 Ni kucaba ku lo cikela ka bonkle: ba lo dumisa Nungungulu, baku, Muprofeti wa hombe a humeleko xikari ka hina: ni, Nungungulu i enzele a banhu bakwe.
xip. 1. 65, 68. & 24. 19. Joh. 4. 19. & 6. 14. & 9. 17.
- 17 Loku kubikwa ku lo zwakala ha yena le Judia gonkle, ni matiko wonkle ya leyo.
- 18 A bapizani ba Johani ba lo mu byela zonkle lezi zilo.
Mat. 11. 2.
- 19 Johani na a bitana a bapizani bakwe bambiri i lo ba rumela ka Hosi, na wula, Wena hi wena u tako, kutani ha ha cuwukela munwani ke?
- 20 Laha a banhu ba nga wa cikela ka yena, bona ba te ngalo, Johani Mubapatizi i hi rumile ka wena, aku, Wena hi wena u tako ke, kutani ha ha cuwukela munwani ke?
- 21 Hi lexo xikati i wa hanyisile banyingi a tingumbe to tala ni mitungu ni mimoya ya kubiha; ni banyingi laba ba nga hi zikumu ba lo ba nyika kuwona.
- 22 Yena i lo hlamula a ku ngalo kabye, Ti fambeleni, mu ya byela Johani a zilo mu zi wonileko ni mu zi zwileko; a zikumu za amukela kuwona ka zona, ni zilema za famba, ni tihlokonho ta hlaziwa, ni ziwiri zazwa, ni bafleko ba vuxiwa, ni zisiwana zi kanelelwa a muhungu yo saseka.
Mat. 11. 4. xip. 4. 18.
- 23 I katekisilwe yena, ku ta nga kala ku nga kumiwi a xi kungubanyiso ha mina.
- 24 Ni laha a mitsumi ya Johani yi nga wa sukile, i lo sangula ku kanela ka zidlemo hi Johani, Mu loya le xiwuleni kasi ku ya wona yini ke? a lihlanga li tsekatssekisilweko hi mheho ke?
Mat. 11. 7.
- 25 Kanilezi mu wa lo humamu ya wona yini ke? a munhu a ambeleko a tinguwo ti oobileko ke? Langutani, laba ba ambeleko a tinguwo tihatimako, ba hannya hi kubyabyela, ba hi zilubelweni za tihosi.
- 26 Kanilezi mu loya wona yini ke? a muprofeti ke? Ina, nza wula ka nwina, ngwa hombe ku hunza muprofeti.

- 27 Loyi hi yena ku nga tsali-lwe ha yena,
Languta, nza ruma a tsu-mi wa mina mahlweni ka ngohe ya wena, loyi a ta nga longisela a ndlela ya wena mahlweni ka wena.
- 28 Nza wula ka *nwina*, Xikari kabye laba ba nga traliwa hi ba basati a nga kona wa hombe ku hunza Johani: kanilezi kasi loyi a nga tso-ngwanyani mufunweni wa Nungungulu ngwa hombe ku mu hunza.
- 29 Ni banhu bonkle laha ba nga zwile, ni bahlengisi, ba lo dumisa Nungungulu, na ba bapatizilwe hi kubapaliza ka Johani.
Mat. 3. 5. xip. 3. 12.
- 30 Kanilezi a ba Farisi ni bayimeli ba lo nyenya a kungo ga Nungungulu, na ba wa nga bapatizwangi hi yena.
Mit. 10. 27.
- 31 Nzi ta ba fananisa ni yini a banhu ba lexi xizukulwana, ba fanana ni yini ke?
Mat. 11. 16.
- 32 Bona ba fanana ni zihlangana zi tsamileko wutsanweni go hlengeletana, na ba bitanana; na ba wula, Hi pakatele ka *nwina*, a mu kinangi; hi mu rilele, a mu hlomulangi.
- 33 Hakuba Johani Mubapatizi i tile na a ngagi za kuga, na a nganwi a waini; *nwina* mu ku, I na ni dimoni.
Mat. 3. 4. Marku 1. 6. xip. 1. 15.
- 34 A *Nwana* wa munhu i tile aga na anwa; *nwina* muku,
- Mangabye, a munhu loyi wa limito, ni finela, a mungana wa bahlengisi ni baonhi!
- 35 Ni wuklari gi tsetselela a banana ba gona bonkle.
Mat. 11. 19.
- 36 Ni munwe wa ba Farisi i lo xuba lezaku nga a yaga naye. I lo engena ndlwini ya mu Farisi, i lo tsama kugeni.
Mat. 26. 6. Marku 14. 3. Joh. 11. 2.
- 37 Languta, a wasati loyi a nga wa hi mutini, a muonhi; laha a nga zi tibile lezaku i tsamile kugeni ndlwini ya mu Farisi, i lo neha a xikutsana alabasteri xa mafura,
- 38 Na a yima ni le nzako mikonzweni ka yena, na rile, i lo sangula ku tsakamisa a mikonzo yakwe hi mihloti, i lo yi hlangula hi misisi ya hloko yakwe, i lo *trotra* mikonzo yakwe, i lo yi tota hi mafura.
- 39 Makunu a mu Farisi loyi a nga wa bitanile na zi wonile, i lo wulawula mbilwini ka yena, aku, Loyi munhu, lo-ku a wa nga a hi muprofeti, nga wa zi tibile lezaku hi mani ni ku ngwa sati wa ku yini loyi a mu kumbako, lezaku i hi muonhi.
xip. 15. 2.
- 40 Jesu na a hlamula a ku ngalo ka yena, Simoni, nzi na ni xilo ku wula ka wena. Yena a wula, Mugonzisi, wula.
- 41 A munhu wokari i wa hi ni milanzu mimbiri: a munwe

i wa hi ni n^klanu wa maza-
na ya tidenario, mun^wwani i
n^klanu wa makume.

Mat. 18. 28.

42 Laha ba nga wa hi haba xa
ku riha, yena i lo ba tsetse-
lela bona bambiri, hi hi wi-
hi wa bona a ta nga mu ra-
nza nguvu ke ?

43 Simoni i lo hlamula a ku
ngalo, Yena, nza alakanya,
loyi a mu tsetseleleko ngu-
vu. I te ngalo ka yena,
Wena u lamulile kwatsi.

44 Yena i lo hunzulukela ka
wasati, i te ngalo ka Simo-
ni, Wa mu wona loyi wa-
sati ke? Mina nzi engenile
ndlwini ya wena, wena a
ku nzi nyikangi a mati a
mikonzweni ya mina: kani-
lezi yena i tsakamisile a mi-
konzo ya mina hi mihloti
yakwe, i yi kulule hi misisi
yakwe.

45 Wena a ku nzi hangi ku
trotra: kanilezi yena, cima
nzi engena, a nga tsikangi
ku trotra a mikonzo ya
mina.

46 Ni hloko ya mina wena a
ku yi totangi hi mafu-
ra: kanilezi yena i totile
mikonzo ya mina hi ma-
fura.

47 Ngahilezo nza wula ka we-
na, A zonho zakwe, lezi zi
teleko, zi tsetselelwe; ha-
kuba i ranzile za ku tala:
kanilezi ka loyi ku tsetsele-
lwako ya tsongwani, ywa-
loye i ranza ku tsongwani.

1 Tim. 1. 14.

48 I te ngalo ka yena, A zonho
za wena zi tsetselelwe.

Mat. 9. 2. Marku 2. 5.

49 Laba ba nga wa tsamile za
kugeni zin^we naye ba lo sa-
ngula ku wula timbilwini
tabye, Hi mani ywaloyi a
tsetselelako ni kuonha ke ?

Mat. 9. 8. Marku 2. 7.

50 Yena a ku wasati, A kuko-
leka ka wena ku ku hanyi-
sile; famba hi kurula.

Mat. 9. 22. Marku 5. 34. & 10. 52. xip.
8. 48. & 18. 42.

XIPIMO 8.

1 Na ku mahisile lezo kala-
kale a nzako ka lezi, yena i
lo nzulanzula mitini yon^kle
ni zi mutaneni, na a kanela
na a neha a mahungu yo
saseka ya mufumo wa. Nu-
ngungulu, zin^we naye a ba-
kume ni bambiri,

2 Ni ba basati bokari laba ba
nga wa hanyisilwe ka mimo-
ya ya kubiha ni kubabyeni,
Maria loyi a bitwako Ma-
gdelene, hi le ka yena ku lo
humeswa a n^klanu ni ma-
mbiri a madimoni,

Mat. 27. 55, 56. Marku 16. 9.

3 Ni Joana a sati wa Cuza a
nekwa ya Herodi, ni Susa-
na, ni ban^wwani bo tala, laba
ba nga wa kozela ka bona
hi zilo za bona.

4 Laha a xidlemo xa hombe
xi nga tsombene, ni laba ba
le mitini yon^kle ba lo tso-
mbana ka yena, i lo kanela
hi mifananiso:

Mat. 13. 2. Marku 4. 1.

- 5 A muxwanyeli i lo huma ku ya xwanyela a mbewu yakwe: kota a nga wa ha xwanya, yinwani yi lo wela ndleleni, yi lo kanziyelwa hi mikonzo, ni tinyanyani ta tilo ti lo yi jowotela.
- 6 Yinwani yi lo wela ribyeni; kalakale kota yi nga ha mila, yi lo wuna, hakuba a yi wa nga hi na kutsakama.
- 7 Ni yinwani yi lo wela xikari ka mizwa; ni mizwa yi lo kula zinwe nayo, yi lo yi klimba.
- 8 Yinwani yi lo wela misabeni yo saseka, yi lo kula, yi lo trala hi ka zana. Kota a nga wa ha wula lezi zilo, i lo bitana, Loyi a nga ni tindlebe ta kuzwa, nga a ingisa.
- 9 Ni bapizani bakwe ba lo mu wutisa a mifananiso hi ku fela ku maha yini.
Mat. 13. 10. Marku 4. 10.
- 10 Yena i te ngalo, Ka nwina ku nyikilwe a ku tiba a mifihlakalo ya mufumo wa Nungungulu: kanilezi ka ba seleko hi mifananiso; na ba wona na ba nga wonisisi, ni kuzwa na ba nga pimi.
Marku 4. 12.
- 11 Makunu a mufananiso hi lowu: A mbewu hi mhaka ya Nungungulu.
Mat. 13. 18. Marku 4. 14.
- 12 Labo ba ndleleni hi laba ba zwileko; zonake kuta Sata-ni, a susa a mhaka timbi-lwini tabye, kasi ba fela ku
- kala ba nga kolwi ha hanyiswa.
- 13 Laba ba nga le ribyeni hi bona laba, laha na ba zwile, ba yi amukela a mhaka hi kutsaka; laba ba nga hi na mutsu, ba su kolwa xikatanzana hi xikati xa ziringo ba su kungubanyeka.
- 14 Laba ba weleko mizweni, hi laba laha na ba zwile, kota ba fambako ndleleni yabye ba lo klimbiwa hi kukatalela ni kufuma ni ni kunengela ka loku kubanya, a ba tralangi mihanzo ya kumbelela.
- 15 Laba ba nga le misabeni yo saseka, laba hi ba ku ngahi hi mbilu yi nene ni yi sasekileko, na ba zwile a mhaka, ba yi komisisa, ba trala mihanzo hi kutimisela.
- 16 A nga kona munhu laha na lumekile a kandiya, a yi finengeta hi xibya, kutani a yi bekela lahasi ka wuriri; kanilezi i yi beka laha mezeni, kasi laba ba engenako ba nga wona kuwonekela.
Mat. 5. 15. Marku 4. 21. xip. 11. 33.
- 17 Hakuba a hi ncumo xi fihlilweko, lexi xi nga ta wonekeliswa; hambu ni ncumo xi fihlilweko, lexi a xi nga ta tibiwiwa xita kuwonekeleni.
Mat. 10. 26. xip. 12. 2.
- 18 K'larihani hikwalaho mu zizwa hi ku yini: hakuba kani hi wihi a nga nazo, ka yena ku ta nyikiwa; ni

ka loyi a nga hi ko nazo, ka yena ku ta tekiwa ni le-zi a alakanyako ku ngalo i nazo.

Mat. 13. 12. & 23. 29. xip. 19. 26.

19 Laho ku lo cikela ka yena a nyine wakwe ni bamakabye bakwe, ba wa nga kotangi ku ta ka yena hi xidlemo.

Mat. 12. 46. Marku 3. 31.

20 Ku lo byeliwa ka yena, A nyine wa wena, ni bamakabye ba wena ba yimile lahandle, na ba laba ku ku wona.

21 Kanilezi yena i lo hlamula a ku ngalo ka bona, A nyine wa mina ni bamakabye ba mina hi laba ba zwako a mhaka ya Nungungulu ba yi maha.

22 Makunu na ku mahisile, hi ginwe ga lawo masiku, kasi a engena ngalabeni, a wutsumbu gakwe ni bapizani bakwe; a ku ngalo kabye, A hi yeni klatukweni wa tiba: ba lo suka.

Mat. 8. 23. Marku 4. 35.

23 Kanilezi kota ba nga wa ha famba yena i lo eklela: ku lota a bubutsa ga mheho tibeneni; bona ba lo pandluke-lwa hi mati, ba wa hi le mhangweni.

24 Bona ba lota ka yena, ba lo mu vuxa, baku, Mugonzisi, mugonzisi, ha loba. Yena i lo vuka, i lo kawuka a mheho ni kuvindluka ka

mati: zi lo gawuka, ku wa hi kona a malenga.

25 Yena a ku ngalo ka bona, Hi kwihi kukoleka ka nwi-na ke? Na ba caba ba lo hlamala, baku ka munwe ni munwani, Hi mani zonake loyi, loyi a layako hambu a mheho ni mati, zi mu ingisa ke?

26 Bona ba lo cikela le tikweni ga le Geraseni, lego gi nga le klatuko wa Galile.

Mat. 8. 28. Marku 5. 1.

27 Laha a nga wa ha huma mu hanzeni, laho i lo klangana ni munhu wokari hi le mutini, loyi a nga wa hi ni madimoni; hi xikati xa hombe i wa nga ambali ni tinguwo, i wa nga tsami ni le ndlwini, kanilezi zilahle-ni.

28 Laha a nga wona Jesu, i lo bitana, i lowa lahasi mahlweni ka yena, na hi gezu ga hombe a ku ngalo, Nzi ta maha yini na wena, Jesu, wena Nwana wa Nungungulu a nga Hehle-Hehla? nza ku kombela, u nga nzi xanisi.

29 Hakuba i wa lo laya a moya wa kubiha ku huma munhwini. Hakuba wu wa mu sohile a xikati xinyingi: yena i wa gongiwa, na a bohilwe hi mangenje ni ziketse; i lo bewula a ziboho; i lo hlongolwa hi dimoni kuya le xiwuleni.

30 Jesu i lo wu wutisa, Hi we-

- na mani a bito ga wena ke ?
wu ku ngalo, Legioni; ha-
kuba madimoni manyingi
ma nga engenile ka yena.
- 31 Ma lo mu kombela lezaku a
nga ma layi lezaku a ma
suke maya nkeleni.
Kuv. 20. 3.
- 32 Makunu laho ku wa hi kona
a klambi wa makumba yo
tala ma nga waga le xitsu-
ngeni: ma lo mu kombela
lezaku nga ma suka maya
engena ka wona. Yena i lo
ma vumela.
- 33 Ni madimoni ma lo huma
ka munhu, ma loya engena
makumbeni: ni klambi wu
lo tsutsumela nzelelweni le
tibeni, wu loya mitwa.
- 34 Ni laba ba nga wa ma risa
na ba wonile lezi zi maheki-
leko, ba lo caba, ba loya
hlawutela mutini ni le ti-
kweni.
- 35 Ba lo huma ku ya wona le-
zi zi mahekileko; ba lota ka
Jesu, ba lo kuma a munhu,
loyi a nga wa hi ni madi-
moni na ma humele, na a
tsamile, na ambele na hi ni
kupima kunene, le miko-
nzweni ya Jesu: ba lo caba.
- 36 Ni laba ba nga zi wonile ba
lo ba byela lezaku i hanyi-
sile ku yini loyi a nga hi ni
madimoni.
- 37 Ni banhu bonkle ba le ti-
kweni ga le Geraseni kwa-
leyo ba lo mu kombela a
kuba a suka ka bona; ha-
kuba bona ba wa komilwe
hi kucaba ka hombe: yena
- i lo engena ngalabeni i lo
klela.
Mat. 8. 34. Mit. 16. 39.
- 38 Kanilezi a munhu loyi a nga
wa humesilwe a madimoni
i lo mu kombela lezaku a
fela ku tsama naye: kanilezi
i lo mu fambisa, aku,
Marku 5. 18.
- 39 Wuyela ndlwini ya wena,
u ya kanela lezaku za ho-
mbe hi ku yini lezi zilo Nu-
ngungulu a zi mahileko ka
wena. Yena i lo ti fambela,
i lo bahungu mutini wonkle
lezaku za hombe hi ku yini
lezi zilo Jesu a zi mahileko
ka yena.
- 40 Kota lezi Jesu a nga ha
klela, a xidlemo xi lo mu
klangela; hakuba bonkle ba
wa kari ba mu laba.
- 41 Languta, laho ku lota mu-
nhu a bitwako Jairo, yena i
wa hi mufumeli wa sinago-
ga: i lowa laha mikonzwe-
ni ya Jesu, i lo mu kongela
a kuta le ndlwini yakwe;
Mat. 9. 18. Marku 5. 22.
- 42 Hakuba yena i wa hi ni
nhanyana yece, i wa hi ni
malembe ya kume ni ma-
mbiri a tanga yakwe, yena
i wa eklele na laba kufa.
Kanilezi kota a nga wa ha
famba a xidlemo zi lo tsi-
mbeketana ka yena.
- 43 A wasati loyi a nga wa hi
ni ngumbe ya ku huma
nkata a malembe ya kume
ni mambiri, loyi a nga wa
mbetile kuhanya kakwe ko-

nkle hi kulaba tinanga, i wa nga kotu ku hanyiswa ha ncumo,

Mat. 9. 20.

44 I lota hi le nzako ka yena, i lo kumba a petso wa nguwo ya yena: kalakale ku su kawuka a ku halaka ka nkata wakwe.

45 Jesu a ku ngalo, Hi mani a nzi kumbileko ke? laha bonkle ba nga wa kanetile, Petro a ku ngalo, ni laba ba nga wa hi naye, Mugonzisi, a zidlemo lezi zi kanyeneko zi kamanyetile wena.

46 Kanilezi Jesu a ku ngalo, I kona a nzi kumbileko: lahakuba nzi zwile lezaku a ntamo wu humele ka mina.

Marku 5. 30. xip. 6. 19.

47 Laho loyi wa nyamayi na wonile lezaku a nga na ku ti fihla, i lota na rulumela, na awa lahasi mahlweni ka yena a wula ka banhu bonkle ni ku i lo makumba hi ku yini, ni ku i lo hanyisa ku yini zalezo.

48 Yena a ku ngalo ka yena, Nwananga, a kukoleka ka wena ku ku hanyisile; famba hi kurula.

49 Na ha wulawula, ku lota munwe hi le ndlwini ya mufumeli wa sinagoga, na aku, A nhanyana wa wena i file; u nga karati Mugonzisi.

Marku 5. 35.

50 Kanilezi Jesu na zizwa, i lo muhlamula, U nga cabi: sa-

seka u kolwa, yena i ta hanyiswa.

51 Laha na a cikele le ndlwini, a nga vumelangi ni munhu ku engena zinwe naye, saseka Petro, na Johani, na Jamesi, ni raru wa nhanyana ni nyine wakwe.

52 Bonkle ba wa hi xirilweni, ba rilela yena: kanilezi yena i te ngalo, Mu nga rili; hakuba a nga fangi, kanilezi i eklele.

Joh. 11. 11, 13.

53 Bona ba lo mu hleka hi kutseketsela, na ba tiba lezaku yena i file.

54 Kanilezi yena, na a mu teka hi canja, i lo mu bitana, aku, Nhanyana, vuka.

xip. 7. 14. Joh. 11. 43.

55 Ni moya wa yena wu lo wuya, kalakale i lo vuka: yena i lo laya lezaku nga a nyikiwa a xilo xa kuga.

56 Ni batrali bakwe ba lo hlamala: kanilezi yena i lo ba laya lezaku ba nga byeli munhu hi lezi zi mahekileko.

Mat. 8. 4. & 9. 30. Marku 5. 43.

XIPIMO 9.

1 Yena i lo bita bakume ni bambiri katiginwe, i lo ba nyika a ntamo ni wunehna hehla ka madimoni, ni ku hanyisa tingumbe.

Mat. 10. 1. Marku 3. 18. & 6. 7.

2 Yena i lo ba ruma kasi ba kanela a mufumo wa Nungungulu, ni ku hanyisa ba babyako.

Mat. 10. 7, 8. Marku 6. 12. xip. 10. 1, 9.

- 3 Yena a ku ngalo kabye, Mu nga teki ncumo lwenzweni la *nwina*, ge ni nhonga, ge ni kwama, kutani zibaba, kutani imali; ge ni tinganju timbiri.
Mat. 10. 9. Marku 6. 8. xlp. 10. 4. & 22. 35.
- 4 Ni ka yihi yindlu leyi mu engenako, tsamani laho, mu suka laho.
Mat. 10. 11. Marku 6. 10.
- 5 Kota a banyingi laba ba nga mu amukeliko, laha na mu suka ka lowo muti, pumunhani a tsuru wa mikonzo ya *nwina* ku maha wukustumunyu ka bona.
Mat. 10. 14. Mit. 13. 51.
- 6 Bona ba lo famba, ba lo tsemakanya mitaneni, na ba kanela ivangeli, na ba hanyisa wutsanweni gonkle.
Marku 6. 12.
- 7 Makunu Herodi a nduna i lozwa hi lezi zonkle ba nga wa zi mahile: i wa lo kanganyiswa nguvu, hakuba ku wa wulilwe hi banwani, lezaku Johani i wa lo vuka hi ka bafleko;
Mat. 14. 1. Marku 6. 14.
- 8 Ni banwani, lezaku Elija i wonekile; ni banwani, a munwe wa bapofeti ba kale a vukileko kambe.
- 9 Herodi a ku ngalo, Hi Johani loyi nzi nga mu tsema hloko: hi yena loyi, hi yena nzi zwako a zilo za ku ngahi? Yena i wa laba ku mu wona.
xlp. 23. 8.
- 10 Ni bapostoli, laha ba nga wa wuyile, ba lo hlawutela ka yena a zilo lezi ba nga wa zi mahile. Yena i lo ba teka i lo hambukela nabo mutini wu tibyako Betsaida.
Marku 6. 30. Mat. 14. 13.
- 11 Kanilezi a zidlemo zi lo zi tiba zi lo mu lanzela: yena i lo zi klangela, i lo kanela kabye hi mufumo wa Nungungulu, ni laba ba nga laba kuhanyiswa i lo ba hanyisa.
- 12 Ni siku gi lo sangula ku pela; ni bakume ni bambiri ba lotta, ba ku ngalo ka yena, Fambisa zidlemo, kasi ba famba mitaneni ni tikweni gi hi ranzeleko, ba eklela, ba kuma kuga: hakuba hi laha ka wutsamo ga xiwunza.
Mat. 14. 15. Marku 6. 35. Joh. 6. 1, 5.
- 13 Kanilezi i te ngalo kabye, Ba heni *nwina* a kuga. Bona ba te ngalo, a hi na ku hunza a nklanu wa zibaba ni zidluwani zimbiri; saseka loku hi famba hi ya xabela bonkle laba banhu a kuga.
- 14 Hakuba ba wa hi nklanu wa makume ya mazana ya banuna. Yena a ku ngalo ka bapizani bakwe, Ba tsamiseni lahasi hi miklawa, ya nklanu wa makume.
- 15 Bona ba lo maha lezo, ba lo tsamisa bonkle.
- 16 Yena i lo teka a nklanu wa zibaba ni zidluwani zimbiri,

- na cuwuka le tilweni, i lo zi katekisa, i lo kema ; i lo zi nyika ka bapizani kasi ba zi beka mahlweni ka xidlemo.
- 17 Ba loga ba lo xura bonkle: ba lo rolela loku ku nga sele maklakla i kume ni zimbiri a zirunzu.
- 18 Na ku mahisile lezo, kota lezi a nga wa ha kongela yece, ni bapizani bakwe ba wa hi zinwe naye: yena i lo ba wutisa, aku, A zidlemo zi ngalo mina hi mina mani ke?
Mat. 16. 13. Marku 8. 27.
- 19 Bona na ba hlamula ba ku ngalo, Johani Mubapatizi; kanilezi banwani ba wula, hi Elija; banwani, munwe wa baprofeti ba kale a vukileko kambe.
Mat. 14. 2. xipm. 7, 8.
- 20 Kanilezi yena i te ngalo ka-bye, Nwina mu ngalo hi mina mani ke? Petro na hlamula a ku ngalo, Hi wena Kristu wa Nungungulu.
Mat. 16. 16. Joh. 6. 69.
- 21 Kanilezi i lo ba byela, i lo ba laya lezaku ba nga wuli lexi ka munhu ;
Mat. 16. 20.
- 22 Aku, A Nwana wa munhu i ta xaniseka hi zilo zinyingi, i ta aliwa hi masingalakati ni bapristi ba hombe ni batsali, i ta dawa, hi siku ga manharu i ta vuka.
Mat. 16. 21. & 17. 22.
- 23 Yena i lo wula ka bonkle, Loku a hi kona munhu a
- ranzako ku nzi lanzela, nga a tsika wutsumbu gakwe, a teka a xihambano xakwe a masiku wonkle, ata a nzi lanzela.
Mat. 10. 33. & 16. 24. Marku 8. 34. xip. 14. 27.
- 24 Hakuba loyi a nga hlayisako kuhanya kakwe i ta ku lahlekelwa ; kanilezi loyi a lahlekelwako hi kuhanya kakwe hi kota ya mina, ywaloye i ta ku hlayisa.
- 25 Hakuba ka mu vuna a yini a munhu, loku a binzula a tiko gonkle, a lahlekelwa kutani a onhakalelwa hi kuhanya kakwe ke?
Mat. 16. 26. Marku 8. 36.
- 26 Hakuba kani hi wihi a ta nga maha tingana ha mina ni timhaka ta mina, ha yena a Nwana wa munhu i ta maha tingana, laha na ata hi wukosi gakwe, ni wukosi ga Dadani, ni ga tingelosi to basa.
Mat. 10. 33. Marku 8. 38. 2 Tim. 2. 12.
- 27 Kanilezi nza mu byela ha kunene, ba kona banwani laba ba yimileko laha laba a ba nga tazwa kufa, kala ba wona a mufumo wa Nungungulu.
Mat. 16. 28. Marku 9. 1.
- 28 Na ku mahisile lezo hi masiku nklanu ni manharu a nzako ka loku kuwula, i lo teka zinwe naye, Petro na Johani, na Jamesi, i lo fama nabo xitsungeni ku ya kongela.
Mat. 17. 1. Marku 9. 2.
- 29 Kota lezi a nga wa kongela,

- a xiyimo xa ngohe yakwe xi lo hunzuluka, ni nguwo yakwe yi lo maha kubasa ni ku hatima.
- 30 Mangabye, ku lo wulawula zinwe naye a madota mambiri, laba ba nga wa hi Mosi na Elija;
- 31 Laba ba nga wonekela hi ku ngangamela, ba lo wulawula hi kufa kakwe loku a ta nga kumbetisa le Jerusalemama.
- 32 Makunu Petro ni laba ba nga wa hi naye ba wa konilwe hi wurongo: kanilezi laha ba nga wa hanyanya, ba lo wona kungangamela ka yena, ni madota mambiri na ma yimile naye.
- 33 Na ku mahisile lezo, kota ba nga wa ha onekana na yena, Petro a ku ngalo ka Jesu, Mugonzisi, zi sasekile ka hina a ku tsama laha: nga hi maha matabarnakeli manharu; a ginwe ga wena, ni ginwe ga Mosi, ni ginwe ga Elija: i wa nga xi tibi lexi a xi wulako.
- 34 Na a wa ha wulawula lezi zilo, laho ku lota a refu, gi ta ba kubunyeta: ba lo caba kota ba nga wa ha engena refini.
- 35 Ni gezu gi lo huma refini, giku, Loyi hi Nwana wa mina, a hlawulilweko wa mina: mu ingiseni nwini.
Mat. 3. 17. Mt. 3. 22.
- 36 Ni laha a gezu gi nga wata, Jesu i lo kumiwa a hi yece. Bona ba lo miyela, a ba wa nga byelangani ni munhu la-
- wo masiku hi zilo lezi ba nga wa zi wonile.
Mat. 17. 9.
- 37 Na ku mahisile lezo, hi siku gi gamelako, laha ba nga wa relela hi le xitsungeni, a xidlemo xa hombe xi lo klangana naye.
Mat. 17. 14. Marku 9. 14, 17.
- 38 Languta, a munhu wa xidlemo i lo bitana, aku, Mugonzisi, nza ku kongotela a ku ba u cuwuka a nwananga; hakuba hi yena a nwana wa mina yece:
- 39 Wangabye, a moya wu mu teka, kalakale wa rila; wa mu hanzula lezaku a pupuma kubi, a wu koteki ku suka ka yena, wu mu ketisa hi kubayisa.
- 40 Nzi lo kongela a bapizani ba wena a kuba ba wu hlongola; a ba zi kotangi.
- 41 Jesu i lo hlamula a ku ngalo, O xizukulwana xi nga kolekiko ni xi hambukileko, nzi taba na nwina xikati xa ku yini, nzi timisela ha nwina ke? mu nehe laha a nwana wa wena.
- 42 Kota lezi a nga wa hata, a dimoni gi lo mu puluwunzisa lahasi, gi lo mu hanzula hi kubayisako. Kanilezi Jesu i lo kawuka a moya wa kubiha, i lo hanyisa mufana, i lo mu nyikela ka raru wakwe.
- 43 Bonkle ba lo damiswa hi wukulu ga Nungungulu.
- Kanilezi kota lezi bonkle

ba nga wa ha hlamala hi lezi zilo zonkle a nga wa zi mahile, i te ngalo ka bapizani bakwe,

44 Nga leti timhaka ti tikirela tindlebeni ta nwina: hakuba a Nwana wa munhu i ta nyikelwa mandleni ya banhu.

Mat. 17. 22.

45 Kanilezi a ba pimangi loku kuwula, ku wa fihlakele kabye, kasi ba fela ku kala ba nga ku tibi: ba wa caba a ku mu wutisa hi loku kuwula.

Marku 9. 32. xip. 2. 50. & 18. 84.

46 Ku lo vuka kukanetana xikari kabye, hi mani wa bona a ta nga maha wa hombe.

Mat. 18. 1. Marku 9. 34.

47 Kanilezi laha na Jesu a wona kualakanya ka mbilu yabye, i lo teka a nwanana tsongwani, i lo mu beka hi ka yena, a ku ngalo kabye,

48 Kani hi wihi a ta nga amukela loyi a nwanana tsongwani bitweni ga mina wa nzi amukela: ni loyi a ta nga nzi amukela i amukela yena loyi a nzi rumileko: hakuba loyi a nga tsongwani xihari ka nwina nwenkle, ywaloye hi yena wa hombe.

Mat. 10. 40. & 18. 5. & 23. 11, 12. Marku 9. 37. Joh. 12. 44. & 13. 20.

49 Johani i lo mu hlamula a ku ngalo, Mugonzisi, hi lo wona a muwe a nga hlo-

ngola a madimoni hi bitoga wena; hina hi lo mu tsimbetela, hakuba a nga lanzeli zinwe na hina.

Marku 9. 38.

50 Kanilezi Jesu a ku ngalo kakwe, Mu nga mu tsimbeteli: hakuba loyi a nga hambaniko na nwina ngwa nwina.

Mat. 12. 30. xip. 11. 23.

51 Na ku mahisile lezo, laha a masiku ma nga laba ku cikele kasi i fela ku amukelwa le hehla, i la su cuwukisisa a ngohe yakwe a kuya le Jerusalema,

Marku 16. 19. Mit. 1. 2.

52 I lo ruma mitsumi mahlweni ka ngohe yakwe: ba lo famba, ba loya engena mutini wa ba Samaria, kasi ku mu longisela yena.

53 A ba mu amukelangi, kota lezi a ngohe yakwe yi nga wa ku kwatsi aya le Jerusalema.

Joh. 4. 4. 9.

54 Laha a bapizani bakwe Jamesi na Johani ba lo wona lexi, ba te ngalo, Hosi, wa zi ranza lezaku u rumela nzilo wu relela hi le tilweni, wu ta ba mbetisa ke?

55 Kanilezi i lo hunzuluka, i lo ba kawuka.

56 Ba loya ka munwani mutana.

Joh. 3. 17. & 12. 47.

57 Kota ba nga wa ha famba ndleleni, a munhu wo kari a ku ngalo ka yena, Nzi ta

ku lanzela ni laha u yako kona.

Mat. 8. 19.

58 Jesu a ku ngalo ka yena, A bahlati ba na ni mikele, ni tinyanyani ta tilo ti na ni zisaka; kanilezi a Nwana wa munhu a nga na ni laha a ta nga beka kona a hloko yakwe.

59 I loku a ka munwani, Nzi lanzele. Kanilezi a ku ngalo, Hosi, nzi vumele kuranga nzi ya lahla a raru wa mina.

Mat. 8. 21.

60 Kanilezi a ku ngalo ka yena, Tsika bafileko ba lahla bafileko babye; kanilezi famba wena u yaba hungu hi mufumo wa Nungungulu.

61 Ni munwani kambe a ku ngalo, Nzi ta ku lanzela, Hosi; kanilezi nzi vumele ku ya salisa laba ba ndlwini ka hina.

62 Kanilezi Jesu a ku ngalo ka yena, A nga kona munhu a bekako canja gakwe xikonwini, a cuwuka le nzako, a fanelweko hi mufumo wa Nungungulu.

XIPIMO 10.

1 Makunu a nzako ka lezi zilo a Hosi yi lo yimisa a ba nklanu wa makume ni makume mambiri a banwani, a ku ba ruma hi bambiri ni bambiri mahlweni ka ngohe yakwe mitini yonkle ni wutsanweni gonkle, laho a wutsumbu gakwe a nga wa ta kuya.

Mat. 10. 1. Marku 6. 7.

2 A ku ngalo kabye, A kuhula ku hombe, kanilezi a batsobeli ba tsongwani: hi kwalaho kombelani a Hosi ya kuhula ku ruma a batsobeli kuhuleni kakwe,

Mat. 9. 37, 38. Joh. 4. 35. 2 Tesa. 3. 1.

3 Ti fambeleni: mangabye, nzi mu rumela kota tiyivu xikari ka timhisi.

Mat. 10. 16.

4 Mu nga komi a kwama, ni xikwamana, ge ni zilato: mu nga losi munhu ndleleni.

Mat. 10. 9, 10. Marku 6. 8. xip. 9. 3.

5 Ni ka yihi yindlu leyi mu ta nga engena, kuranga wulani, A kurula a kube ka yindlu leyi.

Mat. 10. 12.

6 Ni loku a nwana wa kurula a hi kona, kurula ka nwina ku ta humula hehla ka yona: kanilezi loku ku nga hi lezo, ku ta wuyela ka nwi-na kambe.

7 Ka ywaleyo yindlu tsamani, na muga na munwa kota zilo lezi ba ta nga zi nyika nwina: hakuba a xitiri xi yimelwe hi kurihwa ka xona. Mu nga fambi ka yindlu ni yindlu.

Mat. 10. 10, 11. 1 Kor. 9. 4, &c. & 10. 27. 1 Tim. 5. 18.

8 Ni ka wihi a muti lowu mu engenako, ni ba mu amukela, ganani a zilo lezi zi bekilweko mahlweni ka nwi-na:

9 Mu hanyisa ba babyako labo ba nga kona, mu wula ka bona, A mufumo wa

- Nungungulu wu tsinele ku suhani ka nwina.
xip. 9. 2. Mat. 3. 2. & 4. 17. & 10. 7. xipm. 11.
- 10 Kanilezi ni ka wihi muti lowu mu ta nga engena, bona ba nga mu amukeli, fambani mapangweni ya wona muku,
- 11 Ni tsuri wa muti wa nwina, lowu wu nga nama-rele mikonzweni ya hina, ha wu pumunhela ka nwina: ahemba tibani lexi, a mufumo wa Nungungulu wu tsenele ku suhani.
Mat. 10. 14. xip. 9. 5. Mit. 13. 51. & 18. 6.
- 12 Nza wula ka nwina, Ku ta hehuka hi lego siku ka Sodoma, ku hunza lowo muti.
Mat. 10. 15. Marku 6. 11.
- 13 Kombo ka wena, Korazini! kombo ka wena, Betsaida! hakuba loku a mitiro ya ntamo yi wa mahilwe ka Tire ni Sidoni, leyi yi nga manilweko ka nwina, nga ba wa hunzulukile a kale, na ba tsamile ngubyeni ya tisakwa ni kuma.
Mat. 11. 21.
- 14 Ahemba ku ta hehuka ka Tire ni Sidoni le kulamuleni, ku hunza nwina.
- 15 Wena Kapernaume, u ta klakuselwa le tilweni ke? u ta releliswa lahasi Hayidesi.
Mat. 11. 23.
- 16 Loyi a mu ingisako wa nzi ingisa mina; ni loyi a mu alako wa nzi ala mina; ni loyi a alako mina wa mu ala loyi a nzi rumileko.
Mat. 10. 40. Marku 9. 37. Joh. 5. 23. & 13. 20. 1 Tesa. 4. 8.
- 17 Ni ba nklanu wa makume ni makumi mambiri ba lo wuya hi kutsaka, baku, Hosi, hambu ni madimoni ma wa hi ingisa bitweni ga wena.
xipm. 1.
- 18 Yena a ku ngalo kabye, Nzi lo wona Satani na awa hi le tilweni kota xingwalangwanza.
Joh. 12. 31. & 16. 11. Kuv. 9. 1. & 12. 8, 9.
- 19 Langutani, nzi mu nyikile a ntamo ku kanziyela tityoka ni tihume, ni kuhlula ntamo wonkle wa balala: a hi ncumo xi ta nga mu lamata.
Marku 16. 18. Mit. 28. 5.
- 20 Ahemba mu nga tsaki hi lexi, lezaku a moya wu mu ingisa; kanilezi tsakani hakuba a mabito ya nwina ma tsalilwe le tilweni.
- 21 Ka xwalexo xikati i lo tsa-ka a Moyeni wo Basa, a ku ngalo, Nza ku bonga, O Dadani, a Hosi ya tilo ni misaba, hakuba u zi fihlile lezi zilo ka laba ba klarihileko ni ba pimako, u lo zi wonekelisa ka zihlangi: ina, Dadani; loku zi ngaho zi lo ku xalalisa mahlweni ya wena.
Fil. 4. 3. Heb. 12. 23. Kuv. 13. 8. & 20. 12. & 21. 27. Mat. 11. 25.
- 22 Zonkle zilo zi nyikilwe ka

- mina hi Dadani wa mina: a nga kona a zi tibako hi mani a Nwana, saseka Dadani; ni ku hi mani Dadani, saseka a Nwana, ni ka wihi loyi a Nwana a zi ranzako ku mu wonkelisa ka yena.
- Mat. 28. 18. Joh. 1. 18. & 3. 35. & 5. 27. & 6. 44, 46. & 17. 2.
- 23 Na a hunzulukela ka bapizani, i lo wula hi kuhleba, Ma katekile a mahlo laya ma wonako a zilo lezi mu zi wonako:
- Mat. 13. 16.
- 24 Hakuba nza wula ka *nwina*, hakuba banyingi baprofeti ni tihosi ba nga wa laba ku wona a zilo mu zi wonako, a ba zi wonangi; ni kuzwa a zilo mu zi zwako, a ba zi zwaugi.
- 1 Pet. 1. 10.
- 25 Languta, a muyimeli wo kari i lo yima i lo mu ringa, aku, Mugonzisi, nzi ta maba yini kasi nzi be ni kuhanya ka kupinzuka ke?
- Mat. 19. 16. & 23. 35.
- 26 A ku ngalo ka yena, Hi yini ku tsalilweko nayweni? u gonzisa ku yini wena ke?
- 27 Yena na a hlamula a ku ngalo, U ta ranza Hosi Nungungulu wa wena hi mbilu ya wena yonkle, na hi muhefemulo wa wena wonkle, ni ntamo wa wena wonkle; ni kualakanya ka wena konkle; ni wa akelane na wena kota u ti ranzako wena.
- 28 A ku ngalo kakwe, Wena u hlamule kwatsi: maha lezi, u ta hanya.
- Roma 10. 5.
- 29 Kanilezi yena i wo xuba ku ti lulamisa, a ku ngalo ka Jesu, Hi mani wa akelane na mina ke?
- xip. 16. 15.
- 30 Jesu na mahile a kuhlamura a ku ngalo, A munhu wo kari i wa relela hi le Jerusalema aya Jeriko; i lo kumiwa hi bapangi, labo ba nga mu runzuwulela tinguwo ba lo muba, ba lo mu siya, ba lo mu siya kusuhani ni kufa.
- 31 Hi ku kigila mupristi wo kari i lo relela hi leyo ndlela: ni laha a nga mu wona, i lo potsoloka.
- 32 Zi ngaho ni mu Levi kambe, laha na cikele ka wutsamo, i lo mu wona, i lo potsolokawu.
- 33 Kanilezi a mu Samaria wo kari, kota a nga wa enza, i lota laha a nga wa hi kona: laha na a mu wona, i lo tatiswa hi wusiwana,
- Joh. 4. 9.
- 34 I lota kakwe, i lo bohelela timbanga, na a cela ka tona a mafura ni waini; i lo mu kilelisa xiharini xakwe, i lo mu neha ndlwini ya bapfumba, i lo mu gongola.
- 35 Hi manziko i lo humesa tidenario timbiri, i lo ti nyika ka *nwinyi* wa yindlu, a ku ngalo, Mu lonzowote; ni yini lexi u ta nga xi humesa kambe, mina laha nzi ta

nga wuya kambe nzi ta ku-riha.

Mat. 20. 2.

36 Hi wihi wa laba banharu, wena u alakanyako, a mahileko ka wa akelane naye loyi a nga kumiwa hi bapanngi ke?

37 Yena a ku ngalo, Loyi a nga wonisa a titralo ka yena. Jesu a ku ngalo kakwe, Famba, u ya mahawu za ku ngahi.

38 Makunu kota lezi ba nga wa ha ti fambela, i lo engena mutaneni wo kari: A wasati wo kari a bito gakwe hi Marta i lo mu amukela le ndlweni yakwe.

Joh. 11. 1. & 12. 2, 3.

39 Yena i wa hi ni makweru a bitiwako Maria, loyi kambe a nga wa tsamile mikonzweni ya Hosi, i lozwa a mhaka yakwe.

1 Kor. 7. 32, &c. xip. 8. 35. Mtt. 22. 3.

40 Kanilezi Marta i wa karateka hi kukozela ka hombe; i lotta ka yena, a ku ngalo, Hosi, a ku katali lezi a makweru wa mina a nzi tsikako nzi kozela nzoce ke? hikwalaho mu byele kasi wa fela kuta nzi vuna.

41 Kanilezi a Hosi yi lo hlamula yi loku ka yena, Marta, Marta, wena wa xuba ni ku ti karata hi zilo zo tala:

42 Kanilezi xilo xinwe xi labekako: hakuba Maria i hlawulile a klelo go saseka, legi a gi nga tekiwa ka yena.

XIPIMO 11.

1 Na ku mahisile lezo, kota a nga wa kongela wutsanweni go kari, laho laha na gumesile, a munwe wa bapizani bakwe a ku ngalo ka yena, Hosi, hi gonzise ku kombela, kota Johani a nga gonzisa a bapizani bakwe.

2 Yena a ku ngalo kabye, Laha na mu kombela, muku, Dadani, a gi hlawuliwe a bito ga wena. A mufumo wa wena a wute.

Mat. 6. 9.

3 Hi nyike a masiku ni masiku a kuga ka hina.

4 Hi tsetselele zonho za hina; hakuba a wutsumbu ga hina ha ba tsetselela bonklelele laba ba nga ni milanzu ka hina. U nga hi nehi kuri ngweni.

5 Yena a ku ngalo kabye, Hi wihi wa nwina a nga ba ni xaka, a ta nga ya ka yena xikari ka wusiku, a ku ngalo ka yena, Xaka, nzi lombe a zibaba zinharu;

6 Hakuba a xaka ga mina gi cikele ka mina hi le kuenzeni ka gona, a nzi na ncumo ku beka mahlweni ka yena;

7 Ni loyi a nga lomo ndlwini i ta hlamula aku, U nga nzi karate: a libati makunu li valilwe, ni banana ba zinwe na mina ba laha sangweni; a nzi koti ku vuka nzi ku nyika?

8 Nza wula ka nwina, Hambu a wa nga ta zi ranza kuvu-

- ka ku mu nyika, hakuba a nga xaka gakwe, kanilezi hi kota ya ku kurumeta kakwe i ta vuka a ta mu nyika kota ku laba kakwe.
xip. 18. 1, &c.
- 9 Mina nza wula ka *nwina*, Kombeleni, ku ta nyikiwa ka *nwina*; labani, mu ta zi kuma; gongonzani, kuta vululelwa ka *nwina*.
Mat. 7. 7. & 21. 22. Marku 11. 24. Joh. 15. 7. Jam. 1. 6. 1 Joh. 3. 22.
- 10 Hakuba bonklelele laba ba kombelako ba zi amukela; ni loyi a labako a zi kuma; ni loyi a gongonzako i ta vululelwa.
- 11 Hi wihi ka *nwina* loyi a dadani loku a *nwana* wakwe i ta mu kombela a xibaba, yena i ta mu nyika a ribye ke? kutani xidluwani, yena a ta mu nyika a nyoka ke?
Mat. 7. 9.
- 12 Kutani a kombela a tanza, yena i ta mu nyika a hume ke?
- 13 Loku *nwina* zonake, na mu bihile, ma tiba ku hi nyikisa ku yini a zinyikiwo zo saseka ka banana ba *nwina*, ha hombe ka loyi wa le tilweni a Dadani wa *nwina* a ta nyika a Moya wa ku Basa ka bona laba ba kombelako ka yena ke?
- 14 Yena a wa hlongola a dimoni legi gi nga wa hi mbebebe, na ku mahisile lezo, laha a dimoni gi nga wa huma, a mbebebe yi lo wu-
- lawula; ni zidlemo zi lo hlamala.
Mat. 9. 32. & 12. 22.
- 15 Kanilezi a banwani ba bona ba ku ngalo, Hi Belzebuba a hosi ya madimoni wa hlongola a madimoni.
Mat. 9. 34. & 12. 24.
- 16 Ni banwani na ba mu ringa, ba lo laba xiwoniso kakwe xa le tilweni.
Mat. 12. 28. & 16. 1.
- 17 Kanilezi yena, na a tiba kualakanya kabye, a ku ngalo ka bona, Wonkle mufumo lowu wu hambeneko ha woce wu ta hangalaka; ni yindlu yi hambeneko ni yindlu yi ta kungumuka.
Mat. 12. 25. Marku 3. 24. Joh. 2. 25.
- 18 Loku Satani kambe a hambene ha yece a wutsumbu gakwe, a mufumo wakwe wu ta yima hi ku yini ke? hakuba mu te ngalo nzi humesa a madimoni hi Belzebuba.
- 19 Loku hi Belzebuba nzi hlongola madimoni, a banana ba *nwina* ba hlongolako hi wihi ke? Hikwalaho ba ta maha balamuli ba *nwina*.
- 20 Kanilezi loku mina hi litiho la Nungungulu nzi hlongola a madimoni, zonake a mufumo wa Nungungulu wu tile hehla ka *nwina*.
- 21 Kanilezi a nhenha yi hlomileko kwatsi na labelela a xilubelo xakwe, zibya zakwe zi taba ni kurula:
Mat 12. 29. Marku 3. 27.
- 22 Kanilezi loku a nhenha leyi yi mu hunzako yita hehla

- kakwe, yi mu hlula, ya mu wuklela a maklari wonkle laya a nga wa tumba ka wona, yi abanyisa lezi yi nga panga.
Kol. 2. 15.
- 23 Loyi a nga hi ko na mina wa nzi hambene na mina; ni loyi a nga hlengeletiko na mina wa hangalasa.
Mat. 12. 30.
- 24 Laha a moya wa ku biha na wu nga huma ka munhu, wu tsemakanya wutsanweni gi nga haba mati, na wu laba ku humula; a wu ku kumangi, wu wula, Nzi ta wuyela ndlwini ya mina laha nzi nga wa sukile ha kona.
Mat. 12. 43.
- 25 Laha na wu cikele, wu lo yi kuma na swiyelwe na yi bombisilwe.
- 26 Zorake wu loya a teka kakwe a nklanu ni mimbiri mimoya ya kubiha ku hunza wona wutsumbu; yona yi lo engena yi tsama laho: a xiyimo xa gumesa xa loye munhu xi bihile ku hunza kusanguleni.
Joh. 5. 14. Heb. 6. 4. & 10. 26. 2 Pet. 2. 20.
- 27 Na ku mahisile lezo, kota a nga wa wula lezi zilo, a wasati wo kari wa le xidle-nwini i lo klakusa a gezu gakwe, i te ngalo, Yi katekile a nyimba leyi yi nga ku trala, ni mabela laya u nga ma anwa.
xip. 1. 23, 48.
- 28 Kanilezi yena a ku ngalo,
- Ina nguvu, ba katekile laba ba ingisako a mhaka ya Nungungulu, ba yi gongola.
Mat. 7. 21. xip. 8. 21. Jam. 1. 25.
- 29 Ni laha a zidlemo zi nga tsombana wutsanto ginwe ka yena, i lo sangula ku wula, Lexi xizukulwana hi xizukulwana xi bihileko: xi laba a xiwoniso; a ku kona a xiwoniso xi ta nga nyikiwa ka xona kanilezi hi xiwoniso xa Jona.
Mat. 12. 38, 39.
- 30 Hakuba kota lezi Jona a nga wa hi xiwoniso ka ba le Niniva, zi ngaho a Nwana wa munhu i taba ka lexi xizukulwana.
- 31 A muzinza wa le dzonga i ta suka kulamuleni ni madota ya lexi xizukulwana, i ta ba kona: hakuba yena i tile hi le kugumelweni ka misaba ku tazwa kuklariha ka Solomoni: languta, a wa hombe ku hunza Solomoni i kono laha.
- 32 Ni banhu ba le Niniva ba ta yima kulamuleni ni lexi xizukulwana, ba ta xi kona: hakuba bona ba hunzulukile kukaneleni ka Jona; languta, a wa hombe ku hunza Jona i kona laha.
- 33 A ku kona munhu, loyi laha na lumekile a kandiya a yi tumbeta rinzini, hambu lahasi ka zibya, kanilezi le mezeni, kasi laba ba enge-

- nako ba fela ku wona ku-wonekela.
Mat. 5. 15. Marku 4. 21. xip. 8. 16.
- 34 A kandiya ya miri hi tihlo ga wina: laha na tihlo ga wena gi hi ginene, ni miri wa wena wonkle wu tele hi ku wonekela; kanilezi loku na gi bihile, a miri wa wena kambe wu tele hi munyama.
Mat. 6. 22.
- 35 Hikwalaho cuwukani ku nga taku a kuwonekela loku ku nga ka wena ku nga bi a munyama.
- 36 Hikwalaho loku wonkle a miri wa wena wu tele hi kuwonekela, na ku nga hi ni klelo ga munyama, wu ta tala hi kuwonekela wonkle, kota laha a kandiya yi woningako ni kungangamela ku nyika kuwoninga.
- 37 Makunu kota lezi a nga wa wulawula, a mu Farisi a mu kombela ku yaga zinwe naye: yena i lo engena, i lo tsama za kugeni.
- 38 Laha a mu Farisi a nga wa zi wonile, i lo dama lezi a nga kala kuranga hi kuhlamba hi mahlweni ka kuga.
Marku 7. 3.
- 39 Ni Hosi yi te ngalo ka yena, Makunu nwina ba Farisi mu hlaza a kopo ni ngelo hi lahandle; kanilezi hi lomo nzeni ku tele hi kupanga ni kubiha.
Mat. 23. 25. Tit. 1. 15.
- 40 Mapupulu nzinwina, ni loyi a nga maha lahandle a nga mahangi ni lomo nzeni ke?
- 41 Ahemba nyikani kota zinyikiwo ka zilo zi nga lomo nzeni; mangabye, zonkle zilo zi hlazekile ka nwina.
- 42 Kanilezi kombo ka nwina ba Farisi! hakuba mu nyika hi ka kume minte ni rue ni kubyanyi wonkle, mu klu-la a kulamula ni kuranza ka Nungungulu: kanilezi mu funelwe hi ku nga mu mahile lezi, mu nga siyi zinnwani na zi nga mahekangi.
Mat. 23. 28.
- 43 Kombo ka nwina ba Farisi! hakuba mu ranza wutsamo ga hombe masinagogeni, ni kuloswa wutsanweni go hlengeletana.
Mat. 23. 6. Marku 12. 38, 39.
- 44 Kombo ka nwina! hakuba nwina mu kota zilahla lezi zi nga wonekiko, ni banhu laba ba fambako hehla ka zona a ba zi tibi.
Mat. 23. 27.
- 45 Ni munwe wa ba yimeli na a hlamula a ku ngalo ka yena, Mugonzisi, na u wula lezi wa hi rukatela na hinawu kambe.
- 46 Yena i te ngalo, Kombo ka nwinu bayimeli kambe! hakuba mu rexwa banhu mirwalo yo binza leyi ba nga yi kotiko ku yi rwala, nwi-na wutsumbu mu nga yi henyi a mirwalo hi linwe la titiho ta nwina.
Mat. 23. 4.

47 Kombo ka *nwina*! hakuba ma aka mikele ya baprofeti, ni bararu ba *nwina* ba nga ba daya.

Mat. 23. 29.

48 Lezo mu bakustumunyu mu *vumela* a mitiro ya bararu ba *nwina*: hakuba bona ba lo ba daya, *nwina* mu aka mikele *yabye*.

49 Hikwalaho ka wula *kuklariha* ka Nungungulu, Nzi ta rumela ka bona a baprofeti ni bapostoli; ni banwani ba bona ba ta ba daya ba ba xanisa;

Mat. 23. 34.

50 Kasi a nkata wa baprofeti *bonkle*, lowu wu nga halaka ku sukela kusekelweni ka tiko, wu ta *labyiwa* ka lexi *xizukulwana*;

51 Ku sukela nkateni wa *Abela* ni nkateni wa *Zakaria*, loyi a nga dawela *xikari* ka alati ni tempele: ina, nza wula ka *nwina*, wu ta *labyiwa* ka lexi *xizukulwana*.

52 Kombo ka *nwina* bayimeli! hakuba ma susa a *pfungulo* ya kutiba: a mu engeni *nwina* wutsumbu ga *nwina*, ni laba ba engenako kona ma ba *tindekisa*.

Mat. 23. 13.

53 Laha a nga wa huma hi laho, a *batsali* ni ba *Farisi* ba lo sangula ku mu *tsimbeketa* hi ku mu *klokolotela*, na mu *kucetela* a ku *wulawula* a zilo zo tala;

54 Na ba *labelele* yena, a ku

koma a xilo xi humako hi le *nonwini* wakwe.

Marku 12. 13.

XIPIMO 12.

1 Na ku wa ha hi *lexo xikati*, laha a makume ya mazana manyingi ya *xidlemo* nga wa *tsombana katiginwe*, kota lezi ba nga wa *kanziyelana*, i lo sangula ku wula ka *bapizani bakwe*, kuranga ka *bonkle*, *Klarihani* *nwina* a comelo xa ba *Farisi*, lexi xi nga *wuxengeteli*.

Mat. 16. 6, 12. Marku 8. 15.

2 *Kanilezi* a ku kona xilo xi *fenengetilweko*, lexi a xi nga ta *funungulwa*: ni xi *fihlilweko*, a xi nga ta *tibyiswa*.

Mat. 10. 26. Marku 4. 22. xip. 8. 17.

3 *Hikwalaho* lezi mu zi *wulileko* munyameni zi ta *zwiwa* *kuwonekeleni*; ni lezi mu nga zi *wulawulako ndlebeni* lomo *ndlwini* zi ta *biwa hungu* le *hehla* ka *yindlu*.

4 Nza wula ka *nwina* *maxaka yanga*, Mu nga ba *cabi laba* ba *dayako* a *miri*, a *nzako* ka lezi a ba na *ncumo* ku xi *maha kambe*.

Mat. 10. 28. Joh. 15. 14, 15.

5 *Kanilezi nzi* ta mu *byela* loyi mu ta nga mu *caba*: Mu *cabeni yena*, loyi a *nzako* na a *dale* a nga ni *ntamo* ku *hoxa gehene*; ina, nza wula ka *nwina*, Mu *cabeni yena*.

6 A *bamanjingiri nklanu* ni

- bambiri a ba xabyi hi dezi ke? a nga kona a munwe wa bona a ribakelwako mahlweni ka Nungungulu.
Mat. 10. 29.
- 7 Kanilezi ywaleyi a misisi ya tihloko ta nwina yi hlai-lwe yonkle. Mu nga cabi: nwina mu hunzile nguvu a bamanjingiri bo tala.
- 8 Na mina nza wula ka nwina, Bonklelele loyi a nzi vumelako mahlweni ka banhu, ywaloye a Nwana wa munhu i ta mu vumela mahlweni ka tingelosi ta Nungungulu:
Mat. 10. 32. Marku 8. 38. 2 Tim. 2. 12. 1 Joh. 2. 23.
- 9 Kanilezi loyi a nzi kanetako mahlweni ka banhu i ta kanetwa mahlweni ka tingelosi ta Nungungulu.
- 10 Kani loyi a ta nga wula a mhaka ya ku vukela a Nwana wa munhu, ku ta tsetselelwa ka yena: kanilezi ka yena loyi a rukatelako a Moya wo Basa, ku nga ta tsetselelwa.
Mat. 12. 31, 32. Marku 3. 28. 1 Joh. 5. 16.
- 11 Laha ba ta nga mu neha mahlweni ka masinagoga, ni bafumeli, ni tihosi, mu nga kanakani lezaku hi ta wulisa ku yini, kutani mu ta hlamula ha yini, kutani hi yini hi ta nga wula:
Mat. 10. 19. Marku 13. 11. xlp. 21. 14.
- 12 Hakuba a Moya wa ku Basa wu ta mu gonzisa xwalexo xikati lezi mu ta nga zi wula.
- 13 Ni munwe wa xidlemo a
- ku ngalo ka yena, Mugo-nzisi, laya a makabye wa mina akuba a nzi abela a tsomba.
- 14 Kanilezi a ku ngalo ka yena, Wanuna, hi mani a nzi mahileko mulamuli ni muabanyisi xikari ka nwina ke?
Joh. 18. 36.
- 15 A ku ngalo kabye, Klarihani, mu ti lonzowota kunabeleni konkle: hakuba a wutomi ga munhu a gi yi hi pfuna kakwe a nga nako ko tala.
1 Tim. 6. 7, &c.
- 16 Yena i lo wulawula mufananiso kabye, aku, A simu ya munhu wo kari wo fuma yi lo pfuna ha hombe nguvu:
- 17 I lo ti alakanyela a wutsumbu gakwe, aku, Nzi ta maha yini, hakuba a nzi na wutsamo ku tsombanyisela kona a mabele ya mina?
- 18 I te ngalo, Nzi ta maha lezi: nzi ta hanzula a magomba ya mina, nzi aka ya hombe; hi laho nzi ta nga tsombenyisela kona a mabele ya mina yonkle ni tsomba ya mina.
- 19 Mina nzi taku ka muhefemulo wa mina, muhefemulo, u beketele a pfuna wunyingi wa malembe yo tala; humula, uge, unwe, u tsaka.
1 Kor. 15. 32. Jam. 5. 5.
- 20 Kanilezi Nungungulu a ku ngalo ka yena, Pupulu nziwena, legi wusiku a muhefemulo wa wena wu labyi-

- wa ka wena; ni lezi zilo u zi beketeleko, zi ta maha za mani ke?
- Jam. 4. 14.
- 21 Zi ngaho loyi a ti tsombanyiselako a tsomba wutsumbu gakwe, a nga fumangi hi ka Nungungulu.
- Mat. 6. 20. xipm. 33. 1 Tim. 6. 18, 19. Jam. 2. 5.
- 22 Yena a ku ngalo ka bapizani bakwe, Hikwalaho nza wula ka nwina, mu nga kakananeli kuhanya ka nwina, mu taga yini; ge ni mimiri ya nwina, mu ta ambala yini.
- Mat. 6. 25.
- 23 Hakuba a kuhanya ka hunza a kuga, ni miri wa hunza tinguwo.
- 24 Pimani hi zikunguwa, a zi xwanyeli, ge ni kutsobela; a zi ma tindlu ta ku tsombanyisela ge ni magomba; Nungungulu wa zi wundla: ku ta ku yini ka nwina mu hunzileko nguvu a tinyanyani ke!
- 25 Hi wihi ka nwina hi kukanakanela a ta nga engetela a nkona ka xiyimo xakwe ke?
- 26 Loku zonake mu nga zi koti a ku maha ni lezi zi tsongwani, hi yini mu kakananelako hi lezi zi seleko ke?
- 27 Pimani hi zitsangi, zi kulisa ku yini ke: a zi tiri, ge ni kuluka; kasi nza wula ka nwina, Hambu Solomoni hi ku ngangamela konkle kakwe a nga bombisangi kota zona.
- 28 Kanilezi loku Nungungulu a ambalisa lezo a byanyi ga lomo kwatini, legi gi nga kona nyamukla, manziko gi hoxwa nzilweni; ha hombe ha ku yini a ku ambalisa nwina, O nwina ba kukoleka kutsongwanyani?
- 29 Mu nga labi nwina a ku mu taga yini, ni mu tanwa yini, ge mu nga hi ni kupima ka kukanakana.
- 30 Hakuba zonkle lezi zilo a tixaka ta tiko ta zi labisisa: kanilezi a Dadani wa nwina wa zi tiba lezaku ma zi laba lezi zilo.
- 31 Ahemba labani a mufumo, lezi zilo zi ta engetelwa ka nwina.
- Mat. 6. 33.
- 32 Mu nga cabi, klambana wu tsongwani; hakuba za mu nengelisa a Dadani wa nwina ku mu nyika a mufumo.
- Mat. 11. 25, 26.
- 33 Xabisani lezi mu nga nazo, mu nyika a zisiwana; mu mahela a wutsumbu ga nwina a zikwama lezi zi nga hlakaliko, ni tsomba le tilweni leyi yi nga hlulekiko, laho a nkamba gi nga tsineliko, hambu ni sumba yi nga giko.
- Mat. 6. 20. & 19. 21. Mit. 2. 45. & 4. 34. xip. 16. 9. 1 Tim. 6. 19.
- 34 Hakuba laha a tsomba ya wena yi nga kona, laho a mbilu ya wena yi ta ba kona kambe.
- 35 Nga a ziwunu za nwina zi

- bohiwa, ni tikandiya ta *nwi*-
na ti vura;
Efe. 6. 14. 1 Pet. 1. 13. Mat. 25. 1, &c.
- 36 *Nwina* na mu nga mu ko-
ta banhu ba languteleko a
hosi *yabye*, laha a ta nga
wuya hi le mubuzweni wa
mucado: na loku ata na go-
ngonza, bona ba fela ku
kalakale ba yi vululela.
- 37 Ma katekile lawo malanza,
lawo laha a hosi na yita yi
ta nga ma kuma na ma la-
belele: hizinene nza wula ka
nwina, lezaku i ta ti boha
wutsumbu, yi ta ma tsami-
sa le za kugeni, yi tata yi ta
ma kozela.
Mat. 24. 46.
- 38 Ni loku ata hi xikati xa wu-
mbiri, ni xa wunharu, a ba
kuma na ba ngaho, ma ka-
tekile lawo a malanza.
- 39 Kanilezi *tiba* ni lexi, loku a
nwinyi wa *yindlu* a wa zi
tibile lezaku hi xihhi a xikati
a nkamba gi tako, nga a wa
rinzelile, a nga siyi a *yindlu*
yakwe a ku sala yi boxiwa.
Mat. 24. 43. 1 Tesa. 5. 2. 2 Pet. 3. 10.
Kuv. 3. 3. & 16. 15.
- 40 Nga *nwina* kambe mu lo-
nga: hakuba hi xikati mu
nga xi alakanyiko a *Nwa*-
na wa munhu wata.
Mat. 24. 44. & 25. 13. Marku 13. 33.
xip. 21. 34, 36. 1 Tesa. 5. 6. 2 Pet. 3.
12.
- 41 Petro a ku ngalo, Hosi, u
kanela lowu a mufaniso ka
hina, kutani ka bona bonkle
ke?
- 42 Ni Hosi yi te ngalo, Hi ma-
ni zonake a kolekileko ni
- nekwa yi *klarihileko*, loyi a
hosi yakwe yi ta nga mu yi-
misa ngangweni wakwe, ni
ku ba nyika a kuga kabye
hi xikati xi faneleko?
Mat. 24. 45. & 25. 21. 1 Kor. 4. 2.
- 43 Gi katekile lego nanza, loyi
laho a hosi yakwe na yita
a ta nga mu kuma na pa-
ngama.
- 44 Ha kunene nza wula ka
nwina, yi ta mu yimisa ka
zonkle a nga nazo.
Mat. 24. 47.
- 45 Kanilezi loku lego nanza gi
ta wula mbilwini ya gona,
A hosi ya mina ya hlwela
na yita; gi sangula a kuba
a xitiri xa wanuna ni xitiri
xa wasati, ni kuga ni ku-
nwa, ni ku maha xidakwa;
Mat. 24. 48.
- 46 A hosi ya lego nanza yi tata
hi siku a nga gi cuwukela-
ngiko, ni xikati a nga xiti-
biko, yi ta mu pulakanyisa,
a mu yimisela a xiabelo ni
ba nga kolekiko.
Mat. 24. 51.
- 47 Ni lego nanza, gi *tibako* ku-
ranza ka hosi ya gona, gi
nga longisi, hambu ni ku
maha kota kuranza ka yo-
na, gi ta xupulwa hi timbi-
rimbi tinyingi;
Joh. 9. 41. & 15. 22. Mit. 17. 30. Jam.
4. 17.
- 48 Kanilezi loyi a nga zi *tibiko*,
a nga maka zilo zi faneleko
ku biwa, i ta xupulwa a ti-
mbirimbi titsongwani, Ni
ka wihi loyi a ta nga nyiki-
wa nguvu, ka yena ku ta
labyiwa zo tala: ni loyi a ta
nga abelwa zo tala, ku ta

wutiswa ka yena a za hombe.

1 Tim. 1. 13.

49 Mina nzi tile kuta hoxa nzilo misabeni; nzi ranza yini, loku wu nga na wu vuretilwe ke?

xipm. 51.

50 Kanilezi nzi na ni kubapatizwa nzi ta nga bapatiziwa ha kona; nzi kamanyetisilwe hi ku yini ku kala ku mbetiseka ke!

Mat. 20. 22. Marku 10. 38.

51 Mu alakanya muku nzi tile ku ruma a kurula misabeni? Nza mu byela, Kokwihi; aholu kuhambana:

Mat. 10. 34. xipm. 49. Joh. 7. 43. & 9. 16. & 10. 19.

52 Hakuba ku sukela lezi ba ta ba kona a ba nklanu lomo ndlwini yinwe ba ta hambena, a banharu ka bambiri, ni bambiri ka banharu.

Mat. 10. 35.

53 Be ta hambana, a dadani a vukela a nwana, ni nwana a vukela a dadani; ni nyine a vukela a nhanyana wake, ni nhanyana a nyine wakwe; ni nwingi a vukela a katamwane wakwe, ni katamwane a vukela a nwingi wakwe.

54 Yena a ku ngalo ka zidle-mo kambe, Laha loku mu wona a refu gi klakuka hi le muhlwa-gambo, kalakale ma wula, Gata dzubi; lezo ku maheka.

Mat. 16. 2.

55 Ni laha na mu wona a

mheho ya le dzonga yi pupuxa, ma wula, Ku taba kona mumu; ku mahisa lezo.

56 Nwina baxengeteli, ma zi tiba ku klamusela a ngohe ya misaba ni tilo; kanilezi hi yini mu nga zi tibiko ku klamusela a zikati ke?

57 Hi yini a wutsumbu ga nwina mu nga lamuliko lezi zi lulamileko ke?

58 Kota loku u famba ni loyi a ku kecarileko ka mufumeli, na u hi ndleleni ringa a kuba u hlayisisa a kuba u klakliswa ka yena; ku nga ta ku a ku nyikela ka mulamuli, ni mulamuli a ku nyikela ka nganakana, ni nganakana yi ku hoxa paxweni.

Mat. 5. 25.

59 Nza wula ka wena, Wena u nga ta huma laho, na u karile u riha ni malana yo gumesa.

Marku 12. 42.

XIPIMO 13.

1 Makunu ba wa hi kona laho ka xwalexo xikati ba nga mu byela hi ba le Galile, labo a nkata wabye Pilatu a nga wu vilinganyisa ni mipahlelo.

2 Yena i lo hlamula a ku ngalo kabye, Mu alakanya muku laba ba Galile ba hi zionhi ku hunza ba Galile bonkle ke, hakuba ba vumelile lezi zilo ke?

3 Mina nza mu byela, Kokwihi: kanilezi, saseka loku mu

- hunuzuluka, *nwina nwenkle* mu ta lobyisiwa zalezo.
- 4 Kutani labo ba kume ni *nklanu* ni banharu labo ba nga welwa hi tawa ya le Siloame, yi lo ba daya, mu alakanya muku labo ba lo bahlamukisi ku hunza bonkle laba ba nga lomo Jerusalema ke?
- Mat. 18. 24. xip. 11. 4.
- 5 Nza mu *byela*, Kokwihi: kanilezi, saseka loku *nwini* mu hunzuluka, *nwenkle* mu ta lobyisiswa zalezo.
- 6 Yena i lo wulawula luwu mufananiso; A munhu wokari i wa hi ni sinya ya kuwu a nga wa byele lomo *sinwini* gakwe ga xivini; i lota ku laba mihanzo ya kona, a nga yi kumangi.
- Mat. 21. 19.
- 7 I te ngalo ka muhlakuli wa xivini, Wangabye, laya a malembe manharu nzi lota laba mihanzo ka leyi sinya ya kuwu, a nzi yi kumangi: wu tseme hi lahasi; hi yini wu onhako a misaba ke?
- 8 Yena i lo hlamula a ku ngalo kakwe, Hosi, nga wa nga wu tsika legi lembe kambe, nzi kala nzi wu kuhele, nzi wu cela koho:
- 9 Loku wu trala mihanzi hi laho, zinene; kanilezi loku wu nga trali, u ta wu tsema hi lahasi.
- 10 I wa kari a gonzisa ka gi-
- nwe* ga masinagoga hi sabado.
- 11 Languta, a nyamayi i nga wa hi ni moya wa kubabya a malembe ya kumi ni *nklanu* ni manharu; yena i wa lo obeka katiginwe, i wa nga zi koti ni ku ti ololoka.
- 12 Laha Jesu a nga wa mu wona, i lo mu bitana a ku ngalo ka yena, Wasati, u *klaklisilwe* wubabyini ga wena.
- 13 I lo *klateka* a mandla yakwe hehla kakwe: kalakale a su swi, i lo bonga Nungungulu.
- Marku 16. 18. Mit. 9. 17.
- 14 Ni mufumeli wa sinagoga, na a tatiswa hi kuzangara hakuba Jesu i lo hanyisa hi sabado, a hlamula a ku ngalo ka zi xidlemo, Ma kona a masiku ya *nklanu* ni *ginwe* laya a banhu ba fanelweko hi kutira: hikwalaho hi ka wona ngonani mu hanyiswe, ge hi siku ga sabado.
- Mat. 12. 10. Marku 3. 2. xip. 6. 7. & 14. 8.
- 15 Kanilezi a Hosi yi lo mu hlamula, yi ku ngalo, *Nwina* baxengeteli, a nga mahi a munwe wa *nwina* hi siku ga sabado a ku *klakla* a homu kutani i buru xigowlweni a gi gula ku ya gi *nwisa* ke?
- xip. 14. 5.
- 16 A *zi* fanele ka loyi wasati, na hi nhanyana wa Abrahamu, loyi Satani a nga wa mu bohile, wangabye, laya malembe ya kume ni *nkla-*

- nu ni manharu, ni ku *kla-*
*k*lisiwa hi siku ga sabado ka
lezi ziboho ke?
xip. 19. 9.
- 17 Kota a nga wa ha wula lezi
zilo, bon*k*le laba ba nga ka-
netana naye ba lo celwa ti-
ngana: ni xi*d*lemo xon*k*le
xi lo tsaka hi zilo zon*k*le za
wukosi lezi zi nga wa mahi-
lwe hi yena.
- 18 Hikwalaho yena a ku nga-
lo, Hi ka yini a mufumo wa
Nungungulu wu fananako
ke? nzi ta wu fananisa ni
yini ke?
Mat. 13. 31. Marku 4. 30.
- 19 Wu fanana ni mbewu ya
xinapi, leyi a munhu i lo yi
teka, a nga yi *by*ala sinwini
gakwe; yi lo kula, yi lo ma-
ha a sinye; ni tinyanyani
ta tilo ti lo kapama marabi-
ni ya wona.
- 20 Kambe a ku ngalo, Hi kwi-
hi nzi ta nga wu fananisa
ha kona a mufumo wa Nu-
ngungulu ke?
- 21 Wu fanana ni comelo, legi
a wasati a gi tekako hi zipi-
mo zinharu za mapa, ku
kala won*k*le ma biliswa.
Mat. 13. 33.
- 22 Yena i lo ti fambela a tse-
makanya mitini ni zimuta-
neni, na gonzisa, na aya
Jerusalem.
- Mat. 9. 35. Marku 6. 6.
- 23 Ni munwe i te ngalo ka ye-
na, Hosi, ba tsongwani ba
ta nga hanyiswa ke? yena i
te ngalo kabye,
- 24 Ringani ku engena hi nya-
ngwa yi hlongileko: haku-
ba banyingi, nza wula ka
*n*wina, ba ta nga laba ku
engena, ba nga ta zi kota.
Mat. 7. 13. Joh. 7. 34. & 8. 21. & 13. 33.
Roma 9. 31.
- 25 Laha a *n*winyi wa yindlu a
ta nga suka, a vala libati,
*n*wina mu sangula ku yima
hi lahandle, mu gongonza
libatini, muku, Hosi, hi vu-
lulele; yena i ta hlamula a
ku ngalo ka *n*wina, A nzi
mu tibi laha mu tako ha
kona;
Mat. 7. 23. & 25. 10, 12. xip. 6. 46.
- 26 Zonake mu sala ku wula,
Hi loga hi lonwa mahlweni
ya wena, wena u lo gonzisa
mapangweni ya hina;
- 27 Yena i taku, Nza mu *by*ela,
a nzi mu tibi laha mu tako
ha kona; sukani ka mina,
*n*wina nwen*k*le bamahi ba
kuonha.
Mat. 7. 23. & 25. 41. xipm. 25.
- 28 Laho ku ta ba kona a xirilo
ni kugetsela ka meno, laha
mu ta nga wona Abrahamana,
na Isaka, na Jakobe, ni ba-
profeti bon*k*le, mufunweni
wa Nungungulu, *n*wina wu-
tsumbu mu hoxiwa laha-
ndle.
Mat. 8. 11, 12. & 13. 42. & 24. 51.
- 29 Ba tata hi mutsuwuka-ga-
mbo ni le muhlwa-gambo,
ni *n*walungu ni dzongeni,
ba ta tsama lahasi mufu-
nweni wa Nungungulu.
- 30 Mangabye, ba kona laba ba
kugumesa ba ta nga ba ba
kuranga, ni laba ba kura-

nga ba ta nga ba ba kugumesa.

Mat. 19. 30. & 20. 16. Marku 10. 31.

31 Ka xwalexo xikati laho ku lota a ba Farisi bo kari, na baku ka yena, Huma laha wena, u famba laha: hakuba Herodi i laba ku ku daya.

32 Yena i te ngalo kabye, Famba u ya wula ka loye hlati, Languta, nzi hlongola a madimoni nzi hanyisa bababyako nyamukla na manziko, hi siku ga manharu nzi ta mbetisa.

Heb. 2. 10.

33 Ahemba nzi yimelwe hi ku famba ndleleni ya mina nyamukla na manziko na mundlwani: hakuba a zi na ku koteka lezaku a muprofeti a nga wa ta lobyiswa lehandle ka Jerusalema.

34 O Jerusalema, Jerusalema, wena u dayako baprofeti, u ba gandla hi maribye laba ba rumelweko ka wena! ku ta ba xikati muni nzi nga wungeletela a banana ba wena katiginwe, kota a trele yi wungeletelako zihukwana za yona lahasi ka tipapa ta yona, a mu zi razi!

Mat. 23. 37.

35 Mangabye, a yindlu ya wena yi siyilwe yi hangalakile: nza wula ka nwina, Nwina mu nga ta nzi wona, mu kala muku, U katekile loyi a tako hi bito ga Hosi.

Mat. 21. 9. Marku 11. 10. xip. 19. 38.
Joh. 12. 13.

XIPIMO 14.

1 Na ku mahisile lezo, laha a nga wa ya ndlwini ya munwe wa bafumeli ba ba Farisi hi sabado a kuga zibaba, lezo ba wa mu rinzele.

2 Languta, laho ku wa hi kona mahlweni ka yena a munhu wo kari a nga wa hi ni xitsamba.

3 Jesu na hlamula i lo wulawula ka bayimeli ni ba Farisi, aku, Ku fanele ku hanyisa hi sabado, kutani a hi zona ke?

Mat. 12. 10.

4 Kanilezi bona ba su tiwitiwi bi. Yena i lo mu teka, i lo mu hanyisa, i lo mu fambisa.

5 A ku ngalo kabye, Hi wihi wa nwina loku a hi ni buru kutani i humu na yi wele hlobyeni a nga yi ku ya yi hlukuhlula hi siku ga sabado ke?

xip. 13. 15.

6 Bona ba wa nga hlamulangi kambe ka lezi zilo.

7 Yena i lo kanela a mufananiso ka labo ba rambilweko, na i lo kombisa lezaku ba hlawulisa ku yini a wutsamo ga hombe; aku kabye,

8 Loku u nga wena u rambilwe ka mubuzo wa wukati, u nga tsami wutsanweni ga hombe; ku nga taku a dumileko ku hunza wena a rambiwa hi yena,

9 Loyi a nga ku ramba wena

- na yena i tata a taku ka wena, Nyika loyi munhu a wutsamo; wena u ta ba ni tingana ku teka a wutsamo ga lahasi.
- 10 Kanilezi loku laha na u rambilwe, famba uya tsama wutsanweni ga lahasi kasi laha loyi a nga ku ramba ata, a ngaku ka wena, Xaka, famba le mahlweni: zonake u ta ba ni kudumiswa mahlweni ka bona laba ba tsamileko za kugeni zinwe na wena.
- 11 Hakuba loyi a ti kukumukisako i ta tsobyiwa; ni loyi a ti tsobako i ta kukumukiswa.
Mat. 23. 12. xlp. 18. 14. Jam. 4. 6. 1 Pet. 5. 5.
- 12 Yena a ku ngalo ka loyi a mu rambileko kambe, Laha u mahako a kuga ka mumu kutani xilalelo, u nga biti maxaka ya wena, kutani bamakabye ba wena, ge ni ba ka nwina, ge ni banhu bo fuma wakileko nabo; ku nga taku ba ku ramba kambe, ba maha kulelisela ka wena.
- 13 Kanilezi laha na u maha mubuzo, ramba zisiwana, a zirela, ni zilema, ni zikumumu:
- 14 Wenake u ta katekiswa; hakuba a ba nazo ba ta nga ku klelisela ha zona: hakuba wena u ta kleliselwa kuvukeni ka ba lu lamileko.
- 15 Ni munwe wa bona laba ba nga wa tsamile za kugeni na a zwile zilo lezi, i te ngalo ka yena, I katekile yena a ta ngaga zibaba mufunweni wa Nungungulu.
Kuv. 19. 9.
- 16 Kanilezi yena a ku ngalo ka yena, A munhu wo kari i lo maha xilalelo xa hombe; i lo ramba botala:
Mat. 22. 2.
- 17 I lo ruma a malanza yakwe hi xikati xa xilalelo ku ya wula ka bona laba laba ba rambilweko, Ngonani; hakuba zilo zonkle zi longisilwe.
- 18 Kanilezi bonkle hi kuranza kunwe ba lo sangula ku ti pendla. A wa kuranga a ku nga lo ka yena, Nzi xabile a simu, nzi fanela nziya yi wona: nza ku kombela u nzi pendle.
- 19 Ni munwani a ku ngalo, nzi xabile nklanu wa majoka ya tikabi, nzi famba kuya ti hlola: nza ku kombela u nzi pendle.
- 20 Ni munwani a ku ngalo, Nzi tekile wasati, hikwalaho a nzi zi koti kuta.
- 21 Ni nanza gi lota, gi lo byela a hosi ya gona lezi zilo. Zonake a nwinyi wa yindlu na zangarile i te ngalo ka nanza gakwe, Haklisa u famba mapangweni ni mipfuklaneni ya muti, u neha laha a zisiwana ni zirela ni zikumumu ni zilema.
- 22 Ni nanza gi ku ngalo, Hosi, lezi u zi layako zi mahekile, ga hi kona wutsamo.

- 23 A hosi yi ku ka nanza, Famba tindloleni ta hombe ni tihlavini, u ba gula ba enge-na, kasi a yindlu ya mina ya fela ku tala.
- 24 Hakuba nza wula ka wena, a nga kona a munhu wa laho ba wa rambilwe a ta ngazwa a xilalelo xa mina.
Mat. 21. 43. & 22. 8. Mit. 13. 46.
- 25 Makunu ku lota naye a zidlemo za hombe: i lo hunzuluka, a ku ngalo ka-bye,
- 26 Loku a hi kona munhu a tako ka mina, a nga bengi a raru wakwe, ni nyine, ni sati, ni banana, ni bama-kabye, ni bamakweru, ina, hambu kuhanya ka yena nwinyi kambe, a nga koti ku maha mupizani wa mina.
Mat. 10. 37. Roma 9. 13. Kuv. 12. 11.
- 27 Kani loyi a nga rwaliko a xihambano xakwe yena nwinyi, ata a nzi lanzela, a nga zi koti ku maha mupizani wa mina.
Mat. 16. 24. Marku 8. 34. x1p. 9. 23. 2 Tim. 3. 12.
- 28 Hakuba hi wihi wa nwina, a labako ku aka a tawa, a nga tsami lahasi a hlayela a tsengo, a ku kutani i nawo lowu a ta nga mbetisa ha wona ke?
- 29 Ku nga taku, laha na bekile a xiseketelo, a nga zi koti kumbetisa, ni bonkle laba ba zi wonako ba sangula ku mu tseketsela, baku,
- 30 Loyi munhu i lo sangula ku aka, a nga zi koti ku mbetisa.
- 31 Kutani hi yihi hosi, yi sukako yiya hlaselá a yinwani hosi, a nga ta tsama lahasi kuranga a tsema kungo lezaku kutani yena a na nga ni kume ga makume ya mazana a nga kota kulklangana naye a tako a talwa naye hi makume mambiri ya makume ya mazana ke?
- 32 Kutani kambe, laha na yinwani ya ha hi kule, ya ruma a mitsumi ku ya wutisa akuba ku hi kona a kulala.
- 33 Hikwalaho kani hi wihi wa nwina a nga siyiko zonkle lezi a nga nazo, a nga zi koti ku maha mupizani wa mina.
- 34 Hikwalaho a munyu wu sasekile: kanilezi loku munyu wu trama, wu ta lungwa hi ku yini ke?
Mat. 5. 13. Marku 9. 50.
- 35 A wa ha faneli ni misaba ge ni koho: a banhu ba wu hoxa. Loyi a nga ni tindlebe ta kuzwa, nga a zizwa.

XIPIMO 15.

- 1 Makunu a bahlengisi ni baonhi ba wa tsinela kushani ku muzwa.

Mat. 9. 10.

- 2 Bonkle ba Farisi ni batsali ba lo tsanwisa, baku, Loyi

wo amukela baonhi, aga nabo.

Mit. 11. 3. Gal. 2. 12.

3 I lo kanela lowu mufana-niso kabye, aku,

4 Hi wihi munhu ka *nwina*, a na nga ni zana ga tiyivu, laha na a lahlile a *yi*nwe ya tona, a nga siyi leti ta *n*kla-nu wa makume ni mune wa makume ni *n*klanu ni mune xiwuleni, a lanza leyi yi pengileko, kala a yi kuma ke?

Mat. 18. 12.

5 Ni laha na a yi kumile, i yi beka makakleni yakwe, a tsaka.

6 Laha a nga wata le kaya, i lo bitana katiginwe a maxaka yakwe ni baakelene naye, a ku ka bona, tsakani na mina, hakuba nzi yi kumile a yivu ya mina leyi yi nga wa lahlekele.

1 Pet. 2. 10, 25.

7 Nza wula ka *nwina*, zi ta ba ngaho le tilweni hi muonhi munwe a hunzulukako, ku hunza laba ba *n*kla-nu wa makume ni mune wa makume ni *n*klanu ni mune a banhu ba lulamileko, ba nga labiko kuhunzuluka.

xip. 5. 32.

8 Kutani hi wihi wasati a nga ni kume ga zipanze za siliva, loku a lahlekelwa hi xipanze xinwe, a nga lume-ki a kandiya, a swiyela yindlu, a labisisa kala a xi kuma ke?

Mat. 18. 28.

9 Laha na yena na xi kumile, i bitana katiginwe a maxaka yakwe ni ba akelane naye, aku, Tsakani zinwe na mina, hakuba nzi xi kumile a xipanze lexi xi nga wa lahlekele.

10 Zi ngaho, nza wula ka *nwina*, ku kona kutsaka mahlweni ka tingelosi ta Nungungulu hi muonhi munwe a hunzulukako.

11 A ku ngalo, A munhu wokari i wa ni bana bambiri:

12 A nzisana ka bona a ku ngalo ka raru wakwe, Dadani, nzi nyike xiabelo xa tsomba ya wena lexi xi nyikilweko-mina. Yena i lo ba abanyisela a kuhanya ka yena.

Marku 12. 44.

13 Ku wa nga hi masiku manyingi anzako a *nwana* loyi wa nzisana a nga tsombanyisa zonkle katiginwe, i lo teka a lwenzo lakwe kuya tikweni ga le kule; laho i lo hangalasa tsomba yakwe hi ku onhakala.

14 Ni laha na a hangalasilile konkle, laho ku lo huma a ndlala ya hombe lego tiko; yena i lo sangula ku vumala.

15 I lo famba a ya ti klanganisa ni muaki wa lego tiko; i lo mu rumela masangeni yakwe ku risa a maku-mba.

16 Yena i lo mbilukela a kuga a makamba laya ma nga

- giwa hi makumba: a nga nyikwangi hi munhu.
- 17 Kanilezi laha na ata ka wutsumbu gakwe a ku ngalo, Zingani a zitiri za ku rihwa ka dadani zi na nga ni zibaba zotala ni ku hunza, mina nzafa laha hi ndlala!
- 18 Nzi ta suka nzi taya ka dadani, nzi ta ku ngalo ka yena, Dadani, nzi onhile tilweni, ni mahlweni ka wena:
- 19 A nza ha faneli kambe ku bitanwa nzi *nwana* wa wena: nzi mahe kota munwe wa zitiri za wena zi rihwa-ko.
- 20 Yena i lo suka, i lota ka dadani wakwe. Kanilezi laha a nga wa ha hi kule, a raru wakwe i lo mu wona, i lo tatiswa hi titralo, i lo tsutsuma, a yawa nhanweni yakwe, i lo ma *trotra*.
Mit. 2. 39. Efe. 2. 13, 17.
- 21 Ni *nwana* i te ngalo ka yena, Dadani, nzi onhile le tilweni ni mahlweni ka wena: a nza ha faneli ku bitiwa a ku nzi *nwana* wa wena.
- 22 Kanilezi a raru i te ngalo ka malanza, Haklisani mu neha a nguwo yo saseka, mu mu ambalisa; mu mehela a pera canjeni gakwe, ni zila-to mikonzweni yakwe:
- 23 Mu neha a role gi nonileko, mu gi daya, hi tage, hi mahe kutsaka:
- 24 Hakuba loyi a *nwananga* i wa file, yena wa hanya ka-
- mbe; i wa lahlele, i kumilwe kambe. Ba lo sangula ku tsaka.
xipm. 32. Efe. 2. 1. & 5. 14. Kuv. 3. 1.
- 25 Makunu a *nwana* wakwe loyi wa nhonzwa i wa hi le masinwini: kota a nga wa wuya, i lozwa a kuyimbelela ni kukina.
- 26 I lo bitana kakwe a munwe wa malanza, i lo wutisa lezi zilo za ku yini.
- 27 A ku ngalo ka yena, A makwenu i wuyile: ni raru wa wena i dele a role gi nonileko, hakuba i mu amukele na a ponile a hanyile.
- 28 Kanilezi i lo zangara, a nga vumeli ku engena: ni raru wakwe i lo huma a mu kongotela,
- 29 Kanilezi yena i lo hlamula a ku ngalo ka raru wakwe, Wangabye, laya a malembe yo tala nzi ku kozelako, a nzi hambunyetangi ni kulaya ka wena: lezo cima a ku nzi nyikangi ni mbutanana, kasi nza fela ku tsaka ni bangana ba mina:
- 30 Kanilezi laha loyi a *nwana* wa wena na a tile, loyi a nga hangalasa a tsomba ya wena ni zibayi, wena u mu dayele a role gi nonileko.
- 31 Yena a ku ngalo kakwe, *Nwananga*, wena u na mina xikati xonkle, ni zonkle lezi zi nga za mina hi za wena.
- 32 Kanilezi zi wa lo fanela a ku tsaka hi nengela: hakuba loyi a makwenu i wa file, wa hanya kambe; i wa la-

hlekkile, wa kumilwe kambe.

xipm. 34.

XIPIMO 16.

- 1 Yena i lo wula kambe ka bapizani, Ku wa hi kona munhu wo kari a nga wa fumile, loyi a nga wa hi ni nekwa; ywaleyo yi lo kecarwa ka yena lezaku ya hangalasa xuma xakwe.
- 2 Yena i lo mu bitana, a ku ngalo ka yena, Za ku yini nzi zi zwako ha wena ke? lonzowotela kuhlaya a wunekwa ga wena; hakuba u nga ta ha ku ba nekwa kambe.
- 3 Ni nekwa yiku wutsumbyini ga yena, Nzi ta maha yini, na nzi wona lezaku a hosi ya mina ya nzi tekela a wunekwa ke? A nzi na ntamo ku rima; ni ku kombela nzi na ni tingana.
- 4 Nza pima lexi nzi ta nga xi maha, laho, na nzi susilwe wunekweni ga mina, kasi ba fela ku nzi amukela lomo tindlwini tabye.
- 5 Na a bitana loyi ni loyi wa milanzu ya hosi yakwe, i te ngalo ka wa kuranga, U na ni nanzu wa ku yini ka hosi ya mina ke?
- 6 Yena a ku ngalo, A zipimo za zana za mafura. Yena a ku ngalo ka yena, Teka a papilo ga wena, u haklisa u tsama u tsala a nklanu wa makume.
- 7 Zonake yena a ku ngalo ka

munwani, U na ni nanzu wa ku yini wena ke? Yena a ku ngalo, I zana ga zipimo za mabele. A ku ngalo ka yena, Teka a papilo ga wena, u tsala nklanu wa makume ni makume manharu.

- 8 Ni hosi yi lo dzunza a nekwa yi nga lulamangiko hakuba yi mahile hi wuklari: hakuba a banana ba legi tiko ka zizukulwana zabye ba klarihile ku hunza a banana ba kuwonekela.

Joh. 12. 36. Efe. 5. 8. 1 Tesa. 5. 5.

- 9 Nza wula ka nwina, Mahealani a wutsumbu ga nwina a bangana hi ba mamoni a nga lulamangiko; kasi, laha ku hlulekile, ba fela ku mu amukela matabernekeleni ya kupinzuka.

Mat. 6. 19. & 19. 21. xip. 11. 41. 1 Tim. 6. 17, 18, 19.

- 10 Ni loyi a kolekako ka za lezi zitsongwanyani i kolekile ni ka za ku tala: ni loyi a nga lulamangiko ka lezi zi tsongwanyani a nga lulamangi ni ka za ku tala.

Mat. 25. 21. xip. 19. 17.

- 11 Hikwalaho loku mu nga kolekile ka mamoni loyi a nga lulamangiko, hi mani a ta nga nyika ku tsumba ka nwina ka tsomba yinene ke?

- 12 Loku mu nga na mu nga kolekile hi lezo zi nga za munwani, hi mani a ta nga mu nyika lezi zi nga za nwina benyi ke?

- 13 A gi kona nanza gi ta nga

- kozela tihosi timbiri: haku-
ba i ta benga yinwe, a ranza
yinwani; ku taku i ta na-
marela ka yinwe, a benga
yinwani. Nwina a mu zi
koti ku kozela Nungungu-
lu na mamona.
Mat. 6. 24.
- 14 Ni ba Farisi, laba ba nga
ziranzi za mali, na ba zwile
zonk^{le} lezi zilo; ba lo mu
kanya.
Mat. 23. 14.
- 15 Yena a ku ngalo kabye,
Nwina mu laba ba ti basi-
sako mahlweni ka banhu;
kanilezi Nungungulu wa ti-
ba timbilu ta nwina: ha-
kuba lezo zi ti ku kumu-
kisako xikari ka banhu zi
nyenyeko mahlweni ka Nu-
ngungulu.
xip. 10. 29.
- 16 A nayo ni baprofeti ku wa
hi kona ku kala ku cikela
Johani; ku sukela lexo xi-
kati a ivangeli ya mufumo
wa Nungungulu ya kane-
lwa, ni banhu bonk^{le} ba ha-
klisa ku engena ka wona.
Mat. 4. 17. & 11. 12, 13. xip. 7. 29.
- 17 Kanilezi za hehuka ka tilo
ni misaba ku hunza, ku na
lezaku a nzatana munwe
wa nayo wu nga ta kuwa.
Mat. 5. 18. 1 Pet. 1. 25.
- 18 Ni ka loyi a hlolongako a
sati wakwe, a teka munwa-
ni, wa baya: ni ka loyi a te-
kako loye a hlolongilweko
wa baya.
Mat. 5. 32. & 19. 9. Marku 10. 11. 1
Kor. 7. 10, 11.
- 19 Makunu ku wa hi kona
munhu a nga fumile, i wa
ambala a ziwunguwungu ni
tinguwo to basa, a nga wa-
ga lezi zo nanziba masiku
wonk^{le}:
- 20 Ni mukombeli wo kari a ti-
byako Lazaru i wa bekilwe
nyangweni yakwe, a tele hi
zilonza,
- 21 Na a laba kuga a maklakla
laya ma welako mazoni ya
munhu wo fuma; ina, ni ti-
byana ti lota ti lo lazela a
zilonza zakwe.
- 22 Na ku mahisile lezo, kasi a
mukombeli i lofa, i lo rwa-
lwa hi tingelosi kuya xifu-
beni xa Abrahamama: ni mu-
nhu wo fuma kambe i lofa,
i lo kekelwa.
- 23 Ni le Hayidesi i lo klakusa
a mahlo yakwe, na hi ku-
xanisekeni, i lo wona Abra-
hama le kule, na Lazaru xi-
fubeni xakwe.
- 24 I lo bitana a ku ngalo, Da-
dani Abrahamama, zwele wu-
xinji ka mina, u ruma La-
zaru, kasi a pete a wukla
ga li tiho lakwe matini, a ti-
timete lirimi la mina; haku-
ba mina nzi laha wulaleni
ka legi pingo.
Marku 9. 44, &c.
- 25 Kanilezi Abrahamama a ku
ngalo, Nwananga, alakanya
lezaku wena kuhanyeni ka
wena u amukelile a zilo zo
saseka za wena, ni Lazaru
zi ngaho le za kubiha: ka-
nilezi makunu yena wa ta-
ngaliswa, wena u le wula-
leni.

- 26 Ni lahandle ka zilo lezi zonkle, xikari ka hina na nwina ku kona a gebe ga hombe, ni laba ba ranzako ku hunza hi leno kuta ka nwina ba nge zi koti, ni lezaku a nga kona a klatukako hi leyo ata ka hina.
- 27 Yena i te ngalo, Hikwalahonzi ku kombela, dadani, lezaku nga u mu rumele le ndlwini ka dadani wa mina;
- 28 Hakuba nzi na ni bamakabye ba nklanu; kasi wa fela ku kustumunya ka bona ba nga ti ka legi wutsamo ga kuxaniseka.
- 29 Kanilezi Abrahama a wula, Ba na na Mosi ni baprofeti; nga ba ingisa bona.
Joh. 5. 39, 45. Mit. 15. 21. & 17. 11.
- 30 Yena a ku ngalo, Kokwihi, dadani Abrahama: kanilezi loku munwe wa bafileko aya ka bona, ba ta hunzuluka.
- 31 A ku ngalo ka yena, Loku ba ingisi Mosi ni baprofeti, cima ba nga ta vumeliswa, loku a munwe a vuka hi ka bafileko.
Joh. 12. 10, 11.

XIPIMO 17.

- 1 A ku ngalo ka bapizani bakwe, A zi koteki lezaku a zikubekiso nga zi ngati: kanilezi kombo ka yena, loyi zi ta ngata ha yena!
Mat. 18. 6, 7. Marku 9. 42. 1 Kor. 11. 19.
- 2 Zi mu sasekele lezaku a ribye ga hombe ga xigayo gi lengiswa nhanweni yakwe, a hoxwa bimbini, ku hunza

loku a maha munwe wa laba ba tsongwani ku kungubanyeka.

- 3 Klarihani wutsumbu ga nwina: loku makabye wa wena a ku onha, mu kawuke; loku yena a hunzuluka, mu tsetselele.
Mat. 18. 15, 21. Jam. 5. 19.

- 4 Loku a onhile wena hi ka nklanu ni kumbiri hi siku, a wuya ka wena ka nklanu ni kumbiri, aku, Nza hunzuluka; wena u ta mu tsetselela.

- 5 Ni bapostoli ba ku ngalo ka Hosi, Engetela kukoleka ka hina.

- 6 Ni Hosi yi te ngalo, Loku mu hi ni kukoleka ka ku kota a mbewu ya xinapi, mu taku ka leyi sinyanya ya kuwu, Nga u simuka, wa nga ta hoxwa bimbini; ku ta yingiswa ka nwina.
Mat. 17. 20. & 21. 21. Marku 9. 23. & 11. 23.

- 7 Kanilezi hi wihi ka nwina, a na nga ni xitiri xi rimako kutani xi risako tiyivi, a ta nga wula ka yena, laha nata hi mikobeni, Ngona u halalisa u ta tsama uga;

- 8 Kutani a nga ta wula ka yena, Longisa lezi nzi ta ngaga, u ti boha a wutsumbu, u nzi kozela, nzi kala nziga ni kunwa; anzako wena u taga ni kunwa?
xip. 12. 37.

- 9 Wa xi bongaxitiri hi lezi xi nga maha zilo zi layilweko ke?

- 10 Zo ngaho ni ka *nwina*, laha mu ta nga nga mu mahile a zilo zi layelweko *nwina*, mu wula, Mu hi malanza ma nga vuniko ncumo; hi mahile lezi wu nga wa hi tiro wa hina ku maha.
Mat. 25. 30. Roma 3. 12. & 11. 35.
1 Kor. 9. 16, 17. File. 11.
- 11 Na ku mahisile lezo, kota ba nga wa haya Jerusalema, i lo tsemakanya xikari ka le Samaria ni Galile.
Luka 9. 51, 52. Joh. 4. 4.
- 12 Kota lezi a nga engena mutaneni wo kari, ku lo *klangana* naye a kume ga bannhu ba nga wa hi hlokonho, labo ba nga wa yimile kule:
- 13 Bona ba lo *klakusa* a magezu yabye, baku, Jesu, Mungonzisi, hi mahele wuxinji.
- 14 Ni laha a nga wa ba wona, i te ngalo kabye, Fambani mu ya kombisa a wutsumbu ga *nwina* ka bapristi. Na ku mahisile lezo, kota ba nga wa ha famba, ba lo hlaziwa.
Mat. 8. 4. xip. 5. 14.
- 15 Ni munwe wabye, laha a nga wona lezaku i hanyisilwe, i lo *klela* a wuya, na dumisa Nungungulu hi gezu ga hombe;
- 16 I lowa hi ngohe yakwe mikonzweni yakwe, i lo mu nyika kubonga: yena i wa hi mu Samaria.
- 17 Jesu i lo hlamula a ku ngalo, Ba wa nga hi kume ba nga hlaziwa ke? kanilezi ba kwihi ba *nklanu* ni mune ke?
- 18 Laho a ku wa nga kumiwangi laba ba nga wa *klelile* ku ta nyika ku dumisa ka Nungungulu, saseka loyi mupfumba ke?
- 19 A ku ngalo kakwe, Suka, u ti fambela: a kukoleka ka wena ku ku hanyisile.
Mat. 9. 22. Marku 5. 34. & 10. 52.
xip. 7. 50. & 8. 48. & 18. 42.
- 20 Na a nga a wutisilwe hi ba Farisi, hi rini a mufumo wa Nungungulu wu ta nata, yena i lo ba hlamula a ku ngalo, A mufumo wa Nungungulu a wuti hi kulangutelwa:
- 21 Ge ba nga ta wula, Mangabye, hi lowu! kutani, hi lo lahaya! hakuba mangabye, a mufumo wa Nungungulu wu kona xikari ka *nwina*.
xipm. 23. Roma 14. 17. Joh. 1. 26.
- 22 I te ngalo ka bapizani, A masiku ma tata, laha mu ta nga laba ku wona a ginwe ga masiku ya *Nwana* wa munhu, mu nga ta gi ma wona.
Mat. 9. 15. Joh. 17. 12.
- 23 Ba ta wula ka *nwina*, Mangabye, hi gaya! Mangabye, i laha! mu nga fambi, ge ni ku ba lanzela:
Mat. 24. 23. Marku 13. 21. xip. 21. 8.
- 24 Hakuba kota xingwalingwanza, laha na xi kwezima hi *klelo* ginwani lahasi ka tilo, xi woninga a *klelo* ginwani lahasi ka tilo; zi ta

- ba ngaho Nwana wa munhu hi siku gakwe.
Mat. 24. 27.
- 25 Kanilezi kusanguleni i fanelwe hi kuxanisekela zilo zinyingi ni ku aliwa hi lexi xizikulwana.
Marku 8. 31. & 9. 31. & 19. 33. xip. 9. 23.
- 26 Kota lezi zi nga maheka hi masikwini ya Noa, zi ta ba ngaho hi masikwini ya Nwana wa munhu.
Mat. 24. 37.
- 27 Bona ba loga, ba lonwa, ba lo tekana, ba lo tekanisa, ku kala a siku lego Noa a nga engena ha gona tarwini, ni ntalo wu lota, wu lobisa bona bonkle.
- 28 Zi ngaho kota lezi ku nga wa mahekile masikwini ya Loti; ba loga, ba lonwa, ba lo xaba, ba lo xabisa, ba lo byala, ba lo aka;
- 29 Kanilezi sikwini legi Loti a nga huma ha gona Sodoma, ku lona a nzilo ni solufa hi le tilweni, wu ba lobisa bonkle:
- 30 Zi ta kotisa lezo hi siku ga Nwana wa munhu a ta nga wonekeliswa.
2 Tesa. 1. 7.
- 31 Hi lego siku, loyi a ta nga nga a hi le hehla ka yindlu, ni zibya zakwa zi hi lomo ndlwini, a nga ciki a ku ya zi teka: ni loyi a nga masikwini zi ngaho a nga ta ha klela a wuya.
Mat. 24. 17. Marku 13. 15.
- 32 Alakanyani sati wa Loti.
- 33 Ni loyi a ta nga labisisa a kuhanya kakwe i ta ku la-

- hla: ni loyi a ta nga lahla kuhanya kakwe i ta ku kuma.
Mat. 10. 39. & 16. 25. Marku 8. 35. xip. 9. 24. Joh. 12. 25.
- 34 Nza wula ka nwina, Ka lego wusiku ku ta ba kona a bannhu bambiri sangweni ginwe; ni munwe i ta tekiwa, ni munwe i ta siyiwa,
Mat. 24. 40, 41. 1 Tesa. 4. 17.
- 35 Ku ta ba kona ba basati bambiri katiginwe kugayini; ni munwe i ta tekiwa, ni munwe i ta siyiwa.
- 37 Bona ba hlamula ba ku ka yena, Hi kwihi, Hosi ke? Yena a ku ngalo kabye, Laha ku kona a xirumbi ma tsombana kona a makoti.
Mat. 24. 28.

XIPIMO 18.

- 1 Yena i lo kanela a mufanano kabye hi magumeso ba fela ku kombela a xikati xonkle, ba nga rereki;
xip. 11. 5. & 21. 36. Roma 12. 12. Efe. 6. 18. Kol. 4. 2. 1 Tesa. 5. 17.
- 2 Aku, Ku wa hi kona mutini a mulamuli, loyi a nga cabiko Nungungulu, a nga hi ko ni xicawo ni munhu.
- 3 Laho ku wa hi kona a noni ka lowo muti; i lota ka nyingi kakwe, aku, Nzi potele ka nala wa mina.
- 4 A nga zi ranzangi ku wa hi xikati: kanilezi anzako i lo wula nzeni ka wutsumbu gakwe, Hambu lezi nzi nga cabi Nungungulu, nzi hi ko ni xicawo ni munhu;
- 5 Kanilezi hakuba leyi noni wa nzi karata, nzi ta mu

- potela, a nga kala a nzi era hi ku simamisa nata.
xip. 11. 8.
- 6 Ni Hosi yi te ngalo, Zwana ni loku a mulamuli a nga lulamangiko a wulako.
- 7 Xana Nungungulu a nga ta ba potela bahlawulilweko bakwe ke, laba ba rilako ka yena a mumu ni wusiku, ni yena wa timisela ha bona ?
Kuv. 6. 10.
- 8 Nza wula ka *nwina*, i ta ba potela hi ku haklisa, Ahe-mba laha a *Nwana* wa munhu a ta ngata, i ta kuma kuloleka misabeni ?
Heb. 10. 37. 2 Pet. 3. 8, 9.
- 9 I lo kanela kambe lowu mufananiso ka bo kari laba ba tsumbako wutsumbu ga-bye baku ba lulamile, ba kanyisa banwani:
xip. 10. 29. & 16. 15.
- 10 A banhu bambiri ba loya tempeleni ku ya kombela; a munwe i wa hi mu Farisi, ni munwani i wa hi muhle-ngisi.
- 11 Ni mu Farisi i lo yima a kombela za ku ngahi hi wutsumbu gakwe, Nungungulu, nza ku bonga, lezaku mina a nzi fanani ni banwani banhu, bapangi, a ba nga lulamangiko, a zibayi, ni ku kota loyi muhle-ngisi.
Kuv. 3. 17.
- 12 Nzi yila kumbiri hi sonto, nzi nyika za kume ka zokle lezi nzi nga nazo.
- 13 Kanilezi a muhle-ngisi, na a yima kule, a nga ranzi ni ku klakusisa a lezo a mahlo yakwe le tilweni, kanilezi i loba xifuba xakwe, aku, Nungungulu, zwela wuxinji ka mina muonhi.
- 14 Nza wula ka *nwina*, Loyi munhu i lo relela ndlwini yakwe na a tsetselelwe ku hunza munwani: hakuba loyi a ti ku kumukisako i ta bohliwa: ni loyi a ti bohliwako i ta ku kumukisawa.
Mat. 23. 12. xip. 14. 11. Jam. 4. 6. 1 Pet. 5. 5, 6.
- 15 Ba lo neha kakwe laho a zibanana, lezaku kasi wa zi koma: kanilezi laha bapizani ba nga wa zi wonile, ba lo ba kawuka.
Mat. 19. 13. Marku 10. 13.
- 16 Kanilezi Jesu i lo ba bitana ka yena, aku, Vumelani a banana ba tsongwani kuta ka mina, mu nga ba belete-li: hakuba a ba ku ngahi mufumo wa Nungungulu.
1 Kor. 14. 20. 1 Pet. 2. 2.
- 17 Hizinene nza wula ka *nwina*, Kani loyi a nga amuke-liko a mufumo wa Nungungulu kota a *nwanana* wa tsongwani, a nga ta engena ka wona.
Marku 10. 15.
- 18 A mufumeli wo kari i lo mu wutisa, aku, Mugonzisi wo Saseka, Nzi ta maha yini kasi nzige a tsomba ya kupinzuka ke ?
Mat. 19. 16. Marku 10. 17.
- 19 Jesu a ku ngalo ka yena, Hi yini u nzi bitanako a ku

- nzi sasekile ke? a nga kona a sasekileko, saseka munwe, hi Nungungulu.
- 20 Wena wa yi tiba milayo, U nga bayi, U nga dayi, U nga yibi, U nga mahi wukustumunyu ga mawunwa, Caba raru wa wena ni nyine wa wena.
Roma 13. 9. Efe. 6. 2. Kol. 3. 20.
- 21 Yena a ku ngalo, Zonkle lezi zilo nzi hlayisile ku sukela wusweni ga mina.
- 22 Laha Jesu na zi zwile, i te ngalo ka yena, Xilo xinwe wa ha xi vumalako: xabisa zonkle lezi u nga nazo, u abela ka zisiwana, wena u ta ba ni tsomba le tilweni: ngona, u nzi lanzela.
Mat. 6. 19, 20. & 19. 21. 1 Tim. 6. 19.
- 23 Kanilezi laha na a zwile lezi zilo, i lo xanisaka ha hombe; hakuba i wa fumile nguvu.
- 24 Jesu na mu wona a ku ngalo, Zi tsanzisa ku yini ka bona laba ba nga ni kufuma ku engena mufunweni wa Nungungulu!
Mat. 19. 23. Marku 10. 23.
- 25 Za hehuka ka kameli ku engena nonwini wa cingani, ku hunza a munhu wo fuma ku engena mufunweni wa Nungungulu.
- 26 Ni laba ba nga zizwa ba ku ngalo, Zonake hi mani a ta nga hanyiswa ke?
- 27 Kanilezi yena a ku ngalo, A zilo lezi zi nga kotekiko ka banhu za koteka ka Nungungulu.
Mat. 19. 26. xip. 1. 37.
- 28 Petro a ku ngalo, Wanga-bye, hina hi siyile a ba ka hina, hi lanzele wena.
Mat. 19. 27.
- 29 A ku ngalo kabye, Hizinene nza wula ka nwina, A ku kona a munhu loyi a siyileko a yindlu, kutani i sati, kutanu bamakabye, kutani batrali, kutani banana, hi kota ya mufumo wa Nungungulu,
- 30 A ta nga kala ku amukela a kunyingi nguvu ni lexi xikati, ni le tikweni gi tako a kuhanya ka kupinzuka.
- 31 I lo teka ka yena a bakume ni bambiri, a ku ngalo kabye, Mangabye, ha kanziya Jerusalema, ni zonkle zilo lezi zi nga wa tsalilwe hi baprofeti zi ta ya mbeteka ka Nwana wa munhu.
Mat. 16. 21. & 17. 22. & 20. 17. Marku 10. 32.
- 32 Hakuba i ta nyikelwa ka ba Matiko, ba ta mu tseketsela, ba mu koma hi tingana, ba ta mu pelela:
Mat. 27. 2. xip. 23. 1. Joh. 18. 28. Mit. 3. 13.
- 33 Ba ta mu xupula ba ta mu daya: na hi siku ga manharu i ta vuka kambe.
- 34 Bona a ba pimangi hi loku kuwula; ni loku kuwula, ku wa fihlala kabye, a ba zi tibangi a zilo lezi zi nga wa wulwa.
Marku 9. 32. xip. 2. 50. & 9. 45. Joh. 10. 6. & 12. 16.
- 35 Na ku mahisile lezo, kota a nga wa tsinela Jeriko, a

xikumumu xo kari xi nga wa tsamile ndleleni xi kombelela:

Mat. 20. 29. Marku 10. 46.

- 36 Na xizwa a zidlelelo zi nga wa hunza, i lo wutisa aku za ku yini.
- 37 Ba lo mu byela, hi Jesu wa Nazareta a hunzako.
- 38 I lo bitana, Jesu wena *nwana* wa Davida, maha wuxinji ka mina.
- 39 Ni laba ba nga wa famba hi mahlweni ba lo mu kawuka, lezaku kasi a miyela: kanilezi i lo bitana ha hombe nguvu, Wena *nwana* wa Davida, maha titralo ka mina.
- 40 Jesu i lo yima, i lo mu laya a kuba a nehiwa ka yena: laha a nga wata ku suhani, i lo mu wutisa,
- 41 U ranza ku nga nzi maha yini ka wena ke? A ku ngalo, Hosi, a nzi amukele a kuwona ka mina.
- 42 Jesu a ku ngalo ka yena, Amukela kuwona ka wena: a kukoleka ka wena ku ku nanyisile.
- xip. 17. 19.
- 43 Kalakale i lo amukela kuwona kakwe, i lo mu lanzela, na dumisa Nungungulu: ni banhu bonkle, laha ba nga wa zi wonile ba lo nyika kubonga ka Nungungulu.
- xip. 5. 26. Mit. 4. 21. & 11. 18.

XIPIMO 19.

- 1 Yena i lo engena na a wa tsemakanya Jeriko.
- 2 Languta, munhu a bitwako

Zekeu; yena i wa hi muhle-ngisi wa hombe, na a fumile.

- 3 I wa laba ku wona Jesu lezaku ngwa ku yini; i wa nga zi koti hi xidlelelo, hakuba i wa hi munhu a nga wa komile.
- 4 Yena i lo tsutsuma a ranga mahlweni, i lo kanziya sinyeni ya kuwu kasi ku mu wona: hilezi a nga wa hunza hi leyo ndlela.
- 5 Laha Jesu na a tile ka lego wutsamo, i lo cuwuka le hehla a ku ngalo ka yena, Zekeu, haklisa, u cike; i nyamu^ukla nzi fanelwe hi kuya tsama ndlwini ya wena.
- 6 Yena i lo haklisa, i lo cika, i lo mu amukela hi kunnengela.
- 7 Laha ba nga wa zi wonile. bonkle ba lo tsanwa, baku, Yena i fambile kuya eklela ka munhu a nga muonhi.
- Mat. 9. 11. xip. 5. 30.
- 8 Na Zekeu i lo yima, a ku ngalo ka Hosi, Wangabye, Hosi, kihlanya ga xuma xa mina nza nyika zisiwana; loku nzi nga nzi mu kalabele xilo munhu, nzi xi wuyisela na xi engetilwe ka mune.
- xip. 3. 14.
- 9 Jesu a ku ngalo ka yena, Nyamu^ukla a kuhanyiswa ku tile ka leyi yindlu, kota lezi yenawu kambe a nga *nwana* wa Abrahamama.
- Roma 4. 11, 12, 16. Gal. 3. 7. xip. 13. 16.
- 10 Hakuba a *Nwana* wa mu-

nhu i tile ku laba ni kuta hanyisa loku ku lahlekileko.

Mat. 10. 6. & 15. 24. & 18. 11.

11 Kota lezi ba nga wazwa lezi zilo, i lo engetela i lo kanaela mufananiso, hilezi a nga wa hi kusahani ni Jerusalema, ni lezi ba nga wa ku simasima baku a mufumo wa Nungungulu wu ta nga wonkeliswa kalakale.

Mit. 1. 6.

12 Hikwalaho i te ngalo, A munhu wo kari a dumileko i loya tikweni ga le kule, ku amukela a wutsumbu gakwe a mufumo, ni ku wuya.

Mat. 25. 14. Marku 13. 34.

13 I lo bitana a kume ga malanza yakwe, i lo ma nyika a kume ga tipondo, a ku ngalo ka wona, Xabisani ha tona nzi kala nzi wuya.

14 Kanilezi a ba ka kabye ba lo mu benga, ba lo ruma a mitsumi hi le nzako kakwe, baku, A hi ranzi lezaku loyi munhu a fume hella ka hina.

Joh. 1. 11.

15 Na ku mahisile lezo, laha a nga wa klela a wuya, na amukele a mufumo, i lo laya ka lawo malanza, wa lawo a nga ma nyikile a mali, a ku bitiwa mata ka yena, kasi a fela ku tiba lezi ba zi binzuleko hi kuxabisa.

xipm. 23.

16 A wa ku ranga i lota mahlwani yakwe, aku, Hosi,

a pondo ya wena yi mahile a kume ga tipondo kambe.

17 A ku ngalo ka yona, U mahile kwatsi, wena nanza go saseka: hakuba i kumilwe u kolekile ka xilo xi tsongwanyani, fumela wena a kume ga miti.

Mat. 25. 21. xip. 16. 10.

18 Ni wa wumbiri i lota, aku, A pondo ya wena, Hosi, yi binzule nklanu wa tipondo.

19 A ku ngalo ka yona kambe, Fumela wena a nklanu wa miti.

20 Ku lota munwani, aku, Hosi, wangabye, hi leyi a pondo ya wena, nzi nga yi fihlile leswini :

21 Hakuba nzi lo ku caba, hilezi u nga munhu a na nga ni wukuxu: u teka lezi u nga u nga be kangiko, u hula loku u nga xwanyangiko.

Mat. 25. 24.

22 A wula ka yona, Hi le nonwini wa wena nzi ta ku lamula, wena nanza gi bihileko. Wena u lo zi tiba lezaku nzi munhu wa wukuxu, nzi tekako lezi nzi nga be kangiko, nzi hula lezi nzi nga xwanyangiko;

Mat. 12. 37. & 25. 28.

23 Hikwalaho a ku nyikangi a mali ya mina bankeni, kasi le kuteni ka mina nzi nga yi bitanile zinwe ni binzu ?

24 I lo wula ka bona labo ba nga yimile, Tekani a pondo leyi yi nga ka yena, mu

- nyika ka loyi a nga ni kume ga tipondo.
- 25 Ba ku ngalo ka yena, Hosi, i na ni kume ga tipondo.
- 26 Nza wula ka *nwina*, ni ka loyi a nga nazo ku ta nyikiwa; ni ka loyi a nga hambu lexi a nga naxo xi ta tekiwa ka yena.
Mat. 13. 12. & 25. 29. Marku 4. 25. xip. 8. 18.
- 27 Ahemba laba balala ba mina, laba ba nga zi ranziko ku nga nzi fuma hehla kabye, ba neheni laha, mu ba daya mahlweni ka mina.
- 28 Laha na a wulile lezi, i lo famba mahlweni, i lo kanziya Jerusalema.
Marku 10. 32.
- 29 Na ku mahisile lezo, laha a nga wa tsinela kusuhi ni Betfage ni Betania, le xitsungeni xi tityako xitsunga xa ma Olivia, i lo ruma bambiri ba bapizani bakwe, aku,
Mat. 21. 1. Marku 11. 1.
- 30 Ti fambaleni mutaneni wu cuwukeneke na *nwina*; kota ma ha engenako ka wona mu ta kuma role gi kungilweko, laho ku nga rangangiko ku tsama ka gona munhu: mu gi neha laha.
- 31 Loku a hi kona a mu wutisako, Hi yini mu gi *klaklako* ke? zi ngaho mu ta wula, A Hosi ya gi laba.
- 32 Ni laba ba nga wa rumilwe ba lo famba, ba lo kuma
- kona lezi a nga wa wulile ka bona.
- 33 Kota ba nga wa *klakla* role, a benyi ba gona ba ku ngalo kabye, Yini mu *klaklako* a role ke?
- 34 Bona ba ku ngalo, A Hosi ya gi laba.
- 35 Ba lo gi neha ka Jesu: ba lo hoxa tinguwo tabye hehla ka role, ba lo mu kilelisa Jesu.
Mat. 21. 7. Marku 11. 7. Joh. 12. 14.
- 36 Kota a nga wa famba, ba lo andlala tinguwo tabye ndleleni.
Mat. 21. 8.
- 37 Kota lezi makunu a nga wa tsinela kusuhi, kona kureleleni ka xitsunga xa ma Olivia, a *xidlemo xonkle* xa bapizani xi lo sangula ku nengela xi lo bonga Nungungulu hi gezu ga hombe hi mitiro yonkle ya ntamo leyi ba nga wa yi wonile;
- 38 Baku, Yi katekile a Hosi leyi yi tako bitweni ga Hosi: a kurula le tilweni, wukosi le hehla-hehla,
xip. 2. 14. & 18. 35. Efe. 2. 14.
- 39 Ni *banwani* ba ba Farisi laba ba nga ba le *xidlenwini* ba ku ngalo kakwe, Mugonzisi, kawuka bapizani ba wena.
- 40 I lo hlamula a ku ngalo, Nza mu *byela nwina* lezaku, loku laba ba miyela, ni maribye ma ta bitana.
- 41 Ni laha a nga wa tsinele, i lo wona muti i lo wu rilela,
Joh. 11. 35.
- 42 Aku, Loku u wa zi tiba si-

kwini legi, wena, a zilo lezi zi nga za kurula! kanilezi makunu zi fihlilwe ka mahlo ya wena.

43 Hakuba a masiku ma tata hehla ka wena, laha a balala ba wena ba ta nga ku dibela, ba ku ranzela, ba ku vimbela maclelweni yonkle,
xip. 21. 20.

44 Ba ta ku poluwunzisa lahasi, ni banana ba wena a ba xikari ka wena; ba nga ta siya xikari ka wena a ribye ginwe hehla ka ginwani; hakuba a ku xi tibi xikati xa ku enzelwa ka wena.

Mat. 24. 2. Marku 13. 2. xip. 1. 68, 78. & 21. 6. 1 Pet. 2. 12.

45 Yena i lo engena tempele ni, i lo sangula ku hlongola laba ba nga xabisa,
Mat. 21. 12. Marku 11. 11, 15. Joh. 2. 14, 15.

46 Aku ka bona, Ku tsalilwe, Ni yindlu ya mina yi ta ba yindlu ya ku kombela: kanilezi nwina mu yi mahile bako ga bapangi.

47 Yena i wa gonzisa masiku wonkle tempeleni. Kanilezi a bapristi ni batsali ni banhu ba hombe ba banhu ba wa laba ku mu daya:

Marku 11. 18. Joh. 7. 19. & 8. 37.

48 Ba wa nga zi koti ku kuma lezaku ba fela ku maha yini; hakuba a banhu ba wa su namarela ka yena, na mu ingisa.

Mit. 16. 14.

XIPIMO 20.

1 Na ku mahisile lezo, hi gi-

nwe ga masiku, kota lezi a nga wa gonzisa banhu tempeleni, na a kanela ivangeli, ku lota ka yena a bapristi ni batsali zinwe ni masingalakati;

Mat. 21. 23.

2 Ba lo wulawula baku ka yena, Hi byele: Hi ntamo wa ku yini u mahako lezi zilo ke? kutani hi mani a ku nyikileko lowu ntamo ke?

Mit. 4. 7. & 7. 27.

3 I lo hlamula a ku ngalo kabye, Minawu kambe nzi ta mu wutisa a muwutiso; nzi byeleni:

4 A kubapatiza ka Johani, ku wata hi le tilweni, kutani hi le ka banhu ke?

5 Ba lo wulawulisana wutsumbu gabye, baku, Loku hi taku, Hi le tilweni; i taku, Hi yini nwina a mu kolwanngi ka yena ke?

6 Kanilezi loku hi taku, Hi le ka banhu; a banhu bonkle ba ta hi gandla hi maribye: hakuba ba lo zi tiba lezaku Johani i wa hi muprofeti.

Mat. 14. 5. & 21. 26. xip. 7. 29.

7 Ba lo hlamula, ba ku ngalo a hi zi tibi lezaku ku wata hi kwihi.

8 Jesu a ku ngalo ka bona, Cima nzi nga ta mu byela a ku hi ntamo wa ku yini nzi mahako ha wona lezi zilo.

9 Yena i lo sangula ku wulawula ka banhu lowu mufananiso: A munhu i lo byala a simu ga xivini, i lo gi nyikela ka barimi, i loya ka gi-

nwani tiko a xikati xa hombe.

Mat. 21. 33. Marku 12. 1.

- 10 Hi le xikatini i lo rumela a nanza ka barimi, kasi ba fela ku mu nyika a mihanzo ya xivini: kanilezi a barimi ba lo muba, ba lo mu fambisa na hi haba ncumo.
- 11 Yena i lo ruma ginwani nanza kambe: gonawu kambe ba lo giba, ba lo gi koma hi tingana, ba lo gi rumela na gi hi haba ncumo.
- 12 I lo engeta kambe a ruma ga wunharu: na gonawu kambe ba lo gi lamata, ba lo gi hlongola.
- 13 Ni hosi ya xivini yi ku ngalo, Xana nzi ta maha yini ke? nzi ta rumela a nwana wa mina a ranzekako: kutani ba ta mu maha xicawo.
- 14 Kanilezi laha na barimi ba nga wa mu wonile, ba lo wulawulisana munwe ni munwani, baku, Lexi hi xitralwa: a hi mu dayeni, kasi a tsomba yi fela ku maha ya hina.
- 15 Ba lo mu hlongola lahandle ka xivini, ba lo mu daya. Hikwalaho yi ta maha yini a hosi ya xivini ka bona ke?
- 16 Yi tata yi ta mbetisa labo barimi, i ta nyika a xivini ka banwani. Ni laha bona ba nga wa zi zwile, ba ku ngalo, Nungungulu a beletele.
- 17 Kanilezi yena i lo cuwuka kabye, a ku ngalo, Hi yini

zonake lexi a hi lexi xi tsalilweko,

A ribye legi a baaki ba nga gi ala, gwalego hi hloko ya magumo ke?

Mat. 21. 42.

- 18 Ni bonklelele laba ba welako ka lego ribye ba ta trandleka; kanilezi ka loyi gi ta ngawa hehla kakwe gi ta mu silisisa.

Mat. 21. 44.

- 19 A batsali ni bapristi ba lo laba ku beka mandla hehla ka yena ka xwalexo xikati; ba lo caba a banhu: hakuba ba lo zi tiba lezaku i lo kanela a mufananiso ha bona.
- 20 Bona ba lo mu rinzela, ba lo ruma tihloli, laba ba ti mahisako lezaku ba lulamile, kasi ba fela ku koma a kuwulawula kakwe, kasi ba fela ku mu nyikela ka bafumeli ni le ntanweni wa mufumeli.

Mat. 22. 15.

- 21 Ba lo mu wutisa, baku, Mungonzisi, ha zi tiba lezaku wena wa wula wa gonzisa kwatsi, a ku katali hi dzumba ga munhu, kanilezi ha kunene u gonzisa a ndlela ya Nungungulu:

Mat. 22, 16. Marku 12. 14.

- 22 Zi fanele ka hina ku nyika kupo ka Kesari, kutani a hi zona ke?
- 23 Kanilezi i lo wona a kunguha kabye, a ku ngalo kabye,
- 24 Nzi kangeteni a denario. Mufananiso ni mutsalo wa

- mani wu nga ka yona ke? Ba ku ngalo, Ngwa Kesari.
Mat. 18. 28.
- 25 Yena a ku ngalo kabye, Zonake nyikani Kesari lezi zi nga za Kesari, ni ka Nungungulu lezi zi nga za Nungungulu.
- 26 Ba wa nga zi koti ku koma a kuwulawula kakwe mahlweni ka banhu: ba lo dama hi kuhlamula ka yena, ba lo miyela.
- 27 Laho ku lota a bo kari ba ba Sadusi, laba ba nge ngalo a ku kona a kuvuka; ba lo mu wutisa,
Mat. 22. 23. Marku 12. 18. Mit. 23. 6, 8.
- 28 Baku, Mugonzisi, Mosi i lo tsala ka hina, lezaku loku a makabye wa munhu afa, na wa hi ni sati, na nga hi na banana, ni makababye i ta teka a wasati, a vuxa a mbe-wu ka makabye wakwe.
- 29 Hikwalaho ku wa hi kona bamakabye ba nklanu ni bambiri: ni wa kuranga i lo teka a wasati, i lofa na nga hi na *nwana*;
- 30 Ni wa wumbiri;
- 31 Ni wa wunharu i lo mu teka; zi ngaho ni banklanu ni bambiri a ba siyangi banana, ba lofa.
- 32 Anzako ka lezo ni wasati kambe i lofa.
- 33 Hi kuvukeni hikwalaho i ta maha wasati wa mani ke? hakuba a banklanu ni bambiri ba wa mu tekile a sati wabye.
- 34 Jesu a ku ngalo kabye, A banana ba legi tiko ba tekana, ba nyika ku tekanisa:
- 35 Kanilezi laba ba ta nga hlayelwa ba fanele a ku kuma ka lego tiko, ni kuvuka hi ka bafileko, cima a ba tekani, a ba nyiki kutekana:
- 36 Hakuba ba nga ta ha kufakambe: hakuba ba ecana ni tingelosi; banana ba Nungungulu, na ba hi banana ba kuvuka.
1 Kor. 15. 42, 49, 52. 1 Joh. 3. 2. Roma 8. 23.
- 37 Kanilezi akuba bafileko ba vuxiwe, Mosi i lo wonisa, le wutsanweni ga Xihlahla, laha a nga bitana a Hosi aku Nungungulu wa Abrahamama, ni Nungungulu wa Isaka, ni Nungungulu wa Jakobe.
- 38 Makunu a hi Nungungulu wa bafileko, kanilezi ngwa ba hanyako: hakuba bonkle ba hanya ha yena.
Roma 6. 10, 11.
- 39 Ni bo kari batsali na hlamula ba ku ngalo, Mugonzisi, wena u wulile kwatsi.
- 40 Bona wa nga hi kona ni munhu a nga wa tiya ku mu wutisa xiwutiso.
- 41 Yena a ku ngalo kabye, Hi ku yini a ba wula Kristu i *nwana* wa Davida ke?
Mat. 22. 42. Marku 12. 35.
- 42 Hakuba Davida wutsumbu gakwe wa wula bukwinu ga Tisimu,
A Hosi yi te ngalo ka Hosi ya mina, Tsama wena

- hi le canjeni ga mina ga xinene,
Mit. 2. 31.
- 43 Nzi kala nzi maha a balala ba wena ba maha a xikegetelo xa mikonzo ya wena.
- 44 Hikwalaho Davida i mu bitana a Hosi, hi yini a nga *nwana* wakwe ke?
- 45 Na ba hazwa lezi a banhu bonkle a ku ngalo ka bapizani bakwe,
Mat. 23. 1. Marku 12. 38.
- 46 Klarihani a batsali, laba ba labako ku famba tingubye ni to leha, ba ranza kuloswa wutsanweni go hlengeletana, ni wutsamo ga hombe masinagogeni, ni wutsamu ga hombe mibuzweni;
Mat. 23. 5. xip. 11. 43.
- 47 Laba ba kadamulako a tiyindlu ta tinoni, hi wuxenge teli ba maha mikombelo yo leha: laba ba ta amukela kukoneka ka hombe.
Mat. 23. 14.
- XIPIMO 21.**
- 1 Yena i lo cuwuka le hehla, i lo wona a banhu bo fuma laba ba nga cela a zinyikiwo zabye xikwameni xa minyikelo.
Marku 12. 41.
- 2 Yena i lo wona a noni yo kari ya xisiwana a nga cela a mali ya xipimo xa dezi.
Marku 12. 42.
- 3 Yena i te ngalo, Ha kunene nza wula ka *nwina*, Leyi noni ya xisiwana yi celile ku hunza bonkle;
2 Kor. 8. 12.
- 4 Hakuba bona ba mahile hi wunyingi gabye ba lo cela a zinyikiwo: kanilezi hi kuvumala kakwe i celile konkle kuhanya a nga nako.
- 5 Ni kota lezi banwani ba nga wa wulawula hi tempele, lezaku yi bombisilwe hi maribye yo saseka, na hi minyikelo, a ku ngalo,
Mat. 24. 1. Marku 13. 1.
- 6 Kota hi lezi zilo *nwina* mu zi wonako, a masiku ma tata, laho a ku nga ta siywa a ribye ginwe hehla ka ginwani, lego gi nga a kungumulwa.
xip. 19. 44.
- 7 Bona ba lo mu wutisa, baku, Mugonzisi, hikwalaho hi rini lezi zilo zi ta nga maheka ke? ku ta maha xiwoniso xa ku yini laha zilo lezi zi ta nga mbeteka ke?
- 8 Yena a ku ngalo, Klarihani kasi mu nga pengengiswi: hakuba banyingi ba ta ngata hi bito ga mina, baku, Hi mina yena; ni, Xikati xi tsinele: mu nga ba lanzeli.
Mat. 3. 2. & 4. 17. & 24. 4. Marku 13. 5. Efe. 5. 6. 2 Tesa. 2. 3.
- 9 Laha mu ngazwa kulwa ni nyenganyenga, mu nga cabysiswi: hakuba lezi zilo zi labekile ku maheka kurannga; kanilezi a kugumelwa a hi kalakale.
- 10 Zonake yena a ku ngalo kabye, A lixaka li ta vukela a lixaka, ni mufumo wu ta vukela a mufumo:
Mat. 24. 7.

- 11 Laho ku ta ba kona kutsekatseka ka hombe ka misaba, ni wutsanweni gi tsalangeneko ku ta ba kona a tindlala ni mitungu; ku ta ba kona a kuxaniseka ni ziwoniso za hombe za le tilweni.
- 12 Kanilezi hi mahlweni ka zilo lezi zoulle, ba ta beka a maudla yabye hehla ka nwina, ba ta mu xanisa, ba mu nyikela masinagogeni ni le mapaxweni, na ba mu neha mahlweni ka tihosi ni bafumeli hi kota ya bito ga mina.
Marku 13. 9. Kuv. 2. 10. Mit. 4. 3. & 5. 18. & 12. 4. & 16. 24. & 25. 23. 1 Pet. 2. 13.
- 13 Ku ta hunzuka ka nwina hi wukustumunyu.
Fil. 1. 28. 2 Tesa. 1. 5.
- 14 Hikwalaho ku bekeni timbilwini ta nwina, mu nga kanakani hi mahlweni hi ta hlamula yini:
Mat. 10. 19. Marku 13. 11. xip. 12. 11.
- 15 Hakuba mina nzi ta mu nyika a nomu ni kuklariha, loku bonkle a balala ba nwina ba ta nga kala ba nga mu vukeli ni ku mu kaneta.
Mit. 6. 10.
- 16 Kanilezi nwina mu ta nyikelwa hi bona batrali, ni bamakabye, ni ba ka nwina, ni maxaka; ni banwani ba nwina ba ta ba dayisa.
Marku 13. 12. Mit. 7. 59. & 12. 2.
- 17 Mu ta bengiwa hi banhu bonkle hi kota ya bito ga mina.
Mat. 10. 22.
- 18 Ku nga ta ba kona a sisi wa hloko ya nwina wu ta nga lobyiswa.
Mat. 10. 30.
- 19 Hi kutimisela ka nwina gongani mihefemulo ya nwina.
- 20 Kanilezi laha na mu wona Jerusalema gi ranzelwe hi tiyimpi, zonake pimani lezaku a kuhangalaka kakwe ku le kusuhani.
Mat. 24. 15. Marku 13. 14.
- 21 Zonake laba ba nga le Judia ba taabela zitsungeni; ni laba ba nga lomo xikari ka gona ba nga ta huma; ni laba ba nga lahandle ka tiko ba nga engeni.
- 22 Hakuba laya hi masiku ya kupota, kasi a zilo lezi zi nga tsalwa za tatiseka.
- 23 Kombo ka bona laba ba nga ni tinyimba ni laba ba anwisako hi lawo masiku! hakuba ku ta ba kona a kukarateka ka hombe misabeni, ni zanga ka laba bannhu.
Mat. 24. 19.
- 24 Bona ba tawa hi wukla ga supado, ba mahiswa a bakonwi ba tixaka tonkle: ni Jerusalema gi ta kanziyelwa hi ba Matiko, ku kala a xikati xa ba Matiko xi tatiseka.
Roma 11. 25.
- 25 Ku taba kona a miwoniso le gambyeni ni le hwetini ni le tinyeletini; ni laha misabeni a hangalako wa tixaka, ni kukanganyisa hi

- kudzinza ka bimbi ni ma-
byandlati;
Mat. 24. 29. Marku 13. 24. 2 Pet. 3.
10, 12.
- 26 A banhu ba ta dzebetana hi
kucaba, ni kulangutela a
zilo lezi zi tako tikweni: ha-
kuba mitamo ya tilo yi ta
tsekatsekiswa.
Mat. 24. 29.
- 27 Lahoke ba ta wona a Nwa-
na wa munhu na ata hi ma-
refu ni wukosi ga hombe.
Mat. 24. 30. Kuv. 1. 7. & 14. 14.
- 28 Kanilezi loku lezi zilo zi
sangula ku maheka, cuwu-
kani hehla, mu *klakusa* ti-
hloko ta *nwina*; hakuba a
kuklakliswa ka *nwina* ku
tsinela.
Roma 8. 19, 23.
- 29 Yena i lo kanela kabye a
mufananiso: Mangabye a
sinya ya kuwu, ni tisinya
tonkle:
Mat. 24. 32. Marku 13. 23.
- 30 Laha ti hlukako, ma zi wo-
na a wutsumbu ga *nwina*
lezaku a wuxika gi tsinele.
- 31 Ni lezo kambe, laha na mu
wona lezi zilo zi maheka,
tibani lezaku a mufumo wa
Nungungulu wu tsinele.
- 32 Hizinene nza wula ka *nwi-
na*, Lexi xizukulwana a xi
nga ta hunza, kala lezi zo-
nkle zi mbeteka.
- 33 A tilo ni misaba zi ta hu-
nza: kanilezi a timhaka ta
mina cima a ti nga ta hu-
nza.
Mat. 24. 35.
- 34 Kanilezi *klarihani* wutsu-
mbu ga *nwina*, ku nga taku
a timbilu ta *nwina* ti hlule-
ka hi kutsisa, ni kupopiwa,
ni ku cela kota hi loku ku-
hanya, lego siku gita ka
nwina kalakale kota panya:
Roma 13. 13. 1 Tesa. 5. 6. 1 Pet. 4. 7.
- 35 Hakuba ku ngaho hehla ka
bona laba ba akileko ka
ngohe ya misaba yonkle.
1 Tesa. 5. 2. 2 Pet. 3. 10. Kuv. 3. 3.
& 16. 15.
- 36 Kanilezi rinzelani zikati zo-
nkle, na mu maha miko-
mbelo, kasi ma pona lezi
zilo zonkle zi ta nga mahe-
ka, mu yime mahlweni ka
Nwana wa munhu.
Mat. 24. 42. & 25. 13. Marku 13. 33.
xip. 18. 1. Efe. 6. 18.
- 37 Wonkle masiku i wa go-
nzisa tempeleni; ni wusiku
gonkle i wo huma a ya
eklela xitsungeni xi bitwa-
ko xa ma Olivia.
Joh. 8. 1, 2. xip. 22. 39.
- 38 Ni banhu bonkle ba wo bi-
nzuka ni mixo bata ka yena
tempeleni, ku muzwa.

XIPIMO 22.

- 1 Makunu a mubuzo wa zi-
baba zi nga hi ko ni comelo
wu wa tsinele, lowu wu bi-
twako a Pasika.
Mat. 26. 2. Marku 14. 1.
- 2 A bapristi ba hombe ni ba-
tsali ba lo laba lezaku ba ta
mu daya hi ku yini; haku-
ba ba wa caba banhu.
Joh. 11. 47. Mit. 4. 27.
- 3 Satani i lo engena ka Ju-
dasi loyi a tityako Iskarioti,

- na a wa hlayilwe zinwe ni bakume ni bambiri.
Mat. 26. 14. Marku 14. 10. Joh. 18. 2, 27.
- 4 Yena i lo famba, i loya wulawula ni bapristi ba hombe ni tinduna, lezaku i ta mu nyikelisa ku yini kabye.
- 5 Bona ba wa hlakana, ba lo vumelana ku mu nyika a mali.
- 6 Yena i lo vumela, i wo laba a xikati a ta nga mu nyikela kabye, na xidlemo na xi nga hi kona.
- 7 Ni siku ga zibaba zi nga hiko ni comelo gi lota, hi lego ku nga kuklabiywako minyikelo.
Mat. 26. 17. Marku 14. 12.
- 8 Yena i lo ruma Petro na Johani, aku, Fambani mu ya hi longiselela a pasika, kasi ha fela kuga.
- 9 Bona ba te ngalo ka yena, Hikwihi wena u ranzako ku nga hi longisela kona ke?
- 10 Yena a ku ngalo kabye, Mangabye, laha na mu engena mutini, mu ta klangana ni munhu a rweleko a fuko ya mati; mu lanzeni laha ndlwini leyi a yako ka yona.
- 11 Nwina mu ta wula ka munhu wosaseka wa yindlu, Mugonzisi a wula ka wena, Yi kwihi yindlu ya kutso mbana laha nzi ta ngaga a pasika zinwe ni bapizani ba mina ke?
- 12 I ta mu kombeta a yindlu ya hombe yi bombisilweko: laho longisani.
- 13 Ba loya, ba lo kuma kota a nga wa wulile kabye: ba lo longisela a pasika.
- 14 Laha a hora yi nga wa cikele, i lo tsama, ni bapostoli zinwe naye.
Mat. 26. 20. Marku 14. 17.
- 15 A ku ngalo kabye, Hi kuxuba nzi xubile kuga legi pasika na nwina hi mahlweni na nzi nga se ku xaniseka:
- 16 Hakuba nza wula ka nwi-na, Nzi nga ta ha giga kambe, gi kala gi tatiswa mufunweni wa Nungungulu.
xip. 14. 15. Mit. 10. 41. Kuv. 19. 9.
- 17 Yena i lo amukela a kopo, laha a nga wa bongile, a ku ngalo, Yi tekeni, mu abanyiselana a wutsumbu ga nwina:
- 18 Hakuba nza wula ka nwi-na, a nzi nga tanwa ku sukela lezi a mihanzo ya xivini, kala a mufumo wa Nungungulu wu tata.
Mat. 26. 29. Marku 14. 25.
- 19 I lo teka a xibaba, laha a nga wa bongile, i lo xi kema, i lo ba nyika, aku, Lowu hi miri wa mina lowu wu nyikelweko nwina: mahani lexi kasi ku nzi alakanya.
Mat. 26. 26. Marku 14. 22. 1 Kor. 11. 24.
- 20 Zi ngaho ni kopo a nzako ka xilalelo, aku, Leyi kopo hi xivumelwano xiswa xa nkata wa mina, wona lowu

- wu halakileko hi kota ya *nwina*.
1 Kor. 10. 16.
- 21 Kanilezi langutani, a canja ga loyi a nzi nyikelako gi *zinwe* na mina mezeni.
Mat. 26. 21, 23. Marku 14. 18. Joh. 13. 21, 26.
- 22 Hakuba a *Nwana* wa munhu ha kunene wa famba, kota lezi ku nga xubyilwe: kanilezi kombo ka loye munhu a ta nga nyikelwa ha yena!
Mat. 26. 24. Mit. 2. 23. & 4. 28.
- 23 Bona ba lo sangula ku wutisana xikari kabye, hi mani wa bona a ta nga maha lexi xilo.
Mat. 26. 22. Joh. 13. 22, 25.
- 24 Kambe ku lo huma kuka-netana xikari kabye, hi wihi wabye a ringeneko ku maha wa hombe.
Marku 9. 34. xip. 9. 46.
- 25 A ku ngalo kabye, Ni tihosi ta ba Matiko ta fumela hehla kabye; ni laba ba nga ni ntamo hehla kabye ba bitiwa a zisasi.
Mat. 20. 25. Marku 10. 42.
- 26 Kanilezi *nwina* a mu nge ngaho: kanilezi loyi a nga wa hombe xikari ka *nwina*, nga a mahe loyi kota tso-ngwani; ni loyi a mahako hosi, a mehe xikozeli.
Mat. 20. 26. 1 Pet. 5. 3. xip. 9. 48.
- 27 Hakuba hi wihi wa hombe, hi loyi a tsamileko le kugeni, kutani hi loyi a kozelako ke? a hi yena loyi a tsamako kugeni ke? kanilezi mi-
- na i kona xikari ka *nwina* kota loyi a kozelako.
xip. 12. 37. Mat. 20. 28. Joh. 13. 13, 14. Fil. 2. 7.
- 28 Kanilezi *nwina* hi labo mu simamisileko na mina kuringweni;
Heb. 4. 15.
- 29 Mina nzi yimisile ka *nwina* a mufumo, kota lezi a Dandani wa mina a nzi yimiseleko,
Mat. 24. 47. xip. 12. 32. 2 Kor. 1. 7. 2 Tim. 2. 12.
- 30 Kasi ma fela kuga ni kufuna mezeni ya mina mufunweni wa mina; mu ta tsama zitsanweni mu lamula kume ga tixaka ni timbiri ta Israeli.
Mat. 8. 11. & 19. 28. xip. 14. 15. Kuv. 3. 21. & 19. 9. 1 Kor. 6. 2.
- 31 Simoni, Simoni, wangabye, Satani wa kombela ku kuma wena, lezaku a fela ku kuhlunga a kota mabele:
1 Pet. 5. 8.
- 32 Kanilezi nzi mahile miko-mbelo ha wena, kasi a kukoleka ka wena ku nga hluleki: maha wena, laha na u hunzulukile, u tiyisa bamakabye ba wena.
Joh. 17. 9, 11, 15. & 21. 15, 16, 17.
- 33 Yena a ku ngalo, Hosi, *zinwe* na wena nzi longile kuya paxweni ni le kufeni.
- 34 A ku ngalo, Mina nza ku byela, Petro, a kuku wu nga ta kuba nyamu~~la~~, ku kala kunharu u kaneta lezaku a ku nzi tibi.
Mat. 26. 34. Marku 14. 30. Joh. 13. 38.
- 35 Yena a ku ngalo kabye, Laha nzi nga wa mu ru-

- mile na mu hi haba a kwama, ni kwamana, ni zilato, mu lo vumala ncumo ke? ba ku ngalo, A hi ncumo.
Mat. 10. 9. xip. 9. 3. & 10. 4.
- 36 A ku ngalo kabye, Kanilezi makunu, loyi a nga ni kwama, nga a wu teka, zi ngaho ni loyi a nga ni kwamana: ni loyi a nga haba, a xabise a nguwo yakwe, a xaba a supado.
- 37 Hakuba nza wula ka nwi-na, lezi zi tsalilweko nga zi tatiseka ha mina, I hlaye-lwe ni zionhi: hakuba lezi zi kanelweko ha mina zi na ni kutatiseka.
Marku 15. 28.
- 38 Bona ba ku ngalo, Hosi, wangabye, laha tisupado timbiri. Yena a ku ngalo ka bona, Ku enele.
- 39 I lo huma, i lo famba, kota ku nga wa hi mukuwo wakwe, le xitsungeni xa ma Olivia; ni bapizani kambe ba lo mu lanzela.
Mat. 26. 36. Marku 14. 32. Joh. 18. 1. xip. 21. 37.
- 40 Ni laha a nga wa engena wutsanweni, i te ngalo ka bona, Kombelani kasi mu nga engeni kuringweni.
Mat. 6. 13. & 26. 41. Marku 14. 38. xipm. 46.
- 41 I lo tsawuka ka bona a xipimo xa ku hoxa ribye; i lo kizama i lo kombela, aku,
Mat. 26. 39. Marku 14. 35.
- 42 Dadani, loku u zi ranza, susa leyi kopo ka mina: ahe- mba a hi kuranza ka mina, kanilezi ka wena, a zi ma- heke.
Joh. 5. 30. & 6. 38.
- 43 Laho ku lo woneka ka yena a ngelosi hi le tilweni, na yi mu tiyisa.
Mat. 4. 11.
- 44 Na hi kubayiseni i lo ko- mbela hi kutikisa: a nyuko wakwe wu lo maha kota madona ya hombe ya nkata wu donela misabeni.
Joh. 12. 27. Heb. 5. 7.
- 45 Laha a nga wa suka hi le kukombeleni ka yena, i lota ka bapizani, i lo ba kuma na ba eklele hi kuxaniseka,
- 46 A ku ngalo kabye, Mu ekle- lela yini nwina ke? vukani mu kombela, kasi mu nga engeni kuringweni.
xipm. 40.
- 47 Na a wa ha wulawula, ma- ngabye, a xidlemo, ni loyi a bitwako Judasi, a munwe wa bakume ni bambiri, na rangile mahlweni kabye; i lo tsinela ka Jesu kasi ku mu trotra.
Mat. 26. 47. Marku 14. 43. Joh. 18. 3.
- 48 Kanilezi Jesu a ku ngalo kakwe, Judasi, u nyikela a Nwana wa munhu wena hi kutrotra ke?
- 49 Ni laba ba nga wa hi ka ye- na ba wonile lezi zi nga lanzela ba ku ngalo, Hosi, hi ta hebeka hi supado ke?
- 50 A munwe wo kari ka bona i loba nanza ga mupristi wa hombe, i lo tsema a ndlebe yakwe ya xinene.
Mat. 26. 51. Marku 14. 47. Joh. 18. 10.
- 51 Kanilezi Jesu i lo hlamula a

- ku ngalo, Tsikani za ku ngahi. I lo kumba ndlebe yakwe, i lo yi holisa.
- 52 Jesu a ku ngalo ka bapristi ba hombe, ni ka tinduna ta tempeli, ni ka masingalakati, laba ba nga tele yena, Nwina mu humele kota mu telako a mupangi, zinwe ni tisupado, ni zigomba ke?
Mat. 26. 55. Marku 14. 48.
- 53 Loyi nzi nga wa hi na nwina masiku wonkole lomo tempeleni, nwina a mu nawulutangi a mandla ya nwina ka mina: kanilezi leyi hi hora ya nwina, ni ntamo wa munyama.
Joh. 12. 27.
- 54 Bona ba lo mu koma, ba lo famba naye, ba lo mu neha le ndlwini ya mupristi wa hombe. Kanilezi Petro i wa mu lanzela hi le kule.
Mat. 26. 57, 58. Joh. 18. 15.
- 55 Ni laha ba nga dzibele nzilo xikari ka hubye, na ba tsamile wutsamo ginwe, Petro i lo tsama xikari kabye.
Mat. 26. 69. Marku 14. 66. Joh. 18. 17, 18.
- 56 A nhwana wo kari i lo mu wona kota a nga wa tsamile kuwonekeleni ka nzilo, na a mu cuwukisisa, a ku ngalo, Loyi munhu kambe i wa hi zinwe naye.
- 57 Kanilezi yena i lo kaneta, na aku, Wasati, a nzi mu tibi.
- 58 Anzako ka xikatanyana a munwani i lo mu wona, a ku ngalo, Wenawu u wa hi munwe wa bona. Kanilezi
- Petro a ku ngalo, Munhu, a hi mina sawe.
Mat. 26. 71. Marku 14. 69. Joh. 18. 25.
- 59 A nzako ka xipimo xo kwatsi i hora yinwe a munwe i lo tiyisa, aku, Ha kunene loyi munhu i wa hi nayewo kambe: hakuba ngwa le Galile.
Mat. 26. 73. Marku 14. 70. Joh. 18. 26.
- 60 Kanilezi Petro a ku ngalo, Wanuna, a nzi zi tibi lezi u zi wulako. Ni kalakale, na a wa ha wulawula, a kuku wu loba.
- 61 Ni Hosi yi lo hunzuluka, yi lo cuwuka Petro. Petro i lo alakanya a mhaka ya Hosi, lezaku i wulisile ku yini ka yena. Hi mahlweni na kuku wu nga se kuba nyamukla, wena u ta nzi kaneta kunharu.
Mat. 26. 34, 75. Marku 14. 72. Joh. 13. 38.
- 62 Yena i lo huma, i lo rila nguvu.
- 63 Ni banhu laba ba nga wa komile Jesu ba lo mu tseketsetela, ba lo muba.
Mat. 26. 67, 68. Marku 14. 65.
- 64 Ba lo vala a mahlo yakwe, ba lo mu wutisa, baku, Profeta: hi mani a ku bileko ke?
- 65 Ni zilo zinyingi zo tala ba lo wulawula ha yena, na ba mu rukatela.
- 66 Kalakale kota lezi gi nga wa cile, a kutsombana ka masingalakati ni banhu ba lo tsombana katiginwe, zinwe ni bapristi ba hombe ni

- batsali; ba lo mu yisa hu-
byeni yabye, baku,
Mat. 27. 1. Mit. 4. 26. & 22. 5.
- 67 Loku wena u hi Kristu, hi
byela, Kanilezi a ku ngalo
kabye, Loku mina nzi mu
byela, mu nga ta kolwa:
Mat. 26. 63. Marku 14. 61.
- 68 Loku mina nzi mu wutisa,
nwina mu nga ta hlamula.
- 69 Kanilezi ku sukela lezi a
Nwana wa munhu i ta tsa-
ma le canjeni ga xinene ga
ntamo wa Nungungulu.
Mat. 26. 64. Marku 14. 62. Heb. 1. 3.
& 8. 1.
- 70 Bona bonkle ba ku ngalo,
Wena u Nwana wa Nungu-
ngulu ke? Yena a ku nga-
lo ka bona, Nwina ma wula
hi mina yena.
Mat. 26. 64. Marku 14. 62.
- 71 Bona ba ku ngalo, Ha ha
simanisa hi laba bakustu-
munyu ba ku yini ke? ha-
kuba hina wutsumbu hi zi
zwile hi le nonwini wakwe
yena nwinyi.
Mat. 26. 65. Marku 14. 63.

XIPIMO 23.

- 1 Wonkle a klawa wabye wu
lo suka, ba lo mu neha ka
Pilatu.
Mat. 27. 2. Marku 15. 1. Job. 18. 28.
- 2 Ba lo sangula ku mu keca-
ra, baku, Hi lo kuma loyi
munhu na a hambukisa li-
xaka la hina, a tsimbeta ku
kupa kupo ka Kesari, na a
wula lezaku yena wutsu-
mbu hi Kristu a hosi.
Mit. 17. 7. Mat. 17. 27. & 22. 21. Marku
12. 17. Joh. 19. 12.
- 3 Pilatu a mu wutisa, aku,
Wena u Hosi ya ba Juda

- ke? Yena i lo mu hlamu-
la a ku ngalo, Wa wula
wena.
Mat. 27. 11. 1 Tim. 6. 13.
- 4 Ni Pilatu a ku ngalo, ka
bapristi ba hombe ni ka zi-
dlemo, A nzi kumi a nanzu
ka loyi munhu.
1 Pet. 2. 22.
- 5 Kanilezi bona ba lo hlohlo-
tela nguvu, baku, Wa vi-
ndlukisa a banhu, na gonzi-
sa Judia gonkle, i sangule
Galile a kala ata ka legi
wutsamo.
- 6 Kanilezi laha Pilatu a nga
wa zi zwile, i lo wutisa ku-
tani loyi munhu ngwa le
Galile.
- 7 Laha a nga wa zi tibile leza-
ku ngwa mufumo wa He-
rodi, i lo mu rumela ka
Herodi, loyi a wutsumbu
gakwe a nga wa hi Jerusa-
lema hi lawo masiku.
xip. 8. 1.
- 8 Makunu laha Herodi a nga
wa wonile Jesu, i lo tsaka
ka hombe nguvu: hakuba
ku wa hi xikati xa hombe
na labisisa ku mu wona,
hakuba i wa lozwa ha yena;
i wa laba ku wona a xi-
hlamaliso xi mahiwako ha
yena.
xip. 9. 9. Mat. 14. 1. Marku 6. 14.
- 9 Yena i lo mu wutisela hi ti-
mhaka to tala; kanilezi a
nga mu hlamulangi ncumo.
- 10 A bapristi ba hombe ni ba-
tsali ba lo yima, ba lo mu
kecara hi ntamo.
- 11 Herodi ni bakasadoro ba-

- kwe ba lo mu kanyisa, ba mu tseketsela, ba lo mu ambexa a nguwo yo saseka ba mu wuyisela ka Pilatu.
- 12 Herodi na Pilatu ba lo maha bangana hi gwalego siku: hakuba hi mahlweni ba wa hi balala xikari ka wutsumbu gabye.
Mit. 4. 27.
- 13 Pilatu i lo batana katiginwe a bapristi ba hombe, ni bafumeli ni banhu,
Mat. 27. 28. Marku 15. 14. Joh. 18. 38. & 19. 4.
- 14 A ku ngalo kabye, Nwina, mu lo mu neha ka mina loyi munhu, kota loyi a hambukisako banhu: ni mangabye, mina, nzi mu hlolele mahlweni ka nwina, a nzi kumangi nanzu ka munhu loyi ni ka zilo lezi nwi na mu mu kecarako ha zona:
xipm. 1, 2, 4.
- 15 Ge, na Herodi: hakuba i klelele a mu wuyisa ka hina; langutani, a hi ncumoxi faneleko kufa xi mahilweko ha yena.
- 16 Hikwalaho nzi ta mu tsayisa, nzi mu klaklisa.
Mat. 27. 26. Joh. 19. 1.
- 18 Kanilezi ba lo bitana bonkle katiginwe, baku, Susa loyi munhu, u hi klaklisela Baraba:
Mit. 3. 14.
- 19 Loyi hi xikanya xakwe i lo ku maha mutini, ni kudaya i lo hoxwa paxweni.
- 20 Pilatu i lo wulawula kabye kambe, na laba ku klaklisa Jesu;
- 21 Kanilezi ba lo kanyuluka, baku, Mu belele, mu belele.
- 22 Yena a ku ngalo kabye hi xikati xa wunharu, Hi yini, hi kwihhi kubiha loyi munhu a ku mahileko ke? a nzi kumangi a xilo xa kufa ka yena: hikwalaho nzi ta mu tsayisa nzi mu klaklisa.
- 23 Kanilezi bona kalakale hi magezu ya hombe, na ba kombela lezaku nga a belelwa. Ni magezu yabye ma lo hlula.
- 24 Pilati i lo tsemakanya lexi ba xi kombelako a ba mahelwe.
Mat. 27. 26. Marku 15. 15. Joh. 19. 16.
- 25 I lo ba klaklele loyi a nga wa xikanya ni kudaya i lo hoxiwa le paxweni, loyi ba nga yena ba mu kombelako; kanilezi i lo mu nyikela kuranzeni kabye.
- 26 Laha na ba mu fambisile, ba lo koma munwe Simoni wa Kurene, a nga wata hi le tikweni, ba lo xi rwexa ka yena xihambano, ku xi rwala le nzako ka yena.
Mat. 27. 32. Marku 15. 21. Joh. 19. 17.
- 27 Laho i lo lanzelwa hi xidlemo xa hombe xa banhu, ni ba basati laba ba nga wa hlomula ba rilela yena.
- 28 Kanilezi Jesu i lo hunzuluka ka bona a ku ngalo, Bannhanyana ba Jerusalema, mu nga nzi rileli, kanilezi

- rilelani a wutsumbu ga *nwina*, ni banana ba *nwina*.
- 29 Hakuba langutani a masiku ma hata, lawo ba ta nga wula, Yi katekisilwe a ngonwa, ni marumbu laya cima ma nga tralangiko, ni mabele laya ma nga anwisangiko.
Mat. 24. 19. xtp. 21. 23.
- 30 Zonake ba ta sangula ku wula ka zitsunga, Wela ka hina; ni ka zitsungana hi kubunyeteni.
Kuv. 6. 16. & 9. 6.
- 31 Hakuba loku bona ba maha lezi zilo sinyeni yo nyuka, ku ta ku yini ka leyi ya kuoma ke?
1 Pet. 4. 17.
- 32 Laho ku wa hi kona a bambiri banwani, laba ba ku biha, ba lo yiswa naye kuya dawa.
Mat. 27. 38.
- 33 Laha ba nga wa cikele wutsanweni gi bitiwako Ga hloko, laho ba lo mu belela kona, ni zionhi, xinwe hi le canjeni ga xinene, ni xinwani hi le canjeni ga xibaba.
Mat. 27. 33. Marku 15. 22. Joh. 19. 17, 18.
- 34 Ni Jesu a ku ngalo, Dadani, ba tsetselele: hakuba a ba xi tibi lexi ba xi mahako. Ba lo abelana tinguwo takwe xikari kabye, ba lo maha kuvumba.
Mat. 5. 44. & 27. 35. Mit. 3. 17. & 7. 60. 1 Kor. 4. 12. Marku 15. 24. Joh. 19. 23.
- 35 Ni banhu ba lo yima na bacuwuka. Hi bafumeli ka-
- mbe ba lo mu tseketsela, baku, Yena i hanyisa banwani; a nga ti hanyisa wutsumbu, loku loyi a wa hi Kristu Nungungulu, a hlawulilweko.
Mat. 27. 39. Marku 15. 29.
- 36 Ni bakasadoro kambe ba lo mu tseketsela, na bata kakwe, na ba mu nyika a vinga,
- 37 Na baku, Loku wena u wa hi Hosi ya ba Juda, hanyisa wutsumbu ga wena.
- 38 Laho kambe ku wa hi ni mutsalo hehla kakwa, LOYI HI HOSI YA BA JUDA.
Mat. 27. 37. Marku 15. 26. Joh. 19. 19.
- 39 Ni munwe wa zigohi lezi zi nga wa hayekilwe naye i lo mu rukatela, aku, Wena a hi wena Kristu ke? hanyisa wutsumbu ga wena na hina.
Mat. 27. 44. Marku 15. 32.
- 40 Kanilezi munwani i lo hlamura na mu kawuka a ku ngalo, Wena a ku mu cabi Nungungulu ke, na u wona lezaku u konekile naye ke?
- 41 Hina ha kunene hi kululamileko; hakuba hina hi amukele a cacazelo wa hina: kanilezi loyi munhu a nga mahangi a zigoho.
- 42 Yena a ku ngalo, Jesu, U wa nzi alakanya laha na uta hi mufumo wa wena.
- 43 A ku ngalo kakwe, Hizine ne nza wula ka wena, NyamuKla u taba zinwe na mina Paradiseni.
- 44 Makunu ku wa hi hora ya

- wunklanu ni yinwe, ni munyama wu lota wu kubunyeta misabeni yonkle ku kala a hora ya wunklanu ni mune,
Mat. 27. 45. Marku 15. 33.
- 45 Ni gambo gi lo pfupela: ni veli ya tempele yi lo hanzuka hi xikari.
Mat. 27. 51. Marku 15. 38.
- 46 Laha Jesu a nga wa bitanile hi gezu ga hombe, i te ngalo, Dadani, le mandleni ya wena nza nyikela a moya wa mina: na a wulile lezi, i lo nyikela a moya wawe.
1 Pet. 2. 23. Mat. 27. 50. Marku 15. 37. Joh. 19. 30.
- 47 Laha a nduna ya zana yi nga wa wonile lezi zi mahhekileko, yi lo dumisa Nungungulu, aku, Ha kunene loyi i wa hi munhu a lulumileko.
Mat. 27. 54. Marku 15. 39.
- 48 Zonkle a zidlemo lezi zi nga wa tsombanile katiginywe kasi kuta wona, laha na ba wonile zilo lezi zi mahhekileko, ba lo wuya na baba zifuba zabye.
- 49 Ni bonkle laba a nga wa tobelene naye, ni ba basati laba ba nga wa mu lanzele hi le Galile, ba lo yima kule, na ba wona lezi zilo.
Mat. 27. 55. Marku 15. 40. Joh. 19. 25.
- 50 Languta, munhu a bitiwako Josefa, wa hubye, a munhu wo saseka a lulamileko
Mat. 27. 57. Marku 15. 42. Joh. 19. 38.
- 51 (I wa nga vumelangi ka kungo ni zimaho zabye), a dota ga le Aramatia, a muti wa ba Juda, loyi a nga cuwukele a mufumo wa Nungungulu:
Marku 15. 43. xip. 2. 25, 38.
- 52 Loyi munhu i loya ka Pilatu, aya wutisa xirumbi xa Jesu.
- 53 Yena i lo xi cisa, i lo songela ngubyeni yo basa, i lo beka nkeleni lowu wu nga wa kehlilwe ribyeni, lowu ku nga nga ku nga bekwangi kona munhu.
Mat. 27. 59. Marku 15. 46.
- 54 Lezi ku nga wa hi siku ga Kulongisela, ni sabado gi wa tsinele.
Mat. 27. 62.
- 55 Ni ba basati, laba ba nga ta naye hi le Galile, ba lo lanzela hi le nzako, ba ta wona a nkele, ni ku a xirumbi xakwe xi bekisilwe ku yini.
xip. 8. 2. Marku 15. 47.
- 56 Bona ba lo wuya, ba ta longisa a maka ni mafura.
- Hi siku ga sabado ba lo humula kota nayo.
Marku 16. 1.
- XIPIMO 24.
- 1 Kanilezi hi siku goranga ga sonto, manzikweni ni punzu, ba lota nkeleni, na ba neha a maka laya ba nga wa ma longisele.
Mat. 28. 1. Marku 16. 1. Joh. 20. 1. xip. 23. 56.
- 2 Ba lota kuma a ribye na gi umbulutilwe le nkeleni.
Mat. 28. 2. Marku 16. 4.

- 3 Bona ba lo engena nzeni, a ba xi kumangi a xirumbi xa Hosi Jesu.
Marku 16. 5. xipm. 23.
- 4 Na ku mahisile lezo, laha ba nga wa ha kanganyiswa, languta, a madota mambiri ma yimile xikari kabye na ma ambele a tinguwo ti hatimako:
Joh. 20. 12. Mit. 1. 10.
- 5 Kota lezi ba nga wa dzuka, ba lo koramisa tingohe tabye misabeni, ba ku ngalo kabye, Hi yini mu labako a hanyako xikari ka bafileko ke?
Joh. 20. 12. Mit. 1. 10.
- 6 Yena a nga kona laha, kanilezi i vukile: alakanyani laha a nga wula ka nwina lezi a nga wa hi Galile,
Mat. 16. 21. & 17. 23. Marku 8. 31. & 9. 31. xip. 9. 22.
- 7 Na wula a Nwana wa munhu i ta nyikelwa mandleni ya baonhi, i ta belelwa, ni siku ga manharu i ta vuka kambe.
- 8 Bona ba lo alakanya a mha-ka yakwe,
Joh. 2. 22.
- 9 Ba lo wuya nkeleni, ba lota byela zonkile lezi zilo ka bakume ni munwe, ni ka ba seleko.
Mat. 28. 8. Marku 16. 10.
- 10 Makunu ba wa hi Maria Magdelene, ni Joana, ni Maria nyine wa Jamesi: ni banwani bawasati zinwe nabo ba lo byela lezi zilo ka bapostoli.
xip. 8. 3.
- 11 Ni leti timhaka lo woneka mahlweni yabye kota ti-karingani; a ba ti kolwangingi.
Marku 16. 11. xipm. 25.
- 12 Kanilezi Petro i lo suka, i lo tsutsuma aya nkeleni; i lo yima a cuwuka nzeni, a wona a tinguwo to basa na ti tsamele toce; i lo famba le kaya kakwe, na a hlamala hi lezi zi mahekileko.
Joh. 20. 3, 6.
- 13 Languta, a bambiri babye ba waya ngwa lego siku ximutaneni xi bitiwako Emau, lowu ku nga wa hi amastadiu ya nklanu wa makume ni kume ginwe ku suka Jerusalema.
Marku 16. 12.
- 14 Ba wa wulawilisana munwe ni munwani hi zilo zonkile lezi zi mahekileko.
- 15 Na ku mahisile lezo, laha na ba ha wulawilisana na ba wutisana, lezo Jesu a wutsumbu gakwe i lo tsinela kusahani, i lo famba na bona.
Mat. 18. 20. xipm. 36.
- 16 Kanilezi a mahlo yabye ma wa komekile ba wa nga hi na ku mu tiba.
Joh. 20. 14. & 21. 4.
- 17 Yena aku ngalo kabye, Ka xana mahungu ya ku yini laya mu wulawulisanako ha wona kota lezi mu fambako ke? Bona ba lo yima, ba lo woneka na ba tsubile.
- 18 A munwe wabye i tibiya Kleopasi, na a hlamula a ku ngalo kakwe, Hi wena wuce u tsamako Jerusalema u

- nga zi tibi a zilo lezi zi mahekileko ka laya masiku ke ?
Joh. 19. 25.
- 19 Yena a ku ngalo kabye, Za ku yini a zilo ke ? Bona ba te ngalo ka yena, A zilo ha Jesu wa le Nazarata, loyi a nga wa hi muprofeti wa ntamo hi kumaha ni mha-ka mahlweni ka Nungungulu ni banhu bonkle:
Mat. 21. 11. xip. 7. 16. Joh. 8. 2. & 4. 19. & 6. 14. Mit. 2. 22. & 7. 22.
- 20 Ni lezaku a bapristi ba hombe ni bafumeli ba hina ba lo mu nyikela kasi a konekela ku dawa, ba lo mu belele.
xip. 23. 1. Mit. 13. 27, 28.
- 21 Kanilezi hina hi wa tsumba lezaku hi yena a ta nga klablisa Israeli. Ina ni le handle ka zilo lezi zonkle, i nyamu klablisa hi siku ga manharu cima lezi zilo zi nga maheka.
xip. 1. 68. & 2. 38. Mit. 1. 6.
- 22 Nguvu kambe a babasati bo kari ba ka hina ba hi damisile, na ba wa binzukile baya keleni;
Mat. 28. 8. Marku 16. 10. xipm. 9. 10. Joh. 20. 18.
- 23 Laho a ba kumangi a xirumbi xakwe ba lota, na baku, kambe ba wonile a muwoniso wa ngelosi, lowo wu nga ku ngalo wa hanya.
- 24 Ni banwani laba ba nga wa hi na hina ba loya nkeleni, lezo ba lo kuma kota lezi a ba basati ba nga wulile: kanilezi yena a ba mu wonangi.
xipm. 12.
- 25 Yena a ku ngalo kabye, O mapupulu, nzinwina ya banhu, mu nonoka a mbilu ku kolwa lezi zonkle a baprofeti ba nga wa zi kanele !
- 26 A hizinene ke lezaku Kristu i ta xaniseka, a engena wukosini gakwe ke ?
xipm. 46. Mit. 17. 3. 1 Pet. 1. 11.
- 27 I lo sangula hi ka Mosi ni ka baprofeti bonkle, i lo klablisa kabye ka yonkle mitsalo hi zilo zi wulileko hi wutsumbu gakwe.
xipm. 45. Joh. 1. 45.
- 28 Bona ba lo tsinela ximutani, laho ba nga waya: i lo maha ku kwatsi wa hunza.
Marku 6. 48.
- 29 Bona ba lo mu kongotela, baku, Tsama na hina: hakuba gi laba kuhlwa, ni siku makunu gi pelile. Yena i lo engena ku tsama na bona.
Mit. 16. 15.
- 30 Na ku mahisile lezo, laha a nga wa tsamile nabo kugeni, i lo teka a xibaba, i lo xi katekisa, i lo xi kema, i lo nyika kabye.
Mat. 14. 19.
- 31 Ni mahlo yabye ma lo vululeka, ba lo mu tiba; yena i lo nyamalala mahlweni kabye.
xip. 4. 30. Joh. 8. 59.
- 32 Bona ba ku ngalo ka munwe ni munwani, A timbilu ta hina ti wa nga vuri hi le uzeni ka hina, laha a nga wa kanela ka hina ndleleni, laha a nga wa vulula ka hina a mitsalo ke ?
- 33 Ba lo suka hi xwalexo xi-

- kati, ba lo wuyela Jerusalema, ba lo kuma bakume ni munwe na ba tsombene katinginwe, ni laba ba nga wa hi nabo,
- 34 Baku, A Hosi yi vukile ha kuene, yi wonokile ka Simoni.
1 Kor. 15. 5.
- 35 Ba lo hlautela a zilo zi nga humelela ndleleni, ni ku i lo tibya ha bona laha a nga wa kema xibaba.
- 36 Kota ba nga wa ha wulawula lezi zilo, a wutsumbu gakwe i lo yima xikari kabye, a wula kabye, A kurula nga ku hi ka nwina.
Marku 16. 14. Joh. 20. 19. 1 Kor. 15. 5.
- 37 Kanilezi bona ba lo cabyiswa ba lo dzuka, na ba alakanya lezaku ba lo wona a moya.
Marku 6. 49.
- 38 Yena a ku ngalo kabye, Hi yini mu karatekako ke? ngahilezo a wualakanya gi vukako timbilwini ta nwina ke?
- 39 Wonani mandla ya mina ni mikonzo ya mina, lezaku hi wutsumbu ga mina: nzi komeni, mu nzi wona; hakuba a moya a wu na nyama ni marambo, kota lezi mu nzi wonako nzi hi nawo.
Joh. 20. 20, 27.
- 40 Laha a nga wa wulile lezi, i lo ba kombeta a mandla yakwe ni mikonzo yakwe,
- 41 Laha ba nga kala kukolwa hi kutsaka, ni kuhlmalala, i te ngalo kabye, Mu na xa kuga laha ke?
Joh. 21. 5.
- 42 Ba lo mu nyika a xipanze xa xidluwani xo katingwa.
- 43 Yena i lo xi teka, i loga mahlweni kabye.
Mit. 10. 41.
- 44 Yena a ku ngalo kabye, Leti hi timhaka ta mina leti nzi nga ti kanela ka nwina, laha nzi nga wa ha hi na nwina, lezaku zonkle zilo za labeka ku tatiseka, lezi zi tsalilweko nayweni wa Mosi, ni baprofeti, ni tisinwini, ha mina.
Mat. 16. 21. & 17. 22. & 20. 18. Marku 8. 31. xipm. 9. 22. & 18. 31. xipm. 6.
- 45 Zonake i lo vulula kupima kabye, kasi ba fela kupima a mitsalo;
Mit. 16. 14.
- 46 Yena a ku ngalo kabye, Zi ngaho ku tsalilwe, lezaku Kristu i ta nga xaniseka, a vuka kambe ka bafileko hi siku ga manharu;
xipm. 26. Mit. 17. 8.
- 47 Kasi ku fela kukanelwa a kuhunzuluka ni kutsetselelwa ka zonho bitweni gakwe ka tixaka tonkle, kusangula Jerusalema.
Mit. 13. 38, 46. 1 Joh. 2. 12.
- 48 Nwina mu ba kustumunyu ba lezi zilo.
Joh. 15. 27. Mit. 1. 8, 22. & 2. 32. & 3. 15.
- 49 Langutani, nzi rumela a tsumbiso wa Dadani wa mina ka nwina: kanilezi tsamani nwina mutini, mu ka-

- la mu ambexwa hi ntamo
wa le hehla.
Joh. 14. 16, 26. & 15. 26. & 16. 7. Mit.
1. 4. & 2. 1, &c.
- 50 Yena i lo huma nabo ba
kala ba cikela laha kucuwu-
keneko ni Betania: yena i
lo klakusa a mandla yakwe,
i lo ba katekisa.
Mit. 1. 12.
- 51 Na ku mahisile lezo, kota a
nga wa ha ba katekisa, i lo
- hambanyiswa ka bona, i lo
klakuselwa le tilweni.
Marku 16. 19. Joh. 20. 17. Mit. 1. 9.
Efe. 4. 8.
- 52 Bona ba lo mu kozela, ba lo
wuya Jerusalema hi kutsa-
ka ka hombe:
Mat. 28. 9, 17.
- 53 Ba wa su simamisa lomo te-
mpeleni, na ba dumisa Nu-
ngungulu. Amenii.
Mit. 2. 46. & 5. 42.

IVANGELI HI KUTSALA KA JOHANI.

XIPIMO 1.

- 1 Kusanguleni yi wa hi ko-
na Mhaka, Mhaka yi wa hi
Nungungulu, Mhaka yi wa
hi Nungungulu.
Kol. 1. 17. 1 Joh. 1. 1, 2. & 5. 7. Kuv.
1. 2. & 19. 13. xip. 17. 5. Fil. 2. 6.
- 2 Yena loyi i wa hi kona ku-
sanguleni ni Nungungulu.
- 3 Zilo zonkle zi mahilwe hi
yena; hi lahandle kakwe a
ku na xilo xi mahilweko xi
nga mahilwe.
xipm. 10. Efe. 3. 9. Kol. 1. 16. Heb.
1. 2. Kuv. 4. 11.
- 4 Lomo nzeni kakwe a hu hi
kona kuhanya; ni kuha-
nya a ku hi kuwonekela ka
banhu.
xip. 5. 26. & 8. 12. & 9. 5. & 12. 35, 46.
1 Joh. 5. 11.
- 5 Kuwonekela ku woninga
munyameni; ni munyama
a wu ku amukelangi.
xip. 3. 19.
- 6 Ku lota munhu, a nga ru-
miwa hi ka Nungungulu,
bito gakwe hi Johani.
Mat. 3. 1. Luka 3. 2. xipm. 33.
- 7 Yena i lo tela ku ta maha
wustumunyu, a fela ku tsa-
ma wustumunyu wa kuwo-
nekela, kasi bonkle ba fela
ku kolwa hi yena.
Mit. 19. 4.
- 8 Yena a nga hi kuwonekela,
kanilezi i lo tela ku ta ma-
ha a wustumunyu hi ku-
wonekela.
- 9 Loku hi kona kuwonekela
ka zinene, ku woninga ba-
nhu bonkle ba tako misa-
beni.
xipm. 4. 1 Joh. 2. 8.
- 10 Na hi kona misabeni, misa-
ba yi lo mahiwa hi yena,
misaba a yi mu tibangi.
xipm. 3. Heb. 1. 2. & 11. 3.

- 11 I lota ka bakwe bona laba ba nga hi bakwe, a ba mu amukelangi.
Luka 19. 14. Mit. 3. 26. & 13. 46.
- 12 Kanilezi kota banyingi laba ba nga mu amukela, a ba nyika ku tsama banana ba Nungungulu, ni laba ba kolwako hi bito gakwe.
Roma 8. 15. Gal. 3. 26. 2 Pet. 1. 4. 1 Joh. 3. 1.
- 13 Ba nga kala ku belekiwa hi nkata, hambu ni kuranza ka nyama, hambu ni kuranza ka munhu, kanilezi hi ka Nungungulu.
xip. 3. 5. Jam. 1. 18. 1 Pet. 1. 23.
- 14 Mhaka yi maha nyama, a tsama xikari ka hina (hina hi wona wukosi gakwe, wukosi gi kota ga munwe a belekilweko yece hi Dadani), na gi tele hi wuxinji ni zinene.
Mat. 1. 16, 20. & 17. 2. Luka 1. 31. 35. & 2. 7. 1 Tim. 3. 16. Roma 1. 3. Gal. 4. 4. Heb. 2. 11, 14, 16, 17. xip. 2. 11. & 11. 40. 2 Pet. 1. 17. Kal. 1. 19. & 2. 3, 9.
- 15 Johani wa maha wukustumunyu hi yena, a bitana, aku, loyi hi yena nzi nga ku, Loyi a tako lenzako ka mina i wa hi kona mahlweni ka mina: hakuba a hi kona na nzi nga hi kona.
xipm. 27, 30, 32. xip. 3. 31, 32. & 5. 33. Mat. 3. 11. Marku 1. 7. Luka 3. 16. Kol. 1. 17.
- 16 Hi kutala kakwe hina honkle hi amukeliselwe, wuxinji hi wuxinji.
xip. 3. 34. Efe. 1. 6, 7, 8. Kol. 1. 19. & 2. 9, 10.
- 17 Hakuba nayo wu nyikilwe hi Mosi; wuxinji ni zinene zi tile hi ka Jesu Kristu.
Roma 3. 24. & 5. 21. & 6. 14. xip. 8. 32. & 14. 16.
- 18 Nungungulu cima a nga woniwangi hi munhu; Nwana a belekilweko yece, a nga xifubeni xa Dadani, i mu tibekisile.
Mat. 11. 27. Luka 10. 22. xip. 3. 16, 18. & 6. 46. 1 Tim. 1. 17. & 6. 16. 1 Joh. 4. 9, 12, 20. xipm. 14.
- 19 Lexi hi wukustumunyu ga Johani, laha na ba Juda ba rumele hi le Jerusalema a bapristi ni ba Levi ku mu wutisa, Hi wena mani ke?
xip. 5. 33.
- 20 A vumela a nga kanetangi; a vumela aku, Mina a nzi mina Kristu.
Luka 3. 15. xip. 3. 28. Mit. 13. 25.
- 21 Ba mu wutisa baku, U hi mani ke? Hi wena Elija ke? Aku, a hi mina yena. U muprofeti ke? Aku, Kokwihi.
Mat. 17. 10.
- 22 Hikwalaho baku kakwe, Hi wena mani? hi fela kuya ba hlamula laba ba hi rumileko. U wulawula yiniyini hi wena nwinyi ke?
- 23 Aku, Nzi gezu ga munwe loyi a bako hungu xiwuleni, aku lulametani a ndlela ya Hosi, kota lezi a nga wula Isaya muprofeti.
Mat. 3. 3. Marku 1. 3. Luka 3. 4. xip. 3. 28.
- 24 Labo ba wa rumilwe hi ba Farisi.
- 25 Ba mu wutisa, baku kakwe, Hi yini u bapatizako wena, loku u nga hi yena Kristu,

- hambu Elija, hambu ni mu-profeti ke?
- 26 Johani a ba hlamula, aku, Mina nza bapatziza hi mati: xikari ka *nwina* i yimile munwe mu nga mu tibiko, Mat. 3. 11.
- 27 Loyi a tako le nzako ka mina, a ngoti ya zilato zakwe a nzi faneli ku zi *kla-kla*. xipm. 15. 30. Mit. 19. 4.
- 28 Lezi zilo zi mahiwa Betania le *klatukweni* wa Jordani, laha Johani a nga bapatziza kona. xip. 10. 40.
- 29 Ni mixo Johani a wona Jesu na kari ata kakwe, aku, Languta, Ivana ya Nungungulu, yi susako zonho za tiko! xipm. 36. Mit. 8. 32. 1 Pet. 1. 19. & 2. 24. & 3. 18. Kuv. 1. 5. & 5. 6. & c. 1 Kor. 15. 3. Gal. 1. 4. Heb. 1. 3. & 2. 17. & 9. 28. 1 Joh. 2. 2. & 3. 5. & 4. 10.
- 30 Loyi hi yena nzi nga wulawula hi yena nzi ku, Wata munhu a nzako ka mina a nga hi kona mahlweni ka mina; hakuba u wa hi kona na nzi nga hi kono. xipm. 15. 27.
- 31 Nzi wa nga mu tibi; kanilezi nzi wa ku i ta tibekiswa ka Israeli, hi kota ya lexi nzi tile na nzi bapatziza hi mati. Mat. 3. 6. Luka 1. 17, 76, 77. & 3. 3, 4.
- 32 Johani a maha wukustumunyu, aku, Nzi wonile Moya wu relela hi le tilweni wu kotisi tuba; wu tsama hehla kakwe. Mat. 3. 16. Marku 1. 10. Luka 3. 22. xip. 5. 32.
- 33 Nzi wa nga mu tibi: kanilezi loyi a nzi rumileko ku bapatziza hi mati, yena aku ka mina, Loyi u ta nga wona Moya wu relela, wu kapama hehla kakwe, hi yena a bapatzizako hi Moya wo Basa. Mat. 3. 11. Mit. 1. 5. & 2. 4. & 10. 44. & 19. 6.
- 34 Nzi wonile, nza maha wukustumunyu nzi ku loyi hi Nwana wa Nungungulu.
- 35 Kambe ni manziko Johani i wa yimile, ni bambiri ba bapizani bakwe;
- 36 A wona Jesu na famba, a ku, Languta, Ivana ya Nungungulu! xipm. 29.
- 37 A bapizani bambiri ba muzwa na wulawula, bona ba lanzela Jesu.
- 38 Jesu a hunzuluka, a ba wona na ba mu lanzela, aku kabye, Mu laba yini? Ba ngalo kakwe, Rabi (a ku ngalo, hi ku klamusela, Mungonzisi), u tsama kwihi?
- 39 Aku kabye, Ngonani, mu ta wona. Hikwalaho ba lota ba wona laha a tsamako kona; ba tsama naye lego siku: a xi hi xikati xa kumi.
- 40 Munwani wa laba bambiri laba ngazwa Johani na wulawula ba mu lanzela hi Andru, nakulobyeye wa Simoni Petro. Mat. 4. 18.
- 41 A kuma kusangula nakulobyeye wakwe Simoni, aku ka-

- kwe, Hi mu kumile Mesia (hi *klamusela*, ku ngalo, Kristu).
- 42 A mu neha ka Jesu. Jesu a mu cuwuka, aku ngalo, Hi wena Simoni *nwana* wa Johani: u ta bitanwa ku ngalo Kefasi (hi *kuklamusela*, ku ngalo Petro).
Mat. 16. 18.
- 43 Manziko na alakanya ku famba Galile, a kuma Filipu: Jesu aku kakwe, Nzi lanzele.
- 44 Makunu Filipu i wa hi wa le Betsaida, mutini wa ba Andru ni Petro.
xip. 13. 21.
- 45 Filipu a kuma Nataneli, aku kakwe, Hi mu kumile, loyi ba nga tsala hi yena Mosi milayweni, ni bapropeti, Jesu wa Nazareta, *nwana* wa Josefa.
xip. 21. 2. Luka 2. 4. & 24. 27. Mat. 2. 23.
- 46 Nataneli aku kakwe, Xilo xo saseka xi nga huma hi le Nazareta ke? Filipu aku kakwe, Ngona u ta wona.
xip. 7. 41, 42, 52.
- 47 Jesu a wona Nataneli na kari ata kakwe, aku hi yena, Languta, mu Israeli wa zinene, loyi a nga hi ko ni kuxengetela!
xip. 8. 39. Roma 2. 28, 29. & 9. 6.
- 48 Nataneli aku kakwe, U nzi tiba hi ku yini? Jesu a hlamula aku kakwe, Filipu i ku bitanile na u hi lehasi ka kuwu, nzi lo ku wona.
- 49 Nataneli a hlamula aku ka-

- kwe, Rabi, wena u *Nwana*, wa Nungungulu; u Hosi ya ba Israeli.
Mat. 14. 33. & 21. 5. & 27. 11, 42. xip. 18. 37. & 19. 3
- 50 Jesu a hlamula i ngalo kakwe, Hi nzi nga ngaku ku ka wena, Nzi ku wonile lahasi ka kuwu ke? u ta wona zilo za hombe zo hunza lezi.
- 51 Aku kakwe, Hizinene, hizinene, nziku ka *nwina*, Mu ta wona tilo na gi vululeka, ni tingelosi ta Nungungulu na ti kanziya ti relela lahasi ka *Nwana* wa munhu.
Mat. 4. 11. Luka 2. 9. 13. & 22. 49. & 24. 4. Mit. 1. 10.

XIPIMO 2.

- 1 Hi siku ga manharu wu wa hi kona mucado ka *Kana* wa Galile; nyine wa Jesu i wa hi kona:
- 2 Ni Jesu kambe a rambiwa, ni bapizani bakwe, mucadweni.
- 3 Waini na gi mbetekile, nyine wa Jesu aku kakwe, A waini gi haba.
- 4 Jesu aku kakwe, Wasati, nzi na ni yini na wena? xikati xa mina a xi se ku cikela.
xip. 7. 6. & 19. 26.
- 5 Nyine wakwe aku ka zitiri, Lezi a ta nga zi wula ka *nwina*, zi maheni.
- 6 A ti hi kona *nklanu* ni yinwe tifuko ta maribye na ti tsamile laho kota matsamela ya ba Juda ya kuhlazeka, na ti hi ni xipimo zimbiri kutani zinharu za fuko yinwe.

Marku 7. 3.

- 7 Jesu aku kabye, Tatisani tifuko hi mati. Ba ti tatisa hi mati.
- 8 Aku kabye, Kanani maku-nu, mu yisa ka mufumeli wa mubuzo. Ba yi yisa.
- 9 Mufumeli wa mubuzo na maringile mati ma wa mahile waini, a nga yi tibi lomo yi tako ha kona (kani-lezi ba tiri ba ngaka mati ba wa yi tiba), mufumeli wa mubuzo a bitana a mu-yeni,
xip. 4. 46.
- 10 Aku kakwe, Bonkle banhu ba beka kuranga a waini gi nene; laha banhu na ba nwile ba eneliswa, zonake ku nehiwa lego go biha: wena u bekile waini go nanzuha kala makunu.
- 11 Loku kusangula ka ziwoniso zakwe, Jesu a nga zi maha ka Kana wa Galile, a tibekisa wukosi gakwe; a bapizani bakwe ba kolwa kakwe.
xip. 1. 14.
- 12 A nzako ka lexi a relela aya Kapernaume, yena, ni nyine wakwe, ni ba makabye, ni bapizani bakwe: ba tsama kona masiku ma tso-ngwani.
Mat. 12. 46.
- 13 Pasika ga ba Juda gi wa tsinele, ni Jesu a kanziya Jerusalema.
xipm. 23. xip. 5. 1. & 6. 4. & 11. 55.
- 14 A kuma tempeleni laba ba xabisako tihomu ni tiyivu ni zipomba, ni ba turukari ba mali na ba tsamile:
Mat. 21. 12. Marku 11. 15. Luka 19. 45.
- 15 A maha tsilani ya tingoti, a ba humesa tempeleni, zinwe ni tiyivu ni tihomu; a halata mali ya baturukari, a kubunyeta timeza tabye;
- 16 Ni ka laba ba xabisako zipomba aku ngalo, Susani lezi zilo laha; mu nga yi mahi yindlu ya Dadani wa mina a yindlu ya mabinzu.
Luka 2. 49.
- 17 A bapizani bakwe ba alakanya lezaku ku tsalilwe ku ngalo, Kucela hi yindlu ya wena ku ta nzi mbetisa.
- 18 Hakwalaho ba Juda ba hlamula baku kakwe, Hi xiwoniso muni u xiwonisako ka hina, xa ku ngalo u maha lezi zilo?
Mat. 12. 39. xip. 6. 30.
- 19 Jesu a hlamula aku kabye, Dayani leyi tempeli, nzi ta yi vuxaxi hi masiku manharu.
Mat. 26. 61. & 27. 40. Marku 14. 58. & 15. 29.
- 20 Hikwalaho ba Juda baku, Mune wa makumi ya malembe ni nklanu ni ginwe na yi kari yi akiwa leyi tempeli, wena u ta yi vuxaxi hi masiku manharu ke?
- 21 Kanilezi i lo wula hi tempeli ya miri wakwe.
Kol. 2. 9. Heb. 8. 2. 1 Kor. 3. 16. & 6. 19. 2 Kor. 6. 16. Luka 24. 8.
- 22 Hikwalaho lezo na vukile hi ka ba fileko, bapizani bakwe ba lo alakanya baku i lo wula hi lexi; ba lo kolwa hi

milayo, ni mhaka leyi a nga yi wula.

23 Makunu laha na hi Jerusalemale le pasikeni, kwaleyo mubuzweni, banhu ba nyingi ba kolwa bitweni gakwe, na ba wona ziwoniso zakwe a nga zi maha.

24 Kanilezi Jesu a nga ti tsumbangi kabye, hakuba wa ba tiba banhu bonkle,

25 Hakuba a nga labi aku kani hi mani a yingisa wukustumunyu ga manhu; hilezi yena *nwinyi* a nga kari a zitiba lezi zi nga nzeni ka munhu.

Mat. 9. 4. Marku 2. 8. xip. 6. 64. & 16. 30. Mit. 1. 24. Kuv. 2. 23.

XIPIMO 3.

1 Makunu i wa hi kona munhu wa ba Farisi, a tibyako Nikodemusi, a nduna ya ba Juda:

2 Yena i lotta kakwe ni wusiku, i ngalo kakwe, Rabi, ha ku tiba hiku u mugonzisi hi ka Nungungulu: a ku na munhu a kotako ku maha ziwoniso u zi mahako saseka loku Nungungulu a hi naye.

xip. 7. 50. & 9. 16, 33. & 19. 31. Mit. 2. 22. & 10. 33.

3 Jesu a hlamula i ngalo kakwe, Hizinene, hizinene, nzi ku ka wena, Saseka loku munhu a traliwa lustra, a nga na ku wona mufumo wa Nungungulu.

xip. 1. 13. Gal. 8. 15. Tit. 3. 5. Jam. 1. 18. 1 Pet. 1. 23. 1 Joh. 3. 9.

4 Nikodemusi aku kakwe,

Munhu i ta traliwa hi ku yini na hi wa kale? i ta kotta ku engena rubyini ga nyine kumbiri a wuya a traliwa ke?

5 Jesu a hlamula aku, Hizinene, hizinene, nzi ku ka wena, Saseka loku munhu a traliwa hi mati ni Moya, a nga na ku engena mufunweni wa Nungungulu.

Marku 16. 16. Mit. 2. 38.

6 Lezo zi tralilweko hi nyama zi hi nyama; ni lezi zi tralilweko hi Moya zi hi moya.

7 U nga hlamali hi lezi nzi nga ku ngalo ka wena, Mu fanelwe hi ku tralwa lustra.

8 A mheho yi pupuxa laha yi ranzako kona, u gizwa hubutsa ga yona, kanilezi u nga yi tibi laha yi tako ha kona, ni lomo yi yako: hizalezo laba bonkle ba tralilweko hi Moya.

1 Kor. 2. 11.

9 Nikodemusi a hlamula i ngalo kakwe, Zi ta mahisa ku yini lezi zilo?

xip. 6. 52, 60.

10 Jesu a hlamula i ngalo kakwe, Wena u mugonzisi wa ba Israeli, a kupimi lezi zilo ke?

11 Hizinene, hizinene, nziku ka wena, Hi wulawula lezi hi zi tibako, hi maha wukustumunyu ga lezi hi zi tibako; a mu amukeli wukustumunyu ga hina.

Mat. 11. 27. xip. 1. 18. & 7. 16. & 8. 28. & 12. 49. & 14. 24. xipm. 33.

12 Loku nzi mu byelile zilo za

- misaba, mu nga kolwiko, mu ta kolwa hi ku yini, lo-ku nzi mu byela hi zilo za le tilweni?
- 13 A ku na munhu a kanziyi-leko le tilweni, kanilezi loyi a releleko hi le tilweni, hambu Nwana wa munhu, loyi a nga le tilweni.
xip. 6. 33, 38, 51, 62. & 16. 28. Mit. 2. 34. 1 Kor. 15. 47. Efe. 4. 9, 10.
- 14 Ni kotisa lezi Mosi a nga klakusa nyoka xiwuleni, hizalezo i fanelwe Nwana wa munhu ku klakuswa:
xip. 8. 28. & 12. 32.
- 15 Hakuba ni wihi loyi a kolwako ka yena a hi ni kuhanya kala kupinzuka.
xipm. 36. xip. 6. 47.
- 16 Hakuba Nungungulu i lo ranza tiko lezo, hakuba i lo nyikela Nwana wakwe a tralileko yece, kasi ni wihi loyi a kolwako kakwe a ngafi, kanilezi a hi ni kuhanya kala ku kupinzuka.
Roma 5. 8. Joh. 4. 9.
- 17 Hakuba Nungungulu a nga rumelangi Nwana tikweni ku kona tiko; kanilezi a tiko gi fela kuhanyiswa hi kota yakwe.
Luka 9. 56. xip. 5. 45. & 8. 15. & 12. 47. 1 Joh. 4. 14.
- 18 Loyi a kolwako kakwe a nga konwi: loyi a nga kolwiko u konekile lezo, hakuba a nga kolwangi bitweni ga Nwana a tralilweko yece hi Nungungulu.
xip. 5. 24. & 6. 40, 47. & 20. 31.
- 19 Loku hi kukoneka, lezaku kuwonekela ku cikele misa-
- beni, banhu ba ranza munyama ku hunza kuwonekela; hakuba mitiro yabye yi bihile.
xip. 1. 4, 9, 10, 11. & 8. 12.
- 20 Hakuba bonklelele laba ba mahako zobihha ba benga kuwonekela, a bati kuwonekeleni, yi nga tibya mitiro yabye.
Efe. 5. 13.
- 21 Kanilezi loyi a mahako zinene wata kuwonekeleni, kasi mitiro yakwe yi fela kuwonwa, ku ngalo yi mahilwe ka Nungungulu.
- 22 A nzako ka lezi zilo ata Jesu ni bapizani bakwe tikweni ga Judia; a tsama nabo laho, a bapatiza.
xip. 4. 2.
- 23 Ni Johani i wa bapatiza kambe Enoni ku suhani ni Salimi, hakuba ma wa hi kona mamati manyingi laho: bata, ba bapatizwa.
Mat. 3. 5, 6.
- 24 Hakuba Johani i wa nga se ku engeniswa paxweni.
Mat. 14. 3.
- 25 Ku vuka lezo kukanetisana ka bapizani ba Johani ni ba Juda hi kuhlazeka.
- 26 Bata ka Johani, ba ku ngalo kakwe, Rabi, loyi a nga hi na wena, le nlatukweni wa Jordani, u mahileko wukustumunyu hi yena, languta, ywaloye wa bapatiza ni banhu, bonkle bata kakwe.
xip. 1. 7, 15, 27, 34.
- 27 Johani a hlamula aku, Munhu a nga ta amukela cu-

- mo, saseka loku ku nyikilwe kakwe hi le tilweni.
1 Kor. 4. 7. Heb. 5. 4. Jam. 1. 17.
- 28 Nwina benyi mu maha wukustumunyu nzi mina, gaku nzi te ngalo, A nzi mina Kristu, kanilezi, nzi rumilwe mahlweni kakwe.
xip. 1. 20, 27. Marku 1. 2. Luka 1. 17.
- 29 Loyi a nga ni makoti hi muyeni: kanilezi ixaka ga muyeni, ga yiako gi mu zwako, gi nengela nguvu hakuba hi kuzwa gezu ga muyeni: loku hi kunengela ka mina lezo ku tatisekile.
Mat. 22. 2. 2 Kor. 11. 2. Efe. 5. 25, 27. Kuv. 21. 9.
- 30 A anze, kanilezi mina nzi nga anzi.
- 31 Loyi a tako hi le hehla i kona hehla ka konkle: loyi a nga wa misaba hi wa misaba i wulawula hi misaba: loyi ata ku hi le tilweni i kona hahla ka kona konkle.
xipm. 13. xip. 1. 15, 27. & 6. 33. & 8. 23. Mat. 28. 18. Roma 9. 5. 1 Kor. 15. 47. Efe. 1. 21. Fil. 2. 9.
- 32 Lezi a zi wonileko ni a zi zwileko, ka lezo wa maha wukustumunyu; a nga kona munhu a amukeleko wukustumunyu gakwe.
xipm. 11. xip. 8. 26. & 15. 15.
- 33 Loyi a nga amukeleko wukustumunyu gakwe i bekile ku tiyisa kakwe ka lexi, xa ku ngalo Nungungulu hi zine.
Roma 8. 4. 1 Joh. 5. 10.
- 34 Hakuba loyi a mu rumileko Nungungulu i wulawula timhaka ta Nungungulu: ha-
- kuba a nga nyiki Moya hu kuringanisa.
xip. 1. 16. & 7. 16.
- 35 A Dadani wa mu ranza Nwana, i nyikile zilo zonkle canjeni gakwe.
Mat. 11. 27. & 28. 18. Luka 10. 22. xip. 5. 20, 22. & 13. 3. & 17. 2. Heb. 2. 8.
- 36 Loyi a kolwako ka Nwana i na ni kuhanya ku kala kupinzuka; kani loyi a nga yingisiko Nwana a nga ta wona kuhanya, kanilezi zanga ya Nungungulu yi tsama hehla kakwe.
xip. 1. 12. & 6. 47. xipm. 15, 16. Roma 1. 17. 1 Joh. 5. 10.

XIPIMO 4.

- 1 Hikwalaho laha Hosi na yi zi tibile le zaku ba Farisi ba zwile aku ngalo Jesu wa maha a bapatisa bapizani ku hunza Johani
xip. 3. 22, 26.
- 2 (Hambu lezi Jesu yena nwi-nyi a nga kala ku bapatisa kanilezi bapizana bakwe),
- 3 A siya Judia, aya kambe Galile.
- 4 U wa yimelwe hi ku tsemakanya a hunza Samaria.
- 5 Lezo a cikele mutini wa Samaria, wu bitwako Sukari, ku suhani ni xipanze xa misaba lexi Jakobe a nga nyika ka Josefa nwana wakwe:
- 6 Ni hlowo ya Jakobe yi wa hi kona. Hikwalaho Jesu, na karele hi kufamba kakwe, lezo i lo tsama hlobyeni. Xi wa hi xikati xa wunlanu ni xinwe.
- 7 Ku cikela wasati wa mu

- Samaria kuka mati: Jesu aku kakwe, Nzihe nzinwa.
- 8 Hakuba ba wa yile mutini ku ya xaba za kuga.
- 9 Hikwalaho wasati wa mu Samaria aku kakwe, Hi yini wena, na u hi mu Juda, u kombelako ka mina, na nzi hi wasati wa mu Samaria? (Hakuba ba Juda ba wa nga ranzani ni ba Samaria.)
Luka 9. 52, 53. Mit. 10. 28.
- 10 Jesu a hlamula aku kakwe, Loku u wa yi tibile sakwati ya Nungungulu, ni lezaku hi mani loyi a nge ngalo ka wena, Nzi he nzinwa; nga u kombele yena, nga a kunyikile mati ya kuhanya.
- 11 Wasati aku kakwe, Hosi u haba xa kuka ha xona, ni hlowo yi etile: u ma kuma kwihi lawo mati ya kuhanya?
- 12 Wena u wa hombe u hunza dadani wa hina Jakobe, a nga hi nyika leyi hlowo, anwa kona yena nwinyi, ni banana bakwe, ni minklambi yakwe?
- 13 Jesu a hlamula aku kakwe, Loyi anwako laya mati i tazwa tora kambe:
- 14 Kanilezi loyi ata nganwa mati laya nzi ta nga mu nyika wona cima a nga tazwa tora; kanilezi mati nzi ta nga mu nyika ma ta maha hlowo ya mati lomo zeni kakwe ma ta huma kala kuhanyeni ka kupinzuka.
xip. 6. 35, 58. & 7. 38.
- 15 Wasati aku kakwe, Hosi, nzihe laya mati, kasi nzi ngazwi tora, nzi fela ku kala kuta ndlela yonkole laha ku taka.
xip. 6. 34. & 17. 2, 3. Roma 6. 23. 1 Joh. 5. 20.
- 16 Jesu aku kakwe, Famba, uya bitana nuna wa wena, uta laha.
- 17 Wasati a hlamula aku kakwe, A nzi na nuna. Jesu aku kakwe, U wulile kwatsi, uku a nzi na nuna:
- 18 Hakuba u wa hi ni nklanu wa banuna; ni loyi u nga naye lezi a hi nuna wa wena: lexi u xi wulawulileko xinene.
- 19 Wasati aku kakwe, Hosi, nza wona nziku u muprofeti.
Luka 7. 16. & 24. 19. xip. 6. 14. & 7. 40.
- 20 Badadani ba hina ba wa kozela ka lexi xitsunga; nwi na mu ngalo, Jerusalema hi wutsamo lego banhu ba felako ku kozela.
- 21 Jesu aku kakwe, Wasati, kolwa hi mina, xa hata xikati, laho hambu lexi xitsunga, hambu Jerusalema, mu ta kozela Dadani.
1 Tim. 2. 8.
- 22 Nwina mu kozela lexi mu nga xi tibiko: hina ha xi kozela lexi hi xi tibako: hakuba kuhanyisa ku hi ka ba Juda.
Luka 24. 47. Roma 9. 4, 5.
- 23 Kanilezi xikati xa hata, xi kona ni lezi, laha bakoze ba zinene ba ta kozela Dadani hi moya ni zinene: ha-

- kuba laba ba mahako lezo a Dadani i ba laba ba mahe bakozeli bakwe.
Fil. 3. 3. xip. 1. 17.
- 24 Nungungulu hi Moya: ni laba ba mu kozelako ba fela ku mu kozele hi moya ni zinene.
2 Kor. 3. 17.
- 25 Wasati aku kakwe, Nza zi tiba aku Mesia wata (a ti-byako Kristu): loku a cikelala, i ta hi byela hi zilo zonkle.
xipm. 29, 39.
- 26 Jesu a ku kakwe, Mina nzi wulawulako na wena nzi mina yena.
Mat. 26. 63, 64. Marku 14. 61, 62. xip. 9. 37.
- 27 Makunu bata bapizani bakwe; ba dama hilezi a nga wulawula ni wasati; kanilezi i wa nga hi kona munhu a nga ku ka ngalo, U laba yini? kutani, Hi yini u wulawulako naye?
- 28 Makunu wasati a siya fuko yakwe, aya mutini, aku ka ba banuna,
- 29 Ngonani, muta wona munhu, a nzi byelileko zilo zonkle nzi zi mahileko: kona loyi a hi yena Kristu ke?
xipm. 25.
- 30 Ba huma mutini, bata kakwe.
- 31 Ka xwalexo xikati bapizani bakwe ba mu kongotela, baku, Rabi, gana.
- 32 Kanilezi aku ngalo kabye, Nzi nani nyama nzi gako mu nga yi tibiko.
- 33 Hikwalaho bapizani baku
- ka munwe ni munwani, U kona munhu a mu neheleko xa kuga ke?
- 34 Jesu aku kabye, A kuga ka mina hi ku maha kuranza ka loyi a nzi rumileko ni ku mbeta a tiro wakwe.
xip. 6. 38. & 17. 4. & 19. 30.
- 35 A mu wuli muku, Ka ha sele mune wa tihweti, ni zonake ku cikela xikati xa kuhula ke? langutani, nzi ku ka nwina, Klakusani mahlo ya nwina, mu cuwuka masinwini, ma xwelele ma laba kuhulwa.
Mat. 9. 37. Luka 10. 2.
- 36 Loyi a hulako u amukela kuruhiwa, a hlengeletela timbewu kuhanya ka kupinzuka; kasi loyi a xwanyako ni loyi a hulako ba fela kunengela katiginwe.
- 37 Hakuba mangabye ku wula ka zinene, Munwe wa hula, ni munwani a hula.
- 38 Nzi mu rumile kuhula lexi mu nga tirangiko: banwani ba tirile, nwina mu engenile mitirwini yabye.
- 39 Ka lowo muti banyingi ba ba Samaria ba lo kolwa ka yena hi kota ya mhaka ya wasati, a nga tiyisa, I nzi byelile zonkle zilo nzi nga zi maha.
xipm. 29.
- 40 Lezo ba Samaria na ba tile kakwe, ba mu kongotela ku tsama na bona: i lo tsama kona masiku mambiri.
- 41 Ni banyingi kambe ba lo

- kolwa hi kota ya mhaka yakwe;
- 42 Ba loku ka wasati, Makunu ha kolwa, a hi kota ya kuwula ka wena: hilezi hi ti zwele benyi, ha zi tiba hi ku loyi hi Muhanyisi wa tiko.
xip. 17. 8. 1 Joh. 4. 14.
- 43 A nzako ka masiku manbiri a suka kona aya Galile.
- 44 Hakuba Jesu wutsumbu a tiyisa aku, muprofeti a nga dzunziwi tikweni ga le ka-bye.
Mat. 13. 57. Marku 6. 4. Luka 4. 24.
- 45 Makunu na cikele Galile, ba le Galile ba mu amukela, ba nga wonile zilo zonkole a nga zi maha Jerusalema mu buzweni: hakuba na bona kambe ba wa yile mubuzweni.
xip. 2. 23. & 3. 2.
- 46 Hikwalaho ata kambe ka Kana wa Galile, laho a nga hunzula mati ma maha waini. Yi wa hi kona nduna yo kari, a nwana wakwe i wa babya le Kapernaume.
xip. 2. 1, 11.
- 47 Laha na yi zwile ku ngalo Jesu i sukile Judia iya Galile, yiya kakwe yi mu kongotela akuba a relele, a ta hanyisa nwana wakwe; hilezi i wa hi kusuhani ni kufa.
- 48 Hikwalaho Jesu ilo kakwe, Saseka loku mu wona ziwo-
- niso ni zidamiso, a mu ngata kolwa.
1 Kor. 1. 23.
- 49 Nduna yiku kakwe, Relela nwananga na nga se kufa.
- 50 Jesu aku kakwe, Famba ndlela ya wena; nwana wa wena wa hanya. Munhu i lo kolwa a mhaka leyi Jesu a nga yi wula kakwe, i lo famba ndlela yakwe.
- 51 Na ha relela, zitiri zakwe zi mu kinga, ziku, nwana wa wena wa hanya.
- 52 Makunu a ba wutisa xikati a nga sangula kuhanya ha xona. Baku ka yena, Ato-lo hi xikati xa wunclanu ni zimbiri feberi yi lo mu tsika.
- 53 Makunu raru wa yena a zi tiba aku xi wa hi xikati lezo Jesu a nga ku ka yena, Nwana wa wena wa hanya: yena nwinyi i lo kolwa, ni yindlu yakwe yonkole.
- 54 Lexi kambe xiwoniso xa wumbiri Jesu a nga xi maha, na sukile Judia aya Galile.

XIPIMO 5.

- 1 A nzako ka lezi zilo ku wa hi kona mubuzo wa ba Judia; Jesu aya Jerusalema.
xip. 2. 13.
- 2 Makunu gi wa hi kona le Jerusalema hi se nyangweni ya tiyivu a tiba, gi bitwako hi xi Heberu ku ngalo Betsaida, gi wa hi ni nclanu wa tiyangwa.

- 3 Laho ku wa *klele* *klawa* wabye laba ba babyako, zikumu, zilema, ni laba ba kanyeneko.
- 5 I wa hi kona munhu wo kari laho, a nga kari a banya makumi manharu ya malembe ni nklanu ni manharu.
- 6 Jesu laha na mu wona na eklele, a zi tiba aku i tsamisile lezo xikati xa hombe, aku kakwe, Wa zi ranza kuhanyiswa ke?
- 7 A munhu a babyako a hlamula ka yena, Hosi, a nzi na munhu, laha mati na ma vindlukiswa, a ku nzi peta tibeni: kanilezi loku nzi, ta, hi kuta munwani i relela mahlwani ka mina.
- 8 Jesu aku kakwe, Suka, u teka sango ga wena, u famba.
Mat. 9. 6. Marku 2. 11. Luka 5. 24.
- 9 Zalezo munhu a hanyiswa, a teka sango gakwe a famba.
- Makunu gi wa hi sabado lego siku.
xip. 9. 14.
- 10 Lezo ba Juda baku ka loyi a hanyisilweko, I sabado, a zi faneli ku teka sango ga wena.
Mat. 12. 2. Marku 2. 24. & 3. 4. Luka 6. 2. & 13. 14.
- 11 Kanilezi a ba hlamula aku, Loyi a nzi hanyisileko, ywaloye aku ka mina, Teko sango ga wena, u famba.
- 12 Ba mu wutisa baku, Hi mani munhu loyi a nga ku ka wena, Teko sango ga wena u famba?
- 13 Kanilezi loyi a nga hanyiswa i wa nga zi tibi aku hi mani: hakuba Jesu i wa nyemukile na xidlemo xi hi ka gwa lego wutsamo.
- 14 Hi le nzako Jesu a mu kuma le tempeleni, i ngalo kakwe, Languta, u hanyisilwe u nga onhi kambe, kutani ku biha ka hombe ku ngata hehla ka wena.
Mat. 12. 45. xip. 8. 11.
- 15 A famba munhu, aya byela ba Juda aku hi Jesu a nzi hanyisileko.
- 16 Hi kota ya lexi ba Juda ba lo mu xanisa Jesu, hakuba i mahile lezi zilo hi sabado.
- 17 Kanilezi Jesu a ba hlamula, Dadani wa mina wa ha tira hambu lezi, mina nza tira.
xip. 9. 4. & 14. 10.
- 18 Hikwalaho hi kota ya lexi ba Juda ba laba nguvu ku mu daya, ku nga ku tsoba sabado goce, kanilezi i lo bitana Nungungulu aku hi Raru wakwe yena nwinyi, a ti maha a ecani ni Nungungulu.
xip. 7. 19. & 16. 30, 33. Fil. 2. 6.
- 19 Hikwalaho Jesu a hlamula i ngalo kabye,
- Hizinene, hizinene, nzi ku ka nwina, Nwana a nga na ku maha cumo yece, kanilezi lezi a wonako Dadani na maha: hakuba ni xi hi xilo a xi mahako, ni Nwana i zi maha kota lezo.
xipm. 30. xip. 8. 28. & 9. 4. & 12. 49. & 14. 10.

- 20 Hakuba Dadani wa mu ranza *Nwana*, i mu kombetile zonk^{le} zilo a zi mahako yena *nwinyi*: ni mitiro ya hombe yo hunza leyⁱ i ta mu komba, kasi mu fela ku hlamala.
Mat. 3. 17. xip. 3. 35. 2 Pet. 1. 17.
- 21 Hakuba kwatsi hi Dadani a vuxako laba bafileko a ba hanyisa, hambu lezi *Nwana* kambe wa ba hanyisa laba a ba ranzako.
Luka 7. 14. & 8. 54. xip. 11. 25, 43.
- 22 Hakuba Dadani a nga lamuli munhu, kanilezi i nyikile *Nwana* kulamula konk^{le};
Mat. 11. 27. & 28. 18. xipm. 27. xip. 3. 35. & 17. 2. Mit. 17. 31. 1 Pet. 4. 5.
- 23 Hakuba bonk^{le} ba fela kudumisa *Nwana*, kota lezi ba dumisako Dadani. Loyi a nga dumisiko *Nwana* a nga mu dumisi Dadani loyi a mu rumileko.
1 Joh. 2. 23.
- 24 Hizinene, hizinene, nzi ku ka *nwina*, Loyi a zwako mhaka ya mina, a kolwa ka yena loyi a nzi rumileko, i na ni kuhanya ka kupinzuka, a ngati kulamuleni, kanilezi i hunzile kufa i engenile kuhanyeni.
xip. 3. 16, 18. & 6. 40, 47. & 8. 51. & 20. 31. 1 Joh. 3. 14.
- 25 Hizinene, hizinene, nzi ku ka *nwina*, Xa hata xakati, makunu hi xona, laho bafileko ba ta ngazwa gezu ga *Nwana* wa Nungungulu; laba ba gi zwako ba ta hanya.
xipm. 28. Efe. 2. 1, 5. & 5. 14. Kol. 2. 13.
- 26 Hakuba kota Dadani a nga ni kuhanya yena *nwinyi* hambu lezo kambe i nyikile *Nwana* ku tsama ni kuhanya yena *nwinyi*;
27 I mu nyikile ntamo a kulamula, hilezi a nga *Nwana* wa munhu.
xipm. 22. Mit. 10. 42. & 17. 31.
- 28 Mu nga rewuki hi lexi: hakuba xikati xa hata, laha bonk^{le} laba ba le zilahlani ba tazwa gezu gakwe,
29 Ba ta vuka; labo ba mahileko zo saseka, kuvukeni ka kuhanya; ni laba ba mahileko za kubiha, kuvukeni ka kulamulwa.
1 Kor. 15. 52. 1 Tesa. 4. 16. Mat. 25. 32, 33, 46.
- 30 A nzi mahi cumo nzoce: kota nzi zwako, nza lamula: a kulamula ka mina ku lulamile; hakuba a nzi labi kuranza ka mina, kanilezi kuranza ka loyi a nzi rumileko.
xipm. 19. Mat. 26. 39. xip. 4. 34. & 6. 38.
- 31 Loku nzi ti mahela wukustunyu mina *nwinyi*, a wukustumunyu ga mina a hi zinene.
xip. 8. 14. Kuv. 3. 14.
- 32 I kona munwani a mahako wukustumunyu ga mina; nza zi tiba nzi ku wukustumunyu legi gi tiyisako hi miua hi ginene.
Mat. 3. 17. & 17. 5. xip. 8. 18. 1 Joh. 5. 6, 7, 9.
- 33 Mu rumele ka Johani, i tiyisile wukustumunyu ga zinene.
xip. 1. 15, 19, 27, 32.

- 34 Kanilezi wukustumunyu nzi gi amukeleko a giti hi ka munhu: kanilezi nzi wula lezi zilo, hakuba mu fela kuhanyiswa.
- 35 I wa hi kandiya yi vurako yi woningako: mu lo vume la kuhlakana xikatana ku-wonekeleni kakwe.
2 Pet. 1. 19. Mat. 13. 20. & 21. 26. Mar-ku 6. 20.
- 36 Kanilezi wukustumunyu le-gi nzi nago ga hombe ku hunza ga Johani: hakuba mitiro leyi a nzi nyikileko Dadani a kuba nzi yi mbetisa, ywaleyi mitiro nzi mahako, ya maha wukustumunyu nzi mina, lezaku Dadani i nzi rumile.
1 Joh. 5. 9. xip. 3. 2. & 10. 25. & 15. 24.
- 37 Dadani loyi a nzi rumileko, i mahile wukustumunyu ga mina. Cima a mu zwangi gezu gakwe, hambu ni ku wona xiyimo zakwe.
Mat. 3. 17. & 17. 5. xip. 1. 18. & 6. 27. & 8. 18. 1 Tim. 1. 17. 1 Joh. 4. 12.
- 38 Nwina a mu nato timhaka takwe ku tsama na nwina: hakuba loyi a mu rumileko a mu mu kolwi.
- 39 Kambani mitsalo, hakuba mu alakanya muku mu nani kuhanya ka kupinzuka ka yona; yona hi yona yi nga ni wukustumunyu ga mina; Luka 16. 29. & 24. 27. xipm. 46. Mit. 17. 11. xip. 1. 45.
- 40 A muti ka mina, kasi mu kuma kuhanya.
xip. 1. 11. & 3. 19.
- 41 A nzi amukeli wukosi ka banhu.
xipm. 34. 1 Tesa. 2. 6.
- 42 Kanilezi nza mu tiba nwina, aku mu haba kuranza ka Nungungulu xikari ka nwi-na.
- 43 Nzi tile hi bito ga Dadani, a mu nzi amukelangi: loku ata munwani hi bito gakwe yena nwinyi, yena mu ta mu amukela.
- 44 Mu ta kolwa hi ku yini nwina, mu amukelako wukosi munwe ni munwani, a wukosi gi tako hi ka Nungungulu yece a mu gi labi?
xip. 12. 43. Roma 2. 29.
- 45 Mu nga alakanyi muku nzi taya a mu ranisa ka Dadani: i kona a mu ranisako, hi yena Mosi, yena mu tsu- mbako kakwe.
Roma 2. 12.
- 46 Hakuba loku mu kolwa hi Mosi, nga na mu kolwa ka mina; hakuba i tsalile hi mina.
xip. 1. 45. Mit. 26. 22.
- 47 Kanilezi loku mu nga kolwi hi kutsala kakwe, mu ta kolwa hi ku yini hi timhaka ta mina?

XIPIMO 6.

- 1 A nzako ka lezi zilo Jesu a famba klatukweni kwa bimbi ga Galile, legi gi nga bimbi ga Tiberia.
Mat. 14. 15. Marku 6. 35. Luka 9. 10, 12.
- 2 Ni xidlemo xa hombe xi mu lanzela, hilezi ba nga wona ziwoniso a nga zi maha ka laba ba nga kari ba babya.
- 3 Jesu aya xitsungeni, a tsama kona zinwe ni bapizani bakwe.

- 4 Makunu a pasika, a buzo wa ba Juda, yi wa hi kusu-hani.
xip. 2. 13. & 5. 1.
- 5 Hikwalaho Jesu a *klakusa* mahlo yakwe, i lo wona *xidlemo* xa hombe na xita kakwe, aku ka Filipu, Hi ta xaba kwihi za kuga, kasi ba fela kuga laba?
Mat. 14. 14. Marku 6. 35. Luka 9. 12.
- 6 Lexi i lo xi wula ku mu ringa: hakuba yena *nwinyi* a xi *tiba* lexi a ta nga xi maha.
- 7 Filipu a mu hlamula, Mazana mambiri ya ticapau ta zibaba a zi eneleko ka laba, munwe ni munwani ku teka ku tsongwani.
- 8 Munwe wa bapizani bakwe, Andru, nakulobye wa Simoni Petro, aku kakwe,
- 9 I kona mufana laha, a nga ni *nklanu* wa zibaba za barile, ni *zidluwani* zimbi: kanilezi zi ta ku yini lezi xikari ka banyingi ke?
- 10 Jesu aku ngalo, Tsamisani banhu. Makunu gi wa hi kona *byanyi* go tala wutsanweni lego. Hizalezo banhu ba tsama lahasi, ba wa hi *nklanu* wa makumi ya mazana.
- 11 Hikwalaho Jesu a teka zibaba; na bongile, a bela ka laba ba nga tsamile lahasi; kota lezo kambe ni *zidluwani* kota ku laba kabye.
- 12 Laha na ba xurile, aku ka bapizani bakwe, Rolelani *maklakla* ma seleko, ku nga lahleki cumo.
- 13 Hizona ba lo ma rolela, ba tata kumi ga zirunzu ni zimbi hi *maklakla* ya *nklanu* wa zibaba za barile, ma nga sala ka laba ba ngaga.
- 14 Hikwalaho na banhu ba wonile xiwoniso a nga xi maha, baku, Loyi hizinene hi muprofeti a tileko lomo tikweni.
Mat. 11. 3. xip. 1. 21. & 4. 19, 25. & 7. 40
- 15 Hikwalaho Jesu na wona lezaku ba laba ku mu kurumeta, ku mu maha hosi, aya kambe xitsungeni wutsumbu gakwe yece.
- 16 Laha na gi hlwile, bapizani bakwe ba relela kuya bimbi;
Mat. 14. 23. Marku 6. 47.
- 17 Ba engena ngalabeni, ba waya *klatukweni* wa bimbi le Kapernaume. Makunu ku wa pumile, Jesu i wa nga se kuta ka bona.
- 18 Ni bimbi gi wa kukumuka hi kota ya mheho ya hombe yi nga bubutsa.
- 19 Hikwalaho laha na ba bonzile kume ga mafelongi ni *nklanu* kutani makume manharu, ba wona Jesu na famba hehla ka bimbi, na tsinela ngalabeni: ba lo caba.
- 20 Kanilezi aku ka bona, Hi mina; mu nga cabi.
- 21 Bona hikwalaho ba lo vumela ku mu amukela ngalabeni: zalezo a ngalaba yi *klatuka* laha ba ngaya kona.
- 22 Manziko a *xidlemo* lexi xi

- nga yimile hi le klatuko xi wona lezaku aku na yinwani ngalaba laho, saseka yinwe, ni lezaku Jesu a enge-nangi ni bapizani bakwe ngalabeni, kanilezi bapizani bakwe ba fambile boce
- 23 (Hambu lezi ti ngata tingalaba hi le Tiberia ku suhani ni wutsamo laha ba ngaga zibaba Hosi na yi bongile):
- 24 Hikwalaho laha na xi lemo xi wonile lezaku Jesu i haba laho, hambu ni bapizani bakwe, bona benyi ba enge-na ngalabeni, ba lota Kapernaume, ba laba Jesu.
- 25 Laha na ba mu kumile le klatuko wa bimbi, baku kakwe, Rabi, u tile rini laha ?
- 26 Jesu a ba hlamula aku ngalo, Hizinene, hizinene, nzi ku ka nwina, A mu nzi laba, a hi lezi mu nga wona ziwoniso, kanilezi hilezi mu ngaga zibaba, mu xuriswa.
- 27 Mu nga tireli nyama yi mbelako, kanilezi tirelani nyama yi tsamako kala kuhanyeni ka kupinzuka, leyi Nwana wa munhu a ta nga yi nyika ka nwina: hakuba hi yena Dadani, Nungungulu, i bekile xifungo.
- xipm. 54. Mat. 3. 17. & 17. 5. Marku 1. 11. & 9. 7. Luka 3. 22. & 9. 35. xip. 1. 33. & 4. 14. & 5. 37. & 8. 18. Mt. 2. 22. 2 Pet. 1. 17.
- 28 Hikwalaho baku ka yena, Hita maha yini, hi fela ku tira mitiro ya Nungungulu ?
- 29 Jesu a hlamula aku ka bona, Lowu hi tiro wa Nu-

- ngungulu, lezaku mu kolwa ka loyi a mu rumileko.
- 1 Joh. 3. 23.
- 30 Hikwalaho baku ngalo kakwe, Xiwoniso muni u xi mahako, hi fela ku xi wona, hi kolwa hi wena ? u tira yini ?
- Mat. 12. 38. & 16. 1. Marku 8. 11. 1 Kor. 1. 22.
- 31 Badadani ba hina ba waga mana xiwuleni ; kota lezi ku tsalilweko, I lo ba nyika zibaba hi le tilweni a kuga.
- 1 Kor. 10. 3.
- 32 Hikwalaho Jesu aku kabye, Hizinene, hizinene, nzi ku ka nwina, a hi Mosi a nga mu nyika zibaba hi le tilweni; kanilezi Dadani wa mina wa mu nyika xibaba xa zinene xi tako hi le tilweni.
- 33 Hakuba xibaba xa Nungungulu hi yena loyi a releleko hi le tilweni, a nyika tiko kuhanya.
- 34 Hikwalaho ba ku ngalo ka yena, Hosi, kala kupinzuka hi nyike lexo xibaba.
- xip. 4. 15.
- 35 Jesu i ngalo kabye, Mina nzi xibaba xa kuhanya : loyi a tako ka mina a nga tazwa ndlala, ni loyi a kolwako ka mina cima a nga tazwa tora.
- xipm. 48. 58. xip. 4. 14. & 7. 37.
- 36 Kanilezi nzi te ngalo ka nwina, mu nzi wonile, ni lezi a nzi kolwi.
- xipm. 26. 64.
- 37 Bonkle a nzi nyikileko Dadani bata ka mina; ni loyi

- a tako ka mina nzi ngata mu hoxa.
xipm. 45. Mat. 24. 24. xip. 10. 28, 29.
2 Tim. 2. 19. 1 Joh. 2. 19.
- 38 Hakuba nzi relele hi le tilweni, a nzi telangi ku maha kuranza ka mina *nwinyi*, kanilezi kuranza ka loyi a nzi rumileko.
Mat. 26. 39. xip. 4. 34. & 5. 30.
- 39 Ni loku hi kuranza ka loyi a nzi rumileko, kasi bonkle a nzi nyikileko nzi nga lahli ni *munwe*, kanilezi nzi fela ku ba vuxa hi siku go gumesa.
xip. 10. 28. & 17. 12. & 18. 9.
- 40 Hakuba lexi hi kuranza ka Dadani wa mina, kasi loyi a cuwukako *Nwana*, a kolwa ka yena, a kuma kuhanya ka kupinzuka; nzi ta mu vuxa hi siku go gumesa.
xipm. 37, 47, 54. xip. 3. 15, 16. & 4. 14.
- 41 Hikwalaho ba Juda ba kanya hi yena, hilezi a ngaku, Nzi xibaba xi relelako hi le tilweni.
- 42 Ba ngalo, Loyi a hi Jesu, *nwana* wa Josefa, a raru wakwe ni nyine hi ba tibako ke? i wula hi yini lezi aku, Nzi relele hi le tilweni?
Mat. 13. 55. Marku 6. 3. Luka 4. 22.
- 43 Jesu a hlamula aku *kabye*, Mu nga kanyi xikari ka *nwina*.
- 44 A ku na munhu a tako ka mina, saseka loku Dadani loyi a nzi rumileko a mu koka: nzi ta mu vuxa hi siku go gumesa.
xipm. 65.
- 45 Ku tsalilwe hi baprofeti ku ngalo, Bonkle ba ta gonzi-swa hi Nungungulu. Laba ba zwileko ka Dadani, ba gonzileko, bata ka mina.
Heb. 8. 10. & 10. 16. xipm. 37.
- 46 A nga kona munhu a mu wonileko Dadani, saseka loyi a tileko hi le ka Nungungulu, loye i mu wonile Dadani.
xip. 1. 18. & 5. 37. & 7. 29. & 8. 19.
Mat. 11. 27. Luka 10. 22.
- 47 Hizinene, hizinene, nzi ku ka *nwina*, Loyi a kolwako i na ni kuhanya ka kupinzuka.
xip. 3. 16, 18, 36. xipm. 40.
xipm. 33, 35.
- 48 Nzi xibaba xa wutomi.
- 49 Badadani ba *nwina* ba waga mana xiwuleni, ba lofa.
xipm. 31.
- 50 Lexi hi xibaba xi relelako hi le tilweni, lezaku loku munhu a xiga, a ngafi.
xipm. 51. 58.
- 51 Nzi xibaba xa wutomi xi releleko hi le tilweni: loku munhu aga lexi xibaba, i ta hanya kala kupinzuka: ina ni xibaba nzi ta nga mu nyika xona hi nyama ya mina, nzi ta nyika yi maha kuhanya ka tiko.
xip. 3. 13. Heb. 10. 5, 10.
- 52 Hikwalaho ba Juda ba kagnetana, baku, U ta hi nyika hi ku yini nyama yakwe ku yiga?
xip. 3. 9. & 7. 43. & 9. 16. & 10. 19.
- 53 Hikwalaho Jesu aku ka bona, Hizinene, hizinene, nzi ku ka *nwina*, Loku mu ngagi nyama ya *Nwana* wa

- munhu munwa nkata wakwe, mu haba wutomi xikari ka *nwina*.
Mat. 26. 26, 28.
- 54 Loyi a gako nyama ya mina anwa nkata wa mina ina ni kuhanya ka kupinzuka; nzi ta mu vuxa hi siku go gumesa.
xipm. 27. 40, 63. xip. 4. 14.
- 55 Hakuba nyama ya mina hi nyama ya zinene, ni nkata wa mina hi kunwa ka zinene.
- 56 Loyi a gako nyama ya mina a nwako nkata wa mina, i tsama nzeni ka mina, na mina nzeni kakwe.
1 Joh. 3. 24. & 4. 15, 26.
- 57 Kotisa Dadani a hanyako a nzi rumileko, na mina nza hanya hi kota ya Dadani; i maha lezo loyi a nzi gako, na yena i ta hanya hi kota ya mina.
- 58 Lexi hi xibaba xi releleko hi le tilweni: xi nga koti lexi badadani ba ngaga, bafa: loyi a gako lexi xibaba i ta hanya kala kupinzuka.
xipm. 49, 50, 51.
- 59 Lezi zilo i kanele sinagogeni, na gonzisa Kapernaume.
- 60 Hikwalaho banyingi ba bapizani bakwe, na ba zwile lexi, baku, Leyi mhaka ya tsanza; hi mani a ta nga yizwa?
Mat. 11. 6. xipm. 66.
- 61 Kanilezi Jesu wutsambu i wa zi tiba lezaku a bapizani bakwe ba kanya hilezi, aku ngalo kabye, Kunene
- lexi xa mu kungubanyisa ke?
- 62 Muta maha yini loku mu wona *Nwana* wa munhu a kanziya laha a nga hi kona kusangula?
Marku 16. 19. xip. 3. 13. Mit. 1. 9. Efe. 4. 8.
- 63 A moya wa hanyisa; a nyama a yi vuni cumo: timhaka nzi ti kaneleko ti hi moya, ni kuhanya.
2 Kor. 3. 6.
- 64 Kanilezi ba kona ba *nwina* ba nga kolwiko. Hakuba Jesu i wa zi tiba hi le kusanguleni aku bamani ba nga kolwiko, ni ku hi mani a ta nga mu nyikela.
xipm. 36. xip. 2. 24, 25. & 13. 11.
- 65 Aku ngalo, Hi kota ya lexi nzi te ngalo ka *nwina*, a ku na munhu a kotako kuta ka mina, saseka loku a nyikilwe ka yena hi Dadani.
xipm. 44, 45.
- 66 Hi kota ya lexi a banyingi ba bapizani bakwe ba *klele*, ba kala ku famba naye kambe.
xipm. 60.
- 67 Hikwalaho Jesu i ngalo ka ba kume ni bambiri, *Nwinawu* kambe mu laba ku damba ke?
- 68 Simoni Petro a mu hlamula aku, Hosi, hi taya ka mani? wena u na ni timhaka ta kuhanya ka kupinzuka.
Mit. 5. 20.
- 69 Hina hi kolilwe ha zi tiba Wena u wa Kubasa wa Nungungulu.
Mat. 16. 16. Marku 8. 29. Luka 9. 20. xip. 1. 49. & 11. 27.

70 Jesu a ba hlamula, A nzi lo mu hlawula *nwina* ba kume ni bambiri, ni munwe wa *nwina* hi lidimoni?

Luka 6. 13. xip. 13. 27.

71 Makunu i wulawula hi Judasi *nwana* wa Simoni Iskarioti, hakuba hi yena a ta nga mu nyikela, na hi munwe wa ba kume ni bambiri.

XIPIMO 7.

1 A nzako lezi zilo Jesu a fambela Galile: hilezi a nga kala a nga fambi Judia, hakuba ba Juda ba wa laba ku mu daya.

xip. 5. 16, 18.

2 Makunu a mubuzo wa ba Juda, a mubuzo wa matabernekeli, wu wa tsinele.

3 Hikwalaho banakulobye bakwe baku ka yena, Suka laha, u ya Judia, kasi a bapizani ba wena ba fela ku wona mitiro ya wena u yi mahako.

Mat. 12. 46. Marku 3. 31. Mit. 1. 14.

4 Hakuba a ku na munhu a mahako xilo kufihlalani, loku yena *nwinyi* a laba ku *tibya* kuwonekeleni. Loku u maha lezi zilo, ti wonekeli tikweni.

5 Hakuba ni bamakabye bakwe ba nga kolwa kakwe.

Marku 3. 21.

6 Hikwalaho Jesu aku kabye, A xikati xa mina a xi se ku cikela; kanilezi xikati xa *nwina* xi longile zikati zonkle.

xip. 2. 4. & 8. 20. xipm. 8, 30.

7 A tiko a gi na ku mu benga; kanilezi mina ga nzi benga, hakuba nza maha wukustumunyu ha gona, lezaku mitiro ya gona yi bhile.

xip. 3. 19. & 15. 19.

8 Yanani *nwina* mubuzweni: a nziyi lokoloko ka lowu mubuzi; hilezi xikati xa mina a xi se ku tatiseka.

xip. 8. 20. xipm. 6.

9 Na wulile zilo lezi kabye, a tsama lezo Galile.

10 Kanilezi laha na ba makabye ba yile mubuzweni, zonake a kanziya na yena kambe, ku nga hi ku wonekeleni, kanilezi kwatsi hi kufihlala.

11 Hikwalaho ba Juda ba wa mu laba mubuzweni, ba ngalo, I kwihi?

xip. 11. 56.

12 Ku wa hi kona ku kanya ka hombe xikari ka *zidle*mo hi kota ya yena: *banwani* baku ngalo, Munhu nene; baku *banwani* a hi zona lezo, kanilezi u hambukisa *zidle*mo.

xip. 6. 14. & 9. 16. & 10. 19. Mat. 21. 46. Luka 7. 16. xipm. 40.

13 Hambu lezi i wa nga wulawuli munhu ku wonekeleni hi kucaba ba Juda.

xip. 9. 22. & 12. 42. & 19. 38.

14 Kanilezi laha makunu xikari ka mubuzo Jesu aya tempeleni, a gonzisa.

15 Hikwalaho ba Juda ha hlamala, baku, I yi *tibisa* ku

- yini loyi munhu mitsalo, leyo cima a nga gonzangi? Mat. 13. 54. Marku 6. 2. Luka 4. 22. Mit. 2. 7.
- 16 Hikwalaho Jesu a ba hlamula, i te ngalo, Kugonza ka mina a hi ka mina, kanilezi ka loyi a nzi rumileko. xip. 3. 11. & 8. 28. & 12. 49. & 14. 10, 24.
- 17 Loku munhu a vumela ku maha kuranza ka yena, i ta ku tiba kugonzisa, kutani kuta hi ka Nungungulu, kutani nza ti wulawulela mina *nwinyi*. xip. 8. 43.
- 18 Loyi a ti wulawulelako i laba wukosi gakwe wutsumbu: kanilezi loyi a labako wukoso ga loyi a mu rumileko, ywaloye i na ni zine-ne, ku haba kungalulami ka yena. xip. 5. 41. & 8. 50.
- 19 Kunene Mosi a nga mu nyikangi nayo ke, lezo i haba wa *nwina* a wu mahako? Mu laba ku nzi dayela yini? Mit. 7. 38. Mat. 12. 14. Marku 3. 6. xip. 1. 17. & 5. 16, 18. & 10. 31, 39. & 11. 53.
- 20 A xidlemo xi hlamula, Wena u na ni lidimoni: hi mani a labako ku ku daya? xip. 8. 48, 52. & 10. 20.
- 21 Jesu a hlamula i te ngalo ka bona, Nzi mahile tiro *munwe*, mu dama *nwenkle*.
- 22 Hi kota ya lexi Mosi i lo mu nyika wukwera (a hi lezi gi nga ga Mosi, kanilezi hi ga badadani); hi sabado mu engenisa munhu wukwera.
- 23 Loku munhu a amukela wukwera hi sabado, kasi nayo wa Mosi wu nga tsi-kiwi; mu nzi zangarela, hakuba nzi hanyisile munhu hi sabado ke? xip. 5. 8, 9, 16.
- 24 Mu nga lamuli hi kota ya lezi zi wonekako, kanilezi lamulani hi kulamula ka kululama. xip. 8. 15. Jam. 2. 1.
- 25 Hikwalaho banwani ba le Jerusalema ba ngalo, A hi yena loyi ba nga laba ku mu daya ke?
- 26 Languta, wa wulawula kubaseni, a ba wuli cumo ka yena. Ko kwatsi tihosi ta zi tiba lezaku hi zine-ne loyi hi yena Kristu ke? xipm. 48.
- 27 A hamba ha mu tiba loyi munhu laha a tako ha kona: kanilezi laha na Kristu na tile, a nga kona munhu a ta nga zi tiba laha a tako ha kona. Mat. 13. 55. Marku 6. 3. Luka 4. 22.
- 28 Hikwalaho Jesu a bitana tempeleni, na gonzisa aku, Mu nzi tiba, ni laha nzi tako hi kona; a nzi telangi wutsumbu ganga, kanilezi loyi a nzi rumileko hi zine-ne, mu nga mu *tibiko nwina*. xip. 1. 18. & 5. 32, 43. & 8. 14, 26, 42, 55. Roma 3. 4.
- 29 Mina nza mu tiba; hakuba nzi tile hi le ka yena, yena i nzi rumile. Mat. 11. 27. xip. 10. 15.
- 30 Hikwalaho ba laba ku mu teka: ku wa nga hi kona munhu a nga beka canja gakwe hehla kakwe, haku-

- ba xikati xakwe xi wa nga se ku cikela.
Marku 11. 18. Luka 19. 47. & 20. 19.
xipm. 19. 44. xip. 8. 20. 37.
- 31 Kanilezi banyingi xidlenwini ba lo kolwa ka yena; baku ngalo, Laha loku Kristu a tile, i ta maha ziwoniso ku hunza lezi zi mahilweko hi munhu loyi ke?
Mat. 12. 23. xip. 3. 2. & 8. 30.
- 32 A ba Farisi ba lozwa xidlemo na xi kanya hi lezi zilo hi kota ya yena; ni bapristi ba hombe ni ba Farisi ba lo ruma a madota kuya mu teka.
- 33 Hikwalaho Jesu aku ngalo, Hi xikatanyana xi tsongwani na nza ha hi na wina, nza famba ka loyi a nzi rumileko.
xip. 13. 33. & 16. 16.
- 34 Mu ta nzi laba, mu nga ta nzi kuma; ni laha nzi nga kona, a mu na kuta.
xip. 8. 21. & 13. 33.
- 35 Hikwalaho ba Juda ba wulawula xikari kabye, I taya kwihi loyi munhu laha hi ta kala hi nga mu kumi? A nga taya ka laba Bahangalakileko xikari ka ba Greki, a gonzisa ba Greki ke?
Jam. 1. 1. 1 Pet. 1. 1.
- 36 Yo yini leyi mhaka a nge ngalo, Mu ta nzi laba, mu nga ta nzi kuma: ni laha nzi nga kona, a mu na kuta?
- 37 Makunu hi siku go gumesa, a siku ga hombe ga mubuzo, Jesu i lo yima abahungu, aku, Loku kani hi
- wihi munhu a zwako tora, ate ka mina a tanwa.
xip. 6. 35. Kuv. 22. 17.
- 38 Loyi a kolwako ka mina, kota lezi mitsalo yi nga wula, le rubyini gakwe ku ta kulunga micongo ya mati ya kuhanya.
xip. 4. 14.
- 39 Kanilezi lexi i lo xi kanela hi Moya, ba ta nga wu amukela laba ba kolwako ka yena: hakuba Moya wu wa nga se ku nyikiwa; hakuba Jesu i wa nga se ku dumiswa.
Mit. 2. 17, 33, 38. xip. 12. 16. & 16. 7.
- 40 Hikwalaho banwani ba xidlemo, laha na ba zwile leti timhaka, baku ngalo, Loyi hizinene muprofeti.
xip. 1. 21. & 6. 14.
- 41 Banwani baku ngalo, Loyi hi Kristu. Kanilezi banwani baku ngalo, Hi yini, Kristu i huma Galile ke?
xip. 1. 46. & 4. 42. & 6. 69. xipm. 52.
- 42 A mitsalo a yi wuli lezo zaku Kristu i ta huma mbe-wini ya Davida, ni le Bettlehema, mutini lowu a nga hi kona Davida ke?
Mat. 2. 5. Luka 2. 4.
- 43 Zalezo ku vuka kuhambana xikari ka xidlemo hi kota yakwe.
xipm. 12. xip. 9. 16. & 10. 19.
- 44 Banwani ba bona ba wa laba ku mu teka; kanilezi a ku nga hi kona munhu a nga beka mandla hehla ka yena.
xipm. 30.
- 45 Hikwalaho a madota ma

wuya ka bapristi ba hombe ni ka ba Farisi; baku ngalo kabye, Hi yini mu kala ku mu neha ?

46 A madota ma hlamula, Ci-ma munhu a nga wulawu-langi kota lezo.

Mat. 7. 29.

47 Hikwalaho ba Farisi ba ma hlamula baku, Kasi *nwina*-wu mu hambukisilwe ke ?

48 U kona ni munwe wa tihosi a kolwako ka yena, kutani wa ba Farisi ke ?

xip. 12. 42. Mit. 6. 7. 1 Kor. 1. 20, 26. & 2. 8.

49 Kanilezi xidlemo xi nga wu tibiko nayo xi rukatelwa.

50 Nikodemusi aku kabye (loyi a nga rangile ata ka yena na hi munwe wabye),

xip. 3. 2.

51 Nayo wa hina a wu kona munhu, saseka hizwa yena ku ranga hi tiba lezaku i maha yini ke ?

52 Ba hlamula baku ngalo ka yena, Na wena u hi wa le Galile ke ? Hlola u wona lezaku ngalo hi le Galile a ku humi muprofeti.

Mat. 4. 15. xip. 1. 46. xipm. 41.

53 [Ba lo famba bonkle munhu ndlwini ya yena:

XIPIMO 8.

1 Kanilezi Jesu aya xitsunge-ni xa ma Olivia.

2 Na hi mixweni ni punzu ata kambe tempeleni, bonkle bannhu bata kakwe; i lo tsama lahasi, a ba gonzisa.

3 Batsali ni ba Farisi ba neha kakwe wasati na kumilwe

na' kari a remba; na ba mu bekile xikari,

4 Baku ka yena, Mugonzisi, loyi wasati i komilwe ku rembeni, na hi kwalaho nti-rweni lowo.

5 Makunu nayweni wa Mosi wu hi layile ku gandla hi maribye zo kota lezi: xana wena uku yini hi yena ?

6 Lexi ba lo xi wula, na ba mu xenga, kasi ba fela ku kuma xilo xo mu kumisa nanzu ha xona. Kanilezi Jesu a korama lahasi na hi litiho lakwe a tsala lahasi.

7 Kanilezi na ba nonohisile ba mu wutisa, a ti ololoxa, i te ngalo kabye, Loyi a nga hi ko ni kuonha xikari ka *nwi*-na, a nga range a mu hoxa hi ribye.

Roma 2. 1.

8 A korama kambe, na hi litiho lakwe a tsala misabeni.

9 Na bona, na ba xi zwile lexi, ba huma hi munwe ni munwani, ku sangula hi nganakaan, ku kala kuta hambu ka loyi wa magumo: ni Jesu a siywa yece, ni wasati, laha a nga hi kona, xikari.

Roma 2. 22.

10 Jesu a ti ololoxa, i te ngalo ka yena, Wasati, ba kwihi ? a nga kona munhu a ku konako ke ?

11 Aku ngalo, A nga kona, Hosi. Ni Jesu aku ngalo, Hambu mina a nzi ku koni: famba ndlela ya wena ; ku

- sukela lezi u nga onhi kambe.]
Luka 9. 56. & 12. 14. xip. 3. 17. & 5. 14.
- 12 Hikwalaho Jesu engeta a kanela kabye, aku, Nzi kuwonekela ka tiko: loyi a nzi lanzelako a nga ta ha famba munyameni, kanilezi i ta kuma kuwonekela ka kuhanya.
xip. 1. 4, 5, 9. & 3. 19. & 9. 5. & 12. 35, 36, 46.
- 13 Hikwalaho ba Farisi baku ngalo ka yena, U ti mahela wukustumunyu wena *nwinyi*; a wukustumunyu ga wena a hi ginene.
xip. 5. 31.
- 14 Jesu a hlamula aku ngalo kabye, Hambu loku nzi ti mahala wukustumunyu ganga wutsumbu a wukustumunyu ga mina ginene; hakuba nza ku tiba laha nzi tileko ha kona, ni laha nzi yako kona; kanilezi *nwina* a mu ku tibi laha nzi tileko ha kona, ni laha nzi yako kona.
xip. 7. 28. & 9. 29.
- 15 *Nwina* mu lamula hi ka nyama; mina a nzi lamuli munhu.
xip. 3. 17. & 7. 24. & 12. 47. & 18. 36.
- 16 Loku nzi lamula, kulamula ka mina kunene; hilezi a nzi nzoce, kanilezi nzi mina ni Dadani loyi a nzi rumileko.
xipm. 29. xip. 16. 32.
- 17 Inaka ni nayweni wa *nwina* ku tsalilwe, a wukustumunyu ga banhu bambiri gi ginene.
Mat. 18. 16. 2 Kor. 13. 1. Heb. 10. 28.
- 18 Hi mina loyi nzi ti mahelako wukustumunyu ganga wutsumbu, ni Dadani loyi a nzi rumileko wa maha wukustumunyu hi mina.
xip. 5. 37.
- 19 Hikwalaho baku ngalo ka yena, I kwihi Dadani wa wena? Jesu a hlamula aku ngalo, Hambu mina mu nzi tibi, a mu mu tibi ni Dadani wa mina: loku mu wa nzi tibile mina, nga na mu tibile ni Dadani kambe.
xipm. 55. xip. 14. 7. & 16. 3.
- 20 Leti timhaka i lo ti kanela laha ku komiwako xikwama xa minyikelo, na gonzi sa tempeleni: ku wa nga hi kona munhu a nga mu koma; hakuba xikati xakwe xi wa nga se ku cikela.
Marku 12. 41. xip. 7. 8, 30.
- 21 Hikwalaho aku ngalo kabye kambe, Nza famba, mu ta nzi laba, mu tafa zonhweni za *nwina*: hambu nzi famba, a mu koti kuta.
xip. 7. 34. & 13. 33. xipm. 24.
- 22 Hikwalaho ba Juda baku ngalo, U ta ti daya, lezi a nge ngalo, Laha nzi yako kona, a mu koti kuta ke?
- 23 Aku ngalo kabye, *Nwina* mu tile hi lahasi; mina nzi tile hi le hehla: *nwina* mu ba legi tiko; mina a nzi wa legi tiko.
xip. 3. 31. & 15. 19. & 17. 16. 1 Joh. 4. 5.
- 24 Hikwalaho nzi te ngalo ka *nwina*, mu tafa zonhweni za *nwina*: saseka loku mu kolwa ku ngalo mina hi mina

- yena, mu tafa z̄onhweni za
nwina.
xipm. 21. Marku 16. 16.
- 25 Hikwalaho baku ngalo ka
yena, Hi wena mani? Jesu
i te ngalo kabye, Hi yena
loyi nzi wulawulalileko ha
yena kusanguleni.
- 26 Nzi na ni zilo zo tala ku zi
wulawula ni kulamula hi
kota ya nwina: hambu lezi
loyi a nzi rumileko a hi zi-
nene; ni zilo nzi zi zwileko
ka yena, zona nza zi kanela
tikweni.
xip. 3. 32. & 7. 28. & 15. 15.
- 27 Ba wa nga pimi ku ngalo i
kanela kabye hi Dadani.
- 28 Hikwalaho Jesu aku ngalo,
Loku mu klakusile Nwana
wa munhu, hi kona mu ta
nga zi tiba ku ngalo hi mina
yena, ni ku a nzi ti maheli
cumo mina nwinyi, kani-
lezi nza kanela lezi zilo, a
nzi gonzisilweko hi Dada-
ni.
xip. 3. 11, 14. & 5. 19, 30. & 12. 32.
Roma 1. 4.
- 29 Ni loyi a nzi rumileko i ko-
na zinwe na mina; a nga se
ku nzi siya nzoce; hakuba
zikati zonkle nza maha zilo
zi mu nengelisako.
xip. 4. 34. & 5. 30. & 6. 38. & 14. 10, 11.
xipm. 16.
- 30 Kwatsi hilezi a nga kanela
zilo lezi, banyingi ba kolwa
ka yena.
xip. 7. 31. & 10. 42. & 11. 45.
- 31 Hikwalaho Jesu aku ngalo
ka ba Juda laba ba nga
kolwa ka yena, Loku mu
tsama ka mhaka ya mina,
zonake mu ta maha bapiza-
ni ba mina futsi;
- 32 Mu ta zi tiba zinene, ni zi-
nene zi ta mu klaklisa.
Roma 6. 14, 18, 22. & 8. 2. Jam. 1. 25.
& 2. 12.
- 33 Ba hlamula ka yena, Hi
mbewu ya Abrahamama, cima
a hi tikumbi ta munhu: xa-
na u wulela yini, Aku mu ta
klakliswa ?
Mat. 3. 9. xipm. 39.
- 34 Jesu a ba hlamula, Hizine-
ne, hizinene, nzi ku ka nwi-
na, loyi a mahako zonho i
tsamile kumbi ya kuonha.
Roma 6. 16, 20. 2 Pet. 2. 19.
- 35 Kumbi a yi tsami ndlwini
kala kupinzuka: a nwana i
tsamile kala kupinzuka.
Gal. 4. 30.
- 36 Hikwalaho loku Nwana a
mu klaklisa, mu ta klaklisi-
lwe futsi.
Roma 8. 2. Gal. 5. 1.
- 37 Nza zi tiba nzi ku mu mbe-
wu ya Abrahamama; kanilezi
mu laba ku nzi daya, haku-
ba mhaka ya mina a yi na
wutsamo ginene ka nwina.
xip. 7. 19. xipm. 40.
- 38 Nza kanela ka nwina zilo
nzi zi wonileko ka Dadani:
na nwina kambe mu zi ma-
ha lezi zilo za le ka raru wa
nwina.
xip. 3. 32. & 5. 19, 30. & 14. 10, 24.
- 39 Ba hlamula baku ngalo ka
yena, Dadani wa hina hi
Abrahamama. Jesu aku ka
bona, loku mu wa hi ba-
nana ba Abrahamama, nga na
mu maha mitiro ya Abra-
hama.
Mat. 3. 9. xipm. 33. Roma 2. 28. & 9.
7. Gal. 3. 7, 29.

- 40 Kanilezi makunu mu laba ku nzi daya, a munhu a mu byelileko zinene, lezi nzi nga zizwa ka Nungungulu: Abrahamama a nga xi mahangi lexi.
xipm. 26, 37.
- 41 Mu maha mitiro ya dadani wa *nwina*. Baku ngalo kakwe, A hi tralwangi hi kubaya; hi na Raru munwe, hi Nungungulu.
- 42 Jesu aku ngalo kabye, Loku Nungungulu a wa hi Dadani wa *nwina*, nga na mu nzi ranza: hakuba nzi tile nzi ta hi ka Nungungulu; a nzi ti telangi wutsumbu, kanilezi i lo nzi ruma.
1 Joh. 5. 1. xip. 5. 43. & 7. 28, 29. & 16. 27. & 17. 8, 25.
- 43 Hi yini mu nga pimiko a xuxela ga mina? Inaka a mu na ku ingisa mhaka ya mina.
xip. 7. 17.
- 44 Mu ba raru wenu satani, ni dokolela ka dadani wa *nwina* kuranza ka *nwina* ku maha kona. Yena i wa hi mudayi na hi le kusanguleni, a nga yimangi zineneni, hakuba ku haba zinene ka yena. Laha na wulawula mawunwa, i wulawula hi wutsumbu gakwe: hakuba hi muhembu, ni raru wa mawunwa.
Mat. 13. 38. 1 Joh. 3. 8. Jude 6.
- 45 Kanilezi hakuba mina nzi wula zinene, a mu nzi kolwi.
- 46 Hi wihi ka *nwina* a nzi konako hi kuonha? Loku nzi kanela ziinene, a mu nzi kolwi hi ku yini?
- 47 Loyi a nga wa Nungungulu wazwa timbaka ta Nungungulu: hi kota ya lexi a ti kona ka *nwina*, hakuba a mu ba Nungungulu.
xip. 10. 26, 27. 1 Joh. 4. 6.
- 48 A ba Juda ba hlamula baku ngalo kakwe, A hi wulawuli kwatsi hi ku u mu Samaria, u na ni lidimoni ke?
xip. 7. 20. & 10. 20. xipm. 52.
- 49 Jesu a hlamula, Nzi haba lidimoni; kanilezi nzi dumisa Dadani wa mina, *nwina* ma nzi kanyisa.
- 50 Kanilezi a nzi labi wukosi ga wutsumbu ganga: i kona munwe a labako a lamulako.
xip. 5. 41. & 7. 18.
- 51 Hizinene, hizinene, nziku ka *nwina*, Loku munhu a hlayisa mhaka ya mina cima a nga ta ku wona kufa.
xip. 5. 24. & 11. 26.
- 52 A ba Juda baku ngalo ka yena, Ha zi tiba hi ku u na ni idimoni. Abrahamama i file, ni baprofeti: wena u ngalo, loku munhu a hlayisa mhaka ya mina cima a nga tazwa kufa.
Heb. 11. 13.
- 53 Wena u wa hombe ku hunza dadani wa hina Abrahamama, loyi a ngafa? ni baprofeti ba file: u ti maha mani wena ke?
- 54 Jesu a hlamula, Loku nzi dumisa wutsumbu ganga, kudumisa ka mina a hi cumo: hi Dadani wa mine a nzi du-

- misileko ; loyi mu nge ngalo, hi Nungungulu wa *nwina*;
xip. 5. 31, 41. & 16. 14. & 17. 1. Mit. 3. 13.
- 55 *Nwina* a mu se ku mu *tiba*: kanilezi mina nza mu *tiba*; ni loku nziku, A nzi mu *tibi*, nzi ta kota *nwina*, nzi hembra wunwa: kanilezi nza mu *tiba*, nzi hlayisa mhaka ya yena.
xip. 7. 28, 29.
- 56 Dadani wa *nwina* Abrahama i lo tsaka ku wona a siku ga mina; i lo gi wona, a hlakana.
Luka 10. 24. Heb. 11. 13.
- 57 Hikwalaho ba Juda baku ngalo ka yena, A ku se ku ba nawo *nklanu* wa makume ya malembe, u mu wonile Abrahama ke ?
- 58 Jesu aku ngalo kabye, Hizinene, hizinene, nziku ka *nwina*, Hi mahlweni na Abrahama na nga hi kona, nzi wa hi kona.
xip. 17. 5, 24. Kol. 1. 17. Kuv. 1. 8.
- 59 Hikwalaho ba rola maribye, ku mu cukunyeta ha wona: kanilezi Jesu a ti fihla, a huma tempeleni.
xip. 10. 31, 39. & 11. 8. Luka 4. 30.
- XIPIMO 9.
- 1 Na kari a hunza, a wona munhu wa xikumu hi le ku tralweni kakwe.
- 2 Ni bapizani bakwe ba mu wutisa, baku, Rabi, hi mani a nga onha, loyi wanuna, kutani batrali bakwe, lezi a nga tralwa na hi xikumu ?
xipm. 34.
- 3 Jesu a hlamula, A hi loyi munhu a nga onha, hambu ni batrali bakwe: kanilezi lezaku a ntiro wa Nungungulu wa wonekeliswa ka yena.
xip. 11. 4.
- 4 Ha fanela ku tira mitiro ya loyi a nzi rumileko na ka ha hi mumu: wusiku gata, laha munhu a nga koti ku tira.
xip. 4. 34. & 5. 19, 30. & 11. 9. & 12. 35. & 17. 4.
- 5 Laha na nzi hi kona tikweni nzi kuwonekela ka tiko.
xip. 1. 5, 9. & 3. 19. & 8. 12. & 12. 35, 46.
- 6 Laha na wulawulisile lezo, a pela laha misabeni, a maha nzope hi mari, a tota mahlo ya yena hi nzope,
Marku 7. 33. & 8. 23.
- 7 Aku ngalo kakwe, Yana, u ya hlamba le tibeni ga Siloami (hi kuklamusela, Kurumiwa). Hikwalaho i loya, i hlamba, ata a wona.
- 8 Hikwalaho laba ba akileko nabo, ni laba ba nga mu wona hi mahlweni, aku i wa mukombeli, baku ngalo, Wa hi nga hi yena loyi a nga tsama a kombela ke ?
- 9 A *banwani* baku ngalo, Hi yena, a *banwani* baku ngalo, A hihi, i fana na yena.
- 10 Aku ngalo, Hi mina yena. Hikwalaho baku ngalo kakwe, I yini mahlo ya wena ma vululweko ?
- 11 A hlamula, Munhu loyi a bitwako Jesu i lo maha nzope, a tota mahlo ya mina, aku ngalo ka mina, Yana le

- Siloami, u hlamba: zalezo nzi loya nzi ya hlamba, nzi amukele kuwona.
xipm. 6. 7.
- 12 Baku ngalo ka yena, I kwi-hi yena? Aku ngalo, A hati.
- 13 Ba neha ka ba Farisi loyi a nga hi xikumu hi mahlweni.
- 14 Makunu gi wa hi sabado lego siku Jesu laha a nga maha nizope, a vulula mahlo ya yena.
- 15 Kambe hikwalaho ba Farisi ba lo mu wutisa u amukeli-sile ku yini kuwona kakwe. Yena aku galo ka bona, I lo beka nzope mahlweni ya mina, nzi lo hlamba nzi su ku wona.
- 16 Hikwalaho banwani ba ba Farisi baku ngalo, Loyi munhu a hi wa Nungungulu, hakuba a nga hlayisi sabado. Kanilezi banwani baku ngalo, Ku nga mahisa ku yini a munhu wa muonhi ku maha zo kota lezi ke? Ku wa hi kuhambana xikari kabye.
xipm. 35. xip. 3. 2. & 7. 12, 43. & 10. 19.
- 17 Hikwalaho baku ka xikumu kambe, Wena u wula yini hi yena, lezi a vululileko mahlo ya wena? Aku ngalo, U hi muprofeti.
xip. 4. 19. & 6. 14.
- 18 Hikwalaho ba Juda a ba kolwangi hi yena, lezaku i wa hi xikumu, ni ku ngalo u amukele kuwona kakwe, karala ba bita batrali baye loyi a nga amukela kuwona kakwe,
- 19 Ba ba wutisa, baku, Kunene hi yena nwana wa nwina loyi nwina mu nge ngalo i tralilwe na hi xikumu ke? makunu i wona hi ku yini?
- 20 A batrali ba yena ba hlamura baku ngalo, Ha zi tiba lezaku loyi hi nwana wa hina, ni lezaku i tralilwe na hi xikumu:
- 21 Kanilezi aku i wonisa ku yini, hina a hi mu tibi; ni ku hi mani a vululeko mahlo ya yena, a hi zi tibi: mu wutiseni; i kulile; i ta ti wulela yena wutsumbu.
- 22 Lezi zilo ba lo zi wula batrali bakwe, hakuba ba wa caba ba Juda: hakuba ba Juda ba wa si na ba vumelene, loku munhu a mu vumela lezaku hi Kristu, i ta humeswa sinagogeni.
xip. 7. 13. & 12. 42. & 16. 2. & 19. 38.
Mit. 5. 13. xipm. 34.
- 23 Hikwalaho batrali bakwe baku ngalo, I kulile; mu wutiseni.
- 24 Hizalezo ba mu bitana kumbiri munhu loyi a nga hi xikumu, baku ngalo ka yena, Nyika wukosi ka Nungungulu: ha zi tiba lezaku loyi munhu hi muonhi.
xipm. 16.
- 25 Hikwalaho a hlamura, Kutani muonhi, a nzi zi tibi: xilo xinwe nzi xi tibako, lezaku, nzi wa hi xikumu, ni lezi nza wona.
- 26 Hikwalaho baku ngalo ka yena, I mahile yini ka we-

- na? i lo ma vululisa ku yini mahlo ya wena?
- 27 A ba hlamula bona, Nzi mu byelile ni makunu, a mu zwangi: hikwalaho mu laba kuzwa kambe ke? *nwinawu* mu ta maha bapizani ba yena ke?
- 28 Ba mu rukatela, baku ngalo, Wena u mupizani wakwe, kanilezi hina hi bapizani ba Mosi.
- 29 Ha zi tiba hi ku Nungungulu i wulawulile ka Mosi: kanilezi loyi munhu, a hi ku tibi laha a tako ha kona.
xip. 8. 14.
- 30 Munhu a ba hlamula aku kabye, Hi yini mu hlama-lako, na muku a mu ku tibi laha a tako ha kona, ni lezi i vulule mahlo ya mina.
xip. 3. 10.
- 31 Ha zi tiba hi ku Nungungulu a nga bazwi baonhi: kanilezi loku munhu a maha mukozeli wa Nungungulu, a maha kuranza ka yena, hi yena a mu zwako.
- 32 Cima kusangula a tiko a ku zwalangi lezaku munhu i vululile mahlo ya munhu na tralilwe na hi xikumu.
- 33 Loku loyi munhu i wa nga tangi hi ka Nungungulu nga a nga mahangi cumo.
xipm. 16.
- 34 Ba hlamula baku ka yena, Wena u la su tralelwa ku-onhini, u ta hi gonzisa ke? Ba mu hoxa lahandle.
xipm. 2, 22.
- 35 Jesu azwa lezaku ba mu

- hoxile lahandle; na mu kumile, aku ngalo, Wa kolwa hi Nwana wa Nungungulu ke?
- Mat. 14. 33. & 16. 16. Marku 1. 1. xip. 10. 36. 1 Joh. 5. 13.
- 36 I lo hlamula aku ngalo, Hi mani yena, Hosi, nzi fela ku kolwa ka yena?
- 37 Jesu aku ngalo ka yena, Wena u mu wonile, hi ywalo yi a wulawulako na wena.

xip. 4. 26.

- 38 Aku ngalo, Hosi, Nza kolwa. A mu kozela.
- 39 Jesu aku ngalo, Hakuba hi kulamula nzi tile mina ka legi tiko, kasi laba ba nga woniko ba fela ku wona; ni lezaku laba ba wonako ba maha zikumu.
xip. 3. 17. & 5. 22, 27. & 12. 47. Mat. 13. 13.
- 40 Labo ba ba Farisi laba ba hi naya ba zizwa lezi zilo, baku ka yena, Hinawu hi zikumu ke?
- Roma 2. 19.
- 41 Jesu aku ngalo ka bona, Loku mu nga hi zikumu, nga na mu nga hi ni zonho: kanilezi mu ngalo, Ha wona: a zonho za *nwina* zi tsamile.

xip. 15. 22, 24.

XIPIMO 10.

- 1 Hizinene, hizinene, nzi ku ka *nwina*, Loyi a nga engeniko hi laha nyangweni ya ranga ga tiyivu, kanilezi a kanziya hi *nwani ndlela*, loye i nkamba ni mupangi.
- 2 Kanilezi loyi a engenako hi

- nyangwa hi murisi wa tiyivu.
- 3 Ka yena murinzeli wa mu vululela; ni tiyivu tazwa gazu gakwe: a bitana le takwe yece tiyivu hi mabito, a ti humesa labandle.
- 4 Laha na humesile tonkle takwe yece, i ranga mahleni ka tona, ni tiyivu ti mu lanzela: hakuba ta gi tiba gezu gakwe.
- 5 A mupfumba ti nga mu lanzela, kanilezi ti ta caba ka yena; hakuba a gi tibi gezu ga mupfumba.
- 6 Lowu mufananiso Jesu a wulawula ka bona: kanilezi a ba pimangi ku ngalo zilo za ku yini lezi a wulawulako ka bona.
- 7 Hikwalaho Jesu aku ngalo ka bona kambe, Hizinene, hizinene, nzi ku ka nwina, Mina nzi nyangwa ya tiyivu.
- 8 Bonkle laba ba ngata mahleni ka mina hi mankamba ni bapangi: kanilezi a tiyivu a ba zwangi.
- 9 Mina nzi nyangwa: hi mina loku munhu a engena, i ta hanyiswa, i ta engena a huma, a kuma mikoba.
xip. 14. 6. Efe. 2. 18.
- 10 A nkamba a giti, kanilezi kuta yiba, ni ku daya, ni ku mbetisa: mina nzi tile kasi ti fela ku kuma kuhanya, ti hi nako kunyingi.
- 11 Nzu murisi wo saseka: murisi wo saseka wa nyike-
- la kuhanya kakwe ka tiyivu.
Heb. 13. 20. 2 Pet. 2. 25. & 5. 4.
- 12 Loyi a rihiwako, na nga hi murisi, na nga hi nwinyi wo tiyivu, languta kuta mhisi, i tsika tiyivu, a tsutsuma, a mhisi yi ti koma, yi ti hangalasa:
- 13 I tsutsuma hakuba a nga wa kurihiwa, a nga celi kotta hi tiyivu.
- 14 Mina nzi murisi wo saseka; nza ti tiba ta mina nwinyi, ni ta mina nwinyi ta nzi tiba,
2 Tim. 2. 19.
- 15 Kota Dadani a nzi tibako mina, minawu nza mu tiba Dadani; nzi bekela kuhanya ka mina ka tiyivu.
Mat. 11. 27. xip. 15. 13.
- 16 Tinwani tiyivu nzi nato, ti nga hi ko ta lowu nklambi: na tona kambe nzi fela ku ti neha, ti tazwa gezu ga mina; ti ta maha nklambi mungwe, ni murisi munwe.
Efe. 2. 14. 1 Pet. 2. 25.
- 17 Hikwalaho Dadani wa nzi ranza, hakuba nzi bekile lahasi kuhanya ka mina, kasi nzi fela ku teka kambe.
Heb. 2. 9.
- 18 A ku kona ni munwe a ku tekako ka mina, kanilezi nzi ku ku beka lahasi wutsumbu ganga. Nzi na ni ntamo ku ku beka lahasi, nzi na ni ntamo ku ku teka kambe. Lowu nayo nzi wu amukelisilwe ka Dadani wa mina.
xip. 2. 19. & 6. 38. & 15. 10. Mt. 2. 24. 32.

19 Laho ku vuka kubambana kambe xikari ka ba Juda hilaho ka leti timhaka.

xip. 7. 43. & 9. 16.

20 Banyingi babye baku ngalo, I na ni dimoni, i hungukile; mu mu zwela yini?

xip. 7. 20. & 8. 48, 52.

21 Banwani baku, Laya a hi mawulawulelo ya munhu wo nga a hi dimoni. Kunene a dimoni ga kota ku vulula mahlo ya xikumumu ke?

xip. 9. 6, 7, 32, 33.

22 Wu wa hi kona mubuzo wa kunyikelwa le Jerusalema; ku wa hi mawuyakaya;

23 Jesu i wa kari a famba lomo tempeleni nyangweni ya Solomoni.

Mit. 3. 11. & 5. 12.

24 Hikwalaho ba Juda ba lota mu ranzela, baku ngalo ka yena, U ta hi ribatela ku kala rini? Loku u hi Kristu, hi byela zi ku dlu.

25 Jesu a ba hlamula bona, Nzi mu byelile, a mu kolwangi: hi mitiro nzi yi mahako hi bito ga Dadani, leyi hi yona yi mahako wukustumunyu hi mina.

xip. 3. 2. & 5. 36. xipm. 38.

26 Kanilezi a mu kolwi, haku-ba a mu tiyivu ta mina.

xip. 8. 47. 1 Joh. 4. 6.

27 Le ta mina tiyivu tazwa gezu ga mina, minawu nza ti tiba, tonawu ta nzi tiba:

xipm. 4, 14.

28 Nzi ti nyika kuhanya ka kupinzuka; cima ti nga ta-

fa, a nga kona a ta nga ti wukla canjeni ga mina.

xip. 6. 37. & 17. 11, 12. & 18. 19.

29 Dadani wa mina, loyi a nzi nyikileko tona, ngwa hombe ku hunza konkle; i haba loyi a kotako ku ti wukla canjeni ga Dadani.

xip. 14. 28. & 17. 2, 6, &c.

30 Mina na Dadani hi munwe.

xip. 17. 11, 22.

31 Ba Juda ba rola kambe maribye baku ba mu gandla hi wona.

xip. 8. 59.

32 Jesu a ba hlamula, Mitiro yi nyingi yo saseka nzi mu wonisile ya le ka Dadani; hi wihi wa leyi mitiro mu nzi gandlako ha wona?

33 A ba Juda ba lo mu hlamula yena, Hi mitiro yo saseka nga na hi nga ku gandli, kanilezi hi tihlamba; kambe wena, na u hi munhu, u ti maha Nungungulu.

xip. 5. 18.

34 Jesu i lo ba hlamula bona, a ku tsaliwangi naweni wa nwina, Nzi te ngalo, Mu ba nungungulu ke?

35 Loku a te ngalo ba nungungulu, ka bamani mhaka ya Nungungulu yi nga tile (ni mitsalo a yi na ku tsobyiwa),

Roma 18. 1.

36 A mu wuli hi yena, loyi Dadani a mu basisileko a mu rumela tikweni, U mahi wa tihlamba; hakuba nzi ngaku, Nzi Nwana wa Nungungulu ke?

xip. 3. 17. & 5. 17, 18, 36, 37. & 6. 27. & 8. 42. & 9. 35, 37. xipm. 30. Luka 1. 35.

37 Loku a nzi mahi mitiro ya Dadani, mu nga nzi kolwi.

xip. 15. 24.

38 Kani loku nzi yi maha, hambu mu nzi kolwi mina, kolwani mitiro: kasi mu pima lezaku Dadani i kona nzena ka mina, na mina nzeni ka Dadani.

xip. 5. 36. & 14. 10, 11. & 17. 21.

39 Ba laba kambe ku mu koma: a huma canjeni gabye.

xip. 7. 30, 44. & 8. 56.

40 I loya kambe le klatukweni wa Jordani wutsanweni legi Johani kusangula a nga bapaliza kona; a tsama kona.

xip. 1. 28.

41 Banyingi bata ka yena; baku ngalo, Johani hizinene a nga mahangi ziwoniso: kanilezi ni zonkle Johani a nga zi wula hi loyi munhu zinenene.

xip. 3. 30.

42 Banyingi ba kolwa ka yena laho.

xip. 8. 30. & 11. 45.

XIPIMO 11.

1 Makunu munhu wo kari i lo babya, Lazaru wa le Betania, wa le mutini ka ba Maria ni makabye Marta.

Luka 10. 38, 39.

2 I wa hi yena loye Maria a nga tota Hosi hi mafura, a kulula mikonzo ya yona hi misisi yakwe, makwenu wakwe Lazaru a nga kari a babya.

Mat. 26. 7. Marku 14. 8. xip. 12. 3.

3 A bamakwenu wakwe hikwalaho ba rumela ka yena, baku, Hosi, languta, yena lo-

yi u nga mu ranza wa babya.

4 Kanilezi laha Jesu na zi zwile, aku, Legi wubabyi a hi ga kufa, kanilezi ga wukosi ga Nungungulu, kasi a Nwana wa Nungungulu a fela kudumiswa ka loku.

xip. 9. 3. xipm. 40.

5 Makunu Jesu u mu ranza Marta, ni makwenu wakwe, ni Lazaru.

6 Hikwalaho laha na zwile aku wa babya, a tsama hi lexo xikati masiku mambiri wutsanwini lego a nga hi ka gona.

xip. 10. 40.

7 Zonake anzako ka lexi aku ka bapizani, A hi yeni Judia kambe.

8 Bapizani baku ka yena, Rabi, a ba Juda makunu ba wa laba ku ku gandla hi maribye; wa haya kona kambe ke?

xip. 10. 31.

9 Jesu i lo hlamula, Kuhaba kume ga zikati ni zimbiri hi siku ke? Munhu loku a famba munwini, a nga kungubanyeki, hakuba wa wona kuwonekela ka legi tiko.

xip. 9. 4.

10 Kanilezi loku munhu a famba ni wusiku, wa kungubanyeka, hakuba kuwonekela ku haba xikari kakwe.

xip. 12. 35.

11 Lezi zilo a kanela yena: a nzako ka lezi aku kabye, A xaka ga hina Lazaru i eklele; kanilezi nza famba, ka-

- si nzi fela kuya mu vuxa ku ekleleni.
Mat. 9. 24. Mit. 7. 60. 1 Kor. 15. 18, 51.
- 12 Hikwalaho bapizani baku ngalo ka yena, Hosi, loku a eklele, i ta hanya.
- 13 Makunu Jesu i lo kana la hi kufa kakwe: kanilezi bona ba lo alakanya baku i wulawula hi kuhumula ka ku eklele.
- 14 Zonake Jesu hikwalaho a wula kabye zi ku dlu, Lazaru i file.
- 15 Nza tsaka hi kota ya nwina hakuba nzi wa nga hi kona laho, kasi mu fela ku kolwa; ahemba a hi fambeni ka yena.
- 16 Hikwalaho Tomasi, loyi a bitwako Didimusi, i te ngalo ka bapizani kulobye, A hi fambeni hi fela kufa naye.
- 17 Zalezo lezi Jesu na ciklele, a mu kuma na sina na nkelelwe mune wa masiku.
- 18 Makunu Betania ku wa hi kusahani ni Jerusalema, ku kwatsi xipimo xa kume ni n'kalanu mipfuka;
- 19 Ni banyingi ba ba Juda ba wa tile ka Marta na Maria, a kuta ha cabelela hi kota ya ma kwenu wabye.
- 20 Hikwalaho Marta, laha na zwile ku ngalo Jesu wata, i lo mu nkinga: kanilezi Maria i lo nonohisa na ha tsamile lomo ndlwini.
- 21 Hikwalaho Marta i te ngalo ka Jesu, Hosi, loku u wa hi kona laha, a makwenu wa mina nga a nga fangi.
- 22 Hambu lezi nza zi tiba makunu lezaku, ni zi hi lezi u ta nga zi kombela ka Nungungulu, Nungungulu i ta ku nyika wena.
xip. 9. 31.
- 23 Jesu aku kakwe, Makabye wa wena i ta vuka kambe.
- 24 Marta aku kakwe, Nza zi tiba nzi ku i ta vuka hi siku go gumesa.
Luka 14. 14. xip. 5. 20.
- 25 Jesu aku ka yena, Mina nzi kuvuka ni wutomi: loyi a kolwako ka mina, hambu loku a file i ta hanya:
xip. 1. 4. & 3. 36. & 5. 21. & 6. 39, 40, 44. & 6. 35. & 14. 6. Kol. 3. 4. 1 Joh. 1. 1, 2. & 5. 10, 11, &c.
- 26 Loyi a hanyako loku a kolwa hi mina cima a nga tafa. Wa kolwa hi lexi ke?
- 27 Aku ka yena, Ina, Hosi: nza kolilwe lezaku hi wena Kristu, Nwana wa Nungungulu, loyi a tako tikweni.
Mat. 16. 16. xip. 4. 42. & 6. 14, 69.
- 28 Na wulawulile lexi, i lo famba, aya bita na Maria makwenu wa yena, xikundleni, aku, Mugonzisi i kona laha, wa ku bitana.
- 29 Yena, laha na zwile, a suka zalezo, aya ka yena.
- 30 (Makunu Jesu i wa nga se ku cikela mutanini, kanilezi i wa hi kwaleyo ka wutsamo legi Marta a nga mu nkingela kona.)
- 31 A ba Juda laba ba nga hi naye lomo ndlwini, ba mu cabelele, laha na ba wonile

- Maria, lezaku i lo suka luku-luku a huma, ba su mu lanzisela, na ba alakanya ku ngalo i ya nkeleni kuya rila kona.
- xipm. 19.
- 32 Hikwalaho Maria, na cikele laha a nga kona Jesu, a mu wona, awa mikonzweni yakwe, aku ka yena, Hosi, loku u wa hi kona laha, a makweru nga a nga fangi.
- xipm. 21.
- 33 Hikwalaho laha na Jesu na mu wonile ku rila, zinwe ni ba Juda kambe laba ba ngata naye, a keta moyeni, a karateka,
- 34 Aku ngalo, Mu mu bekile kwihi? Baku kakwe, Hosi, ngona u ta wona.
- 35 Jesu a rile.
- Luka 19. 41.
- 36 Hikwalaho ba Juda baku ngalo, Langutani ku mu ranza ka yena!
- 37 Kanilezi banwani ba bona baku ngalo, A hi yena loyi munhu, a nga vulula mahlo ya yena loyi a nga hi xikumu, nga na a mahile hi ku yini aku loyi munhu a ngafi?
- xip. 9. 6.
- 38 Hikwalaho kambe Jesu na keta wutsumbu ata le nkeleni. Makunu ku wa hi mhako, ni ribye gi yi fingetile.
- 39 Jesu aku, Susani ribye. Marta, makwenu wa loyi a fileko, aku kakwe, Hosi, hi xikati lexi wa nuha: haku-
- ba ku hi mune wa masiku na file.
- 40 Jesu aku kakwe, A nzi wulanghi mina ka wena, loku u kolwa, u ta wona wukosi ga Nungungulu ke?
- xipm. 4. 23.
- 41 Zalezo ba susa ribye. Jesu i lo klakusa mahlo yakwe, a ku ngalo, Dadani, nza kesa lezo u nzi zwile.
- 42 Nza zi tiba lezaku wa nzizwa xikati xonkle: kanilezi hi kota ya xidlemo xi yimileko laha nzi lo wula lexi, kasi ba fela ku kolwa lezaku u lo nzi ruma.
- xip. 12. 30.
- 43 Laha na wulawulile lezo, a bitana hi gezu ga hombe, Lazaru, huma.
- 44 Loyi a nga file a huma, na bohilwe mandla ni mikonzo hi tinguwoto lahla ha tona; ni ngohe yakwe yi wa bohilwe hi lesu. Jesu aku kabye, Mu klakleni, mu mu tsika a famba.
- xip. 20. 7.
- 45 Hikwalaho banyingi, ba ba Juda, laba ba nga tile ka Maria ba lo wona lezi a nga zi maha, ba kolwa ka yena.
- xip. 2. 23. & 10. 42. & 12. 11, 18.
- 46 Kanilezi banwani baya ka ba Farisi, ba loya ba byela lezi zilo Jesu a nga zi mahile.
- 47 Hikwalaho bapristi ba hombe ni ba Farisi ba tsombanyisa huwo, baku ngalo, Hi maha yini hina? hi lezi loyi

- munhu i maha ziwoniso zi nyingi.
Mat. 28. 3. Marku 14. 1. Luka 22. 2. xip. 12. 14. Mit. 4. 16.
- 48 Loku hi mu tsika lezo yece, banhu bonkle ba ta kolwa ka yena: ni ba Roma ba tata ba hi tekela wutsamo ziwewe ni tiko ga hina.
- 49 Kani munwe wo kari ka bona, Kaiafasi, na hi mu pristi wa hombe lego lembe, aku ngalo kabye, A mu tibi cumo,
Luka 3. 2. xip. 18. 14. Mit. 4. 6.
- 50 Hambu ni ku alakanya lezaku ngalo zi sasekile ka nwina aku munwe a fela banhu, ni lezaku tixaka tonkle ti ngafi.
xip. 18. 14.
- 51 Makunu lexi a nga xi kanelangi yena wutsumbu: kanilezi na hi mupristi lego lembe, i lo profeta ku ngalo Jesu i ta fela lixaka;
- 52 Ku nga hi lixaka loce, kanilezi a fela ku wungeletela katiginwe banana ba Nungungulu laba ba hangalakileko.
1 Joh. 2. 2. xip. 10. 16. Efe. 2. 14, 15, 16, 17.
- 53 Zalezo ku sukela lego siku ba xuxa makungo kasi ba fela ku mu daya.
- 54 Hikwalaho Jesu a nga fambi kuwonekeleni kambe xikari ka ba Juda, kanilezi i lo suka laho aya tikweni legigi nga ku suhani ni xiwula, mutini wu bitwako Ifraime; a tsama kona ni bapizani.
xip. 4. 1, 3. & 7. 1.

- 55 Makunu pasika ya ba Juda yi wa tsinele: banyingi ba kanziya Jerusalema lomo tikweni na yi nga se ku cikelala pasika, baya ti basisa.
xip. 2. 13. & 5. 1. & 6. 4.
- 56 Hikwalaho ba mu laba Jesu, ba wulawulisana, na ba lo yima lomo tempeleni, Mu alakanya yini? A nga tata mubuzweni ke?
xip. 7. 11.
- 57 Makunu bapristi ba hombe ni ba Farisi ba wa nyikile kulaya, baku, loku munhu a ku tiba laha a nga kona, a nga ku kombete, ba fela kuya mu koma.

XIPIMO 12.

- 1 Hikwalaho masiku ya nklanu ni ginwe le mahlweni ka pasika Jesu a cikela Betania, laha a nga hi kona Lazaru, loyi Jesu a nga mu vuxa ka ba fileko.
xip. 11. 1, 43.
- 2 Zalezo ba mu mahela zakuga laho: Marta a yimelela; kanilezi Lazaru i wa hi munwe wa laba ba nga tsamile nabo zakugeni.
Mat. 26. 6. Marku 14. 3.
- 3 Hikwalaho Maria i lo teka pondo ya mafura ya spike narde, ma nga hi ni tsengo wa hombe, a tota mikonzo ya Jesu, a hlangula mikonzo ya yena hi misisi yakwe: yindlu yi tala hi ku nuhela ka mafura.
Luka 10. 38, 39. xip. 11. 2.
- 4 Kanilezi Judasi Iskarioti, munwe wa bapizani bakwe,

- loyi a ta nga mu nyikela, aku,
- 5 Hi yini laya mafura ma nga kala ku xaba mazana manharu ya tidenario, ku hiwa zisiwana ke ?
- 6 Makunu i lo wula lezi, hakuba i wa nga celi kota hi zisiwana ; kanilezi hilezi a nga hi nkamba, i wa hi ni xikwama a koma lezi zi nga hi lomo.
xip. 13. 29.
- 7 Hikwalaho Jesu aku ngalo, Mu tsike a xi hlayisa kala ku cikela siku ka mina.
- 8 Hakuba a zisiwana mu nazo zi na wina zikati zonkle; kanilezi a mu na mina zikati zonkle.
Mat. 26. 11. Marku 14. 7.
- 9 Hikwalaho a banhu ba nyingi ba ba Juda ba zi tiba ku ngalo i kona laho: ba lotta, ba nga teli kuta wona Jesu yece, kanilezi kasi ba fela ku wona na Lazaru kambe, loyi a nga mu vuxile ka bafleko.
xip. 11. 43, 44.
- 10 Kanilezi a bapristi ba hombe ba xuxa makungo kasi ba fela ku daya Lazaru kambe;
Luka 16. 31.
- 11 Hakuba hi kota yakwe banyingi ba ba Juda ba wa yile, ba ya kolwa ka Jesu.
xip. 11. 45. xipm. 18.
- 12 Hi manziko a xidlemo xa hombe xi nga tile mubuzwe-
- ni, na ba zwile ku ngalo Jesu wata Jerusalema,
Mat. 21. 8. Marku 11. 8. Luka 19. 35, 36, &c.
- 13 Ba lo teka marabi ye micinzu, ba lo huma kuya mu nkinga, ba bitana, Hosana: I katekile loyi a tako hi bitoga Hosi, Hosi ya ba Israeli.
- 14 Ni Jesu, i wa kumile burugi tsongwani, a kilele hehla ka gona ; kota lezi ku tsalilweko,
Mat. 21. 7.
- 15 U nga cabi, nhwana wa Zioni: languta, Hosi ya wena yata, yi kilele role ga buru.
- 16 Lezi zilo a ba pimangi bapizani ba yena kusanguleni: kanilezi laha Jesu a nga dumisilwe, zonake ba alakanya ku ngalo lezi zilo zi lo tsalilwe hi yena, ni ku ngalo ba mahile zilo lezi kakwe.
Luka 18. 34. xip. 7. 39. & 14. 26.
- 17 Hikwalaho a xidlemo lexi xi nga hi zinwe naye laha na bita Lazaru lomo nkele ni, ni ku mu vuxa ka bafileko, xi maha wukustumunyu.
- 18 Hakuba hi kota ya lexo a xidlemo xi lo huma kuya mu nkinga, hakuba a ba zi zwile ku ngalo i mahile lexi xiwoniso.
xipm. 11.
- 19 Hikwalaho ba Farisi baku ngalo xikari ka wutsumbu gabye, Langutani a mu vuni cumo: mangabye, tiko gonkle ga mu lanzisela.
xip. 11. 47, 48.
- 20 Makunu ku wa hi kona ba

- Greki bo kari xikari ka laba ba nga kanziya kuya kozela mubuzweni:
Mit. 8. 27. & 17. 4.
- 21 Hikwalaho laba bata ka Filipu, loyi a nga wa Betsaida ga Galile, ba lo mu wutisa, baku, Hosi, hi nga zi ranza ku wona Jesu.
xip. 1. 44.
- 22 Filipu ata a byela Andru : Andru ata, na Filipu, ba byela Jesu.
- 23 Jesu a ba hlamula, aku, Xikati xi cikele, xo kasi Nwana wa munhu a dumiswa.
xip. 13. 32. & 17. 1.
- 24 Hizinene, hizinene, nziku ka nwina, Saseka loku mbe-wu ya huba yiwa misabeni yifa, yi tsama yona yoce; kanilezi loku gifa, ga trala timbewu tinyingi.
1 Kor. 15. 36.
- 25 Loyi a ranzako kuhanya kakwe i ta ku lahla; ni loyi a bengako kuhanya ka yena ka legi tiko i ta ku hlayisa kala kuhanyeni ka kupinzuka.
Mat. 10. 39. & 16. 25. Marku 8. 35. Luka 9. 24. & 17. 33.
- 26 Loku kani hi wihi munhu a nzi kozela, yena a nzi lanzele; ni laha nzi nga kona, xi ta ba kona xitiri xa mina : loku munhu a nzi kozela, yena i ta dumiswa Dadani.
xip. 14. 3. & 17. 24. 1 Tessa. 4. 17.
- 27 Makunu muhefemulo wa mina wa karateka; nzi ta wula yini? Dadani, nzi hanyise ka lexi xikati. Kani-
- lezi hi kota ya lexi nzi tile hi lexi xikati.
Mat. 26. 33, 39. Luka 12. 50. & 22. 53. xip. 13. 21. & 18. 37.
- 28 Dadani, dumisa bito ga wena. Hikwalaho ku lota gezu hi le tilweni, giku, Nzi gi dumisile, nzi ta gi dumisa kambe.
Mat. 3. 17.
- 29 Hikwalaho a xidlemo le xi nga yimile laho, xi gizwa, baku ngalo, ku dzinzile: banwani baku ngalo, Ingelosi yi wulawulileko ka yena.
- 30 Jesu a hlamula aku ngalo, Legi gezu a gi tangi hi kota ya mina, kanilezi hi kota ya nwina.
xip. 11. 42.
- 31 Makunu hi kulamula ka tiko: makunu hosana ga legi tiko yi ta hoxiwa.
Mat. 12. 29. Luka 10. 18. xip. 14. 30. & 16. 11. Mit. 26. 18. 2 Kor. 4. 4. Efe. 2. 2. & 6. 12.
- 32 Mina, loku nzi klakusilwe misabeni, nzi ta kokela ka mina banhu bonle.
xip. 3. 14. & 8. 28. Roma 5. 18. Heb. 2. 9.
- 33 Kanilezi lexi i lo wula, na wonisa hi lixaka lolu ata ngafa hi lona.
xip. 18. 32.
- 34 Hikwalaho xidlemo xi mu hlamula, Hi zwile naweni ku ngalo Kristu i ta tsama kala kupinzuka : hi yini u wulawulako u ku, Nwana wa munhu i ta klakuswa? hi mani yena Nwana wa munhu?
- 35 Hikwalaho Jesu aku ka bona, Ka ha hi xikatanyana na ku hi kona kuwonekela

- xikari ka *nwina*. Fambani na ma ha hi ni kuwonekela, kasi munyama wu nga mu kumi : loyi a fambako munyameni a nga ku tibi lomo a yako.
xip. 1. 9. & 8. 12. & 9. 5. & 11. 10. xipm. 46. 1 Joh. 2. 11.
- 36 Na ma ha hi ni kuwonekela, kolwani hi kuwonekela, kasi mu fela ku tsama banana ba kuwonekela.
- Lezi zilo ku wula Jesu, na suka kabye a ya ti fihla wutsumbu ka bona.
Luka 16. 8. Efe. 5. 8. 1 Tesa. 5. 5. 1 Joh. 2. 9, 10, 11. xip. 8. 59. & 11. 54.
- 37 Kanilezi hambu lezi a nga mahile ziwoniso mahlweni ka bona, a ba kolwangi ka yena:
- 38 Kasi mhaka ya Isaya muprofeti yi fela ku tatiseka a nga yi wula,
Hosi hi mani a kolilweko kukanela ka hina? Ka mani a woko ga Hosi gi wonisilweko?
Roma 10. 16.
- 39 Hi kota ya loku a ba nga kolwi, hakuba Isaya i ngalo kambe,
- 40 I valile mahlo yabye, a nonohisa mbilu yabye; ba nga woni hi mahlo yabye, ba nga pima hi timbelu tabye, ba hunzuluka nzi ba hanyisa.
Mat. 13. 14.
- 41 Lezi zilo ku lo wula Isaya, hakuba i lo wona wukosi gakwe; i lo kanela hi yena.
- 42 Ahemba lezo hambu ni tihosi ti lo kolwa ka yena;
- kanilezi hi kota ya ba Farisi a ba vumelangi, kutani ba nga humeswa sinagogeni:
xip. 7. 13. & 9. 22.
- 43 Hakuba ba wa ranza kudumiswa ka banhu ku hunza kudumiswa ka Nungungulu.
xip. 5. 44.
- 44 Jesu a bitana aku, Loyi a kolwako ka mina, a nga kolwi ka mina, kanilezi i kolwa ka loyi a nzi rumileko.
Marku 9. 37. 1 Pet. 1. 21.
- 45 Ni loyi a nzi wonako wa mu wona loyi a nzi rumileko.
xip. 14. 9.
- 46 Nzi tile nzi hi kuwonela ka tiko, kasi a kolwako hi mina a nga tsami munyameni.
xip. 3. 19. & 8. 12. & 9. 5, 39. xipm. 35, 36.
- 47 Loku munhu azwa kuwulawula ka mina, a nga ku hlayisi, mina a nzi mulamuli: hakuba a nzi telangi ku lamula tiko, kanilezi kuta hanyisa tiko.
xip. 3. 17. & 5. 45. & 8. 15, 26.
- 48 Loyi a nzi alako, a nga amukeliko kuwulawula ka mina, i na ni munwe a mu lamulako: mhaka leyi nzi nga yi wulawula, ywaleyo yi ta mu lamula hi siku go gumesa.
Luka 10. 16. Marku 16. 16.
- 49 Hakuba a nzi kanelangi hi wutsumbu ganga; kanilezi Dadani a nzi rumileko, yena i nzi nyikile kulaya, ka lezi nzi ta nga zi wulawula, ni

ka lezi nzi ta nga zi kanela.

xip. 8. 88. & 14. 10.

- 50 Nza zi tiba nziku kulaya ka yena hi kuhanya ka kupinzuka: hikwalaho a zilo nzi zi kanelako, kota lezi Dadani a wuliko ka mina, nza kanela.

XIPIMO 13.

- 1 Makunu hi mahlweni ka mubuzo wa pasika, Jesu na zi tiba ku ngalo xikati xakwe xi cikele xa ku ngalo a suka ka legi tiko aya ka Dadani, na ba ranzile bakwe laba ba nga hi tikweni, i lo ranza kala ku gumesa.

Mat. 26. 2. xip. 12. 23. & 17. 1, 11.

- 2 Na hikwalaho xilalelweni, satani na sina a bekile mbi-lwini ka Judasi Iskarioti, nwana wa Simoni, aku mu nyikela,

Luka 22. 3. xipm. 27.

- 3 Jesu, na zi tiba ku ngalo Dadani i nyikile zilo zonkle mandhleni ya yena, ni lezaku i tile hi ka Nungungulu, i ya ka Nungungulu,

Mat. 11. 27. & 28. 18. xip. 3. 35. & 8. 42. & 16. 28. & 17. 2. Mit. 2. 36. 1 Kor. 15. 27. Heb. 2. 8.

- 4 I lo suka xilalelweni, a beka klelweni tinguwo takwe; a teka nguwo, a ti boha.

Luka 22. 27. Fil. 2. 7, 8.

- 5 Zonake a cela mati xibyeni, a sangula ku hlaza mikonzo ya bapizani bakwe, a yi hlangu-gula hi nguwo leyi a nga ti bohile ha yona.

- 6 Zalezo na cikele ka Simoni Petro. Aku ka yena, Hosi,

wa hlaza mikonzo ya mina ke?

Mat. 3. 14.

- 7 Jesu a hlamula aku ka yena, Lezi nzi zi mahako aku zi tibi makunu; kanilezi u ta zi pima hi le nzako ka lezi.

xipm. 12.

- 8 Petro aku ka yena, Cima u nga ta hlaza mikonzo ya mina. Jesu a mu hlamula yena, Loku nzi nga ku hlazi, a ku na kuhlengela na mina.

xip. 3. 5. 1 Kor. 6. 11. Efe. 5. 26. Tit. 3. 5. Heb. 10. 22.

- 9 Simoni Petro aku kakwe, Hosi, a hi mikonzo ya mina yoce, kanilezi ni mandla ya mina ni hloko ya mina kambe.

- 10 Jesu aku kakwe, Loyi a hlazilweko a nga labi saseka kuhlamba mikonzo yakwe, kanilezi i hlazekile konkle: kanilezi nwina mu hlazekile, kanilezi a hi nwina nwenkle.

xip. 15. 3.

- 11 Hakuba i wa mu tiba loyi a nga mu nyikela; hikwalaho aku, A mu hlazekangi nwenkle.

xip. 6. 64.

- 12 Lezo na hlazile mikonzo yabye, a teka tinguwo takwe, a tsama lahasi kambe, aku kabye, Ma zi tiba lezi nzi mahileko ka nwina ke?

- 13 Ma nzi bitana mu ku, Mungonzisi, kambe, Hosi: mu

- wula kwatsi, hilezi hi mina yena.
Mat. 23. 8, 10. Luka 6. 46. 1 Kor. 8. 6. & 12. 3. Fil. 2. 11.
- 14 Makunu mina, Hosi ni Mungonzisi, loku nzi hlazile mikonzo ya *nwina*, na *nwina* kambe mu fanela ku hlazana mikonzo ya munwe ni munwani.
Luka 22. 27. Roma 12. 10. Gal. 6. 1, 2. 1 Pet. 5. 5.
- 15 Hakuba nzi mu nyikile xiwoniso, kasi *nwina* kambe mu fela kumaha kota nzi mahileko ka *nwina*.
Mat. 11. 29. Fil. 2. 5. 1 Pet. 2. 21. 1 Joh. 2. 6.
- 16 Hizinene, hizinene, nzi ku ka *nwina*, A xitiri a hi xa hombe ku hunza hosi ya xona; ni ka loyi a rumilweko a nga hunzi loyi a mu rumileko.
Mat. 10. 24. Luka 6. 40. xip. 15. 20.
- 17 Loku mu zi tiba lezi zilo, mu katekile loku mu zi maha.
Jam. 1. 25.
- 18 A nzi wulawuli hi *nwina nwenkle*: nza ba tiba laba nzi hlawulileko: kanilezi kasi ku fela ku tatiswa kutsala, Loyi a gako xibaba xa mina a nzi *klakuseleko* xirenze xakwe.
Mat. 26. 23. xipm. 21.
- 19 Ku sukela lezi nza mu byela na zi nga se ku maheka, kasi, loku zi mahekile, mu fela ku kolwa ku ngalo hi mina yena.
xip. 14. 29. & 16. 4.
- 20 Hizinene, hizinene, nzi ku ka *nwina*, Loye a amukelileko loyi nzi mu rumileko
- wa nzi amukela mina; ni loyi a amukelileko mina wa mu amukela loyi a nzi rumileko.
Mat. 10. 40. & 25. 40. Luka 10. 16.
- 21 Laha Jesu na wulile lezo, i wa karateka moyeni, a tiyisa, aku ngalo, Hizinene, hizinene, nzi ku ka *nwina*, munwe wa *nwina* i ta nzi nyikela.
Mat. 26. 21. Marku 14. 18. Luka 22. 21. xip. 12. 27. Mit. 1. 17. 1 Joh. 2. 19.
- 22 Bapizani ba cuwukana, ba kanakana ku hi mani a wulako ha yena.
- 23 Kwalaho i wa hi kona laha mezeni a nga kegele xifubeni xa Jesu munwe wa bapizani bakwe, loyi a nga ranziwa hi Jesu.
xip. 19. 26. & 20. 2. & 21. 7, 20, 24.
- 24 Hikwalaho Simoni Petro a kweneta kakwe, aku kakwe, Hi byele loyi a kanalako ha yena.
- 25 A su ga hi le nzako, kota lezi a nga sina a hi kona laha xifubeni xa Jesu aku ka yena, Hosi, hi mani loye?
- 26 Jesu hikwalaho i lo hlamula, Hi yena loye, nzi ta nga peta xikemu, nzi mu nyika. Lezo na xi petile xikemu, a xi teka a xi nyika Judasi, *nwana* wa Simoni Iskarioti.
- 27 Ni nzako ka xikemu, zonake Satani a engena kakwe. Jesu hikwalaho aku ka yena, Lexi u xi mahako, haklisa ku xi maha.
Luka 23. 3. xip. 6. 70.

- 28 Makunu ku wa nga hi kona munhu laha mezeni a nga zi tiba ku ngalo i wulawula hi yini lezi ka yena.
- 29 Hakuba banwani ba wa alakanya, ku ngalo hi lezi Judasi a nga ni xikwama, Jesu a nge ngalo ka yena, Xaba lezi hi zi vumalako mubuzweni, kutani, a nyike zisiwana.
xip. 12. 6.
- 30 Zonake laha yena na amukelile xikemu a huma zalezoz: gi wa hi wusiku.
- 31 Hikwalaho laha na humile, Jesu aku, Makunu Nwana wa munhu wa dumiswa, ni Nungungulu wa dumiswa hi yena;
xip. 12. 23. & 14. 13. 1 Pet. 4. 11.
- 32 Ni Nungungulu i ta mu dumisa a wutsumbu gakwe, ni lokuloku i ta mu dumisa.
xip. 12. 23. & 17. 1, 4, 5, 6.
- 33 Banana ba tsongwanyani, ka hi xikati xi tsonganyani, na nza ha hi na nwina. Mu ta nzi laba: kota lezi nzi nga kanela ka ba Juda, nziku, Lomu nzi yako, a mu koti kuta; lezo makunu nza kanela ka nwina.
xip. 7. 34. & 8. 21.
- 34 Kulaya kufra nza ku nyika ka nwina, kasi mu ranzana; kwatsi hi mina nzi mu ranzileko, na nwina kambe ranzanani.
xip. 15. 12, 17. Efe. 5. 2. 1 Tesa. 4. 9. Jam. 2. 8. 1 Pet. 1. 22. 1 Joh. 2. 7, 8. & 3. 11, 23. & 4. 21.
- 35 Hi lexi banhu bonkole ba ta

zi tiba ku ngalo mu bapizani ba mina, loku mu hi ni ku ranzana.

1 Joh. 2. 5. & 4. 20.

- 36 Simoni Petro aku ka yena, Hosi, u ya kwihhi? Jesu a hlamula aku ngalo, Lomo nzi yako, a ku na ku nzi lanzela makunu; kanilezi hi le nzako u ta nzi lanzela.
xip. 21. 18. 2 Pet. 1. 14.
- 37 Petro aku ka yena, Hosi, a nzi koti ku ku lanzela makunu hi ku yini? nzi ta beka lahasi kuhanya ka mina hi wena.
Mat. 26. 33, 34, 35. Marku 14. 29, 30, 31. Luka 22. 33, 34.
- 38 Jesu i lo hlamula, U ta beka lahasi kuhanya ka wena hi kota ya mina ke? Hizinene, hizinene, nzi ku ka wena, A nkuku wu nga ta yimba, na u nga se ku nzi kaneta kunharu.
- XIPIMO 14.**
- 1 A mbilu ya nwina nga yi nga karateki: mu kolwa ka Nungungulu, kolwani kambe ka mina.
xipm. 27. xip. 16. 23, 23.
- 2 Le kaya ka Dadani ku kona tiyindlu tinyingi; loku ku wa nga hi lezo, nga nzi mu byelile; hakuba nza famba nzi ya longisela wutsamo ga nwina.
xip. 13. 33, 36.
- 3 Loku nzi famba nzi ya mu longisela wutsamo, nza wuya kambe, nza ta mu amukela ka mina wutsumbu;

- kasi laha nzi nga kona, mu hi ba kona kambe.
xipm. 18, 28. Mit. 1. 11. xip. 12. 26. & 17. 24. Tesa. 4. 17.
- 4 Ni laha nzi yako kona, mu yi tiba ndlela.
- 5 Tomasi aku ka yena, Hosi, a hi ku tibi laha u yako; hi yi tiba hi ku yini ndlela?
- 6 Jesu aku ka yena, Mina nzi ndlela, ni zinene ni kuhanya: a nga kona a tako le ka Dadani, kanilezi ku nga hi mina.
Heb. 9. 8. xip. 1. 4, 17. & 8. 32. & 11. 25. & 10. 9.
- 7 Loku mu wa nzi tibile mina, nga mu mu tibile ni Dadani kambe: ku sukela lezi ma mu tiba, mu mu wonile.
xip. 8. 19.
- 8 Filipu aku ka yena, Hosi, hi wonise Dadani, ku hi enela.
- 9 Jesu aku ka yena, Nzi tsamile na nwina xikati xa hombe kota lezi, a ku nzi tibi ke, Filipu? loyi a wonileko mina i wonile na Dadani; u wulawula hi yini u ku, hi wonise Dadani?
xip. 12. 45. Kol. 1. 15. Heb. 1. 3.
- 10 A ku kolwi ku ngalo mina nzi kona ka Dadani, ni Dadani i kona ka mina ke? timhaka leti nzi ti kanelako ka nwina a nzi ti kaneleli wutsumbu ganga: kanilezi Dadani a tsamileko xikari ka mina a mahako mitiro yakwe.
xip. 5. 19. & 7. 16. & 8. 28. & 10. 38. & 12. 49. & 17. 21, 23. xipm. 20.
- 11 Kolwani ku ngalo nzi kona nzeni ka Dadani; ni Dadani nzeni ka mina: hambu lezi kolwani hi mina hi ywaleyi mitiro.
xip. 5. 36. & 10. 38.
- 12 Hizinene, hizinene, nzi ku ka nwina, Loyi a kolwako ka mina, mitiro leyi nzi yi mahako i ta yi maha na yena kambe; mitiro ya hombe yi hunza leyi mu ta yi maha; hakuba nzi ya ka Dadani.
Mat. 21. 21. Marku 16. 17. Luka 10. 17.
- 13 Ni xihi mu ta nga xi kombela hi bito ga mina, lexo nzi ta xi maha, kasi Dadani i fela kudumiswa nzeni ka Nwana.
Mat. 7. 7. & 21. 22. Marku 11. 24. Luka 11. 9. xip. 15. 7, 16. & 16. 23, 24. Jam. 1. 5. 1 Joh. 3. 22. & 5. 14.
- 14 Loku mu nzi kombela xilo hi bito ga mina, lexo nzi ta xi maha.
- 15 Loku mu nzi ranza, mu ta hlayisa kulaya ka mina.
xipm. 21, 23. xip. 15. 10, 14. 1 Joh. 5. 3.
- 16 Nzi ta kombela ka Dadani, i ta mu nyika munwani Munengelisi, kasi i fela ku tsama na nwina kala ku pinzuka,
xip. 15. 26. & 16. 7. Roma 8. 15, 26.
- 17 Nzi wula Moya wa zinene: lowu tiko gi ta nga kala gi nga wu amukeli; hakuba a gi wu woni, hambu ni ku wu tiba: ma wu tiba; hakuba loyi a tsamileko na nwina, i ta tsama nzeni ka nwina.
xip. 15. 26. & 16. 13. 1 Joh. 2. 27. & 4. 6. 1 Kor. 2. 14.
- 18 Nzi nga ta mu siya na mu hi zisiwana: nzita ka nwina.
Mat. 28. 20. xipm. 3, 28.

- 19 Ka hi xikatanyana xi tso-
ngwani, a tiko gi nga nzi
woni kambe; kanilezi *nwi-*
na ma nzi wona: hakuba
nza ha hanya, na *nwinawu*
mu ta hanya.
xip. 16. 16. 1 Kor. 15. 20.
- 20 Hi lego siku mu ta zi tiba
ku ngalo nzi kona nzeni ka
Dadani, na *nwina* nzeni ka
nwina.
xipm. 10. xip. 10. 38. & 17. 21, 23, 26.
- 21 Loyi a nga ni kulaya ka mi-
na, a ku yi hlayisa, loyi hi
yena a nzi ranzako: ni loyi a
nzi ranzako i ta ranziwa hi
Dadani wa mina, nzi ta mu
ranza, nzi ta ti wonekisa ka
yena.
xipm. 15. 23. 1 Joh. 2. 5. & 5. 3.
- 22 Judasi (na nga hi yena Iska-
rioti) aku kakwe, Hosi, xini
xi mahekileko u ta nga xi
wonisa ka hina, u nga ti
wonekisi ni tikweni ke?
Luka 6. 16.
- 23 Jesu a hlamula aku ngalo
ka yena, Loku munhu a nzi
ranza, i ta hlayisa mhaka
ya mina: ni Dadani i ta mu
ranza, hi tata ka yena, hi
ta tsama na yena.
xipm. 15. 1 Joh. 2. 24. Kuv. 3. 20.
- 24 Loyi a nga nzi ranziko a
nga hlayisi timhaka ta mi-
na: ni mhaka mu yi zwako
a hi ya mina, kanilezi ya
Dadani loyi a nzi rumileko.
xip. 5. 19, 38. & 7. 16. & 8. 28. & 12. 49.
xipm. 10.
- 25 Lezi zilo nzi zi kanela ka
nwina, na nza ha hi na *nwi-*
na.
- 26 Kanilezi Munengelisi, Moya
wo Basa, a ta nga mu rume
la Dadani hi bito ga mina,
hi yena a ta nga mu gonzi-
sa zilo *zonkle*, a mu alaka-
nyisa *zonkle* nzi kaneleko
ka *nwina*.
Luka 24. 49. xipm. 16. xip. 2. 22. &
12. 16. & 15. 26. & 16. 7, 13. 1 Joh.
2. 20, 27.
- 27 Kurula nza ku siya ka *nwi-*
na; kurula ka mina nza ku
nyika ka *nwina*: a nzi nyi-
ki ka *nwina* kota ko tiko yi
nyika ka *nwina*. Mbilu ya
nwina yi nga karateki, ha-
mbu ni ku caba.
Fil. 4. 7. Kol. 3. 15. xipm. 1.
- 28 Mu zwile ku ngalo nzi te
yini ka *nwina*, Nza famba,
nzi ta wuya ka *nwina*. Lo-
ku mu wa nzi ranzile, nga
mu nengela, hakuba nziya
ka Dadani: hilezi Dadani
ngwa hombe wa nzi hunza
mina.
xipm. 3. 12, 18. xip. 5. 18. & 10. 30. &
16. 16. & 20. 17. Fil. 2. 6.
- 29 Ni makunu nzi byelile na zi
nga seku maheka, kasi, ka-
si loku zi mahekile ma fela
ku kolwa.
xip. 13. 19. & 16. 4.
- 30 Nzi nga ta wulawula kambe
nguvu na *nwina*, hakuba
hosana ya tiko yata; yona
a yi a cumo na mina;
xip. 12. 31. & 16. 11.
- 31 Kanilezi kasi tiko gi fela ku
tiba ku ngalo nza mu ranza
Dadani, kota lezi Dadani a
nga nzi nyika kulaya, ina
lezo nza ku maha. Sukani,
hi famba laha.
xip. 10. 18. Fil. 2. 8. Heb. 5. 8.

XIPIMO 15.

- 1 Mina nzi vina ga zinene, Dadani wa mina hi murimi.
- 2 Wonkle marabi ma nga ka mina ma nga traliko mihanzo, wa ma tsema: ni laya ma tralako mihanzo, wa ma hlayisa kasi, ma fela ku trala mihanzo minyingi.
Mat. 15. 13.
- 3 Nwina mu hlazekile hi kota ya mhaka leyi nzi nga wulawula ka nwina.
xip. 13. 10. & 17. 17. Efe. 5. 26. 1 Pet. 1. 22.
- 4 Tsamani nzeni ka mina, na mina nzeni ka nwina. Kota a rabi a gi na trala mihanzo ha goce, saseka loku gi tsamile le vineni; hizalezi na nwina a zi kota, saseka loku mu tsamile ka mina.
1 Kol. 1. 23. 1 Joh. 2. 6.
- 5 Mina nzi vina, nwina mu marabi: Loyi a tsamileko ka mina, na minawu ka yena, yena wa trala mihanzo minyingi: hakuba loku mu hambene na mina mu nga zi kota ku maha cumo.
Fil. 1. 11. & 4. 13. Mit. 4. 12.
- 6 Loku munhu a nga tsami na mina, wa cukunyetiwa kwatsi hi rabi, a wuna; ba ma wungetela, ba ma hoxa nzilweni, ma hiswa.
Mat. 3. 10. & 7. 19.
- 7 Loku mu tsama nzeni ka mina, ni timhaka ta mina ti tsama ndani ka nwina, loku ti tsama nzeni ka nwina, kombelani lezi mu zi ranzako, zi ta mahelwa ka nwina.
xipm. 16. xip. 14. 13, 14. & 16. 23.
- 8 Mangabye laha Dadani wa mina a dumiswako, kasi mu trala mihanzo yinyingi; hizalezo mu ta maha bapizani ba mina.
Mat. 5. 16. Fil. 1. 11. xip. 8. 31. & 13. 35.
- 9 Kwatsi hi Dadani a nzi ranzileko, na mina kambe nzi mu ranzile: tsamani kuranzeni ka mina.
- 10 Loku mu hlayisa kulaya ka mina, mu ta tsama kuranzeni ka mina; kota mina nzi hlayisako kulaya ka Dadani, nza tsama kuranzeni ka yena.
xip. 14. 15, 21, 23.
- 11 Lezi zilo nzi zi wulawulile ka nwina, kasi kutsaka ka mina ku fela ku tsama nzeni ka nwina, ni kutsaka ka nwina ku tatiseka.
xip. 16. 24. & 17. 13. 1 Joh. 1. 4.
- 12 Loku hi kulaya ka mina, ka ku kasi mu ranzana, kwatsi hilezi mina nzi mu ranzileko.
xip. 13. 34. 1 Tesa. 4. 9. 1 Pet. 4. 8. 1 Joh. 3. 11. & 4. 21.
- 13 A nga kona munhu a na nga ni kuranza ka hombe ko hunza loku, lezaku munhu a beka lahasi kuhanya kakwe hi maxaka ya yena.
xip. 10. 11, 15. Roma 5. 7, 8. Efe. 5. 2. 1 Joh. 3. 16.
- 14 Nwina mu maxaka ya mina, loku mu maha zilo nyi mu layileko hi zona.
Mat. 12. 50. xip. 14. 15, 23.
- 15 A nza ha mu bitani kambe aku mu zitiri; hakuba xitiri a xi zi tibi lezi zi mahiwako hi hosoya xona: kanilezi nzi mu bitanile nzi ku

- mu maxaka; hakuba zilo zonk^{le} nzi zizwa ka Dadani nzi mu tibisile zonk^{le} ka *nwina*.
xip. 17. 26. Mit. 20. 27.
- 16 *Nwina* a mu nzi hlawulangi, kanilezi nzi mina nzi mu hlawulileko, nzi mu yimisa, lezaku mu ta famba mu trala mihanzo, ni mihanzo ya *nwina* yi fela ku tsuma; kani yini mu ta nga mu kombela Dadani hi bito ga mina, a fela ku mu nyika.
xip. 6. 70. & 13. 18. & 14. 13. 1 Joh. 4. 10. 19. Mat. 23. 19. Marku 16. 15. Kol. 1. 6. xipm. 7.
- 17 Lezi zilo nza mu laya, kasi mu ranzana.
xipm. 12.
- 18 A tiko loku gi mu benga ma zi tiba mu ku gi rangile hi mina gi nzi benga.
1 Joh. 3. 1, 13.
- 19 Loku mu wa hi ba tiko, nga tiko gi ranza ga bakwe: kanilezi hi mu nga hiko ba tiko, kanilezi mina nzi mu hlawulile lomo tikweni, hikwalaho a tiko ga mu benga.
1 Joh. 4. 5. xip. 17. 14.
- 20 Alakanyani mhaka leyi nzi nga yi wula ka *nwina* ya ku ngalo, Xitiri a hunzi hosi ya xona. Loku ba xanisile mina, ba ta mu xanisile mina, ba ta mu hlayisile mhaka ya mina, nga ba hlayisa ni ya *nwina* kambe.
Mat. 10. 24. Luka 6. 40. xip. 13. 16.
- 21 Kanilezi zilo zonk^{le} ba ta zi maha ka *nwina* hi kota ya

- bito ga mina, hakuba a ba mu tibi loyi a nzi rumileko.
Mat. 10. 22. & 24. 9. xip. 16. 3.
- 22 Loku nzi wa nga tangi nzi ta kanela ka bona, nga ba nga onhang: kanilezi makunu a ba hi ni ku ti pendla kuonheni ka bona.
xip. 9. 41. Roma 1. 20. Jam. 4. 17.
- 23 Loyi a nzi bengago wa benga ni Dadani wa mina kambe.
1 Joh. 2. 23.
- 24 Loku nzi wa nga mahangi xikari kabye mitiro yi nga mahiwangiko hi munwani, nga ba nga onhang: makunu ba wonile ba ba benga mina ni Dadani wa mina.
xip. 3. 2. & 7. 31. & 9. 32.
- 25 Kanilezi lexi xi maheka, kasi ku fela ku tatiseka mhaka leyi yi tsalilweko nayweni wabye, yiku, Ba nzi benga mahala.
- 26 Kanilezi loku a cikele Munengelisi, nzi ta nga mu rumela ka *nwina* hi le ka Dadani, Moya wa zinene, wu humako hi ka Dadani, wu ta nga maha wukustumunyu ga mina:
Luka 24. 49. xip. 14. 17, 26. & 16. 7, 13. Mit. 2. 33. 1 Joh. 5. 6.
- 27 Na *nwina* kambe mu maha wukustumunyu, hakuba mu wa hi na mina hi kusanguleni.
Luka 1. 2. & 24. 48. Mit. 1. 8, 21, 22. & 2. 32. & 3. 15. & 4. 20, 33. & 5. 32. & 10. 39. & 13. 31. 1 Pet. 5. 1. 2 Pet. 1. 16. 1 Joh. 1. 1, 2.

XIPIMO 16.

- 1 Lezi zilo nzi lozi kanela ka *nwina*, kasi mu fela ku ka-

- la mu nga ku ngubanyeki-swi.
Mat. 11. 6. & 24. 10. & 26. 31.
- 2 Ba ta mu humesa masinagogeni: ina, xa hata xikati, laho loyi a mu dayako a ta nga alakanya ku ngalo wa nyika kukozela ka Nungungulu.
xip. 9. 22, 34. & 12. 42. Mit. 8. 1. & 9. 1. & 26. 9, 10, 11.
- 3 Lezi zilo ba ta zi maha, hakuba ba nga mu tibangiko Dadani, na mina.
xip. 15. 21. Roma 10. 2. 1 Kor. 2. 8. 1 Tim. 1. 13.
- 4 Kanilezi lezi zilo nzi zi wulawulile ka nwina, kasi loku xi cikela xikati xa bona, mu fela ku xi alakanya ku ngalo, nzi wa mu byelile. Ni lezi zilo a nzi wulangi ka nwina hi ka kusanguleni, hi lezi nzi wa hi na nwina.
xip. 13. 19. & 14. 29. Mat. 9. 15.
- 5 Kanilezi makunu nziya ka loyi a nzi rumileko; i haba ka nwina a nzi wutisako aku, U ya kwihi?
xip. 7. 33. & 13. 3. & 14. 28. xipm. 10, 16.
- 6 Kanilezi hi kota ya lezi nzi kaneleko lezi zilo ka nwina, wusiwana gi tatisile timbilu ta nwina.
xip. 14. 1. xipm. 23.
- 7 Ahemba nza mu byela zine-ne; Zi mu sasekele nwina lezaku mina nzi famba: hakuba loku nzi nga fambi, Munengelisi a nga tata ka nwina; kanilezi loku nzi famba, nzi ta mu rumela ka nwina.
xip. 7. 39. & 14. 16, 26. & 15. 26. Mit. 2. 33. Efe. 4. 8.
- 8 Na yena, loku a cikele, i ta pimisa tiko hi kuonha, ni kululama, ni kulamula:
- 9 Hi kuonha, hakuba a ba kolwi hi mina;
Mit. 2. 22-37.
- 10 Hi kululama, hilezi nza famba nzi ya ka Dadani, mu nga ha ta nzi wona kambe;
Mit. 2. 32. xip. 3. 14. & 5. 33.
- 11 Hi kulamula, hilezi hosana ya legi tiko yi lamulwe.
Mit. 26. 18. Luka 10. 18. xip. 12. 31. Efe. 2. 2. Kol. 2. 15. Heb. 2. 14.
- 12 Nza ha hi ni zilo zi nyingi ku zi kanela ka nwina, kanilezi a mu koti ku zi pima makunu.
Marku 4. 33. 1 Kor. 3. 2. Heb. 5. 12.
- 13 Ahemba lezo wona, Moya wa zinene, loku wu cikele, wu ta mu gonzisa zinene zonkle: hakuba wu nga ta ti wulawulela wona wutsumbu; kanilezi ni zihi zilo wu ta nga zizwa, zona wu ta zi kanela: wu mu byela lezi zilo zi ta ngata.
xip. 14. 17, 26. & 15. 26. 1 Joh. 2. 20, 27.
- 14 Wu ta nzi dumisa : hakuba lezi zi nga za mina, wu mu byela zona.
- 15 Zilo zonkle a nga nazo Dadani hi za mina: hikwalaho nzi te ngalo, wu teka za mina, wu mu byela zona.
Mat. 11. 27. xip. 3. 35. & 13. 3. & 17. 10.
- 16 Hi katanyana xi tsongwanyani mu nga ta nzi wona kambe; hi xikatanyana xi tsongwanyani kambe, mu ta nzi wona.
xip. 7. 33. & 13. 3, 33. & 14. 19. xipm. 10, 28.
- 17 Hikwalaho banwani ba ba-

- pizani bakwe baku munwani ni munwani, Xini lexi a xi wulawulako ka hina aku, Hi xikatanyana xi tsongwanyani mu nga ta nzi wona kambe; na hi xikatanyana xi tsongwanyani kambe, mu ta nzi wona: kambe, Hakuba nziya ka Dadani?
- 18 Hikwalaho baku ngalo, Xi yini lexi a xi wulawulako aku, Hi xikatanyana? A hi zi tibi lezi a zi wulawulako.
- 19 Jesu i lo pima lezaku ba laba ku mu wutisa, aku ngalo kabye, Mu wutisana hilezi ke, nzi nga zi wulawula nzi ku, Hi xikatanyana xi tsongwanyani, mu nga ta nzi wona, hi xikatanyana xo tsongwanyani kambe, mu ta nzi wona?
- 20 Hizinene, hizinene, nzi ku ka nwina, mu ta rila mu maha hlomulo, kanilezi a tiko gi ta nengela: mu ta xaniseka, kanilezi kuxaniseka ka nwina ku ta hunzuluswa kutsakeni.
- 21 A wasati loku a ha lunwa wa xaniseka, hakuba xi cikele xikati xakwe: kanilezi laha na belekile xinwanana, a nga ha ku alakanyi kambe ku bayisa, hi kunengela hakuba munhu tralilwe tikweni.
- 22 Hikwalaho nwina makunu mu na ni kuxaniseka: kanilezi nzi ta mu wona kambe, ni mbilu ya nwina yi ta tsaka, ni kutsaka ka nwi-
- na i haba loyi a ta nga ku teka ka nwina.
xipm. 6. Luka 24. 41, 52. xip. 14. 1, 27. & 20. 20. Mit. 2. 46. & 13. 52. 1 Pet. 1. 8.
- 23 Hi lego siku a mu nga nzi wutisa cumo. Hizinene, hizinene, nzi ku ka nwina, Loku mu kombela xilo ka Dadani hi bito ga mina, i ta mu nyika xona.
Mat. 7. 7. xip. 14. 13. & 15. 16.
- 24 Ku kala lezi a mu seku kombela xilo hi bito ga mina: kombelani, mu ta amukela, kasi kunengela ka nwina ku fela ku tatiseka.
xip. 15. 11.
- 25 Lezi zilo nzi zi kanele ka nwina hi mifananiso: xikati xa hata, laho nzi ta nga kala nzi nga wulawuli ka nwina kambe hi mifananiso, kanilezi nzi ta mu byela kwatsi hi Dadani.
- 26 Hi lego siku mu ta kombela hi bito ga mina: a nzi wulawuli ka nwina nzi ku, nzi ta mu kongelela ka Dadani;
xipm. 23.
- 27 Hakuba Dadani yena nwyni wa mu ranza, hakuba mu nzi ranzile, mu kolilwe lezaku nzi tile hi ka Dadani.
xip. 3. 13. & 14. 21, 23. & 17. 8. xipm. 30.
- 28 Nzi humele hi ka Dadani, nzi tile misabeni: kambe, Iza siya misaba, nziya ka Dadani.
xip. 13. 3.
- 29 Bapizani bakwe baku, Languta, makunu wa wulawula ziku dlu, a wa ha wulawuli hi mifananiso.

30 Makunu ha zi tiba hiku wena wa zi tiba zilo zonkle, a ku labi lezaku munhu aku wutisa: hi ka lexi ha kolwa ku ngalo wena u humele hi ka Nungungulu.

xip. 17. 8. & 21. 17. xipm. 27.

31 Jesu i lo ba hlamula aku, Ma kolwa makunu ke?

32 Langutani, xikati xa hata, ina, xi cikele, laho mu ta nga hangalaka, loyi munhu ni loyi aya kaya ka yena, mu ta nzi siya nzoce: hambu zona a nzi nzoce, hakuba Dadani i na mina.

Mat. 26. 31. Marku 14. 27. xip. 8. 29. & 14. 10, 11. & 20. 10.

33 Lezi zilo nzi zi wulawulile ka nwina, lezaku ka mina mu fela ku kuma kurula. Tikweni mu ni kukarateka: kanilezi tiyisani; nzi hlulile tiko.

xip. 14. 1, 27. & 15. 19, 20, 21. Roma 5. 1. & 8. 37. Efe. 2. 14. Kol. 1. 20. 2 Tim. 3. 12. 1 Joh. 4. 4. & 5. 4.

XIPIMO 17.

1 Lezi zilo Jesu i lo zi kanela; na klakusa mahlo yakwe le tilweni, aku ngalo, Dadani, xikati xi cikele; dumisa Nwana wa wena, kasi a Nwana a fela a ku ku dumisa:

xip. 12. 23. & 13. 32.

2 Kota lezi u mu nyikileko ntamo hehla ka nyama yonkle, lezaku kani hi wihl u mu nyikileko, ka bona a fela ku ba nyika kuhanya ka kupinzuka.

Mat. 11. 27. & 28. 18. xip. 3. 35. & 5. 27. & 6. 37. 1 Kor. 15. 25, 27. Fil. 2. 10. Heb. 2. 8. xipm. 6, 9, 24.

3 Loku li kuhanya ka kupinzuka, lezaku ba nga mu tiba wena Nungungulu we ce wa zinene, ni Jesu Kristu loyi u mu rumileko.

1 Kor. 8. 4. 1 Tesa. 1. 9. xip. 3. 34. & 5. 36, 37. & 6. 29, 57. & 7. 29. & 10. 36. & 11. 42.

4 Nzi ku dumisile misabeni, na mbetile tiro lowu u nga nzi nyika wona ku wu mah.

xip. 4. 34. & 5. 36. & 9. 3. & 13. 21. & 14. 13, 31. & 15. 10.

5 Makunu, O Dadani, nzi dumise wena wece wutsumbu hi kudumisa loku nzi nga hi nako ka wena na gi nga hi kona tiko.

xip. 1. 1, 2. & 10. 30. & 14. 9. Fil. 2. 6. Kol. 1. 15, 17. Heb. 1. 3, 10.

6 Nzi wonkelisile bito ga wena ka banhu laba u nga nzi nyika tikweni: ba wa hi ba wena, u ba nyikile ka mina; ba yi hlaysile mhaka ya wena.

xip. 6. 37, 39. & 10. 29. & 15. 19. xipm. 2, 9, 11.

7 Makunu ba zi tiba ku ngalo zilo zonkle u nzi nyikileko zita hi leyo ka wena:

8 Hakuba timhaka leti u nga nzi nyika nzi ti nyikile ka bona; ba ti amukele, ba zi tiba hizinene ku ngalo nzi tile hi leyo ka wena, ba kolwa lezaku u nzi rumile.

xip. 8. 28. & 12. 49. & 14. 10. & 16. 27. 30. xipm. 25.

9 Nza ba kongelela: a nzi kongeleli tiko, kanilezi nzi kongelela laba u nzi nyikileko; hilezi ba nga ba wena:

1 Joh. 5. 19.

10 Ni zilo zonkle zi nga za mina hi za wena, ni za wena

hi za mina: nza dumiswa hi zona.

xip. 16. 15.

11 Mina a nza ha hi tikweni kambe, bona ba ha hi tikweni, nzita ka wena. Dadani wo basa, ba hlayise hi bito ga wena laba u nzi nyikileko, kasi ba fela ku tsama munwe, kwatsi hi hina hi nga munwe.

xip. 10. 30. & 13. 1. & 16. 28. 1 Pet. 1. 5. Jude 1. xipm. 21. &c.

12 Na ha hi nabo, nzi lo ba hlayisa hi bito ga wena laba u nzi nyikileko: nzi lo ba hlayisa, a ku na munwe wa bona a lahlekileko, saseka nwana wa ku lahlwa; kasi ku fela ku tatiseka kutsala.

xip. 6. 39. 70. & 10. 28. & 13. 18. & 18. 9. Heb. 2. 13. 1 Joh. 2. 19. Mit. 1. 20.

13 Kanilezi nzata ka wena; ni lezi zilo nza zi kanela tikweni, kasi ku nengela ka mina ku fela ku tatiseka ka bona.

14 Nzi ba nyikile mhaka ya wena; a tiko gi lo ba benga, hakuba a hi ba tiko, kota mina nzi nga hi ko wa tiko.

xipm. 8. 16. xip. 8. 23. & 15. 18. 19. 1 Joh. 3. 13.

15 A nzi kombeli ku ngalo u ba susa tikweni, kanilezi kasi u fela ku ba hlayisa ka loyi wo biha.

Mat. 6. 13. Gal. 1. 4. 2 Tesa. 3. 3. 1 Joh. 5. 18.

16 A hi ba tiko, kota mina nzi nga hi ko wa tiko.

xipm. 14.

17 Ba basise zineneni: a mhaka ya wena hi zinene.

xip. 8. 40. & 15. 3. Mit. 15. 9. Efe. 5. 26. 1 Pet. 1. 22.

18 Kota lezi u nga nzi ruma ti-

kweni, lezo nza lo ba ruma tikweni.

xip. 20. 21.

19 Hi kota ya bona nza basisa wutsumbu ga mina, kasi bona wutsumbu ba fela ku basiswa kambe zineneni.

1 Kor. 1. 2, 30. 1 Tesa. 4. 7. Heb. 10. 10.

20 A nzi kongeleli laba boce, kanilezi kambe laba ba kolwako ka mina hi kota ya mhaka yabye;

21 Hakuba bonkle ba fela ku tsama munwe; kwatsi hi wena, Dadani, u nga nzeni ka mina, na mina nzeni ka wena, kasi na bona ba fela ku tsama nzeni ka hina: a tiko gi fela ku kolwa ku ngalo u nzi rumila.

xip. 10. 16. 38. & 14. 11. xipm. 11, 22, 23. Roma 12. 5. Gal. 3. 28.

22 Ni wukosi legi u nga nzi nyika nzi gi nyikile ka bona; ba fela ku tsama munwe, kota hina hi nga munwe;

xip. 14. 20. 1 Joh. 1. 8. & 3. 24.

23 Mina nzi kona nzeni ka bona, na wena u nzeni ka mina, kasi ba fela ku mbelela kunwe; kasi a tiko gi fela ku zi tiba ku ngalo u nzi rumile, ni ku u ba ranzile, kota lezi u nga nzi ranza.

Kol. 3. 14.

24 Dadani, laba u nzi nyikileko, nza ranza lezaku, laha nzi nga kona, na bona kambe ba fela ku tsama kona na mina; kasi ba fela ku wona wukosi ga mina, u nzi nyikileko: hakuba u lo

nzi ranza na yi nga se ku mahiwa misaba.

xip. 12. 26. & 14. 3. 1 Tesa. 4. 17.
xipm. 5.

25 Dadani wa kululama, a tiko a gi ku tibangi wena, kani-
lezi mina nzi lo ku tiba; ni
laba ba lo zi tiba ku ngalo u
nzi rumile;

xip. 7. 29. & 8. 55. & 10. 15. & 15. 21. &
16. 3. 27. xipm. 8.

26 Nzi ba tibisile bito ga wena,
nzi ta gi tibekisa; kasi ku-
ranza loku u nga nzi ranza
ha kona ku fela ku tsama
nzeni ka bona, na mina nze-
ni ka bona.

xip. 15. 9, 15. xipm. 6.

XIPIMO 18.

1 Laha Jesu na kanele leti
timhaka, i lo famba ni bapi-
zani ba yena le klatuko wa
xicongwana Kidroni, laho
gi nga hi kona simu, i lo
engena kona, wutsumbu ga-
kwe ni bapizani ba yena.

Mat. 26. 36. Marku 14. 32. Luka 22. 39.

2 Makunu Judasi kambe, loyi
a nga mu nyikela, i wa gi
tiba lego wutsamo: hakuba
Jesu i wa lo tolobela kuya
kona ni bapizani ba yena.

Luka 21. 37. & 22. 39.

3 Zonake Judasi, na amukele
a klawe wa bakasadoro, ni
zigela ka bapristi ba hombe
ni ba Farisi, ba ta laho ni
tikandiya ni zihlahle na ba
hlomile.

Mat. 26. 47. Marku 14. 43. Luka 22.
47. Mit. 1. 16.

4 Hikwalaho na Jesu, na zi
tiba zilo zon/le zi ta ngata
hehla ka yena, i lo huma, a
ku ka bona, Mu laba mani?

5 Ba lo mu hlamula baku,
Jesu wa Nazareta. Jesu aku
ka bona, Nzi mina yena. Ni
Judasi kambe, loyi a nga
mu nyikela, i wa yimile na-
bo.

6 Hikwalaho laha na wula-
wulile ka bona ku ngalo,
Nzi mina yena, ba lo hlehla
hi le nzako, ba su gangatsa-
la lahasi misabeni.

7 Hikwalaho i lo ba wutisa
kambe aku, Mu laba mani?
Baku ngalo, Jesu wa Naza-
reta.

8 Jesu i lo hlamula aku, Nzi
mu byelile nzi ku nzi mina
yena: hikwalaho loku mu
laba mina, ba tsikeni laba
ba ti fambela ndleleni ya-
bye:

9 Kasi ku fela ku tatiseka
mhaka leyi a nga yi wula-
wula, Labo u nzi nyikileko
a nzi lahlangi ni mu/ewe.

xip. 17. 12.

10 Hikwalaho Simoni Petro i
wa hi ni supado, a yi hlomu-
la i loba xitiri xa mupristi
wa hombe, a tsema ndlebe
ya xona ya xinene. Maku-
nu a bito ga xitiri hi wa Ma-
lkusi.

Mat. 26. 51. Marku 14. 47. Luka 22.
49, 50.

11 Jesu hikwalaho a ku ngalo
ka Petro, Beka supado ko-
celweni wa yona: a kopo le-
yi a nzi nyikileko Dadani,
nzi nga yinwi ke?

Mat. 20. 22. & 26. 39, 42.

12 Zalezo a bandla ni nduna
ya hombe, ni manganakana

- ya ba Juda, ba mu koma Jesu ba mu boha,
- 13 Ba mu yisa ka Ananiasi kusangula; hakuba i wa hi mukonwana wa Kaiafasi a nga hi mu pristi wa hombe lego lembe.
Mat. 26. 57. Luka 3. 2.
- 14 Makunu Kaiafasi i wa hi yena loyi a nga laya ba Juda hi ku ngalo, ku fanele lezaku munhu munwe a fele banhu.
xipm. 24. xip. 11. 50.
- 15 Simoni Petro i lo lanzela Jesu, a maha lezo munwani mupizani. Loye mu pizani i wa tibiwiwa ka mupristi wa hombe, a engena na Jesu hubyeni ya mu pristi wa hombe;
Mat. 26. 58. Marku 14. 54. Luka 22. 54.
- 16 Kanilezi Petro i wa yimile la nyangweni hi lehandle. Makunu munwani mupizani i wa kari a tibiwiwa hi mupristi wa hombe, a huma a wulawula ni loyi a rinzelako nyangwa, a engenisa Petro.
Mat. 26. 69. Marku 14. 66. Luka 22. 54.
- 17 Hikwalaho a nhwana loyi a rinzelako laha nyangweni a ku ka Petro, Na wena u mupizani wa loyi munhu ke? Aku, a nzi yena.
- 18 Makunu zitiri ni manganakana ba wa yimile kwalaho, na ba nzibele nzilo wa makala; hakuba ku wa hi xirami; ni Petro kambe i wa hi nabo na a yimile a ti orisa.
- 19 A mupristi wa hombe hi kwalaho, i lo wutisa Jesu hi bapizani bakwe, ni ku gonzisa ka yena.
- 20 Jesu i lo mu hlamula aku, Nzi wulawulile ku baseni tikweni; nzi wa gonzisa masinagogeni, ni lomu tempeleni, laha ba tsombanako kona ba Juda bonkle; a nzi wulawulangi cumo kufihlalani.
Mat. 26. 55. Luka 4. 15. xip. 7. 14, 26, 28. & 8. 2.
- 21 Hi yini u wutisako mina? wutisa laba ba nzi zwileko, lezi nzi kanela ka bona: languta, laba ba zi tiba a zilo nzi nga kanela.
- 22 Laha na wulawulile lexi, munwe wa manganakana a nga yimile a pakata Jesu hi canja gakwe, aku, Wena u hlamula mupristi wa hombe kota lezo ke?
Mit. 23. 2.
- 23 Jesu i lo mu hlamula aku, Loku nzi wulawulile kubiha, maha kustumunyu wa loko kubiha: kanilezi loku nzi wulawulile kwatsi, hi yini u nzi pakatako?
- 24 Hikwalaho Anasi a mu rumela na bohilwe ka Kaiafasi mupristi wa hombe.
Mat. 26. 57.
- 25 Makunu Simoni Petro i wa yimile na ti orisa. Hikwalaho baku ngalo kakwe, Na wena u munwe wa bapizani ba yena ke? I wa kaneta, aku ngalo, A nzi yena.
Mat. 26. 69, 71. Marku 14. 69. Luka 22. 58.

- 26 Munwani wa zitiri za mu-
pristi wa hombe, na ga loyi
Petro a nga tsema ndlebe
yakwe, aku, Nzi wa nga ku
wonangi naye le sinwini
ke?
- 27 Petro hikwalaho i lo kaneta
kambe: lokuloku a nkuku
wu yimba.
Mat. 26. 74. Marku 14. 72. Luka 22.
60. xip. 13. 38.
- 28 Hikwalaho ba koka Jesu
le ka Kaiafasi baya preto-
ria: yi wa hi mixo ya ho-
mbe; bona wutsumbu a ba
engenangi pretoria, leza-
ku kasi ba nga bihiswa,
kanilezi ba fela kuga pa-
sika.
Mat. 27. 2, 27. Marku 15. 1. Luka 23.
1. Mit. 3. 13. & 10. 28. & 3. 11.
- 29 Pilatu hikwalaho i lo huma
ka bona, aku, Mu neha a
keco muni hi loyi munhu?
- 30 Ba lo hlamula baku ngalo
kakwe, Loyi munhu loku a
nga hi mumahi wa kuonha,
nga hi nga mu nyikelangi
ka wena.
- 31 Pilatu hikwalaho aku nga-
lo kabye, Mu tekeni nwina
wutsumbu, mu mu lamula
kota nayo wa nwina. Ba
Juda baku ngalo ka yena, A
ku vumelwani hina ku da-
ya munhu:
- 32 Kasi mhaka ya Jesu yi fela
ku tatiseka, a nga yi wula-
wula, na wonisa kufa a ta
ngafa ha kona.
Mat. 20. 19. xip. 12. 32, 33.
- 33 Pilatu hikwalaho i lo enge-
- na kambe pretoria, i lo bita-
na Jesu, aku ngalo ka yena,
Hi wena Hosi ya ba Juda
ke?
- Mat. 27. 11.
- 34 Jesu i lo hlamula aku, U
wulawula lexi wena wutsu-
mbu, kutani u lo byelwa hi
banwani hi kota ya mina?
- 35 Pilatu i lo hlamula aku, Nzi
mu Juda mina ke? Lixaka
la wena ni bapristi ba ho-
mbe ba ku nyikela ka mi-
na: xini u xi mabileko
ke?
- 36 Jesu i lo hlamula aku, Mu-
fumo wa mina a hi wa legi
tiko: loku mufumo wa mi-
na wu wa hi wa tiko, zo-
nake malanza ya mina
nga malwa, lezaku kasi
nzi nga nyikelwi ka ba
Juda: kanilezi mufumo
wa mina a wu suki hi
laha.
1 Tim. 6. 13. Luka 12. 14. xip. 6. 15. &
8. 15.
- 37 Pilatu hikwalaho aku ngalo
ka yena, U Hosi ke? Jesu
i lo hlamula aku, Wa wula-
wula wena u ku nzi hosi.
Ka loku kugumelwa nzi tra-
lelwe lezi, hi kwa loku ku-
gumelwa nzi tile tikweni,
kasi nzi maha kustumunyu
wa zinene. Bonkle laba ba
nga zinene ba gizwa gezu
ga mina.
xip. 8. 47. 1 Joh. 3. 19. & 4. 6.
- 38 Pilatu aku ka yena, Hi yini
zinene?
- Na wulawulile lexi, i lo
huma kambe aya ka ba Ju-

da, aku ka bona, A nzi ku-
mi nanzu ka yena.

Mat. 27. 24. Luka 23. 4. xip. 19. 4, 6.

39 Kanilezi mu ni kuwuu, wa
ku ngalo nzi ta mu *klaklela*
muzwe hi pasika: hikwa-
laho mu ranza lazaku nzi
mu *klaklela* Hosi ya ba Ju-
da ke?

Mat. 27. 15. Marku 15. 6. Luka 23. 17.

40 Hikwalaho ba lo bitana ka-
mbe, baku, A hihi loyi
munhu, kanilezi Barabasi.
Makunu Barabasi i wa hi
mupangi.

Mit. 3. 14. Luka 23. 19.

XIPIMO 19.

1 Zonake Pilatu a mu teka
Jesu, i lo muba.

Mat. 20. 19. & 27. 26. Marku 15. 15. Lu-
ka 18. 33.

2 Ni ba kasadoro ba luka xi-
dlodlo xa mizwa, ba xi rwe-
xa hlokweni yakwe, ba lo
mu ambexa nguwo ya xi-
wunguwungu; bata ka ye-
na,

3 Baku ngalo, Xewe, Hosi ya
ba Juda! ba mu pataka hi
mandla yabye.

4 Pilatu i lo huma kambe,
aku ka bona, Mangabye, nzi
mu humesile ka *nwina*, ka-
si mu fela ku zi tiba ku nga-
lo a nzi kumangi nanzu ka
yena.

xip. 18. 98. xipm. 6.

5 Jesu hikwalaho i lo huma,
na ambele *xdlodlo* xa mi-
zwa ni nguwo ya xiwungu-
wungu. Pilatu aku *kabye*,
Langutani, loyi munhu!

6 Hikwalaho laha bapristi ba
hombe ni manganakana, na

ba mu wonile, ba bitana,
baku, Mu belele, mu belele.
Pilatu a ku *kabye*, Mu te-
keni *nwina* wutsumbu, mu
mu belele: hilezi a nzi ku-
mi nanzu ka yena.

Mit. 3. 13.

7 Ba Juda ba lo mu hlamula,
Hina ni nayo, hi kota ya lo-
wo nayo i yimelwe hi kufa,
hakuba i ti maha *Nwana*
wa Nungungulu.

Mat. 26. 65. xip. 5. 18. & 10. 33.

8 Pilatu hikwalaho na zwile
leyi mhaka, i lo caba ngu-
vu;

9 I lo engena kambe pretoria,
aku ka Jesu, Uta hi kwihi?
Kanilezi Jesu a nga mu hla-
mulangi.

Mat. 27. 12, 14.

10 Pilatu hikwalaho aku ka
yena, A ku wulawuli ka
mina ke? a ku zi tibi ku
ngalo nzi na ni ntamo ku
ku *klakla*, nzi na ni ntamo
ku kubelele ke?

11 Jesu i lo mu hlamula aku,
A ku na ntamo hehla ka
mina, saseka loku ku nyiki-
lwe ka wena hi le hehla: hi-
kwalaho loyi a nzi nyikele-
ko ka wena i na ni kuonha
ka hombe.

Luka 22. 53. xip. 7. 30.

12 Hi ka lexi Pilatu a laba ku
mu *klakla*: kanilezi ba Juda
ba bitana, baku, Loku u
klakla loyi munhu, a ku xa-
ka ga Kesari: ywaloyi a ti
mahako hosi a kanela Ke-
sari.

Luka 23. 2. Mit. 17. 7.

13 Pilatu hikwalaho laha na

- zwile leti timhaka, i lo humesa Jesu lahandle, i lo tsama xitsanweni xa kulamula wutsanweni gi bitwako gi Gandlilwe hi maribye, kanilezi hi xi Heberu, Gabata.
- 14 Makunu ku wa hi Kulongi-sela pasika: xi wa hi xikati xa wunklanu ni xinwe. Aku ka ba Juda, Mangabye, Hosi ya nwina!
Mat. 27. 62.
- 15 Bona hikwalaho ba lo bitana baku, Mu suse, mu suse, mu belele. Pilatu aku ka bona, Nzi belela Hosi ya nwina ke? Bapristi ba hombe ba lo hlamula baku, A hi na hosi hambu Kesari hasi.
- 16 Zonake hikwalaho a mu nyikela kabye akuba a belelwa.
Mat. 27. 26, 31. Marku 15. 15. Luka 23. 24.
- 17 Hikwalaho ba mu teka Jesu: i lo huma, a ti rwalela xihambano yena wutsumbu, ata wutsanweni gi bitanwako ku ngalo Wutsamo ga hloko, hi xi Heberu ku ngalo Golgota:
Mat. 27. 31, 33. Marku 15. 21, 22. Luka 23. 26, 33. Heb. 13. 12.
- 18 Laha ba nga mu belele kona, ba wa belelwe naye banwani bambiri, seno ni seyi munwe, Jesu hi laha xikari.
- 19 Pilatu a tsala papilo kambe, a gi beka laha xihambanweni. A ku wa tsalilwe ku ngalo, JESU WA NAZARETA, HOSI YA BA JUDA.
Mat. 27. 37. Marku 15. 26. Luka 23. 33.
- 20 Hikwalaho legi a papilo gi gonziwa hi banyingi ba ba Juda: hakuba wutsamo legi a nga belelwe Jesu gi hi kusahani ni muti: gi wa tsalilwe hi xa Heberu, ni Latini, ni Greki.
- 21 Hikwalaho bapristi ba hombe ba ba Juda baku ngalo ka Pilatu, U nga tsali u ku, I Hosi ya ba Juda; kanilezi, akuba, i te ngalo, Nzi Hosi ya ba Juda.
- 22 Pilatu i lo hlamula aku, Lezi nzi zi tsalileko nzi tsalile.
- 23 Hikwalaho a bakasadoro, laha na mu belele Jesu, ba teka tinguwo takwe, ba maha mune wa zipanze, kasadoro munwe ni munwani i wa hi ni xipanze; ni baji kambe: makunu a baji gi wa nga hi na nzungo, gi wa lukilwe ku suka hi le hehla kala ku gumesa.
Mat. 27. 35. Marku 15. 24. Luka 23. 34.
- 24 Hikwalaho baku ngalo, munwe ka munwani, Hi nga gi hanzuli, kanilezi a hi mahe ni tihlolo, aku gi ta maha ga mani: kasi ku fela ku tatiseka kutsala, wu ku,
Ba abelana tinguwo ta mina xakari kabywe, ni baji ga mina ba maha a kuvumba.
Hikwalaho lezi zilo bakasadoro ba lo zi maha.
- 25 Kanilezi ku wa yimile ku suhani ni xihambano xa Jesu nyine wakwe, ni maka-

- bye wa nyine wakwe, Maria sati wa Klopasi, ni Maria Magdaleni.
Mat. 27. 55. Marku 15 40. Luka 23. 49. & 24. 18.
- 26 Jesu hikwalaho laha na wona nyine wakwe, ni mupizani, loyi a mu ranzako, na yimile, aku ka nyine wakwe, Wasati, languta nwana wa wena !
xip. 2. 4. & 13. 23. & 20. 2. & 21. 7, 20, 24.
- 27 Zonake aku ka mupizani, Languta, nyine wa wena ! kusukela lexo xikati mupizani i lo mu yisa kaya kakwe.
xip. 1. 11. & 16. 33.
- 28 A nzako lexi Jesu, i wa zi tiba aku zilo zon/le zi mbelile, kasi ku fela kutatiseka kutsala, aku, Nzi na ni tora.
- 29 Laho ku wa bekilwe xibya na xi tele hi viniga : hi lezo ba lo beka kubi na gi tele hi viniga le nehla ka hisopi, ba gi neha nonwini wakwe.
Mat. 27. 48.
- 30 Hikwalaho Jesu na amukele viniga, aku ngalo, Ku mbetekile: a koramisa hloko yakwe, a nyika moya wakwe.
xip. 17. 4.
- 31 Hikwalaho ba Juda, haku ba gi wa siku go Longisela, baku a zirumbi zi nga tsami xihambanweni hi siku ga sabado (hakuba a siku ga sabado lego gi wa hi ga hombe), ba lo wutisa Pilatu akuba milenge yabye yi tso-
- byiwa, kasi ba fela ku susiwa.
Marku 15. 42. xipm. 42.
- 32 Hikwalaho bakasadore ba lota, bata tsoba milenge ya wo sangula, ni ya munwani a nga bebelwe naye:
- 33 Kanilezi na ba cikele ka Jesu, ba wona lezaku i wa sina file, a ba tsobangi milenge yakwe:
- 34 Ahemba munwe wa bakasadoro a mu hlaba a rebe hi klari, lokuloku ku kulungankata ni mati.
1 Joh. 5. 6, 8.
- 35 Loyi a nga wona wa maha wukustumunyu, ni wukustumunyu gakwe gi nene : wa zi tiba aku wa wulawula zinene, kasi na nwina kambe ma kolwa.
- 36 Hakuba lezi zilo zi mahekile, kasi kutsala ka tatiseka, A rambo ga yena gi ta nga tsobyiwa.
- 37 Kambe kunwani kutsala kuku, Ba ta mu languta yena ba mu klabileko.
Kuv. 1. 7.
- 38 A nzako ka lezi zilo Josefa wa Arimatia, i wa hi mupizani wa Jesu, kanilezi kufihlalani hi kucaba ba Juka, aya wutisa ka Pilatu lezaku kasi a teka xirumbi xa Jesu : Pilatu a mu vumela. Hikwalaho yena i lota, a susa xirumbi xa yena.
Mat. 27. 57. Marku 15. 42. Luka 23. 50. xip. 9. 22. & 12. 42.
- 39 Ku lota kambe Nikodemusi, loyi a ngta kakwe ni wu-

siku kusangula, a neha a mure ni alosi zi patsilwe, a mapawundi ya zana hi ku ringaniswa.

xip. 3. 1, 2. & 7. 50.

40 Lezo ba teka xirumbi xa Jesu, ba lo xi petsela nguweni ya mure zinwe ni mipopo, kota lezi ma nga mahanyela ya ba Juda hi ku lahla.

Mit. 5. 6.

41 Makunu wutsanweni legi a nga beelwa kona gi wa hi kona simu; ni le sinwini wa hi kona nkele wusra lowo wo cima ku nga se ku bekiwa munhu.

42 Laho zonake hi kota ya Kulongisela ka ba Juda (haku ba xilahla xi wa hi ku suhani) ba lo mu beka kona Jesu.

xipm. 31.

XIPIMO 20.

1 Makunu hi siku go ranga ga sonto Maria Magdaleni ata ni punzu, na nga hate pu, le nkeleni, a wona ribye na gi susilwe nkeleni.

Mat. 23. 1. Marku 16. 1. Luka 24. 1.

2 Hikwalaho a tsutsuma, ata ka Simoni Petro, ni ka munwani mupizani, loyi a nga ranziwa hi Jesu, aku kabye, Ba yi susile Hosi nkeleni, a hi ku tibi laha ba yi bekileko kona.

xip. 13. 23. & 19. 26. & 21. 7, 20, 24.

3 Petro hikwalaho a huma, ni munwani mupizani, ba loya nkeleni.

Luka 24. 12.

4 Ba tsutsuma hi wumbiri

gabye: munwani mupizani a hunza Petro, a ranga a cikela nkeleni;

5 Na koroma a hlomela lomo nzeni, i lo wona tinguwo ta mure na ti hi kona; kanilezi a nga engenangi lomo nzeni.

xip. 19. 40.

6 Hikwalaho Simoni Petro ata kambe, na mu lanzela, a engena nkeleni; a wona tinguwo ta mure na hi kona,

7 Ni lesu, leyi yi nga hi hlokwani yakwe, na yi nga hi ni nguwo ta mure, kanilezi yi petsilwe yi bekiwe wutsamo ga yona yoce.

xip. 11. 41.

8 Zonake a engena ni munwani mupizani kambe, loyi a nga ranga kuta nkeleni, a wona, a kolwa.

9 Hakuba lezo ba wa nga se ku kutiba kutsala, ka ku ngalo i fanele ku vuka kambe hi ka baffleko.

Mit. 2. 25-31. & 13. 34, 35.

10 Lezo bapizani ba lo famba kaya kabye.

11 Kanilezi Maria i wa yimile lahandle ka nkele na a rila: lezo, na kari a rila, a koroma a hlomela nzeni ka nkele;

Marku 16. 5.

12 I lo wona tingelosi timbiri ti ambele tobasa na ti tsamile, yinwe hi le hlokwani, ni yinwe hi le mikonzweni, laha xirumbi xa Jesu xi nga bekilwe.

- 13 Tona tiku ka yena, Wasati, u rilela yini? A ku ka to-na, Hilezi ba susile a Hosi ya mina, a nzi ku tibi laha ba yi bekileko kona.
- 14 Laha na ha wulawula lezo, a hunzuluka le nzako, i lo wona Jesu na yimile, i wa nga zi tibi ku ngalo hi Jesu.
Mat. 23. 9. Marku 16. 9. Luka 24. 16, 31. xip. 21. 4.
- 15 Jesu aku ka yena, Wasati, hi yini u rilako? u laba mani? Yena, na alakanya ku ngalo hi murimi, aku ka yena, Hosi, loku u mu susile laha, nzi byele laha u mu bekileko, nzi taya mu susa.
- 16 Jesu aku kakwe, Maria. A ti hunzulusa, a ku ka yena hi xi Heberu, Raboni; hi ku ngalo, Mugonzisi.
- 17 Jesu aku ka yena, U nga nzi komi; hakuba a nzi se ku ka nziya kuya ka Dadani: kanilezi famba ka makabye ba mina, uku ka bona, Nza kanziya ka Dadani wa mina ni Dadani wa *nwina*, ni Nungungulu wa mina ni Nungungulu wa *nwina*.
Mat. 23. 10. Roma 8. 29. Heb. 2. 11. xip. 16. 28. Efe. 1. 17.
- 18 Maria Magdaleni ata a byela bapizani, Nzi wonile Hosi; ni ku mu byela ka yona lezi zilo.
Mat. 23. 10. Luka 24. 10.
- 19 Hikwalaho laha gambye-ni, gwalego siku, a siku go ranga ga sonto, tibati ti wa valilwe laha bapizani ba nga hi kona, hi kucaba ba Juda, Jesu i lota i lo yima xikari, aku ka bona, Kurula a ku tsama ka *nwina*.
Marku 16. 14. Luka 24. 36. 1 Kor. 15. 5.
- 20 Na wulile lexi, a ba wonisa mandla yakwe ni rebe gawe. Hikwalaho bapizani ba lo tsaka, na ba wona Hosi.
xip. 16. 22.
- 21 Jesu hikwalaho aku ngalo ka bona kambe, Kurula a ku tsame ka *nwina*: kota Dadani a nzi rumileko, hambu lezo nza mu ruma *nwina*.
Mat. 23. 18. xip. 17. 18, 19. 2 Tim. 2. 2. Heb. 3. 1.
- 22 Laha na a wulawulile lexi, a ba pupuxela, aku ka bona, Amukelani Moya wo Basa:
- 23 Laba zonho zabye mu zi tsetselelako, zi tsetselelwe kabye; ni laba zonho zabye mu zi komako, zi komilwe.
Mat. 16. 19. & 18. 18.
- 24 Kanilezi Tomasi, a tibya-ko Didimusi, munwe wa ba kume ni bambiri, i wa nga hi kona nabo kuteni ka Jesu.
xip. 11. 16.
- 25 Hikwalaho banwani ba bapizani baku ngalo kakwe, Hi yi wonile Hosi. Kanilezi yena aku ngalo kabye, Loku nzi nga wona timbanga ta tikoko mandleni yakwe, nzi engenisa titiho ta mina timbangeni ta tikoko, nzi engenisa canja ga mina

- rebeni gakwe, nzi nga ta kolwa.
- 26 A nzako ka nklanu ni manharu wa masiku bapizani bakwe ba wa hi lomu ndlwini kambe, ni Tomasi i wa hi nabo. Jesu ata, tibatati ti wa valilwe, a yima xikari, i te ngalo, Kurula aku tsame ka nwina.
- 27 Zonake aku ka Tomasi, Ciketa laha titiho ta wena, u wona mandla ya mina; ciketa laha canja ga wena, u gi engenisa rebeni ga mina: u nga mahi loyi a nga kolwiko, kanilezi na u kolwa.
1 Joh. 1. 1.
- 28 Tomasi a hlamula aku ngalo ka yena, Hosi ya mina ni Nungungulu wa mina.
- 29 Jesu aku ka yena, U kolwa hilezi u nzi wonileko: ba katekisilwe laba ba kolwako na ba nga nzi wonangi.
2 Kor. 5. 7. 1 Pet. 1. 8.
- 30 Ni ziwoniso zi nyingi zinwani Jesu a nga zi maha mahlweni ka bapizani, zi nga tsaliwangiko ka legi buku:
xip. 21. 25.
- 31 Kanilezi lezi zi tsalilwe, kasi ma fela ku kolwa lezaku Jesu hi Kristu, Nwana wa Nungungulu; ni lezaku na mu kolwa mu kuma kuhanya hi bitweni ga yena.
Luka 1. 4. xip. 3. 15. 16. & 5. 24. 1 Pet. 1. 8, 9.
- wonekisa kambe ka bapizani la tibeni ga Tiberiasi; a ti wonekisa wutsumbu kotisa lezi.
- 2 Ba wa ni wutsamo ginwe Simoni Petro, ni Tomasi a tibiyako Didimusi, na Nataneli wa le ka Kana wa Galile, ni bana ba Zabedi, ni banwani bambiri ba bapizani bakwe.
xip. 1. 45. Mat. 4. 21.
- 3 Simoni Petro aku ka bona, Nza haya ku kuta zindlwani. Baku kakwe, Na hina kambe hi ta famba na wena. Ba huma, ba engena ngalabeni; hi lego wusiku aba komangi cumo.
- 4 Kanilezi na gi cile, Jesu a yima muhanzeni: bambu lezo bapizani ba wa nga zi tibi ku ngalo hi Jesu.
xip. 20. 14.
- 5 Jesu hikwalaho aku ka bona, Banana, mu na ni xilo xa kuga ke? Ba lo mu hlamula baku, Kokwihi.
Luka 24. 41.
- 6 Aku ngalo ka bona, Hoxani likoka hi le xineneni xa ngalaba, mu ta kuma. Hikwalaho ba lo li hoxa, ba wa nga koti ku li koka hi kota ya kutala ka zidlwani.
Luka 5. 4, 6, 7.
- 7 Hikwalaho loyi mupizani Jesu a nga mu ranza aku ka Petro, Hi Hosi. Lezo laha na Simoni Petro na zwile ku ngalo hi Hosi, a boha baji gakwe (hilezi a

XIPIMO 21.

- 1 A nzako lezi Zilo Jesu a ti

nga hi xibyiri), a ti hoxa ti-beni.

xip. 13. 23. & 20. 2.

8 Kanilezi banwani bapizani ba lota hi ngalaba yi tso-ngwanyani (hilezi ba nga hi kule ni muhanza, lezo xipimo xa mazana mambiri mawoko), na ba koka liko a li teleko hi zidluwani.

9 Lezo na ba humele muhanzeni, ba wona nzilo wa makala laho, ni zidluwani na xi bekilwe hehla ka wona, ni xibaba.

10 Jesu aku ka bona, Nehani zidluwani lezi mu zi komileko lokuloku.

11 Hikwalaho Simoni Petro i loya, aya kokela muhanzeni likoka, na li tele hi zidluwani za hombe, zi hi zana ni nklanu wa makume ni zinharu: a likoka a wa nga hanzukangi, hambu lezi zi nga tele.

12 Jesu aku ka bona, Ngonani mu ta fihlula. Ku wa hi kona ni mupizani a nga tiya ku mu wutisa, Hi wena mani? na ba zi tiba ku ngalo hi Hosi.

Mit. 10. 41.

13 Jesu ata, a teka xibaba, a ba nyika, ni zidluwani kambe.

14 Makunu hi zikati zinharu Jesu na wonekiswa ka bapizani, anzako ka kuvuka hi le ka bafileko.

xip. 20. 19, 26.

15 Lezo ba fihlule, Jesu aku ka Simoni Petro, Simoni,

nwana wa Johani, wa nzi ranza ku hunza laba ke? Aku ka yena, Ina, Hosi; wa zi tiba ku ngalo nza ku ranza. Aku ka yena, Risa tiyivu ta mina.

16 Aku ka yena kambe hi ka wumbiri, Simoni, nwana wa Johani, wa nzi ranza ke? Aku ka yena, Ina, Hosi; wa zi tiba ku ngalo nza ku ranza. Aku ka yena, Risa tiyivu ta mina.

Mit. 20. 28. Heb. 13. 20. 1 Pet. 2. 25. & 5. 2, 4.

17 Aku ka yena hi ka wunharu, Simoni, nwana wa Johani, wa nzi ranza ke? Petro a xaniseka helezi a nga wulawula ka yena kunharu, Wa nzi ranza ke? Aku ngalo ka yena, Hosi, wa zi tiba zilo zonkle; wa zi tiba ku ngalo nza ku ranza. Jesu aku ka yena, Risa tiyivu ta mina.

xip. 2. 24, 25. & 16. 30.

18 Hizinene, hizinene, nzi ku ka wena, Na wa hi mura, u wa ti boha wutsumbu, wa ya laha u nga ku laba: kanilezi laba u ta nga maha wakale, u ta tsambuluta mandla ya wena, ni munwani i ta ku boha, a ku yisa laha u nga ku labiko.

xip. 13. 36. Mit. 12. 3, 4.

19 Makunu i lo wulawula lexi, na wonisa kufa loku a ta nga dumisa ha kona Nungungulu. Na wulawulile lexi, aku ka yena, Nzi lanzele.

2 Pet. 1. 14.

- 20 Petro, na hunzuluka, a wona mupizani loyi a nga mu ranza Jesu na lanzela; loyi a nga kegele xifubeni xa yena laha kugeni, a ngaku, Hosi, himani a ku nyikela-ko?
xip. 13. 23, 25. & 20. 2.
- 21 Hikwalaho Petro na mu wona aku ka Jesu, Hosi, xana loyi i ta maha yini?
- 22 Jesu aku ka yena, Loku nzi zi ranza a tsame kala nzita, xi yini lexo ka wena? nzi lanzela wena.
Mat. 16. 27, 28. & 25. 31. 1 Kor. 4. 5. & 11. 26. Kuv. 2. 25. & 3. 11. & 22. 7, 20.
- 23 Loku kuwulawula ku huma xikari ka bamakabye, lezaku loye mupizani a nga tafa! lezo Jesu i wa nga wulangi ka yena, aku a nga tafa; kanilezi, Loku nzi ku ngalo a tsame kala nzita, xi yini lexo ka wena?
- 24 Loyi hi yena mupizani a mahako wukustumunyu wa lezi zilo, a nga tsala lezi zilo: ha zi tiba wukustumunyu ga yena gi nene.
xip. 19. 35. 3 Joh. 12.
- 25 Kambe zi kona zilo zi nyingi Jesu a nga zi maha, lezaku loku zi nga tsaliwa zonkolelele, nza alakanya lezaku a tiko wutsumbu a gi na ku enela a mabuku laya ma nga ta nga ma tsalilwe.
xip. 20. 80.

A MITIRO YA BAPOSTOLI.

XIPIMO 1.

- 1 A buku go sangula nzi gi tsalile, O Teofilu, hi lezo zonkole Jesu a nga rangula ku zi maha ni ku zi gonzisa,
Luka 2. 8.
- 2 Ku kala lego siku a nga amukelwa le hehla, a nza ka kunyika ka kulaya hi Moya wa ku Basa ka bapostoli laba a ba hlawulileko:
Marku 16. 15, 19. Luka 9. 51. & 24. 51. xipm. 9. 1 Tim. 3. 16. Mat. 28. 19. Joh. 20. 21. xip. 10. 41, 42.
- 3 Ka bona i lo ti wonisa na a hanya a nzako ka kuxani-
seka ka yena hi ziwoniso zo tala, na a woneka ka bona a xipimo xa mune wa makume ya masiku, na a wulawula zilo za mufumo wa Nungungulu:
Marku 16. 14. Luka 24. 36. Joh. 20. 19, 26. & 21. 1, 14. 1 Kor. 15. 5.
- 4 Laha a nga wa tsombene nabo katiginwe, i lo ba laya ku kala ba nga suki Jerusalema, kanilezi a ku rinzela a tsumbisó wa Dadani, lowu, i loku, a nga ku mu wu zwile ha mina:
Luka 24. 43, 49. Joh. 14. 16, 26, 27. & 15. 26. & 16. 7. xip. 2. 33.

- 5 Hakuba Johani ha kunene i lo bapatiza hi mati; kani-
lezi *nwina* mu ta bapatizwa
hi Moya wa ku Basa a hi
masiku yo tala cima ka lezi.
Mat. 3. 11. xip. 2. 4. & 11. 15, 16. &
19. 4.
- 6 Hikwalaho bona, laha ba
nga wa tsombene katigi-
nwe, ba lo mu wutisa, ba-
ku, Hosi, u ta wuyisela hi
lexi xikati a mufumo wa
Israeli ke?
Mat. 24. 3.
- 7 Yena a ku ngalo kabye, A
hi ka *nwina* ku tiba zikati
ni tinguba, lezi Dadani a ti
yimiseleko le ntanweni wa
yena.
Mat. 24. 36. Marku 13. 32. 1 Tesa. 5. 1.
- 8 Kanilezi *nwina* mu ta amu-
kela a ntamo, laha na Mo-
ya wa ku Basa wu tile he-
hla ka *nwina*: *nwina* mu
ta maha bakustumunyu ba
mina le Jerusalema ni le
Judia gonkle ni le Samaria,
ni kwaleyo magumelweni
ya misaba.
xip. 2. 1, 4, 32. Luka 24. 48, 49. Joh.
15. 27. xipm. 22.
- 9 Ni laha a nga wa kanele le-
zi zilo, kota ba nga wa cu-
wuka, i lo kamukelwa le
hehla; ni refu gi lo mu
amukela mahlweni yabye.
Luka 24. 51. Joh. 6. 62. xipm. 2.
- 10 Kota lezi ba nga ha cwu-
kisisa le tilweni kota a nga
wa famba, languta, a mado-
ta mambiri ma lo yima laho
na ma ambele a tinguwo to
basa;
Mat. 28. 3. Marku 16. 5. Luka 24. 4.
Joh. 20. 12. xip. 10. 3, 30.
- 11 Ba ku ngalo, *Nwina* madota
ya le Galile, hi yini mu yi-
mileko na mu cuwuka le
tilweni ke? loyi Jesu, loyi a
mu amukeleko hi le ka *nwi*-
na le hehla le tilweni i zi
ngaho i ta tisa zalezo kota
mu mu wonileko na aya
tilweni.
xip. 2. 7. & 13. 31. Mat. 24. 30. Ma-
rku 13. 26. Luka 21. 27. Joh. 14. 3.
1 Tesa. 1. 10. & 4. 16. 2 Tesa. 1. 10.
Kuv. 1. 7.
- 12 Zonake ba lo wuya bona
Jerusalema hi le xitsunge-
ni xi tityako ma Olivia,
lexi xi nga kusahani ni Je-
rusalema, i pfuka wa ku fa-
mba hi sabado.
Luka 24. 52.
- 13 Ni laha bona ba nga wa
engenile, ba loya ndlwini
ya le hehla, laho ba nga wa
tsama kona; *zinwe* na ba
Petro na Johani na Jamesi
na Andreu, Filipu ni Tomasi,
Bartolome na Mateu, na Ja-
mesi a *nwana* wa Alfeu, na
Simoni mu Zealoti, na Ju-
dasi a *nwana* wa Jamesi.
Luka 6. 15. xip. 9. 37, 39. & 20. 8. Mat.
10. 2, 3, 4. Jude 1.
- 14 Laba bonkle hi mbilu yinwe
ba lo simamisa kukombele-
ni, *zinwe* ni ba basati, ni
Maria nyine wa Jesu, ni ba-
makabye bakwe.
xip. 2. 1, 46. Luka 23. 49, 55. & 24. 10.
Mat. 13. 55.
- 15 Hi lawo masiku Petro i lo
yima xikari ka bamakabye,
a ku ngalo (ni laho ku wa
hi kona a xidlema xa banhu
xi nga tsombene katiginwe,

- ba nga wa hi zana ni maku-me mambiri),
Kuv. 3. 4.
- 16 Bamakabye, zi wa labekile lezaku a mitsalo wu tatiseka, lowa a Moya wo Basa wu nga kanela hi mahlweni hi nomu wa Davida ha Judasi, loyi a nga rangela bona laba ba nga teka Jesu.
Joh. 13. 18. & 18. 3. Luka 22. 47.
- 17 Hakuba yena i wa hlayelwe ka hina, i lo amukela a xi-yabelo xakwe xa kukozele loku.
Mat. 10. 4. Luka 6. 16. xipm. 25. xip. 12. 25. & 20. 24. & 21. 19.
- 18 (Makunu loyi munhu i lo xaba a simu hi cacazelo wa kubiha kakwe; na awa hi hloko, a pulakanyeka hi laha xikari, ni marumbu yakwe yonkle ma lo halaka.
Mat. 27. 5, 7, 8. & 26. 15. 2 Pet. 2. 15.)
- 19 Zi lo tibyiwa hi bonkle laba ba akileko le Jerusalema; kota lezi hi lirimi labye legi simu gi tibyiwa Akeldama, loko ku hi ku ngalo, I simu ya nkata.)
- 20 Hakuba ku tsalilwe bukwi-ni ga Tisimu,
Yindlu yakwe a yi mahe a xiwunza, nga ni munhu a nga aki ka yona:
ni,
Wutsamo gakwe a gi te-kiwe hi munwani.
- 21 Hi kwalaho ka laba banhu laba ba nga wa hlengele na hina xonkle xikati laha a Hosi Jesu a nga wa engena a huma xikari ka hina,
- 22 Kusangula hi kubapatiza ka Johani, ku kala lego siku a
- nga amukelwa le hehla a suka ka hina, ka laba nga a munwe a maha kustumu-nyu zinwe na hina wa kuvu-ka kakwe.
Marku 1. 1. xipm. 8, 9, Joh. 15. 27. xip. 4. 33.
- 23 Bona ba lo yimisa bambiri, Josefa a bitiwako Basaba, loyi a nga culiwa a ku hi Justusi, na Matia.
xip. 15. 23.
- 24 Na bona ba lo kombela, ba ku ngalo, Wena, Hosi, loyi u tibako a timbilu ta banhu bonkle, komba wa laba loyi wena u mu hlawulileko,
xip. 15. 8. Kuv. 2. 23.
- 25 A ku teka wutsamo ga kukozele loku ni wupostoli, legi Judasi a pfukileko ka gona, a fela kuya wutsa-nweni gakwe.
xipm. 17.
- 26 Bona ba lo ba vumbisa; ku lo vumbiwa Matia; i lo hlayelwa ni bapostoli bakume ni munwe.

XIPIMO 2.

- 1 Ni laba a siku ga Pentekosti gi nga wa cikele, bona bonkle ba wa tsombene wutsamo ginwe.
xip. 1. 14. & 20. 16.
- 2 Kalakale ku lota hi le tilweni a kuvumavuma kota abubutsa ga mheho ya ntamo, ku yi tatisa a yindlu leyi ba nga wa tsamile kona.
xip. 4. 31.
- 3 Laho ku lo woneka kabye a tirimi ti hambeneko, ti kota ta nzilo; ti lo cikela hehla ka munwe ni munwani.

- 4 Bonkle ba wa lo tatiswa hi Moya wa ku Basa, ba lo sangula kuwulawula hi tinwani tirimi, kota Moya wu lo ba nyika kuhumese-la.
xip. 1. 5. & 10. 46. & 19. 6. Marku 16. 17. 1 Kor. 12. 10, 28, 30. & 13. 1. & 14. 2, &c.
- 5 Makunu laho ku wa akile le Jerusalema a ba Juda, a banhu ba kolwako, ba tixaka tonkle lahasi ka tilo.
- 6 Laha loku kuvumavuma ku nga wa zwakele, a xidlemo xi lo tsombana katiginwe, ba lo dzuka, hakuba loyi ni loyi i wo bazwa na ba wulawula hi lirimi la ka kabye.
- 7 Bonkle ba lo damiswa ba lo hlamaliswa, baku, Manga-bye, laba bonkle ba wulawulako a hi ba le Galile ke?
xip. 1. 11.
- 8 Hi yini hi zwako hina, loyi ni loyi hi lirimi la ka kabye, lolu hi trelweko ha lona ke?
- 9 Ba Patia ni ba Medi ni ba Elamitia, ni laba ba tsamako a Mesopotamia, ni le Judia ni le Kapadoxia, le Pontu ni le Asia,
- 10 Ni le Frigia ni le Pamfilia, ni le Gipite, ni le maklelweni ya Libia hi se Kurene, ni bapfumba ba le Roma, a ba Juda ni ba hunzulukileko ba matiko,
- 11 Ni ba Krete, ni ba Arabia, ha bazwa ba wulawula hi tirimi ta hina mitiro ya ntamo ya Nungungulu.
- 12 Bona bonkle ba lo hlamaliswa, ba wa lo kanganyiswa, ba ku ka munwe ni munwani, Hi ku yini lezi ke?
- 13 Kanilezi banwani ba lo tse-ketsela ba ku ngalo, Laba ba xurisilwe hi waini giswa.
- 14 Kanilezi Petro na yima zinwe ni bakume ni munwe, i lo klakusa a gezu gakwe, i lo kanela kabye, aku, Nwina madota ya Judia, ni nwina nwenkle laba mu akileko Jerusalema, nga lexi xi tibeka ka nwina, mu nyika ndlebe ka timhaka ta mina.
- 15 Hakuba laba a ba popilwe, kota mu alakanyako; na mu wona lezaku hi hora ya wunharu ya siku;
1 Tesa. 5. 7.
- 16 Kanilezi lexi hi lexi xi nga kanelwe hi muprofeti Joli;
- 17 Ku ta maheka hi masiku ya kugumesa, a wula Nungungulu, Nzi ta cela a Moya wa mina ka nyama yonkle: a barisanyana ba nwina ni banhanyana ba nwina ba ta profeta, ni majaha ya nwina ma ta wona ziwoniso, ni zikosana za nwina zi ta lora miloro;
Joh. 7. 38. xip. 10. 45. & 21. 9.
- 18 Ina ka malanza ya mina ni ka malanza ya mina ya xisati hi lawo masiku nzi

- ta cela a Moya wa mina; ba ta profeta.
xip. 21. 4, 9, 10. 1 Kor. 12. 10, 28. & 14. 1, &c.
- 19 Nzi ta wonisa zidamiso le hehla tilweni, ni ziwoniso lahasi misabeni; a nkata, ni nzilo, ni hunguba ya musu:
- 20 Ni gambo gi ta hunzuka a munyama, ni hweti yi ta hunzuka nkata, hi ka siku ga kuta ka Hosi, le-go siku ga hombe ni cabekako;
Mat. 24. 29. Marku 13. 24. Luka 21. 25.
- 21 Ku ta maheka, kani hi wihi a ta nga bitana bitweni ga Hosi i ta hanyiswa.
Roma 10. 13.
- 22 Nwina madota ya ba Israel, zwanani leti timhaka: Jesu wa le Nazareta, a munhu a tiyisilweko hi Nungungulu ka nwina hi mitiro ya ntamo ni zihlamaliso ni ziwoniso, lezi Nungungulu a nga zi maha ha yena xikari ka nwina, kota lezi a wutsumbu ga nwina mu zi tibako;
Joh. 3. 2. & 14. 10, 11. xip. 10. 38. Heb. 2. 4.
- 23 Yena, na a nyikelwe hi kungo gi yimisilweko ni kutiba hi mahlweni ka Nungungulu, nwina hi canja ga ba nga hi ko na nayo mu lo mu belela mu mu daya;
Mat. 26. 24. Luka 22. 22. & 24. 44. xip. 3. 18. & 4. 28. & 5. 30.
- 24 Loyi Nungungulu a nga mu vuxa, na a klaklilwe wutsulwini ga kufa: hakuba zi wa nga koteki lezaku nga a kowa ha kona.
- 25 Hakuba Davida a kanela ha yena,
Nza yi wona Hosi a xikati xonkle mahlweni ya mina; hakuba yona yi le canjeni ga mina ga xinene, lezaku nzi nga ta tsekatssekiswa;
xipm. 32. xip. 3. 15. & 4. 10. & 10. 40. & 13. 30, 34. & 17. 31. Roma 4. 24. & 8. 11. 1 Kor. 6. 14. & 15. 15. 2 Kor. 4. 14. Gal. 1. 1. Efe. 1. 20. Kol. 2. 12. 1 Tesa. 1. 10. Heb. 13. 20. 1 Pet. 1. 21.
- 26 Hikwalaho a mbilu ya mina yi lo nengela, ni liri mi lamina la tsaka; nguvu kambe a nyama ya mina yi ta tsama kutsumbeni:
- 27 Hakuba u nga ta siya a muhefemulo wa mina Hayidesi, ge u nga ta vumela wa ku Basa wa wena ku wona kubola.
- 28 Wena u yi tibekisile ka mina a ndlela ya wutomi; u ta nzi maha ku tala hi kuhlakana mahlweni ya wena.
- 29 Bamakabye, nga nzi kanela hi matsenya hi kokwani Davida, lezaku i lofa a kelelwa, ni nkele wakwe wu kona ka hina ku kala legi siku.
xip. 13. 36.
- 30 Hikwalaho na wa hi muprofeti, na a tiba lezaku Nungungulu i hlambanyile hi xifungo ka yena, lezaku hi mbewu ya mihanzo ya xiwunu xakwe i ta beka mu-

- nwe a ta nga tsamo xitsa-
nweni xakwe xa wukosi;
Luka 1. 32, 69. Roma 1. 3. 2 Tim. 2. 8.
- 31 Yena i lo wona loku hi mahlweni i lo kanela hi kuvuka ka Kristu, lezaku cima a nga siywangi Hayidesi, cima ni nyama yakwe a yi wonangi kubola.
xip. 13. 35.
- 32 Loyi Jesu Nungungulu i lo mu vuxa, loyi hi nga bakustumunyu bakwe hina honkle.
xipm. 24. xip. 1. 8.
- 33 Na a nga na klakusilwe hi ka ga xinene canja ga Nungungulu, na hi amukelisi-lwe hi Dadani a xitsumbiso xa Moya wa ku Basa, loyi a celileko lexi, mu xi wonako ni mu xi zwako.
xip. 1. 4. & 5. 31. & 10. 45. Fil. 2. 9. Heb. 10. 12. Joh. 14. 26. & 15. 26. & 16. 7, 13. Efe. 4. 8.
- 34 Hakuba Davida a nga klakukangi matilweni: kanilezi a wula a wutsumbu gawe,
A Hosi yi ku ngalo ka Hosi ya mina, Tsama wena canjeni ga mina ga xinene,
Mat. 22. 44. 1 Kor. 15. 25. Efe. 1. 20. Heb. 1. 13.
- 35 Nzi kala nzi mahe a balala xa wena a xikegetelo xa mikonzo ya wena.
- 36 Nga yindlu yonkle ya Israeli yi zi tibisisa, lezaku Nungungulu i mu mahile a Hosi ni Kristu, loyi Jesu mu mu beleleko.
xip. 5. 31.
- lo klabyiwa timbilwini tabye, ba ku ngalo ka Petro ni ka bapostoli bonkle, Bamakabye, hi ta maha yini ke?
Luka 3. 10. xip. 9. 6. & 16. 30.
- 38 Petro a ku ngalo kabye, Hunzulukani, mu bapatisiwa nwenklelele bitweni ga Jesu Kristu kutsetselelweni ka zonho za nwina; mu ta amukela xinyikiwo xa Moya wa ku Basa.
Luka 24. 47. xip. 8. 19.
- 39 Hakuba xi ka nwina xitsumbiso, ni ka banana ba nwina, ni ka bonkle laba ba nga le kule, kota a banyingi laba a Hosi Nungungulu a ta nga bitana ka yena.
xip. 3. 25. & 10. 45. & 11. 15, 18. & 14. 27. & 15. 3, 8, 14. Efe. 2. 13, 17.
- 40 Zinwe ni timhaka tinwani totala i lo kustumunya, i lo ba laya, aku, Hanyisani wutsumbu ga nwina ka xizukulwana xi gombonyekileko.
- 41 Ni laba ba nga amukela timhaka takwe ba lo bapatisiwa: ku lo engetelwa kabye hi lego siku a makume manharu ya mazana ya mihfefemulo.
- 42 Bona ba lo nonohisa ba komisisa kugonziseni ka bapostoli ni ku klanganeni, ni ku kemeni ka xibaba ni mikombelweni.
xip. 1. 14. xipm. 46. Roma 12. 13. Efe. 6. 18. Kol. 4. 2. Heb. 10. 25.
- 43 Ni kucaba ku lota ka mihfefemulo yonkle: a zidami-
- 37 Makunu na ba zi zwile, ba

so zinyingi ni ziwoniso zi lo mahiwa hi bapostoli.

Marku 16. 17. xip. 4. 33. & 5. 12.

44 Ni bonkle laba ba nga kolwa ba wa hi wutsamo ginwe, ba lo hlengela a zilo zonk/e;

xip. 4. 32, 34.

45 Ba lo xabisa a zibya ni xuma xabye, ba abelana bonkle, kota kuvumala ka munhu.

46 Masiku ni masiku, ba wo simamisa katiginwe hi mbilu yinwe tempeleni, ni ku kema a xibaba le kaya, ba lo teka kuga kabye hi kutsaka ni mbilu yo saseka,

xip. 1. 14. & 5. 42. & 20. 7. Luka 24. 53.

47 Na ba bonga Nungungulu, na ba ranzeka ka banhu bonkle. Ni Hosi yi lo engetela kabye masiku ni masiku laba ba ta nga hanyiswa.

Luka 2. 52. xip. 4. 33. & 5. 14. & 11. 24. Roma 14. 18.

XIPIMO 3.

1 Makunu Petro ni Johani ba lo kanziya tempeleni hi hora ya kukombela, na yi hi hora ya wunklanu ni mune.

xip. 2. 46.

2 Ni munhu wo kari a nga wa hi xilema hi le rubyini ga nyine wakwe i lo rwalwa, loyi a nga wa bekwa masiku ni masiku le nyangweni ya tempele leyi yi tibyako yo Saseka, ku kombela zinyikiwo ka labo ba engenako tempeleni;

xip. 14. 8. Joh. 9. 8.

3 Loyi na a wona Petro ni Johani ku engena lomo tempe-

leni, i lo kombela a ku amukela xinyikiwo.

4 Petro, na a ciwukisisa a mahlo yakwe ka yena, zinwe na Johani, a ku ngalo, Hi cuwuke.

5 Yena i lo ba ingisa, na alakanya ku amukela xa ku maha kabye.

6 Kanilezi Petro a ku ngalo, A siliva ni nzalama a nzi nazo; kanilezi lexi nzi nga naxo, lexo nza ku nyika. Hi bito ga Jesu wa le Nazareta, famba.

xip. 4. 10.

7 Yena i lo mu teka hi canja gakwe ga xinene, i lo mu yimisa: kalakale a mikonzo yakwe ni mahlakala yakwe ma lo amukela a ntamo.

8 Na a jatama, i lo yima, i lo sangula ku famba; i lo engena nabo tempeleni, na a famba, na a jatama a dumisa Nungungulu.

9 Ni bonkle banhu ba lo mu wona na a famba ba lo dumisa Nungungulu:

xip. 4. 16, 21.

10 Bona ba lo mu tiba, lezaku hi yena a nga tsamela a zinyikiwo le Nyangweni yi Saseka ya tempele: ba wa lo tatiswa hi kudama ni kuhlamaliswa ka lexo xi mahékileko kakwe.

Joh. 9. 8.

11 Kota lezi a nga wa ha komelele ka Petro ni Johani, banhu bonkle ba lo tsumatsuma katiginwe kabye le nyangweni yi tibyako ya

- Solomoni, na ba damiswa ha hombe.
Joh. 10. 23. xip. 5. 12.
- 12 Laho Petro a nga wa zi wonile, i lo hlamula ka banhu, Nwina madota ya ka Israeli, hi yini *nwina* mu hlamlako hi loyi munhu ke? kutani hi mu hi cwukisisako, ku kwatsi hi ntamo wa hina ni kululama ka hina hi mu mahile a famba ke?
- 13 Nungungulu wa Abrahamama, ni wa Isaka, ni wa Jakobe, ni Nungungulu wa bararu ba hina, i dumisile a Nanza gakwe Jesu: loyi *nwina* mu nga mu nyikela, mu mu kaneta mahlweni ka ngohe ya Pilatu, laha a nga laba ku mu *klaklisa*.
Joh. 7. 39. & 12. 16. & 17. 1. & 18. 40. & 19. 15. Mat. 27. 2. 20. Marku 15. 11. Luka 23. 18, 20, 21. xip. 13. 28.
- 14 Kanilezi mu lo kaneta loyi wa ku Basa ni a wa Kululama, mu kombela a mudayi ku nyikiwa ka *nwina*,
Marku 1. 24. Luka 1. 35. xip. 2. 27. & 4. 27. & 7. 52. & 22. 14. Heb. 2. 10. & 5. 9. 1 Joh. 5. 11.
- 15 Mu lo daya a Hosi ya wutomi; loyi Nungungulu a mu vuxileko hi ka baffleko; ngahilezo hina hi bakustumunu.
xip. 2. 24, 32.
- 16 Hi kukoleka bitweni gakwe a bito gakwe gi mahile loyi munhu a ntamo, loyi mu mu wonako na mu mu tiba: ina, hi kukoleka loku ku nga ka yena ku mu nyikile loku kuhanyiswa mahlweni ka *nwina* nwenkle.
Mat. 9. 22. xip. 4. 10. & 14. 9.
- 17 Ni makunu, bamakabye, nza zi tiba lezaku hi kungatibi mu lo xi maha, kota lezi a bafumeli ba *nwina* ba nga maha kambe.
Luka 23. 34. Joh. 16. 3. xip. 13. 27. 1 Kor. 2. 8. 1 Tim. 1. 13.
- 18 Kanilezi zilo Nungungulu a nga zi wonisa hi mahlweni hi milomu ya baprofeti bonkle, lezaku Kristu wakwe i ta nga xaniseka, zi ngaho ku tatisekile.
Luka 24. 44. xip. 26. 22. 1 Pet. 1. 10, 11.
- 19 Hikwalaho *nwina* hunzulukani, mu wuya kambe, kasi a zonho za *nwina* nga zi vinyetelwa, lezo kasi ku fela ku cikela a zikati za vuxiwa hi le mahlweni ka Hosi;
xip. 2. 38.
- 20 Kasi a fela ku rumela Kristu loyi a yimiselweko *nwina*, yena Jesu:
- 21 Loyi a tilo gi felako ku mu amukela ku kala xikatini xa kukleliselwa ka zilo zonkle, lezi zi kanelweko hi Nungungulu hi milomu ya baprofeti bobasa bonkle, cima ku sangula a tiko.
xip. 1. 11. Mat. 17. 11. Luka 1. 70.
- 22 Mosi ha kunene i te ngalo, Nungungulu i ta mu vuxela a muprofeti xikari ka bamakabye ba *nwina*, kotisa mina; ka yena mu ta ingiseni ni zonkle lezi a ta ngawula ka *nwina*.
xip. 7. 37.
- 23 Ku ta maheka, ka banhu bonkle, laba ba nga mu ingisiko loye a muprofeti, ba ta lobyiswa ha kunene xikari ka banhu.

24 Ina ni bonk^{le} baprofeti ku sukela ka Samueli ni ka bona laba ba lanzelako, kota a wunyingi ga laba ba kaneleko bonawu kambe ba lo byela hi laya masiku.

25 Nwina mu banana ba baprofeti, ni ba xivumelwano lexi Nungungulu a nga xi maha ni bararu ba nwina, aku ka Abrahamama, Hi ka mbewu ya wena tixaka tonk^{le} ta misaba ti ta kateki-swa.

xip. 2. 39. Roma 9. 4, 8. & 15. 8. Gal. 3. 8, 26.

26 Ka nwina kuranga Nungungulu, na mu vuxele a Nanza gakwe, i lo mu rumela ku katekisa nwina, hi kuhunzuluka nwenk^{le}lelele ka kuonha ka nwina.

Mat. 10. 5. & 15. 24. Luka 24. 47. xip. 13. 32, 33, 46. xipm. 22. Mat. 1. 21.

XIPIMO 4.

1 Ni kota lezi ba nga wa ha kanela ka banhu, a bapristi ni tinduna ta tempele ni ba Sadusi ba lota babye,

Luka 22. 4. xip. 5. 24.

2 Na ba zangarile nguvu hakuba ba lo gonzisa banhu, ni kuba hungu hi Jesu hi kuvuka ka bafileko.

Mat. 22. 23. Mit. 23. 8.

3 Ba lo klateka a mandla hehla kabye, ba lo ba kotsela kala manziko: hakuba makunu gi wa pelile.

4 Kanilezi a botala laba ba ngazwa mhaka ba lo kolwa; ni tsengo wa banhu ba wa

hi nk^{le}lanu wa makume ya mazana.

5 Na ku mahisile lezo hi manziko, a bafumeli babye ni masingalakati ni batsali ba lo tsombana wutsamo ginwe le Jerusalema;

6 Ni Anasi mupristi wa hombe i wa hi kona, na Kaiafasi, na Johani, na Alekzandro, kota a wunyingi ga laba ba nga wa hi maxaka ya mupristi wa hombe.

Luka 3. 2. Joh. 11. 49. & 18. 13.

7 Laha ba nga wa ba yimisile xikari kabye, ba lo wutisa, Hi ntamo wa ku yini, kutani hi bito ga mani mu mahileko lexi ke ?

Mat. 21. 23. xip. 7. 27.

8 Zonake Petro, na a tele hi Moya wa ku Basa, a ku ngalo kabye, Nwina bafumeli ba banhu, ni masingalakati,

Luka 12. 11, 12.

9 Loku i nyamukla hi wutiswa hi ntiro wo saseka wu mahilweko ka munhu loyi a nga haba ntamo, ni ku loyi munhu i hanyisile ku yini;

10 Nga xi tibeka ka nwina nwenk^{le}, ni ka bonk^{le} banhu ba Israeli, lezaku bitweni ga Jesu Kristu wa le Nazareta, loyi nwina mu nga mu belela, loyi Nungungulu a mu vuxileko hi ka bafileko, hi ka yena loyi munhu i yimile mahlweni ka nwina na a hanyisilwe.

xip. 2. 24. & 3. 6, 16.

- 11 Yena hi ribye legi gi nga aliwa hi *nwina* baaki, legi gi nga mahwa hloko ya magumo.
Mat. 21. 42.
- 12 A ku kona a kuhanyiswa hi ka *munwani*: hakuba a gi kona *ginwani* bito lahasi ka tilo, lego gi nyikilweko xikari ka banhu, lego hi ta nga hanyiswa ha gona.
Mat. 1. 21. xip. 10. 43. 1 Tim. 2. 5, 6.
- 13 Makunu laha na ba wonile kutiya ka Petro ni Johani, ba lo pima lezaku hi banhu ba nga gonzangiko ba nga tibiko, ba lo hlamaliswa; ba lo zi tiba, lezaku ba wa hi zinwe na Jesu.
Mat. 11. 25. 1 Kor. 1. 27.
- 14 Na ba wona a munhu a hanyisilweko na a yimile zinwe nabo, ba wa nga hi ni kuwula ncumo xa ku kaneta.
xip. 3. 11.
- 15 Kanilezi laha na layile lezaku a ba humeswe hi le khlweni ka hubye, ba lo hlamusana a wutsumbu gabye,
- 16 Baku, Hi ta maha yini hi laba banhu ke? hakuba ha kunene lexo xiwoniso xidumileko xi mahilwe hi bona, xi wonekelisilwe ka bonkle laba ba akileko Jerusalema; a hi na ku xi kaneta.
Joh. 11. 47. xip. 3. 9, 10.
- 17 Kanilezi lezaku xi nga ha nonohisi xi hangalaka mahlwani ka banhu, nga hi ba dzukisa, lezaku ba nga wulawuli ku sukela lezi ka munhu hi bito legi.
- 18 Ba lo ba bitana, ba lo ba laya ku kala ba nga wulawuli ni kanwe kutani kugonzi sa hi bito legi ga Jesu.
xip. 5. 40.
- 19 Kanilezi Petro na Johani ba lo hlamula ba ku ngalo kabye, Kutani zi sasekile mahlwani ka Nungungulu ku ingisa *nwina* ku hunza ku ingisa a Nungungulu, lamulani *nwina*:
xip. 5. 29.
- 20 Hakuba a zi koteki ku tsika kukanela zilo hi zi wonileko ni hi zi zwileko.
xip. 1. 8. & 2. 82. & 22. 15. 1 Joh. 1. 1, 3.
- 21 Bona, laha na ba ba honokele, ba lo ba tsika, a ba kumangi ncumo xa ku ba xanisa ha xona, hakuba a banhu bonkle; hakuba bonkle banhu ba wo dumisa Nungungulu hi lexo xi mahlekileko.
Mat. 21. 26. Luka 20. 6, 19. & 22. 2. xip. 3. 7, 8. & 5. 26.
- 22 Hakuba a munhu i wa hunza a mune wa makume ya malembe a tanga yakwe, loyi lexi xiwoniso xa kuhanyiswa xi nga wa mahilwe.
- 23 Na ba nga na ba fambisi-lwe, ba lota ka ba kabye, ba lo bika zonkle lezi a bapristi ba hombe ni masingalakati ba nga wa zi mahile kabye.
xip. 12. 12.
- 24 Bona, laha ba nga wa zi

- zwile, ba lo *klakusa* miagezu yabye ka Nungungulu hi mbilu *yinwe*, ba ku ngalo, O Hosi, wena u nga maha a tilo ni misaba ni bimbi, ni lezi *zonkle* zi nga ka zona:
- 25 Wena hi Moya wa ku Basa, hi nomu wa dadani wa hina Davida a nanza ga wena, i te ngalo,
Ba Matiko ba karatekela yini, ni banhu ba alakanya a zilo za mahala ke?
- 26 A tihosi ta misaba ti lo *vukile*, ni bafumeli ba lo *tsombene katiginwe* a ku *vukela* a Hosi, ni ku *vukela* loyi Ahlawulilweko:
- 27 Hakuba ha kunene ka lowu muti ba *vukela* a Nanza ga ku basa ga wena Jesu, loyi u mu totileko, bona Herodi na Pontio Pilatu, *zinwe* ni ba Matiko ni banhu ba Israeli, ba wa lo *tsombana katiginwe*,
Mat. 26. 3. Luka 1. 35. & 4. 18. & 22. 2. & 23. 1, 8. Joh. 10. 36.
- 28 A ku maha lexi hi canja ni kungo ga wena 'gi yimisi-lweko gi nga xi longisela hi mahlweni ku maheka.
xip. 2. 23. & 3. 18.
- 29 Ni makunu, Hosi, cuwuka kudzukisa kabye: u nyika ka malanza ya wena ku kanela mhaka ya wena hi kutiya *konkle*,
xipm. 13. 31. xip. 9. 27. & 13. 46. & 14. 3. & 19. 3. & 26. 26. & 23. 31. Efe. 6. 19.
- 30 Laha na u nawuluta a canja ga wena ku hanyisa; lezaku a *ziwoniso* ni *zohlamaliso* zi ta mahiwa hi bito ga wa kubasa ni Nanza ga wena Jesu.
xip. 2. 43. & 3. 6, 16. & 5. 12. xipm. 27.
- 31 Laha na ba *kombelile*, wutsamo gi lo *tsekatsekiswa gwalegi* ba nga nga wa *tsombene ka katiginwe*; bona *bonkle* ba wa *tatilwe* hi Moya wa ku Basa, ba lo kanela a mhaka ya Nungungulu hi *kutiya*.
xip. 2. 2, 4. & 16. 26. xipm. 29.
- 32 Ni *xidlemo* xa bona ba *kolwako* xi wa hi xa mbilu *yinwe* ni *muhefemulo munwe*: ku wa nga hi kona ni *munwe wabye* a nga ku ngalo a zilo a nga nazo wa hi za yena *nwinyi*; *kanilezi* a zilo *zonkle* ba wa lo *hlangela bonklelele*.
Roma 15. 5, 6. 2 Kor. 13. 11. Fil. 1. 27. & 2. 2. 1 Pet. 3. 8. xip. 2. 44. & 5. 12.
- 33 Na hi ntamo wa hombe a *bapostoli* ba nyika ku *kustumunya kabye* hi *kuvuka* ka Hosi Jesu: ni *wuxinji* ga hombe gi wa hi ka bona *bonkle*.
xip. 1. 8, 22. & 2. 47.
- 34 Hakuba ku wa nga hi kona *xikari kabye* loyi a nga wa *vumala*: hakuba kota a *banyingi* laba ba nga wa hi ni misaba kutani *tiyindlu* ba lo *xabisa*, ba lo neha a *tsengo za zilo lezi zi xabyisilweko*,
xip. 2. 45.
- 35 Ba lo zi beka *mikonzweni* ya *bapostoli*: ku lo *abelwa*

ka loyi ni loyi, kota kuvu-
mala kabye.

xipm. 37. xip. 2. 45. & 5. 2. & 6. 1.

- 36 Na Josefa, loyi a nga culwa hi bapostoli a ku ngalo hi Barnabasi (loyi, hi ku/klamusilwa, i Nwana wa kungegeliswa), a mu Levi, a munhu wa le Kuperero hi kutralwa,
- 37 A nga wa hi ni simu, i lo gi xabisa, i lo neha a mali, i lo yi beka mikonzweni ya bapostoli.

xipm. 34, 35. xip. 5. 1, 2.

XIPIMO 5.

- 1 Kanilezi a munhu wo kari a tibyako Ananiasi, zinwe na Safira a sati wakwe, i lo xabisa a tsomba,
- 2 I lo kweketa kihlanya ga tsengo, i wa zi tiba ni sati wakwe, i lo neha a kihlanya go kari, i lo gi beka mikonzweni ya bapostoli.
- xip. 4. 37.
- 3 Kanilezi Petro a ku ngalo, Ananiasi, hi yini Satani a tatisileko a mbilu ya wena a ku hamba wunwa ka Moya wo Basa, ni kukweketa a kihlanya ga tsengo wa saba ke?
- Luka 22. 3. xipm. 9.
- 4 Ni leyi yi seleko, a hi ya wena nwinyi ke? anzako na gi xabyisilwe, gi wa nga hi ntanweni wa wena ke? U alakanyela yini za ku ngahi mbilwini ya wena ke? Wena a ku hembang i wunwa

ka banhu, kanilezi ka Nungungulu.

- 5 Na Ananiasi laha nazwa leti timhaka i lowa lahasi i lofa: ni kucaba ka hombe ku lota ka bon/le laba ba nga wa zi zwile.

xipm. 10, 11.

- 6 Ni majaha ma lo suka ma lo mu songela, ba lo mu rwala lahandle ku ya mu lahla.

Joh. 19. 40.

- 7 Ku wa nga ku hi nzako ka xipimo xa tihora tinharu, laha a sati wakwe, a nga kala ku zi tiba lezi zi maheki-leko, i lo engena.

- 8 Petro i lo hlamula ka yena, Nzi byela loku mu nga mu xabisile a saba hi za ku ngahi. Yena a ku ngalo, Ina, hi za ku ngahi.

- 9 Kanilezi Petro a ku ngalo ka yena, Hi yini mu klangeneko ku ringa a Moya wa Hosi? wangabye, a mikonzo ya laba ba nga lahla a nuna wa wena yi le nyangweni, ba ta ku rwala wena wu lahla.

Mat. 4. 7. xipm. 3.

- 10 Yena i lowa kalakale mikonzweni yakwe, i lofa: ni majaha ma lo engena ma lo mu kuma na a file, ba lo mu rwala lahandle ba ya mu lahla hi le nuneni wakwe.

xipm. 5.

- 11 Ni kucaba ka hombe ku lota ka ceci yon/le, ni ka bon/le laba ba zwileko lezi zilo.

xipm. 5. xip. 2. 43. & 19. 17.

- 12 Hi mandla ya bapostoli ku lo mahiwa a ziwoniso zinyingi ni zidamiso xikari ka banhu; bonkle ba wa hi mbilu yinwe nyangweni ya Solomoni.
xip. 2. 43. & 3. 11. & 4. 32. & 14. 3. & 19. 11. Roma 15. 19. 2 Kor. 12. 12. Heb. 2. 4.
- 13 Kanilezi ku wa nga hi kona ni munwe loyi a nga wa kota kuhlengela nabo: ahemba a banhu ba wa dumisa bona; Joh. 9. 22. & 12. 42. & 19. 38. xip. 2. 47. & 4. 21.
- 14 Ni makolwa ma engetelwa ka Hosi, a zidlemo za ba banuna ni ba basati;
- 15 Kota lezo ba nga wa rwala bababyako le mapangweni, ba lo ba eklelisa masangweni ni le zitandeni, lezaku, kota loku Petro a hunza, a xiruti xakwe xi ta ba sirela banwani babye.
Mat. 9. 21. & 14. 36. xip. 19. 12.
- 16 Laho kambe ku lota a xidlemo hi le mutini yi renzelekeleko Jerusalema, na ba neha banhu ba babyako, ni laba ba nga wa karatwa hi moya ya kubiha: ba lo hanyiswa bonklelele.
Marku 16. 17, 18. Joh. 14. 12.
- 17 Kanilezi a bapristi ba hombe ba lo suka, ni bonkle laba ba nga wa hi zinwe nanyena (ba lixaka laba ba Sadosi), ba lo tatiswa hi wukuxu,
xip. 4. 1, 2, 6.
- 18 Ba lo klateka mandla ka bapostoli, ba lo ba beka paxweni.
Luka 21. 12.
- 19 Kanilezi a ngelosi ya Hosi yi lo vulula tibati ta paxo ni wusiku, yi lo ba humesa, yiku ngalo,
xip. 12. 7. & 16. 26.
- 20 Fambani, yimani mu ya kanaela ka banhu tempeleni a timhaka tonkle ta loku Kuhanya.
Joh. 6. 68. & 17. 3. 1 Joh. 5. 11.
- 21 Laha bona na ba zi zwile, ba lo engena tempeleni laha mixweni, ba lo gonzisa. Kanilezi a mupristi wa hombe i lota, ni laba ba nga wa hi zinwe na yena, ba bitana a hubye katiginwe, ni masingalakati wonkle ya banana ba Israeli, ba lo rumela le ndlwini ya paxo kasi ba nehiwa.
xip. 4. 5, 6.
- 22 Kanilezi lawo manganakana ma ngata a ma ba kumangi le paxweni; bona ba lo klela, ba ya hlawutela, baku,
- 23 Ni yindlu ya paxo hi yi kumile yi valilwe ha kune ne kwatsi, ni barinzeli ba yimile tinyangweni: kanilezi laha hi nga wa vulule, a hi kumangi munhu lomo nzeni.
- 24 Makunu laha a nduna ya tempele ni bapristi ba hombe ba nga wa zwile leti timhaka, ba lo kanganyiswa nguvu ha bona lexi xi ta mbetiswa hi ku yini.
Luka 22. 4. xip. 4. 1.
- 25 Laho ku lota a munwe i lo ba byela, Mangabye, a banhu laba mu nga ba enge-

- nisile paxweni ba lomo tem-peleni ba yimile ba gonzisa a banhu.
- 26 Zonake ku loya a nduna ni manganakana, ba ya ba tisa, kanilezi a ba wa nga ba susumetangi hi ntamo; hakuba ba lo caba a banhu, ku nga ta ku ba gandliwa hi maribye.
Mat. 21. 26.
- 27 Laha ba nga wa ba tisile, ba lo ba yimisa mahlweni ka hubye. Ni mupristi wa hombe i lo ba wutisa,
- 28 Yiku, Hi lo mu laya hi kulayisisa lezaku mu nga gonzisi hi legi bito: langutani, mu tatisile Jerusalema hi kugonzisa ka *nwina*, mu eca ni ku neha a nkata wa munhu loyi hehla ka hina.
xip. 2. 23, 36. & 3. 15. & 4. 18. & 7. 52.
Mat. 23. 35. & 27. 25.
- 29 Kanilezi Petro ni hapostoli ba lo hlamula ba ku ngalo, Hi fanelwe ku ingisa Nungungulu ku hunza ku ingisa a banhu.
xip. 4. 19.
- 30 Nungungulu wa badadani ba hina i lo vuxa Jesu, loyi *nwina* mu nga mu daya, mu mu hayeka sinyeni.
xip. 3. 13, 15. & 10. 59. & 13. 29. & 22. 14. Gal. 3. 13. 1 Pet. 2. 24.
- 31 Yena Nungungulu i mu *klakusile* hi canja gakwe ga xinene, a ku maha Hosi ni Muhanyisi, kasi ku nyika kuhunzuluka ka Israeli, ni kutsetselelwa ka zonho.
xip. 2. 33, 36. & 3. 15, 26. & 13. 38.
Fil. 2. 9. Heb. 2. 10. & 12. 2. Mat. 1. 21. Luka 24. 47. Efe. 1. 7. Kol. 1. 14.
- 32 Hina hi bakustumunyu ba lezi zilo; zi ngaho ni Moya wa ku Basa, lowu Nungungulu a wu nyikileko ka bona laba ba mu ingisako.
Joh. 15. 26, 27. xip. 2. 4. & 10. 44.
- 33 Kanilezi bona, laha na ba zwile lexi, ba lo *klabyiwa* mbilwini, ba lo kanakanela ku ba daya.
xip. 2. 37. & 7. 54.
- 34 Kanilezi ku lo yima laho a mu wa le hubyeni, a mu Farisi, a bito gakwe hi Gamalieli, a singalakati ga nayo, i wa hi ni kudzunzeka ka banhu bonkle, i lo laya lezaku a banhu a ba hume xikatanyana.
xip. 22. 3.
- 35 Yena a ku ngalo *kabye*, *Nwina* madota ya ka Israeli, *klarihani* a wutsumbu ga *nwina* hi ku kumbuka laba banhu, lezi mu labako ku zi maha.
- 36 Hakuba hi mahlweni ka laya masiku ku lo suka Teudasi, aku yena wutsumbu hi munhu wa hombe; ka yena ku lo lanzela a banhu bo tala ba mune wa mazona, ba lo *klangana* naye: loyi laha a nga delwe; ni kota bonkle laba ba nga wa mu ingisa, ba lo hangalaka, ba mbeteka.
- 37 A nzako ka loyi munhu ku lo suka Judasi wa Galile masikwini ya kutsalelwa, i lo koka a banhu ku mu lanzela: yenawu kambe i lo lobyiswa; ni kota bonkle

- laba ba nga wa mu ingisa, ba lo hangalaka.
- 38 Makunu nza wula ka *nwina*, Tsikani laba banhu, mu ba *klakla*: hakuba loku legi kungo ni lowu ntiro wu hi wa banhu, wu ta hangalaka:
Mat. 15. 13.
- 39 Kanilezi loku wu hi wa Nungungulu, *nwina* a mu ta koti ku wu hangalasa; ku nga taku kutani *nwina* mu kumiwa na mulwa na Nungungulu.
Luka 21. 15. 1 Kor. 1. 25. xip. 7. 51. & 9. 5. & 23. 9.
- 40 Ba lo vumelana na yena: laha na ba bitanile bapostoli kabye, ba lo baba ba lo ba laya lezaku ba nga kaneli hi bito ga Jesu, ba lo ba tsika.
xip. 4. 18. Mat. 10. 17. & 23. 34. Marku 13. 9.
- 41 Bona hikwalaho ba lo suka mahlweni ka hubye, na ba tsaka hi lezaku ba fanele ku komiwa hi kubiha a kota ga Bito.
Mat. 5. 12. Roma 5. 3. 2 Kor. 12. 10. Fil. 1. 29. Heb. 10. 34. Jam. 1. 2. 1 Pet. 4. 13, 16.
- 42 Ni masiku wonkle, le tempeleleni ni le kaya, a ba tsikangi ku gonzisa ni kukanela hi Jesu kota Kristu.
xip. 2. 46. & 4. 20, 29.
- XIPIMO 6.**
- 1 Makunu hi lawo masiku, laha a tsengo wa bapizani wu nga anziswa, ku lo vuka kukalala ka ba Greki ni ba Heberu, hakuba a tinoni tabye ti wa tsoniwa a kua-
- belwa ka masiku ni masiku.
xip. 2. 41. & 4. 4. 35. & 5. 14. & 9. 29. & 11. 20. xipm. 7.
- 2 Ni bakume ni bambiri ba lo bitana a xidlemo xa bapizani kabye, ba ku ngalo, A ku fenele lezaku hi ta tsika a mhaka ya Nungungulu, hi kozela timeza.
- 3 Cuwukani hikwalaho, bamakabye, xikari ka *nwina* hlawulani *nklanu* ni bambiri a banhu ba kubikwa hi kusaseka, ba teleko hi Moya ni kuklariha, labo hi ta nga ba yimisa ka lowu ntiro.
xip. 1. 21. & 16. 2. 1 Tim. 3. 7.
- 4 Kanilezi hina hi ta nonohisa kukombeleni, ni kukozele ka mhaka.
xip. 2. 42.
- 5 Ni kuwula ku lo xalalisa xidlemo xonkle: ba lo hlawula Stefani, a munhu a teleko hi kukoleka ni Moya wa ku Basa, na Filipu, na Prokoro, na Nikanori, na Timona, na Parmena, na Nikola mu kolwa ga Antioki:
xip. 8. 5, 26. & 11. 24. & 21. 8. Kuv. 2. 6, 15.
- 6 Laba ba lo ba yimisa mahlweni ka bapostoli: laha na ba kombelile, ba lo klateka mandla hehla kabye.
xip. 1. 24. & 8. 17. & 9. 17. & 13. 3. 1 Tim. 4. 14. & 5. 22. 2 Tim. 1. 6.
- 7 Ni mhaka ya Nungungulu yi lo anza; ni tsengo wa bapizani wu lo engetelana le Jerusalema ha hombe; ni klawa wa hombe wa ba-

- pristi wu lo ingisa kuko-
leka.
xip. 12. 24. & 19. 20. Kol. 1. 6. Joh.
12. 42.
- 8 Na Stefani, i lo tala hi wu-
xinji ni ntamo, i lo maha a
zidamiso ni zihlamaliso xi-
kari ka banhu.
- 9 Kanilezi laho ku suka bo-
kari laba ba le sinagogeni gi
bitwako a sinagoga ga le Li-
bertino, ni ba le Kurene, ni
ba le Alekzandria, ni ba le
Kilikia, ni ba le Asia, na ba
kanetana na Stefani.
- 10 Ba wa nga zi koti ku kane-
ta a kukiariha ni Moya lo-
wu a nga wa kanela ha wo-
na.
Luka 21. 15. xip. 5. 39.
- 11 Zonake ba lo kucetela a ba-
nhu, ba ku ngalo, Hi mu
zwile a kanela timhaka ta
nzukano hi Mosi, ni Nungun-
gulu.
Mat. 26. 59, 60.
- 12 Bona ba lo vuxa banhu, ni
masingalakati, ni batsali, ba
lota ka yena, ba ta mu ko-
ma, ba lo mu neha le hu-
byeni,
- 13 Ba lo yimisa a bakustumu-
nyu ba mawunwa, laba ba
nga ku ngalo, Loyi munhu
a nga tsiki ku kanela a ti-
mhaka ti hambeneko ni le-
gi wutsamo go basa, ni na-
yo :
- 14 Hakuba hi mu zwile a wu-
la, loye Jesu wa Nazareta i
ta lobisa legi wutsamo, i ta
hunzula a mikuwo leyi Mo-
si a nga yi nyika ka hina.
xip. 26. 8.
- 15 Ni bonkle laba ba nga wa
tsamile hubyeni, ba lo cu-
wukisisa mahlo yabye ka
yena, ba lo wona ngohe ya-
kwe kota ngohe ya ngelosi.

XIPIMO 7.

- 1 Ni mupristi i wa hombe a
ku ngalo, Lezi zilo zi ngaho
ke?
- 2 Yena a ku ngalo,
Bamakabye ni badadani,
ingisani. Nungungulu wa
wukosi a nga woneka ka
dadani wa hina Abrahamama,
laha a nga wa hi Mesopota-
mia, hi mahlweni na a nga
se ku aka Harane,
xip. 22. 1.
- 3 A nga ku ngalo kakwe, Su-
ka tikweni ga nwina, ni le
maxakeni ya wena, uta ti-
kweni nzi ta nga ku kombi-
se gona.
- 4 Zonake yena i lo huma ti-
kweni ga Makaldia, i lo aka
Harane: ku suka hi laho,
laha a raru wakwe a nga
wa file, Nungungulu i lo ti-
sa ka legi tiko, legi mu aki-
leko ka gona makunu :
- 5 Yena a nga mu nyikangi a
tsomba ka gona, ge, ni ku
beka nkonzo wakwe: i lo
tsembisa lezaku i ta nga gi
nyika ku maha tsomba, ni
ka mbewu yakwe a nzako
ka yena, laha a nga wa hi
haba ni nwanana.
- 6 Nungungulu i lo wulawula
za ku ngahi, a mbewu ya-
kwe yi ta nga maha bapfu-
mba tikweni ga ba matiko,

lezaku ba ta nga maha tikumbi, ba ba koma hi kubiha, a mune wa mazana ya malembe.

Gal. 3. 17.

- 7 Ni lixaka lolu ba ta nga maha tikumbi ka lona nzi ta li lamula, ku lo wula Nungungulu: a nzako ka lezo ba ta huma ba ta nzi kozela ka legi wutsamo.
- 8 I lo mu nyika a xivumelwano xa wukwera: lezo Abrahama i lo trala Isaka, i lo mu engenisa wukwera hi siku ga wun'klanu ni manharu; Isaka i lo trala Jakobe, ni Jakobe i lo trala bakoko ba hina bakume ni bambiri.
- 9 Ni bakoko ba hina, ba lo tatiswa hi wukuxu ha Josefa, ba lo mu xabisa le Gipite: Ni Nungungulu i wa hi naye,
- 10 I lo mu klaklisa ka kon'kle kuxaniseka kakwe, i lo mu nyika a titralo ni kuklariha mahlweni ka Faro a hosi ya le Gipite; i lo mu maha a mufumeli wa le Gipite ni hehla ka yindlu yakwe yon'kle.
- 11 Makunu ku lota a ndlala le Gipite gon'kle ni le Kanani, ni kuxaniseka ka hombe: a bararu ba hina a ba kumangi a zakuga.
- 12 Kanilezi laha Jakobe na zwile lezaku ku kona a mabele le Gipite, i lo ruma a bararu ba hina hi xikati xa rangula.

13 Hi xikati xa wumbiri Josefa i lo tibekisa ka bamakabye bakwe; ni lixaka la Josefa li lo hlawutelwa ka Faro.

14 Josefa i lo rumela, a ku bitana Jakobe a raru wakwe, ni ba ka kabye bon'kle, ba wa hi n'klanu wa makume ni makume mambiri ni n'klanu ya mihefemulo.

15 Jakobe i lo relela le Gipite; yena i lofa, a wutsumbu gakwe, zinwe ni bararu ba hina;

16 Ba lo yiswa leyo Xekemi, ba lo mu lahla xilanheni lexi Abrahama a nga xaba hi tsengo wa siliva ka banana ba Hamori le Xekemi.

17 Kanilezi kota a xikati xa tsumbiso xi nga wa tsinela, lexi Nungungulu a nga xi tiyisa ka Abrahama, banhu ba lo kula ba lo anza le Gipite,

xipm. 6.

18 Ku kala ku huma yinwani hosi ku fumela le Gipite, leyi yi nga mu tibiko Josefa.

19 Ywaleyo yi lo koma a lixaka la hina hi wuklari, i lo koma bararu ba hina hi kubiha, kasi ba fela ku hoxa a zihlangana zabye hi kugumelwa kasi ba fela ku kala ka nga hanyi.

20 Hi lexo xikati Mosi a nga tralwa, i wa sasekile nguvu; i lo wundlwa le ndlwini ka raru wakwe a tihweti tinharu:

Heb. 11. 23.

- 21 Ni laha a nga wa hoxilwe, ni nhanyana wa Faro i lo mu teka, i lo mu wundla kasi ku maha a nwanana wakwe.
- 22 Na Mosi i lo gonziwa hi konkle kuklariha ka le Gipite; i wa hi ni ntamo timhakeni ni mitirweni yakwe.
Luka 24. 19.
- 23 Kanilezi laha a nga wa hi kusuhani ni mune wa makume ya malembe a wukale, ku lota mbilwini a ku kasi a enzela bamakabye bakwe a banana ba Israeli.
- 24 Na a wona munwe na kari a komilwe hi kubiha, yena i lo vikela, i lo mu potela loyi a nga wa kari a xaniseka, na a daya mu Gipite:
- 25 I lo alakanya lezi a bamakabye bakwe ba lo pima lezaku Nungungulu hi canja gakwe i ta ba nyika kuklakliswa; kanilezi bona a ba pimangi.
- 26 Hi manziko i lo cikela kabye na holoba a ku nga a ba lamula, aku, Madota, mu bamakabye; hi yini mu holobako munwe ni munwani ke?
- 27 Kanilezi loyi a nga wa maha kubiha ka wa akelane wakwe, i lo mu susumeta, aku, Hi mani a ku bekileko a hosi ni mulamuli hehla ka hina ke?
Luka 12. 14. xip. 4. 7.
- 28 Wena u nga u nzi daya, kota lezi u nga daya mu Gipite atolo ke?
- 29 Mosi i lo caba hi loku kwula, i lo maha mupfumba tikweni ga le Midiani, laho a nga trala a banana bambiri.
- 30 Laha ku nga wa tatisekile a mune wakumume ya malembe, a ngelosi yi lo woneka ka yena xiwuleni xa le xitsungeni xa Sinai, le pingweni ga nzilo xihlahleni.
- 31 Laho Mosi a nga wa xi wona, i lo hlamala hi xiwoniso: kota lezi a nga wa tsinela kusuhani ku languta, laho ku lo huma a gezu ga Hosi,
- 32 Hi mina Nungungulu wa ba bararu ba wena, Nungungulu wa Abrahamana, ni wa Isaka, ni wa Jakobe. Mosi i lo rurumela, i wa nga tiyi ku languta.
Mat. 22. 32. Heb. 11. 16.
- 33 Ni Hosi yi lo ngalo kakwe, Susa a zilato mikonzweni ya wena: hakuba a wutsamo legi u yimileko misaba ya ku basa.
- 34 Mina ha kunene nzi wonile kuxaniseka ka banhu ka mina laba ba nga le Gipite, nzi ku zwile kuketa kabye, nzi relele kasi nzi ba klaklisa: makunu ngona, nzi ta ku rumela le Gipite.
- 35 Loyi Mosi ba nga wa mu alile, baku, Hi mani a ku mahileko a hosi ni mulamula? ywaloye Nungungulu i mu rumile ku maha hosi ni muklaklisi, hi canja ga ngelosi leyi yi nga woneka ka yena le xihlahleni.

36 Loyi munhu i lo ba rangela, na mahile zidamiso ni ziwoniso le Gipite, ni le bimbini go Truka, ni le xiwuleni mune wa makume ya malembe.

37 Loyi hi yena Mosi, a nga ku ngalo ka banana ba Israeli, A muprofeti Nungungulu i ta mu vuxela *nwina* hi le xikari ka bamakabye ba *nwina*, wo kota mina.

xip. 3. 22. Mat. 17. 5.

38 Loyi hi yena a nga wa hi le cecini le xiwuleni *zinwe* ni ngelosi leyi yi nga wulawula na yena le xitsungeni xa Sinai, *zinwe* ni bararu ba hina: labo ba nga amukela timbaka ta kuhanya kasi ku nyika ka hina:

Gal. 3. 19. Heb. 2. 2. Joh. 1. 17. Roma 3. 2.

39 Ka yena loyi a bararu ba hina ba nga kala ku ingisa, kanilezi ba lo mu ala, ba lo klelela Gipite hi timbilu tabye,

40 Baku ka Aroni, Hi mahele banungungulu laba ba ta nga hi rangela: hakuba kota loyi Mosi, loyi a nga hi rangela le tikweni ga le Gipite, a hi xi tibi lexi xi mahékileko ka yena.

41 Bona ba lo maha a role hi lawo masiku, ba lo neha a minyikelo xifananisweni, ba lo tsaka hi mitiro ya mandla yabye.

42 Kanilezi Nungungulu i lo ba fularela, i lo ba nyikela ku kozela a bandla ga tilo; kota lezi kutsalilweko bukwini ga baprofeti,

Mu nzi nyikele minyikelo yi klabyilweko ni mipahlelo a mune wa makume ya malembe, O yindlu ya Israeli?

Roma 1. 24. 2 Tesa. 2. 11.

43 *Nwina* mu lo teka a tabernakeli ga Moloke, ni nyeleti ya nungungulu Refani, ni mifananiso leyi mu nga yi maha a kuba mu kozela yona: nzi ta mu yisa *klatukweni* wa Babuloni.

44 A Bararu ba hina ba wa hi ni tabernakeli ga wukustumnyu le xiwuleni, kota lezi a nga wulawula loyi a nga kanela ka Mosi, aku i ta nga gi maha kota a mufananiso lowu a wu wonileko.

Heb. 8. 5.

45 Lowu kambe a bararu ba hina, xikatini xabye, ba lo wu neha *zinwe* na Joxula laha na ba engena tsombeni ya tixaka, leti Nungungulu a nga ti hlongula mahlweni ka ngohe ya bararu wa hina, ku kala masakwini ya Davida ;

xip. 13. 19.

46 Loyi a nga kuma kuranze-ka mahlweni ka Nungungulu, i lo kombela ku akela yindlu a Nungungulu wa Jakobe.

xip. 13. 22.

47 Kanilezi Solomoni i lo mu akela yindlu.

48 Ahemba loyi a nga Hehla-Hehla a nga tsami tindlwi-ni ti mahilweko hi mandla;

- kota lezi ku tsalilweko hi muprofeti,
xip. 17. 24.
- 49 Ni tilo hi xitsamo xa mina, ni misaba hi xikegetelo xa mikonzo ya mina: Mu ta nzi akela a yindlu ya ku yini ke? a wula Hosi : kutani hi gihi wutsamo ga kuhumula ka mina ke?
Mat. 5. 34, 35. & 23. 22.
- 50 A canja ga mina a gi lo zi maha lezi zilo zonkle ke?
- 51 Nwina banhamu ya ku nonoha mu nga hi ko mi-kwera hi mbilu ni tindlebe, xonkle xikati ma tsimbetela a Moya wa ku Basa: kota ku nga maha bararu ba nwina, kambe nwina.
- 52 Hi wihi wa baprofeti a bararu ba nwina ba nga mu xanisangiko ke? ba lo ba daya laba ba nga wonisa hi mahlweni a kuta ka Loyi wa Kululama; loyi nwina mu nga maha banyikeli ni badayi bakwe;
Mat. 21. 35. & 23. 34, 37. 1 Tesa. 2. 15.
xip. 3. 14.
- 53 Nwina mu lo amukela nayo kota wu longiselweko hi tingelosi, a mu wu gongangi.
Gal. 3. 19. Heb. 2. 2.
- 54 Makunu laha na ba zwile lezi zilo, ba lo klabyiwa mbi-lwini, ba lo getsela ka yena hi meno yabye.
xip. 5. 33.
- 55 Kanilezi yena, na a tela hi Moya wa ku Basa, i lo kuka a cuwukisisa le tilwenni, i lo wona a wukosi ga Nungungulu, ni Jesu na yimile hi le canjeni ga xinene ga Nungungulu,
xip. 6. 5.
- 56 Yena a ku ngalo, Langutani, nza wona tilo gi vululekile, ni Nwana wa munhu na a yimile hi le canjeni ga xinene ga Nungungulu.
Mat. 3. 16. xip. 10. 11.
- 57 Kanilezi bona ba loba huwa hi gezu ga hombe, ba lo vala tindlebe tabye, ba lo hubulukela ka yena hi mbilu yinwe;
- 58 Ba lo mu hlongola le handle ka muti, ba lo mu gandla hi maribye: ni bakustumunyu ba lo beka tinguwo tabye lahasi ka mikonzo ya jaha gi tityako Saule.
Luka 4. 29. Heb. 13. 12. xip. 8. 1. & 22. 20.
- 59 Bona ba lo mu gandla hi maribye Stefani, na a bitana Hosi, aku, Hosi Jesu, amukela muhefemulo wa mina.
xip. 9. 14. Luka 23. 46.
- 60 Yena i lo kizama, i lo loba huwa hi gezu ga hombe, Hosi, u nga beki hehla kabye loku kuonha. Laha a nga wa wulile lezi, i lo eklela.
xip. 9. 40. & 20. 36. & 21. 5. Mat. 5. 44.
Luka 6. 28. & 23. 34.

XIPIMO 8.

- 1 Saule i lo vumela a kufa ka yena.

Ku lo vuka hi lego siku a

- kuxaniswa ka hombe ka ceci, leyi yi nga le Jerusalema; bonkle ba lo hangalaka tikweni ga Judia ni le Samaria, saseka a bapostoli.
xip. 7. 58. & 11. 19. & 22. 20.
- 2 Ni banhu ba kolwako ba lo mu lahla Stefani, ba lo maha xirilo xa hombe ha yena.
- 3 Kanilezi Saule i lo hangalasa a ceci, i lo engena tindlwini tonkle, i lo rorobisa a ba banuna ni ba basati a ba cela paxweni.
xip. 7. 53. & 9. 1, 13, 21. & 22. 4. & 26. 10, 11. 1 Kor. 15. 9. Gal. 1. 13. Fil. 3. 6. 1 Tim. 1. 13.
- 4 Hikwalaho zonake laba ba nga wa hangalakile ba wo famba na ba kanela a mhaka.
Mat. 10. 23. xip. 11. 19.
- 5 Filipu i lo relela le mutini wa le Samaria, i loba hungu kabye hi Kristu.
xip. 6. 5.
- 6 Ni zidlemo zi lo ingisa a zilo lezi zi nga wa kanelwa hi Filipu, laha na ba zwile, ba lo wona a ziwoniso a nga wa zi mahile.
- 7 Hakuba hi ka banyingi laba ba nga wa hi ni moya wa kubiha, wu lo huma kabye, na wu bahuwa hi gezu ga hombe: ni bo tala laba ba nga wa hi ni paralio, ni zilema, ba lo hanyiswa.
Marku 16. 17.
- 8 Laho ku wa hi kona kutsaka ka hombe ka lowo muti.
- 9 Kanilezi ku wa hi kona munhu wo kari, Simoni a bito gakwe, loyi hi xikati xa le mahlweni a nga wa hi xitumbe lomo mutini, i lo damisa a banhu ba le Samaria, a ti wula lezaku yena wutsumbu hi munhu wa hombe:
xip. 5. 36. & 13. 6.
- 10 Ka yena bonkle ba nga wa ingisa, ku sukela ka batso-ngwani ku kala ka laba ba hombe, baku, Loyi munhu hi lowo ntamo wa hombe wa Nungungulu.
- 11 Bona ba lo ingisa kakwe, hakuba hi zikati xa hombe i lo ba damisa hi wutumbe gakwe.
- 12 Kanilezi laha na ba kolilwe hi kukanela ka Filipu a mahungu yo saseka hi mufumo wa Nungungulu, ni bito ga Jesu Kristu, ba lo bapatzizwa, bona ba banuna ni ba basati.
xip. 1. 3.
- 13 Na Simoni kambe a wutsumbu gakwe i lo kolwa: na a bapatzizilwe, i lo simamisa zinwe na Filipu; na languta na a wona ziwoniso ni mitiro ya hombe yi nga wa mahiwa, i lo damiswa.
- 14 Makunu laha a bapostoli laba ba nga wa hi le Jerusalema laha na ba zi zwile lezaku a Samaria gi yi amukela a mhaka ya Nungungulu, ba lo rumela kabye Petro ni Johani:
- 15 Labo, laha ba nga relele, ba lo kombelela bona, kasi ba

- fela ku amukela a Moya wa ku Basa:
xip. 2. 38.
- 16 Kota lezi wu nga kala wu nga se ku cikela ni ka munwe wabye: ba lo bapatzwa bitweni ga Hosi Jesu Kristu ntsena.
xip. 2. 38. & 10. 48. & 19. 2, 5. Mat. 28. 19.
- 17 Zonake ba lo klateka mandla yabye ehla kabye, hona ba lo amukela a Moya wa ku Basa.
xip. 6. 6. & 19. 6. Heb. 6. 2.
- 18 Makunu laha Simoni na zi wonile lezaku hi ku klateka ka mandla ya bapostoli a Moya wa ku Basa wo nyikiwa, i lo ba nyika a mali,
- 19 Aku, Nzi nyikeni minawu kambe lowu ntamo, lezaku kani hi wihi nzi ta nga klateka mandla kakwe, a fela ku amukela a Moya wa ku Basa.
- 20 Kanilezi Petro a ku ngalo ka yena, A siliva ya wena a yi lobyiswe zinwe na wena, hakuba u alakanya ku kuma a xinyikiwo xa Nungungulu hi mali.
Mat. 10. 8. xip. 2. 38. & 10. 45. & 11. 17.
- 21 Wena u haba ni xipanze xa kuabelwa ka laya mahungu: hakuba a mbilu ya wena a yi lulamile mahlweni ka Nungungulu.
- 22 Hikwalaho hunzuluka ka loku kubiha ka wena, u kombela a Hosi, kutani kualakanya ka mbilu ya wena ku ta tsetselelwa.
2 Tim. 2. 25.
- 23 Hakuba nza wona lezaku wena u le nyongweni ya kubaba ni le kubohwni ka kuonha.
Heb. 12. 15.
- 24 Simoni i lo hlamula a ku ngalo, Nzi kombeleni nwi na ka Hosi, kasi ku nga hi kona xa zilo mu kaneleko xi ta ngata ehla ka mina.
Jam. 5. 16.
- 25 Bona hikwalaho, laha na ba kustumunyile ba kanele a mhaka ya Hosi, ba lo wuyela Jerusalema, ba lo kanela ivangeli ka mitana yinyingi ya le Samaria.
- 26 Kanilezi a ngelosi ya Hosi yi lo kanela ka Filipu, yiku, Suka, u famba le dzongeni le ndleleni yi relelako hi le Jerusalema, yi yiya le Gaza: kwaleyo ku hi xiwula.
- 27 Yena i lo suka i lo famba: languta, a munhu wa le Etiopia, a nduna a munhu wa hombe wa Kandake, a muzinza wa le Etiopia, loyi a nga wa komile a tsomba yakwe yonke, loyi a nga wa tile le Jerusalema kuta kozela;
Joh. 12. 20.
- 28 I wa kari a klela na tsamile kareteni, i wa gonza hi muprofeti Isaya.
- 29 Ni Moya wu ku ngalo ka Filipu, Tsinela kusuhani, u lanzela le kareta.
- 30 Filipu i lo tsutsuma ka yena, i lo muzwa na a gonza hi Isaya muprofeti, a ku

- ngalo, Wa pima wena lezi u zi gonzako ke?
- 31 Yena a ku ngalo, Nzi ta zi kota hi ku yini, saseka loku a wa hi kona munwe ku nzi rangelako? I lo kongotela Filipu ku kilela a tsama zinne naye.
- 32 Makunu a wutsamo ga mutsalo legi a nga wa kari a gonza ga wa hi legi,
I lo yiswa ku klabyeni kota yivu; kota ivana mahlweni ka mukayi wa yona i mbebebe, zi ngaho a nga hlamangi ni nomu wakwe:
- 33 Hi kutikoramisa ka yena kulamula ka yena ku susiwa: hi mani a ta nga hlambanyisa xizukulwana xakwe ke? hakuba a kuhanya kakwe ku susilwe misabeni.
- 34 Ni nduna yi lo hlamula ka Filipu, yi ku ngalo, Nza ku kombela, hi mani a muprofeti a nga kanela ha yena lexi ke? hi wutsumbu gawe, kutani hi munwani ke?
- 35 Ni Filipu i lo vulula a nomu wakwe, i lo sangula hi ka lowu mutsalo, i lo kanela kakwe Jesu.
Luka 24. 27. xip. 18. 28.
- 36 Kota lezi ba nga wa ha famba, ba lo cikela matini; ni nduna yi wula, Languta, a mati; nzi beletelwa hi yini kubapatizwa ke?
xip. 10. 47.
- 38 I lo laya a kareta lezaku a

- yi yime: bona bonkle ba lo engena matini, bona Filipu ni nduna; i lo mu bapatiza.
- 39 Ni laha ba nga wa huma matini, ni Moya wa Hosi wu lo fambisa Filipu, ni nduna a yi mu wonangi kambe, hakuba yona yi wa ndleleni ya yona na yi tsaka.
- 40 Kanilezi Filipu i lo kumiwa Azotu: lezi a nga wa tsemakanya i lo kanela ivangeli mitini yonkle, a kala a cikela Kesaria.

XIPIMO 9.

- 1 Kanilezi Saule, na a nga a pofula kudzukisa ni kudaya bapizani ba Hosi, i loya ka mupristi wa hombe,
xip. 8. 3. Gal. 1. 18. 1 Tim. 1. 18.
- 2 I lo wutisa ka yena a papiloga kuya Damaseku le masinagogeni, lezaku loku a kuma a hi kona munhu wa leyi Ndlela, kutani ngwa nuna kutani ngwa sati, a fela ku ba neha na ba bohilwe le Jerusalema.
xip. 19. 9, 28.
- 3 Kota lezi a nga wa ha famba, na ku mahisile lezo kota a nga wa tsinela le Damaseku: kalakale i lo ranzelwa hi kuwonekela ni kuwoninga ka le tilweni:
xip. 22. 6. & 26. 12. 1 Kor. 15. 8.
- 4 I lo wela misabeni, i lozwa a gezu giku ka yena, Saule, Saule, hi yini u nzi xanisa-ko ke?
Mat. 25. 40, &c.
- 5 A ku ngalo, Hi wena mani, Hosi ke? Yena a ku ngalo,

Hi mina Jesu u mu xani-sako:

xip. 5. 39.

6 Kanilezi suka, u engena mutini, ku ta byeliwa ka wena lezaku u ta maha yini.

Luka 3. 10. xip. 2. 37. & 16. 30.

7 Ni banhu laba ba nga wa famba zinwe naye ba lo yima na ba miyele, ba lozwa gezu kanilezi a ba wonangi munhu.

xip. 22. 9. & 26. 13.

8 Saule i lo suka misabeni; laha mahlo yakwe ma nga wa vululekile a nga wonangi ncumo; bona ba lo mu koka hi canja, ba lo mu neha le Damaseku.

9 Ku wa hi masiku manharu a nga woni ncumo, ge ni kuga hambu ni kunwa.

10 Makunu ku wa hi kona mupizani wo kari le Damaseku, a tibyako Anania; a Hosi yi ku ka yena hi muwoniso, Anania. Yena a ku ngalo, Languta, nzi laha, Hosi.

xip. 22. 12.

11 Ni Hosi yi ku ngalo kakwe, Suka, u famba pangweni legi gi bitiwako Kululama, u wutisa ndlwini ka Juda a munwe loyi a tibyako Saule, a munhu wa le Tarsusi: hakuba languta, yena wa kombela:

xip. 21. 39. & 22. 3.

12 I wonile munhu a tibyako Anania na engena, na klateka mandla hehla ka yena,

kasi a fela ku amukela kuwona kakwe.

13 Kanilezi Anania i lo hlamula, Hosi, mina nzi zwile hi banyingi hi loyi munhu, lezaku i mahisa ku yini ku-biha ka laba bo basa le Jerusalem:

xipm. 1.

14 Ni laha i kumile ntamo hi le ka bapristi ba hombe ku boha bonkle laba ba bitanwako bitweni ga wena.

xipm. 21. xip. 7. 59. & 22. 16. 1 Kor. 1. 2. 2 Tim. 2. 22.

15 Kanilezi a Hosi yi ku ngalo kakwe, Ti fambele: hakuba yena hi xibya hi hlawuliweko ka mina, ku rwala a bito ga mina mahlweni ka ba Matiko ni tihosi, ni banana ba Israeli:

xip. 13. 2. & 22. 21. & 25. 22, 23. & 26. 1, 17, &c. Roma 1. 1, 5. & 11. 13. 1 Kor. 15. 10. Gal. 1. 15. & 2. 7, 8. Efe. 3. 7, 8. 1 Tim. 2. 7. 2 Tim. 1. 11.

16 Hakuba nzi ta mu wonisa hi zilo zinyingi lezi a ta ngaxaniseka ha zona hi kota ya bito ga mina.

xip. 20. 23. & 21. 11. 2 Kor. 11. 23.

17 Anania i lo famba, i loya engena lomo ndlwini; na a klateka mandla yakwe hehla ka yena a ku ngalo, Makabye Saule, a Hosi, yena Jesu, loyi a nga woneka ka wena le ndleleni leyi u ngata ha yona, yi nzi rumile, lezaku wena u fela ku amukela kuwona ka wena, u tatiswa hi Moya wo Basa.

xip. 2. 4. & 4. 31. & 8. 17. & 13. 52. & 22. 12, 13.

- 18 Kalakale ku lowa hi le mahlweni yakwe zo kota magwaru, i lo amukela kuwona kakwe; i lo suka a bapatizwa;
- 19 I loga za kuga ku ti tiyiseta ha zona.
- Na yena i wa hi ni bapizani masiku yo kari labo ba nga wa hi le Damaseku.
xip. 26. 20.
- 20 Kalakale lomo sinagogeni i loba hungu hi Jesu lezaku hi Nwana wa Nungungulu.
xip. 8. 37.
- 21 Ni bonkle laba ba nga wa muzwa ba lo hlamala, na ba ku ngalo, A hi yena loyi le Jerusalema a nga wa hangalasa laba ba bitwako hi legi bito ke? i kalile ata laha hi kota ya lexi, kasi a fela ku ba tisa na ba bohi-lwe mahlweni ka bapristi ba hombe.
xip. 8. 3. xipm. 1. Gal. 1. 13, 23.
- 22 Kanilezi Saule i lo anza nguvu ntanweni, i lo kanganyisa a ba Juda ba nga wa hi le Damaseku, na a tiyisa a ku loyi hi Kristu.
xip. 18. 28.
- 23 Laha ku nga wa tatisekile a masiku yo tala, ba Juda ba lo tsema kungo katiginwe kasi ku mu daya:
xip. 23. 12. & 25. 3. 2 Kor. 11. 26.
- 24 Kanilezi a kungo gabye gi lo tibyekiswa ka Saule. Ba lo rinzela nyangwa kambe a mumu ni wusiku kasi ba fela ku mu daya:
2 Kor. 11. 32.
- 25 Kanilezi a bapizana bakwe ba lo mu teka ni wusiku, ba lo mu relelisa lahasi hi kurisi, na ba mu konele xirunzwini.
- 26 Ni laha a nga wa tile le Jerusalema, i lo ringa ku ti klanganisa ni bapizani: bonkle laba ba wo caba ha yena, na ba nga kolwi lezaku yena u mupizani.
xip. 22. 17. Gal. 1. 17, 18.
- 27 Kanilezi Barnabasi i lo mu teka, i lo mu neha ka bapostoli, i lo hlawutela kabye lezaku i yi wonisile ku yini a Hosi laha ndleleni, ni lezaku yi wulawulile kakwe, ni lezaku i kanulisile ku yini hi kutiya le Damaseku hi bito ga Jesu.
xip. 4. 36. & 13. 2. xipm. 20, 22.
- 28 I wa hi nabo ku engeneni ni ku humeni le Jerusalema,
Gal. 1. 18.
- 29 Na a kanela hi kutiya le bitweni ga Hosi: i lo kanela i lo kaneta ni Bagreki ya ba Juda; kanilezi ba wa ku ringa ku mu daya.
xip. 6. 1. & 11. 20. xipm. 23. 2 Kor. 11. 26.
- 30 Laha a bamakabye ba nga wa zi tibile, ba lo mu tisa le Kesaria, ba lo mu rumela le Tarsusi.
- 31 Zi ngaho a ceci yonkle ya le Judia ni le Galile ni le Samaria yi wa hi ni kurula, na yi akilwe; na, yi famba hi xicawo ka Hosi ni kuta-

ngalisweni ka Moya wo Basa, yi lo engetelana.

xip. 8. 1.

32 Na ku mahisile lezo, kota lezi Petro a nga wa tsemakanya wonk^{le} maklelo, i lo relela kambe ata ka labo bobasa laba ba nga wa akile le Luda.

xip. 8. 14.

33 Laho i lo kuma munhu wo kari bito gakwe Enea, loyi a nga wa eklele sangweni malembe ya nk^{lanu} ni manharu; hakuba yena i wa hi paralio.

34 Petro a ku ngalo kakwe, Enea, Jesu Kristu wa ku hanyisa : suka, u andlala a sango ga wena. Lokuloku i lo suka.

xip. 3. 6, 16. & 4. 10.

35 Ni bonkle laba ba nga wa akile Luda ni le Xaroni ba lo mu wona, ba lo hunzuluka ka Hosi.

xip. 11. 21.

36 Makunu ku wa hi kona le Jopa a mupizani wo kari bitiwako Tabita, loyi hi kuklamusela i tibya Dorkasi: loyi wasati i wa tele hi mitiro yo saseka ni kuhana loku a nga wa ku maha.

¹ Tim. 2. 10. Tit. 3. 8.

37 Na ku mahisile lezo ka lawo masiku, i lo babya, i lofa: laha ba wa mu hlazile, ba lo mu beka le ndlwini ya le hehla.

xip. 1. 13.

38 Kota lezi a Luda gi nga wa hi kusuhani ni le Jopa, a

bapizani, na bazwa lezaku Petro i kona laha, ba lo rumela a banhu bambiri kakwe, na ba mu kombela, Lezaku a nga hweli kuta ka hina.

39 Petro i lo suka a famba zinwe nabo. Ni laha a nga wa cikele, ba lo mu yisa le ndlwini ya le hehla: ni tonkle tinoni ti wa lo yima ka yena na ti rila, na ba komba a mabaji ni tinguwo leti Dorkasi a nga wa ti mahile, laha a nga wa ha hi nabo.

40 Kanilezi Petro i lo ba humesa, i lo kizama, i lo kombela; na a hunzulukela xirumbini, i te ngalo, Tabita, suka. Yena i lo vulula mahlo yakwe; laha a nga wona Petro, i lo vuka a tsama.

Mat. 9. 25. xip. 7. 60. Marku 5. 41, 42. Joh. 11. 43.

41 I lo mu nyika a canja gakwe, i lo mu yimisa; i lo bitana laba bobasa ni tinoni, i lo mu beka mahlweni kabye na a hanya.

42 Xi lo tibikiswa le Jopa gonkle: ni bo tala ba lo kolwa ka Hosi.

Joh. 11. 45. & 12. 11.

43 Na ku mahisile lezo, lezaku i lo tsama masiku yo tala le Jopa, zinwe ni munwe Simoni mufuki wa madzowo.

xip. 10. 6.

XIPIMO 10.

1 Makunu ku wa hi kona munhu wo kari le Kesaria, Korneliu a bito gakwe, a

- nduna ya zana ga *klawa wu tibyako i klawa wa Italia,*
- 2 A munhu a kolwako, loyi a nga ni xicawo ka Nungungulu ni yindlu yakwe yonkle, i wa hana nguvu ka banhu, i lo kombela ka Nungungulu xikati xonkle.
xipm. 22, 35. xip. 8, 2. & 22, 12.
- 3 I lo wona hi kudlunya mwonisweni, kota ku nga wa ku kwatsi i hora ya wunklanu ni mune ya siku, a ngelosi ya Hosi yi lota ka yena, yiku kakwe, Korneliu.
xipm. 30. xip. 11, 13.
- 4 Yena, na a cuwukisisa mahlo yakwe ka yona, na a kari a caba, a ku ngalo, Hi yini, Hosi ke? Yona yi ku ngalo kakwe, A kukombela ka wena ni kuhana ka wena ku yile hehla ku ya maha xialakanyiso ka mahlweni ka Nungungulu.
- 5 Makunu rumela banhu le Jopa, u ya bitana munwe Simoni, loyi a tibyako Petro:
- 6 Loyi a tsamako zinwe na Simoni mufuki wa madzowo, loyi a yindlu yakwe yi nga le fungwini wa bimbibi.
xip. 9, 43. & 11, 14.
- 7 Laha na ngelosi leyi yi nga wulawula ka yena yi nga wa sukile, i lo bitana malanza mambiri ya le ngangweni wakwe, ni kasadoro a kolekileko wa bona laba ba simamisako ba labelele ka yena;
- 8 Na a nga a hlawutelele zilo
- zonkle kabye, i lo ba rumela Jopa.
- 9 Makunu hi manziko, kota ba nga wa hi ndleleni, ba tsinela mutini, Petro i lo kanziya le ndlwini ya le hehla ku kombela, ku wa hi hora wa wunklanu ni yinwe :
xip. 11, 5, &c.
- 10 Yena i lozwa ndlala, i lo xuba kuga : kanilezi na ba ha longisa, i lo cikelelwa hi sululwani ;
- 11 I lo wona a tilo na gi vululekile, ni xibya xo kari na xi relela, kota xi nga wa ku kwatsi i nguwo ya hombe, na releliwa hi magumo ya mune misabeni :
xip. 7, 56. Kuv. 19, 11.
- 12 Laho ku nga wa hi konatonkle tixaka ta zihari za mune wa makanzo ni zilo zo kokakoka za misaba ni tinyanyani ta tilo.
- 13 Laho ku lota gezu kakwe, Suka, Petro; *klaba gana.*
- 14 Kanilezi Petro a ku ngalo, Kokwihi, Hosi; hakuba cima a nzi gangi xilo xo biha ni xi nga hlazekangiko.
- 15 Ni gezu gi lota kakwe kambe hi xikati xa wumbiri, Lexi Nungungulu a xi hlazileko u nga wuli wena a ku ngalo xo biha.
Mat. 15, 11. xipm. 28. Roma 14, 14, 17, 20. 1 Kor. 10, 25. 1 Tim. 4, 4. Tit. 1, 15.
- 16 Lexi xi lo mahiwa kunharu: ni kalakale a xibye xilo amukelwa tilweni.
- 17 Makunu kota lezi Petro a

- nga wa ha kanganyiswa a wutsumbu gakwe lezaku lo-wu muwoniso wu fela kukomba yini, languta, a banhu laba ba nga wa rumilwe hi Korneliu, na ba wutisa yindlu ya Simoni, ba lo yima nyangweni,
- 18 Na ba bitana na ba wutisa kutani Simoni, loyi a tibyakoko Petro, i tsama laha.
- 19 Kota lezi Petro a nga wa ha alakanya hi muwoniso, ni Moya wu te ngalo ka yena, Languta, a banhu banharu ba ku laha.
xip. 11. 12.
- 20 Kanilezi suka, u cika lahasi, u famba nabo, u nga bilelincumo: hakuba mina nzi ba rumile.
xip. 15. 7.
- 21 Petro i lo cika lahasi ka banhu, a ku ngalo, Langutani, hi mina munhu loyi mu mu labako: hikwalaho i mhaka muni mu yi teleko ke?
- 22 Bona ba ku ngalo, Korneliu a nduna ya zana, a munhu wo lulama loyi a na nga ni xicawo hi Nungungulu, loyi a bikiwako hi kusasa hi lixaka bonkle la ba Juda, i lo layiwa hi Nungungulu hi ngelosi yo basa ku bitana wena le ndlwini yakwe, ni ku tazwa timhaka ha wena.
xipm. 1, 2, &c. xip. 22. 12.
- 23 Lezo i lo bitana i lo eklela zinwe naye.
- Hi manziko i lo suka a famba nabo, ni bamakabye bo
- kari ba le Jopa ba lo mu heleketa.
xipm. 45. xip. 11. 12.
- 24 Hi manziko ba lo cikela Kesarria. Na Korneliu i lo ba rinzela, na tsombanyisile katiginwe a maxaka yakwe ni bangana bakwe laba ba nga kusuhani naye.
- 25 Laha na ku mahisile lezo kasi lezo Petro i lo engena, Korneliu i lo mu klanyeta, i lowa lahasi mikonzweni yakwe, i lo mu kozela.
- 26 Kanilezi Petro i lo mu vuxaxa, aku, Suka u yima; mina nzi munhu kota wena.
xip. 14. 14, 15. Kuv. 19. 10. & 22. 9.
- 27 Kota lezi a nga wa ha wulawula zinwe naye, i lo engena, a kuma be tala na ba tsombene katiginwe:
- 28 A ku ngalo kabye, Nwina wutsumbu ma zi tiba lezaku a zi fanele ka munhu loyi a nga mu Juda ku klanganyisa wutsumbu gakwe kutani a kuta ka munwe wa linwani lixaka; kanilezi ka mina Nungungulu i lo wonisa lezaku nzi nga bitani munhu a ku ngalo i bihile kutani a nga hlazekangi:
Joh. 4. 9. & 18. 28. xip. 11. 3. & 15. 8. 9. Gal. 2. 12, 14. Efe. 3. 6.
- 29 Hikwalaho nzi lota na nzi nga kanakani, laha na nzi bitanilwe. Hikwalaho nza wutisa mu nzi bitanele yini.
- 30 Korneliu a ku ngalo, Mune wa masiku ma hunzileko, ku kala leyi hora, nzi wa hlayisa a hora ya wunclanu ni mune ku kombela lomo

- ndlwini ya mina; languta, munhu i lo yima mahlweni ya mina, na a ambele tinguwoto basa,
xip. 1. 10. Mat. 28. 3. Marku 16. 5. Luka 24. 4.
- 31 Aku, Korneliu, kukombela ka wena ku zwilwe, ni kuhana ka wena ku mahile xialakanyiso mahlweni ka Nungungulu.
xipm. 4, &c. Heb. 6. 10.
- 32 Hikwalaho rumela Jopa, u bitana Simoni, loyi a tibya-ko Petro; a tsamako ndlwini ya Simoni mufuki wa madzowo, hi le fungwini wa bimbi.
- 33 Ngahizona nzi rumele ka wena; u mahile kwatsi hilezi a tileko. Hikwalaho makunu hina honkle hi kona mahlweni ka Nungungulu, a kuzwa lezi zi laywelweko wena hi Hosi.
- 34 Petro i lo hlamula nomu wakwe a ku ngalo,
Ha kunene nza zi tiba lezaku Nungungulu a nga na kuhlawula munhu:
Roma 2. 11. Gal. 2. 6. Efe. 6. 9. Kol. 3. 25. 1 Pet. 1. 17.
- 35 Kanilezi ka tixaka tonkle loyi a mu cabako, a mahako kululama, wa amukeleka ka yena.
xip. 15. 9. Roma 2. 13, 27. & 3. 22, 29. & 10. 12, 13. 1 Kor. 12. 13. Gal. 3. 28. Efe. 2. 13, 18. & 3. 6.
- 36 A mhaka leyi a nga yi rumela ka bana ba Israeli, na a kanela mahungu yo saseka ya kurula hi Jesu Kristu (hi yena a Hosi ya bonkle)—
Efe. 1. 20, 22. & 2. 14, 16, 17. Kol 1. 20.
- 37 Loku kuwula a wutsumbu ga nwina mu zi tibako loku ku nga biwa hungu Judia gonkle, ku sangula Galile, anzako a kubapatiza ka Johani ku nga kanelwe;
Mat. 28. 18. Roma 10. 12. 1 Kor. 15. 27. 1 Pet. 3. 22. Kuv. 17. 14. & 19. 16.
Luka 4. 14.
- 38 Yena Jesu wa Nazareta, lezaku Nungungulu i mu to tile hi Moya wo Basa ni ntamo: a nga wa nzulanzula na a maha mitiro yo saseka, na a hanyisa bonkle laba ba nga wa tsimbeketilwe hi madimoni; hakuba Nungungulu i wa hi zinwe naye.
Luka 4. 18. xip. 2. 22. & 4. 27. Heb. 1. 9. Joh. 3. 2.
- 39 Hina hi bakustumunyu ba zilo zonkle lezi a nga zi maha, le tikweni ga ba Juda, ni le Jerusalema; loyi kambe ba nga mu daya, ba lo mu hayeka sinyeni.
xip. 2. 32. & 5. 30.
- 40 Yena Nungungulu a nga mu vuxa hi siku ga manharu, i lo mu wonkelisa kubaseni,
xip 2. 24.
- 41 Na ku nga hi ka banhu bonkle, kanilezi ka bakustumunyu laba ba nga wa hlawulilwe hi mahlweni hi Nungungulu, kona ka hina, loyi hi nganwa hi ngaga naye a nzako i lo vuka hi ka bafleko.
Joh. 14. 17, 22. & 21. 18. xip. 13. 31. Luka 24. 30, 43.
- 42 I lo hi laya ku kanela ka banhu, ni ku kustumunya lezaku loyi hi yena a yimi-

silweko hi Nungungulu ku maha Lamula ka bahanya-ko ni bafileko.

Mat. 28. 19, 20. xip. 1. 8. & 17. 31.
Joh. 5. 22, 27. Roma 14. 9, 10. 2 Tim.
4. 1. 2 Kor. 5. 10. 1 Pet. 4. 5.

43 Ka yena a baprofeti bon/le ba lo maha wukustumunyu, lezaku hi bito gakwe bon/le laba ba ta nga kolwa kakwe ba ta amukela kutsetselelwa ka zonho.

xip. 15. 9. & 26. 18, 22. Roma 10. 11.
Gal. 3. 22.

44 Laha na Petro na a ha wulawula leti timhaka a Moya wo Basa wu lo cikela hehla kabye bon/le laba ba ngazwa a mhaka.

xip. 4. 31. & 8. 15, 16, 17. & 11. 15.

45 Ni laba ba zitsiba ba nga wa kolilwe ba lo hlamala, kota a wunyingi gabye laba ba nga wa tile na Petro, hakuba a ba Matiko kambe ku halatelwe a xinyikiwo xa Moya wo Basa.

xipm. 23. xip. 11. 18. Gal. 3. 14.

46 Hakuba bona ba lo bazwana ba kanela hi tirimi, na kulisa Nungungulu. Zonake i lo hlamula Petro,

47 A nga kota munhu ku beleta mati ke, lezaku laba ba nga bapatizwi ke, laba ba amukeleko a Moya wo Basa kwatsi kota lezi hina hi wu amukeleko?

xip. 11. 17. & 15. 8, 9. Roma 10. 12.

48 I lo laya a ku ba ba bapatizwa bitweni ga Jesu Kristu. Zonake ba lo mu kombela akuba a tsama nabo masiku yo kari.

1 Kor. 1. 17. xip. 2. 38. & 8. 16.

XIPIMO 11.

1 Makunu a bapostoli ni bamakabye laba ba nga wa hi le Judia ba lozwa lezaku a ba Matiko kambe ba amukele a mhaka ya Nungungulu.

2 Laha Petro a nga wa cikele le Jerusalema, laba ba zitsiba ba lo kanetisana zinwe naye,

xip. 10. 45. Gal. 2. 12.

3 Baku, Wena u lo famba ka makuna, u yaga nawo.

xip. 10. 28. Gal. 2. 12.

4 Kanilezi Petro i lo sangula, i lo hlawutela a mahungu hi kuxaxameta, aku,

Luka 1. 3.

5 Mina nzi wa hi le mutini wa le Jopa na nzi kombela: le sululwaneni nzi lo wona muwoniso, ni xibya xo kari xi wa relela, kota ku nga wa hi nguwo ya hombe na yi releliwa hi le tilweni hi magumo ya mune; yi lota ka mina:

xip. 10. 9, &c.

6 Ka xona laha na nzi cuwukisisile mahlo ya mina, nzi lo alakanya, nzi lo wona a zihari za mune wa makanzo za misaba ni zihari za kwati ni zile zo kokakoka ni tinyanyani ta tilo.

7 Nzi lozwa kambe ni gezugiku ka mina. Suka, Petro; klaba uga.

8 Kanilezi mina nzi ku ngalo, Kokwihi, Hosi: hakuba a ku na ncumo xo biha kutani xi nga hlazekangiko xi engenileko nonwini wa mina

- 9 Ni gezu gi lo hlamula hi xikati xa wumbiri hi le tilweni, Lexi Nungungulu a xi hlazileko, u nga wuli wena lezaku xo biha.
- 10 Lexi xi lo mahiwa kunhari: zonkle zi klakuselwa tilweni kambe.
- 11 Languta, zalezo ku lo yima a banhu banharu mahlweni ka yindlu leyi hi nga wa hi ka yona, na ba rumelwe hi le Kesaria ka mina.
- 12 Ni Moya wu lo nzi laya ku famba nabo, na nzi nga ganganwi ncumo. Ni laba bamakabye banklanu ni munwe kambe ba lo nzi heleketa; hi lo engena lomo ndlwini ya loye munhu:
Joh. 16. 13. xip. 10. 19, 23. & 15. 7.
- 13 I lo hi byela lezaku i wonisile ku yini a ngelosi na yi yimile le ndlwini kakwe, yiku, Rumela le Jopa, u ya bitana Simoni, loyi a tibya-ko Petro;
xip. 10. 30.
- 14 Loyi a ta nga kanela ka wena timhaka, leti u ta nga hanyiswa ha tona, wena ni yindlu ya wena yonkle.
- 15 Kota lezi nzi nga wa sangula ku kanela, a Moya wo Basa wu lo cikela hehla kabye, kota lezi wu nga maha ka hina kusanguleni.
xip. 2. 4.
- 16 Mina nzi lo alakanya a mhaka ya Hosi, lezaku i wulisile ku yini, Johani ha kunene i bapatizile hi mati; kanilezi nwina mu ta bapatzwa hi Moya wo Basa.
Mat. 3. 11. Joh. 1. 26, 33. xip. 1. 5. & 19. 4.
- 17 Zonake loku Nungungulu i lo nyika ka bona a xinyikiwo kota a nga nyika ka hina, laha hi nga kolwa ka Hosi Jesu Kristu, hi mina mani minawuwo, loyi nzi ta nga kanetana na Nungungulu ke?
xip. 10. 47. & 15. 8, 9.
- 18 Laha na ba zwile lezi zilo, ba lo miyela, na ba dumisa Nungungulu, baku, Zonake ni ka ba Matiko Nungungulu i nyikile a kuhunzuluka ka wutomi.
Roma 10. 12, 13. & 15. 9, 16.
- 19 Bona laba ba nga wa hangalakile hi kota ya kuxaniseka loku ku nga wa humela ha Stefani ba lo famba kule kota Fonike ni le Kuperu, ni le Antioki, ba wo kanela a mhaka ge ni ka munwe, saseka ka ba Juda boce.
xip 8. 1.
- 20 Kanilezi ku wa hi kona banwani babye, banhu ba le Kuperu ni le Kurene, laba, laha ba nga wa tile Antioki, ba lo kanela ka ba Greki kambe na ba kanela a Hosi Jesu.
xip. 6. 1. & 9. 29.
- 21 Ni canja ga Hosi gi wa hi zinwe nabo: ni botala laba ba nga wa kolilwe ba lo hunzulukela ka Hosi.
Luka 1. 66. xip. 2. 47. & 9. 35.
- 22 Ku lo bikiwa ha bona ka

- ceci leyi yi nga wa hi le
Jerusalema: ba lo rumela
Barnabasi ku famba ku kala
le Antioki:
xip. 9. 27.
- 23 Loyi, laha a nga wa cikele,
na a wonile a wuxinji ga
Nungungulu, i lo nengela;
i lo ba laya bonkle, hi kutisa
ka mbilu nga ba namarela
Hosini:
xip. 13. 43. & 14. 22.
- 24 Hakuba yena i wa hi mu-
nhu wo saseka, a tatisilwe
hi Moya wo Basa ni kuko-
leka: ni banhu bo tala ba lo
engetelwa ka Hosi.
xip. 5. 14. & 6. 5. xipm. 21.
- 25 Yena i loya Tarsusi a kuya
laba Saule:
xip. 9. 30.
- 26 Ni laha a nga wa mu kumi-
le, i lo mu tisa le Antioki.
Na ku mahisile lezo, lezaku
a lembe gonkle ba lo tso-
mbana wutsamo ginwe zi-
nwe ni ceci, ba lo gonzisa a
banhu banyingi; lezaku a
bapizani ba lo bitiwa Ma-
kristu kusangula hi le An-
tioki.
- 27 Makunu hi lawo masiku
ku lota bapofeti le Jerusa-
lema le Antioki.
xip. 2. 17. & 13. 1. & 15. 32. & 21. 9.
1 Kor. 12. 28. Efe. 4. 11.
- 28 Laho ku lo yima munwe
wabye a bito gakwe hi Aga-
busi, a wonisa hi Moya ku
ta ba kona a ndlala ya ho-
mbe tikweni gonkle: leyi yi
nga cikela masikwini ya
Klaudio.
xip. 21. 10.
- 29 Ni bapizani, loyi ni loyi ko-
ta ntamo wakwe, ba lo xuba
ku rumela a bamakabye laba
ba nga le Judia:
Roma 15. 26. 1 Kor. 16. 1. 2 Kor. 9. 1.
- 30 Lezo kambe ba lo zi maha,
ba lo rumela ka masingalati
hi canja ga Barnabasi na
Saule.
xip. 12. 25.

XIPIMO 12.

- 1 Makunu hi lexo xikati He-
rodi a hosi i lo nawuluta
mandla yakwe kuxanisa bo
kari ba le cecini.
- 2 I lo mu daya Jamesi maka-
bye wa Johani hi supado.
Mat. 4. 21. & 20. 23.
- 3 Laha na wonile lezaku zi
kolisile ba Juda, i lo engeta
ku koma na Petro kambe.
Lawo ma wa hi masiku ya
zibaba zi nga haba comelo.
- 4 Ni laha a nga wa mu ko-
mile, i lo mu engenisa pa-
xweni, i lo mu nyika ka
miklawa ya mune ya baka-
sadora kasi ku mu hlayisa;
na alakanya lezaku hi nza-
ko ka Pasika i ta mu neha
mahlweni ka banhu.
Joh. 21. 18.
- 5 Petro hikwalaho i lo gongi-
wa paxweni: kanilezi ku
wa kongelwa ni ku kon-
gelelwa hi ceci ka Nungu-
ngulu ha yena.
2 Kor. 1. 11. Efe. 6. 18. 1 Tesa. 5. 17.
- 6 Ni laha Herodi a nga wa
laba ku mu humesa, gwale-
go siku Petro i wa eklele
xikari ka bakasadoro ba-
mbiri, na a bohilwe hi ma-

- ngenje mambiri: ni bari-
nzeli mahlweni ka nyangwa
na ba rinzela a paxo.
- 7 Languta, a ngelosi ya Hosi
yi lo yima kakwe, ku lo
woninga kuwonekela lomo
ndlwini: yi lo mu dukunya
petro rebeni, yi lo mu vuxa,
yiku, Suka lokuloku. Ni
mangenje yakwe ma lowa
hi le mandleni yakwe.
xip. 5. 19.
- 8 Ni ngelosi yi ku ngalo ka
yena, Ambala wutsumbu ga
wena, u engenisa zilato za
wena. Yena i lo maha lezo.
Yi ku ngalo kakwe, Fene-
ngela kumba wa wena, u
nzi lanzela.
- 9 I lo huma, i lo lanzela; i wa
nga zi tibi lezaku zi nene
lezi zi mahiwako hi ngelosi,
kanilezi i wa alakanya leza-
ku i lo wona muwoniso.
xip. 10. 3, 17. & 11. 5.
- 10 Laha ba nga wa hunzile
barinzeli boranga ni bo ga-
mela ba lota nyangweni ya
xiketse leyi yi engenako lo-
mo mutini; yi lo ti vulule-
kela yonawu: ba lo huma,
ba lo tsemakanya a pango
ginwe; ni kalakale a ngelosi
yi lo suka ka yena.
xip. 16. 26.
- 11 Ni laha Petro a nga ta ti
alakanya, a ku ngalo, Ma-
kunu nza zi tiba ha kunene,
lezaku a Hosi yi lo ruma a
ngelosi ya yona i lo nzi kla-
klisa canjeni ga Herodi, ni
kulangutelelelweni ka ba-
nhu ba ba Juda.
Heb. 1. 14. 2 Kor. 1. 10. 2 Pet. 2. 9.
- 12 Ni laha a nga wa pimile hi
mhaka, i lota ndlwini ya
Maria a nyine wa Johani
loyi a tiblyako Marku; laha
a banyingi ba nga wa tso-
mbene katiginwe na ba ko-
mbela.
xip. 4. 23. & 15. 37. xipm. 5.
- 13 Laha nga wa gongonzile le
libatini la nyangwa, a nhwa-
na i lota ku hlamula a bito
gakwe hi Roda.
- 14 Ni laha a nga wa gi tibile a
gezu ga Petro, a nga yi vu-
lulangi nyangwe hi kutsa-
ka, kanilezi i lo tsutsuma
xikari i lo byela lezaku Pe-
tro i yimile laha mahlweni
ka nyangwa.
- 15 Bona ba ku ngalo kakwe,
Wena u hungukile. Kani-
lezi yena a su tiyisisa ngu-
vu a ku hi lezo. Bona
ba ku ngalo, Hi ngelosi ya-
kwe.
Mat. 18. 10.
- 16 Kanilezi Petro i wa su si-
mamisa a gongonza: ni laha
ba nga wa vulule, ba lo mu
wona, ba lo hlamala.
- 17 Kanilezi yena, na a kwenuta
hi canja kasi ku ba miyeta,
i lo hlawutela kabye lezaku
a Hosi yi mu humesisile ku
yini le paxweni. A ku nga-
lo, Ambelani Jamesi lezi zilo
ni ka bamakabye. Yena i
lo suka, aya ka ginwani wu-
tsamo.
xip. 13. 16. & 19. 33. & 21. 40.
- 18 Makunu kalakale na gi cile,
ku wa nga hi ncawo wu
tsongwani xikari ka baka-

sadoro, za ku yini zi mahilweko hi Petro.

19 Laha Herodi a nga wa mu labile, a nga mu kumangi, i lo hlolisisa a barinzeli, i lo laya lezaku a ba dayiwe. I lo relela hi le Judia kuya Kesaria, i lo tsama laho.

20 Makunu labha a nga wa zangarile nguvu hi ba le Tire ni Sidoni: bona ba lota hi mbilu yinwe kakwe, na, ba kolisile Blastu a nduna ya zonkole za hosi, ba lo kombe-la kurula, hakuba a tiko gabye gi lo wundliwa hi tiko ga hosi.

21 Hi siku gi yimisilweko Herodi i lo bombisa wutsumbu gakwe hi nguwo ya wukosi, i lo tsama xitsanweni xa wukosi, i lo kanela kabye.

22 Ni banhu ba lo kanyuluka, baku, I gezu ga Nungungulu, a hi gezu ga munhu.

23 Kalakale a ngelosi ya Hosi yi lo muba, hakuba a nga nyikangi a Nungungulu a ku dumiswa: i lo giwa hi xiwungwani, i lofa.

24 Kanilezi a mhaka ya Nungungulu yi lo kula yi anzi-swa.

xip. 6. 7. & 19. 20. Kol. 1. 6.

25 Barnabasi na Saule ba lo wuya hi le Jerusalema, laha ba nga wa tatisile kukozela kabye, ba lo teka zinwe na-

bo Johani loyi a tibyako Marku.

xip. 11. 29, 30. & 13. 5, 13. & 15. 37. xipm. 12.

XIPIMO 13.

1 Makunu ku wa hi kona le Antioki, le cecini leyi yi nga wa hi leyo, a baprofeti ni bagonzisi, Barnabasi, na Si-meone, loye a nga bitwa Nigeri, na Lukio wa Kurene, na Manani loyi a nga kula zinwe na Herodi a hosi, na Saule.

xip. 11. 22-27. & 14. 26. & 15. 35. Roma 16. 21.

2 Kota lezi ba nga wa kozela ka Hosi, na ba lo yila, a Moya wo Basa wu ku ngalo, Nzi hambanyiseleni Barnabasi na Saule le ntirweni lowu nzi ba biteleko wona.

xip. 9. 15. & 14. 26. & 22. 21. Roma 1. 1. & 10. 15. Gal. 1. 15. & 2. 9. Mat. 9. 38. Efe. 3. 7, 8. 1 Tim. 2. 7. 2 Tim. 1. 11. Heb. 5. 4.

3 Zonake laha ba nga wa yilile na ba kombelile ba lo klateka mandla hehla kabye, ba lo ba fambisa.

xip. 6. 6.

4 Zi ngaho bona, na ba rumilwe hi Moya wo Basa, ba lo relela ba ya Kilikia; ku sukela laho ba lo kilela tarwini baya Kupro.

xip. 4. 36.

5 Ni lezi ba nga wa hi le Salami, ba loba hungu hi mhaka ya Nungungulu sinagogeni ga ba Juda: ba wa hi na Johani kambe kota xikozeli xabye.

xipm. 46. xip. 12. 25. & 15. 37.

- 6 Ni laha ba nga wa tsemakanyile xonkle xihlale kala Pafosi, ba lo kuma a xitumbe xo kari, a muprofeti wa mawunwa, wa mu Juda, loyi a bito gakwe a nga wa hi Bar-Jesu;
xip. 8. 9.
- 7 Loyi a nga wa hi kona ni mufumeli, Sergiu Pauluse a munhu a na nga ni kupima. Ywaloye i lo bitana ka yena Barnabasi na Saule, na a laba kuzwa a mhaka ya Nungungulu.
- 8 Kanilezi Eluma xitumbe (hakuba gi ngaho a bito gakwe hi kuklamuselwa) i lo ba kaneta, na a laba ku hambukisa mufumeli kukolekeni.
2 Tim. 3. 8.
- 9 Kanilezi Saule, loyi kambe a culilweko Paule, loyi a teleko hi Moya wo Basa, i lo mu honokela,
xip. 4. 8.
- 10 A ku ngalo, O u tele hi kukohlisa konkle ni kubiha konkle, wena nwana wa satani, wena nala wa kululama, u nga ta tsika ku hambukisa tindlela ti lulamileko ta Hosi ke?
Mat. 13. 38. Joh. 8. 44. 1 Joh. 3. 8.
- 11 Makunu, wangabye, canja ga Hosi gi le hehla ka wena, u ta maha xikumu, u nga gi woni gambo hi xikatanyana. Ni kalakale ku lo cikela kakwe a kupfupela ni munyama; i lo famba na a laba wa ku mu koka hi canja.
- 12 Zonake a mufumeli, laha na a wonile lezi zi nga wa mahekile, i lo kolwa, na kari a damiswa hi kugonzisa ka Hosi.
- 13 Makunu Paule ni laba ba nga wa hi zinwe naye ba lo suka Pafosi, ba lota Perga ga le Pamfilia: Johani i lo suka kabye i lo klelela le Jerusalem.
xip. 15. 38.
- 14 Kanilezi bona, ba lo tsemakanya Perga, ba lota Antioki wa le Pisidia; ba lo engena sinagogeni hi siku ga sabado, ba lo tsama.
xip. 16. 13. & 17. 2. & 18. 4.
- 15 Anzako ka kugonziwa ka nayo ni baprofeti a bafumeli ba sinagoga ba lo rumela kabye, baku, Bamakabye, loku mu nga mu hi ni mhaka ya kulaya ka banhu, kanelani.
Luka 4. 16. xipm. 27. Heb. 13. 22.
- 16 Paule i lo yima, a kweneta hi canja gakwe a ku ngalo,

Madota ya Israeli, nwina laba mu cabako Nungungulu, ingisani.
xip. 10. 35. & 12. 17. xipm. 26, 42, 43.
- 17 Nungungulu wa laba banhu Israeli i lo hlawula bararu ba hina, i lo ba kumukisa a banhu laha ba nga wa hi bapfumba tikweni ga le Gipite, na hi canja gi klakusilweko i lo ba rangela a ba humesaka gona.
xip. 7. 17.
- 18 Ku wa hi xikati xa mune

- wa makume ya malembe i lo
ba wundla yena xiwuleni.
xip. 7. 36.
- 19 Ni laha a nga wa dele a
nklanu wa tixaka ni timbi-
ri le tikweni ga le Kanani, i
lo ba nyika a tiko ga tona
ku maha tsomba yabye, a ku
kwatsi mune wa mazana ni
nklanu wa makume ya ma-
lembe:
- 20 Anzako ka lezi zilo i lo ba
nyika balamuli ku kala Sa-
mueli muprofeti.
- 21 Anzako ka lezi ba lo kombe-
la a hosi : Nungungulu i ba
nyika Saule a nwana wa
Kixi, a munhu wa lixaka la
Benjamini, a xipimo xa mu-
ne wa mune wa makume ya
malembe.
- 22 Ni laha a nga wa mu susile,
i lo mu vuxa Davida a ku
maha a hosi yabye, ka yena
i lo maha wukustumunyu,
a ku ngalo, Nzi mu kumile
Davida a nwana wa Jese, a
munhu wa mbilu ya mina,
loyi a ta nga maha konkle
kuranza ka mina.
xip. 7. 46.
- 23 Hi ka mbewu ya loyi mu-
nhu Nungungulu hi ka tsum-
biso i lo neha ka Israeli
a Muhanyisi, Jesu;
Luka 1. 32, 69. xip. 2. 30. Roma 1. 3.
& 11. 26. Mat. 1. 21.
- 24 Ni laha Johani kuranga a
nga wa kanela hi mahlweni
ka kuta kakwe a kubapa-
tizwa ka kuhunzuluka ka
bonkle banhu ba Israeli.
Mat. 3. 1. Luka 3. 3.
- 25 Kota lezi Johani a nga wa
hetile a kufamba kakwe,
a ku ngalo Mu alakanya mu
ku mina nzi wa ku yini ke ?
mina a nzi mina yena. Ka-
nilezi mangabye, ku kona a
tako hi le nzako ka mina, ni
zilato za mikonzo yakwe nzi
nga faneliko ku zi *klakla*.
Mat. 3. 11. Marku 1. 7. Luka 3. 16.
Joh. 1. 20, 27.
- 26 Bamakabye, banana bambe-
wu ya Abrahamama, laba xi-
kari ka nwina mu cabako
Nungungulu, hi ka hina le-
yi a mhaka ya kuhanya yi
rumelweko.
Mat. 10. 6. Luka 24. 47. xip. 3. 26.
xipm. 46.
- 27 Hakuba bona laba ba akile-
ko le Jerusalema, ni bafu-
meli babye, hakuba a ba wa
nga mu tibangi, ge ni ti-
mhaka ta baprofeti leti ti go-
nzwako masabado wonkle,
ba lo titatisa hi ku mu kona.
Luka 23. 34. & 24. 20, 44. xip. 3. 17.
& 15. 21. & 26. 22. & 28. 23. I Kor. 2.
8. xipm. 14, 15.
- 28 Hambu lezo ba nga kala ku
kuma a nanzu wa kufa ka
yena, ba lo kombela Pilatu
lezaku nga a dayiwe.
Mat. 27. 22. Marku 15. 13, 14. Luka
23. 21, 22. Joh. 19. 6, 15. xip. 3.
13, 14.
- 29 Laha ba nga wa tatisile zo-
nkle zilo zi nga wa tsililwe
ha yena, ba lo mu cisa si-
nyeni, ba lo mu beka xila-
hleni.
Luka 18. 31. & 23. 53. & 24. 44. Joh.
19. 28, 30, 36, 37, 38. Mat. 27. 59.
Marku 15. 46.
- 30 Kanilezi Nungungulu i lo
mu vuxa hi ka bafleko:
Mat. 28. 6. xip. 2. 24. & 3. 13, 15, 26.
& 5. 30.

- ginwe ku tazwa a mhaka ya Nungungulu.
- 45 Kanilezi laha a ba Juda ba nga wa wona a zidlemo, ba lo tatiswa hi wukuxu, ba lo kaneta a zilo lezi zi nga wa kanelwa hi Paule, ba lo rukatela.
xip. 18. 6. 1 Pet. 4. 4. Jude 10.
- 46 Paule na Barnabasi ba lo kanela hi kutiya, ba ku ngalo, Zi wa fanele lezaku a mhaka ya Nungungulu yi nga kanelwe ka nwina kuranga. Na mu wona mu yi nyenyile, na mu lamula wutsumbu ga nwina lezaku a mu fanelwe hi kuhanya ka kupinzuka, mangabye, hi hunzulukela ka ba Matiko.
Mat. 10. 6. & 21. 43. xipm. 26. Roma 1. 16. & 10. 19. xip. 3. 26. & 18. 6. & 28. 28.
- 47 Hakuba zi ngaho a Hosi yi lo hi laya, yiku,
Nzi ku rumile ku maha kuwonekela ka ba Matiko, kasi ku nga u maha ku kuhanyisa ni kwaleyo kugumelweni ka misaba.
Luka 2. 32.
- 48 Ni kota lezi a ba Matiko ba nga wa zi zwile, ba lo nengela, ba lo dumisa a mhaka ya Nungungulu : kota a banyingi laba ba nga wa yimiselwe a kuhanya ka kupinzuka ba lo kolwa.
xip. 2. 47.
- 49 Ni mhaka ya Nungungulu yi la su fenemete matikweni wonkle.
- 50 Kanilezi a ba Juda ba lo kucetela ba basati ba lulamile-

ko laba ba hombe ba muti, ni banhu ba hombe ba muti, ba lo vindlukisa banhu ku kuxanisa Paule na Barnabasi, ba lo ba panzanya mbinganweni wabye.
2 Tim. 3. 11.

- 51 Kanilezi bona ba lo pumunhela a tsuri wa mikonzo yabye ka bona, ba lota le Ikoniume.
Mat. 10. 14. Marku 6. 11. Luka 9. 5. xip. 18. 6.
- 52 Ni bapizani ba lo tatiswa hi kutsaka zinwe ni Moya wo Basa.
Mat. 5. 12. Joh. 16. 22. xip. 2. 46.

XIPIMO 14.

- 1 Na ku mahisile lezo le Ikoniume, lezaku ba lo engena katiginwe sinagogeni ga ba Juda, zi ngaho ba lo kanela, lezaku xidlemo xa hombe xa ba Juda ni ba Greki xi lo kolwa.
- 2 Kanilezi a ba Juda laba ba nga kala ba nga ingisi ba lo vindlukisa a mihefemulo ya ba Matiko, ba lo ba holobisa ni bamakabye.
- 3 Xikati xa hombe hikwalaho ba lo tsama laho na ba kanela hi kutiya le Hosini, leyi yi nga wa maha wukustumunyu le mhakeni ya wuxinji ga yona, yi lo vumela ziwoniso ni zihlamliso ku mahiwa hi mandla yabye.
Marku 16. 20. Heb. 2. 4.
- 4 Kanilezi a xidlemo xa muti xi wa lo hambana; ni xipanze xi lo yima ni ba Juda,

- ni xipanze xi lo yima ni ba-postoli.
- xip. 13. 3.
- 5 Laha na ku mahilwe ku kucetelwa ka ba Matiko ni ba Juda zinwe ni tihosi ta-bye, ku ba koma hi ku cela tingana, ni ku ba gandla hi maribye,
- 2 Tim. 3. 11.
- 6 Bona ba lo xi tiba lexi, ba loabela mitini wa le Likao-nia, Listra ni Derbe, ni matikweni laya ma nga leyo:
- Mat. 10. 23.
- 7 Leyo ba lo kanela ivangeli.
- 8 Ni le Listra ku wa tsama kona munhu, wo kari, a nga wa babya hi mikonzo yakwe, i wa hi xirela cima a tralwa rubyini ga nyine wakwe, i wa nga zi tibi ku famba.
- xip. 3. 2.
- 9 Ywaloye i lozwa Paule na a kanela: loyi, na a nga wa mu cuwukisisa, na a wona aku i wa hi ni kukoleka ka ku hanyiswa,
- Mat. 8. 10. & 9. 28, 29.
- 10 A ku ngalo hi gezu ga hombe, Suka u yima hi mikonzo ya wena. I lo jatama i lo famba.
- 11 Ni laha zidlemo zi nga wona lexi Paule a nga wa mahile, ba lo klakusa a magezu ya-bye, baku hi lirimi la ba le Likaonia, Banungungulu ba releleko ka hina hi kufana-na ni banhu.
- xip. 8. 10. & 28. 6.
- 12 Ba lo bitana Barnabasi, Jupiteri; na Paule, Merkure,
- hakuba i wa hi mukanela wa hombe.
- 13 Ni mupristi wa Jupiteri loyi a tempele yakwe yi nga wa hi mahlweni ka muti, i lo neha a tikabi ni tibombisi-lweko tinyangweni, a nga laba ku pahlela zinwe ni zidlemo.
- 14 Kanilezi laha bapostoli, Barnabasi na Paule, na ba zi zwile, ba lo hanzula tingu-wo tabye, ba lo tsutsumela zidlenwini,
- Mat. 26. 65.
- 15 Na ba bitana, baku, Madota, mu mahela yini lezi zilo ke? Hinawu hi banhu hi na mahanyela kota nwina, hi lo mu nehela a mahungu yo saseka, kasi ma fela ku klela zilweni lezi za mahala muta ka Nungungulu a hanyako, loyi a nga maha tilo ni misaba ni bimbi, ni lezi zonkle zi nga ka zona:
- xip. 10. 26. Jam. 5. 17. Kuv. 14. 7. & 19. 10. 1 Kor. 8. 4. 1 Tesa. 1. 9.
- 16 Loyi hi zizukulwana zi hunzileko i lo vumela tixaka tonkle ku famba hi tindlela ta zona.
- xip. 17. 30. 1 Pet. 4. 3.
- 17 Na wa nga a nga ti tsikangi ku zi mahela wukustumunyu a wutsumbu gakwe, lezo a nga maha kusasa, i lo nyika nwina hi le tilweni a vula ni tinguba ta mihanzo, mu lo tatisa a timbilu ta nwina hi kuga ni kutsaka.
- xip. 17. 27. Roma 1. 20. Mat. 5. 45.
- 18 Hi loku kuwula ba lo tsanza

- a ku komama a zidlemo lezaku zi nga pahleli kabye.
- 19 Kanilezi ku lota ba Juda laho hi le Antioki ni le Ikoniume: na ba hlohotele zidlemo, ba lo gandla Paule, ba lo mu rorobisela le handle ka muti, na ba alakanya lezaku i file.
xip. 13. 45. 2 Kor. 11. 25. 2 Tim. 3. 11.
- 20 Kanilezi kota lezi bapizani ba nga wa yimile ba mu ranzele, i lo vuka, i lo engena mutini: hi manziko i lo famba na Barnabasi le Derbe.
- 21 Ni laha ba nga wa kanele ivangeli ka lowo muti, ni laha ba nga wa mahisile bapizana bo tala, ba lo kklelela Listra, ni le Ikoniume, ni le Antioki,
Mat. 23. 19.
- 22 Na ba tangalisa a mihefemulo ya bapizani, na ba ba laya ku nonohisa kukolekeni, ni lezaku hi zikarato zo tala hi ta engena mufunweni wa Nungungulu.
xip. 11. 23. & 13. 43. Mat. 10. 33. & 16. 24. Luka 22. 28, 29. Roma 8. 17. 2 Tim. 2. 11, 12. & 3. 12.
- 23 Ni laha ba nga wa yimisile a masingalakati ticecini tonkle, ni ba kombele hi kuyila, ba lo ma nyikela Hosini, leyi ma lo kolwa hi ka yona.
Tit. 1. 5.
- 24 Ba lo tsemakanya Pisidia, ba lota Pamflia.
- 25 Ni laha ba nga wa kanele a mhaka le Perga, ba lo relela Atalia;
- 26 Ku sukela laho ba loya Antioki, laho ba nga wa nyikilwe kona wuxinji ga Nungungulu legi ba nga wa gi tatisile.
xip. 13. 1, 8. & 15. 40.
- 27 Ni laha ba nga wa tile, na ba tsombanyile ceci katiginwe, ba lo hlawutela a zilo zonkle lezi Nungungulu a nga wa zi mahile ha bona, ni lezaku i vululile libati la kukoleka ka ba Matiko.
xip. 15. 4, 12. & 21. 19. 1 Kor. 16. 9. 2 Kor. 2. 12. Kol. 4. 8. Kuv. 3. 8.
- 28 A ba tsamangi xikati xitso-ngwani laho ni bapizani.

XIPIMO 15.

- 1 Ni banhu bo kari ba lota hi le Judia ba lo gonzisa bamakabye, baku, Saseka loku mu hi mikwera hi mukowo wa Mosi, a mu na ku hanysiswa.
Gal. 2. 12. & 5. 2. Joh. 7. 22. xipm. 5. Fil. 3. 2. Kol. 2. 8, 11, 16.
- 2 Laha Paule na Barnabasi na ba nga kanetanangi nabo ha ku tsongwani na kuwutisana zinwe nabo, a bamakabye ba lo yimisa hakuba Paule na Barnabasi, ni banwani bo kari babye, lezaku nga ba kanziya Jerusalem ka bapostoli ni masingalakati hi leyi mha-ka.
Gal. 2. 1.
- 3 Bona hikwalaho, na ba heleketwa hi ceci, ba lo tsemakanya Fonike ni le Samaria, na ba hlawutela kuhunzuluka ka ba Matiko:

- ba lo maha kutsaka ka hombe ka bamakabye bonkle.
Roma 15. 24. 1 Kor. 16. 6, 11. xip. 14. 27.
- 4 Laha ba nga wa cikele le Jerusalema, ba lo amukelwa hi ceci ni bapostoli ni masingalakati, ba lo hlawutela zilo zonkle lezi Nungungulu a nga wa zi mahile ha bona.
xipm. 12. xip. 14. 27. & 21. 19.
- 5 Kanilezi laho ku lo suka bo kari ba lixaka laba ba Farisi labo ba nga kolwa, baku, Za labeka lezaku ba maha mikwera, ni ku ba laya ba hlayisa nayo wa Mosi.
xipm. 1.
- 6 A bapostoli ni masingalakati ba lo tsombana katiginwe a kuta pima hi laya mahungu.
- 7 Ni laho laha ba nga wa wutisene ha hombe, Petro i lo suka, a ku ngalo kabye,
Bamakabye, ma zi tiba lezaku hi xikati xa hombe xi hunzileko Nungungulu i lo hlawula xikari ka nwina, lezaku hi nomu wa mina a ba Matiko nga bazwa a mhaka ya ivangeli ni ba kolwa.
xip. 10. 20. & 11. 12
- 8 Nungungulu, loyi a tibako a mbilu, i lo maha wukustumonyu, hi ku ba nyika a Moya wo Basa, kota lezi a nga wu nyika ka hina;
xip. 1. 24. & 10. 44.
- 9 A nga mahangi ku hambanyisa xikari kabye na hina, i hlaza a timbilu tabye hi kukoleka.
Roma 10. 11. xip. 10. 15, 28, 43. 1 Kor. 1. 2. 1 Pet. 1. 22.
- 10 Hikwalaho makunu hi yini nwina mu ringako Nungungulu, lezi mu bekako a joka tinhanweni ta bapizani, legi cima a bararu ba hina na hina hi nga gi kotiko ku gi rwala ke?
Mat. 23. 4. Gal. 5. 1.
- 11 Kanilezi ha kolwa lezaku hi ta hanyiswa hi wuxinji ga Hosi ya hina Jesu, kota bonawu.
Roma 3. 24. Efe. 2. 8. Tit. 2. 11. & 3. 4, 5.
- 12 Ni xonkle xidlemo xi lo miyela; xi lo ingisela ka Barnabasi na Paule na ba hlawutela lezaku ziwoniso za ku yini ni zidamiso Nungungulu a zi mahileko ka ba Matiko ha bona.
xip. 14. 27.
- 13 A nzako ka laha ba nga wa miyele, Jamesi i lo hlamula, a ku,
xip. 12. 17.
- 14 Bamakabye, ingisani kamina: Simoni i lo hi hlawuwetele hi laha Nungungulu a nga enzela ba Matiko kurangula, a ku teka banhu xikari kabye hi kota ya bito gakwe.
xipm. 7.
- 15 Ni ka lexi xi vumelana ni mhaka ya muprofeti; kota lezi ku tsalilweko,
- 16 Anzako ka lezi zilo nzi ta klela, nzi ta aka kambe a tabernakeli ga Davida, le-

- gi gi wileko; nzi ta aka kambe a kuhohloloka ka gona, nzi ta gi yimisa:
- 17 Kasi laba ba seleko banhwini ba labisisa a Hosi, ni bonkle ba Matiko, labo ba ta nga bitanwa hi bito ga mina,
- 18 Ku wula Hosi, loyi a nga maha zilo lezi zi tibeka hi le kusanguleni ka tiko.
- 19 Ngahilezo a kulamula ka mina hi loku, lezaku hi nga ba karati laba ba le ka Bamatiko ba hunzulukileko ka Nungungulu;
xipm. 28. 1 Tesa. 1. 9.
- 20 Kanilezi a hi tsaleni ka bona, kasi ba fela ku tsika a manyala ya zifananisa, ni kubaya, ni ka lezi zi haka-selweko, ni nkata.
1 Kor. 6. 9, 18. & 8. 1. & 10. 20, 28. Kuv. 2. 14, 20. Gal. 5. 19. Efe. 5. 3. Kol. 3. 5. 1 Tesa. 4. 3. 1 Pet. 4. 3.
- 21 Hakuba Mosi hi zizukulwana za kale i na bona mitini yonkle ba nga mu kanela, na a gonzwa masinagogeni masabado wonkle.
xip. 13. 15, 27.
- 22 Zonake zi lo woneka ku kwatsi zinene ka bapostoli ni masingalakati, zinwe ni ceci yonkle, a ku hlawula a banhu ba ka kabye, ba ba rumela le Antioki zinwe na Paule na Barnabasi; a mabitō yabye, hi Juda loyi a tibyako Barsabasi, na Silasi, a banhu ba hombe xikari ka bamakabye:
xip. 1. 23.
- 23 Ba lo tsala za ku ngahi ha bona, A bapostoli ni masingalakati ni bamakabye ka bamakabye laba ba le ka ba Matiko ba le Antioki, ni le Siria ni le Kilikia, ha mu ru-ngula:
- 24 Kota lezi hi zi zwileko lezaku a bo kari ba nga suka hi leno ka hina ba wa mu karatile hi timhaka, na ba onha mihefemulo ya nwina; ka bona a hi nyikangi a nayo;
xipm. 1. Gal. 2. 4. & 5. 12. Tit. 1. 10, 11.
- 25 Zi lo woneka kwatsi ka hina, na hi klangene hi mbilu yinwe, a ku hlawula a mado-ta hi ma rumela ka nwina zinwe ni ba ranzekako ba hina Barnabasi na Paule,
- 26 A madota ma nyikeleko kuhanya kabye hi bito ga Hosi ya hina Jesu Kristu.
xip. 13. 50. & 14. 19. 1 Kor. 15. 30. 2 Kor. 11. 23, 26.
- 27 Hikwalaho hi rumile Juda na Silasi, laba a wutsumbu gabye ba ta nga kanela za-lezi zilo hi milomu.
- 28 Hakuba zi lo woneka ku kwatsi zinene ka Moya wo Basa, ni ka hina, a ku kala hi nga beki hehla ka nwi-na a nzwalo wa hombe ku hunza lezi zilo zi faneleko;
- 29 Lezaku mu suka ka zilo zi pahlelweko a zifananiso, ni nkata, ni le ka zilo zi vil-inganyisilweko, ni le wubayini; hi le ka lezi loku mu gonga wutsumbu ga nwina,

- ku ta maha kwatsi ka *nwi*-
na. Salani.
xipm. 20. xip. 21. 25. Kuv. 2. 14, 20.
- 30 Zi ngaho bona, laha ba
nga wa fambisilwe, ba lota
Antioki; na ba tsombanyi-
sile wutsamo *ginwe* a xi-
dlemo, ba lo ba nyika a
papilo.
- 31 Ni laha ba nga wa gi gonzi-
le, ba lo tsaka hi kululeka
ka gona.
- 32 Juda na Silasi, na ba wa hi
baprofeti a wutsumbu ga-
bye, ba la luleka bamakabye
hi timhaka tinyingi, ba lo
ba tiyisa.
xip. 14. 22. & 18. 23.
- 33 Anzako kakuba na ba tsa-
mile a xikati xinyingi leyo,
ba lo suka ka bamakabye hi
kurula ba lo wuya ka laba
ba nga wa ba rumile.
1 Kor. 16. 11. Heb. 11. 31.
- 35 Kanilezi Paule na Barnaba-
si ba lo sala le Antioki, na
ba gonzisa ni kukanela a
mhaka ya Nungungulu, zi-
nwe ni banwani bo tala.
xip. 13. 1.
- 36 Ni nzako ka masiku yo
kari Paule a ku ngalo ka
Barnabasi, Nga hi *klela* ma-
kunu hi enzela bamakabye
mitini yonkle lomo hi nga
wa kanele a mhaka ya Ho-
si, hi wona lezaku ba tsa-
misa ku yini.
xip. 13. 4, 13, 14, 51. & 14. 1, 6, 24, 25.
- 37 Barnabasi i lo alakanya ku
teka *zinwe* naye Johani ka-
mbe, loyi a bitwako Marku.
xip. 12. 12, 25. & 13. 5. Kol. 4. 10.
2 Tim. 4. 11. File. 24.
- 38 Kanilezi Paule i lo alakanya
lezaku a zi sasekile a ku te-
ka yena *zinwe* nabo loyi a
nga suka kabye hi le Pamfi-
lia, a nga fambangi nabo
ku tireni.
xip. 13. 13.
- 39 Laho ku lo vuka kukaneta-
na ka hombe, lezaku ba lo
hambana munwe ka mu-
nwani, Barnabasi i lo teka
Marku *zinwe* naye, ba loya
hi taro le Kuperu;
- 40 Kanilezi Paule i lo hlawula
Silasi, i lo suka, na a layi-
lwe hi bamakabye kuruleni
ka Hosi.
xip. 14. 26.
- 41 I lo tsemakanya Siria ni Ki-
likia, na a tiyisa ticeci.
xip. 16. 5.

XIPIMO 16.

- 1 I lota Derbe kambe ni le
Listra: wangabye, a mupi-
zani wo kari i wa hi kona
laho, a bito gakwe hi Ti-
mote, a *nwana* wa wasati
wa mu Juda a nga wa koli-
lwe; kanilezi a raru wakwe
i wa hi mu Greki.
xip. 14. 6. & 19. 22. Roma 16. 21.
1 Kor. 4. 17. Fil. 2. 19. 1 Tesa. 3. 2.
1 Tim. 1. 2. 2 Tim. 1. 2, 5.
- 2 Ywaloye i lo bikiwa kwatsi
hi bamakabye labo ba nga
wa hi le Listra ni le Ikoniu-
me.
xip. 6. 3.
- 3 Yena Paule i wa nga a ra-
nza ku mu teka ku famba
zinwe naye; i lo mu maha
kwera ni kota ya ba Juda
laba ba nga wa hi ka lego
wutsamo: hakuba bonkle ba

wa zi tiba lezaku a raru wakwe i wa hi mu Greki.

1 Kor. 9. 20. Gal. 2. 3. & 5. 2.

4 Kota lezi ba nga wa famba ba tsemakanya miti, ba lo ba nyika a milayo ku yi gonga, leyo yi nga wa yimisilwe hi bapostoli ni masingalakati laya ma nga le Jerusalema.

xip. 15. 28, 29.

5 Zi ngaho a ticeci ti lo tiyiswa kukolekeni, ba lo engetelana a ku tala masiku ni masiku.

xip. 15. 41.

6 Ba lo famba ba tsemakanya makelweni ya le Frigia ni le Galatia, na ba tsimbetelwe hi Moya wo Basa ku kanela a mhaka le Asia;

7 Ni laha ba nga wa tile le ko cuwukana ni Mesia, ba lo ringa kuya Bitunia; ni Moya wa Jesu a wu ba vumelang;

8 Na ba tsemakanya Mesia, ba lo relela bata Troasi.

2 Kor. 2. 12. 2 Tim. 4. 13.

9 Ni muwoniso wu lo woneka ka Paule ni wusiku; Laho ku wa hi kona a munhu wa le Makedonia a nga wa yimile, na mu kongotela, aku, Klatuka uta leno Makedonia, u hi vunetela.

xip. 10. 30.

10 Ni laha a nga wa wonile muwoniso, kalakale hi lo laba kuya le Makedonia, na zi tibekile lezaku Nungu-

ngulu u hi bitanile ku ya kanela ivangeli kabye.

2 Kor. 2. 13.

11 Hi lo suka hikwalaho le Troasi, hi lo komama Samotrake, ni manziko hi lota Neapoli;

12 Ku sukela laho hi loya le Filipi, lowu wu nga muti wa le Makedonia, ni tikwana go sangula gi wa hi muti, wa ba le Roma: ka lowo muti hi lo tsama masiku yo kari.

Fil. 1. 1.

13 Hi siku ga sabado hi lo humma hi nyangwa hi kelelo ga le congweni, laho ku nga wa ku kwatsi wutsamo ga kukombela; hi lo tsama, hi lo kanela ka ba basati laba ba nga wa tsombana laho.

14 Ni wasati wo kari a bito gakwe hi Lidia, a muxabisi wa ziwunguwungu, wa le mutini wu tibyako Tuatira, a munwe loyi a kozelako Nungungulu, i lo hizwa: loye a Hosi yi nga wa vululile a mbilu yakwe, a ku ingisela a zilo lezi zi nga wa kanelwa hi Paule.

Luka 24. 45.

15 Ni laha a nga wa bapatizilwe, ni ngango wakwe wonkle, i lo hi kongotela, aku, Loku nwina mu ku ngalo nzi kolekile ka Hosi, ngonani ndlwini ya mina mu tsama kona. Yena i lo hi kongotela.

Luka 24. 29. Heb. 13. 2.

- 16 Na ku mahisile lezo, kota lezi hi nga wa famba wutsanweni ga kukombela, ni nhwana wo kari loyi a nga wa ni moya wa ku vumba i lo hi klanganisa, loyi a nga wa binzululela a benyi bakwe hi kuvumba.
xip. 19. 24.
- 17 Ywaloye i lo lanzela Paule na hina na bitana, i ku, Laba banhu hi nalanza ya Nungungulu a nga Hehla-Hehla, laba ba bako-hungu ka nwina hi mhaka ya kuhanya.
- 18 I lo maha za ku ngahi masiku manyingi. Kanilezi Paule, na karatilwe nguvu, i lo hunzuluka a ku ngalo ka moya, Nzi ku laya hi bito ga Jesu Kristu ku huma ka yena. Wu lo huma hi xwalexo xikati.
Marku 1. 25, 34. & 16. 17.
- 19 Kanilezi laha a benyi bakwe laha ba nga wa wona lezaku a kutsumba ka binzu gabye ku fambile, ba lo koma Paule na Silasi, ba lo ba kokela le wutsanweni ga kuhlengeletana mahlweni ka bafumeli,
xip. 19. 25, 26. 2 Kor. 6. 5. Mat. 10. 18.
- 20 Ni laha ba nga wa nehile ka le tinduneni, ba ku ngalo, Laba banhu, na ba hi ba Juda, ba karata muti wa hina ha hombe,
xip. 17. 6.
- 21 Ba yimisa a mikuwo leyi hi nga faneliko ku amukela, ni ku yi maha, lezi hi nga ba Roma.
- 22 Xidlemo xi lo suka katiginwe xi ba vukela: ni tinduna ti lo ba runzuwulela a tinguwo tabye, ba lo laya lezaku a ba biwe hi tinonga.
2 Kor. 6. 5. & 11. 23, 25. 1 Tesa. 2. 2.
- 23 Ni laha ba nga wa ba xupulile timbirimbi to tala, ba lo hoxa paxweni, ba lo laya murinzeli a ku ba hlayisisisa:
- 24 Loyi, laha na amukele a kulaya ka ku ngahi, i lo ba hoxa xikari ka paxo, i lo maha mikonzo yabye yi kotselwa makotsweni.
- 25 Kanilezi xikari ka wusiku Paule na Silasi ba wa kongela na ba yimbelela a tisi-mu ka Nungungulu, ni tiperesu ti wo ingisela kabye;
- 26 Ni kalakale ku wa hi kona kutsekateka ka hombe ka misaba, zi ngaho a xiseketelo xa yindlu ya paxo xi lo tsekatekiswa: lokuloku a tibati tonkle ti lo vululekiswa; ku lo klateleka a ziboho za bona bonkle.
xip. 4. 31. & 5. 19. & 12. 7, 10.
- 27 Ni murinzeli na vukile hi kueklela, na wonile a tibati ta paxo na ti vululekile, i lo hlomula a supado yakwe, i wo laba ku ti daya, na alakanya lezaku a tiperesu ti pfobole.
- 28 Kanilezi Paule i lo bitana hi gezu ga hombe, aku, U nga

- ti lamati : hakuba hina honkle hi kona.
- 29 I lo bitana a tikandiya, i lo engena, na a rulumela hi kucaba, i lowa lahasi mahlwani ka Paule na Silasi,
- 30 I lo ba humesa, a ku ngalo, Madota, nzi ta maha yini kasi nza hanyiswa ke?
Luka 8. 10. xip. 2. 37. & 9. 6.
- 31 Ba ku ngalo, Kolwa ka Hosi Jesu, wena u ta hanyiswa, wena ni yindlu ya wena.
Joh. 8. 16, 36. & 6. 47. 1 Joh. 5. 10.
- 32 Ba lo kanela a mhaka ya Hosi ka yena, ni ka bonkle laba ba nga wa hi lomo ndlwini yakwe.
- 33 I lo ba teka hi ywaleyo hora ya wusiku, i lo ba hlaza timbirimbi tabye, i lo bapatzwa yena ni bonkle ba kakwe, kalakale.
- 34 I lo ba neha lehehla le ndlwini yakwe, i lo ba nyika za kuga, i lo tsaka ha hombe, zinwe ni yindlu yakwe yonkle, na kolilwe ka Nungungulu.
Luka 5. 29. & 19. 6.
- 35 Kanilezi laha gi nga wa cile, a tinduna ti lo ruma a manganakana, tiku, Nga labo banhu mu ba tsika ba famba.
- 36 Ni murinzeli wa paxo i lo bikela ba Paule, aku, A tinduna ti rumele ku mu tsika mu famba: hikwalaho makunu humani, mu famba hi kurula.
- 37 Kanilezi Paule a ku ngalo

kabye, Bona ba hi bile kubaseni, na hi nga konekangi, hi na banhu laba hi nga ba Roma, ba lo hi hoxa paxweni; makunu ba hi humesa le xikundleni ke? ha kunene ge; kanilezi nga bona bata a wutsumbu gabye ba ta hi humesa.
xip. 22. 25.

- 38 Ni manganakana ma lo bikela a tinduna leti timhaka: ba lo caba, laha ba nga wa zi zwile lezaku ba wa ba Roma;
- 39 Ba lota ba lo ba kongotela; ni laha ba nga wa ba humesile, ba lo ba kombela a ku famba mutini wabye.
Mat. 8. 34.
- 40 Ba lo famba le paxweni, ba lo engena ndlwini ya Lidia: ni laha ba nga wa wonile bamakabye laho, ba lo ba tangalisa ba lo suka.
xipm. 14.

XIPIMO 17.

- 1 Makunu na ba tsemakanyile Amfipoli ni le Apolonia, ba lota Tesalonika, laho gi nga wa hi kona sinagoga ga ba Juda:
- 2 Paule, kota ku wa hi mu kuwo wakwe, i lo engena kabye, hi masabado manharu i lo kanela kabye hi timhaka ta mitsalo,
Luka 4. 16. xip. 9. 20. & 13. 5, 14. & 14. 1. & 16. 13. & 19. 8.
- 3 I lo klamusela na pimisa zi lo labeka lezaku Kristu a nga xaniseka, ni ku vuka kambe hi ka bafileko; ni

- lezaku loyi Jesu, a ku ngalo yena, loyi, nziba hungu hayena ka *nwina*, hi Kristu. Luka 24. 26, 46. xip. 18. 28. Gal. 3. 1.
- 4 Ni *banwani* ba bona ba lo kongotelwa, ba lo *klangana* na Paule na Silasi; ni *xidlemo* xinyingi xa ma Greki laya ma nga wa kozela, ni ba basati ba hombe ku wa nga hi *batsongwani*.
xip. 15. 22, 27, 32, 40. & 28. 24.
- 5 Kanilezi a ba Juda, na ba tatisilwe hi wukuxu, ba lo teka banhu bo kari ba kubiha ma malolo, ba lo tsoimbanyisa a banhu, ba lo maha muti wu vintlukiswa; ba lo hahlula yindlu ya Jasoni, ba wo laba ku ba tisa ka banhu.
Roma 16. 21.
- 6 Ni laha ba nga nga ba nga ba kumangi, ba lo kokobisa Jasoni ni bamakabye bo kari ba lo ba yisa mahlweni ka bafumeli ba muti, na ba bitana, Laba ba hunzulusileko tiko ba tile kambe ni laha;
xip. 16. 20.
- 7 Loyi Jasoni a nga ba amukela: laba bonkle ba mahako kuhambunyeta milayo ya Kesari, baku yi kona yinzwani hosi, loyi Jesu.
Luka 23. 2. Joh. 19. 12. 1 Pet. 2. 13.
- 8 Ba lo karata *xidlemo* ni bafumeli ba muti, laha na ba zwile lezi zilo.
- 9 Laha ba nga wa tekile a xivumelano xa Jasoni ni xa bonkle, ba lo ba tsika ba famba.
- 10 Ni bamakabye kalakale ba
- lo fambisa Paule na Silasi ni wusiku le Beria: laba lezi ba nga wa cikele laho ba lo engena sinagogeni ga ba Juda.
xip. 9. 25. xipm. 14.
- 11 Makunu labo ba wa lulamile ku hunza laba ba le Tesalonika, laha ka lezi ba nga amukela a mhaka hi mbilu yi longileko, na ba hlola a mitsalo masiku wonkle, kutani lezi zilo zi ngaho ke.
Luka 16. 29. Joh. 5. 39.
- 12 Hikwalaho banyingi babye ba lo kolwa; kambe ni ba basati ba ma Greki laba ba dzunzekileko, ni ba banuna, ba wa nga hi ba tsongwanyani.
- 13 Kanilezi laba ba Juda ba le Tesalonika ba nga zi tibile lezaku a mhaka ya Nungungulu yi biwa-hungu hi Paule kambe le Beria, ba lota laha lezo ba ta vintlukisa ni kukarata *xidlemo*.
- 14 Zonake kalakale a bamakabye ba lo fambisa Paule kuya kule ko kwatsi hi le bimbini: Silasi na Timote ba lo nonohisa ba tsamile laho.
Mat. 10. 23.
- 15 Kanilezi laba ha nga wa mu heleketa Paule ba lo mu ciketeta a wukule go kota le Atensi: na ba amukela a nayo ha Silasi na Timote, lezaku a bate kakwe hi kuhaklisa, ba lo famba.
xip. 18. 5.
- 16 Makunu laha Paule a nga

wa ba rinzela le Atensi, mo-
ya wa yena wu lo zangari-
swa lomo nzeni ka yena,
kota lezi a nga wa wona mu-
ti wu tele hi zifananiso.

2 Pet. 2. 8.

17 Zi ngaho i lo wulawulisana
ni ba Juda sinagogeni, ni ba-
nhu ba nga wa kolwa, ni le
wutsanweni go hlengeleta-
na masiku wonk^{le} ni laba ba
nga wa klangana zin wenaye.

18 Ni bo kari kambe ba ma
Epikurio ni ba ma Stoike
laba ba klarihileko ba lo ka-
netisana naye. Ni banwa-
ni ba ku ngalo, Hi yini lexi
loyi mubyabyatsi a wulako
ke? ni banwani baku, I wo-
neka ku kwatsi i kanela ba-
nungungulu ba nga tibyiwi-
ko: hakuba i lo kanela Jesu
ni kuvuka.

19 Ba lo mu teka, ba lo mu ne-
ha ka Areopagu, baku, Nga
hi zi tiba loku kugonzisa
kuswa, loku kukanelwako
hi wena?

20 Hakuba wena u neha a zilo
ziswa tindlebeni ta hina:
hikwalaho nga hi zi tiba le-
zaku lezi zilo zi wula yini.

21 (Makunu bonk^{le} ba le Ate-
nsi ni ni baenzi ba leyo ba
wo teka a xikati xabye ba
nga mahi ncumo kanilezi a
kuzwa kutani ku byela zilo
ziswa).

22 Kanilezi Paule i lo yima
xikari ka Areopagu, aku
ngalo,

Nwina madota ya le Ate-

nsi, ni ka zilo zonk^{le} nza
wona mu kozela banungu-
ngulu nguvu.

23 Hakuba kota lezi nzi nga
wa hunza, nzi lo wona zilo
za kukozela ka nwina, nzi
lo kuma alati kambe gi ni
mutsalo lowu, GA NUNGU-
NGULU LOYI A NGA TIBYI-
WIKO. Hikwalaho lexi mu
xi kozelako hi kungatibi,
lexo nza xi humesa ka nwi-
na.

2 Tesá. 2. 4.

24 Nungungulu loyi a nga ma-
ha tiko ni zilo zonk^{le} zi nga
ka zona, yena, na hi Hosi
ya tilo ni misaba, a nga tsa-
niko titempeleni ti nga ma-
hwa hi mandla;

xip. 7. 48. & 14. 15. Mat. 11. 25.

25 Cima a nga kozelwi hi ma-
ndla ya banhu, a ku kota
ku kwatsi i vumala ncumo,
na mu wona lezaku a wu-
tsumbu gakwe i nyika a
wutomi, ni kuhefemula, ni
zilo zonk^{le};

26 I lo maha ha munwe tonk^{le}
tixaka ta banhu, kasi kua-
ka ngoheni ya misaba yo-
nk^{le}, na a yimisile a xikati
xabye xi xubyilweko hi ti-
nguba ta xona, ni le mimbi-
nganweni ya kuaka ka to-
na;

27 Kasi ba fela ku laba Nungu-
ngulu, kasi kutani ba nga
mu labetela a ba mu kume,
bambu lezi a nga hi kule
ka munwe ni munwani wa
hina:

Roma 1. 20. xip. 14. 17.

28 Hakuba hi ka yena ha ha-

nya, ha famba, hi na ni ku hunya ka hina; kota lezi bo kari ba baculi ba *nwina* ba tisimu ba nga ku ngalo, *Hina honkle* hi tralo wawe.

Kol. 1. 17. Heb. 1. 3. Tit. 1. 12.

29 Zonake na hi hi tralo wa Nungungulu, nga hi nga alakanyi lezako a wukulu ga Nungungulu gi fanana ni nzalama, kutani siliva, kutani maribye, ma bakli-lweko hi wumeseri ni kukunguha ka munhu.

30 Hikwalaho a xikati xa kungatibi Nungungulu i lo xi honisela; kanilezi makunu yena wa laya banhu bonkle kwihi ni nga ba hunzuluka:

xip. 14. 16. Roma 3. 25. Luka 24. 47. Tit. 2. 11, 12. 1 Pet. 1. 14. & 4. 3.

31 Kota lezi a yimisileko siku, lego a ta nga lamula tiko hi kululama hi munhu loyi a mu yimisileko; ywaloye a tiyisileko ha yena ka banhu bonkle, hi ka lezi a nga mu vuxa hi ka bafleko.

xip. 2. 24. & 10. 42. Roma 2. 16. & 14. 10.

32 Mukunu laha ba nga wa zwile hi kuvuka ka bafleko, *banwani* ba lo mu tse-ketsela; kanilezi *banwani* ha ku ngalo, Hi ta kuzwa wena hi mahungu laya kambe.

33 Zingaho Paule i lo huma xikari kabye.

34 Kanilezi a banhu bo kari ba lo komelela ka yena, ba lo

kolwa: xikari kabye ku wa hi kona Dionisi wa le Areopagu, ni wasati bito gakwe hi Damari, na *banwani* zinwe nabo.

XIPIMO 18.

1 Anzako ka zilo lezi i lo suka le Atensi, i lota Korinte.

2 I lo kuma a mu Juda wo kari bito gakwe hi Akwila, a munhu wa le Pontu hi lixaka, na a ha kuta lokuloku hi le Italia, *zinwe* ni sati wakwe Prisila, hakuba Klaudiu i lo laya ba Juda bonkle ku suka le Roma: i lota kabye;

Roma 16. 3. 1 Kor. 16. 19. 2 Tim. 4. 19.

3 Hakuba i wa hi wa ntiro munwe *zinwe* nabo, i lo tsama nabo, ba lo tira; ba wa hi bamahi ba matenta.

xip. 20. 34. 1 Kor. 4. 12. 1 Tesa. 2. 9. 2 Tesa. 3. 8.

4 Yena i wo kanela le sinageni hi masabado wonkle, i lo vumelisa ba Juda ni ba Greki.

xip. 17. 2.

5 Kanilezi laha Silasi na Timote ba nga relela hi le Makedonia, Paule i wa lo tsimbeketwa hi mhaka, na a kustumunya ka ba Juda lezaku Jesu hi Kristu.

xip. 17. 14, 15. xipm. 28.

6 Kanilezi ni laha ba nga wa kaneta wutsumbu gabye, ba hi ni nzukano, i lo zuza tinguwo takwe, a ku ngalo kabye, A nkata wa *nwina*

- nga wu hi le hehla ka tihloko ta *nwina*; mina nzi ti hlazile: ku sukela lezi nzi taya ka ba Matiko.
xip. 13. 45, 46, 51. & 20. 26. & 28. 28.
1 Pet. 4. 4. Mat. 10. 14.
- 7 I lo suka laho, i loya ndlwini ya munhu wo kari a tibya-ko Titusi Justusi, a munwe loyi a kozeleko Nungungulu, ni yindlu yakwe yi wa klangene nguvu ni sanagoga.
- 8 Krispusi, a mufumeli wa sinagoga i lo kolwa ka Hosi zinwe ni yindlu yakwe yonkle; ni banyingi ba le Korinte ba nga wazwa ba lo kolwa, ba lo bapitizwa.
1 Kor. 1. 14.
- 9 Ni Hosi yi loku ka Paule hi muwoniso ni wusiku, U nga cabi, kanilezi kanela, u nga miyeli:
xip. 28. 11.
- 10 Hakuba mina nzi wena, a nga kona munhu loyi a ta nga ku vukela a ku lamata: hakuba nzi na ni banhu banyingi ka lowu muti.
Mat. 23. 20.
- 11 Yena i lo tsama laho a lembe ni nklanu ni yinwe tihweti, na a gonzisa a mhaka ya Nungungulu xikari kabye.
- 12 Kanilezi laha Galio a nga wa hi mufumeli wa le Akaia a ba Juda, hi mbilu yinwe ba lo suka ba vukela Paule, ba lo mu neha mahlweni ka xitsamo xa kulamula,
- 13 Baku, Loyi munhu i vumelisa banhu ku kozela Nungungulu hi kuhambunyeta a nayo.
- 14 Kanilezi laha Paule a nga wa laba ku ahlama nomu wakwe, Galio a ku ngalo ka ba Juda, Loku ha kunene ku wa hi nanzu wa kuonha kutani xilo xa kubiha xa wukuxu, O *nwina* ba Juda, nga nzi vumela *nwina*:
xip. 23. 29. & 25. 11, 19.
- 15 Kanilezi loku ku hi kuwutisana hi timhaka ni mabito ya nayo wa *nwina* benyi, ti woneleni a wutsumbu ga *nwina*; a nzi katali ku maha mulamuli wa mahungu ya ku ngahi.
- 16 I lo ba hlongola xitsanweni xa kulamula.
- 17 Bonkle ba lo koma Sostenisi, a mufumeli wa sinagoga, ba lo muba mahlweni ka xitsamo xa kulamula. Galio a nga katalangi hi zilo lezi.
1 Kor. 1. 1.
- 18 Paule, na a tsamile masiku yotala nzako ka lezi, i lo oneka bamakabye, i lo famba hi taro aya Siria, zinwe na Prisila na Akwila; na cingile hloko yakwe Kenkrea: hi lezi a nga wa hi ni xifungo.
xip. 21. 24. Roma 16. 1.
- 19 Bona ba lota Efesusi, i lo ba siya laho: kanilezi a wutsumbu gakwe i lo engena sinagogeni, i lo wulawulisana ni ba Juda.
- 20 Ni laha ba nga wa mu wutisile ku tsama kona a xikati

- xa hombana, a nga vume-
langi;
- 21 Kanilezi na a ba oneka, na
aku, Nzi ta wuya kambe ka
nwina, loku Nungungulu a
zi ranza, i lo suka Efesusi
hi taro.
xip. 19. 21. & 20. 16. 1 Kor. 4. 19.
Heb. 6. 3. Jam. 4. 15.
- 22 Ni laha a nga wa cekamile
le Kesaria, i lo kanziya ku-
ya losa a ceci, i lo relela le
Antioki.
- 23 Laha a nga wa tsamile xi-
kati xo kari laho, i lo suka,
i lo tsemakanya matikweni
ya le Galatia ni le Frigia hi
ku lanzisela, a tiyisa bapi-
zani bon/le.
Gal. 1. 2. & 4. 14. xip. 14. 22. & 15. 32,
41.
- 24 Makunu a mu Juda wo
kari bito gakwe hi Apolose,
ngwa le Aleksandria hi lixa-
ka, a munhu a gonzileko, i
lota Efesusi; i wa hi ni nta-
mo mitsalweni.
1 Kor. 1. 12. & 3. 5, 6. & 4. 6. Tit. 3.
13.
- 25 Loyi munhu i wa gonzisilwe
hi ndlela ya Hosi; i lo ba-
ngetelwa hi moya, i lo gon-
nzisa kwatsi hi zilo za Jesu,
na a tiba kubapatiza ka Jo-
hani basi:
Roma 12. 11. xip. 19. 3.
- 26 I lo sangula ku kanela hi
ku tiya sinagogeni. Kani-
lezi laha Prisila na Akwila
ba nga wa mu zwile, ba lo
mu teka le kabye, ba lo mu
klamusela ndlela ya Nu-
ngungulu hi kulonzowotela
kwatsi.
- 27 Ni laha a nga wa laba ku
hunza aya Akaiia, a bama-
kabye ba lo mu tiyisa-hlana,
ba lo tsalela a bamakabye
kasi ku mu amukela: ni la-
ha a nga wa cikele, i lo ba
vuna nguvu laba ba nga ko-
lilwe hi kota ya wuxinji:
1 Kor. 3. 6.
- 28 Hakuba i wa hi ni ntamo
wa hombe ku kaneta ba Ju-
da, ni le kubaseni, na a ko-
mbisa hi mitsalo lezaku Je-
su i wa hi Kristu.
xip. 9. 22. & 17. 8. xipm. 5.

XIPIMO 19.

- 1 Na ku mahisile lezo, lezaku,
laha Apolose a nga wa hi le
Korinte, Paule na tsemaka-
nyile le tikweni ga le hehla
i lo cikela Efesusi, i lo ku-
ma bapizani bo kari :
1 Kor. 1. 12. & 3. 5, 6.
- 2 Yena a ku ngalo kabye, Mu
amukele a Moya wa ku Basa
laha mu nga kolwa ke?
Ba ku ngalo kakwe, Kokwi-
hi, hina a zi zwangi lezaku
a Moya wa ku Basa wu wa
nyikilwe.
xip. 8. 16.
- 3 Yena a ku ngalo, Hi ka yi-
ni mu nga bapizwa ha
kona ke? Bona ba ku ngalo,
Hi kubapatiza ka Johani.
xip. 18. 25.
- 4 Paule a ku ngalo, Johani i
lo bapizwa hi kubapatiza ka
kuhunzuluka, aku ka ba-
nhu, akuba ba nga kolwa
ka yena a ta ngata hi le nza-
ko ka yena, lezo, hi ka Jesu.
Mat. 3. 11. Joh. 1, 15, 27, 30. xip. 1. 5.
& 11. 16. & 13. 24, 25.

- 5 Ni laha ba nga wa zwile lexi, ba lo bapatizwa le bitweni ga Hosi Jesu.
xip. 8. 16.
- 6 Ni laha a nga wa *klatekile mandla yakwe* hehla kabye, Moya wo Basa wu lota hehla kabye; ba lo kanela hi tirimi ba lo profeta.
xip. 2. 4. & 6. 6. & 8. 17. & 10. 46.
- 7 Bona *bonkle* ba wa hi kume ni bambiri banuna.
- 8 I le engena sinagogeni, i lo kanela hi kutiya a xipimo xa tihweti tinharu, na kurumeta na kongotela hi zilo za mufumo wa Nungungulu.
xip. 1. 3. & 17. 2. & 18. 4. & 28. 23.
- 9 Kanilezi laha *banwani* ba nga nonohile ba nga ingisi, ba lo wulawula kubiha hi Ndlela mahlweni ka *xidlemo*, i lo hambanyisa bapizani, i lo kanela masiku ni masiku xikoleni xa Tiranu.
2 Tim. 1. 15. 2 Pet. 2. 2. Jude 10. xip. 9. 2. & 22. 4. & 24. 14. xipm. 23.
- 10 Lexi i lo simamisa xipimo xa malembe mambiri; lezaku *bonkle* laba ba nga wa akile Asia ba lozwa mhaka ya Hosi, bona ba Juda ni ba Greki.
xip. 20. 31.
- 11 Nungungulu i lo maha mitiro ya hombe hi canja ga Paule:
Marku 16. 20. xip. 14. 3.
- 12 Kota lezi ka ba *babyako* ku wo yiswa a tihengece kutani tinguwo leti ti nga wa kumbanile ni miri wakwe, ni tingumbe ti wo suka, ni mimoya yo biha yi wo humeswa.
xip. 5. 15.
- 13 Kanilezi a ba Juda bo kari ba nga wa nzulanzula, ba nga wa hi zitumbe ba lo ringa ku bitana hi bito ga Hosi Jesu hehla ka laba ba nga wa hi ni mimoya ya kubiha, baku, Ha mu hlambanyisa hi Jesu loyi a kanelweko hi Paule.
Mat. 12. 27. Marku 9. 38. Luka 9. 49.
- 14 Ku wa hi kona a *banklanu* ni bambiri ba banana ba *munwe* Sikeva, a mu Juda, a mupristi wa hombe ba nga maha za ku ngahi.
- 15 Ni moya wa kubiha wu lo hlamula wu ku ngalo kabye, Jesu nza mu *tiba*, ni Paule nza mu *tiba*; *nwina* hi *nwina* ba mani ke?
- 16 Ni *munhu* loyi a nga wa hi ni moya wa kubiha i lo ba *klulela*, i lo ba hlula a hi ni ntamo hehla kabye *bonkle*, lezako ba lo panzanyeka lomo nzeni ka *yindlu* na ba hi zimbyiri na ba lamatilwe.
- 17 Lexi xi lo *tibeka* ka *bonkle*, bona ba Juda ni ba Greki, laba ba nga wa akile le Efesusi; ni *kucaba* ku lota ka *bonkle*, ni bito ga Hosi Jesu gi lo kuliswa.
Luka 1. 65. & 7. 16. xip. 2. 43. & 5. 5. 11.
- 18 Ni banyingi laba ba nga wa kolilwe ba lota, na ba vumela, na ba hlawutela zimaho *zabye*.
Mat. 3. 6.

- 19 Ni banyingi laba ba nga wa maha kuloya ba lo neha mabuku katiginwe, ba lota ma hisa mahlweni ya bona bonkle: ba lo hlaya a tsengo ya wona ba lo kuma a zana ga nklanu wa mazana ya zipanze za siliva.
- 20 Zi ngaho a mhaka ya Hosi yi lo kula hi ntamo yi lo hlula.
xip. 6. 7. & 12. 24.
- 21 Makunu a nzako na zi gumelwe, ka lezi zilo, Paule i lo alakanya hi ka moya, loku laha a nga na a tsemakanyile Makedonia ni le Akaia, a kuya Jerusalema, aku, Anzako na nzi yile laho, nzi fanelwe hi ku wona Roma kambe.
Roma 15. 24-28. Gal. 2. 1. xip. 18. 21. & 20. 22. & 23. 11.
- 22 Na a wa rumele Makedonia a bambiri ba bona laba ba nga wa kozela ka yena, Timote, na Erastusi, a wutsumbu gakwe a tsama Asia a xikati.
xip. 13. 5. Roma 16. 23. 2 Tim. 4. 20.
- 23 Ku lo vuka hi lexo xikati a woyonga ga hombe hi loye Ndlela.
2 Kor. 1. 8. xip. 9. 2.
- 24 Hakuba a munhu wo kari a bito gakwe hi Demetrio, a mufuli wa siliva, loyi a nga wa maha zifananiso za siliva za Diana, i lo fumisa nguvu bameseri hi levi mitiro;
xip. 16. 16, 19.
- 25 Loyi a nga tsembanyisa katiginwe, ni zitiri-kulobye ka ntiro wa ku ngaho, a ku ngalo, Madota, ma zi tiba lezaku hi lowu ntiro hi fumisilwe.
- 26 Nwina ma zi wona ma zizwa, lezaku a hi laha Efesusi koce, kanilezi ku tsongwani ni Asia gonkle, loyi Paule i kongotela i lo hunzula a banhu bo tala, aku a ku kona banungungulu laba ba mahiwako hi mandla:
- 27 A hi lexi xoce xa ku a ntiro wa hina wu le mhangweni ya kukanyiwa; kanilezi ni tempele ya nungungulu wa wasati wa hombe Diana yi nga ta ha celiwa kota, ni ku nga ku ta hangalaswa a wukulu gakwe, loyi gonkle Asia ni tiko gonkle gi koze-lako.
- 28 Ni laha ba nga wa zwile lezi, ba lo tatiswa hi zanga, ba lo bitana, baku, Ngwahombe Diana wa ba le Efesusi.
- 29 Ni muti wu wa lo tala hi nyenganyenga: ba lo tsumama hi mbilu yinwe wutsanweni ga kulangutela, na ba komile Gaiusi na Aristakusi, banhu ba le Makedonia, laba ba nga wa mu pangalata Paule kufambeni kakwe.
Roma 16. 23. 1 Kor. 1. 14. xip. 20. 4. & 27. 2. Kol. 4. 10. File. 24.
- 30 Ni laha Paule a nga wa alakanya ku engena lomo banhwini, a bapizani a ba mu vumelangi.

- 31 Ni bokari ba manganakana ya hombe ya le Asia, na ba hi bangana bakwe, ba lo rumela ka yena, ba mu kongotela a nga ti wonekisi wutsanweni ga kulangutela.
- 32 Banwani hikwalaho ba lo bitana hi xilo xinwani ni banwani xinwani: hakuba a xidlemo xi wa hi le xipitipitini; ni bo tala ba nga nga ba nga xi tibi lexi ba nga wa tsombane ha xona.
- 33 Ba lo neha Alekzandria hi le xidlenwini, a ba Juda ba lo mu yimisa. Ni Alekzandria i lo kweneta hi wuko, a ku nga a ti hlamulela banhwini.
1 Tim. 1. 20. 2 Tim. 4. 14. xtp. 12. 17.
- 34 Kanilezi laha ba nga wa zi tibile lezaku yena i wa mu Juda, bonkle hi gezu ginwe a xipimo xa mahora mambiri ba lo bitana, Ngwahombe Diana wa ba le Efesusi.
- 35 Laha a mutsali wa muti a nga wa miyetile a xidlemo, aku, Nwina madota ya ba le Efesusi, hi wihi munhu loyi a kalako a nga zi tibi lezaku a muti wa ba le Efesusi wu hi muhlayisi wa tempele ka Diana wa hombe, ni wa xifananiso lexi xi wileko hi le ka Jupiteri ke?
- 36 Na mu wona lezaku lezi zilo a zi na ku kanetwa, nwina nga mu miyela, mu nga mahi ncumo hi makloti.
- 37 Hakuba nwina mu nehile laha laba banhu, laba cima ba nga pangangiko a titempele ni baruki ba nungungulu wa wasati wa hina.
- 38 Hikwalaho loku Demetrio, ni bameseri laba ba nga zinwe naye, ba hi ni nanzu ni munhu, a hubye yi vululwe, nu bafumeli ba kona: nga ba ya kecarana kona.
- 39 Kanilezi loku nwina mu laba a ncumo hi manwani mahungu, ku ta lamulwa hi klangano wu yimiselwe lezo.
- 40 Hakuba ha kunene hi le mhangweni ya ku raniswa hi xipitipiti xa nyamukla, na ku nga hi na zunga ha gona: kota ku kumbuka ha gona hi nga ta zi kota ku ti hlamulela hi loku kutso mbana.
- 41 Ni laha a nga wulawulile za ku ngahi, i lo hangalasa xidlemo.

XIPIMO 20.

- 1 Anzako a woyonga gi nga wa miyetilwe, Paule na a bitanile bapizani i lo ba laya, i lo ba oneka, i lo suka ku famba le Makedonia.
1 Kor. 16. 5. 1 Tim. 1. 3.
- 2 Ni laha a nga wa tsemakanyle lawo maklelo, na a ba layisisile hi timhaka to tala, i lo cikela le Greki.
- 3 Ni laha a nga wa mbetile tihweti tinharu laho, ni kungo gi lo tsemiwa ha yena hi ba Juda, kota lezi a nga

- wa laba ku suka hi taro a ya Siria, i lo xuba ku k^llela a tsemakanya hi le Make-donia.
xip. 9. 23. & 23. 12. & 25. 3. 2 Kor. 11. 26.
- 4 Laho ba lo mu heleketa ku kala ku cikela Asia Sopate-ri wa le Beria, a n^wwana wa Pirusi; ni le Tesalonika, Aristakusi ni Sekundo; ni Gaiusi wa le Derbe, na Ti-mote; ni ba le Asia, Tiku-kusi, na Trofimusi.
xip. 16. 1. & 19. 29. & 21. 29. Kol. 4. 7, 10. Efe. 6. 21. 2 Tim. 4. 12, 20. Tit. 3. 12.
- 5 Kanilezi laba ba lo ranga ba famba, ba loya hi labelela le Troasi.
- 6 Hina hi lo suka hi taro le Filipi a nzako ka zibaba zi nga haba comelo, hi lo ci-kela kabye le Troasi hi n^klanu wa masiku; laha na hi tsamile a n^klanu wa masiku ni mambiri.
xip. 16. 8. 2 Kor. 2. 12. 2 Tim. 4. 13.
- 7 Hi siku go ranga ga sonto, laha hi nga wa tsombana katiginwe ku kema xibaba, Paule i lo kanela kabye, na xuba ku suka manziko; i lo lehisa a kanelo wakwe ku kala xikari ka wusiku.
1 Kor. 10. 16. & 11. 20, &c., & 16. 2. Kuv. 1. 10. xip. 2. 42, 46.
- 8 Ku wa hi kona tikandiya to tala le ndlwini ya le hehla, laho hi nga wa tsombenile wutsamo ginwe.
xip. 1. 13.
- 9 Laho ku wa lo tsama hi le wonini a jaha go kari a ti-byako Eutekusi gi lo kudze-
- hela hi wurongo ga hombe; kota lezi Paule a nga wa ha nonohisa a kanela, na a wa gowotana hi ku kudzehela gi lowa hi yindlu ya wunharu ya le hehla, gi lo te-kwa na gi file.
- 10 Paule i lo relela, i lo wela hehla kakwe, na a mu anga-rela a ku ngalo, Mu nga ri-li; hakuba a muhefemulo wa yena wa ha hi kakwe.
Mat. 9. 24.
- 11 Ni laha a nga wa kanziyile, laha na a kemile a xibaba, na ba gile, i lo wulawulisa-na nabo xikati xa hombe, ku kala gica, zi ngaho i lo famba.
- 12 Ba lo mu neha na hanya a jaha, ni laha ku nga nga ku nga hi kutangala kutso-ngwani.
- 13 Kanilezi hina, na hi famba kuranga le tarwini, hi lo suka hi taro hi ya Asosi, laho hi nga wa xuba ku ya kileta Paule: hakuba i lo hi yimisela lezo, na laba lezaku a wutsumbu gakwe i ta famba hi muhanza.
- 14 Ni laha a nga wa klangene na hina le Asosi, hi lo mu kileta, hi lota Mitileni.
- 15 Na hi suka hi taro hi leyo, hi manziko hi lota ku cu-wukeni le Kiosi; na hi siku gi gamelako hi lota cikela Samosi; hi nzako ka lego siku hi lota Miletu.
- 16 Hakuba Paule i lo xuba ku hunza hi le Efesusi, lezaku

- kasi a nga teki xikati ku tsama le Asia; hakuba i wa haklisa, loku zi wa koteka ka yena, a ku ba kona le Jerusalema hi siku ga Pentekoste.
xip. 2. 1. & 18. 21. & 19. 21. & 21. 4, 12. & 24. 17. 1 Kor. 16. 8.
- 17 Ku suka hi le Miletu i lo rumela Efesusi, i lo bitana ka yena a masingalakati ya ceci.
- 18 Ni laha ba nga wa tile ka yena, a ku ngalo kabye,
Nwina a wutsumbu ma zi tiba, ku suka lego siku nzi nga bekela konzo le Asia, nzi wa hi wa ku tsamisa ku yini zinwe na nwina xikati xonkle,
xip. 18. 19. & 19. 1, 10.
- 19 Na nzi kozela a Hosi hi ku ti koramisa konkle, hi mihloti, ni ni kuringwa ni kungo gi nga xuxiwa ha mina hi ba Juda:
xipm. 3.
- 20 Lezaku a nzi lobangi ka nwina hi ku kanela hi zilo lezi zi vunako, na nzi mu gonzisa kubaseni, ni ka yindlu ni yindlu,
xipm. 27.
- 21 Na nzi kustumunya ka ba Juda ni ba Greki hi kuhunzulukela ka Nungungulu, ni kukoleka ka Hosi ya hina Jesu Kristu.
xip. 2. 38. & 18. 5. Marku 1. 15. Luka 24. 47.
- 22 Makunu, mangabye, nzi ya le Jerusalema na nzi bohi-lwe hi moya, na nzi nga tibi xilo xi ta nga nzi cikelela leyo:
xip. 19. 21.
- 23 Saseka lezo a Moya wa ku Basa wu kustumunyako ka mina mitini yonkle, wuku lezako a ziboho ni zixaniso zi nzi labelele.
xip. 21. 4, 11. 1 Tesa. 3. 3.
- 24 Kanilezi a nzi katali ncumo hi kuhanya ka mina, kota ku ranziwako hi wutsumbu ga mina, lezo kasi nza fela ku mbeta ku famba ka mina, ni kukozela loku nzi nga ku amukela hi le ka Hosi Jesu, ku kustumunya a mhaka ya wuxinji ga Nungungulu.
xip. 1. 17. & 21. 13. Roma 8. 35. 2 Kor. 4. 1, 16. 2 Tim. 4. 7. Gal. 1. 1. Tit. 1. 3.
- 25 Makunu, mangabye, nza mu tiba lezaku nwina nwenkle, xikari ka baha nzi nga famba na nzi kanela a mufumo, mu nga ta wona ngohe ya mina kambe.
xipm. 38. Roma 15. 23.
- 26 Ngahilezo nza kustumunya ka nwina legi siku, lezaku mina nzi basisilwe nkateni wa banhu bonkle.
xip. 18. 6. 2 Kor. 7. 2.
- 27 Hakuba a nzi lobangi a kuba hungu ka nwina hi kungo gonkle ga Nungungulu.
xipm. 20. Luka 7. 30. Joh. 15. 15. Efe. 1. 11.
- 28 Klarihani a wutsumbu ga nwina, ni ka klambi wonkle, ka wona a Moya wo Basa wu mu mahileko bahlayisi, ku gisa a ceci ya Nungungulu, leyi a yi xabileko hi nkata wa yena nwinyi.
1 Tim. 4. 16. 1 Pet. 1. 19. & 5. 2. 1 Kor.

12. 28. Efe. 1. 7, 14. Kol. 1. 14. Heb. 9. 12, 14. Kuv. 5. 9.
- 29 Nza zi tiba lezaku a nzako ka kusuka ka mina a timhisi ti pamako ti ta engena xikari ka *nwina*, ti nga hi na titralo *klambini*;
Mat. 7. 15. 2 Pet. 2. 1.
- 30 Ni le xikari ka wutsumbu ga *nwina* benyi a banhu ba ta suka, na ba kanela a zilo zi onhakalisako, ku koka bapizani ba lanzela bona.
1 Tim. 1. 20. 1 Job. 2. 19.
- 31 Ngahilezo rinzalani *nwina*, na mu alakanya lezaku hi xipimo xa malembe manharu a nzi miyelangi ku luleka munwani ni munwani wa *nwina* wusiku ni mumu hi mihloti.
xip. 19. 10.
- 32 Makunu nza mu nyikela ka Nungungulu, ni ka mhaka ya wuxinji gakwe, leyi yi zi kotako a ku mu aka *nwina*, ni ku mu nyika a tsomba xikari ka bonkle laba ba basilweko.
Heb. 9. 15. & 13. 9. xip. 9. 31. & 26. 18. Efe. 1. 18. Kol. 1. 12. & 3. 24. 1 Pet. 1. 4.
- 33 A nzi mbilukelangi a siliva ga munhu, kutani i nzalama, kutani i tinguwo.
1 Kor. 9. 12. 2 Kor. 7. 2. & 11. 9. & 12. 17.
- 34 A wutsumbu ga *nwina* ma zi tiba lezi zaku laya mandla nzi lo tira ha wona kuvumala ka mina, ni laba ha nga wa hi na mina.
xip. 18. 3. 1 Kor. 4. 12. 1 Tesa. 2. 9. 2 Tesa. 3. 8.
- 35 Ni zilo zonkle nzi lo mu nyika a xiwonelo, lezaku hi kutira lezo nga mu vunetela

laba ba rerekileko, ni ku alakanya a mhaka ya Hosi Jesu, lezaku a wutsumbu gakwe i te ngalo, Ku katekile ku nyika ku hunza ku amukela.

Roma 15. 1. 1 Kor. 9. 12. 2 Kor. 11. 9, 12. & 12. 13. Efe. 4. 28. 1 Tesa. 4. 11. & 5. 14. 2 Tesa. 3. 8.

- 36 Ni laha a nga wa kanele za ku ngahi, i lo kizama, a kombela *zinwe* nabo bonkle.
xip. 7. 60. & 21. 5.
- 37 Ni bonkle ba lo rila hi ha hombe, ba lo wela nhanweni ya Paule, ba lo mu trotra,
- 38 Ba wa hi ni wusiwana nguvu-nguvu hi ka leyi mhaka, leyi a nga wa yi wulawulile, lezaku ba nga ta ha wona ngohe ya kambe. Ba lo mu heleketa ba lo mu yisa le tarwini.

xipm. 25.

XIPIMO 21.

- 1 Ni laha ku nga wa mahisile lezo lezi hi nga wa suka kabye, hi lo famba hi taro, hi la su komama le Kose, hi siku gi gamelako le Rhode, ku suka hi laho le Patara:
- 2 Na hi kumile a taro gi nga wa klatukela Fonike, hi lo kilela, hi lo famba.
- 3 Ni laha hi nga wa cikele le kuwoneka Kuperu hi lo ku tsikela hi klelo ga xibaba, hi komama Siria, hi cekama le Tire: hakuba leyo a taro gi wo laba ku rula nzwalo.
- 4 Na hi kumile a bapizani, hi lo tsama laho nklanu ni ma-

- mbiri masiku: ni laba ba lo wula ka Paule hi Moya, lezaku nga a nga beki konzo le Jerusalema.
xip. 20. 23. xipm. 12.
- 5 Ni laha ku nga wa mahilwe lezo laha hi nga wa mbetile a masiku, hi lo suka hi lo famba pfumbeni ga hina; bona bonkle, zinwe ni ba tratsi ni banana, ba lo hi heleketa ndleleni ya hina, hi kala hi huma mutini: hi lo kizama fungwini, hi lo kombela,
xip. 20. 36.
- 6 Hi lo salisana nabo; hi loya kilela lomo tarwini, kanilezi ba kelela le kaya kambe.
Joh. 1. 11.
- 7 Ni laha hi nga wa mbetile a pfumba ku suka hi le Tire, lo cikela le Ptolemais; hi hi lo losetala bamakabye, hi lo tsama nabo siku ginwe.
- 8 Hi manziko hi lo suka, hi lota Kesaria: hi lo engena ndlwini ya Filipu muvangelili, loye a munwe wa banklanu ni bambiri, hi lo tsama zinwe naye.
Efe. 4. 11. 2 Tim. 4. 5. xip. 6. 5. & 8. 26, 40.
- 9 Makunu loyi munhu i wa hi ni banhwana bamune, a mibulwa, leyi yi nga wa profeta.
xip. 2. 17.
- 10 Kota lezi hi nga wa tsamile laho masiku yo tala, ku lo relela muprofeti wo kari hi le Judia, a bito gakwe hi Agabusi.
xip. 11. 28.
- 11 A nga wata ka hina, na a teka a bandi ga Paule, i lo boha mikonzo yakwe ni mandla yakwe, a ku ngalo, Zi ngaho wa wula Moya wa ku Basa, Loyi a nga nwinyi wa lego bandi, lezo ba ta mu bohisa ku ngahi ba Juda le Jerusalema, ba ta mu nyikela mandleni ya ba Matiko.
xip. 20. 23. xipm. 33.
- 12 Ni laha hi nga wa zi zwile lezi zilo, bona hina ni ba lego wutsamo hi lo mu kongotela lezaku a ngayi le Jerusalema.
- 13 Zoneke Paule i lo hlamula, Za ku yini mu mahako, na mu rila na mu panza a mbilu ya mina ke? hakuba mina a nzi longelangi a kubohwa koce, kanilezi ni kufa kambe le Jerusalema hi bito ga Hosi Jesu.
xip. 20. 24.
- 14 Laha a nga wa nga a nga vumeleswi, hi lo miyela, hi ku, Kuranza ka Hosi a zi maheke.
Mat. 6. 10. & 26. 42. Luka 11. 2. & 22. 42.
- 15 Anzako ka lawo masiku hi lo teka mikwama-yatimbuha, hi loya le Jerusalema.
- 16 Na laho ku wa famba na hina bapizani bo kari ba le Kesaria, ba neha zinwe nabo munwe Mnasoni wa le Kupro, a mupizani wa kale, lo hi nga wa eklela kakwe.
- 17 Ni laha hi nga wa cikele

Jerusalema, a bamakabye
ba lo hi amukela hi kutsa-
ka.

xip. 15. 4.

18 Hi manziko Paule i lo fa-
mba zinwe na hina ka
Jamesi; ni masingalakati
wonkle ma wa hi kona.

xip. 15. 13. Gal. 1. 19. & 2. 9.

19 Ni laha a nga wa ba losetele,
i lo hlawutela zilo zonkle hi
ku lanzelana lezi Nungu-
ngulu a nga wa zi mahile
ka ba Matiko hi kukozela
ka yena.

xip. 1. 17. & 15. 4, 12. & 20. 24. Roma
15. 18, 19.

20 Bona, laha ba nga wa zi
zwile ba lo dumisa Nungu-
ngulu; ba ku ngalo ka yena,
Wena wa zi wona, maka-
bye, makume mangani ma-
zana xikari ka ba Juda ba
labako ku kolwa; bonklelele
ba komisisile nayo:

xip. 23. 3. Roma 10. 2. Gal. 1. 14.

21 Kanilezi ba bikelwe hi we-
na, lezaku wena u gonzisa
bonkle ba Juda laba ba nga
ka ba Matiko ku tsika a
nayo wa Mosi, na u ba byela
lezaku a banana babye a ba
ngabi mikwera, ge ni ku
famba hi mikuwo.

22 Hikwalaho zi ta ku yini ke ?
bona ha kunene ba ta zi tiba
lezaku u tile.

23 Hikwalaho maha lexi hi xi
wulako ka wena: Hi na ni
mune wa madota ma na nga
ni xifungo kabye;

24 Ma ba teke wena u ti basisa
zinwe nabo, u ma rihela na-
nzu wa wona, kasi ba fela

ku cinga tihloko tabye: ka-
si bonkle ba fela ku tiba le-
zaku a ku kona zinene ka
zilo lezi ba nga wa bikelwe
hi kota ya wena; kanilezi a
wutsumbu ga wena wa fa-
mba na u longamile, na u
gonga nayo.

xip. 18. 18.

25 Kanilezi hi kumbuka a ba
Matiko laba ba kolilweko,
hi lo tsala, na hi ba nyika
kulamula lezaku a ba hlayi-
sa wutsumbu gabye ka zilo
zi pahlelweko zifananiswe-
ni, ni le nkateni, ni ka lezi
zi hakaselweko, ni wuba-
yini.

xip. 15. 20, 29.

26 Zonake Paule i lo teka a
madota, hi siku go gamela
na a ti basisa zinwe nabo i
loya tempeleni, na a tatisa
a masiku ya kubasiswa, ku
kala ku nyikelwa a minyi-
kelo ya munwe ni munwani
wabye.

xip. 24. 18.

27 Ni laha a nklanu wa masi-
ku ni mambiri ma nga laba
ku mbela, a ba Juda ba le
Asia, laha ba nga wa mu
wonile le tempeleni, ba lo
vindlukisa xonkle xidlemo,
ba lo beka mandla hehla ka
yena,

xip. 24. 18. & 26. 21.

28 Na ba kanyuluka, Madota
ya Israeli, vunani: Loyi hi
munhu, a gonzisako wutsa-
nweni gonkle a hambunyeta
a banhu bonkle, ni nayo, ni
legi wutsamo: nguvu ka-

- mbe i lo neha Magreki lomo tempeleni, i nyenyezisile wutsamo legi go basa.
xip. 24. 5, 6.
- 29 Hakuba hi mahlweni ba lo wona zinwe naye mutini Trofimusi wa le Efesusi, loyi ba nga wa alakanya lezaku Paule i lo mu tisa lomo tempeleni.
xip. 20. 4.
- 30 Ni muti wonkle wu lo maha nyenganyenga, ni banhu bonkle ba lo tsombana katinginwe: ba lo koma Paule, ba lo mu kokobisela lahandle ka tempele: kalakale ni tibati ti lo valiwa.
xip. 26. 21.
- 31 Kota lezi ba nga wa laba ku mu daya, a mahungu ma lota ka nduna ya hombe ya bandla, baku a Jerusalema gonkle ga vindlukiswa.
- 32 Ku wa ngaho i lo teka bakasadoro ni tinduna ta mazana, ba lo tsutsumela kabye: na bona, laha ba nga wa wona a nduna ya hombe ni bakasadoro, ba lo tsika ku ba Paule.
xip. 20. 27. & 24. 7.
- 33 Zonake a nduna ya hombe yi lota kusuhani, i lota mu koma, i lo laya akuba a bohiwa hi mangelje mambiri; i lo wutisa a ku hi mani, ni ku i mahile yini.
xip. 20. 23. xipm. 11.
- 34 Na laha banwani ba lo kanyuluka hi xilo xinwe, ni banwani hi xinwani, xikari ka mabandla: ni laha a nga kala ku zi tiba a zinene hi woyonga, i lo laya lezaku nga a yiswa xikanekisweni.
- 35 Ni lezi a nga wa cikele ma-yingweni, zi wa ngahi, i wa lo ralwa hi bakasadoro hi kutsimbeketana ka banhu;
- 36 Hakuba a xidlemo xa banhu xi lo lanzela na xi bitana, Mu suseni.
Luka 23. 18. Joh. 19. 15. xip. 22. 22.
- 37 Kota lezi Paule a nga wa laba ku engena lomo xikanekisweni, a wula ka nduna ya hombe, Nzi nga wula xilo ka wena ke? Yena a ku ngalo, Wena wa xi tiba xi Greki ke?
- 38 Wena a ku mu Gipite, loyi hi mahlweni ka laya masiku a nga vindlukisa a woyonga, i lo kokela xiwuleni a mune wa makume ya mazana ya badayako ke?
xip. 5. 36.
- 39 Kanilezi Paule a ku ngalo, Mina nzi mu Juda, wa le Tarsusi le Kilikia, a munhu wa muti lowu wu nga hiko nu kubiha: nza ku kombele, nzi vumele nzi kanela ka banhu.
xip. 9. 11. & 22. 3.
- 40 Ni laha a nga wa mu vumele, Paule na a yima le mayinweni, i lo kweneta hi canja ka banhu; ni laha ba nga wa miyela, i lo kanela kabye hi lirimi la ma Heberu, a ku,
xip. 12. 17.

XIPIMO 22.

- 1 Bamakabye ni badadani,

ingisani a ku ti hlamulela loku makunu nzi mahako ka *nwina*.

xip. 7. 2.

2 Ni laha ba nga wa zi tibile lezaku i kanela kabye hi lirimu la Maheberu, ba la su nguvu tiwitiwibi: yena aku,

3 Mina nzi mu Juda, nzi lo tralwa Tarsusi wa le Kilia, kanilezi nzi lo wundlwa ka lowu muti, mikonzweni ya Gamalieli, nzi lo gonzi-swa hi matsamela wonkle ya nayo wa badadani ba hina, na nzi pangamile ka Nungungulu, kota lezi nwinawu *nwenkle nyamukla*:

xip. 5. 34. & 21. 20, 39. & 26. 5. 2 Kor. 11. 22. Fil. 3. 5. Luka 10. 39. Gal. 1. 14. Roma 10. 2.

4 Nzi lo xanisa a Ndlela ka ku yi daya, na nzi boha nzi nyikela banhu le paxweni bona ba banuna ni ba basati.

xip. 8. 3. & 26. 9, 10, 11. Fil. 3. 6. 1 Tim. 1. 13.

5 Kota lezi kambe mupristi a nzi zwako wa kustumunya, zinwe ni bandla gonkle ga masingalakati: hi ka bona kambe nzi nga wa amukele a mapapilo kuya ka bama-kabye, nzi lo famba kuya le Damaseku, a ku ba tisa kambe a ba leyo le Jerusaleme na ba bohilwe, kasi kuta xaniswa.

Luka 22. 66. xip. 4. 5. & 9. 2. & 26. 10, 12.

6 Na ku mahisile lezo, lezaku, na nzi hi pfumbeni ga mina, nzi wa hi kusuhi ni le Da-

maseku, na ku hi laha hlikanhini, kalakale ku lo woninga hi le tilweni a ku-wonekela ka hombe ku nzi renzeleka.

xip. 9. 3. & 26. 12, 13.

7 Nzi lowa lahasi, nzi lozwa a gezu, giku ka mina, Saule, Saule, hi yini u nzi xanisko ke?

8 Mina nzi lo hlamula, Hi wena mani, Hosi ke? Yena a ku ngalo ka mina, Hi mina Jesu wa Nazareta, u mu xanisako.

9 Ni laba nga wa hi na mina ha kunene ba lo wona a ku-nekela kanilezi a ba gi zwangi a gezu ga loyi a nga wulawula ka mina.

xip. 9. 7.

10 Mina nzi ku ngalo, Nzi ta maha yini, Hosi ke? Ni Hosi yi ku ngalo ka mina, Suka, uya le Damaseku; ni laho u ta byeliwa zonkle zilo lezi u yimiselweko ku zi maha.

11 Ni laha nzi nga nga nzi nga woni hi kungangamela ka kuwonekela loko, nzi kokwa hi canja ga bona laba ba nga wa hi zinwe na mina, nzi lo cikela le Damaseku.

12 Ni munwe Anania, a munhu a lulamuleko hi ka nayo, a bikilweko kwatsi hi ba Juda bonkle laba ba akile leyo,

xip. 9. 17. & 10. 22. 1 Tim. 3. 7.

13 I lota ka mina, i lo yima ka mina i lo ngalo ka mina, Makabye Saule, amukela

- kuwona ka wena. Ka ywaleyo hora nzi lo cuwuka ka yena.
- 14 A ku ngalo, Nungungulu wa badadani ba hina i lo ku yimisa ku tiba kuranza kakwe, ni ku wona Loyi wa Kululama, ni kuzwa gezu hi le nonwini wakwe.
xip. 3. 13, 14. & 5. 30. & 7. 52. & 9. 15. & 26. 16. 1 Kor. 9. 1. & 11. 23. & 15. 8. Gal. 1. 12.
- 15 Hakuba wena u ta kustumunya ha yena ka banhu bonkle hi lezi u zi wonileko ni u zi zwileko.
xip. 4. 20. & 26. 16. & 23. 11.
- 16 Makunu wa ha hlwelela yini wena ke? suka, u bapatizwa, u hlaza zonho za wena, u bitana bitweni gawe.
xip. 2. 38. & 9. 14. Heb. 10. 22. Roma 10. 13.
- 17 Na ku mahisile lezo, lezaku, ni laha nzi nga wa wuyile le Jerusalema, ni laha nzi nga wa kombela lomo tempeleni, nzi lo cikelelwa hisululwani,
xip. 9. 26. 2 Kor. 12. 2.
- 18 Nzi lo wona loyi a ngaku ka mina, Haklisa, u suka lokuloku le Jerusalema: hakuba ba nga ta amukela wukustumunyu ga mina ha wena.
xipm. 14. Mat. 10. 14.
- 19 Mina nzi ku ngalo, Hosi, a wutsumbu gabye ba zi tiba lezaku nzi wa kotsela nzi loba masinagogeni wonkle laba ba kolwako ka wena:
xip. 8. 3. xipm. 4. Mat. 10. 17.
- 20 Ni laha a nkata wa Stefani a kustumunyu wa wena wu nga wa halatwa, minawu nzi wa yimile kambe laho, na nzi vumela, nzi lo hlayisa a tinguwo ta bo laba ba nga mu daya.
xip. 7. 58. & 8. 1. Luka 11. 48. Roma 1. 32.
- 21 Yena a ku ngalo ka mina, Suka: hakuba nzi ta ku rumela hi ku suka lezi uya le ka ba Matiko.
xip. 9. 15. & 13. 2. 46. 47. & 18. 6. & 26. 17. Roma 1. 5. & 11. 13. & 15. 16. Gal. 1. 15, 16. & 2. 7, 8. Efe. 3. 7, 8. 1 Tim. 2. 7. 2 Tim. 1. 11.
- 22 Bona ba lo mu ingisa ku kala ka leyi mhaka; ba lo klakusa a magezu yabye, ba ku ngalo, Nga a suka munhu wa ku ngahi misabeni: hakuba a zi fanele lezaku nga a hanya.
xip. 21. 36. & 25. 24.
- 23 Koti lezi ba nga wa bitana, ba lo hoxa tinguwo tabye, na ba palata a tsutsungwani le hehla,
- 24 Ni nduna ya hombe yi lo laya lezaku a tiswe lomo xikanekisweni, yi laya lezaku a hlolwe hi ku xupulwa timbirimbi, ku kala yi zi tiba lezaku xi lo muni lexi ba kanyulukako ha yena.
- 25 Ni laha ba nga wa mu bohile hi tingoti, Paule a ku ka nduna ya zana leyi yi nga wa yimile laho, Zi fanela akuba a munhu loyi a nga mu Roma, na a nga se ku koneka ke?
xip. 16. 37.
- 26 Ni laha a nduna ya zana yi

nga wa zi zwile, yi loya ka nduna ya hombe, yi lo mu byela, aku, U ta maha yini wena ke? hakuba loyi munhu mu Roma.

27 Ni nduna ya hombe yi lota, yi ku ngalo kakwe, Nzi byele, wena u mu Roma ke? A ku ngalo, Ina.

28 Ni nduna ya hombe yi lo hlamula, Hi tsengo wa hombe nzi lo gi xaba legi wumunhu. Paule a ku ngalo, Kanilezi mina nzi mu Roma hi kutralwa.

29 Ni laba ba nga wa laba ku mu hlola ba lo suka kakwe kalakale: ni nduna ya hombe kambe yi lo caba, laha nga wa zi tibile lezaku i wa hi mu Roma, ni hakuba a nga wa mu bohile.

30 Kanilezi hi manziko, i lo xuba a ku tiba a zinene, lezi a nga wa kecarilwe hi zona hi ba Juda, i lo mu *klakla*, i lo laya a bapristi ba hombe ni hubye yonkle ku tsombana katiginwe, i lo tisa Paule, a mu yimisa mahlweni kabye.

XIPIMO 23.

1 Paule, na a cuwukisisa a hubye, a ku ngalo, Bama-kabye, nzi kolilwe ka Nungungulu hi mbilu yo saseka kala legi siku.

xip. 24. 16. 1 Kor. 4. 4. 2 Kor. 1. 12. & 4. 2. 2 Tim. 1. 3. Heb. 13. 18.

2 Ni mupristi wa hombe Anania i lo laya laba ba nga wa

yimile laho ku mu pakata nomu.

Joh. 18. 22.

3 Zonake Paule i lo wula ka yena, Nungungulu i ta kubawu, wena kurisi gi basisilweko: na u tsamile a ku nzi lamula kota nayo na u laya mina ku biwa hi kuhambunyeta nayo ke?

Joh. 7. 51.

4 Ni laba ba nga yimile laho ba ku ngalo, U rukatelela yini a mupristi wa hombe wa Nungungulu ke?

5 Paule a ku ngalo, A nzi wa nga zi tibi, bamakabye, lezaku i wa hi mupristi wa hombe: hakuba ku tsalilwe, U nga wulawulu kubiha hi mufumeli wa banhu ba ka *nwina*.

xip. 24. 17. 2 Pet. 2. 10. Jude 8.

6 Kanilezi Paule laha a nga wa zi tibile lezaku a xipanze xinwani xi wa hi ba Sadusi, ni xinwani xi wa hi ba Farisi, i lo bitana le hubyeni, Bama-kabye, mina nzi mu Farisi, a *nwana* wa mu Farisi: hi ku kumbuka a kutsumba ni kuvuka hi ka bafleko nzi kecarilwe.

Fil. 3. 5. xip. 24. 15. 21. & 26. 5, 6. & 28. 20.

7 Ni laha a nga wa wulule za ku ngahi, laho ku lo vuka kukanetana xikari ka ba Farisi ni ba Sadusi: ni klangano wu lo abanyisana.

8 Hakuba a ba Sadusi be ngalo a ku kona kuvuka, ge ni ngelosi, hambu ni moya:

- kanilezi a ba Farisi ba vumela zon'kle.
Mat. 22. 23. Marku 12. 18. Luka 20. 27.
- 9 Ku lo vuka a woyonga ga hombe: ni banwani ba batsali ba ba Farisi a klawawa bye wu lo suka wu yima, wu lo kaneta, wuku, A hi kuni kubiha hi loyi munhu: ni loku wu nga a moya wu kanele kakwe, kutani i nge-losi?
xip. 5. 39. & 22. 7, 17, 18. & 25. 25. & 26. 31.
- 10 Ni laha ku nga wa vukile kukanetana ka hombe, a nduna ya hombe, na yi caba kutani Paule a nga hanzulwa hi bona, i lo laya bakasadoro ku relela ba ya mu teka hi ntamo xikari kabye, ba mu tisa le xikanekisweni.
- 11 Hi wusiku gi lanzelako a Hosi yi lo yima na yena, yi ku ngalo, Tiyisa hlana: hakuba kota lezi wena u nga kustumunya ha mina le Jerusalema, zi ngaho u ta fela ku kustumunya ha mina le Roma.
xip. 18. 9. & 27. 23, 24.
- 12 Ni laha gi nga wa cile, a ba Juda ba lo tsema kungo katiginwe, ba lo boha a wutsumbu gabye hi kurukate-la, baku ba nga taga ba nga tanwa ku kala ba mu daya Paule.
xipm. 21, 30. xip. 25. 3.
- 13 Ba wa hunza a mune wa makume laba ba nga maha legi kungo.
- 14 Ba lota ka bapristi ba hombe ni ka masingalakati, ba ku ngalo, Hi bohile wutsumbu ga hina hi kurukate-la ka hombe, lezaku hi nga taga ncumo hi kala hi mu dayile Paule.
- 15 Makunu wonekisani hikwalaho ka nduna ya hombe nwina ni hubye, lezaku a mu relelisa ka nwina, a ku kwatsi ma ha ta hlolisisa a nanzu wakwe kwatsi: kasi hina, ni laha na relela hi longisile ku mu daya.
- 16 Kanilezi a zukulu wa Paule i lozwa hi kulabelela kabye, i lota a ta engena xikanekisweni, i lo byela Paule.
- 17 Paule i lo bitana ka yena a yinwe ya tinduna ta mazana, a ku ngalo, Yisa legi jaha ka nduna ya hombe: hakuba i na ni xilo ku mu byela.
- 18 Zi ngalo i lo mu teka, i lo mu yisa ka nduna ya hombe, aku, Paule a peresu i lo nzi bitana kakwe, i lo nzi wutisa ku neha legi jaha ka wena, loyi a nga ni xilo ku wula ka wena.
- 19 Ni nduna ya hombe yi lo mu teka hi canja, i lo famba klelweni a ya mu wutisa xikundleni, Hi yini lexi u labako ku nzi byela kè?
- 20 Yena a ku ngalo, A ba Juda ba lo vumelene ha wena a ku tisa Paule manziko le hubyeni, ku kwatsi u nga hlolisisa a nanzu wakwe.
xipm. 12.

- 21 Hikwalaho wena u nga yumeli kabye: hakuba ba labelele yena a banhu bo hunza mune wa makume babye, laba ba bohileko wutsumbu hi kurukatela, cima ba nga taga ge ni kunwa hi kala ba mu daya: makunu bona ba longile, na ba cuwukela a xitsumbiso hi ka wena.
- 22 Lezo a nduna ya hombe yi lo fambisa a jaha, na yi gi laya, U nga byeli munhu lezaku wena u wonisile lezi zilo ka mina.
- 23 I lo bitana kakwe a tinduna timbiri ta mazana, a ku ngalo, Longisani mazana mambiri ya bakasadoro ku famba a pfuka wa kuya le Kesaria, ni nklanu wa makumu ni mambiri ya ba mahaxi, ni bamaclari a mazana mambiri, hi hora ya wunharu ya wusiku:
- 24 I lo ba laya lezaku ba longisela a zihari, lezaku ba kilelisa Paule ka zona, ba mu tisa kwatsi ka Felisi mufumeli.
- 25 I lo tsala a papilo kota lezi:
- 26 Klaudiu Lusua le ka mufumeli a sasekileko nguvu, nza losetela.
- 27 Loyi munhu i wa lo komiwa hi ba Juda, i lo labya ku dayiwa hi bona, ni laha nzi nga wa bakamanyetile zinwe ni bakasadoro, nzi lo mu ponisa, na nzi tibile lezaku i wa hi mu Roma.
xip. 21. 38. & 24. 7.
- 28 Na nzi xuba ku tiba nanzu ba mu kecarako ha wona, nzi lo mu relelisa hubyeni yabye:
xip. 22. 30.
- 29 Loye nzi nga wa kumile lezaku i kecarawa hi ziwutiso za nayo wabye, kanilezi a ku bekilwe nanzu ha yena wu faneleko kufa kutani ziboho.
xip. 18. 15. & 25. 19. & 26. 31.
- 30 Ni laha ku nga wa wonisilwe ka mina lezaku laho ku nga ku hi kona kungo hi munhu, nzi lo mu rumela ka wena zalezoz, nzi lo laya bakecari bakwe a ku ta mu ranisa mahlweni ka wena.
xipm. 20. xtp. 24. 8. & 25. 6.
- 31 Zi ngaho a bakasadoro, kota ku nga wa layilwe kabye, ba lo teka Paule, ba lo mu tisa ni wusiku le Antipatri.
- 32 Kanilezi hi manziko ba lo siya a ba mahaxi ku famba zinwe naye, bona ba lo klelele le xikanekisweni:
- 33 Na bona, laha ba nga wa cikele le Kesaria, ba lo nyika a papilo ka mufumeli, ba lo yimisa Paule kambe mahlweni ka yena.
- 34 Ni laha a nga wa gi gonzile, i lo wutisa lezaku yena ngwa tiko gi kyihii; ni laha a nga wa zi tibile lezaku ngwa le Kilikia,
xip. 21. 39.
- 35 Nzi tazwa hi nanzu wa wena, laha a baranisi ba wena ba cikela laha kambe: i lo

laya ku nga a gongiwe xi-lubelweni xa Herodi.

xip. 24. 1, 10. & 25. 16. Mat. 27. 27.

XIPIMO 24.

1 Makunu anzako ka n'klanu wa masiku a mupristi wa hombe Anania i lo relela zinwe ni masingalakati yo kari, ni mu kaneli munwe Tertuli; ba lo hlawutela a mufumeli hi Paule.

xip. 21. 27. & 23. 2, 30, 35. & 25. 8.

2 Ni laha a nga wa bitanilwe, Tertuli i lo sangula ku mu kecara, aku,

Na hi wona lezaku hi wena hi na ni kurula ka hombe, ni lezaku hi kupima ka wena a kubiha ku lulekilwe ha wena ka lixaka lolu,

3 Ha ku vumela tindleleni tonkle nu wutsanweni gonkle, Felisi a sasekileko, ni kubongwa konkle.

4 Kanilezi, akuba nzi nga ku hungateli kambe, nza ku kombela a kuba u hizwa hi wixinji ga wena a timhaka titsongwani.

5 Hakuba hi mu kumile a munhu loyi wa kubiha, a muvuxi wa vilinganya xikari ka ba Juda bonkle laba ba nga tikweni gonkle, ni murangeli wa lihunzu la ba Nazareta:

Luka 23. 29 xip. 6. 13. & 16. 20. & 17. 6. & 21. 28. 1 Pet. 2. 12, 15.

6 Loyi ha hombe kambe a ringako ku bihisa tempele: hi lo mu koma:

xip. 21. 28. Joh. 18. 31.

8 Hi ka wihi wenawu u ta

[Sheetawa]

21

kota, hi ku mu hlola a wutsumbu ga wena, a ku tiba zonkle zilo lezi, lezi hi mu kecarako ha zona.

xip. 23. 30.

9 Ni ba Juda ba lo klangana zinwe naye, ba lo tiyisa lezaku lezi zilo zi ngaho.

10 Ni laha mufumeli a nga wa kwenetile ka yena ku wulawula, Paule i lo hlamula,

Kota lezi nzi zi tibako lezaku wena u wa hi mulamuli wa lolu lixaka malembe ya ku tala, nzi tiya-hlana hi ku ti hlamulela ka mina:

11 Na nzi wona lezaku wena u ta zi tiba, lezaku a ku hunzi kume ni mambiri masiku cima nzi kanziya nzi kozela le Jerusalema:

xip. 21. 26. xipm. 17.

12 Ge ni lomo tempeleni cima a ba nzi kumangi na nzi kanetisana ni munhu kutani nzi vindlukisa banhu, ge ni le masinagogeni, ge ni le mutini.

xip. 25. 8. & 28. 17.

13 Cima a ba zi koti ku tiyisa zilo lezi ba nzi kecarako ha zona makunu.

14 Kanilezi lexi nza vumela ka wena, lezaku hi Ndlela leyi ba bitako kupenga, zi ngaho nza mu kozela Nungungulu wa ba bararu ba hina, na nzi kolwa zilo zonkle zi tsalilweko na nayweni ni baprofeti:

xip. 9. 2. & 26. 22. & 28. 23. 2 Tim. 1. 3.

- 15 Na nzi hi ni kutsomba ka le ka Nungungulu, loku a wutsumbu gabye ba languteleko, lezaku ku ta ba kona kuvuka ka balulamileko ni ka ba-nga-lulamangiko.
xip. 23. 6. & 26. 6, 7. & 28. 20. Joh. 5. 28, 29.
- 16 Ngahilezi minawu kambe nza ringa a ku nga nzi hi ni mbilu yi nga haba nanzu xikati xonkle ka Nungungulu ni ka banhu.
xip. 23. 1.
- 17 Makunu anzako ka malembe manyingi nzi lota ku neha a zinyikiwo ka lixaka la mina, ni minyikelo:
xip. 11. 29, 30. & 20. 16. Roma 15. 25. 2 Kor. 8. 4. Gal. 2. 10.
- 18 Kwaleyo ba nga nzi kuma na nzi basisilwe tempeleni, na nzi nga hi na mabandla, cima na nzi nga hi na woyonga: kanilezi laho ku wa hi kona ba Juda bo kari ba le Asia—
xip. 21. 26, 27. & 26. 21.
- 19 Labo ba fanelweko hi ku nga ba hi kona mahlweni ka wena, ku nzi kecara, loku ba hi ni nanzu ha mina.
xip. 23. 30. & 25. 16.
- 20 Ni kutani nga laba banhu a wutsumbu gabye ba wula a kuonha ka ku yini loku ba ku kumileko, laha nzi yimile mahlweni ka hubye,
- 21 Saseka kutani hi legi gezu ga ginwe, legi nzi nga bahungu na nzi yimile xikari kabye, Hi ku kumbuka a kuvuka ka bafleko nza ke-
- carwa mahlweni ka wena nyamu^{kle}.
xip. 23. 6. & 28. 20.
- 22 Kanilezi Filisi, na tibisisile kwatsi hi leyi Ndlela, i lo ba hlwelisa, aku, Laha Lisia a nduna ya hombe na relele, nzi ta wutisisa kambe hi mahungu ya nwina.
xipm. 7.
- 23 I lo laya a nduna ya zana akuba a nga hlayiswa, ni ku nga a klakleka; ni ku kala a nga tsimbeti a ba ka kabye ku ta mu kozela.
xip. 27. 3. & 28. 16.
- 24 Kanilezi a nzako ka masiku yo kari, Filisi i lota na Drusila, a sati wakwe, loyi a nga wa hi mu Juda, i lo bitwa Paule, ni ku muzwa hi kukoleka loku ku nga Kristu Jesu.
- 25 Kota lezi a nga wa kanela hi kululama, ni ku ti tsimbetela, ni kulamula ku tako, Filisi i wa lo rurumela, a hlamula a ku ngalo, Ti fambele hi lexi xikati; ni laha na nzi hi ni xikati xi faneleko, nzi ta ku bitana.
- 26 Ni ka zonkle i wa tsumba lezaku a mali yi ta nyikawa ka yena hi Paule: ngahilezo i lo mu bitana xikati xinyingi, i lo wulawula zinwe naye.
- 27 Kanilezi laha a malembe mambiri ma nga wa tatisekile, Porkiu Festu i lo engena wutsanweni ga Filisi; na

a laba ku kesiwa hi ba Juda, Filisi i lo siya Paule makotsweni.

xip. 12. 3. & 25. 9, 14.

XIPIMO 25.

1 Hikwalaho Festu, na a tile ka lego tiko, anzako ka masiku manharu i lo suka le Kesaria i lo kanziya le Jerusalema.

2 Ni bapristi ba hombe ni manganakana ya ba Juda ba lo mu hlawutela ha Paule; ba lo mu kongotela,

xip. 24. 1. xipm. 15.

3 Na ba kombela a zilo ha yena, lezaku nga a mu rumela le Jerusalema; na ba labelele ku mu daya ndleleni.

xip. 23. 12, 15.

4 Ahemba Festu i lo hlamula, lezaku Paule i lo gongelwa Kesaria, ni lezaku a wutsumbu gakwe i taya kona lokuloku.

5 Hikwalaho, a wula yena, laba ba nga ni ntamo xikari ka nwina, a ba relele zinwe na mina, loku wu nga wu hi kona nanzu ka munhu, a ba mu kecare.

xip. 18. 14. xipm. 18.

6 Ni laha a nga wa tsamile xikari kabye a xipimo xa nklanu ni manharu kutani i kume ga masiku, i lo relela aya Kesaria; hi manziko i lo tsama xitsanweni xa kulamula, i lo laya Paule a ku tiswa.

7 Ni laha a nga wa cikele, ni

ba Juda laba ba ngata hi le Jerusalema ba lo yima ba mu ranzela, ba lo mu rwexa hi milanzu yinyingi yo binza, leyi ba tsanzekako ku yi tiyisa;

Marku 15. 3. Luka 23. 2, 10. xip. 24. 5, 18.

8 Ni laha Paule a nga wa ti hlamulela a ku ngalo, Cima a nzi onhangicumo hi nayo wa ba Juda, ge ni tempele, ge ni Kesari.

xip. 6. 13. & 24. 12. & 28. 17.

9 Kanilezi Festu, na a laba ku kesiwa hi ba Juda, i lo hlamula Paule, a ku ngalo, Wa zi ranza kuya Jerusalema, kuya lamulwa kona hi lezi zilo mahlweni ka mina ke?

xip. 24. 27. xipm. 20.

10 Paule a ku ngalo, Mina nzi yimile mahlweni ka xitsamo xa kulamula xa Kesari, hi laho nzi fanelweko hi ku lamulwa kona: ka ba Juda a nzi mahangi kubiha, kota lezi wena u zi tibako kwatsi.

11 Zonake loku nzi wa hi mu mahi wa kubiha, na nzi mahile xilo xi faneleko kufa, a nzi kaneti kufa: kanilezi loku ka lezi zilo xi nga hi kona xinene, ba nzi rani-sako ha xona, a nga kona munhu a ta nga nzi nyikela kabye. Nzi kombela kuya ka Kesari.

xipm. 25. xip. 18. 14. & 23. 29. & 26. 31, 32. & 28. 19.

12 Zonake Festu, laha a nga wa wulawulile ni hubye, i lo hlamula, Wena u ko-

mbelile kuya ka Kesari: ka Kesari wena u taya.

13 Makunu laha ku nga wa hunzile masiku yo kari, Agripa a hosi ni Bernike ba lo cikela Kesaria, ni kuta losetela Festu.

14 Kota lezi ba nga wa tsamile laho masiku yo tala, Festu lo byela hosi mhaka ya Paule, aku, I kona munhu wo kari a nga siywa makotsweni hi Filisi:

xip. 24. 27.

15 Ha yena, ni laha nzi nga wa hi le Jerusalema, a bapristi ba hombe ni masingalakati ya ba Juda ba lo nzi byeletela ha yena, ba lo kongotela lezaku a koneka.

xipm. 2. 3.

16 Ka wihi nzi lo hlamula, lezaku a hi mukuwo wa ba Roma a ku nyikela munhu, loyi a kecarwako na a nga se ku cuwukana ni laba ba mu kecarako ngohe ni ngohe, ni ku ba a kuma xikati xa ku ti hlamulela ka mahungu laya a kecarwako ha wona.

xipm. 4. 5.

17 Hikwalaho laha ba nga wa tsombene katiginwe laha, a nzi ba hlwelisangi, hi siku go gamela nzi lo tsama xitsanweni xa kulamula, nzi lo laya munhu akuba a ti-swe.

xipm. 6.

18 Ha yena, laha bakecari ba nga wa yimile, a ba humesangi a nanzu wo biha

kota lezi nzi nga wa alakanya;

19 Kanilezi ba lo ranisa hi ziwutiso zo kari za kukozela kabye, ni hi munwe Jesu loyi a nga wa file, loye Paule a tiyisako a ku wa hanya.

xip. 18. 15. & 23. 29.

20 Mina, na nzi kanganyisilwe hi kuwutisa a zilo lezi, nzi lo wutisa kasi kutani i ngaya le Jerusalema, ni laho i ta nga lamulwa hi laya mahungu.

21 Kanilezi laha Paule na kombelile ku gongiwa kasi kuya tsanzelwa ka mufumeli, nzi lo laya lezaku a gongiwa nzi kala nzi ta nga rumela ka Kesari.

22 Ni Agripa a ku ngalo ka Festu, Minawu kambe nza ranza ku nga nzi muzwa wutsumbu ga mina. Manziko, ku wula yena, a ta muzwa.

xip. 9. 15.

23 Zi ngaho hi manziko, laha Agripa a nga wa cikele, ni Bernike, hi wukosi ga hombe, ba lo engena wutsanweni ga kuzwa, zinwe ni tinduna ta hombe, ni banhu ba hombe ba muti, hi kulaya ka Festu Paule i lo engeniswa.

24 Festu aku, Hosi Agripa, ni nwina madota nwenkle mu nga laha zinwe na hina, nwina ma mu wona loyi munhu, a nga yena loyi a

- xidlemo xonkle xa ba Juda xi nga nzi kongotela, kona le Jerusalema ni laha, na ba bitana lezaku i fanelwe hi ku ba a nga ha hanyi.
xipm. 2, 3, 7. xip. 22. 22.
- 25 Kanilezi mina nzi lo kuma lezaku a nga mahangi ncu-mo xi faneleko kufa: kota lezi a wutsumbu gakwe a kombelileko ka mufumeli nzi lo xuba ku mu rumela.
xip. 23. 9, 29. & 26. 31. xipm. 11, 12.
- 26 A nga wihi nzi nga haba xilo xi tiyileko ku tsalela a hosi ya mina. Ngahilezo nzi mu tisile mahlweni ka nwina, nguvu mahlweni ka wena, hosi Agripa, lezaku, anzako na kuhlolilwe, nzi fela ku kuma xilo xa ku tsala.
- 27 Hakuba a zi woneki kwatsi ka mina, a ku rumela perezusu, na ku nga kombetiwi milanzu ha yena.

XIPIMO 26.

- 1 Ni Agripa a ku ngalo ka Paule, Wena u vumelwe ku ti hlamulela ha wece. Zonake Paule i lo nawuluta canja gakwe, i lo ti hlamulela.
- 2 Nza alakanya nza tsaka a wutsumbu ga mina, hosi Agripa, kasi ku ti hlamulela mahlweni ka wena legi siku hi zilo zonkle lezi nzi kecariwako ha zona hi ba Juda :
- 3 Nguvu hakuba wena wa yi tiba mukuwo ni ziwutiso zi nga xikari ka ba Juda: nga-

- hilezo nza ku kongotela a ku nzizwa hi kutimisela.
- 4 A kufamba ka mina ka le wusweni ga mina, loku hi ka kusangula ku wa ni xikari ka lixaka la mina, ni le Jerusalema, ba zi tiba bonkle ba Juda;
- 5 Na ba tiba ha mina ku sukela kusanguleni, loku ba hi ba kuvumela ku kustumunya, lezaku hi ku lulameta a mahanyela ya kukolwa ka hina nzi lo tsama mu Farisi.
xip. 23. 3. & 23. 6. & 24. 15, 21. Fil. 3. 5.
- 6 Makunu nzi yimile laha ku lamulwa hi kutsumba ka tsumbiso ku nga mahiwa hi Nungungulu ka badadami ba hina;
xip. 18. 32. & 23. 6. Roma 15. 8. Tit. 2. 13.
- 7 Ka xihhi xitumbiso a tixakata hina takume ni timbiri, ti lo kozela ha kunene Nungungulu a mumu ni wusiku, ti tsumba a ku kuma. A kutsumba loku nzi kecariwako ha kona hi ba Juda, O hosi !
Jam. 1. 1. Luka 2. 37. 1 Tesa. 3. 10. 1 Tim. 5. 5. Fil. 3. 11.
- 8 Hi yini ku lamulwako kota ku nga kolwi ka nwina, loku Nungungulu a nga vuxa bafileko ke ?
- 9 Mina hizinene nza lo alakanya wutsumbyini ga mina, lezaku nga nzi maha zilo zinyingi zi hambunyetako a bito ga Jesu wa Nazareta.
Joh. 16. 2. 1 Tim. 1. 13.
- 10 Lezi kambe nzi lo maha le

- Jerusalema: nzi lo valela banyingi bobasa lomo mapaxweni, na nzi kumile ntamo hi ka bapristi ba hombe, ni laha ba nga wa dawa, nzi lo yumela.
- 11 Nzi lo ba xanisa xikati xo tala masinagogeni yonkle, nzi lo ringa ku ba kurumeta ba rukatela; na nzi zangarile ha hombe nguvu ha bona, nzi lo ba xanisa hambu ni le mutini ya le kule.
- 12 Ngahilezo nzi nga hi pfumbeni ga kuya le Damaseku ni ntamo ni mubiko wa le bapristini ba hombe,
- 13 Hi laha hlikanhini, O hosi, nzi lo wona laha ndleleni kuwonekela ka le tilweni, ku hunza kuwoninga ka gambo, ku lo woninga ku nzi renzeleka zinwe ni labo ba nga hi pfumba ginwe na mina.
- 14 Ni laha honkle hi nga wa wile misabeni, nzi lozwa gezu giku ka mina hi lirimi la ma Heberu, Saule, Saule, hi yini u nzi xanisako ke? za tsanza ka wena kuvindla klonga.
- 15 Mina nzi te ngalo, Hi wena mani, Hosi ke? Ni Hosi yi te ngalo, Mina nzi mina Jesu loyi wena u mu xanisako.
- 16 Kanilezi suka, u yima hi mikonzo ya wena: hakuba hi ka loku kugumelwa mina nzi wonekile ka wena, ku ta ku yimisa xikozeli ni kustumunyu wa zilo zonkle u nzi wonileko ha zona, ni ka zilo lezi nzi ta nga woneka ha zona ka wena;
- 17 Nza ku *klakla* ka banhu, ni ka ba Matiko, laba nzi ku rumelako kabye,
- 18 Ku vulula mahlo yabye, kasi ba fela ku hunzuluka munyeni ba ta kuwonekeleni, ni hi le ntanweni wa Satani ka Nungungulu, kasi ba fela ku amukelwa kutsetselelwa ka zonho ni tsomba xikari ka laba ba basisilweko hi kukoleka ka mina:
- 19 Ngahilezo, O hosi Agripa, a nzi wa nga hi ni kukaneta ka xiwoniso xa le tilweni:
- 20 Kanilezi nzi loba hungu ka bona ba le Damaseku kura nga, ni le Jerusalema, ni le tikweni gonkle ga le Judia, kambe ni ka ba Matiko, kasi ba fela ku hunzuluka ba kelelela ka Nungungulu, ba maha mitiro yi faneleko ku kuhunzuluko.
- 21 Hi ka xwalexu a ba Juda ba lo nzi koma le tempeleni, ba lo ringa ku nzi daya.
- 22 Na nzi kumile a kuvunwa hikwalaho ka le na Nungungulu, nzi yima kala legi siku na nzi kustumunya ka

- batsongwani ni ka baho-
mbe, na nzinga wuli ncumo
kanilezi hi lexi a baprofeti
na Mosi ba nga wula lezaku
nga xi maheka;
Luka 24. 27, 44. xip. 24. 14. & 28. 23.
Roma 8. 21. Joh. 5. 46.
- 23 Lezaku Kristu nga a xani-
seka, ni lezaku kuranga ka
kuvuka hi ka bafleko i ta
biwa hungu kuwonekela ka
banhu ni ka ba Matiko.
Luka 2. 32. & 24. 26, 46. 1 Kor. 15. 20.
Kol. 1. 18. Kuv. 1. 5.
- 24 Ni kota lezi a nga wa ha ti
hlamulela za ku ngahi, Fe-
stu a wula hi gezu ga ho-
mbe, Paule, wena u hungu-
kile; a kugonza ka wena ka
hombe ka ku hungukisa.
Joh. 10. 20. 1 Kor. 1. 23. & 2. 13, 14. &
4. 10.
- 25 Kanilezi Paule a wula, A
nzi kungukangi, Festu a
sasekileko nguvu; kanilezi
nzi kanela timhaka ta zi-
nene ni kupima.
- 26 Hakuba a hosi ya zi tiba le-
zi zilo, ni ka yona kambe
nzi kanela hi matsenya: ha-
kuba nza vumeliswa lezaku
ni xihi xilo xa lezi zilo a zi
fihlilwe ka yona; hakuba
lezi a zi mahiwangi wuku-
mbini.
- 27 Hosi Agripa, wa kolwa ba-
profeti ke? nza zi tiba leza-
ku wa kolwa.
- 28 Ni Agripa a ku ngalo ka
Paule, Kutsongwani u nzi
hunzulusa nzi maha mu
Kristu.
- 29 Ni Paule a ku ngalo, Nza zi
ranza ka Nungungulu, ha-

mbu ku hi kutsongwani ku-
tani ka hombe, ku nga hi
wena wece, kanilezi ni bo-
nkle laba nzi zwako mina
legi siku, ba fela ku kota
mina, saseka lezi ziboho.
1 Kor. 7. 7.

- 30 Ni hosi yi lo suka, ni mu-
fumeli, na Bernike, ni laba
ba nga wa tsamile zinwe
nabo:
- 31 Ni laha ba nga wa hi boce,
ba lo wulawula ka munwe
ni munwani, baku, Loyi mu-
nhu a nga mahangi ncumo
xa ku fanela kufa kutani
makotso.
xip. 23. 9, 29. & 25. 25.
- 32 Ni Agripa a ku ngalo ka
Festu, Loyi munhu nga a
klatliswa, loku a nga ko-
mbelangi kuya le Kesari.
xip. 25. 11.

XIPIMO 27.

- 1 Ni laha ku nga wa xiby-
lwe a kuba hi suka hi taro
hi ya le Italia, ba lo nyikela
Paule ni tinwani tiperesu
ka nduna ya zana yi tibya-
ko Julio, ya klawwa Agu-
stani.
xip. 25. 12, 25.
- 2 Hi lo engena tarweni ga
Adramitio, legi gi nga wa
kari gi famba wutsanweni
ga fungu wa Asia, hi loya
bimbini, Aristakusi, wa le
Makedonia wa le Tesaloni-
ka, i wa hi na hina.
xip. 19. 29.
- 3 Hi siku gi gamelako hi lo
cikela Sidoni: ni Julio i lo
koma Paule kwatsi, i lo mu

tsika a famba ka ba ka ka-
bye ni ku ya mu kozela.

xip. 24. 28. & 28. 18.

- 4 Hi lo suka laho li taro hi
loya le hasi ka Kuperu, ha-
kuba a mheho hi wa hambe-
ne nayo.
- 5 Ni lezi hi nga wa fambile hi
taro bimbini ga le Kilikia ni
le Pamfilia, hi lo cikela Mi-
ra a muti wa le Likia.
- 6 Ni laho a nduna ya zana yi
lo kuma a taro ga Alekza-
ndria, gi nga waya le Italia;
i lo hi engenisa ka wona.
- 7 Ni laha hi nga wa famba
kutsongwani masiku yo ta-
la, hi lo cikela le ko cuwu-
kana ni ni Nidu, ni mheho
yi wa nga hi vumeli, hi lo
famba hi le hasi ka Krete,
le ku cuwukeneko ni le Sa-
lmoni;
- 8 Hi kutsanza hi famba hi fu-
ngu hi lota wutsanweni go
kari gi tibyako Yisra Yatsi;
kusuhani na yona ku wa hi
kona muti wa le Lasia.
- 9 Na laha xikati xa hombe
xi nga wa tekilwe, ni pfum-
ba makunu gi wa hi le
mhangweni, hakuba ni Ku-
yila ku wa hunzile, Paule i
lo ba luleka,
- 10 A ku ngalo kabye, Madota,
nzi pima lezaku a pfumba
gi le kombyeni ni ku kula-
hlekelwa ka hombe, a nzi
wuli ni nzwalo ni taro basi,
kanilezi ni kuhanya ka hina
kambe.
- 11 Kanilezi a nduna ya zana yi
- lo ingisa mufambisi wa ta-
ro ni *nwinyi* wa gona, ku
hunza zilo lezo zi nga wa
nga zi wulawulilwe hi
Paule.
- 12 Hakuba yisra yi wa nga sa-
seki ku tsama kona mawu-
yakaya, ni banyingi ba lo
xuxa kungo ga ku suka la-
ho hi taro, kasi loku ku nga
ku maheka ba ta cikela Fo-
nike, ba tsama kona laho a
mawuyakaya; le ku nga yi
sra ya le Krete, loku ku nga
le *nwalungu* wa le mutsu-
wuka-gambo ni le dzongeni
ga le mutsuwuka-gambo.
- 13 Ni laha a mheho ya le dzo-
nga yi nga wa pupuxa kwa-
tsi, ba lo alakanya ba ku hi
ku kumile, ba lo koka fero
ba lo famba tarweni hi *klelo*
ga le Krete, hi ku suhani ni
bimbi.
- 14 Kanilezi na ku nga hi xika-
ti xa hombe ku lo bubutsa
mheho, leyi yi bitiwako
Urekwilo:
- 15 Ni laha taro gi nga wa ko-
milwe, gi nga zi koti ku cu-
wukana ni mheho, hi la su
gi tsika, hi ku kukuletwa.
- 16 Hi lo komama le hasi ka xi-
hlalana xi-bitiwako Kauda,
hi lo zi kota, ku ponisa a
ngalaba, hi kuringa nguvu:
- 17 Ni laha ba nga wa yi *klaku-*
sile, ba lo vunetela, ba lo
boha taro lahasi; ni, ba lo
caba kutani ba nga hoxwa
Surtisini, ba lo cisa matangi,
lezo ba lo susumetiwa.
- 18 Kota lezi hi nga wa tira

- nguvu hi bubutsa, hi manziko ba sangula ku hungula nzwalo ba wu hoxa matini;
- 19 Hi siku ga manharu ba lo hoxa bona benyi a zibya za taro hi mandla yabye.
- 20 Ni laha cima ku nga kala ku hi woninga gambo kutani tinyeleti a masiku yo tala, ku wa nga hi xipupuri xitsongwani xi nga wa hi ka hina, konkle kutsumba ka ku hi ta hanyiswa ku wa lahlele.
- 21 Ni laha ba nga wa tsamile xikati xa hombe na ba nga gangi ncumo, Paule i lo yima xikari kabye, aku ngalo, Madota, nga mu wa ingisile ka mina, nga mu nga sukangi le Krete, mu ta ka leyi mhango ni ku lahlekelwa.
- 22 Makunu nza mu laya akuba mu tiya hlana: hakuba a ku nga ta ba kona kulahleka ka muhefemulo xikari ka nwina, kanilezi a taro goce.
- 23 Hakuba ku wa yimile ka mina a matolo a ngelosi ya Nungungulu loyi nzi nga ka yena, loyi nzi nga xitiri yakwe,
xip. 23. 11. Roma 1. 9. 2 Tim. 1. 3.
- 24 Yiku, Mu nga cabi, Paule; wena u fanelwe hi ku yima mahlweni ka Kesari: wangabye, Nungungulu i nyikile bonkle laba ba fambako nawena tarweni.
- 25 Ngahilezo, madota, tiyani hlana: hakuba nza kolwa Nungungulu, lezaku ku ta
- maheka kota a nga wulawulile ka mina.
Luka 1. 45. Roma 4. 20, 21. 2 Tim. 1. 12.
- 26 Ahemba hi fela ku hoxiwa xihlalani xo kari.
xip. 28. 1.
- 27 Kanilezi laha ku nga wa hunzile wusiku ga kume ni mune, kota lezi hi nga wa ndlengandlengiswa bimbini ga Adria, ni laha xikari ka wusiku a bamarinyero ba lo alakanya lezaku ba wa le kusuhi ni tiko go kari;
- 28 Ba lo hoxa lipimo, ba lo kuma makume mambiri ya zipimo: anzako ka xikatanzana, ba lo pima kambe, ba lo kuma kume ni nlanu a zipimo.
- 29 Na ba caba lezaku kutani hi nga hoxwa fungwini wa misaba ya maribye, ba lo rikisa mune wa tiferu le nza-ko ka taro, ba lo xuba kuca.
- 30 Kota lezi a bamarinyero ba nga wa laba ku nyemuka le tarweni, na ba cisile a ngalaba lomo matini, na ba ku kwatsi bo cisa tiferu hi le mahlweni,
- 31 Paule i lo wula ka nduna ya zana ni ka bakasadoro, Saseka loku laba ba tsama lomo tarwini, a mu na ku hanyiswa.
- 32 Zoneka a bakasadoro ba lo tsema a tingoti ta ngalaba, ba lo yi tsika yi lowa.
- 33 Ni laha gi nga waca, Paule i lo ba kongotela bonkle ku

taga za kuga, aku, Legi siku hi kume ni mune na mu simamisile mu rinzile na mu yilile, na mu nga gangi ncumo.

- 34 Hikwalaho nza mu kongo-tela *nwina* a kuga za kuga: hakuba lexi xi ta mu vune-tela: hakuba a ku kona a sisi wu ta lobyiswa wa tihloko ta munwe wa *nwina*.

Mat. 10. 30. Luka 12. 7. & 21. 18.

- 35 Ni laha a nga wa kanele lexi, na tekile xibaba, i lo bongwa ka Nungungulu mahlweni kabye bonkle: i lo xi kema a sangula kuga.

Mat. 15. 36. Marku 8. 6. Joh. 6. 11.

1 Tim. 4. 3, 4.

- 36 Zonake bonkle ba lo tiya hlana, ni wutsumbu gabye kambe ba loga.

- 37 Hina honkle hi nga wa hi lomo tarweni hi wa hi mazana mambiri ni nklanu wa makume ni makumi mambiri ni nklanu ni munwe wa mihefemulo.

xip. 2. 41. & 7. 14. Roma 13. 1. 1 Pet. 3. 20.

- 38 Ni laha ba nga wa gile ba xura, ba lo hunguta a taro, ba lo hoxa mabele bimbini.

- 39 Laha gi nga wa hi mumu, a ba gi tibangi a saba: kani-zezi ba lo wona a yisra yo kari zinwe ni fungu, ba lo xuxa kungo lezaku ba nga gi nikinyela kona taro.

- 40 Ba lo tsemelela tiferu, ba lo ti tsika bimbini, ka xwale-xi xikati ba lo klakla a tingoti ta tilemi; ba lo gwi-

mba a tangi ga le mahlweni ba kangatela mheho, ba lo komama fungwini.

- 41 Kanilezi na ba cikela wutsumweni laha mabimbi mambiri ma klanganako kona, a taro gi lo cekama; ni le nhovini ka taro ku lo cekama ku nga ha ninginiki, kanilezi le nzako ku lo sangula ku panziwa hi ntamo wa mabyandlati.

2 Kor. 11. 25.

- 42 Ni kungo ga bakasadoro ku wa hi ku daya a tiperesu, ku nga taku banwani ba nga kasela kabye ba pona.

- 43 Kanilezi a nduna ya zana, na yi laba ku hanyisa Paule, i lo ba beleta kungweni gabye; i lo laya lezaku laba ba zi kotako ba nga kasela a ba pfunwale lomo matini a wutsumbu gabye ba ranga ba ya klatuka muhanzeni:

- 44 Ni baseleko, banwani hi maplanko, ni banwani hi zinwani zilo za taro. Zi ngaho na ku mahisile lezo, akuba bonkle ba lo pona kwatsi le muhanzeni.

xipm. 22.

XIPIMO 28.

- 1 Ni laha hi nga wa ponile, hi lo zi tiba lezaku a xihlale xi bitiwa Melita.

xip. 27. 26.

- 2 Ni bamatiko ba lo hi wonisa a wuxinji gi nga nga gi nga hi gi tsongwani: hakuba ba lo nzibela nzilo, ba lo hi amukela hina honkle, hilezi

- ku nga wa wana vula, ni hilezi ku nga wa hi xirami. Roma 1. 14. 1 Kor. 14. 11. Kol. 3. 11.
- 3 Kanilezi laha Paule a nga wa wungeletela a nyanza ya tihunyi, a ti cela nzilweni a nyoka yi lo huma hi ku kufumela, yi lo namarela canjeni gakwe.
- 4 Ni laha bamatiko ba nga wa wona xihari xi lengalenga canjeni gakwe, ba lo ngalo ka munwe ni munwani, Ha kunene loyi munhu hi mudayi, loyi, na a nga na a ponile bimbini, a Mupoti a nga mu vumeli lezaku a hannya.
- 5 Ahemba i lo yi zuzela nzilweni a xihari, a ngazwi kubayisa.
Marku 16. 18. Luka 10. 19.
- 6 Kanilezi bona ba wa alakanya lezaku i ta nga vimba, kutani ni kuwa lahasi kalakale afa: kanilezi laha na ba cuwukele xikati xa hombe, ba lo wona ku nga humi mhango ha yena, ba lo hunzula kupima kabye, ba ku ngalo, i wa hi nungungulu.
xip. 14. 11.
- 7 Makunu kusunani* wutsamo lego ku wa hi kona misaba ya hosi ya xihlale, a bito gakwe hi Publio; loyi a nga hi amukela, i lo hi koma kwatsi masiku manharu.
- 8 Ku wa ngaho, lezaku a raru wa Publio i lo babya hi feberi ni kubululeka: ni laha Paule a nga wa engenile laba na kombelile, i lo klateka mandla hehla kakwe i lo mu hanyisa.
Jam. 5. 14, 15. Marku 6. 5. & 7. 32. & 16. 18. Luka 4. 40. xip. 19. 11, 12. 1 Kor. 12. 9, 28.
- 9 Ni laha ku nga wa mahekile lezi, ni bonkle laba ba nga wa hi ni tingumbe xihlaleni ba lota, ba lo hanyiswa:
- 10 Labo ba nga wa hi bonga hi zilo zo tala; ni laha hi nga kilela tarwini, ba lo engenisazilo zonkle hi nga wa ziranza.
Mat. 15. 6. 1 Tim. 5. 17.
- 11 Ni nzako ka tihweti tinharu hi lo famba hi taroga Alekzandria, lego gi nga wa tsamile mawuyakaya leyo xihlaleni, gi nga ni xifungo Dioskuri.
- 12 Na hi cikela Sirakusi, hi lo tsama laho masiku manharu.
- 13 Ku suka laho hi lo renzeleka, hi lo cikela Regiime: anzako ka siku ginwe ku pupuxa hi le dzongeni, hi siku ga mambiri hi lota le Puteoli:
- 14 Ni laha hi nga wa kumile bamakabye, hi lo kombelwa ku tsama zinwe nabo nkalanu wa masiku ni mambiri: zi ngaho hi lota le Roma.
- 15 Ku suka hi laho laha bamakabye, na ba nga wa hi zwile, ba lota ku hi kinga kota le Markete ga Apiusi, ni Taverna Manharu: labo laha

- Paule a nga wa wonile, i lo bong'a Nungungulu, i lo tiya hlana.
- 16 Ni laha hi nga wa engena le Roma, Paule i lo yumelwa ku tsama yece ni kasadoro loyi a mu rinzeleko.
xip. 24. 25. & 27. 3.
- 17 Na ku mahisile lezo, anza-ko ka masiku manharu i lo bitana katiginwe labo ba nga wa hi ba hombe ba ba Juda: ni laha ba nga wa tsombani wutsamo ginwe, i te ngalo kabye, Mina, bama-kabye, hambu lezi nzi nga kala ku maha xilo xi hambeneko ni banhu, ni mi-kuwo ya badadani ba hina, kanilezi nzi lo nyikelwa a peresu hi le Jerusalema mandleni ya ba Roma:
xip. 21. 33. & 24. 12, 13. & 25. 8.
- 18 Labo, laha na ba hlolile ha mina, ba lo xuba ku nzi *klakla*, hakuba ku wa nga hi kona nanzu wa kufa ha mina.
xip. 22. 24. & 24. 10. & 25. 8. & 26. 31.
- 19 Kanilezi laha ba Juda ba nga wa kaneta, nzi lo yimelwa ku kombela ka Kesari; a hi ku ngalo nzi na ncumo ku kecara lixaka la mina.
xip. 25. 11.
- 20 Hi kota ya lexi nzi lo mu kombela ku ta wona ni kuta wulawula zinwe na mina: hakuba hi kota ya kutsumba ka Israeli mina nzi bohilwe hi laya manganje.
xip. 26. 6, 7, 29. Efe. 3. 1. & 4. 1. & 6. 20.
2 Tim. 1. 16. & 2. 9. Fil. 10. 13.
- 21 Bona ba ku ngalo ka yena, Hina cima a hi amukelangi a papilo ha wena ga le Judia, ge ni munwe wa bama-kabye a nga tangi ku ta bika ni ku wulawula ha wena.
- 22 Kanilezi hi ranza kuzwa ha wena lezaku u alakanya yini: kanilezi hi lolu lihunzu, za tibeka ka hina lezaku wutsanweno gonkle la kanetiwa.
Luka 2. 34. xip. 24. 5, 14. 1 Pet 2. 12. & 4. 14.
- 23 Ni laha bona ba nga wa yimisile siku, ba lota le ndlwini yakwe bo tala; ka bona i *klamusela* a mahungu, na a kustumunya hi mufumo wa Nungungulu, na a ba kongotela hi Jesu, ni le nayweni wa Mosi ni baprofeti, ku lo sukela ni mixo ku kala laha gambyeni.
Luka 24. 27. xip. 17. 3. & 19. 8. & 26. 6, 22.
- 24 Ni banwani ba lo kolwa a zilo lezi zi nga wa kanelwe, ni banwani a ba kolwangi.
xip. 14. 4. & 17. 4. & 19. 9.
- 25 Ni laha ba nga kala ba nga *klanganangi* xikari ka wutsumbu gabye, ba lo suka, anzako ka lezi Paule a nga wa kanele mhaka yinwe, Wu wulile kwatsi Moya wo Basa hi Isaya muprofeti ka bararu ba nwina,
- 26 Aku,
Famba wena ka laba banhu, u ya ku ngalo, Hi

kuzwa mu tazwa, mu nga ta pima; hi kuwona mu ta wona, mu nga ta zi ti-ba :

Mat. 13. 14, 15. Marku 4. 12. Luka 8. 10. Joh. 12. 40. Roma 11. 8.

27 Hakuba a mbilu ya laba banhu yi nonohile nguvu, ni tindlebe tabye ti hi ziwiri hi kuzwa, ni mahlo yabye ma tsimbile; ku nga taku ba wona hi mahlo yabye, ni kuzwa hi tindlebe tabye, ba nga pima hi timbilu tabya, ba nga hunzuluka kambe, mina nzi nga bahanyisa.

28 Hikwalaho nga a xi tibeka

ka nwina, lezaku loku kuhanyiswa ka Nungungulu ku rumelwe ka ba Matiko; bonawu kambe ba tazwa.

Mat. 21. 41, 43. xip. 13. 46, 47. & 18. 6. & 23. 21. & 26. 17, 18. Roma 11. 11.

30 I lo tsama malembe mambiri ma mbeleleko ndlwini leyi a nga wa yi pembile yena nwinyi, i lo amukela bonkle laba ba nga wa enge-na kakwe,

31 Na a kanela a mufumo wa Nungungulu, na a gonzisa zilo hi Hosi Jesu Kristu, hi kutiya konkle, na a nga tsi-mbetelwi hi munhu.

xip. 4. 31. Efe. 6. 19.

A PAPILO GA PAULE MUPOSTOLI KA BAROMA.

XIPIMO 1.

1 Paule, a xitiri xa Jesu Kristu, a bitilweko ku maha mu postoli, a hambanyiselwa a ivangeli ya Nungungulu,

Mit. 9. 15. & 13. 2. & 22. 21. 1 Kor. 1. 1. Gal. 1. 15. 1 Tim. 1. 11. & 2. 7. 2 Tim. 1. 11.

2 Leyi a nga tsumbisile kura-nga hi baprofeti bakwe kutsaleni ko basa,

Mit. 23. 6. Tit. 1. 2. xip. 3. 21. & 16. 26. Gal. 3. 8.

3 Hi kota ya Nwana wa yena, loyi a nga traliwa mbe-wini ya Davida hi kota ya nyama,

Mat. 1. 6, 16. Luka 1. 32. Mit. 2. 30. 2 Tim. 2. 8. Joh. 1. 14. Gal. 4. 4.

4 Loyi a tibiywako Nwana wa Nungungulu hi ntamo, hi kota ya moya wa kubasa, na hi kuvuka ka bafleko; hambu yena Jesu Kristu a Hosi ya hina,

Mit. 13. 33. Heb. 9. 14.

5 Hi kota ya yena hi amukele wuxinji ni wupostoli, hi kuingiseni ka kutsumbeka matikweni wonkle, hikwalaho ka bito gakwe:

xip. 12. 3. & 15. 15. & 16. 26. 1 Kor. 15. 10. Gal. 1. 15. & 2. 9. Efe. 3. 8. Mit. 6. 7. & 9. 15.

6 Xikari ka bona hi nwinawu kambe, mu bitilweko ku maha ba ka Jesu Kristu:

- 7 Le ka bonkle laba ba nga le Roma, baranzekako ba Nungungulu, mu bitilweko ku maha bo basa: Wuxinji ka *nwina* ni kurula ka le ka Nungungulu Dadani wa hina ni le ka Hosi Jesu Kristu.
xip. 9. 24. 1 Kor. 1. 2, 3. 1 Tesa. 4. 7. 2 Kor. 2. 1. Gal. 1. 3.
- 8 Kusangula, nza bongwa Nungungulu wa mina hi kota ya Jesu Kristu hi *nwina nwenkle*, lezi kukolwa ka *nwina* ku zwakele tikweni gonkle.
1 Kor. 1. 4. Fil. 1. 3. Kol. 1. 3, 4. 1 Tesa. 1. 2, 8. File. 4. xip. 16. 19.
- 9 Hakuba Nungungulu hi kustumonyu wa mina, nzi mu kozelako hi moya wa mina ivangelini ya *Nwana* wa yena, hakuba hi 'ku nga tsiki nza mu alakanya hi xikati xonkle kukongeleni ka mina,
xip. 9. 1. 2 Kor. 1. 23. Fil. 1. 8. & 3. 3. 1 Tesa. 2. 5. & 3. 10. Mit. 27. 23. 2 Tim. 1. 3. Joh. 4. 23, 24.
- 10 Nzi kongela, lezaku loku ku maheka nzi kuma ku famba kwatsi hi kuranza ka Nungungulu a kuta leyo ka *nwina*.
xip. 15. 23, 32. 1 Tesa. 3. 10. Jam. 4. 15.
- 11 Hakuba nza nabela ku mu wona, kasi nza fela ku engetela ka *nwina* sakwati ya moya, ku gumeswa mu fela ku anziswa;
xip. 15. 29.
- 12 Ku hi ku ngalo, kasi na nzi hi na *nwina* mu fela ku nengeliswa, munwani munhu hi ku kolwa ka munwani, ka *nwina* ni ka hina.
Tit. 1. 4. 2 Pet. 1. 1.
- 13 A nzi labi *nwina* ku kala mu nga tibi cumo, ba makabye, ku ngalo hi zikati zinyingi nzi wa laba kuta ka *nwina* (nzi wa hunga-telwa leno kambe), lezaku nzi ta kuma mihanzu ka *nwina* kambe, kwatsi hi le ka banwani ba Matiko.
xip. 15. 23. Mit. 16. 7. 1 Tesa. 2. 18. Fil. 4. 17.
- 14 Nzi na ni nanzu ka ba Greki ni ka ba Matiko, ka laba bo~~kl~~ariha ni ka mapupulu.
1 Kor. 9. 16.
- 15 Lezo, kota lezi ku nga kunyingi nzeni ka mina, nzi longile ku kanela ivangeli kambe ka *nwina* mu nga le Roma.
- 16 Hakuba a nzi na tingana hi ivangeli: hakuba hi ntamo wa Nungungulu wa kuhanayisa ka bonkle wa kolwako; ka ba Juda ku ranga, ni ka ba Greki kambe.
Marku 8. 88. 2 Tim. 1. 8. 1 Kor. 1. 18. & 15. 2. Luka 2. 30, 31, 32. & 24. 47. Mit. 3. 26. & 13. 26, 46. xip. 2. 9.
- 17 Hakuba mangabye ku wonekelisilwe a kululama ka Nungungulu hi kukoleka ka kukoleka: kwatsi hilezi ku tsalilweko ku ngalo, Kanilezi loyi a lulamileko ba ta hanyiswa hi hi kukolwa.
xip. 3. 21. Joh. 3. 36. Gal. 3. 11. Fil. 3. 9. Heb. 10. 38.
- 18 Hakuba a kulo ga Nungungulu gi wonekelisilwe hi le tilweni hehla ka kungakolwiko ni ku kala kulula-

- ma ka banhu, ba komako zinene hi kungululami;
Mit. 17. 30. Efe. 5. 6. Kol. 3. 6.
- 19 Hakuba lezi zi felako ku tibya za Nungungulu zi wonekelisilwe ka bona; haku-ba Nungungulu i ku wonekelisile ka bona.
Mit. 14. 17. Joh. 1. 9.
- 20 Hakuba lezi zi nga woniwiko zilo zakwe cima ka le kumahiweni ka tiko ku wonekile ku ku dlu, na ku woniwa hi zilo zi mahilweko, hambu ni ntamo wakwe wu hi ko ni ku gumesa ni wunungungulu; kasi ba kala ku ti pendla:
Mit. 14. 17. & 17. 27.
- 21 Kasi hakuba, na ba mu tiba Nungungulu, ha nga mu dumisi kota Nungungulu, hambu ni ku mu bonga; kanilezi ba tsama ni matsanza ku alakanyeni kabye, ni mbilu yabye yi nga pimi-ko yi pfupeliswa.
Efe. 4. 17, 18.
- 22 Na ba ti wula kuklariha, ba lo maha mapupulu,
- 23 Ba hunzulusa wukosi ga Nungungulu a nga boliko hi ku fananisa ni xifananiso xa munhu a bolako, ni xa zinyanyani ni zihari za mune wa mikonzo, ni zihari zi kokakoka.
Mit. 17. 29.
- 24 Hizona lezo Nungungulu i lo ba nyikela kudokoleleni ka timbilu tabye ni wufenzeni, kasi mimiri yabye yi fela ku nyenyeziswa
- xikari ka wutsumbu gabye:
Mit. 7. 42. Efe. 4. 18, 19. 1 Kor. 6. 18. 1 Tesa. 4. 4. 2 Tesa. 2. 11, 12. 1 Pet. 4. 3.
- 25 Hakuba ba lo hunzulusa zinene za Nungungulu ku mana wunwa, ba kozela ba tirela loyi a mahilweko ku hunza Mumahi, a katekiselweko kala kupinzuka. Amen.
1 Tesa. 1. 9. 1 Joh. 5. 20.
- 26 Hakuba hi kota ya lexi Nungungulu i lo ba nyika ku kwebekeni ko biha: hakuba ba basati ba lo hunzulusa mahanyela a ku maha lezo kala ma nga hi mahanyela yabye:
Efe. 5. 12. Jude 10.
- 27 Hizalezo ni banuna, ba tsika mahanyela yatsi ya wasati, baswa hi kudokolela kabye ka munwe ni munwani, a ba banuna ba maha ni banwani ba banuna kubiha, na ba amukela wutsumbu gabye a ku potwawu ka kuhambuka kabye ku nga ba lanzela.
- 28 Kota lezi ba nga ala kutsama ni Nungungulu kutibeni kabye, Nungungulu i lo ba nyika kupima ka wuha-ba, ku maha lezi zilo zi nga klanganiko;
Efe. 5. 4.
- 29 Na ba tatisilwe hi kungululami konkle, a kubiha, a kunabela, a wuxezi; ba tatisilwe hi wukuxu, a kudaya, a kukanetana, a kuko-

- hlisa, a wungolwani; a bahlebi, a bahembi,
- 30 Ni ba bengako Nungungulu, a baxanisi, ni batikukumukisako, a bamatsanza, a barambi ba zilo zo biha, a ba nga ingisiko batrali,
- 31 Na ba hi ni kupima, a batsobi ba xivumelwano, na ba hi haba mahanyela ya kuranza, a ba nga hiko ni wuxinji:
- 32 Nawo ba wu tiba nayo wa Nungungulu, aku ngalo laba ba mahako zo kota lezo ba fanelwe hi kufa, a hi ku maha lezo basi, kanilezi ku vumelana ni laba ba zi mahako.

xip. 2. 2. & 6. 21.

XIPIMO 2.

- 1 Hikwalaho u haba ku ti pendla, O munhu, na u hi mani wena u lamulako: hakuba wangabye laha u lamulako ha kona munwani, wa ti kona wena wutsumbu; hakuba wena wa lamula na u tolobele ku maha zalezo wenawu.
- xip. 1. 20. Mat. 7. 1, 2. Joh. 8. 9.
- 2 Ha zi tiba lezaku kulamula ka Nungungulu ku hi kota ya zinene ka bona laba ba mahako zo kota lezo.
- 3 Wa alakanya lexi, O munhu, wena u lamulako laba ba mahako zilo zo kota lezo, na u zi maha, u ta pona kulamula ka Nungungulu ke?
- 4 Kutani wa kanyisa ku fu-

ma ka kusaseka kakwe ni kuhonisa ni ku vumela kunyingi, a ku zi tibi ku ngalo aku saseka ka Nungungulu ka ku kokela kuhunzuluke ni ke?

xip. 3. 25. & 9. 23. Efe. 1. 7. & 2. 4, 7.
2 Pet. 3. 9, 15.

- 5 Kanilezi kota kunonoha ka wena ni mbilu yi nga hunzulukiko wa ti bekela a zanga a sikwini ga zanga ni kuwonekisweni ka kulamula kululamileko ka Nungungulu;
- Jam. 5. 8.
- 6 A ta nga nyika ka munhu ni munhu kwatsi hi mitiro ya yena:
- Mat. 16. 27. xip. 14. 12. 1 Kor. 3. 8.
2 Kor. 5. 10. Kuv. 2. 23. & 20. 12. & 22. 12.
- 7 Ka bona labo hi kuhonisela ba mahako hi kuranza ba laba kungangamela ni wudumo ni kungaboli, a kuhanya ka kupinzuka:
- 8 Kanilezi ka laba ba kanako, ba nga ingisi a zinene, kanilezi ba ingisa a kungalulami, i ta ba nyika zanga ni kulo,
- xip. 1. 18. 2 Tesa. 1. 8.
- 9 A kurila ni kukarateka, ehla ka lowo muhefemulo wu mahako za kubuna, ka ba Juda ku ranga, ni ka ba Greki kambe;
- Luka 12. 47, 48. 1 Pet. 4. 17.
- 10 Kanilezi a wukosi ni wudumo ni kurula ka bonklelele laba mahako kusasa, ka ba Juda ku ranga, ni ka ba Greki kambe:
- 1 Pet. 1. 7.

- 11 Hakuba a nga nako kuhla-wula munhu Nungungulu.
Mit. 10. 34. Gal. 2. 6. Efe. 6. 9. Kol. 3. 25. 1 Pet. 1. 17.
- 12 Hakuba kota lezi a ba nyingi ha onhileko na ba nga hi na nayo ba tafa kambe na ba nga hi na nayo: kota lezi a ba nyingi ba onhileko lahasi ka nayo ba lamulwa hi nayo;
- 13 Hakuba a hi bazwi ba nayo ba lulamileko mahlweni ka Nungungulu, kanilezi a ba mahi ha nayo ba ta lulamiswa:
Mat. 7. 21. Jam. 1. 22, 23, 25. 1 Joh. 3. 7.
- 14 Hakuba laha ba Matiko labo ba nga haba nayo ba maha zilo za nayo hi mahanyela yabye, bona, na ba hi haba nayo, wu kona nayo wu tsumbyini gabye;
- 15 Hi ka lexi ba wonekisa tiro wa nayo wu tsalilweko timbilwini tabye, mbilu yabye na yi maha wukustumnyu na wona, ni kualakanya kabye hi munwe ni munwani ku ba sola kutani ku ba *klakla*;
- 16 Sikwini Nungungulu a ta nga lamula zigungu za bannhu, hi ivangeli ya mina, hi Jesu Kristu.
Mat. 25. 31. Joh. 5. 22. & 12. 48. xip. 3. 6. & 16. 25. Mit. 10. 42. & 17. 31. 1 Kor. 4. 5. 1 Tim. 1. 11. 2 Tim. 2. 8. & 4. 1, 8. 1 Pet. 4. 5. Kuv. 20. 12.
- 17 Kanilezi loku rwele bito ga mu Juda, u humula nayweni, u dumisa Nungungulu,
Mat. 3. 9. Joh. 8. 33, 41. xip. 9. 4, 6, 7. 2 Kor. 11. 22.
- 18 U ku tiba kuranza kakwe, u vumela a zilo zi sasekileko, na u gonzisilwe hi nayo,
Fil. 1. 10.
- 19 Na u tsumba ku ngalo wena wutsumbu u mukoki wa zikumu, u kuwonekela ka laba ba nga munyameni,
Mat. 15. 14. & 23. 16, 17, 19, 24. Joh. 9. 34, 40, 41.
- 20 Mululamisi wa mapupulu, mugonzisi wa banana, na u hi ni xiyimo xa ku tiba ni zinene nayweni;
xip. 6. 17. 2 Tim. 1. 13. & 3. 5.
- 21 Hikwalaho wena u gonzisako munwani a ku ti honzisi wena wutsumbu ke? wena u wulawulako u ku munhu a nga yibi, wa yiba ke?
Mat. 23. 3, &c.
- 22 Wena u nga ngalo a munhu a bayi, wa baya ke? wena u bengako mifanani-so, wa panga titempeli ke?
- 23 Wena u dzunzekako hi nayo, hi zihambuko za wena nayweni a ku dumisi Nungungulu ke?
xipm. 17.
- 24 Hakuba a bito ga Nungungulu ga rukatelwa xikari ka ba Matiko hi kota ya wena, kwatsi hi lezi ku tsalilweko.
- 25 A wukwera hi zinene ga vumetela, loku wena u hi mu-mahi wa nayo: kanilezi na u hi muhambunyeti wa nayo, wukwera ga wena gi mahile ku nga hi wukwera.
Gal. 5. 3.
- 26 Hikwalaho loku loyi a nga

hi ko. nkwera a hlayisa a matsamela ya nayo, a ku nga hi nkera kakwe ku nga tibya nkwera ke?

Mat. 10. 34, 35.

27 A ku hi nkera ku nga kona hi mahanyela, loku ku kari ku tatiseka nayo, lamula wena, na u hi ni buku ni wukwera wena u hambu nyeti wa nayo ke?

Mat. 12. 41, 42.

28 Hakuba yena a hi mu Juda, loyi a nga yena hi lahandle; hambu ni wukwera, legi gi nga lahandle nyameni:

Mat. 3. 9. Joh. 8. 39. xip. 9. 6, 7. Gal. 6. 15. Kuv. 2. 9.

29 Kanilezi loye hi mu Juda, hi kona lomo nzeni; ni wukwera hi le ga mbilu, le moyeni, ku nga hiko ka buku; a ku dumiswa ka yena ku nga hiko ka banhu, kanilezi ka Nungungulu.

1 Pet. 3. 4. Fil. 3. 8. Kol. 2. 11. xip. 7. 6. 1 Kor. 4. 5. 2 Kor. 3. 6. & 10. 18. 1 Tesa. 2. 4.

XIPIMO 3.

1 Ku vunetela muni zonake ku nga ni mu Juda? kutani xi yini xi binzulwako hi wukwera ke?

2 Nguvu tindleleni tonkle: hakuba hi kusangula, ba lo nyikwa timhaka ta Nungungulu.

xip. 2. 18. & 9. 4.

3 Hakuba yini loku banwani ba nga hi nako kukolwa? kungakolwi kabye ku ta hunzula kutsumbeka ka Nu-

ngungulu ku nga mahi cumo ke?

xip. 9. 6. & 10. 16. & 11. 20. 2 Tim. 2. 13. Heb. 4. 2.

4 Nungungulu a beletele: ina, Nungungulu a kumiwe na hi zinene, kanilezi banhu bonkle a ba kumiwe na bahemba; kwatsi hi lezi ku tsalilweko,

U fela ku basiswe hi timhaka ta wena, u fela ku hlula loku u tile kulamuleni.

Joh. 3. 33.

5 Kanilezi a kungalulami ka hina loku kari ku wonisa kululama ka Nungungulu, hi ta ku yini? Nungungulu a nga lulamangi a kambako hi zanga ke? (nza wulawula kwatsi hi banhu.)

xip. 6. 19. Gal. 3. 15.

6 Nungungulu a beletele: makunu lezo Nungungulu i ta lamulisa ku yini tiko?

7 Kanilezi zinene za Nungungulu loku zi kari zi ya hi mawunwa ya mina wukosini gakwe, hi yini mina kambe nza ha lamulwako kota muonhi?

8 Hi ku yini (kota lezi hi hlebyilweko, kota lezi banwani ba tiyisako ha wula hi ku), A hi maheni kubiha, kasi kusaseka ku cikela? ba fanelwe hi kukonwa ka bona.

xip. 5. 20. & 6. 1, 15.

9 Makunu ku yini? hi kona wutsanweni go biha ku hunza bona ke? Kokwihi, a hi zona lezo: hakuba hi ma-

- hlweni hi lo beka nanzu ka ba Juda ni ka ba Greki, wa ku ngalo ba kona lahasi ka kuonha bonkle;
xip. 1. 28, &c., & 2. 1, &c. xipm. 23. Gal. 3. 22.
- 10 Kota lezi ku tsalilweko ku ngalo,
A nga kona loyi a lula-mileko, hambu ni munwe;
- 11 A nga kona loyi a pimako, a nga loyi a labako Nungungulu;
- 12 Ba hambukile lelweni bonkle, a ba vuni cumo bonkle; a nga kona a mahako kusasa, ge, hambu ni munwe;
- 13 A kolo wabye hi xilahla xi vululekileko; na hi tirimi tabye ba kohlsile: wuxungu ga tinyoka gi kona lahasi ka milomu yabye;
- 14 Nomu wabye wu tele hi ku rukatela ni kubaba;
- 15 Mikonzo yabye yi haklisle ku halata nkata;
- 16 Kudaya ni wuxezi ku kona tindleleni tabye;
- 17 Ndlele ya kurula a ba yi tibi;
- 18 Ku haba kucaba Nungungulu mahlweni ka mahlo yabye.
- 19 Makunu ha zi tiba zilo zonkle zi kanelweko hi nayo, wu kana ka bona ba nga lahasi ka nayo; kasi milomu yonkle yi fela ku miyeliswa, ni tiko gonkle gi fela ku nehiwa kulamuleni ka Nungungulu;
Joh. 10. 34. & 15. 25. xip. 1. 20. & 2. 1, 2. xipm. 9, 23.
- 20 Hakuba hi mitiro ya nayo a ku na nyama yi ta ngalulamiswa mahlweni ka yena: hakuba hi nayo kuta ku tiba ka kuonha.
Mit. 13. 39. Gal. 2. 16. & 3. 11. Efe. 2. 8, 9. Tit. 3. 5. xip. 7. 7
- 21 Kanilezi makunu hi kule ni nayo a kululama ka Nungungulu ku wonkelisilwe, na ku kustumunyilwe hi nayo ni baprofeti;
Joh. 5. 46. Mit. 15. 11. & 26. 22. xip. 1. 2, 17. Fil. 3. 9. Heb. 11. 4, &c. 1 Pet. 1. 10.
- 22 Hambu kululama ka Nungungulu hi kukoleka ka Jesu Kristu ka bona bonkle ba kolwako; hakuba ku haba kuhambanisa;
xip. 4. & 10. 12. Gal. 3. 28. Kol. 3. 11.
- 23 Hakuba bonkle ba onhile ba kiyelele wukosini ga Nungungulu;
xipm. 9. xip. 11. 32. Gal. 3. 22.
- 24 Na ba basisilwe hi matsenya hi wuxinji gakwe hi kuklaleliswa ku kona ka Kristu Jesu;
xip. 4. 16. Mat. 20. 28. Efe. 1. 7. & 2. 8. Kol. 1. 14. 1 Tim. 2. 6. Tit. 3. 5, 7. Heb. 9. 12. 1 Pet. 1. 18, 19.
- 25 Loyi Nungungulu a mu rumileko ku maha xiriho, hi kukolwa ka nkata wakwe, ku wonkelisa kululama kakwe, hi kota ya ku tsetselelwa ka kuonha ku nga mahiwa hi mahlweni, kuhoniseleni ka Nungungulu;
1 Joh. 2. 2. & 4. 10. Kol. 1. 20. Mit.

13. 38, 39. & 17. 30. 1 Tim. 1. 15.
Heb. 9. 15.
- 26 Hi kuwonisa, nza wula hi kululama kakwe hi xikati lexi: kasi yena wutsumbu a fela ku basa, ni mubasisi wa yena loyi a kolekako ka Jesu.
- 27 Hikwihi makunu kubuma? Ku tsimbetilweko. Na ku lihi lixaka la nayo? Wa mitiro? Ahihi: kanilezi hi nayo wa kukoleka.
xip. 2. 17, 23. & 4. 2. 1 Kor. 1. 29, 31.
Efe. 2. 9.
- 28 Hikwalaho ha wula hi ku munhu i basiswa hi kukoleka na hambene ni mitiro ya nayo.
Mit. 13. 38, 39. xipm. 20, 21, 22. xip. 8. 3. Gal. 2. 10.
- 29 Kasi Nungungulu i Nungungulu wa ba Juda boce ke? hi Nungungulu wa ba Matiko kambe ke? Ina, ba Matika kambe:
- 30 Loku zi ngaho Nungungulu munwe, u ta basisa minkwera hi kukoleka, ni ba nga hi ku minkwera hi kukoleka.
xip. 10. 12, 13. Gal. 3. 8, 20, 23.
- 31 Ha hunzula nayo wu nga hi cumo hi kukoleka ke? Nungungulu a tsimbetele: ahihi, ha tatisa nayo.

XIPIMO 4.

- 1 Hi taku yini xana hi Abrahamama, dadani wa hina kurangaleni hi ka nyama, i kumile yini?
Mat. 3. 9. Joh. 8. 33, 39. 2 Kor. 11. 22.
- 2 Hakuba loku Abrahamama a wa basisilwe hi mitiro, i na

ni ku dzunziwa; kanilezi a nga na ko ka Nungungulu.

xip. 3. 20, 27, 28.

- 3 Hakuba ku yini kutsala? Abrahamama i lo kolwa ka Nungungulu, ku lo hlayiwa ka yena kota kululama.

Gal. 3. 6. Jam. 2. 23.

- 4 Makunu ka loyi a tirako, a kurihiwa a ku nyikiwi kota wuxinji, kanilezi kota nanzu.

xip. 11. 6.

- 5 Kanilezi ka loyi a nga tiri-ko, kanilezi loyi a kolwako ka loyi a basisako ba nga hi ko Nungungulu, kukoleka kakwe ku hlayilwe kota kululama.

- 6 Kwatsi hi Davida kambe a kaneleko hi ku katekiswa ka hehla ka munhu, loyi Nungungulu a mu hlayeleko kululama na hambene ni mitiro,

- 7 Aku,

Bakatekisilwe labo zonho zabye zi tsetselelweko, ni kuonha kabye ku fenegetilweko.

- 8 I katekile loyi munhu a Hosi i ta nga kala yi nga hlayi ka yena zonho.

- 9 Loku kukatekisa ku kanelela nkwera ke, kutani ku kanela hi ba nga hiko minkwera kambe ke? hakuba ha wula, Ka Abrahamama hi kukoleka kakwe ku lo hlayiwa kululama.

- 10 Makunu ku lo hlayiwa hi ku yini? na hi nkwera, kutani na nga hi nkwera ke?

I wa hi nkwera, kanilezi na nga hi nkwera:

- 11 I lo amukela xiwonisa xa wunkwera, a xitiyiso xa kululama ka kukoleka loku a nga hi nako na nga hi nkwe-
ra: kasi i fela kumaha da-
dani wa bonkle laba ba nga
kolwako, hambu na ba nga
hi minkwera, kasi kulula-
ma ku fela ku hlayelwa ka
bona ;

Luka 19. 9. xipm. 12, 16. Gal. 3. 7.

- 12 Hi dadani wa minkwera ka labo ba hi ko minkwera ba-
si, kanilezi ni ka laba ba fa-
mbako mikonzweni ya ku-
koleka ka dadani wa hina
Abrahama a nga hi nako na
hi nkwera.

- 13 Hakuba a kutsumbisa a ku nyikwangi Abrahama ni mbewu yakwe, aku i ta ma-
ha mugi wa tsomba ya tiko,
kanilezi hi kululama ka ku-
koleka.

Gal. 3. 29.

- 14 Hakuba loku laba ba nga nayo ba hi bagi ba tsomba, kukoleka a hi xilo xa cumo, ni tsumbiso wu hi mahala :

Gal. 3. 18.

- 15 Hakuba a nayo wu tira a zanga; kanilezi laha ku nga haba nayo, a ku kona ku kungubanyeka.

xip. 3. 20. & 5. 13, 20. & 7. 8, 10, 11. 1 Kor. 15. 56. 2 Kor. 3. 7, 9. Gal. 3. 10, 19. 1 Joh. 3. 4.

- 16 Hi kota ya lexi hi ka kukoleka, kasi ku fela ku maha ka wuxinji ; kugumeseni kasi a tsumbiso wu fela ku maha zinene ka tixaka tonkle; na ku nga hi loku ka

nayo tsena, kanilezi loku ku nga ka kukoleka ka Abra-
hama, a nga dadani wa hina
honkle

xip. 3. 24. & 9. 8. Gal. 3. 22.

- 17 (Kota lezi ku tsalilweko ku ngalo, A raru wa tixaka tiningi nzi bekile wena) mahlweni ka yena loyi a nga mu kolwa, Nungungulu, loyi a vuxako bafileko, a bitanako a zilo zi nga haba, hu ki kwatsi zi kona.

xip. 8. 11. & 9. 26. Efe. 2. 1, 5. 1 Kor. 1. 28. 1 Pet. 2. 10.

- 18 Yena a nga hi kutsumbeni i lo kolwa na nga hi kutsumba, kasi kugumeseni a fela kumaha raru wa tixaka tiningi, kwatsi hilezi ku nga si na ku wulilwe, Kuta maha lezo a mbewu ya wena.

- 19 Na nga mbelangi ntamo kukolekeni na nga kanakanelangi hi miri wakwe maku-
nu wu nga ku kwatsi wu
file (yena kutani i wa hi ni
zana ga malembe), ni kufa
ka marumbu ya Sara:

Heb. 11. 11, 12.

- 20 Ina, i wa langutela tsumbiso wa Nungungulu, i wa nga kanakani hi ku nga kolwi, a su tsoma ntanweni hi kukoleka, a bonga Nungungulu,

- 21 Na tatisilwe hi zinene zaku, lezi a zi tsumbisileko, i na ni ntamo ku zi maha.

Luka 1. 37, 45. Heb. 11. 19.

- 22 Kwatsi hi lezo ku hlayelwa ka yena kota kululama.
23 Makunu a tsaliwangi hi ka

yena yece, ku ngalo ku lo hlayelwa kakwe;

xip. 15. 4. 1 Kor. 10. 6, 11.

- 24 Kanilezi hi kota ya hina kambe, ka laba ku ta nga hlayelwa kabye, hina hi kolwako ka yena loyi a nga vuxa Jesu a Hosi ya hina hi ka bafleko,

Mit. 2. 24. & 13. 30.

- 25 A nga nyikelwa hi kota ya kuhambuka ka hina, a vuxelwa kubasisa hina.

xip. 3. 25. & 5. 6. & 8. 32. 1 Kor. 15. 27. 2 Kor. 5. 21. Gal. 1. 4. Heb. 9. 28. 1 Pet. 1. 21. & 2. 24. & 3. 18.

XIPIMO 5.

- 1 Hikwalaho na hi basisilwe hi kukoleka, a hi tsameni hi kurula ni Nungungulu hi Hosi ya hina Jesu Kristu;

Joh. 16. 33. xip. 3. 28, 30. Efe. 2. 14. Kol. 1. 20.

- 2 Hi kumileko ha yena kungenena ka hina hi kukoleka ka legi wuxinji hi yimileko ha gona; a hi nengeleni kutsumbeni ka wukosi ga Nungungulu.

Joh. 10. 9. & 14. 6. 1 Kor. 15. 1. Efe. 2. 18. & 3. 12. Heb. 3. 6. & 10. 19.

- 3 A hi zona lezo tsena, kanilezi kambe a hi nengeleni kuxanisekeni ka hina: na hi zi tiba lezaku ku ngalo kuxaniseka kubanga kuhonisela;

Mat. 5. 11, 12. Mit. 5. 41. 2 Kor. 12. 10. Fil. 2. 17. Jam. 1. 2, 3, 12.

- 4 Ni kuxaniseka, kuringwa; kuringwa, kutsumba:

Jam. 1. 12.

- 5 Kutsumba a ku ti mahisi tingana; hakuba kuranza ka Nungungulu ku halatlilwe timbilwini ta hina hi

Moya wo Basa wu nyikilweko ka hina.

Fil. 1. 20. 2 Kor. 1. 22. Gal. 4. 4, 6. Efe. 1. 13, 14.

- 6 Hakuba na hi mbelile nta-mo, xikatini xi faneleko Kristu i lo fela a ba nga hiko ni Nungungulu.

xip. 4. 25. xipm. 8.

- 7 Hakuba ka tsanza lezaku munhu a fela munhu wo lulama: kanilezi kutani i kona munhu a tiyako ku fela munhu wo lulama.

- 8 Kanilezi Nungungulu wa wonisa kuranza kakwe yena *nwinyi* ka hina, hi lexi, na ha hi baonhi, Kristu i lo hi fela.

Joh. 15. 13. 1 Pet. 3. 18. 1 Joh. 3. 16. & 4. 9, 10.

- 9 Makunu nguvu, na hi basisilwe hi nkata wakwe, hi ta hanyiswa hi yena zange-ni ya Nungungulu.

xip. 1. 18. & 3. 25. Efe. 2. 13. Heb. 9. 14. 1 Joh. 1. 7. 1 Tesa. 1. 10.

- 10 Hakuba loku, na ha ha hi balala hi lo vumeliswa ka Nungungulu hi kufa ka *Nwana* wa yena, nguvu kambe, na hi vumelisiwe, hi ta nanysiswa hi wutomi;

xip. 8. 32. Joh. 5. 26. & 14. 19. 2 Kor. 4. 10, 11. & 5. 18, 19. Efe. 2. 16. Kol. 1. 20, 21.

- 11 Ku nga hi lezo tsena, kanilezi na hina ha nengela ka Nungungulu hi Hosi ya hina Jesu Kristu, hi yena hina hi kumile kuwuyiselwa.

xip. 2. 17. & 3. 29, 30. Gal. 4. 9. xipm. 10. 2 Kor. 5. 18, 19.

- 12 Hikwalaho, kwatsi hi munhu munwe kuonha ku lo engeniswa tikweni, ni kufa

- kuta hi kuonha; ni kufa ku kona ka banhu bonkle, hakuba hi kona bonkle ba onhile:—
1 Kor. 15. 21. xip. 6. 23.
- 13 Hakuba na ku nga se ku cikela nayo kuonha ku wa hi kona lomo tikweni; kanilezi kuonha a ku hlayiwi loku wu hi haba nayo.
xip. 4. 15. 1 Joh. 3. 4.
- 14 Ahemba kufa ku lo fuma hi ku suka hi Adamu ku kala kucikela ka Mosi, hambu lezi hehla ka bona ba nga kala kuonha kota kuhambuka ka Adamu, a nga kufanani sa ka loyi a nga hata.
1 Kor. 15. 21, 22, 45.
- 15 Kanilezi na ku nga hi ku kwa kuhambuka, lezo kambe ni sakwati yatsi. Hakuba loku hi kuonha ka munwe banyingi ba file, hikwalaho wuxinji ga Nungungulu, gi mahilwe nguvu futsi ka banyingi, ni sakwati hi wuxinji ga munhu munwe Jesu Kristu.
Mat. 20. 28. & 26. 28.
- 16 A hi ku kota munhu munwe loyi a nga onha, aku lezo sakwati: hakuba kulamula ku lota hi munwe ku maha kukoneka, kanilezi sakwati ya matsenya yi tile hi kuhambuka kunyingi ku maha kubasisa.
- 17 Hakuba loku, hi kuhambuka ka munwe, kufa ku lo fuma hi munwe; nguvu futsi ka laba ba amukeleko a wunyingi ga wuxinji ni ka sakwati ya kululama ba ta
- fuma wutomini hi munwe, Jesu Kristu.
- 18 Lezo kwatsi hilezi hi kuhambuka ka munwe ku ngata kulamula ka banhu bonkle ku hoxiwa; hambu zona hi tiro munwe wa kululama sakwati ya matsenya yi tile ka banhu bonkle ka kubasiswa ka wutomi.
Joh. 12. 32. Heb. 2. 9.
- 19 Hakuba hi ku nga ingisi ka munhu munwe banyingi ba lo mahiwa baonhi, hambu lezo hi kuingisa ka munwe banyingi ba ta mahiwa bolulama.
- 20 A nayo wu lota kambe, kasi kuonha ku fela ku tsama; kanilezi laha lomo ku nga tsama kuonha, wuxinji gi lo tsama nguvu futsi:
Luka 7. 47. Joh. 15. 22. xip. 3. 20. & 4. 15. & 7. 8. Gal. 3. 19, 23. 1 Tim. 1. 14.
- 21 Hilezi, kota kufa ku nga fuma kufeni, hi lezo wuxinji gi fel akufuma hi kululama wutomini ga kupinzuka hi Jesu Kristi a Hosi ya hina.

XIPIMO 6.

- 1 Makunu hi taku yini? Hi ta nonohisa kuonheni, kasi wuxinji gi fela ku engetelwa ke?
xip. 3. 8. xipm. 15.
- 2 Nungungulu a beletele. Hina hi nga file hi kuonha, hi ta tsamisa ku yini kona?
xipm. 11. xip. 7. 4. Gal. 2. 19. & 6. 14. Kol. 3. 3. 1 Pet. 2. 24.
- 3 Kutani a mu zi tibi ku ngalo hina honkle hi nga bapa-

- tizelwa ka Kristu Jesu hi lo bapatizelwa a kufa kakwe ke?
Gal. 3. 27. 1 Kor. 15. 29.
- 4 Hikwalaho hi kelelwe naye hi ka kubapatizwa ka kufa: hakuba kota Kristu a nga vuxiwa hi ka ba fileko hi wukosi ga Dadani, hi zona kambe hi fela ku famba hi kuhanya kuswa.
Joh. 2. 11. & 11. 40. xip. 8. 11. 1 Kor. 6. 14. 2 Kor. 13. 4. Gal. 6. 15. Efe. 4. 22, 23, 24. Kol. 2. 12. & 3. 10.
- 5 Hakuba loku hi klangene naye hu kufanana ka kufa kakwe, hi ta klangana naye kambe hi kufanana ka kuvuka kakwe;
Fil. 3. 10, 11.
- 6 Na hi tiba lexi, xa ku ngalo munhu wa hina wa kale i belelwe zinwe naye, kasi miri wa kuonha wu fela ku mbela, kasi hi nga tsami kambe wukumbini ga kuonha;
Gal. 2. 20. & 5. 24. & 6. 14. Efe. 4. 22. Kol. 2. 11. & 3. 5, 9.
- 7 Hakuba loyi a fileko i basilwe kuonheni.
1 Pet. 4. 1.
- 8 Kanilezi loku hi file na Kristu, ha kolwa kambe hiku hi ta hanya naye;
2 Tim. 2. 11.
- 9 Na hi zi tiba ku ngalo Kristu na vuxilwe ka bafileko a nga tafa kambe; kufa ku haba ntamo kambe hehla kakwe.
- 10 Hakuba kufa a ngafa ha kona, i lofa kuonheni ku maha kanwe: kanilezi kuhanya a ku hanyako, i hanya hi Nungungulu.
Heb. 9. 27, 28. Luka 20. 38.
- 11 Zalazo ma nga hlayani *nwina* wutsumbu muku mu file kuonheni, kanilezi ma hanya ka Nungungulu hi yena Jesu Kristu.
xipm. 2. Gal. 2. 19.
- 12 Hikwalaho a kuonha a ku nga fumi mirini wa *nwina* wufako, lezaku mu fela ku ingisa kudokolela ka kona:
- 13 Hambu ni ku beka ziro za *nwina* kuonheni kotisa maklari ya ku nga lulami; kanilezi bekani wutsumbu ga *nwina* ka Nungungulu, kota mu hanyako hi ka ba fileko, ni ziro za *nwina* a zi mahe maklari ya kululama ka Nungungulu.
xip. 7. 5. & 12. 1. Kol. 3. 5. Jam. 4. 1. 1 Pet. 2. 24. & 4. 2.
- 14 Hakuba kuonha ku nga ta kuma ntamo hehla ka *nwina*: hakuba a mu lahasi ka nayo, kanilezi mu lahasi ka wuxinji.
xip. 7. 4, 6. & 8. 2. Gal. 5. 18.
- 15 Xini xana? hi ta onha ke, hakuba a hi lahasi ka nayo, kanilezi hi lahasi ka wuxinji? Nungungulu a beletele.
1 Kor. 9. 21.
- 16 A mu zi tibi, zaku ngalo loyi mu ti nyikelako kakwe kota zitiri kuingiseni, mu zitiri za yena mu mu ingisako; kani za kuonha ku maha kufa, kutani za kuingisa ku maha kululama ke?
Mat. 6. 24. Joh. 8. 34. 2 Pet. 2. 19.
- 17 Kanilezi a kubongwa a ku be ka Nungungulu, ku ngalo, kotisa lezi mu nga hi zi-

tiri za kuonha, mu mahile ku ingisa hi mbilwini hi lo-lo lixaka la kugonziswa mu ku nyikilweko *nwina*;

² Tim. 1. 13.

18 Na mu *klaklisilwe* kuonheni, mu lo maha zitiri za kululama.

Joh. 8. 32. 1 Kor. 7. 22. Gal. 5. 1.
1 Pet. 2. 16.

19 Nza wulawula kota banhu hi kota ya ku nga tiyi ka nyama ya *nwina*: hakuba kwatsi hi lezi mu nga tinyikele ziro za *nwina* ku maha a ku nga hlazeki ka zonho hi zonho, hambu lezo makunu nyikelani ziro za *nwina* ku maha zitiri za kululama kubasisweni.

20 Hakuba na mu mahi zitiri za kuonha, mu wa *klakle-kile* ku maheni kululama.

Joh. 8. 34.

21 Mu wa hi ni hanzo mini hi xikati lexo ka lezo zilo mu nga ni tingana makunu ke? hakuba kugumesa ka lezo zilo hi kufa.

xip. 1. 32. & 7. 5.

22 Kanilezi makunu na mu *klaklisilwe* kuonheni, mu maha zitiri za Nungungulu, mu na ni hanzo wa *nwina* kubasisweni, ni kugumesa hi kuhanya ka kupinzuka.

Joh. 8. 32.

23 Hakuba a kurihwa ka kuonha hi kufa; kanilezi sakwati ya matsenya ya Nungungulu hi kuhanya ka kupinzuka ka Jesu Kristu a Hosi ya hina.

xip. 2. 7. & 5. 12, 17, 21. Jam. 1. 15.
1 Pet. 1. 4.

XIPIMO 7.

1 Kutani a mu zi tiDi ke, bamakabye (hakuba nzi wulawula ka banhu ba tibakonayo), a ku ngalo munhu i fumelwa hi nayo a xikati xonkole xa ku hanya kakwe ke?

2 Hakuba wasati a tekilweko i bohilwe hi nayo ka wanuna loku a ha hanya; kanilezi loku afa wanuna, i *klaklilwe* nayweni wa wanuna.

1 Kor. 7. 39.

3 Lezo loku, a ha hanya wanuna, a tekiwa hi munwani wanuna, i ta bitiwa ku ngalo xibayi: kanilezi loku afa wanuna, i *klaklekile* nayweni, lezo a hi xibayi kambe, hambu a tekilwe hi munwani wanuna.

Mat. 5. 32.

4 Hikwalaho, bamakabye ba mina, na *nwina* mu file nayweni hi miri wa Kristu; lezaku mu *klanganyiswa* ka munwani, hambu ka loyi a nga vuxiwa hi ka bafleko, hi fela ku cela mihanzo ka Nungungulu.

xip. 8. 2. Gal. 2. 19. & 5. 18, 22. Efe. 2. 15. Kol. 2. 14.

5 Hakuba laha na ha hi nayweni, kuranza ka kuonha, loku ku nga hi nayo, ku wa tira zirweni za hina ku cela mihanzo ya kufa.

xip. 6. 13, 21. Gal. 5. 19. Jam. 1. 15.

6 Kanilezi na hi *klaklilwe* makunu nayweni, na hi file ka loku hi nga bohilwe ha kona; lezaku kasi hi kozela hi

moya muswa, hi nga kozeli hi kutsala ka kale.

xip. 2. 29. & 6. 2. xipm. 4. 2 Kor. 3. 6.

7 Hi taku yini xana? Nayo kuonha ke? Nungungulu a beletele. Kanilezi, nga nzi nga ku tibangi kuonha, saseka hi ka nayo: hakuba nga na nzi nga ku tibangi kunabela, saseka loku nayo wu ku ngalo, U nga nabeli:

xip. 3. 20. & 13. 9. Mit. 20. 33.

8 Kanilezi kuonha, ka ha kuma xikati, ku lo tira ka mina hi kulaya tixaka tonkle ta ku nabela: hakuba na ku hambanisilwe ni nayo kuonha ku file.

xip. 4. 15. & 5. 20. 1 Kor. 15. 56.

9 Nzi wa hanya kanwe na nzi hambanyisilwe nayweni: kanilezi na wu cikele nayo, kuonha ku lo vuka, mina nzi lofa;

10 Ni kulaya, loku ku nga ka kubanya, nzi lo ku kuma na kufa:

2 Kol. 3. 7.

11 Hilezi kuonha, na ku kuma xikati, hi kulaya ku lo nzi onha, ku lo nzi daya.

12 Lezo a nayo wu basile, ni kulaya ku basile, ku lulamile, ku sasekile.

1 Tim. 1. 8.

13 Makunu loko kusasekileko ku maha kufa ka mina ke? Nungungulu a beletele. Kanilezi kuonha, kasi ku fela ku woniswa kota kuonha, ku banga kufa ka mina hi kota ya loku ku nga kusa-

seka;—kasi hi kulaya a kuonha ku tala nguvu futsi.

14 Hakuba ha zi tiba hi ku nayo ngwa moya: kanilezi mina nzi wa nyama, nzi xabyilwe lahasi ka kuonha.

15 Hakuba lezi nzi zi mahako a nzi zi tibi: hakuba lezi nzi zi labako, a nzi zi mahi; kanilezi lezi nzi zi bengako, nza zi maha.

Gal. 5. 17.

16 Kanilezi lezi nzi nga zi labiko, loku nzi zi maha, nza vumela nayo nziku wu sasekile.

17 Lezo makunu a nzi mina nzi ku mahako, kanilezi kunkona ku tsamileko xikari ka mina.

18 Hakuba nza zi tiba nziku, xikari ka mina, hi ku ngalo, hi nyama ya mina, a ku tsami xilo xo saseka: hakuba kuvumela ku kona na mina, kanilezi ku maha lezi zi sasekileko ku haba.

19 Hakuba kusaseka nzi ku ranzileko a nzi ku mahi: kanilezi kubiha nzi nga ku ranziko nza ku ku maha kona.

20 Kanilezi lezi nzi nga zi ranziko, loku nzi kari nzi zi maha, a nzi mina kambe nzi zi mahako, kanilezi hi kuonha ku tsamileko xikari ka mina.

21 Makunu nzi kumile nayo, wa ku ngalo, ka mina hambu na nzi ranza ku ku maha kusaseka, kubiha ku kona.

22 Hakuba nza nengela nanyweni wa Nungungulu kota munhu wa lomo nzeni:

2 Kor. 4. 16. Efe. 3. 16. Kol. 3. 9, 10.

23 Kanilezi nza wona nayo wa haba zirweni za mina, na wulwa ni nayo wa ku pima ka mina, wu nzi neha kubohweni lahasi ka nayo wa kuonha wu nga xikari ka ziro za mina.

Gal. 5. 17. xip. 6. 13, 19.

24 O munhu wa makombo ya mabango nzi mina! nzi mani a ta nga nzi *klaklisa* mirini wa loku kufa?

25 Nza bonga Nungungulu hi Jesi Kristu Hosi ya hina. Lezo mina wutsumbu hi kupima nza kozela nayo wa Nungungulu; kanilezi nyama yi kozela nayo wa kuonha.

1 Kor. 15. 57.

XIPIMO 8.

1 Hikwalaho makunu aku na kukoneka ka laba ba nga Kristu Jesu.

xipm. 4. Gal. 5. 16, 25.

2 Hakuba nayo wa Moya ku hi wutomi legi gi nga ka Kristu Jesu wu nzi *klaklileko* nayweni wa kuonha ni wa kufa.

Joh. 8. 36. xip. 6. 18, 22. & 7. 24, 25.

Gal. 2. 19. & 5. 1. 1 Kor. 15. 45. 2 Kor. 3. 6.

3 Hakuba lezi nayo wu nga nga wu zi tsanzeka, hakuba wu wa nga hi ntamo hi kota ya nyama, Nungungulu, wa rumela Nwana wakwe yena wutsumbu kwatsi hi kufanana ni nyama ya ku-

onha ni ku kota nyikelo wa kuonha, i lo kona kuonha ku nga nyameni:

Mit. 13. 39. xip. 3. 20. 2 Kor. 5. 21.

Gal. 3. 13. Heb. 7. 18, 19. & 10. 1, 2, 10, 14.

4 Kasi kulaya ka nayo ku fela ku tatischeka ka hina, hi nga fambi bi ka nyama, kanilezi hi ka moya.

xipm. 1.

5 Hakuba laba ba mahako kota nyama ba pima zilo za nyama; kanilezi laba ba lanzelako moya ba pima za moya.

Joh. 3. 6. 1 Kor. 2. 14. Gal. 5. 22, 25.

6 Hakuba kupima ka nyama hi kufa; kanilezi kupima ka moya hi kuhanya ni kurula:

xip. 6. 21. xipm. 7, 13. Gal. 6. 8.

7 Hakuba kupima ka nyama hi wulala ka Nungungulu; a ku na ku vumela nayweni wa Nungungulu, hambu ni koteka futsi:

Jam. 4. 4. 1 Kor. 2. 14.

8 Ni laba ba nga le nyameni a ba na ku nengelisa Nungungulu.

9 Kanilezi *nwina* a mu le nyameni, kanilezi mu kona ka moya, loku zi ngaho nga Moya wa Nungungulu wu tsama xikari ka *nwina*. Kanilezi loku munhu a nga ni na Moya wa Kristu, a hi wakwe.

Joh. 3. 34. 1 Kor. 3. 16. & 6. 19. Gal.

4. 6. Fil. 1. 19. 1 Pet. 1. 11.

10 Loku Kristu a hi ka *nwina*, miri wu file hi kota ya kuonha; kanilezi moya hi kuhanya hi kota ya kululama.

11 Kanilezi loku Moya wa yena

- loyi a nga vuxa Jesu hi ka bafleko wu tsama nzeni ka *nwina*, yena loyi a nga vuxa Kristu Jesu hi ka bafleko i ta vuxa mimira ya *nwina* yi fileko hi kota ya Moya wakwe lowu wu tsamako nzeni ka *nwina*.
Mit. 2. 24. xip. 6. 4, 5. 1 Kor. 6. 14. 2 Kor. 4. 14. Efe. 2. 5.
- 12 Lezo, bamakabye, hi na ni nanzu, a hi le nyameni, ku ngalo hi ta hanya hi ka nyama:
xip. 6. 7, 14.
- 13 Hakuba loku mu kari mu hanya hi ka nyama mu yimelwe kufa; kanilezi loku hi moya, mu daya mitiro ya miri, mu ta hanya.
xipm. 6. Gal. 6. 8. Efe. 4. 22. Kol. 3. 5.
- 14 Kota banyingi laba ba rangelwako hi Moya wa Nungungulu, labo hi banana ba Nungungulu.
Gal. 5. 18.
- 15 Hakuba a mu amukelangi moya wa wukumbi kambe wa kucaba; kanilezi mu amukele moya wa wutralwa, hi bitanako hi wona hiku, Abba, Dadani.
Marku 14. 36. 1 Kor. 2. 12. Heb. 2. 15. 2 Tim. 1. 7. 1 Joh. 4. 18. Gal. 4. 5, 6.
- 16 Ni Moya wona wutsumbu wa kustumunya ni moya wa hina, ku ngalo hi banana ba Nungungulu:
2 Kor. 1. 22. & 5. 5. Efe. 1. 13. & 4. 30.
- 17 Loku hi hi banana, zonake hi zitralwa; zitralwa za Nungungulu, hi zitralwa katiginwe na Kristu; loku zi ngaho ha xaniseka zinwe naye, kasi ha dumisiwa zi-nwe naye kambe.
Mit. 14. 22. & 26. 18. Gal. 4. 7. Fil. 1. 29. 2 Tim. 2. 11, 12.
- 18 Hakuba nza alakanya nzi ku a kuxaniseka ka lexi xikati a ku fanelwi ku ringaniswa hi wukosi legi gi ta nga woniswa ka hina.
2 Kor. 4. 17. 1 Pet. 1. 6, 7. & 4. 13.
- 19 Hakuba a kutsumba tsena ka lezi zi mahilweko ku rinzele ku wonekiswa ka banana ba Nungungulu.
2 Pet. 3. 13. 1 Joh. 3. 2.
- 20 Hakuba ku mahiwa ku lo ingisa mahala, na ku nga hi kuranza ka kona ha koce, kanilezi na ku hi kuranza ka loyi a nga ku maha,
xipm. 22.
- 21 Kutsumbeni ku ngalo kona wutsumbu kambe ku ta klakliwa wukumbini ga kubola kuhumuleni ka wukosi ga banana ba Nungungulu.
- 22 Hakuba ha zi tiba ku ngalo loku kumahilweko konkle ku keta ku xaniseka hi kubayisa kala makunu.
Marku 16. 15. Kol. 1. 23.
- 23 A zi ngaho tsena, kanilezi a wutsumbu ga hina, hi nga ni hanzu ya ku sangula ya Moya, hambu hina wutsumbu ha keta lomo nzeni ka hina, na hi langutele a ku amukelwa ka hina, ku ngalo, a kuklakliwa ka miri wa hina.
Luka 20. 36. & 21. 28. 2 Kor. 5. 2, 4, 5. Efe. 1. 14. & 4. 30.
- 24 Hakuba hi hanyiswa hi kutsumba: kanilezi kutsumba

- ku wonekileko a hi kutsu-
mba: hakuba nzi mani a
tsumbako lezi a zi wonako ?
2 Kor. 5. 7. Heb. 11. 1.
- 25 Kanilezi loku hi tsumba lezi
hi nga zi woniko, zonake ha
labelele hi ku honisela.
- 26 Hi zalezo kambe ni Moya
wa vunetela kungatiyi ka
hina: hakuba a i ku tibi ku
kongela kota kotisa ku fa-
neleko; kanilezi a Moya
wutsumbu wa hi kongelela
hi kuketa ku nga hi ko ni
ku kanelwa;
Mat. 20. 22. Efe. 6. 18. Jam. 4. 3.
- 27 Loyi a kambako timbilu wa
ku tiba kupima ka Moya,
hakuba wa kongelela laba
bobasa kwatsi hi kuranza
ka Nungungulu.
Mit. 1. 24. 1 Tesa. 2. 4. Kuv. 2. 23.
1 Joh. 5. 14.
- 28 Ha zi tiba ki ku ka bona ba
ranzako Nungungulu zilo
zonkle zi tira katiginwe ku-
lulama, hambu ka labo ba
bitilweko kwatsi hi kuranza
kakwe.
xip. 9. 11, 23, 24. 2 Tim. 1. 9.
- 29 Hakuba laba a nga ba tiba
hi mahlweni, yena kambe i
lo ba yimisa hi mahlweni
ba hunzuluswa kufananisa
ka Nwana wakwe, a fela ku
maha wa matewula ya bafi-
leko xikari ka bamakabye
banyingi:
Mat. 7. 23. Joh. 17. 22. xip. 11. 2.
2 Kor. 3. 18. Efe. 1. 5, 11. Fil. 3. 21.
Kol. 1. 15, 18. 2 Tim. 2. 19. Heb. 1.
6. 1 Pet. 1. 2. Kuv. 1. 5. 1 Joh. 3. 2.
- 30 Laba a nga yimisa hi ma-
hlweni, labo kambe i wa lo
ba bitana: ni laba a nga ba
bitana, laba kambe i lo ba
basisa: ni laba a nga ba ba-
sisa, laba kambe i lo ba du-
misa.
xip. 1. 6. & 9. 24. Efe. 2. 6. & 4. 4.
Heb. 9. 15. 1 Pet. 2. 9. 1 Kor. 6. 11.
Joh. 17. 22.
- 31 Makunu hi taku yini xana
hi lezi zilo? Loku Nungu-
ngulu a hi na hina, hi mani
a ta nga hi vukela hina?
- 32 Yena a nga kala ku ala ni
Nwana wa yena, kanilezi a
mu nyikelela hina honkle,
kunene a nga ta hi nyika
kambe hi yena zilo zonkle
hi matsenya ?
xip. 4. 25. & 5. 6, 10.
- 33 Hi mani a ta kecari ba hla-
wulilweko ba Nungungulu?
Hi Nungungulu a basisa-
ko;
Kuv. 12. 10, 11.
- 34 Hi mani a ta kona? Hi
Kristu Jesu a ngafa, hambu
zona lezo, a nga vuxiwa ka
bafleko, a nga xineneni xa
Nungungulu, hi yena a hi
kongelelako hina.
Marku 16. 19. Kol. 3. 1. Heb. 1. 3. &
7. 25. & 8. 1. & 9. 24. & 12. 2. 1 Pet.
3. 22. 1 Joh. 2. 1.
- 35 Hi mani a ta nga hi hamba-
nyisa kuranzeni ka Kristu ?
ku ta nga ku hi kukarate-
ka, kutani wusiwana, ku-
tani kuxanisiwa, kutani i
ndlala, kutani mbubyiri,
kutani timhango, kutani
supado?
- 36 Kwatsi hilezi kutsalilweko
ku ngalo,
Hi kota ya wena ha dawa
gonklelelele siku; hi hlaye-

lwa kota tiyivu ti longisi-
lweko ku dayiwa.

- 1 Kor. 15. 30, 31. 2 Kor. 4. 11.
37 Ahihi, ka zilo zonkle ha hu-
nza ni nhenha hi loyi a nga
hi ranza.

1 Kor. 15. 57. 2 Kor. 2. 14. 1 Joh. 4.
4. & 5. 4, 5. Kuv. 12. 11.

- 38 Hakuba nzi vumelisilwe, ku
ngalo hambu kufa, hambu
wutomi, hambu ni tingelo-
si, hambu ni tihosi, hambu
ni zilo zi nga kona, hambu
ni zilo zi ta ngata, hambu
ni mintamo,

Efe. 1. 21. & 6. 12. Kol. 1. 16. & 2. 15.
1 Pet. 3. 22.

- 39 Hambu ni kuleha, hambu
ni eta, hambu ni xizwani
xilo xi mahilweko, xi ta nga
kota ku hi hambanyisa ku-
ranzeni ka Nungungulu, ku
nga kona ka Kristu Jesu a
Hosi ya hina.

XIPIMO 9.

- 1 Nzi wula zinene hi Kristu,
a nzi hembi wunwa, a mbi-
lu ya mina ya maha wuku-
stumunyu ga mina hi Moya
wa ku Basa,

xip. 1. 9. 2 Kor. 1. 23. & 11. 31. & 12.
19. Gal. 1. 20. Fil. 1. 8. 1 Tim. 2. 7.

- 2 Ka ngalo nzi na ni wusiwa-
na ga hombe ni kubayisa
ku nga mbeliko mbilwini ya
mina.

xip. 10. 1.

- 3 Hakuba nga nzi nabela le-
zaku ngalo kwatsi nzi hoxi-
wa hi ka Kristu hi kota ya
bamakabye ba mina, maxa-
ka ya mina hi ka nyama:

- 4 Ba nga ba Israeli; ba nga ni
kuwundla, ni wukosi, ni
zivumelwano, ni ku nyiki-

wa ka nayo, ni ku kozela
ka Nungungulu, ni mitsu-
mbiso;

Mit. 3. 25. & 13. 32. xip. 3. 2. Efe. 2.
12. Heb. 8. 8, 9, 10. & 9. 1.

- 5 Bararu ba nga babye, ni
Kristu a nga wabye hi ka
nyama, loyi a nga hehla
konkle, Nungungulu a ka-
tekiswe kala kupinzuka.
Ameni.

xip. 1. 3. & 11. 28. Luka 3. 23. Joh.
1. 1. Mit. 20. 28. Heb. 1. 8. 1 Joh.
5. 20.

- 6 Kanilezi a hi ku kwatsi a
mhaka ya Nungungulu yi
putile. Hakuba a hi bona
ba Israeli, ba nga ba Israeli:
xip. 2. 28, 29. & 3. 3. & 4. 12, 16. Joh.
8. 39. Gal. 6. 16.

- 7 Ahemba lezi, ba nga mbewu
ya Abrahamama, a hi bona ba
nga banana bonkle: kani-
lezi, Hi ka Isaka a mbewu
ya wena yi ta bitanwa.

Gal. 4. 23. Heb. 11. 18.

- 8 Lezo ku ngalo, a hi banana
ba nyama ku ngalo banana
ba Nungungulu; kanilezi
banana ba tsumbiso ba hla-
yiwa kota mbewu.

Gal. 4. 28.

- 9 Hakuba leyi hi mhaka ya
tsumbiso ya ku ngalo, Ni
lexi xikati nzi tata, ni Sara
i ta trala mufana.

- 10 A hi lezo tsena; kanilezi ni
Rebeka kambe na xurisilwe
nyimba hi wo kari, Isaka
raru wa hina—

- 11 Hakuba a banana ba wa
nga se ku traliwa, hambu
ni ku maha xilo xo saseka
kutani xo biha, kasi kura-
nza ka Nungungulu hi kota
ya ku hlawula ka fela ku

- yima, na ku ngahi ka mitiri, kanilezi hi ka yena loyi a bitanako,
xip. 4. 17. & 8. 28.
- 12 Ku lo ngalo kakwe, Nhonzwa yi ta kozela nzisana.
- 13 Kwatsi hi le i ku tsalilweko ku ngalo, Jekobe nzi lo mu ranza, Isau nzi lo mu benga.
Mat 10. 37. Luka 14. 26. Joh. 12. 25.
- 14 Hi ta ku yini xana? Ku kona ku nga lulami ni Nungungulu ke? Nungungulu a beletele.
- 15 Hakuba i te ngalo ka Mosi, Nzi ta mu mahela kurula ka loyi nzi ta nga mu mahela ku rula, nzi ta mu zwela wuxinji ka loyi nzi ta nga mu zwela wuxinji.
- 16 Zonake a hi kakwe loyi a ranzako, hambu ni ka loyi a tsutsumako, kanilezi hi ka Nungungulu a nga ni kurula.
- 17 Hakuba kutsala ku ngalo ka Faro, Hi kota ya xwalexixi nzi lo ku vuxaxa, kasi nzi fela ku wonisa ntamo wa mina ka wena, ni bito ga mina gi fela ku tibiyiwa misabeni yonke.
Gal. 3. 8, 22.
- 18 Zonake lezo wa maha kurula ka loyi a ranzako, ni ka loyi a ranzako wa mu nonohisa.
- 19 Wena zonake u ta wula ka mina, Hi yini a ha kumako kugoha? Hakuba hi mani a tsikako kuranza kakwe?
- 20 Ahihi mbuya, O munhu, hi wena mani u hlamulako Nungungulu? Xilo xi mahilweko xi taku ka loyi a xi mahileko, hi yini u nzi mahisako lezo ke?
- 21 Kutani a zi mu sasekele muwumbi hehla kawumba, hi xipanze xinwe ku maha xibya xinwe xi kesiwa, ni xinwe xi nga kesiwi?
2 Tim. 2. 20.
- 22 Hi yini loku Nungungulu, a ranza kuwonekelisa ku zangara kakwe, ni ku tibekisa a ntamo wakwe, a honisela hi kuxaniseka ku nyingi zibiyeni za zanga yi longiseleko kudawa:
1 Tesa. 5. 9. 1 Pet. 2. 8. Jude 4.
- 23 Kasi a fela ku tebekisa kupfuna ka wukosi gakwe zibiyeni za wuxinji, a nga zi longisele wukosi hi kusanguleni,
xip. 2. 4. & 8. 28, 29, 30. Efe. 1. 7. Kol. 1. 27.
- 24 Hambu hina, a hi bitanileko, ku nga hi ka ba Juda boce, kanilezi ni ka ba Matiko kambe?
xip. 3. 29.
- 25 Kwatsi a nge ngalo hi Hosea,
 Nzi ta ba bitana a ku mbanhu ba mina, laba ba nga kala ba nga hi bannhu ba mina; ni loye a ranzekako, a nga kala a nga ranzeki.
1 Pet. 2. 10.
- 26 Ku ta tibya, mu hi wutsanweni legi gi nga wuliwa kabye ku ngalo, Mu wa nga hi banhu ba mina, laha ba ta bitanwa ku

- ngalo mu banana ba Nungungulu a hanyako.
- 27 Ni Isaya a bitana hi Israeli, Loku kutala ka banana ba Israeli ku kwatsi i seke ga bimbi, misalela yi ta nga hanyiswa:
xip. 11. 5.
- 28 Hakuba Hosi yi ta tatisa mhaka yakwe hehla ka misaba, na yi mbetilwe a komisa.
- 29 Ni, ku kotisa lezi Isaya a nga wulawula hi mahlweni, Saseka loku a Hosi ya Saboti yi nga hi siyelangi mbewu, nga hi mahile kota Sodoma, hi mahisilwe kwatsi hi Gomora.
- 30 Xana hi ta ku yini zonake? Kasi ba Matiko, laba ba nga kala ku lanzela kululama, ba kumile kululama, hambu kululama loku ka kukoleka:
xip. 1. 17. & 4. 11. & 10. 20.
- 31 Mbuya a ba Israeli, na ba ha lanzela nayo wa kululama, i wa nga cikelangi ka lowo nayo.
- 32 Hikwihi? Hilezi ba nga kala ku wu laba hi kukoleka, kanilezi ba wu laba kota mitiro. Ba lo kungubanyeka ribyeni ga xikungubanyiso;
Luka 2. 34. 1 Kor. 1. 23.
- 33 Kota ku tsalilweko ku ngalo, Languta, nza beka Zion ribye ga xikungubanyiso ni ribye ga kuzangarisa; Ni loyi a ta kolwa ka yena a nga telwa hi tingana.
Mat. 21. 42. 1 Pet. 2. 6, 7, 8. xip. 10. 11.

XIPIMO 10.

- 1 Bamakabye, kulaba ka mbilu ya mina ni kukongela ka mina ka Nungungulu, hi kota yabye, kasi ba fela kuhanyiswa.
- 2 Hakuba nza ba mahela wukustumunyu kasi ba cela kota ka Nungungulu, kanilezi na ku nga hi ka kutiba.
Mit. 21. 20. & 22. 3. Gal. 1. 14. & 4. 17.
xip. 9. 31.
- 3 Hakuba na ba nga hi ni kutiba hi kululama ka Nungungulu, na ba laba ku tiyisa kabye, a ba vumelangi kululama ka Nungungulu.
xip. 1. 17. & 9. 30. Fil. 3. 9.
- 4 Hakuba Kristu hi kugumesa ka nayo kululamani ka bona bonkle laba ba kolwako.
Mat. 5. 17. Gal. 3. 24.
- 5 Hakuba Mosi wa tsala ku ngalo a munhu loyi a mahako kululama loku ku nga ka nayo i ta hanya ha kona.
Gal. 3. 12.
- 6 Hakuba kululama loku ku nga ka kukoleka ku ngalo lezi, U nga wuli mbilwini lezaku, Hi mani a ta nga kanziya le tilweni? (hi ku ngalo, hi ku relelisa Kristu:)
- 7 Kutani, Hi mani a ta nga relela kueteni? (lezaku, ngalo, kuwuyisa Kristu hi ka bafileko.)
- 8 Kanilezi ku ngalo yini? A mhaka yi kusuhani na wena, yi kona nonwini wa wena, ni mbilwini ya wena: ku ngalo hi yona mhaka ya kukolwa, hi yi kanelako:

- 9 Hakuba loku u vumela hi nomu wa wena Jesu kota Hosi, u kolwa mbilwini ya wena ku ngalo Nungungulu i lo mu vuxa ka bafleko, u ta hanyiswa:
Mat. 10. 32. Luka 12. 8. Mit. 8. 37.
- 10 Hakuba hi mbilu munhu wa kolwa ku maha kululama; ni nomu wa kuvumela ku maha kuhanyiswa.
- 11 Hakuba kutsala ku ngalo, Loyi a kolwako kakwe a nga celiwa tingana.
xip. 9. 33.
- 12 Hakuba ku haba kuhambana xikari ka ba Juda ni ba Greki: hakuba ywaleyo Hosi hi Hosi ya bonkle, i fumiswa hi bona bonkle ba bitanwako ka yena:
Mit. 10. 36. & 15. 9. xip. 3. 22, 29. Gal. 3. 28. Efe. 1. 7. & 2. 4, 7. 1 Tim. 2. 5.
- 13 Hakuba, Kani hi wihi a ta nga bitanwa bitweni ga Hosi i ta hanyiswa.
Mit. 2. 21. & 9. 14.
- 14 Ba ta bitanahi ku yini ka yena laba ba nga kolwangiko kakwe? ba ta kolwa hi ku yini kakwe laba ba nga mu zwangiko? ba tazwa hi ku yini loku ku nga hi ni mukaneleli?
Tit. 1. 3.
- 15 Ba ta kanela hi ku yini loku ba nga rumiwangi? kwatsi hilezi ku tsalilweko ku ngalo, Yi sasekisile ku yini a mikonzo ya bona la ba nehako timhaka ta ivangeli ya kutsakisa ya zilo zo saseka!
- 16 Kanilezi a ba zwangi bo-
- nkle ka timhaka to saseka. Hakuba Isaya i te ngalo, Hosi, hi mani a kolwileko kubika ka hina?
xip. 3. 3. Heb. 4. 2. Joh. 12. 38.
- 17 Lezo kukolwa kuta ni kuzwa, ni kuzwa hi mhaka ya Kristu.
- 18 Kanilezi nzi ngalo, Ba wazwa ke? Ina, hizinene,
A guwa gabye gi humele misabeni yonkle, ni timhaka ta bona magunweni ya tiko.
Mat. 4. 8. & 23. 14. & 28. 19. Marku 16. 15. Kol. 1. 6, 23.
- 19 Kanilezi nzi ngalo, Israeli a nga zi tibi ke? Kuranga Mosi i te ngalo,
Nzi ta mu zangarisa moneni hi ka loku ku hi ko lixaka, nzi ta mu zangarisa hi lixaka li nga haba kupima.
xip. 11. 11. Tit. 3. 8.
- 20 Na Isaya wa tiyisa hi kuti-ya, i ngalo,
Nzi lo kumiwa hi laba ba nga kala ku nzi laba; nzi lo wonekeliswa ka laba ba kala ku nzi wutisa.
xip. 9. 30.
- 21 Kanilezi ka Israeli i ngalo, Gonklelele siku nzi lo nawuluta mandla ya mina ka banhu ba nga ingisiko ni ka banhu ba nga ni wungurwani.

XIPIMO 11.

- 1 Zonake nzi ngalo, Nungungulu i hoxile banhu bakwe ke? Nungungulu a beletele. Hakuba na mina nzi mu Israeli, wa mbewu ya Abra-

- hama, wa xizukulwana xa Benjameni.
2 Kor. 11. 22. Fil. 3. 5.
- 2 Nungungulu a lo ba hoxa banhu bakwe a nga ba tiba hi mahlweni. Kutani a mu zi tibi aku kutsala ku yini hi Elija? a kuwulawula kakwe ni Nungungulu hi ba Israeli, aku,
xip. 8. 29.
- 3 Hosi, ba dele baprofeti ba wena, ba simule malati ya wena: nzi sele nzoce, ba laba kuhanya ka mina.
- 4 Kanilezi kuhlamula ka Nungungulu ku te yini ka yena? Nzi ti siyele wutsumbu ga mina a nklanu wa makume ni mambiri mazana a banhu, ba nga kizamangiko mikonzo yabye ka Baali.
- 5 Hambu lezo kambe ni lexo xikati yi kona misalela hi ku hlawula ka wuxinji.
xip. 9. 27.
- 6 Kanilezi loku gi hi wuxinji, a hi ka mitiro kambe: loku a zi ngaho wuxinji a hi wuxinji kambe.
xip. 4. 4, 5. Gal. 5. 4.
- 7 Hi yini xana? Lexi Israeli a xi labako, xona a nga xi kumangi; kanilezi kuhlawula ku lo xi kuma, ni laba ba seleko ba lo nonohiswa:
xip. 9. 31. & 10. 3. 2 Kor. 3. 14.
- 8 Kota kutsalilweko ku ngalo, Nungungulu i lo ba nyika moya wa ku kudzehela, mahlo kasi ba fela ku nga woni, ni tindlebe kasi ba fela ku ngazwi, kala legi siku.
Mat. 13. 14. Job. 12. 40. Mit. 23. 26, 27.
- 9 Davida i ngalo
 Meza yabye a yi mahe klamu, ni ziyo, ni xibo xo kungubanyisa, ni kupotwa kabye:
- 10 A mahlo yabye a ma pumiswe, kasi ba nga woni, koramisa hlana wabye xikati xonkle.
- 11 Zonake nzi ngalo, Ba lo kungubanyeko kasi ba fela kuwa ke? Nungungulu a beletele: kanilezi hikwalaho ka ku kungubenyeka kabye kuhanyiswa ku tile ka ba Matiko, ku ba kucetela moneni.
Mit. 13. 46. & 18. 6. & 22. 18, 21. & 28. 24, 28. xip. 10. 9.
- 12 Makunu loku kungubanyeka kabye ku hi kupfuna ka tiko, ni kulableka kabye gi wukosi ga ba Matiko; kunyingi nguvu hi ku yini ku tatiseka kabye?
- 13 Kanilezi nza wulawula ka nwina mu nga ba Matiko. Nguvu hakuba nzi mupostoli wa ba Matiko, nza dumisa kukozela ka mina:
Mit. 9. 15. & 13. 2. & 23. 21. xip. 15. 16. Gal. 1. 16. & 2. 2, 7, 8, 9. Efe. 3. 8. 1 Tim. 2. 7. 2 Tim. 1. 11.
- 14 Kutani ku nga maheka nzi ba kucetela moneni laba ba nga nyama ya mina, nzi hanyisa banwani babye.
1 Kor. 7. 16. & 9. 22. 1 Tim. 4. 16. Jam. 5. 20.
- 15 Hakuba kuhoxiwa kabye loku ku hi kuwuyiselwa ka

- tiko, kuamukelwa kabye ku ta maha yini, kanilezi kuhanya hi ka bafleko ke ?
- 16 Loku wu basile hanzo wosangula, ku maha lezo ni konkle: mutsu loku wu basile, hi zalezo kambe ni marabi.
- 17 Kanilezi loku manwani marabi na ma tsobyilwe, wena, na u hi oliva wa lomo kwatini, na u nameketilwe xikari kabye, u hlengela nabo mutsu wa kunona wa sinyanya oliva ;
Mit. 2. 39. Efe. 2. 12, 13.
- 18 U nga fumi hehla ka marabi : kanilezi loku u fuma, a hi wena u rwalako mutsu, kanilezi mutsu wu rwelwe wena.
1 Kor. 10. 12.
- 19 Zonake u ta wula wena, Marabi matsobyilwe, nzi fe la ku bekiwa xikari.
- 20 Kunenewe; hi kungakolwi kabye ba tsobyilwe, wenu u yimile hi kokoleka ka wena. U nga ti kukumukisi, kanilezi caba:
xip. 12. 16. Fil. 2. 12.
- 21 Hakuba loku Nungungulu a nga tsimbetelangi marabi ya mahanyela, hambu wena a nga ta ku tsimbetela.
- 22 Langutani zonake kurula ni ntamo wa Nungungulu: ka bona laba ba ngawa, ntamo; kanilezi ka wena, a kusaseka ka Nungungulu, loku wena u simamisa kusasekeni kakwe: loku zi nga ngaho wenawu kambe u ta tsemiawu.
1 Kor. 15. 2. Heb. 3. 6, 14. Joh. 15. 2.
- 23 Na bonawu kambe, loku ba nga simamisi a kungakolwi kabye, ba ta nameketwa xikari: hakuba Nungungulu wa zi kota ku ba cela xikari kambe.
2 Kor. 3. 16.
- 24 Hakuba loku wena u tsemilwe ka oliva lowu hi mahanyela wu nga sinyanya kwati, u nameketwa hi kuhambana ni mahanyela ka sinyanya yo saseka ya oliva: nguvu kambe ka bona laba, ba nga marabi ya mahanyela, a ku nameketwa sinyeni ya bona boce ya oliva ke ?
- 25 Hakuba a nzi zi ranzi, bamakabye, a ku nga mu nga tibi kufihlala loku, kutani mu nga ti wulela mu ku mu klarihile, zalezo kunonohiswa ka xipanze ku wele ba Israeli, ku kala ku cikela ku tatiseka ka ba Matiko;
xip. 12. 16. xipm. 7. 2 Kor. 3. 14. Luka 21. 24. Kuv. 7. 9
- 26 Lezo a ba Israeli bonkle ba ta hanyiswa: kota lezi kutsalilweko ku ngalo,
Hi ka Zioni ku ta huma Muklaklisi; u ta hunzulusa a-ku-ngahi-ni Nungungulu ka Jakobe:
- 27 Lexi hi xivumelwano xa mina ka bona, Laha nzi ta susa zonho zabye ka bona.
Heb. 8. 8. & 10. 16.
- 28 Kwatsi hi ku kumbuka ivangeli, bona hi balala hi kota ya nwina: kanilezi hi ku kumbuka kuhlawulwa, ba

ranzwa hi kota ya badadani
babe.

29 Hakuba a tisakwati ni ku-
bitana ka Nungungulu a ku
na kuhunzuluka.

30 Kotisa lezi *nwina* hi xikati
xi hunzileko mu wa nga
ingisi ka Nungungulu, ka-
nilezi makunu mu kumile
wuxinji hi ku-nga-ingisi
kabye,

Efe. 2. 2. Kol. 3. 7.

31 Hambu hi lezo bona kambe
a ba ingisangi, kasi hi wu-
xinji ku wonkeliswa ka
nwina bona kambe ba fela
ku kuma a wuxinji.

32 Hakuba Nungungulu i ba
valile bonkle ku nga ingise-
ni, kasi a fela ku maha wu-
xinji ka bonkle.

xip. 3. 9. Gal. 3. 22.

33 O kueta ka kupfuna ko-
nkle ni wuklari ni kutiba
ka Nungungulu! ku ta ti-
byiswa ku yini kululama
kakwe, ni tindlela takwe ti
hunzile ku lanziwa!

34 Hakuba hi mani a ku tibi-
leko a kupima ka Hosi? ku-
tani hi mani a nga mahiwa
mupimisi wa yena?

1 Kor. 2. 16.

35 Kutani hi mani a mu nyki-
leko kuranga, u ta klelise-
lwa ka yena kambe?

36 Hakuba hi yena, na hi kota
ya yena, ni ka yena, zonkle
zi kona. Ka yena a ku ma-
he wukosi kala kupinzuka.
Ameni.

1 Kor. 8. 6. Kol. 1. 16. Gal. 1. 5. 1
Tim. 1. 17. 2 Tim. 4. 18. Heb. 13.

21. 1 Pet. 5. 11. 2 Pet. 3. 18. Jude
25. Kuv. 1. 6.

XIPIMO 12.

1 Hikwalaho nza mu kongo-
tela, bamakabye, hi wuxinji
gonkle ga Nungungulu, ku
nyikela mimiri ya *nwina*
ku maha munyikelo, woba-
sa, wu amukelekako ka Nu-
ngungulu, lowu ku nga ku-
pima ka *nwina* kukozeni.

1 Kor. 6. 13, 20. 2 Kor. 10. 1. xip. 6.
13, 16, 19. 1 Pet. 2. 5. Heb. 10. 20.

2 Mu nga mahiswi kotisa legi
tiko: kanilezi mu hunzulu-
selwa hi wuswa ga kupima
ka *nwina*, kasi mu fela ku
humesa lezaku saseka zi
amukelekako zi mbeleleko
zi nga kuranza ka Nungu-
ngulu.

1 Pet. 1. 14. 1 Joh. 2. 15. Efe. 1. 18. &
4. 23. & 5. 10, 17. Kol. 1. 21, 22. & 3.
10. 1 Tesa. 4. 3.

3 Hakuba nzi ngalo, hi kota
ya wuxinji legi gi nga nyi-
kiwa ka mina, ka bonklele
banhu ba nga xikari ka *nwi-
na*, ba nga ti alakanyi wu-
tumbu gabye a wukulu ku
hunza kota ku faneleko ku
alakanya; kanilezi lezo ku
alakanya kwatsi hi ku ala-
kanya hi ku ribala, kotisa le-
zi Nungungulu a beleko ka
munhu ni xiringaniso xa
kukoleka.

xip. 1. 5. & 11. 20. & 15. 15. 1 Kor. 3.
10. & 12. 7, 11. & 15. 10. Gal. 2. 9.
Efe. 3. 2, 7, 8. & 4. 7.

4 Hakuba kotisa lezi hi nga
ni ziro zinyingi mirini mu-
nwe, ni ziro zonkle a zi hle-
ngele tiro munwe:

1 Kor. 12. 12. Efe. 4. 16.

- 5 Hilezi hina, hi botala, hi miri mungwe hi Kristu, ni bonkle, hi ziro mungwe ni munwani.
- 6 Na hi hi ni tisakwati ta hambana kotisa a wuxinji lego gi nyikilweko ka hina, kani hi na ni kuprofeta, a hi profete ni kota xipimo xa kukoleka ka hina;
Mit. 11. 27. 1 Kor. 12. 4, 10, 28. & 13. 2. & 14. 1, 6, 29, 31. 1 Pet. 4. 10, 11. xipm. 3.
- 7 Kutani kukozela, a hi nyikeleni wutsumbu ga hina kukozeleni ka hina; kutani loyi a gonzisako, kukonzise-ni kakwe;
Mit. 13. 1. Gal. 6. 6. Efe. 4. 11. 1 Tim. 5. 17.
- 8 Kutani loyi a layako, kulayeni kakwe: ni ka loyi a nyikako, a nyike hi kuklaleka kakwe; ka loyi a fumeleko, a fumela hi kuhlayisisa; loyi a wonkelisako wuxinji, hi kutsaka.
Mat. 6. 1, 2, 3. Mit. 15. 32. & 20. 28. 1 Kor. 14. 3. 2 Kor. 8. 2. & 9. 7. 1 Tim. 5. 17. Heb. 13. 7, 24. 1 Pet. 5. 2.
- 9 Nga na kuranza ku hi haba a kuxengetela. Bengani lezi zo biha; mu namarela ka lezi zo saseka.
1 Tim. 1. 5. 1 Pet. 1. 22.
- 10 Kuranzeni ka bamakabye nga mu ranzana ka munwe ni munwani; hi kudumisweni dzunzanani munwe ni munwani;
Fil. 2. 3. Heb. 13. 1. 1 Pet. 1. 22. & 2. 17. & 3. 8. & 5. 5. 2 Pet. 1. 7.
- 11 Kutireni mu nga lolohi; vurani moyeni; na mu kozela Hosi;
- 12 Mu nengela kutsumbeni; honiselani ku karatekeni; simamisani mu ku ntse kukongeleni;
Luka 10. 20. & 18. 1. & 21. 19. xip. 5. 2. & 15. 13. Mit. 2. 42. & 12. 5. Efe. 6. 18. Fil. 3. 1. & 4. 4. Kol. 4. 2. 1 Tesa. 5. 16, 17. 1 Tim. 6. 11. Heb. 3. 6. & 10. 36. & 12. 1. Jam. 1. 4. & 5. 7. 1 Pet. 2. 19, 20. & 4. 13.
- 13 Vunetelani laba bobasa ku labeni kabye; mu nyikilweko laba ba engenako.
1 Kor. 16. 1. 2 Kor. 9. 1, 12. 1 Tim. 3. 2. Tit. 1. 8. Heb. 6. 10. & 13. 2, 16. 1 Pet. 4. 9. 1 Joh. 3. 17.
- 14 Katekisani laba ba mu xanisako; katekisani, mu nga hi na nzukano.
Mat. 5. 44. Luka 6. 28. & 23. 34. Mit. 7. 60. 1 Kor. 4. 12. 1 Pet. 2. 23. & 3. 9.
- 15 Tsakani zinwe ni laba ba tsakako; mu rila ni laba ba rilako.
1 Kor. 12. 26.
- 16 Mu hi kupima kunwe munwe ni munwani. Mu nga beki kupima ka nwina zilweni za hombe, kanilezi kanyelwani hi zilo zi tso-ngwanyani. Mu nga klarihi hi kupima ka nwina.
xip. 11. 25. & 15. 5. 1 Kor. 1. 10. Fil. 2. 2. & 3. 16. 1 Pet. 3. 8.
- 17 Mu nga wuyisi ka munhu kubiha hi kubiha. Tekani ku alakanya ku maha zilo zo saseka mahlweni ka bonkle banhu.
Mat. 5. 39. xip. 14. 16. 2 Kor. 8. 21. 1 Tesa. 5. 15. 1 Pet. 3. 9.
- 18 Loku ku kari ku koteka, kota lezi ku tsamako nzeni ka nwina, tsamani kwatsi nwina ni banhu bonkle hi kurula.
Marku 9. 50. xip. 14. 19. Heb. 12. 14.
- 19 Mu nga poteli wutsumbu ga nwina, bamakabye, kanilezi

nyikani zanga wutsamo :
hakuba ku tsalilwe ku nga-
lo, Kupota hi ka mina; nzi
ta pota mina, ku wula
Hosi.

xipm. 17. Heb. 10. 30.

20 Kanilezi loku nala wa wena
azwa ndlala, muhe za kuga;
loku a hi ni tora, muhe
anwa: hakuba hi ku maha
lezo u ta wungeletela ma-
kala ya nzilo wu vurako he-
hla ka hloko yakwe.

Mat. 5. 44.

21 Mu nga hlulwi hi kubiha,
kanilezi hlulani kubiha hi
kusaseka.

XIPIMO 13.

1 Nga na mihehefemulo yo-
klelele a yi ingise mintamo
ya hombe: hakuba yi haba
ntamo yi nga hi ko ya Nu-
ngungulu; ni mintamo leyi
yi nga kona yi yimisilwe hi
Nungungulu.

Tit. 3. 1. 1 Pet. 2. 13. Joh. 19. 11.

2 Hikwalaho loyi a vimbelako
ntamo, u vimbela kulaya ka
Nungungulu: ni laba ba vi-
mbelako ba ta amukela wu-
tsumbu gabye a kulamu-
lwa.

Tit. 3. 1.

3 Hakuba tihosi a ti cabeki
mitirweni yo saseka, kani-
lezi ka yo biha. Wena nga
u nga cabi tihosi ke? maha
leza ku saseka, u ta keselwa
ka zalez0:

1 Pet. 2. 14. & 3. 13.

4 Hakuba yena hi xikozeli xa
Nungungulu ka wena hi
kusaseka. Kanilezi loku u
maha lezi za kubiha, nga u

cabe; hakuba a yi komi su-
pado mahala: hakuba hi
xikozeli xa Nungungulu,
mupoteli wa zanga ka loyi
a mahako kubiha.

5 Hikwalaho mu fela ku labe-
ka kuingiseni, ku nga hi hi
kuzangara ntsena, kanilezi
hi kota ya mbilu.

1 Pet. 2. 19.

6 Hakuba hi kota ya lexi ma
kupa kupo kambe; hakuba
zi hi xikozeli za kukozela ka
Nungungulu, ba su simami-
sa zalez0 ka xwalexo xi-
lo.

7 Nyikani ka bona bonkle ku-
rihiwa kabye: a kupo ka
yena loyi a kupelwako; ku-
riha ka loyi a rihiwako;
cabani loyi a faneleko kuca-
bywa; dzunzani loyi a fane-
leko kudzunzwa.

Mat. 22. 21. Marku 12. 17. Luka 20.
25.

8 Mu nga hi ni nanzu hi
munbu, kumbela kuranza-
na: hakuba loyi a ranzako
a wa akelene wakwe i tatisa
payo.

xipm. 10. Gal. 5. 14. Kol. 3. 14. 1
Tim. 1. 5. Jam. 2. 8.

9 Hilezi hi lexi, U nga bayi,
U nga dayi, U nga yibi, U
nga nabeli, loku ku hi kona
kunwani kulaya, konkle ka
klangana ni leyi mhaka, ya
ku ngalo, Ranza wa akelene
wa wena kwatsi hi wutsu-
mbu ga wena.

Mat. 19. 18. & 22. 39. Marku 12. 31.
Gal. 5. 14. Jam. 2. 8.

10 Kuranza a ku tiri kubiha ka
wa akelene: kuranza hi-

kwalaho ku kutatisa ka nayo.

Mat. 22. 40. xipm. 8.

11 Ni lexi, na mu xi tiba xikati, makunu hi xikati xa hombe ka nwina ku vuka kueleleni ka nwina: hakuba makunu a kuhanyiswa ku tsinele ka hina ku hunza lo-ku hi kolilwe kuranga.

1 Kor. 15. 34. Efe. 5. 14. 1 Tesa. 5. 5, 6.

12 Wusiku gi hunzile, ni kuca ku kona kusuhani: hi kwalaho a hi hoxeni mitiro ya munyama, hi hloma maklari ya kuwonekela.

Efe. 5. 11. & 6. 13. Kol. 3. 8. 1 Tesa. 5. 8.

13 Nga na hi famba hi kutsumbeka, kwatsi hi le munwini; ku nga hi kuvimbelweni ni kupopiwa, ku nga hi hi wubayi ni wunyela, ku nga hi hi kukanetana ni wukuxu.

Luka 21. 34. 1 Kor. 6. 9. Efe. 5. 5. Fil. 4. 8. 1 Tesa. 4. 12. 1 Pet. 2. 12. & 4. 3. Jam. 3. 14.

14 Kanilezi ambalani Hosi Jesu Kristu, mu nga alakanyeli nyama, kutatisa kudokodela ka yona.

Gal. 3. 27. & 5. 16. Efe. 4. 24. Kol. 3. 10. 1 Pet. 2. 11.

XIPIMO 14.

1 Kanilezi loyi a nga haba ntamo kukolekeni mu amukeleni, na nga hi gomagoma ka kukanetana.

xip. 15. 1, 7. 1 Kor. 8. 9, 11. & 9. 22.

2 A munwe munhu wa tsumbeka a kuga zonkle zilo: kanilezi yena a nga hi ko ni ntamoga wa byanyi.

xipm. 14. 1 Kor. 10. 25. 1 Tim. 4. 4. Tit. 1, 15.

3 Nga na loyi a gako a nga mu hleki loyi a nga giko; ni loyi a nga giko nga na a nga mu lamuli loyi a gako: hakuba Nungungulu i mu amukele.

Kol. 2. 16.

4 Hi wena mani u lamulako a xitiri xa munwani? ka hosi ya xona nwinyi xa yima kutani xawa. Ina, xi ta mahiswa ku yima; hakuba a Hosi yi na ni ntamo ku xi yimisa.

Jam. 4. 12.

5 Munwe munhu i kulisa ginwe siku hehla ka ginwani: munwanu i kulisa wonklelele ma su ku fana. Nga na munhu ni munhu a tiyisa kupima ka yena nwinyi.

Gal. 4. 10. Kol. 2. 16.

6 Loyi a hlaysako siku, a gi hlaysise Hosini: ni loyi a gako, a gele Hosini, hakuba wa bonga Nungungulu; ni loyi a nga giko, a kale ku gela Hosini, wa bonga Nungungulu.

1 Kor. 10. 31. Gal. 4. 10. 1 Tim. 4. 3.

7 Hakuba a nga kona ka hina a hanyelako wutsumbu gakwe, a nga kona a ti felako wutsumbu gakwe.

1 Kor. 6. 19, 20. Gal. 2. 20. 1 Tesa. 5. 10. 1 Pet. 4. 2.

8 Hakuba kani ha hanya, hi hanyela Hosi; kani hafa, hi fela Hosi: hikwalaho kani ha hanya, kani hafa, hi ba ka Hosi.

9 Hakuba hi kugumelwa ka lexi Kristu i lofa, i lo hanya kambe, kasi a fela ku maha

- Hosi ya bafleko ni baha-nyako.
Mit. 10. 36. 2 Kor. 5. 15.
- 10 Kanilezi wena, hi yini u lamulako makabye wa wena? hambu kambe wena, hi yini u mu kanyisako makabye wa wena? hakuba hina honkle hi ta yima mahlweni ka xitsamo xa kulamula xa Nungungulu.
Mat. 25. 31, 32. Mit. 10. 42. & 17. 31. 2 Kor. 5. 10. Jude 14, 15.
- 11 Hakuba ku tsalilwe ku ngako,
 Kotisa nzi hanyako, ku wula Hosi, ka mina madzolo wonkle ma ta kizama, tonklelele tirimi ti ta wulela ka Nungungulu.
Fil. 2. 10.
- 12 Lezo munwe ni munwani wa hina i ta ti hlamulela ka Nungungulu.
Mat. 12. 36. Gal. 6. 5. 1 Pet. 4. 5.
- 13 Hikwalaho nga na hi nga ha lamuli munwe ni munwani kambe: kanilezi lamulani hi lexi, munhu a nga beki xikungubanyiso ndleleni ya makabye wakwe, kutani xilo xo mu wisa.
1 Kor. 8. 9, 13. & 10. 32.
- 14 Nza zi tiba, nzi vumelisilwe hi ka Hosi Jesu, a hi cumo xingahlazekileko tsumbu wa xona: kumbela ka yena a hlayilweko xilo xi nga hlazekangiko, ka yena xi hi nga hlazekangiko.
Mit. 10. 15. xipm. 2, 20. 1 Kor. 8. 7, 10. & 10. 25. 1 Tim. 4. 4. Tit. 1. 15.
- 15 Hakuba loku hi kota ya kuga nakuloni wa wena a kubeka, a wa ha fambi kambe ku ranza. U nga mu dayi hi nyama ya wena loyi Kristu a mu feleko.
1 Kor. 8. 11.
- 16 Nga na kusaseka ka wena ku nga wulawuliwi hi kubiha:
xip. 12. 17.
- 17 Hakuba mufumo wa Nungungulu a hi kuga ni kunwa, kanilezi kululama ni kurula ni kutsaka nzeni ka Moya wa Basa.
1 Kor. 8. 8.
- 18 Hakuba mangabye loyi a kozelako ka lexi wa nengeleka kwatsi ka Nungungulu, a ranzeka ka banhu.
2 Kor. 8. 21.
- 19 Zonake lezo nga na hi lanzela zilo lezi zi mahako kurula, ni zilo hi ta nga vundetelana ha zona.
xip. 12. 18. & 15. 2. 1 Kor. 14. 12. 1 Tesa. 5. 11.
- 20 Mu nga tsiki ntiro wa Nungungulu hi kota ya nyama. Zonkle zilo hi zinene zi hlazekile; ahemba ku hi kubiha ka munhu loyi a gako hi wukuxu.
xipm. 14, 15. Mat. 15. 11. Mit. 10. 15. 1 Kor. 8. 9, 10, 11, 12. Tit. 1. 15.
- 21 Ku sasekile ku kala u ngagi nyama, hambu kunwa waini, hambu ni ku maha xilo xini lexi nakuloni wa wena a ta kungubanyeka.
1 Kor. 8. 13.
- 22 Kukoleka loku u nga nako, tsama nako wutsumbu ga wena mahlweni ka Nungungulu. Kutsaka ka loyi

a nga ti lamuliko hi lezi a zi ranzako.

1 Joh. 3. 21.

- 23 Kanilezi loyi a gomagomako i konekile loku aga, hakuba loyi a gako na ku nga koleki; na hi yini lexi xi nga hi ko xa kukoleka kuonha.

Tit. 1. 15.

XIPIMO 15.

- 1 Makunu hina laba hi nga ni ntamo hi fanele kurwala kukarala ka laba ba mbelileko ntamo, hi nga dzunzi wutsumbu ga hina.

Gal. 6. 1. xip. 14. 1.

- 2 Nga na munhu ni munhu wa hina a dzunza mukelene wakwe hilezi zi sasekileko, hi ka kuvunetela.

1 Kor. 9. 19, 22. & 10. 24, 33. & 13. 5.
Fil. 2. 4, 5. xip. 14. 19.

- 3 Hakuba Kristu a nga dzunzangi wutsumbu gakwe; kanilezi, kwatsi hilezi ku tsalilweko, Kurukatela ka laba ba rukatelako wena ku wele ehla ka mina.

Mat. 26. 39. Joh. 5. 30. & 6. 38.

- 4 Hakuba hambu ni zilo mu ni lezi zi nga tsaliwa hi mahlweni zi lo tsalwa ku gonzisa hina, kasi hi kuhonisela ni ku tsakiswa ka mitsalo ha fela ku kuma kutumba.

xip. 4. 23, 24. 1 Kor. 9. 9, 10. & 10. 11.
2 Tim. 3. 16, 17.

- 5 Makunu Nungungulu wa kuhonisela ni wa kutsakisa a mu nyike lezaku mu ba ni kupima kuwe ka mu-

nwe ni munwani hi ka Kristu Jesu:

xip. 12. 16. 1 Kor. 1. 10. Fil. 3. 16.

- 6 Kasi hi mbilu yinwe ni nomu munwe ma mu dumisa Nungungulu ni Dadani wa Hosi ya hina Jesu Kristu.

Mit. 4. 24, 32.

- 7 Hikwalaho amukelanani, kota lezi Kristu a mu amukelileko, ka wukosi ga Nungungulu.

xip. 5. 2. & 14. 1, 2.

- 8 Hakuba nzi ngalo Kristu i mahilwe xikozeli xa mikwera ya zinene za Nungungulu, kasi a fela kutiyisa mitsumbiso yi nga nyikilwe ba dadani,

Mat. 15. 24. Joh. 1. 11. Mit. 3. 25, 26. & 13. 46. xip. 3. 8. 2 Kor. 1. 20.

- 9 Ni lezaku ba Matiko ba fela ku dumisa Nungungulu hi wuxinji gakwe; kotisa lezi kutsalilweko,

Hikwalaho nzi ta nyika kudzunziwa ka wena xikari ka ba Matiko, nzi ta yimbelela bitweni ga wena.

Joh. 10. 16. xip. 9. 23.

- 10 Ni kambe i wula aku, Nengelani, nwina ba Matiko, zinwe ni banhu bakwe.

- 11 Ni kambe, Dzunzani a Hosi, nwenkilelele nwina ba Matiko; nga na ni banhu bonkle ba dzunza yena.

- 12 Ni kambe, Isaya i ngalo, Ku ta ba kona mutsu ka Jese, loyi a ta nga suka ku fumela ba Matiko; ba

- Matiko ba ta tsumba ka yena.
Kuv. 5. 5. & 22. 16.
- 13 Makunu Nungungulu wa kutsumba a mu tatische hi kunengela ni kurula a kunkolweni, kasi ma fela ku tsama nzeni ka kutsumba, ni ntanweni ka Moya wa ku Basa.
xip. 12. 12. & 14. 17.
- 14 A wutsumbu ganga kambe nzi vumelisilwe ka nwina, bamakabye ba mina, a ku ngalo nwina wutsumbu mu tele hi kusaseka, mu tatisilwe hi ku tiba konkle, ma kota ku lulekana.
1 Kor. 8. 1, 7, 10. 2 Pet. 1. 12. 1 Joh. 2. 21.
- 15 Kanilezi nza mi tsalela hi kutiya nguvu hi kunwani kuringanisa, na nzi hi ku mu alakanyeni, hi kota ya wuxinji legi gi nga nyikiwa ka mina hi Nungungulu,
xip. 1. 5. & 12. 3. Gal. 1. 15. Efe. 3. 7, 8.
- 16 Ku ngalo mina nzi ta maha xikozeli xa Kristu Jesu ka ba Matiko, nzi kozela hi ivangeli ya Nungungulu, kasi kunyikela ka ba Matiko ku fela ku amukeleka, ku basilwe hi Moya wa ku Basa.
xip. 11. 13. Gal. 2. 7, 8, 9. 1 Tim. 2. 7. 2 Tim. 1. 11. Fil. 2. 17.
- 17 Hikwalaho nzi na ni kudumiswa ka mina ka Kristu Jesu le zilweni zi ka Nungungulu.
Heb. 5. 1.
- 18 Hakuba a nzi na kutiya ku wulawula xilo saseka lezi Kristu a zi mahileko hi mina, hakuba a kuingisa ka
- ba Matiko, hi mhaka ni ku maha,
Mit. 21. 19. Gal. 2. 8. xip. 1. 5. & 16. 28.
- 19 Hi ntamo wa zi wonkeliso ni hlamaliso, ni ka ntamo wa Moya wa ku Basa; lezo ku suka Jerusalema, ni kurenzela hambu ni le Ilurikumi, nzi la su tsoma nzi kanela ivangeli ya Kristu;
Mit. 19. 11. 2 Kor. 12. 12.
- 20 Ina, na nzi ringa ku kanela ivangeli, na ku nga hi laha Kristu a nga si na a tibywa, lezaku nzi nga aki ka xiseketelo xa munwani munhu;
2 Kor. 10. 13, 15, 16.
- 21 Kanilezi kwatsi hilezi ku tsalilweko,
Bona ba ta wona, laba ti nga kala ku cikela timhaka takwe, ni laba ba nga kala kuzwa ba ta pima.
- 22 Hikwalaho nzi tindekile a xikati lexi xinyingi a kuta ka nwina;
xip. 1. 13. 1 Tesa. 2. 17, 18.
- 23 Kanilezi makunu, ku nga haba ginwani wutsamo ka laya matiko, ni laya wonkle malembe manyingi na nzi nabela kuta ka nwina,
Mit. 19. 21. xip. 1. 11. xipm. 32.
- 24 Loku nzi ya Sipaini (haku-ba nza tsumba ku ta mu wona lwenzweni la mina, ni ku heleketwa hi nwina ndleni ya mina kuya leyo, loku ku sangula hi kuringaneka kambe nzi ta nga nzi kolisilwe hi klawwa wa nwina)—
Mit. 15. 8. xipm. 32.

- 25 Kanilezi, nzi ngalo, nzi ya Jerusalema, nzi ya kozela ka laba bobasa.
Mit. 19. 21. & 20. 22. & 24. 17.
- 26 Hakuba ku wa hi kuklanga ko saseka a ba le Makedonia ni ba le Akaia a ku maha minyikelo ka laba ba ziswana xikari ka la bobasa laba ba le Jerusalema.
1 Kor. 16. 1, 2. 2 Kor. 8. 1. & 9. 2, 12.
- 27 Ina, ba wa hi nako kosaseka kuklanga ka bona; ba na nanzu nabo. Hakuba loku ba Matiko ba mahilwe kuhlengela nabo zilo za moya, ba na ni nanzu kabye kambe ku ba tirela zilo za nyama.
xip. 11. 17. 1 Kor. 9. 11. Gal. 6. 6.
- 28 Hikwalaho na nzi mbetile lexi, na nzi tiyisile lowu mbanzo, nzi ta hunza hi ka nwina nzi ya Sipaini.
Fil. 4. 17.
- 29 Nza zi tiba ku ngalo, laha na nzi tile ka nwina, nzi tata na nzi tatisilwe hi kukatekiswa ka Kristu.
xip. 1. 11.
- 30 Makunu nza mu kongotela nwina, bamakabye, hi Hosi ya hina Jesu Kristu, na hi kuranza ka Moya, kuringa katiginwe na mina kukombeleni ka nwina ka Nungungulu hi mina;
2 Kor. 1. 11. Kol. 4. 12. Fil. 2. 1.
- 31 Kasi nzi fela ku klablisa ka bona laba ba nga ingisiko le Judia, ni lezaku kukozela loku nzi nga nako ka Jerusalema ku maha ku amukeleka ka laba bobasa;
2 Kor. 8. 4. 2 Tesa. 3. 2.
- 32 Kasi nzata ka nwina hi ku nengela hi kuranza ka Nungungulu, katiginwe zinwe na nwina ku kumeka kuhumula.
xip. 1. 10. Mit. 18. 21. 1 Kor. 4. 19. & 16. 18. 2 Kor. 7. 13. 2 Tim. 1. 16. File. 7, 20. Jam. 4. 15.
- 33 Makunu Nungungulu wa kurula nga a hi na nwina nwenkle. Ameni.
xip. 16. 20. 1 Kor. 14. 33. 2 Kor. 13. 11. Fil. 4. 9. 1 Tesa. 5. 23. 2 Tesa. 3. 16. Heb. 13. 20.

XIPIMO 16.

- 1 Nza rumela ka nwina Febe makwenu wa hina, a nga xitiri xa ceci le Kenkrea:
Mit. 18. 18.
- 2 Kasi mu amukela hi ka Hosi, hi kufanelweko ka bobasa, ni lezaku mu mu vuna ka zilo lezi zi ta nga zi fanele ka nwina: hakuba yena wutsumbu i vunetele banyingi, na mina wutsumbu ganga.
Fil. 2. 29. 3 Joh. 5, 6.
- 3 Barungula Prisila ni Akwila zitiri—kulori ka Kristu Jesu,
Mit. 18. 2, 18, 26. 2 Tim. 4. 14.
- 4 Laba hi kota ya kuhanya ka mina ba lo bekela lahasi tinhamu tabye; ka bona a nzi nyiki kubonga koce, kanilezi ni ticeci tonkle ta Matiko:
- 5 Rungulani a ceci yi nga lomo ndlwini kabye. Rungulani Epenetusi a ranzekako ka mina, loyi a nga mbanzo wu ranga le Asia ka Kristu.
1 Kor. 16. 15, 19. Kol. 4. 15. File. 2.

- 6 Rungulani Maria, a nga tira nguvu ka *nwina*.
- 7 Rungulani Andronikusi ni Juniasi, maxaka ya mina, a tiperesu-kulori, ka mina ba tibiyiwako ka bapostoli, ba nga hi kona ka Kristu hi mahlweni ka mina.
Gal. 1. 22.
- 8 Rungulani Ampliatusi a ranzekako ka mina le Hosini.
- 9 Rungulani Urbanusi xitirikulori ka Kristu, na Stakusi a ranzekako ka mina.
- 10 Rungulani Apelesi a ranzekako ka Kristu. Rungulani laba ba ngangu wa Aristubulusi.
- 11 Rungulani Herodioni a xakaga mina. Rungulani laba ba ngangu wa Narkisusi, laba ba nga ba Hosi.
- 12 Rungulani Trufeni na Trufosi, ba tirako Hosini. Rungulani Persisi a ranzekako, a tirako nguvu Hosini.
- 13 Rungulani Rufasi a hlawulilweko Hosini, ni nyine wakwe ni wa mina.
2 Joh. 1.
- 14 Rungulani Asuankritusi, Flegoni, Hermes, Patrobasi, Hermasi, ni bamakabye ba nga nabo.
- 15 Rungulani Filologusi na Julia, Nirusi ni makwenu wakwe, na Olumpasi, ni laba bobasa bonkle ba nga nabo.
- 16 Losanani hi kutrotra ko balsa. Ticeci tonkle ta Kristu ta mu rungula.
1 Kor. 16. 20. 2 Kor. 13. 12. 1 Tessa. 5. 26. 1 Pet. 5. 14.
- 17 Makunu nza mu kongotela *nwina*, bamakabye, lezaku mu ba langutisisa laba ba mahako kuhambana ni xilo xo kungubanyisa, ba hambunyeta kugonzisa loku mu gonzisilweko ha kona: sukani kabye.
Mit. 15. 1, 5, 24. 1 Kor. 5. 9, 11. 2 Tessa. 3. 6, 14. 1 Tim. 6. 3. 2 Tim. 3. 5. Tit. 3. 10. 2 Joh. 10.
- 18 Hakuba laba ba ku maha lezo a ba kozeli Hosi ya hina Kristu, kanilezi ba kozela xingwengwe xabye; hi ku bangetela ni ku wulawula kwatsi kabye ba onhisa timbilu ta laba ba nga hi ko na kuonha.
Fil. 3. 19. Kol. 2. 4. 1 Tim. 6. 5. 2 Tim. 3. 6. Tit. 1. 10. 2 Pet. 2. 3.
- 19 Hakuba a kuingisa ka *nwina* ku la su gafe ka banhu bonkle. Nza nengela hikkwalaho hi *nwina*: kanilezi nzi nga mu klariha ka lezo zo saeka, mu magunwa ka lezo za kubiha.
xip. 1. 8. Mat. 10. 16. 1 Kor. 14. 20.
- 20 Nungungulu wa kurula i ta lamata Satani lahasi ka mikonzo ya *nwina* zalezi.
A wuxinji ga Hosi ya hina Jesu Kristu nga gi hi ka *nwina*.
xip. 15. 83. xipm. 24. 1 Kor. 16. 23. 2 Kor. 13. 14. Fil. 4. 23. 1 Tessa. 5. 28. 2 Tessa. 3. 18. Kuv. 22. 21.
- 21 Timote xitirikulori wa mu rungula; ni Lukiusi ni Jasoni na Sosipateri, maxaka ya mina.
Mit. 13. 1. & 16. 1. & 17. 5. & 20. 4. Fil.

2. 19. Kol. 1. 1. 1 Tesa. 3. 2. 1 Tim. 1. 2. Heb. 13. 23.
- 22 Mina Tertiusi, a mutsali wa legi papilo, nza mu rungula Hosini.
- 23 Gaiusi nzi tsamako hi le kakwe, ni ceci yonkle, ya mu rungula. Erastusi mukomi wa xikwama xa minyikelo xa munti wa mu rungula, na Kwartusi makabye.
- 1 Kor. 1. 14. Mit. 19. 22. 2 Tim. 4. 20.
- 25 Makunu ka yena loyi a kotako ku tiyisa hi kota ya ivangeli ya mina ni kukanela ka Jesu Kristu, hi kota ya kuvululwa ka kufihla-

- kala loku ku nga miyelisilwe kupinzukeleni,
- xip. 2. 16. Efe. 1. 9. & 3. 3, 4, 5, 9, 20. 1 Kor. 2. 7. Kol. 1. 26, 27. 1 Tesa. 3. 13. 2 Tesa. 2. 17. & 3. 3. Jude 24.
- 26 Kanilezi makunu yi wonkelisilwe, na hi mitsalo ya baprofeti, hi kota ya kulaya ka Nungungulu wa kupinzuka, yi tibyisilwe ka matiko wonkle kuingiseni ka kukoleka;
- Mit. 6. 7. xip. 1. 5. & 15. 18. Efe. 1. 9. 2 Tim. 1. 10. Tit. 1. 2, 3. 1 Pet. 1. 20.
- 27 Ka yena yece Nungungulu wa wuklari, hi ka Jesu Kristu, ka yena nga ku hi ni wukosi kala kupinzuka. Ameni.
- 1 Tim. 1. 17. & 6. 16. Jude 25.

A PAPILO GO SANGULA GA PAULE MU POSTOLI KA BA LE KORINTE.

XIPIMO 1.

- 1 Paule, i lo bitwa ku maha a mupostoli wa Jesu Kristu hi kuranza ku Nungungulu, na Sostene makabye wa hina,
- Mit. 18. 17. Roma 1. 1. 2 Kor. 1. 1. Efe. 1. 1. Kol. 1. 1.
- 2 Le ka ceci ya Nungungulu leyi yi nga le Korinte, hambu laba ba basisilweko ka Kristu Jesu, ba bitilweko ku maha bobasa, zinwe ni laba bonkle ba bitilweko ka bito ga Hosi ya hina Jesu

- Kristu, wutsanweni gonkle, a Hosi yabye ni ya hina:
- Joh. 17. 19. Mit. 9. 14, 21. & 15. 9. & 22. 16. Roma 1. 7. & 3. 22. & 10. 12. xip. 8. 6. 2 Tim. 1. 9. & 2. 22. Jude 1.
- 3 Wuxinji a gi hi ka nwina ni kurula ka le ka Nungungulu Dadani wa hina ni Hosi Jesu Kristu.
- Roma 1. 7. 2 Kor. 1. 2. Efe. 1. 2. 1 Pet. 1. 2.
- 4 Nza bonga Nungungulu wa mina xikati xonkle hi nwina, hakuba hi wuxinji ga Nungungulu legi gi nga

- nyikiwa *nwina* hi ka Kristu Jesu;
Roma 1. 8.
- 5 Lezaku ka zilo zonk^{le} mu wa fumisilwe ka yena, a ku wulawuleni konk^{le} ni kutiba konk^{le};
xip. 12. 8. 2 Kor. 8. 7.
- 6 Hambu ni wukustumunyu ga Kristu gi wa tiyisilwe ka *nwina*:
xip. 2. 1. 2 Tim. 1. 8. Kuv. 1. 2.
- 7 Lezo a mu kiyelangi ni xihixinyikiwo; na mu rinzele a kuwonekeliswa ka Hosi ya hina Jesu Kristu;
Fil. 3. 20. Kol. 3. 4. Tit. 2. 13. 2 Pet. 3. 12.
- 8 Loyi a ta nga mu tiyisa ku kala kugumelwa, mu nga hi na ku lamulwa hi siku ga Hosi ya hina Jesu Kristu.
1 Tesa. 3. 13. & 5. 23. Kol. 1. 22.
- 9 Nungungulu i kolekile, hi kota ya yena mu bitanilwe a kuhlengela hi *Nwana* wakwe Jesu Kristu.
Joh. 15. 4. & 17. 21. xip. 10. 13. 1 Tesa. 5. 24. 2 Tesa. 3. 3. Heb. 10. 23. 1 Joh. 1. 3. & 4. 13.
- 10 Makunu nza mu kongotele, bamakabye, hi bito ga Hosi ya hina Jesu Kristu, lezaku *nwenk^{le}* mu wulawula xilo xinwe, kasi ku nga hi na kuhambana xikari ka *nwina*; kanilezi kasi mu be ni kumbelela katiginwe mu pima zinwe mu luleka zinwe.
Roma 12. 16. & 15. 5. xip. 11. 18. 2 Kor. 13. 11. Fil. 2. 2. & 3. 16. 1 Pet. 3. 8.
- 11 Hakuba ku bikilwe ka mina hi *nwina*, bamakabye, hi bona laba ba le ngangweni ka Kloe, lezaku ku kona kukanetana xikari ka *nwina*.
- 12 Makunu nza wula lexi, hakuba munwe ni munwani wa *nwina* i ngalo, Mina nzi wa Paule; ni ku mina nzi wa Apolose; mina nzi wa Kefasi; nzi wa Kristu.
Joh. 1. 42. Mit. 18. 24. & 19. 1. xip. 3. 4. & 16. 12.
- 13 Kristu i hambanyisilwe ke? Paule i wa belelelwe *nwina* ke? kutani mu bapatzelwe bitweni ga Paule ke?
2 Kor. 11. 4. Efe. 4. 5.
- 14 Nza bongaNungungulu hakuba a nzi bapatzangi ni munwe ka *nwina*, saseka Krispusi ni Gaiusi;
Mit. 18. 8. Roma 16. 23.
- 15 Kasi munhu a nga wuli ku ngalo mu bapatzelwa bitweni ga mina.
- 16 Nzi lo bapatiza kambe ni ba lomo ngangweni ka Stefani: hi lahandle, a nzi zi tibi kutane aku nzi wa bapatzile ni munwe wa *nwina*.
xip. 16. 15, 17.
- 17 Hakuba Kristu a nga nzi rumelangi ku bapatiza, kanilezi ku kanela ivangeli: ku nga hi ku klariha ka timhaka, ku nga ku xihambano xa Kristu xi maha mahala.
xip. 2. 1, 4, 13. 2 Pet. 1. 16.
- 18 Hakuba mhaka ya xihambano ka bona laba ba lobako yi ku mbupukupuku; kanilezi ka hina laba hi ha-

- nyisilweko yi ntamo wa Nungungulu.
Mit. 17. 18. xip. 2. 14. & 15. 2. Roma 1. 16. xipm. 24. 2 Kor. 2. 15.
- 19 Hakuba ku tsalilwe,
 Nzi ta mbetisa wu*klari* ga ziklarihi, ni kupima ka zipimi nzi ta ku ala.
- 20 I kwihi a *klarihileko*? i kwihi mutsali? i kwihi mukanetisi wa legi tiko? Nungungulu a nga mahangi a wupupulu ka wu*klari* ga tiko ke?
Roma 1. 22.
- 21 Hakuba na mu wona lezaku hi ku*klari*ha ka Nungungulu a tiko hi wu*klari* ga gona a gi mu *tibangi* Nungungulu, Nungungulu zi lo mu tangalisa aku hi wupupulu ga kukanela ku hanyisa bona laba ba kolwako.
Mat. 11. 25. Luka 10. 21. Roma 1. 20, 21, 28.
- 22 Na mu wona lezaku a ba Juda ba wutisa ziwoniso, ma ba Greki ba laba ku*klari*ha:
Mat. 12. 38. & 16. 1. Marku 8. 11. Luka 11. 16. Joh. 4. 48.
- 23 Kanilezi hina hi kanela Kristu a belelelweko, ka ba Juda a xikungubanyiso, ka ba Matiko mbupupulu;
Mat. 11. 6. & 18. 57. Luka 2. 34. Joh. 6. 60, 66. Roma 9. 32. Gal. 5. 11. 1 Pet. 2. 8. xipm. 18. xip. 2. 14.
- 24 Kanilezi ka bona laba ba bitilweko, bon*kle*, ba Juda ni ba Greki, Kristu i ntamo wa Nungungulu, ni ku*klari*ha ka Nungungulu.
Roma 1. 4, 16. xipm. 18. Kol. 2. 3.
- 25 Hakuba wupupulu ga Nungungulu gi *klarihile* ku hunza ga banhu; a kukarala ka Nungungulu ku hi ntamu ku hunza ka banhu.
- 26 Hakuba langutani kubitwa ka *nwina*, bamakabye, a ku ngalo ku wa nga hi bo tala ba *klarihileko* hi ka nyama, ba wa nga talangi ba ntamu ba wa nga talangi dumileko, ba nga bitywa:
Joh. 7. 48.
- 27 Kanilezi Nungungulu i lo hlawula a wupupulu ga tiko, kasi a fela ku ba cela tingana laba ba *klarihileko*; Nungungulu i lo hlawula zilo zi kareleko za tiko, kasi a fela ku cela tingana a zilo zi nga ni ntamu;
Mat. 11. 25. Jam. 2. 5.
- 28 Ni zilo zo biha za tiko, ni zilo zi nyenyilweko, Nungungulu i lo zi hlawula, ina ni zilo zi nga haba, kasi za fela a ku nga mahi cumo a zilo zi nga kona:
Roma 4. 17. xip. 2. 6.
- 29 Kasi ku nga hi na nyama yi dumisako mahlweni ka Nungungulu.
Roma 3. 27. Efe. 2. 9.
- 30 Kanilezi ka yena *nwina* mu ba ka Kristu Jesu, loyi a nga maha ka hina a ku*klari*ha ka Nungungulu, ni kululama ni kubasiswa, ni ku*klakli*wa:
Joh. 17. 19. Roma 4. 25. xipm. 24. 2 Kor. 5. 21. Fil. 3. 9. Efe. 1. 7.
- 31 Lezaku, kota ku tsalilweko, Loyi a tsakako a tsakela ka Hosi.
2 Kor. 10. 17.

XIPIMO 2.

- 1 Na mina, bamakabye, na nzi tile ka *nwina*, a nzi tangi ni mawulawulela manene ni ku*klariha*, nzi loba hungu ka *nwina* hi mifihlakalo ya Nungungulu.
xip. 1. 6, 17. xipm. 4. 13. 2 Kor. 10. 10. & 11. 6.
- 2 Hakuba nzi lo labisisa ku kala nzi nga *tibi* ncumo ka *nwina*, saseka Jesu Kristu, na nga a na belelwe.
Gal. 6. 14. Fil. 3. 8.
- 3 Mina nzi wa hi na *nwina* kukaraleni, ni le ku cabeni, ni le kururumeleni ka hombe.
Mit. 18. 1, 6, 12. 2 Kor. 4. 7. & 10. 1, 10. & 11. 30. & 12. 5, 9. Gal. 4. 13.
- 4 A kuwulawula ka mina ni kukanela ka mina ku wa nga hi timhaka ti kurumetako ta wu*klari*, kanilezi hi kuwonekeliswa ka Moya ni ntamu:
Roma 15. 19. xipm. 1. xip. 1. 17. 1 Tessa. 1. 5. 2 Pet. 1. 16.
- 5 Kasi kukoleka ka *nwina* nga ku nga yimi hi wu*klari* ga banhu, kanilezi hi ka ntamo wa Nungungulu.
2 Kor. 4. 7. & 6. 7.
- 6 Ahemba ha wulawula a ku*klariha* xikari ka laba ba mbeleleko: na ku nga hi wu*klari* ga legi tiko, ku nga hi tihosi ta legi tiko, gi ta nga heteka:
xip. 1. 20, 28. & 3. 19. & 14. 20. xipm. 1, 13. 2 Kor. 1. 12. Efe. 4. 13. Fil. 3. 15. Heb. 5. 14. Jam. 3. 15.
- 7 Kanilezi hi kanela ku*klariha* ka Nungungulu hi kufihlakala, hambu ku*klariha* loku ku fihlakeleko, loku Nungungulu a nga yimisa hi mahlweni ka matiko ka wukosi ga hina:
Roma 16. 25, 26. Efe. 3. 5, 9. Kol. 1. 26. 2 Tim. 1. 9.
- 8 Loku ku nga *tibiyi*wiko ni munwe wa tihosi ta legi tiko: hakuba loku ba wa ku *tibile*, nga ba nga belelangi a Hosi ya wukosi:
Mat. 11. 25. Luka 23. 34. Joh. 7. 48. & 16. 3. Mit. 3. 17. & 13. 27. 2 Kor. 3. 14.
- 9 Kanilezi kwatsi hilezi ku tsalilweko,
Lezi zilo zi nga woniwan-giko hi tihlo, ni ndlebe yi nga zi zwangiko, lezi zi nga engenangiko mbilwini ya munhu, ni zilo lezi Nungungulu a zi longiseleko ka bona laba ba mu ranzako.
- 10 Kanilezi ka hina Nungungulu i zi wonekelisile hi Moya: hakuba a Moya wu kamba zilo zon*kle*, ina, a zilo zi etileko za Nungungulu.
Mat. 13. 11. & 16. 17. Joh. 14. 26. & 16. 13. 1 Joh. 2. 27.
- 11 Hakuba hi wihi xikari ka banhu a *tibako* a zilo za munhu, saseka a moya wa munhu, lowu wu nga ka yena? hambu lezo a zilo za Nungungulu a nga kona a zi *tibako*, saseka a Moya wa Nungungulu.
Roma 11. 33, 34.
- 12 Kanilezi hina hi amukele, a moya lowu wu nga hiko wa tiko, kanilezi a moya lowu wu nga wa Nungungulu;

kasi ha fela ku tiba lezi zilo hi nyikilweko hi matsenya hi Nungungulu.

Roma 8. 15.

13 Lezo zilo kambe hi zi wulawulako hina, na ku nga hi hi tinhaka leti ta wuklari legi ba gi gonzisako banhu, kanilezi legi gi gonziswako hi Moya; wu ecenisako a zilo za moya hi za moya.

2 Pet. 1. 16. xip. 1. 17. xipm. 4.

14 Nzi ku a munhu wa mahanyela a nga zi amukeli zilo za Moya wa Nungungulu: hakuba zi hi wupupulu ka yena; a nga koti ku zi tiba, hakuba zi pimiwa hi za ka moya.

Mat. 16. 23. Roma 8. 5, 6, 7. xip. 1. 18, 23. Jude 19.

15 Kanilezi loyi a nga wa ka moya i pima zilo zonkle, a nga pimelwi hi munhu yena yeca.

1 Tesa. 5. 21. 1 Joh. 4. 1.

16 Hakuba himani a ku tibileko kupima ka Hosi, a ku nga a mu gonzisa? Kanilezi hi na ni kupima ka Kristu.

Roma 11. 34. Joh. 15. 15.

XIPIMO 3.

1 Na mina, bamakabye, a nzi wa nga wulawuli ka nwina kwatsi hi ka moya, kanilezi kwatsi hi ka nyama, kwatsi hi zibanana ka Kristu.

xip. 2. 14, 15. Heb. 5. 13.

2 Nzi lo mu gisa masi, ku wa nga hi nyama; hakuba mu nga hi ni ntamu ku yiga:

[Sheetawa]

24

ge, hambu makunu a mu zi koti;

Heb. 5. 12, 13. 1 Pet. 2. 2. Joh. 16. 12.

3 Hakuba ma ha hi ba nyama: hakuba ka ha hi kona xikari ka nwina a wukuxu ni kukanetana, a ma ha hi ba nyama ke, mu famba hi matsamelo ya banhu?

xip. 1. 11. & 11. 18. Gal. 5. 20, 21. Jam. 3. 16.

4 Hakuba loku munwe a ku, Mina nzi wa ka Paule; ni munwani a ku, Nzi wa ka Apolose; nwina a mu ba banuna ke?

xip. 1. 12.

5 Zonake hi mani Apolose? hi mani Paule? A zikozeli lezi mu kolilweko hi kota ya zona; ni munwe ni munwani kota a Hosi yi lo mu nyika yena.

xip. 4. 1. 2 Kor. 3. 3. Roma 12. 3, 6. 1 Pet. 4. 11.

6 Nzi lo byala, Apolose a tsakamisa; kanilezi Nungungulu i lo nyika ku anzisa.

Mt. 18. 4, 8, 11, 24, 27. & 19. 1. xip. 1. 30, & 4. 15. & 9. 1. & 15. 1, 10. 2 Kor. 3. 5. & 10. 14, 15.

7 Lezo ni loyi a byalako a hi ncumo, ni loyi a tsakamisako a hi ncumo; kanilezi Nungungulu loyi a nyikako kuanza.

2 Kor. 12. 11. Gal. 6. 3.

8 Nzi ngalo loyi a byalako ni loyi a tsakamisako ba hi munwe: kanilezi loyi ni loyi ba ta amukela ncacazelo kota mitiro ya yena nwi nyi.

Roma 2. 6. xip. 4. 5. Gal. 6. 4, 5. Kuv. 2. 23. & 22. 12.

9 Hakuba hi zitiri kulori ni

- Nungungulu: *nwina* mu si-
mu ya Nungungulu, mu
yindlu ya Nungungulu.
Mit. 15. 4. 2 Kor. 6. 1. Efe. 2. 20.
Kol. 2. 7. Heb. 3. 3, 4. 1 Pet. 2. 5.
- 10 Hi ka wuxinji ga Nungu-
ngulu legi gi nyikilweko ka
mina, kota gogwe wu kua-
ka nzi lo bekela a xisekete-
lo; ni munwani a aka ka
xona. Kanilezi munhu ni
munhu a *klarihe* aku i aka-
ko ka xona.
Roma 1. 5. & 12. 3. & 15. 20. xipm. 6.
xip. 4. 15. Kuv. 21. 14. 1 Pet. 4. 11.
- 11 Hakuba xi haba xiseketelo
a ta nga xi beka munhu ku
hunza lexi xi bekiweko,
lexi xi nga Jesu Kristu.
Mat. 16. 18. 2 Kor. 11. 4. Gal. 1. 7.
Efe. 2. 20.
- 12 Kanilezi loku munhu a aka
xiseketelweni xa nzalama,
siliva, maribye ya karu, tisi-
nya, a byanyi, ni xitsinga;
- 13 A mitiro ya munhu ni mu-
nhu yi ta nehiwa ku baseni:
hakuba a siku gi ta yi wo-
nisa, hakuba yi ta woneke-
liswa hi nzilo; ni nzilo wu-
tsumbu ga wona wu ta ringa
mitiro ya munhu ni munhu
a ku nja lixaka muni.
Luka 2. 35. xip. 4. 5. 1 Pet. 1. 7. &
4. 12.
- 14 Loku a tiro wa munhu laho
a akileko kona, i ta amuke-
la ncacazelo.
xip. 4. 5.
- 15 Loku a tiro wa munhu wu
tara, i ta lahlekelwa: kani-
lezi a wutsumbu gakwe i ta
hanyiswa; na nga na tru-
mulwe hi nzilo.
Jude 23.
- 16 A mu zi tibi lezaku mu te-
mpele ya Nungungulu, ni
lezaku a Moya wa Nungu-
ngulu wu tsama nzeni ka
nwina?
xip. 6. 19. 2 Kor. 6. 16. Efe. 2. 21, 22.
Heb. 3. 6. 1 Pet. 2. 5.
- 17 Loku munhu a daya a te-
mpeli ya Nungungulu, na
yenawu Nungungulu i ta
mu daya; hakuba a tempele
ya Nungungulu yi basile,
mu nga leyo tempele *nwina*.
- 18 Nga na a nga hi kona mu-
nhu a ti kohlisako. Loku
a alakanya aku i *klarihile*
xikari ka *nwina* ka legi ti-
ko, nga na a maha pupulu,
kasi i fela ku *klariha*.
- 19 Hakuba a wuklari ga legi
tiko wu mbupupulu ka Nu-
ngungulu. Hakuba ku tsa-
lilwe, Yena wa teka a
ziklarihi wugoweni *gabye*:
xip. 1. 20. & 2. 6.
- 20 Kambe, A Hosi ya *tiba* a
wualakanya ga *boklariha*,
lezaku a hi ncumo.
- 21 Hi ka lezo nga a nga hi ko-
na a dumisako ka munhu.
Hakuba zonkle zilo za *nwi-
na*;
xip. 1. 12. & 4. 6. xipm. 4, 5, 6. 2 Kor.
4. 5, 15.
- 22 Hambu Paule, kutani Apo-
lose, Kefasi, kutani i tiko,
kutani wutomi, kutani ku-
fa, kutani zilo zi nga kona,
kutani zilo zi ta ngata; zo-
nkle za *nwina*;
- 23 *Nwina* mu ba Kristu; Kri-
stu hi Nungungulu.
Roma 14. 8. xip. 11. 3. 2 Kor. 10. 7.
Gal. 3. 29.

XIPIMO 4.

1 Nga na a munhu a wula hi hina aku, hi zikonzele za Kristu, ni bakomi ba mifihlakalo ya Nungungulu.

Mat. 24. 45. xip. 3. 5. & 9. 17. 2 Kor. 6. 4. Kol. 1. 25. Luka 12. 42. Tit. 1. 7. 1 Pet. 4. 10.

2 Laha, kambe, ka labeka lezaku a mukomi, a kumeke na kolekile.

3 Kanilezi ka mina hi xilo xitsongwani aku nga nzi lamulwa hi *nwina*, kutani kulamula ka banhu: ina, a nzi lamuli a wutsumbu ga mina.

xip. 3. 13.

4 Hakuba a nzi tibi ncumo hi wutsumbu ga mina; a nzi ngalo nzi basisilwe hi lezo: kanilezi loyi a nzi lamulako hi Hosi.

Roma 3. 20. & 4. 2.

5 Hikwalaho mu nga lamuli ncumo na xi nga se ku cikela xikati, kala ata Hosi, loyi a ta nga zi tisa kubaseni a zilo zi fihlilweko za munyama, a ta maha kuwonekela kualakanya ka timbilu; zonake munhu ni munhu i ta kuma kudzunziwa ka le ka Nungungulu.

Mat. 7. 1. Roma 2. 1, 16, 29. & 14. 4, 10, 13. Kuv. 20. 12. xip. 3. 13. 2 Kor. 5. 10.

6 Makunu lezi zilo, bamakabye, nzi zi hunzulile kota kuwula ka wutsumbu ga mina na Apolose hi kota ya *nwina*; lezaku hi ka hina mu gonza mu nga hu-

nzeleti lezi zi tsalilweko; kasi ku nga hi kona wa *nwina* a ti kukumukisako ka munwe ni munwani.

Roma 12. 3. xip. 1. 12. & 3. 4, 21. & 5. 2, 6.

7 Hakuba hi mani a mu mahako mu hambana? xini u nga naxo lexi u nga a mukelangiko? kanilezi wena loku u lo xi amukela, u dzunzekela yini kwatsi a ku lo xi amukela?

Joh. 3. 27. Jam. 1. 17. 1 Pet. 4. 10.

8 *Nweno* mu si na mu tatisilwe, *nweno* mu si na mu pfunisilwe, mu fumile hi lahandle ka hina: ina mina nzi nga na mu fuma, kasi hina kambe hi fela kufuma zinwe na *nwina*.

Kuv. 3. 17.

9 Hakuba, nza alakanya, Nungungulu i rumile hina bapostoli kugumelweni ka bonkle, kwatsi hilezi banhu ba nga yimelwe hi kufa: haku ba hi mahilwe wubemba ka tiko, ka tingelosi, ni ka banhu.

Roma 8. 36. xip. 15. 30, 31. 2 Kor. 4. 11. & 6. 9. Heb. 10. 33.

10 Hina hi mapupulu hi kota ya Kristu, kanilezi *nwina* mu klarihile nzeni ka Kristu; hina hi karele, kanilezi *nwina* mu na ni ntamo; *nwina* ma dumiswa, kanilezi hina hi nga dumiswi.

Mit. 17. 18. & 26. 24. xip. 1. 18. & 2. 3, 14. & 3. 18. 2 Kor. 13. 9.

11 Hambu ka xwalexi xikati hi nga ka xona honkle hazwa ndlala, ni tora, ni wumbyiri, ha biwa, hi haba ni

- wutsamo go tsama ka go-
na;
Mit. 23. 2. Roma 8. 35. 2 Kor. 4. 8. &
11. 23-27. Fil. 4. 12.
- 12 Ha pangama, hi tira hi mandla ya hina benyi: na hi ni nzukano, hina hi katekisa; na hi xaniswa, hi su honisela;
Mat. 5. 44. Luka 6. 28. & 23. 34. Mit. 7. 60. & 18. 3. & 20. 34. Roma 12. 14. 20. 1 Tesa. 2. 9. 2 Tesa. 3. 8. 1 Tim. 4. 10. 1 Pet. 2. 23. & 3. 9.
- 13 Na hi panzwa wuxezi, ha kongotela: hi mahiwa kota hi nyenyezisako ya tiko, hi wufenze ga zilo zonk'le, hambu makunu.
- 14 A nzi tsali zilo lezo ku mu cela tingana, kanilezi ku mu luleka kotisa bahana ba mina ba ranzekako.
1 Tesa. 2. 11.
- 15 Hakuba hambu mu hi ni ba gonzisi ba mazana ya mazana ka Kristu, a badadani ba nwina a hi banyingi: hakuba ka Jesu Kristu nzi lo mu trala hi kota ya ivangeli.
Mit. 18. 11. Roma 15. 20. xip. 3. 6. Gal. 4. 19. Fil. 10. Jam. 1. 18.
- 16 Nza mu kongotela hikwalaho, nga mu maha baringanyeti ba mina.
xip. 11. 1. Fil. 3. 17. 1 Tesa. 1. 6. 2 Tesa 3. 9.
- 17 Hakuba hi kota ya lexi nzi rumela Timote ka nwina, loyi a nga nwananga a kolekako ka Hosi, loyi a ta nga mu alakanyisa a tindlela ta mina ka Kristu, kota lezi nzi gonzisako ni kwihi ka tonk'le ticeci.
Mit. 19. 22. xip. 7. 17. & 11. 2. & 16. 10.
- & 14. 53. Fil. 2. 19. 1 Tesa. 3. 2. 1 Tim. 1. 2. 2 Tim. 1. 2.
- 18 Makunu a banwani ba nwina ba kukumukisilwe, kwatsi nzi wa nga tata ka nwina.
xip. 5. 2.
- 19 Kanilezi nzi tata ka nwina zalezi, loku a Hosi yi zi ranza; nzi ta zi tiba, na ku nga hi mhaka ya laba ba ti kukumukisako, kanilezi hi ntamo.
Mit. 18. 21. & 19. 21. Roma 15. 32. xip. 16. 5. 2 Kor. 1. 15. 23. Heb. 6. 3. Jam. 4. 15.
- 20 Hakuba a mufumo wa Nungungulu a hi nzeni ka mhaka, kanilezi nzeni ka ntamo.
xip. 2. 4. 1 Tesa. 1. 5.
- 21 Mu ranza yini? nzi tata ka nwina na nzi hi ni nhonga ke, kutani kuranza kutani i moya wa ku ti koramisa?
2 Kor. 10. 2. & 13. 10.

XIPIMO 5.

- 1 Ku tele ku bikiwa lezaku ku kona a kubaya xikari ka nwina, loko kubaya ku nga hi ko kona ni ba Matiko, kasi a munwe wa nwina i lo teka sati wa raru wakwe.
2 Kor. 7. 12. Efe. 5. 3.
- 2 Mu kukumukisilwe, hambu ni ku rila, kasi loyi a mahileko zo kota lezi a suswe xikari ka nwina.
xip. 4. 18. 2 Kor. 7. 7, 10.
- 3 Hakuba nzi hizinene, hambu nzi nga hi na nwina hi miri, kanilezi nzi kona hi moya, nza tizwa, a ku kwatsi nzi kona, nzi mu lamu-

- lile loyi a mahileko zo kota lezi,
Kol. 2. 5.
- 4 Hi bito ga Hosi ya hina Jesu, na mu tsombene katiginwe, ni moya wa mina, zinwe ni utamo wa Hosi ya hina Jesu,
Mat. 16. 19. & 18. 18. Joh. 20. 23. 2 Kor. 2. 10. & 13. 3, 10.
- 5 A ku nyikela wo maha lezo ka Satani ku mbetiswa nyama, kasi a moya wu nga hanyiswa hi siku ga Hosi Jesu.
1 Tim. 1. 20. Mit. 26. 18.
- 6 Kufuma ka nwina a hi kunene. A mu zi tibi muku a comelo xi tsongwani xi bilisa a mapa wonkle ke?
xipm. 2. xip. 3. 21. & 4. 19. & 15. 33. Gal. 5. 9. 2 Tim. 2. 17. Jam. 4. 16.
- 7 Susani a comelo xa kale, kasi mu maha mapa maswa, hambu ni ku kwatsi a mu comelwangi. Haku ba a pasika ya hina yi nyikelwe, yi nga Kristu:
Joh. 1. 29. & 19. 14. xip. 15. 3. 1 Pet. 1. 19. Kuv. 5. 6, 12.
- 8 Hikwalaho a hi hlayiseni mubuzo, na ku nga hi comelo ga kale, ku nga comelo ga libengo ni kuonha, kanilezi a xibaba xi nga celwangiko a comelo ga kuranza ni zinene.
Mat. 16. 6, 12. Marku 8. 15. Luka 12. 1.
- 9 Nzi lo tsala ka nwina papiweni ga mina kasi mu klangani ni zibayi;
xipm. 2; 7. 2 Kor. 6. 14. Efe. 5. 11. 2 Tesa. 3. 14.
- 10 Mu nga klangani na kanwe ni zibayi za legi tiko, kutani

laba ba nabelako ni laba ba pangako, zinwe ni bakozeli za zifananoso; hakuba zonake mu labekile ku huma ka legi tiko:

Joh. 17. 15. xip. 1. 20. & 10. 27. 1 Joh. 5. 19.

- 11 Kanilezi makunu nza mu tsalela ku ngalo mu nga klangani nabo, loku a hi kona munhu a bitiwako a ku makabye a maha xibayi, kutani xinabeli, kutani mu kozeli wa zifananiso, kutani ngwa nzukano, kutani xidakwa, kutani mupangangi; a wa ku nga hi ge, hambu kuga naye.
Mat. 18. 17. Roma 16. 17. Gal. 2. 12. 2 Tesa. 3. 6, 14. 2 Joh. 10.
- 12 Hakuba nzi ta sungwa xini kulamula laba ba lanandle? Nwina a mu ba lamuli laba ba laha xikari ke,
Marku 4. 11. xip. 6. 1, 2, 3, 4. Kol. 4. 5. 1 Tesa. 4. 12. 1 Tim. 3. 7.
- 13 Laba ba lahandle Nungungulu i ba lamulile? Susani a munhu wa ku biha xikari ka nwina.

XIPIMO 6.

- 1 I kona a tiyako ka nwina, na hi ni nanzu ka wa ake lane wakwe, a yisako keco ka bangalulamangiko ke, a nga yi yisi mahlweni ka bobasa ke?
- 2 Kutani a mu zi tibi lezaku a bobasa ba ta lamula a tiko ke? loku tiko gi nga lamulwe hi nwina, a mu fanelwe hi kulamula milanzwanya na ke?
Mat. 19. 28. Luka 22. 30. Kuv. 2. 26. & 3. 21. & 20. 4.

- 3 A mu zi tibi ku ngalo hi ta lamula tingelosi ke? nguvu kambe, ka zilo za loku kuhanya?
2 Pet. 2. 4. Jude 6.
- 4 Zonake loku mu hi ni kulamula zilo za loku kuhanya, ma ba ruma ku lamula laba ba nga hi ko ni ncumo cecini ke?
xip. 5. 12.
- 5 Nza wula lezi ku mu cela tingana. Hi zona lezo lezaku, a ku kumiwi xikari ka nwina a munwe a klarihileko, a nga ni ntamo ku luleka bamakabye,
- 6 Kanilezi makabye wa kecari makabye, ka laba ba nga kolwiko?
- 7 Kokwihi, ku si na ku kona kuonha ka nwina, lezi mu kecaranako. Hi yini mu nga onhiwiko? hi yini mu nga vumeliko ku pangiwa?
Mat. 5. 39, 40. Luka 6. 29. Roma 12. 17, 19. 1 Tesa. 5. 15.
- 8 Kokwihi, hi wutsumbu ga nwina mu onhako, mu panga, ni bamakabye ba nwina.
1 Tesa. 4. 6.
- 9 A mu zi tibi lezaku laba ba nga lulamangiko ba nga taga a tsomba ya mufumo wa Nungungulu? Mu nga kohliswi: hambu ni zibayi, kutani zikozeli za zifananiso, kutani zirembi, kutani mba gagisi, kutani hi laba ba bihisako ni banwani ba banuna,
xip. 15. 50. Gal. 5. 21. Efe. 5. 5. 1 Tim. 1. 9. Heb. 12. 14. & 13. 4. Kuv. 22. 15.
- 10 Kutani makamba, kutani zinabeli, kutani zipopiwi, kutani zirukateli, kutani zipangi, zi ta ngaga tsomba ya mufumo wa Nungungulu.
- 11 Ba wa ngaho banwani ba nwina: kanilezi mu wa hlazilwe, kanilezi mu wa basisilwe, kanilezi mu wa lulamamilwe bitweni ga Hosi ya hina Jesu Kristu, ni le Moyeni wa Nungungulu wa hina.
xip. 1. 30. & 12. 2. Efe. 2. 2. & 4. 22. & 5. 8. Kol. 3. 7. Tit. 3. 3. Heb. 10. 22.
- 12 Zonkle zilo za vumeleka ka mina; kanilezi zonkle zilo a zi fanelekile. Zonkle zilo zi vumelekile ka mina; kanilezi nzi nga ta nehwa lahasi ka ntamo wa ncumo.
xip. 10. 23.
- 13 A nyama ka rumbu, ni rumbu ka nyama: kanilezi Nungungulu i ta ku mbetisa konkle. Kanilezi a miri a hi wa wubayi, kanilezi ngwa Hosi; ni Hosi ngwa miri:
Mat. 15. 17. Roma 14. 17. xipm. 15. 19, 20. Efe. 5. 23. Kol. 2. 22, 23. 1 Tesa. 4. 3, 7.
- 14 Lezi Nungungulu a nga vuxa a Hosi, lezi a nga ta hi vuxa hina hi ntamo wakwe.
Roma 6. 5, 8. & 8. 11. 2 Kor. 4. 14. Efe. 1. 19, 20.
- 15 A mu zi tibi lezaku mimiri ya nwina ziro za Kristu ke? zonake nzi ta teka a ziro za Kristu, nzi zi maha a ziro za wubayi ke? Nungungulu a beletele.
Roma 12. 5. xip. 12. 27. Efe. 4. 12, 15. 16. & 5. 30.

16 A mu zi tibi lezaku loyi a klangeneko ni xibayi u hi miri munwe zinwe naxo? hakuba, Bona bambiri, ku wula yena, ba ta maha nyama yinwe.

Mat. 19. 5. Efe. 5. 31.

17 Kanilezi loyi a klangeneko ni Hosi mba moya munwe.

Joh. 17. 21, 22, 23. Efe. 4. 4. & 5. 30.

18 Cabani kubaya. Zonkclelele zonho munhu a zi mahako zi landle ka miri; kanilezi loyi a bayako wa onhisa a miri wakwe.

Roma 1. 24. & 6. 12, 13. 1 Tesa. 4. 4. Heb. 13. 4.

19 Kutani a mu zi tibi lezaku a miri wa nwina i tempeli ya Moya wa ku Basa wu nga nzeni ka nwina, lowu mu nga nawo wa le ka Nungungulu? nwina a mu ba nwina benyi;

xip. 3. 16. 2 Kor. 6. 16. Roma 14. 7, 8.

20 Hakuba mu xabyilwe hu tsengo : hikwalaho dumisani Nungungulu hi miri wa nwina.

Mit. 20. 28. xip. 7. 23. Gal. 3. 13. Heb. 9. 12. 1 Pet. 1. 18, 19. 2 Pet. 2. 1. Kuv. 5. 9.

XIPIMO 7.

1 Makunu hi kota ya zilo lezi nwina mu nga nzi tsalela: ku saseka a ku munhu a nga komi wasati.

xipm. 8, 26.

2 Kanilezi, hi kota ya kubaya, nga munhu ni munhu a hi ni wasati wakwe, ni wasati a hi ni nuna wakwe.

3 Nga wanuna a nyika ka wasati lezi zi faneleko: zi

ngaho kambe a wasati ka nuna wakwe.

1 Pet. 3. 7.

4 A wasati i haba ntamo hehla ka miri wakwe, kanilezi a wanuna : zi ngaho kambe ni wanuna, i haba ntamo hehla ka miri wakwe, kanilezi wasati.

5 Mu nga tsimbetelani; saseka loku ku hi xikati xo vumelana, kasi ma tinyikela a wutsumbu ga nwina kukombeleni, mu klela mu klangana kambe, kasi Satani a nga mu xengi hi kungatikomi ka nwina.

1 Tesa. 3. 5.

6 Kanilezi nzi wula lezi hi kumelwa, ku nga hi kulaya.

xipm. 12, 25. 2 Kor. 8. 8. & 11. 17.

7 Hi ka mina nzi wa ku nga na banhu bonkle ba ku kwatsi hi wutsumbu ga mina. Ahemba munhu ni munhu i nyikilwe xinyikiwo xakwe hi le ka Nungungulu, munwani kwatsi hi lezi, munwani kwatsi hi le ziya.

Mat. 19. 12. Mit. 26. 29. xip. 9. 5. & 12. 11.

8 Kanilezi nzi ngalo ka ba nga tekwangiko ni ka tino ni, Zi sasekile ka bona loku ba tsama kota mina.

xipm. 1, 26.

9 Kanilezi loku ba hi haba kutikoma, a ba tekwe : hakuba cukwana ku tekwa ku hunza kutra hi nzilo.

1 Tim. 5. 14.

10 Kanilezi ka laba ba tekilweko nza wula, na ku nga hi mina, kanilezi hi Hosi, leza-

- ku a wasati a nga suki nuni wakwe
xipm. 12, 25, 40. Mat. 5. 32. & 19. 6, 9.
 Marku 10. 11, 12. Luka 16. 18.
- 11 (Kanilezi loku a suka, nga na a tsama na nga tekwangi, kutani a kilelela ku nuna wakwe); ni wanuna a nga ha tsiki wasati wakwe.
- 12 Kanilezi ka laba ba seleko nza wula, na ku nga hi Hosi: loku a hi kona makabye a nga a hi ni wasati a kolwiko, na a vumela ku tsama naye, nga na a nga mu tsiki.
xipm. 6.
- 13 Ni wasati loyi a nga ni nuna a nga kolwiko, loku a vumela ku tsama naye, a nga tsiki nuna wakwe.
- 14 Hakuba a wanuna a nga kolwiko a nga basiswa hi wasati, ni wasati a nga kolwiko a nga basiswa hi makabye: loku a hi lezo a banana ba nwina a ba hlahekile; kanilezi makunu ba basile.
- 15 Kota loku a suka loyi a nga kolwiko, a suka: a nakulori nu makweru a ba kungwangi ka zo kota lezo: kanilezi Nungungulu i hi bitanile hi kurula.
Roma 12. 18. & 14. 19. xip. 14. 33.
 Heb. 12. 14.
- 16 Hakuba u zi tiba hi ku yini wena, O wasati, lezaku u nga hanyisa wanuna wa wena ke? kutani u zi tiba hi ku yini, O wanuna, lezaku u nga hanyisa wasati wa wena ke?
1 Pet. 3. 1.
- 17 Ku mbela kwatsi hi lezi a Hosi yi a beleko ka munhu ni munhu, kota lezi Nungungulu a bitileko munhu ni munhu, lezo nga na a famba. Nzi laya lezo ticecini tonkle.
xip. 4. 17. 2 Kor. 11. 23.
- 18 I kona munhu a bitilweko na hi nkwera ke? nga a nga mahi ku kwatsi a hi nkwerera. Loku a hi a bitilweko na nga hi nkwera ke? nga a nga labi a wunkwera.
Mit. 15. 1, 5, 19, 24, 25. Gal. 5. 2.
- 19 A wunkwera a hi ncumo, ni ku nga hi nkwera a hi ncumo; kanilezi a ku gonga milayo ya Nungungulu.
Gal. 5. 6. & 6. 15. Joh. 15. 14. 1 Joh. 2. 3. & 3. 24.
- 20 Nga munhu ni munhu a tsama laha kubitweni loku a bitilweko ha kona.
- 21 U bitanilwe na u hi kumbi ke? u nga celi kota ha gona: kanilezi loku u zi kota kuklakleka, hlawula kona.
- 22 Hakuba loyi a bitanilweko ka Hosi, na hi kumbi, ka Hosi munhu a klaklekileko: zi ngaho kambe ka loyi a bitilweko, na klaklekile, u kumbi ya Kristu.
Joh. 8. 36. Roma. 6. 18, 22. File. 16. xip. 9. 21. Gal. 5. 13. Efe. 6. 6. 1 Pet. 2. 16.
- 23 Mu xabyilwe hi tsengo; mu nga hi tikumbi ta banhu.
xip. 6. 20. 1 Pet. 1. 18, 19.
- 24 Bamakabye, nga na munhu ni munhu, hi kwalaho a bitilweko ha kona, a tsame ni Nungungulu ha kona.
xipm. 20.

- 25 Makunu hi mibulwa a nzi na kulaya ka le ka Hosi: kanilezi nza nyika kulamula ka mina, kota munwe a kumileko a wuxinji ka Hosi ku maha kukoleka.
xipm. 6, 10, 20, 40. xip. 4. 2. 2 Kor. 8. 8, 10. 1 Tim. 1. 12, 16.
- 26 Hikwalaho nza alakanya a ku lezi za saseka hi kota ya kuxaniseka loku ku nga kona, lezaku, ku sasekile munhu a tsamisa laha a nga kona.
xipm. 1, 8.
- 27 Wena u bohilwe ka wasati ke? u nga labi ku kla/leka. Wena u kla/lelwe ka wasati ke? u nga hloti a wasati.
- 28 Kanilezi loku u teka, a ku onhi; loku a mubulwa wu tekwa, a wu onhi. Kanilezi a ba ku ngahi ba ta ba ni kukarateka nyameni: ni nza ta mu zwela wusiwana.
- 29 Kanilezi nza wula lezi, bamakabye, a xakati xi komisilwe, hakuba ku sukela lezi ni bon/le labi ba nga ni ba basati nga na ba ku kwatsi a ba na ba basati;
Roma 13. 11. 1 Pet. 4. 7. 2 Pet. 3. 8, 9.
- 30 Ni laba ba rilako, ba ku kwatsi a ba rili; ni laba ba tsakako, ba ku kwatsi a ba tsaki; ni laba ba xabako, ba ku kwatsi a ba binzuli ncumo;
- 31 Ni laba ba fumelako tiko legi, kwatsi a ba gi fumeli: hakuba a pfuno wa legi tiko wa hunza.
xip. 9. 18. Jam. 1. 10. & 4. 14. 1 Pet. 1. 24. & 4. 7. 1 Joh. 2. 17.
- 32 Kanilezi nzi ranza ku nga mu kla/leka kukanakaneleni. Loyi a nga tekwanngiko u kanakanelisisa a zilo za Hosi, lezaku i nengelisa hi ku yini a Hosi:
1 Tim. 5. 5. xipm. 34.
- 33 Kanilezi loyi a tekilweko u kanakanelisisa zilo za tiko, lezaku i ta nengelisa hi ku yini a sati wakwe.
- 34 Ku kona kuhambana kambe xikari ka tratsi ni mubulwa. Loyi a nga tekwanngiko i kanakanelisisa a zilo za Hosi, kasi a fela kubasa le mirini ni le moyeni: kanilezi loyi a tekilweko i kanakanelisisa a zilo za tiko, aku i ta nengelisa hi ku yini a nuna wakwe.
Luka 10. 40, &c.
- 35 Lezi nza wula kasi ku maha kupepa ka nwina benyi; na ku nga hi ku mu kunga hi kota, kanilezi hi lezi zinene, kasi ma ingisa Hosi mu nga hi ni kuloba.
- 36 Kanilezi loku a hi kona munhu a nga hiko ni ku koma a wutsumbu gakwe ka mubulwa nhwana wakwe, na kulile, loku lezo zi nga zi labeka, nga a maha kota kuranza kakwe; a nga onhi; nga ba tekana.
- 37 Kanilezi loyi a yimako a tiyisile mbilwini yakwe, a nga kurumetwi ha ncumo, a hi ni ntamo hehla ka kuranza kakwe, na pimile lezi mbilwini yakwe, a ku ba a gonga mubulwa nhwa-

- na wakwe, i ta maha kwatsi.
- 38 Lezoke bonkle ni loyi a nyikako mubulwa nhwana wakwe, a tekwa i maha kwatsi; kanilezi loyi a nga mu nyikeliko a tekwa i maha kwatsi nguvu.
Heb. 13. 4.
- 39 A wasati i bohilwe nuneni wakwe na ha hanya; kanilezi loku nuna wakwe afa, i klaklekile a nga tekwa hi loyi a mu ranzako; ku mbe-la le Hosini.
Roma 7. 2. 2 Kor. 6. 14.
- 40 Kanilezi i na ni kutsaka loku a tsamisa, kota kulamula ka mina: nza alakanya kambe lezaku nzi na ni Mo-ya wa Nungungulu.
xipm. 25. 1 Tesa. 4. 8.

XIPIMO 8.

- 1 Makunu hi kota ya zilo zi pahlelweko zifananisweni: Ha zi tiba lezaku honkle hi na ni kutiba. A kutiba ku kukumukisa, kanilezi a kuranza ka aka.
Mit. 15. 20, 29. xip. 10. 19. Roma 14. 3, 10, 14, 22.
- 2 Loku a hi kona munhu wa alakanya aku tiba ncumo, a nga se tiba ncumo kota lezi a faneleko kutiba;
xip. 13. 8, 9, 12. Gal. 6. 3. 1 Tim. 6. 4.
- 3 Kanilezi loku munhu a ranza Nungungulu, ywaloye wa tibyiwa hi yena.
Mat. 7. 23. Gal. 4. 9. 2 Tim. 2. 19.
- 4 Hikwalaho hi kota ya kuga zilo zi pahlelweko ka zifananiso, ha zi tiba lezaku a xifananiso a hi ncumo laha

tikweni, ni ku ngalo a ku kona Nungungulu kanilezi munwe.

Marku 12. 29. xip. 10. 19. xipm. 6. Efe. 4. 6. 1 Tim. 2. 5.

- 5 Hakuba kutani ba hi kona laba ba bitanwako aku ba nungungulu, kutani le tilweni kutani misabeni; kwatsi hilezi ku nga kona banungungulu bo tala, ni tihosi to tala;
Joh. 10. 34.
- 6 Kani ka hina i kona Nungungulu munwe, ni Dada-ni, a nga yena zonkle zilo, hina hi ka yena; ni Hosi yinwe, Jesu Kristu, hi kota yakwe zi kona zilo zonkle, na hina hi kota ya yena.
Joh. 1. 3. & 13. 13. Mit. 2. 36. & 17. 23. Roma 11. 36. xip. 12. 3. Efe. 4. 5, 6. Fil. 2. 11. Kol. 1. 16. Heb. 1. 2.
- 7 Ahemba ka banhu bonkle a ku kona loko kutiba: kanilezi banwani, ba wa tolobele kala makunu ka zifananiso, бага ku kwatsi zilo zi pahlelweko zifananisweni; a mbilu yabye yi kareleko yi onheka.
xip. 10. 28, 29. Roma 14. 14, 23.
- 8 Kanilezi a kuga a ku hi lameti ka Nungungulu: hambu, hi ngagi, hi bihile; kutani, ni loku higa, hi sasekile.
Roma 14. 17.
- 9 Kanilezi klarihani ku nga ku kuklakleka loku ka nwi-na ku maha xikubekiso ka laba ba kareleko.
Gal. 5. 13. Roma 14. 13, 20.
- 10 Hakuba loku munhu a wona wena loyi u nga ni ku-

tiba u tsama kugeni tempe-
leni ya zifananiso, yi nga ta
ku mbilu yakwe, loku a ka-
rele, yi tiyiswa a kuga zilo
zi pahlelweko a zifananiso
ke ?

xip. 10. 28, 32.

11 Hakuba hi kota ya kutiba
ka wena loyi a kareleko wa
loba, a nakuloni wa wena
loyi hi kota yakwe Kristu i
lofa.

Roma 14. 15, 20.

12 Zi ngaho, mu onha ka ba-
makabye, u lamata a timbi-
lu tabye ti kareleko, mu
onha ka Kristu.

Mat. 25. 40, 45.

13 Hikwalaho, loku a nyama
yi maha makabye wa mina
ku kubeka, cima nzi nga ta
haga a nyama, kasi a maka-
bye wa mina a nga kubeki.

Roma 14. 21. 2 Kor. 11. 29.

XIPIMO 9.

1 Mina a nzi *klaklekile* ke? a
nzi mupostoli ke? a nzi mu
wonangi Jesu a Hosi ya hi-
na ke? *nwina* a mu tiro wa
mina ka Hosi ke?

Mit. 9. 3, 15, 17. & 13. 2. & 18. 9. & 22.
14. 18. & 23. 11. & 26. 17. xip. 3. 6. &
4. 15. & 15. 8. 2 Kor. 12. 12. Gal. 2.
7, 8. 1 Tim. 2. 7. 2 Tim. 1. 11.

2 Loku ka banwani nzi nga
hi mupostoli, kani ka *nwina*
nzi yena: hakuba xitiyiso
xa wupostoli ganga hi *nwi-
na* ka Hosi.

2 Kor. 3. 2. & 12. 12.

3 A kuvika ka mina ka laba
ba nzi hlolako hi loku.

4 A zi hi fanele hina a kuga
ni kunwa ke?

xipm. 14. 1 Tesa. 2. 6. 2 Tesa. 3. 9.

5 A zi hi fanele kubletela hi
nzulanzula hi wasati loyi a
nga kolwa, a ku kwatsi hi
bonkle bapostoli, ni bama-
kabye ba Hosi, ni Kefasi
ke?

Mat. 8. 14. & 13. 55. Marku 6. 3. Lu-
ka 6. 15. Gal. 1. 19.

6 Kutani hi mina nzoce na
Barnabasi, a zi hi fanele ku-
tsika kutira ke?

2 Tesa. 3. 8, 9.

7 Ngwa gihi bandla a hloma-
ko impi hi mali yakwe ke?
hi mani a *byeleko* a xivini,
a ngagi mihanzu ya xona
ke? kutani hi mani a risa-
ko *nklambi*, a ngagi masi
ya *nklambi*?

Joh. 21. 15. xip. 3. 6, 7, 8. 2 Kor. 10.
4. 1 Tim. 1. 18. & 6. 12. 2 Tim. 2. 3.
& 4. 7. 1 Pet. 5. 2.

8 Nzi wula zilo lezi hi ma-
tsamela ya banhu? kutani
a nayo a wu wuli zona
ke?

9 Hakuba ku tsalilwe naywe-
ni wa Mosi, U nga huleli
mukaba honwini laha na yi
hula xipfaki. Kunene hi ti-
homu Nungungulu a celako
kota ke,

1 Tim. 5. 18.

10 Kutani i lo wula lezi kambe
hi kota ya hina? Ina, hi
kota ya hina ku lo tsalwa:
hakuba loye a rimako u fa-
nelwe hi kurima ni kutsu-
mba, ni loyi a hulako i
fanelwe hi kuhula na hi ni
kutsumba a xalaho.

2 Tim. 2. 6.

11 Loku hina hi xwanyele ka
nwina a zilo za ka moya, ku
hi xilo xa hombe loku hi ta

hula zilo za *nwina* za *nyama* ke?

Roma 15. 27. Gal. 6. 6.

- 12 Loku *banwani* ba *abelwa* *ntamo* *hehla* ka *nwina*, *hina* a hi *hunzisi* ke? *Ahemba* hi wa nga *tirisangi* *lowu* *ntamo*; *kanilezi* hi lo *rwala* zilo *zonk*le, *lezaku* hi nga *engenisi* a *kukubeka* *ivangelini* ya *Kristu*.

Mit. 20. 33. xipm. 15, 18. 2 Kor. 11. 7, 9, 12. & 12. 13. 1 Tesa. 2. 6.

- 13 A mu zi *tibi* *lezaku* *laba* ba *kozelako* hi zilo zo *basa* *bag*a a zilo za *tempele* ke, ni *laba* ba *labelelako* *alatini* *mba* zilo za *alati* ke?

- 14 *Hambu* *lezo* *kambe* a *Hosi* yi *yimisile* *laba* ba *bako* *hangu* hi *ivangeli* *kasi* nga ba *hanya* hi *ivangeli*.

Mat. 10. 10. Luka 10. 7. Gal. 6. 6. 1 Tim. 5. 17.

- 15 *Kanilezi* *mina* a *nzi* *mahangi* *xinwe* xa *lezi* zilo: a *nzi* *tsali* *lezi* zilo *kasi* ku *fela* ku *mahelwa* ka *mina*: *hakuba* zi wa *sasekile* ka *mina* a *kufa*, *kuhunza* a ku *munhu* a *maha* *lezi* *nzi* *tsakako* ha *zona* zi nga hi *ncumo*.

xipm. 12. Mit. 18. 3. & 20. 34. xip. 4. 12. 2 Kor. 11. 10. 1 Tesa. 2. 9. 2 Tesa. 3. 8.

- 16 *Hakuba* *loku* *mina* *nzi* *kanela* *ivangeli*, a *nzi* na *ncumo* *kutsaka* ka *xona*; *hakuba* *lezi* zi *faneleko* zi *bekilwe* ka *mina*; *hakuba* i *kombo* ka *mina*, *loku* *nzi* nga *kaneli* *ivangeli*.

Roma 1. 14.

- 17 *Hakuba* *loku* *nzi* *maha* *lezi* hi *kuranza* ka *mina* *nwinyi*, *nzi* na ni *nceazelo*: *kanile-*

zi *loku* ku nga hi *kuranza* ka *mina*, a *wunanza* gi *yimiselwe* ka *mina*.

xip. 3. 8, 14. & 4. 1. Gal. 2. 7. Fil. 1. 17. Kol. 1. 25.

- 18 Hi *yini* *nceazelo* wa *mina* ke? Hi *lowu*, *lezaku* *nzi* *kanela* *ivangeli*, *kasi* *nzi* *fela* ku *maha* *ivangeli* yi nga *xabyiwi*, *lezo* *kasi* *nzi* nga *tirisi* *nguvu* *lezi* zi *nzi* *sasekeleko* ka *ivangeli*.

xip. 7. 31. & 10. 33. 2 Kor. 4. 5. & 11. 7.

- 19 *Hakuba* *hambu* *lezi* *nzi* nga *klaklekile* ka *banhu* *bonk*le, *nzi* lo ti *neha* *lahasi* ka *wukumbi* *gabye* *bonk*le, *kasi* *nza* kuma *botala*.

Mat. 18. 15. xipm. 1. Gal. 5. 13. 1 Pet. 3. 1.

- 20 Ka ba *Juda* *nzi* wa ku *kwatsi* *nzi* mu *Juda*, *kasi* *nza* *fela* ku kuma ba *Juda*; ka *laba* ba nga *lahasi* ka *nayo*, *kwatsi* *nzi* *lahasi* ka *nayo*, na *nzi* nga hi *lahasi* ka *nayo* *wutsumbu* *ganga*, *kasi* *nza* *fela* ku ba kuma *laba* ba nga *lahasi* ka *nayo*;

Mit. 16. 3. & 18. 18. & 21. 23, &c.

- 21 Ka *bona* *laba* ba nga hi ko na *nayo*, *kwatsi* a *nzi* wa *nayo*, ku nga hi ku *nzi* wa nga hi na *nayo* ka *Nungungulu*, *lahasi* ka *nayo* wa *Kristu*, *kasi* *nza* *fela* ku kuma *laba* ba nga *hiko* na *nayo*.

xip. 7. 22. Gal. 3. 2. Roma 2. 12, 14.

- 22 Ka *laba* ba *kareleko* *nzi* wa ku *kwatsi* *nzi* *karele*, *kasi* *nza* *fela* ku kuma *laba* ba *kareleko*: *nzi* wa ku *kwatsi* *nzi* zilo *zonk*le ka *banhu* bo-

nkle, kasi hi lezo nzi hanyisa banwani.

Roma. 11. 14. & 15. 1. xip. 7. 16. & 10. 33. 2 Kor. 11. 29.

23 Nzi lo maha zilo zonkle hi kota ya ivangeli, lezaku nzi hlengela zinwe na yona.

24 A mu zi tibi lezaku laba ba tsutsumako a makonklwe-konklwe ba tsutsuma bonkle, kanilezi munwe a ku xi kuma? hambu lezo kambe tsutsumani, kasi ma fela ku a ku amukeliswa.

Gal. 2. 2. & 5. 7. Fil. 2. 16. & 3. 14. 2 Tim. 4. 7. Heb. 12. 1.

25 Bonkle banhu laba ba kane-tanako ba ti koma ka zilo zonkle. Makunu ba maha lezi kasi ku kuma a xidlo-dlo le xibolako: kanilezi hina hi lexi xi nga boliko a xidlo.

Efe. 6. 12. 1 Tim. 6. 12. 2 Tim. 2. 5. & 4. 7. 8. Jam. 1. 12. 1 Pet. 1. 4. & 5. 4. Kuv. 2. 10. & 3. 11.

26 Hikwalaho mina nza tsutsuma lezo, kwatsi a hi zine; lezo nzalwa, kwatsi a hi kuba moya:

2 Tim. 2. 5.

27 Nzi wu hlula miri wa mina, nzi wu tisa wukumbini: ku nga ku kutani, lezaku na nzi kanele ka banwani, mina wutsumbu ga mina nzi koniwa.

Kol. 3. 5. Roma 6. 18, 19. & 8. 13. 2 Kor. 13. 5, 6.

XIPIMO 10.

1 A nzi zi ranzi, bamakabye, lezaku nga mu nga hi ni ku zi tiba, lezaku a ba dadani ba hina ba wa hi lahasi ka

refu, bonkle ba lo tsemakanya bimbi;

2 Bonkle ba lo bapatzizelwa ka Mosi refini ni le bimbini;

3 Bonkle ba loga kuga kunwe ka moya;

4 Bonkle ba lonwa kunwa kunwe ka moya: hakuba lonwa ribyeni ga moya legigi nga ba lanzela: ni ribye gi wa hi Kristu.

5 Ahemba a linyingi labye Nungungulu i wa nga tsaki kwatsi ha bona: hakuba bona ba lo loba xiwuleni.

Heb. 8. 17. Jude 5.

6 Makunu lezi zilo hi ziwoniso za hina, kasi hi nga nabelisisi kubiha, kota bona ba dokolela.

7 Mu nga pahleli zifananiso, kwatsi hi banwani babye; kwatsi hilezi ku tsalilweko, A banhu ba lo tsama lahasi бага, banwa, ba lo suka ba hlakana.

xipm. 14.

8 Nga na hi nga mahi wubayi, kota banwani babye ba nga baya, ba lofa hi siku ginwe a makume mambiri ya makume ya mazana ni manharu.

xip. 6. 18. Kuv. 2. 14.

9 Nga na hi nga ringi Hosi, kota banwani babye ba nga yi ringa, ba lo dawa hi tinyoka.

10 Mu nga kalali nwina, kwatsi hi banwani babye ba nga kalala, ba lofa hi mudayi.

11 Makunu lezi zilo zi lo maheka kabye hi ndlela ya ku kombisa; zilo zi tsalelwa a

- kulaywe hina, hi cikelelweko hi kugumelwa ka tita-nga.
Roma 15. 4. xip. 7. 29. & 9. 10. Fil. 4. 5. Heb. 10. 25, 37. 1 Joh. 2. 18.
- 12 Ngalezo loyi a alakanyako ku ngalo u yimile a langu-tisise kutani a ngawa.
Roma 11. 20.
- 13 A ku kona a kuringa ku ta nga mu teka kanilezi hi lo-ku ka munhu a kurwala: kanilezi Nungungulu i kolekile, loyi a ta nga kala ku mu vumela mu ringwa kuhunza ntamo wa *nwina*; kanilezi hi kuringwa i ta mu mahela a ndlela ya kupona, kasi ma fela ku timisa.
xip. 1. 9. 2 Pet. 2. 9.
- 14 Nga hilezo, baranzekako, cabani zifananiso.
xipm. 7. 2 Kor. 6. 17. 1 Joh. 5. 21.
- 15 Nzi wulawula kwatsi hi ka baklarihileko; ma nga pimanani lezi nzi zi wulako.
xip. 8. 1.
- 16 A kopo ya kukatekiswa leyi hi yi katekisako, a hi hle-ngelo wa nkata wa Jesu Kristu ke? Ni xibaba lexi hi kemako, a hi hle-ngelo wa miri wa Kristu ke?
Mat. 26. 26, 27, 28. Mit. 2. 42, 46. xip. 11. 23, 24.
- 17 Na mu wona lezaku hina, hi teleko, hi xibaba *xinwe*, hi miri *munwe*: hakuba hina honkle hi hle-ngele xiba-ba *xinwe*.
Roma 12. 5. xip. 12. 27.
- 18 Mangabye Israeli hi ka nya-
ma: laba ba gako minyikelo a ba hle-ngele ni lati ke?
Roma 4. 1, 12. & 9. 3, 5. 2 Kor. 11. 18. Gal. 6. 16.
- 19 Nzi yini zonake? a zilo zi pahlelweko zi fananiso zi hi ncumo ke, kutani a xifananiso i ncumo?
xip. 8. 4.
- 20 Kanilezi nza wula, lezi zilo ba Matiko ba pahlelako, ba pahlela ka madimoni, a hi ka Nungungulu: a nzi zi ranzi lezaku nga na mu hle-ngela *zinwe* ni madimoni.
Kuv. 9. 20.
- 21 A mu koti kunwa kopo ya Hosi, ni kopo ya madimoni: a mu zi koti ku hle-ngela a meza ya Hosi, ni meza ya madimoni.
2 Kor. 6. 15, 16.
- 22 Kutani ha yi vuxela wukuxu a Hosi? hi na ntamo ku yi hunza?
- 23 Zonkle zilo za vumeleka; kanilezi zonkle zilo a zi fanele. Zonkle zilo za vumeleka; kanilezi zonkle zilo a zi aki.
xip. 6. 12.
- 24 Nga ku nga hi kona munhu a ti labelako yena *nwinyi*, kanilezi a ku sasa a wa ake-lane wakwe.
Roma 15. 1, 2. xipm. 33. xip. 13. 5. Fil. 2. 4, 21.
- 25 Zonkle lezi zi xabiswako masilaheni, ganani, mu nga wutisi ncumo hi kota ya mbilu;
1 Tim. 4. 4.
- 26 Hakuba misaba ya Hosi, ni zonkle zi nga ka yona.
xipm. 28.

27 Loku munwe wabye laba ba nga kolwiko a ku ramba mubuzweni, na mu laba kuya; zonkle lezi ba zi bakako mahlweni ka nwina, ganani, mu nga wutisi hi kota ya mbilu.

Luka 10. 7.

28 Kanilezi loku munhu a ku ka nwina, Lezi zi nyikelwe ka zifananiso, mu ngagi, hi kota ya loyi a mu a mbeleko, na hi kota ya mbilu:

xip. 8. 10, 12. xipm. 26.

29 Nzi wula mbilu, yi nga hi ko ya wena nwinyi, kanilezi ya banwani; hakuba hi yini kuklaleka ka mina kulumulwako hi yinwani mbilu ke?

Roma 14. 16.

30 Loku hi wuxinji nzi hlengela, hi yini nzi wulawulwako hi kubiha hi lezo nzi bongako ha zona ke?

Roma 14. 6. 1 Tim. 4. 3, 4.

31 Ngalezo hikwalaho nwina muga, kutani munwa, kani hi yini lexi mu xi mahako, xi maheni ka wukosi ga Nungungulu.

Kol. 3. 17. 1 Pet. 4. 11.

32 Mu nga hi ni nanzu wa ku kungubanyisa, hambu ka ba Juda, ni ba Greki, kutani ka ceci ya Nungungulu:

Mit. 20. 28. Roma 14. 13. xip. 8. 13. & 11. 22. 2 Kor. 6. 3. 1 Tim. 3. 5.

33 Kwatsi hi lezi mina kambe nza tsakisa banhu bonkle ka zilo zonkle, nzi nga labi a kuganya ka mina nwinyi, kanilezi a kuganya ka banyingi, kasi ba fela kuhanyiswa.

Roma 15. 2. xip. 9. 19, 22. xipm. 24.

XIPIMO 11.

1 Mahani ba ecanyisi ba mina, kotisa mina nzi nga wa Kristu.

xip. 4. 16. Efe. 5. 1. Fil. 3. 17. 1 Tessa. 1. 6. 2 Tessa. 3. 9.

2 Makunu nza mu dzunza hilezi ma nzi alakanya ka zilo zonkle, ni ku gonga milayo, kota lezi nzi nga mu nyikisa zona.

xip. 4. 17. & 7. 17. 2 Tessa. 2. 15. & 3. 6.

3 Kanilezi nzi nga nwina mu zi tiba, a hloko ya banhu bonkle hi Kristu; ni hloko ya wasati hi wanuna; ni hloko ya Kristu hi Nungungulu.

Joh. 14. 28. xip. 3. 23. & 15. 27, 28. Efe. 5. 23. Fil. 2. 7, 8, 9. 1 Tim. 2. 11, 12. 1 Pet. 3. 1, 5, 6.

4 Bonkle ba banuna ba kombelako kutani ba profetako, na fenenetile hloko yakwe, i yi cela tingana hloko yakwe.

xip. 12. 10, 28. & 14. 1, &c.

5 Kanilezi kani ngwa sati a kombelako kutani a profetako na hloko yakwe na yi nga fenenetwangi i yi cela tingana hloko yakwe: hakuba loko kunwe ni ku i cingile.

Mit. 21. 9.

6 Hakuba loku wasati a nga fenengeti, a cingiwa: loku ku hi tangana ka wasati a kucinga kutani kukayiwa, nga na a fenengeta.

7 Hakuba a wanuna hizinene ku fanele a nga fenengeti hloko yakwe, kwatsi a nga xifananiso ni wukosi ga Nu-

- ngungulu: kanilezi a wasati wukosi ga wa nuna.
- 8 Hakuba a wanuna a hi wa wasati; kanilezi a wasati ngwa wanuna:
- 9 Kota lezi a wanuna a nga mahelwangi wasati; kanilezi a wasati ka wanuna:
- 10 Hikwalaho ka lexi nga wasati a hi ni mu woniso wamtamo hehla ka hloko yakwe, kota ya tingelosi.
- 11 Ahemba a nga kona wasati hi lahandle ka wanuna, a nga kona wanuna hi lahandle ka wasati, le Hosi ni.
Gal. 3. 28.
- 12 Hakuba kota wasati a nga wa wanuna, lezo ni wanuna ngwa wasati; kanilezi zonkle zilo za Nungungulu.
Roma 11. 36.
- 13 Lamulani wutsumbyini ga nwina: zine lezaku a wasati a kombela ka Nungungulu na nga fenenge tile ke?
- 14 Hambu mahanyela wutsumbu ga wona a ma mu gonzisi nwina, lezaku, loku a wanuna a hi ni misisi yo leha, ku hi tingana ka yena ke?
- 15 Kanilezi loku a wasati a hi misisi yo leha, mbukosi ka yena: hakuba misisi yakwe yi nyikilwe ka yena a ku fenenge ta.
- 16 Kanilezi loku munhu a laba kukaneta, a hi na mukuwo wa ku ngahi, hambu ticeci ta Nungungulu a ti nawo.
1 Tim. 6. 4. xip. 7. 17. & 14. 33.
- 17 Kanilezi na nzi mu nyika loku kulaya, a nzi mu kesi, loku mu tsombana katiginwe na ku nga hi kusaseka kanilezi kubiha.
- 18 Hakuba kuranga ka zonkle, laha na mu tsombana cecini, nzizwa lezaku ku kona kuhambana xikari ka nwina; hi klelo nza kolwa.
xip. 1. 10, 11, 12. & 3. 3.
- 19 Hakuba nga ku hi kona a kuhambana xikari ka nwina, kasi laba ba tiyisileko ba fela kuwonekeliswa xikari ka nwina.
Mat. 18. 7. Luka 2. 35. & 17. 1. Mit. 20. 30. 1 Tim. 4. 1. 2 Pet. 2. 1, 2. 1 Joh. 2. 19.
- 20 Hikwalaho laha na mu tsombana wutsumbu ga nwina katiginwe, a zi koteki a kuga xilalelo xa Hosi:
- 21 Hakuba a kugeni ka nwina munwe iga hi mahlweni ka banwani a xilalelo xakwe; munwani izwa ndlala, munwani i popilwe.
2 Pet. 2. 13. Jude 12.
- 22 Yini xana? nwina a mu na tiyindlu a kuga ni kunwa kona ke? kutani nwina mu kanyisa ceci ya Nungungulu, mu ba cela tingana laba ba kalako ba nga hi nazo? mu nga nzi wula yini ka nwina? nzi ta mu ndzunza ka lezi ke? A nzi na ku mu ndzunza.
xip. 10. 32. Jam. 2. 6.
- 23 Hakuba nzi ku amukele ka Hosi loku nzi nga mu nyika kona, lezaku a Hosi Jesu lego wusiku a nga nyike-

- lwa ha gona i lo teka xibaba;
Mat. 26. 28. Marku 14. 22. Luka 22. 19. xip. 15. 3. Gal. 1. 1, 11, 13.
- 24 Laha na bongile, i lo xi kema, a ku ngalo, Lexi hi miri wa mina, lowu wu nga wa *nwina*: lexi mahani kasi ku nzi alakanya mina.
- 25 Zi wa ngaho ni kopo, a nza-ko ka xilalelo, aku, Leyi kopo hi xivumelwano xiswa xa nkata wa mina: lexi mahani, kwatsi hi xikati xonkle mu ta nganwa ha xona kasi ku maha kualakanya mina.
- 26 Hakuba kota laha mu gako ha kona xibaba, mu nwako kopo, mu bahungu hi kufa ka Hosi yi kala yita.
Joh. 14. 3. & 21. 22. Mit. 1. 11. xip. 4. 5. & 15. 23. 1 Tesa. 4. 16. 2 Tesa. 1. 10. Jude 14. Kuv. 1. 7.
- 27 Ngalezo kani hi wihhi a ta ngaga xibaba kutani anwa kopo ya Hosi na nga fanele, i ta na ni nanzu wa miri ni nkata wa Hosi.
Joh. 6. 51, 63, 64. & 13. 27. xip. 10. 21.
- 28 Nga na munhu a hlola wutsumbu gakwe, lezo a age xibaba anwe kopo.
2 Kor. 13. 5. Gal. 6. 4.
- 29 Hakuba loyi a gako a nwa-ko, waga wanwa a kulamula ka wutsumbu ga yena, loku a pimi a miri wa Hosi.
Roma 13. 2.
- 30 Hi kota ya lexi banyingi ka *nwina* ba kareleko ba ba-byako, a hi ba tsongwani ba eklelako.
- 31 Hakuba loku hi pimisisa

[Sheetawa.]

25

wutsumbu ga hina, a nga hi na kulamulwa.
1 Joh. 1. 9.

- 32 Kanilezi loku hi lamulwa, hi biwa hi Hosi, kasi ha kala kukoniwa ni tiko.
Heb. 12. 5-11.
- 33 Ngalezo, bamakabye, laha na mu tsombana katiginwe ku taga, rinzelanani.
- 34 Loku a hi kona munhu a zwako ndlala, nga aga le kaya; kasi kutsombana ka *nwina* ku nga hi kulamula. Lazi zi seleko nzi ta zi lula-meta laha na nzi tile.
xipm. 21, 22. xip. 4. 19. & 7. 17. Tit. 1. 5.

XIPIMO 12.

- 1 Makunu hi kota ya zinyikiwo za moya, bamakabye, a nzi nga mu nga zi tibi *nwina*.
xip. 14. 1, 37.
- 2 Ma zi tiba lezaku laha na ma hi ba Matiko mu wa kokelwa kule ka zifanaiso lezo i za ziwiri, ni kwihhi laha mu nga kokwa ha kona.
xip. 6. 11. Efe. 2. 11, 12. 1 Tesa. 1. 9. Tit. 3. 3. 1 Pet. 4. 3.
- 3 Ngahilezo nza mu nyika ku pima, lezaku a nga kona munhu a wulawulako hi Moya wa Nungungulu a ku, Jesu wa rukeka; ni munhu a nga na wula, a ku Jesu i Hosi, kanilezi hi ka Moya wa Kubasa.
Mat. 16. 17. Marku 9. 39. Joh. 15. 26. 2 Kor. 3. 5. 1 Joh. 4. 2, 3.
- 4 Makunu ku kona kutsalanganana ka zinyikiwo, kanilezi a Moya munwe.
Roma 12. 4. &c. Heb. 2. 4. 1 Pet. 4. 10. Efe. 4. 4.

- 5 Ku kona kutsalangana ka kukozela, a Hosi njinwe.
Roma 12. 6, 7, 8. Efe. 4. 11.
- 6 Ku kona kutsalangana ka kutira, kanilezi Nungungulu munwe, a tirako zilo zonkle ka zonkle.
Efe. 1. 23.
- 7 Kanilezi ka loyi ni loyi ku nyikilwe kuwonekeliswa ka Moya kasi wa vuna bonkle.
Roma 12. 6, 7, 8. xip. 14. 26. Efe. 4. 7. 1 Pet. 4. 10, 11.
- 8 Hakuba ka munwe ku nyikilwe hi Moya a mhaka ya kuklariha; ni ka munwani a mhaka ya kutiba, hi ka walowo Moya munwe;
xip. 1. 5. & 2. 6, 7. & 13. 2. 2 Kor. 8. 7.
- 9 Ka munwani a kukoleka, ka walowo Moya munwe; ka munwani zinyikiwo za kuhanyisa nzeni ka Moya munwe;
Mat. 17. 19, 20. Marku 16. 18. xip. 13. 2. Jam. 5. 14.
- 10 Ni ka munwani mitiro ya mintamu; a ka munwani kuprofeta; ni ka munwani hi kupima mimoya: ni ka munwani a tirimi ta tixaka ta hambeneko; ni ka munwani a kuklamusela a tirimi:
xipm. 28, 29. Marku 16. 17. Mit. 2. 4. & 10. 46. xip. 18. 1, 2. & 14. 1, 29, &c. Gal. 3. 5. 1 Joh. 4. 1. Roma 12. 6.
- 11 Kanilezi zonkle zi tirwa hi munwe walowo Moya, wu hambanyisa ka munhu ni kanyingi kota kuranza ka wona.
Joh. 3. 8. Roma 12. 6. xip. 7. 7. 2 Kor. 10. 13. Efe. 4. 7. Heb. 2. 4.
- 12 Hakuba kwatsi hi miri wu nga munwe, wu na ni ziro zo tala, ni zonkle a ziro za miri, na zi tele, zi hi miri munwe; zi ngaho hi ka Kristu.
xipm. 27. Roma 12. 4, 5. Efe. 4. 4, 16. Gal. 3. 16.
- 13 Hakuba ka Moya munwe hina honkle hi lo bapatizelwa ka miri munwe, kutani hi ba Juda kutani hi ba Greki, kutani hi tikumbi kutani hi klaklekile; hina honkle hi mahilwe kunwa ka Moya munwe.
Joh. 6. 63. & 7. 37, 38, 39. oma 6. 5. Gal. 3. 28. Efe. 2. 13, 14, 16. Kol. 3. 11.
- 14 Hakuba a miri a hi xiro xinwe, kanilezi zitele.
- 15 Loku a konzo wu wula, Hakuba mina a nzi hi canja, mina a nzi wa miri; a hi wona hikwalaho a hi wa miri.
- 16 Loku a ndlebe zi wula, Hakuba mina a nzi tihlo, mina a nzi wa miri; a hi yona hikwalaho a hi ya miri.
- 17 Loku a miri wonkle wu wa hi tihlo, nga ku hi kwihi kuzwa ke? loku wonkle wu wa hi kuzwa nga ku hi kwihi kunuheta ke?
- 18 Kanilezi makunu Nungungulu i yimisile a ziro a xinwe ni xinwani laha ka miri, kota zi mu nengelisa-ko.
xipm. 11, 28. Roma 12. 3. xip. 3. 5.
- 19 Loku zonkle zi wa hi xiro xinwe, nga wu hi kwihi miri ke?
- 20 Kanilezi makunu ku kona ziro zinyingi, kanilezi miri munwe.

- 21 Ni tihlo a gi koti ku wula ka canja, A nzi ku labi: kutani a hloko ka mikonzo, A nzi ku labi wena.
- 22 Kokwihi, nguvu lezi, lezo ziro za miri zi nga kwatsi zi karele za labeka:
- 23 Lawo maklelo ya miri, hi alakanyako aku matsongwani kudzunzweni, ka wona ha dzunza nguvu; ni maklelo ya hina laya ma nyenyekako ma sasa nguvu;
- 24 A ziro za hina lezi zatsi a zi labi ncumo: kanilezi Nungungulu wa lonzowota miri katiginwe, a nyikako kugongolwa ka klelo legi gi nga vumalako;
- 25 Kasi ku fela ku kala ku nga kona a wufenemete mirini; kanilezi kasi a ziro zi fela ku zwela xinwe ni xinwani.
- 26 Hambu xiro xinwe xi xaniseka, zonkle ziro zi xaniseka zinwe naxo; kutani xiro xinwani xa kesiwa, ni ziro zonkle zi hlakana zinwe naxo.
- 27 Makunu nwina mu miri wa Kristu, na mu hi zire nwe-nklelele.
Roma 12. 5. Efe. 1. 23. & 4. 12. & 5. 23, 30. Kol. 1. 24.
- 28 Nungungulu i yimisile banwani cecini, kuranga a bapostoli, ku gamela bapofeti, a ka wunhari bagonzisi, zonake a ziwoniso, zanake ni zinyikiwo za kuhanyisa, a bavuni, a bafumeli, a tirimi ti hambeneko.
Mit. 13. 1. Roma 12. 6, 8. xipm. 9, 10.

Efe. 2. 20. & 3. 5. & 4. 11. 1 Tim. 5. 17. Heb. 13. 17, 24.

- 29 Bonkle hi bapostoli ke? bonkle hi bapofeti ke? bonkle hi bagonzisi ke? bonkle hi batiri ba ziwoniso ke?
- 30 Bonkle hi na zinyikiwo za kuhanyisa ke? bonkle ba wulawula a tirimi ke? bonkle ba klamuseli ke?
- 31 Kanilezi nabelisisani ha hombe nguvu a zinyikiwo. Nza ha nonohisa ku kombisa hi ndlela yo saseka nguvu ka nwina.

xip. 14. 1, 39.

XIPIMO 13.

- 1 Loku nzi wulawula hi tirimi ta banhu ni ta tingelosi, kanilezi na nzi hi haba kuranza, nzi maha suku wu ngelengetako, ni xiketse xi nge ngongo.
- 2 Loku nzi hi ni xinyikiwo xa kuprofeta, nzi tiba konkle kufihlakala ni kutiba konkle; nzi hi ni kukoleka konkle, lezaku nzi susa a zitsunga, kanilezi na nzi hi haba kuranza a nzi ncumo.
Mat. 7. 22. & 17. 20. Marku 11. 23. Luka 17. 6. xip. 12. 8, 9, 10, 23. & 14. 1, &c.
- 3 Hambu nzi abela zonkle nzi nga nazo a gisa zisiwana, hambu nzi nyika a miri wa mina akuba wu hiswa, kanilezi na nzi haba kuranza, nzi nga ta binzula ncumo.
Mat. 6. 1, 2.
- 4 A kuranza ka timisa nguvu, ku nene; kuranza a ku na wukuxu; kuranza a ku du-

- misi wutsumbu ga kona, a ku ti kukumukisi,
1 Pet. 4. 8.
- 5 A ku ti maheli lezi zi nga faneliko, a ku ti labeli ka kona *nwinyi*, a ku na kuzangara, a ku alakanyi kubiha;
xip. 10. 24. Fil. 2. 4.
- 6 A kutsaki hi lezi zi nga lulamangiko, kanilezi kutsaka hizinene;
Roma 1. 32. 2 Joh. 4.
- 7 Ku rwala zilo zon*kle*, koku-lwa zilo zon*kle*, kutsumba zilo zon*kle*, ku timisela zilo zon*kle*.
Roma 15. 1. Gal. 6. 2. 2 Tim. 2. 24.
- 8 A kuranza cima a ku tsanzeki: kanilezi kutani ku kona kuprofeta, ku ta mbela; kutani ku kona a tirimi, ti ta miyela; kani ku kona a kutiba, ku ta mbela.
- 9 Hakuba ha tiba hi *klelo*, hi profeta hi *klelo*:
xip. 8. 2.
- 10 Kanilezi laha loku ku mbaleleko na ku tile, lezi zi nga hi *klelo* zi ta hunza.
- 11 Laha na nza ha hi xihlangi, nzi wulawula kwatsi hi xihlangana, nzi lozwa ku kwatsi nzi xihlangana, nzi lo alakanya kota xihlangana: makunu laha nzi mahile wanuna, nzi tsikile a zilo za wuhlangi.
- 12 Hakuba makunu ha wona laha wonini, ku bangamela; kanilezi zonake ngohe hi ngohe: makunu nza tiba hi *klelo*; zonake nzi ta tiba kota lezi nzi nga tibile.
Mat. 18. 10. 2 Kor. 3. 18. & 5. 7. Fil. 3. 12. 1 Joh. 3. 2.
- 13 Kanilezi makunu zi tsama kukoleka, kutsumba, kuranza, lezi zinharu; a xa hombe nguvu ka zona hi kuranza.

XIPIMO 14.

- 1 Lanzelani a kuranza; na mu nga mu nabelisisa nguvu a zinyikiwo za moya, nguvu kambe a ku profeta.
xip. 12. 31.
- 2 Hakuba loyi a kanelako hi lirimi a nga wulawuli ka banhu, kanilezi ka Nungungulu; hakuba a nga kona munhu a pimako; kanilezi hi ka moya i wulawula mi-fihlakalo.
Mit. 2. 4. & 10. 46. & 22. 9.
- 3 Kanilezi ka loyi a profetako i wulawula ka banhu ku maha kuaka, ni ku tangaliswa, ni wuyiselwa.
- 4 Loyi a wulawulako hi lirimi i akela wutsumbu gakwe; kanilezi loyi a profetako i akela ceci.
- 5 Makunu nzi nga *nwenkle* mu wulawula hi tirimi, kanilezi nguvu nga mu profeta: ngwa hombe loyi a profetako ku hunza loyi a wulawulako hi tirimi, saseka loku a *klamuselwa*, kasi a ceci ya amukela aku akiwa.
- 6 Kanilezi mukunu, bamakabye, loku nzita ka *nwina* nza wulawula hi tirimi, nzi ta mu vuna hi ku yini, saseka loku nzi wulawula ka *nwina* kutani hi *ndlela* ya kuvulula, kutani nja kuti-

ba, kutani nja kuprofeta,
kutani kugonzisa ?

xipm. 28.

- 7 Hambu ni zilo zi nga haba kuhanya, za wonisa magezu, kutani xitende kani i kubu, loku zi nga wonisi a kuzwakala ka guwa ga zona, ku ta tibyiwa hi ku yini a ku kubiwa xitende ni ku i gubu gi biwako ke ?
- 8 Loku a punzu wu zwata gezu gi nga tibyiwiko, himani a ta nga longisela wutsumbu gakwe a impi ke ?
- 9 Lezo kambe *nwina*, saseka loku mu wulawula hi tirimi kuwula kwatsi kasi za fela kupimiwa, zi ta tibyiwa hi ku yini lezi zi wulawulwako ke ? hakuba mu ta wulawula mhehweni.
- 10 Ku kona, kutani, a tixaka tinyingi ta magezu tikweni, kanilezi a li kona lixaka li nga hi ko ni kuzwiwa.
- 11 Zonake loku nzi nga tibi lezi zi wulwako hi gezu, nzi ta maha ka yena loyi a wulawulako a wa matiko, ni loyi a wulawulako ngwa matiko ka mina.
- 12 Lezo kambe *nwina*, ku sukela kunabeleni ka *nwina* ka zinyikiwo za ka moya, ecani lezaku mu tsama kua kiweni ka ceci.
- 13 Ngahilezo nga loyi a wulawulako hi lirimi a kombela kasi a fela ku *klamuse* lwa.
- 14 Hakuba loku nzi kombela

hi lirimi, a moya wa mina wa kombela, kanilezi a kupima ka mina a ku na mihanzo.

- 15 Ku yini zona ke ? nzi ta kombela hi moya, ni ku nzi ta kombela hi kupima kambe : nzi ta yimbelela hi ka moya, ni ku nzi ta yimbelela hi kupima kambe.

Efe. 5. 19. Kol. 3. 16.

- 16 Lezo loku u kesa hi moya, i ta ku yini loyi a nga wutsanweni go kala a nga gonzangi a ku Ameni laha na kubongiwa, na u wona lezaku a nga zi tibi lezi u zi wulako wena ?

xip. 11. 24.

- 17 Hakuba wena hizinene wa kesa kwatsi, kanilezi banwani a ba'akiwi.
- 18 Nza bonga Nungungulu, mina nza wulawula hi tirimi kuhunza *nwina nwenkle*:
- 19 Ahemba lomo cecini nza ranza ku wulawula *nklanu* wa timhaka hi kupima ka mina, kasi nza gonzisa banwani kambe, kuhunza mazana ya mazana ya timhaka hi lirimi.

- 20 Bamakabye, mu nga mahi wuhlangi hi kupima : ahemba hi kubiha nga mu maha zihlangi, kanilezi kupimeni mahani madota.

Mat. 11. 25 & 18. 3. & 19. 14. Roma 16. 19. xip. 3. 1. Efe. 4. 14. Heb. 5. 12, 13. 1 Pet. 2. 2.

- 21 Hi ka nayo ku lo tsalwa, Hi munhu wa tirimi ti nga ti-

byiwiko ni milomu ya bapfumba nzi ta wulawula ka laba banhu; hambu lezi ba ta nga kala ku nzizwa, ku wula Hosi.

Joh. 10. 34.

22 Ngahilezo a tirimi ta ka ziwoniso, ku nga hi ka laba ba kolwako, kanilezi ka ba nga kolwiko: kanilezi a kuprofeta ku hi xiwoniso, ku nga hi ka ba nga kolwiko, kanilezi ka bona laba ba kolwako.

23 Hikwalaho loku a ceci yonkle yi tsombana katiginwe, bonkle ba wulawula hi tirimi, laho ku cikela munhu a nga gonzangiko kutani a nga kolwiko, ba nga ta ku nwina mu hungukile ke?

Mit. 2. 13.

24 Kanilezi loku bonkle ba profeta, laho ku cikela munwe a nga kolwiko, kutani a nga gonzangiko, wa lulekwa hi bonkle, wa lamulwa hi bonkle;

25 A kufihlakala ka mbilu yakwe ka wonkeliswa; lezo i tawa lahasi hi mikonzo yakwe a dumisa Nungungulu, na kanela lezaku Nungungulu i kona xikari ka nwi na hi zinene.

26 Hi yini zona ke, bamakabye? Laha na mu tsombana, munwani i na ni lisimu, i na ni kugonzisa, i na ni kuvululiwa, i na ni lirimi, i na ni kuklamusela. Nga

zilo zonkle zi mahelwa kukiweni.

xipm. 6. xip. 12. 7, 8, 9, 10. 2 Kor. 12. 19. Efe. 4. 12.

27 Loku a hi kona munhu a wulawulako hi lirimi, nga ha hi bambiri, kutani cukwana banharu, kasi ha lanzisana; a munwe a klamusele:

28 Kanilezi loku ku nga hi kona a muklamuseli, nga a miyela lomo cecini; a wulawula ka wutsumbu gakwe, ni ka Nungungulu.

29 Baprofeti nga ba wulawula ba hi ba mbiri kutani banharu, ni banwani nga ba pima.

xip. 12. 10.

30 Kanilezi loku kuvululwa ku mahwa ka loyi a tsamileko, nga lo wo ranga a ku tiwitiwi bi.

1 Tesa. 5. 19, 20.

31 Hakuba nwenkle ma zi kota kuprofeta munwe ni munwani, kasi banhu bonkle ba fela ku gonza, ba fela ku tangaliswa;

32 Hakuba mimoya ya baprofeti ya ti koramisa ka baprofeti;

1 Joh. 4. 1.

33 Hakuba Nungungulu a hi Nungungulu wa xipitipiti, kanilezi wa kurula; kota ticecini tonkle ta bobasa.

xip. 11. 16.

34 Nga ba basati ba miyela lomo ticecini: hakuba a ku yumelwe ka bona lezaku ba wulawula; kanilezi nga ba

- ti koramisa, kota kuwula ka nayo.
xip. 11. 3. Efe. 5. 22. Kol. 3. 18.
1 Tim. 2. 11, 12. Tit. 2. 5. 1 Pet. 3. 1.
- 35 Loku ba ranza ku tiba ncu-
mo, xo maha nga ba wutisa
banuna babye le kaya: ha-
kuba ku tingana ka wasati
ku kanela cecini.
- 36 Yini xana? ku wa hi ka
nwina laha mhaka ya Nu-
ngungulu yi nga huma yi
fambiswa ke? kutani yi lo-
ta ka nwina nwece?
- 37 Loku a hi kona munhu
a alakanyako a wutsumbu
gakwe a ku muprofeti, ku-
tani ngwa moya, nga a hi
ni kutiba ka lezi zilo nzi
tsalako ka nwina, aku zi hi
kulaya ka Hosi.
2 Kor. 10. 7. 1 Joh. 4. 6.
- 38 Kanilezi loku munhu a nga
tibi, nga a tsama na nga
tibi.
- 39 Ngahilezo, bamakabye, la-
bisisani ha hombe nguvu
kuprofeta, mu nga beleteli
ku wulawula hi tirimi.
xip. 12. 31. 1 Tesa. 5. 20.
- 40 Kanilezi nga zonkle zi ma-
hiwa kwatsi zi ecetelwa.
xipm. 33.
- XIPIMO 15.
- 1 Makunu nza tibekisa ka
nwina, bamakabye, a iva-
ngeli leyi nzi yi kaneleko
ka nwina, leyi kambe mu
lo yi amukeleko, kambe mu
yimileko ha yona,
Roma 5. 2. Gal. 1. 11.
- 2 Na hi yona kambe mu ha-
nyisilwe; nza yi tibekisa,
nzi wula, hi ka hi timhaka
nzi nga ti kanela ka nwina,
loku mu ti komisile, ku nga
saseka mu kolilwa mahala.
Roma 1. 16. xip. 1. 21. Gal. 3. 4.
- 3 Hakuba nzi lo nyika ka
nwina kuranga ka zonkle
lezi minawu nzi nga zi amu-
kele kambe, aku Kristu i lo
fisa ku yini hi zonho za hina
kota hi ka mitsalo;
Luka 24. 26, 46. Mit. 3. 18. & 26. 23.
xip. 11. 2, 23. Gal. 1. 12. 1 Pet. 1.
11. & 2. 24.
- 4 Ni ku i wa kelelwe; ni ku i
lo vuka hi siku ga manharu
kota hi ka mitsalo;
Luka 24. 26, 46. Mit. 2. 25-31. & 13.
33, 34, 35. & 26. 22, 23. 1 Pet. 1. 11.
- 5 Lezaku i lo woneka ka Ke-
fasi; zonake ka kume ni
bambiri;
Mat. 28. 17. Marku 16. 14. Luka 24.
34, 36. Joh. 20. 19, 26. Mit. 10. 41.
- 6 Zonake i lo woneka ka ba-
makabye ba hunzako nkla-
nu wa mazana katiginwe,
labo a banwani ba bona ba
hi kona ni nyamukle, ka-
nilezi banwani ba eklele;
- 7 Zonake i lo woneka ka Ja-
mesi; zonake ka bonkle ba-
postoli;
Luka 24. 50. Mit. 1. 3, 4.
- 8 Ni kugumesa ka bonkle, ni
ka munwe a nga lo tralwa
hi xikati xi nga faneliko
yena i lo wonekeliswa ka
mina kambe.
Mit. 9. 4, 17. & 22. 14, 18. xip. 9. 1.
- 9 Hakuba mina nzi tsongwa-
nyani ka bapostoli, a nzi
faneli kubitanwa ku nzi
mupostoli, hakuba nzi lo xa-

- nisa a ceci ya Nungungulu.
 Mit. 8. 3. & 9. 1. Gal. 1. 13. Efe. 3. 8.
 Fil. 3. 6. 1 Tim. 1. 13.
- 10 Kanilezi hi kota ya wuxinji ga Nungungulu mina nzi kona laha nzi nga kona: ni wuxinji gakwe legi gi nga ka mina a gi kumiwangi mahala; kanilezi nzi tirile ha hombe nguvu kuhunza bona bon/le: na ku nga ku nga hi mina, kanilezi wuxinji ga Nungungulu legi gi nga zinwe na mina.
 Mat. 10. 20. Roma 15. 18, 19. 2 Kor. 3. 5. & 11. 23. & 12. 11. Gal. 2. 8. Efe. 3. 7, 8. Fil. 2. 13.
- 11 Hambu ku hi mina kutani hi bona, lezo ha kanela, lezo ma kolwa.
- 12 Makunu loku Kristu a kanelwa lezaku i lo vuka hi ka bafileko, ba wula hi ku yini xikari ka nwina aku a ku kona kuvuka hi ka bafileko ke?
- 13 Kanilezi loku ku nga hi kona kuvuka hi ka bafileko, hambu Kristu a nga vukangi:
 1 Tesa. 4. 14.
- 14 Ni loku Kristu a nga vukangi, zonake kukanela ka hina mahala, ni kukoleka ka nwina mahala.
- 15 Ina, ha kumiwa na hi hi bakustumunyu ba mawunwa ba Nungungulu; hakuba hi maha wukustumunyu ka Nungungulu lezaku i lo vuxa Kristu: loyi a nga mu vuxangiko, loku zi ngaho a bafileko ba nga vuxiwa.
 Mit. 2. 24, 32. & 4. 10, 33. & 13. 30.
- 16 Hakuba loku bafileko ba nga vuxiwi, hambu Kristu a nga vukangi:
- 17 Loku Kristu a nga vukangi, a kukolwa ka nwina hi mahala; nwina ma ha hi zohweni za nwina.
 Roma 4. 25.
- 18 Zonake laba ba ekleleko ka Kristu ba lobile.
- 19 Loku ka loku kuhanya koke hi kutsumbile ka Kristu, hina ni banhu bon/le ha timiselwa nguvu.
 2 Tim. 3. 12.
- 20 Kanilezi makunu lezi Kristu i vukile ka bafileko, a matewula ya bona laba ba ekleleko.
 Mit. 28. 23. xipm. 23. Kol. 1. 18. 1 Pet. 1. 3. Kuv. 1. 5.
- 21 Ka hi loku ku nga sukela hi ka munhu ku lota kufa, hi ka munhu kambe ku lota a kuvuka hi ka bafileko.
 Joh. 11. 25. Roma 5. 12, 17. & 6. 23.
- 22 Kota hi ka Adamu bon/le ba lofa, lezo kambe hi ka Kristu bon/le ba ta mahwa ba hanya.
- 23 Kanilezi loyi ni loyi hi ku ecetelwa kakwe: Kristu hi matewula yo ranga; ni laba ba ka Kristu, a kuteni ka yena.
 xipm. 20. 1 Tesa. 4. 15, 16, 17.
- 24 Zonake ku cikela kugumelwa, laho a ta nyikela mu-fumo ka Nungungulu, hambu Dadani; laho a ta nga panzanya a kufumela kon/le ni kutiba kon/le ni ntamo.
- 25 Hakuba nga a fuma, a kala

- a beka lahasi ka mikonzo yakwe a balala bakwe bonkle.
Mtt. 2. 34, 35. Efe. 1. 22. Heb. 1. 13. & 10. 13.
- 26 A nala wu gumela loyi a ta nga panzanywa hi kufa.
2 Tim. 1. 10. Kuv. 20. 14.
- 27 Hakuba, Yena i lo beka zilo zonkle ku ti koramisa lahasi ka mikonzo yakwe. Kanilezi laha na wula, Zonkle zilo za ti koramisa ka yena, zi la su dlu lezaku yena i siyile loyi a nga maha zonkle ku ti koramisa ka yena.
Mat. 23. 18. Heb. 2. 8. 1 Pet. 3. 22.
- 28 Ni laha loku zilo zonkle zi ti koramisile ka yena, zonake a Nwana a wutsumbu gakwe i ta ti koramisa ka yena loyi a nga maha zilo zonkle ku ti koramisa kakwe, kasi Nungungulu a fela ku maha konkle xakari ka konkle.
xip. 3. 23. & 11. 3. Fil. 3. 21.
- 29 Kambe ba ta maha yini laba ba nga bapatizelwa ka bafleko? loku ba nga vuki a bafleko futsi, hi yini zonake ba lo bapatizelwa ka bona?
- 30 Hi yimeleni kambe hina le mhangweni zi kati zonkle ke?
2 Kor. 11. 26. Gal. 5. 11.
- 31 Nza kaneta hi kutangala loku ku nga ka nwina, bamakabye, loku nzi nga nako ka Kristu Jesu a Hosi ya hina, nzifa masiku wonkle.
Roma 8. 36. xip. 4. 9. 2 Kor. 4. 10, 11. & 11. 25. 1 Tesa. 2. 19.
- 32 Loku hi matsamela ya banhu nzi lolwa ni zihari le Efesusi, ku nzi vunile yini? loku a bafleko ba nga vuki, nga na higa hinwa, hakuba manziko hi tafa.
Luka 12. 19. 2 Kor. 1. 8.
- 33 Mu nga kohliswi: A kuklangana ni kubiha ka bolisa matsamela yo saseka.
xip. 5. 6.
- 34 Vukani kululameni, mu nga oni; hakuba banwani a ba na kutiba ka Nungungulu: nzi wula lezi ku mu cela tingana.
Roma 13. 11. Efe. 5. 14. 1 Tesa. 4. 5. xip. 6. 5.
- 35 Kanilezi munwani i ta wula, Ba ta vukisa ku yini a bafleko ke? na hi miri wa ku yini ba ta nga vuka ha wona?
- 36 Pupulu nziwena, lezi u zi byalako a zi mili, saseka loku zi file.
Joh. 12. 24.
- 37 Ni lezi wena u zi byalako, a kubyali lowo miri wu ta nga nga wu hi kona kanilezi a mbewu yoce, kutani zipfaki, kutani lixaka linwani;
- 38 Kanilezi Nungungulu i yi nyika miri kota kuranza kakwe, ka timbewu tonkle a miri wa yona yoce.
- 39 A nyama yonkle a hi nyama ya lixaka linwe: kanilezi ku kona nyama yinwe ya banhu, yinwani nyama ya zihari, yinwani nyama ya tinyanyani, yinwani nyama ya zidluwani.
- 40 Ku kona kambe mimiri ya

- le tilweni, ni mimiri ya laha misabeni: kanilezi wukosi ga le tilweni wu hi ginwe, ni wukosi ga laha misabeni hi ginwani.
- 41 Ku kona wukosi ginwe ga gambu, ni ginwani wukosi hi ga hweti, ni ginwani wukosi hi ga tinyeleti; hakuba nyeleti yinwe ya hambana ni yinwani nyeleti hi wukosi.
- 42 Lezo ni kuvuka ka bafleko. Yi lo byalwa ni kubola; yi vukile yi nga hi na kubola: Mat. 13. 43.
- 43 Yi byalilwe hi ku nga dumiseki; yi vukile hi wukosi: yi lo byalwa kukaraleni; yi lo vuka hi ntamo: Fil. 3. 21.
- 44 Ku lo byalwa hi miri wa nyama; ku lo vuka hi miri wa moya. Loku ku kona miri wa mahanyela, ku kona kambe miri wa moya.
- 45 Lezo kambe ku tsalilwe, A munhu wo ranga Adamu i lo maha muhefemulo wu hanyako. Adamu wo gumesa i lo maha muhefemulo wu hanyako ka moya. Joh. 5. 21. & 6. 33, 39, 40, 54, 57. Roma 5. 14. Fil. 3. 21. Kol. 3. 4.
- 46 Ahemba a hi kona ka kusangula loku ku nga moya, kanilezi loku ku nga mahanyela; zonake lezi zi nga za ka moya.
- 47 A munhu wa kurangula ngwa misaba, hi ka misaba: a munhu wo gamela ngwa le tilweni. Joh. 3. 13, 31.
- 48 A ba misaba, ba kotisa yena a nga wa misaba kambe: a ba ka tilo, ba kotisa yena a nga wa le tilweni. Fil. 3. 20, 21.
- 49 Kota lezi hi nga lo tekelela mufananiso wa misaba, hina kambe hi ta tekelela mufananiso wa le tilweni. Roma 8. 29. 2 Kor. 3. 18. & 4. 11. Fil. 3. 21. 1 Joh. 3. 2.
- 50 Makunu nzi wula lezi, bamakabye, lezaku a nyama ni nkata a zi na kuga a tsomba ya mufumo wa Nungungulu; a kubola a kugi tsomba ya ku-nga-boli. Mat. 16. 17. Joh. 3. 3, 5.
- 51 Langutani, nzi mu byela mifihlakalo: Hina honkle hi nga ta eklela, kanilezi hi ta hunzuluswa, 1 Tesa. 4. 15, 16, 17. Fil. 3. 21.
- 52 Hi xikatanyana, hi kuhatima ka tihlo, ka punzu wa ku gumesa: hakuba a punzu wu ta biwa, ni bafleko ba ta vuka hi ku-nga-boliko, hi ta hunzuluswa. Mat. 24. 31. Joh. 5. 25. 1 Tesa. 4. 16.
- 53 Hakuba a kubola loku ku fela ku ambaliswa ku-nga-boliko, ni loku kufa ku ta mbaliswa ku-ngafi. 2 Kor. 5. 4.
- 54 Kanilezi laha loku kubola ku bakilwe laha ku-nga-boliko, ni loku kufa ku ta ambala kungafi, zonake ku ta maheka a mhaka leyi yi tsalilweko, a Kufa ku mitilwe hi kuhlula. Heb. 2. 14, 15. Kuv. 20. 14.
- 55 O kufa, hi kwihi kuhlula

ka wena ke? O kufa, li kwihi libole la wena ke?
56 A libole la kufa hi kuonha; ni ntamo wa kuonha hi nayo:

Roma 4. 15. & 5. 13. & 7. 5, 13.

57 Kanilezi a kubongwa ku nga hi ka Nungungulu, ha nyikileko kuhlula hi kota ya Hosi ya hina Jesu Kristu.

Roma 7. 25. 1 Joh. 5. 4, 5.

58 Ngahilezo, bamakabye ba mina ba ranzekako, nga mu su ndende, mu nga tsekatekisiwi, mu simamisa mu tsamile tirweni wa Hosi, kotisa mu zi tibako a kutira ka *nwina* a hi mahala ka Hosi.

xip. 3. 8. 2 Pet. 3. 14.

XIPIMO 16.

1 Makunu hi minyikelo ya laba bobasa, kota lezi nzi nga laya a ticeci ta le Galatia, lezo mahani *nwinawu*.

Mit. 11. 29. & 24. 17. Roma 15. 26.
2 Kor. 8. 4. & 9. 1, 12. Gal. 2. 10.

2 Hi siku go sangula ga sonto, nga loye ni loye a ti bekela, kota ku katekiswa kakwe, kasi kunyika ku nga mahiwa laha na nzi tile.

Mit. 20. 7. Kuv. 1. 10.

3 Ni laha na nzi cikela, kani hi ba ha laba mu ta hlawula ni mapapilo, nzi ta ba rumela ku yisa a zinyikiwo za *nwina* le Jerusalema:

2 Kor. 8. 4, 6, 19.

4 Loku i nga zi fanela ku famba minawu kambe, ba ta famba zinwe na mina.

2 Kor. 8. 4, 19.

5 Kanilezi nzi tata ka *nwina*, laha na nzi tsemakanyile nzi hunza Makedonia; hakuba nzi ta hunza Makedonia;

Mit. 19. 21. 2 Kor. 1. 16.

6 Kanilezi ka *nwina* zi nga nga nzi ta tsama, ku mbela wuxika, kasi ma nzi heleketa lwenzweni la mina kani hi kwihi laha nzi ta kuya kona.

Mit. 15. 3. & 17. 15. & 21. 5. Roma 15. 24. 2 Kor. 1. 16.

7 Hakuba a nzi nabeli ku mu wona makunu na nzi kari nzi hunza; hakuba nza tsumba ku ta tsama xikati loku na *nwina*, loku a Hosi yi vumela.

Mit. 18. 21. xip. 4. 19. Jam. 4. 15.

8 Kanilezi nzi ta tsama Efesusi kala ku cikela Pentekosti;

9 Hakuba a nyangwa ya hombe ya ku tira yi vululekile ka mina, banyingi ba *klangaletelako*.

Mit. 14. 27. & 19. 9. 2 Kor. 2. 12. Kol. 4. 3. Kuv. 3. 8.

10 Makunu loku Timote ata, cuwukani a tsame na *nwina* na hi kutiya; hakuba yena i tira tiro wa Hosi, kwatsi hi lezi minawu nzi tirako:

Mit. 19. 22. Roma 16. 21. xip. 4. 17. Fil. 2. 20, 22. 1 Tesa. 3. 2.

11 Nga ku nga hi kona munhu a mu kanyako. Mu heleketeni kwatsi hi kurula, kasi i fela kuta ka mina: hakuba nzi mu langutele zinwe ni bamakabye.

Mit. 15. 33. 1 Tim. 4. 12.

- 12 Kanilezi hi ku kumbuka a Apolose nakulori, nza mu kongotela nguvu a kuta ka *nwina zinwe* ni bamakabye: hakuba i wa nga ziranzi zakwe a kuta nakunu; kani-
lezi i tata laha a ta nga kuma a kutsameka.
xip. 1. 12. & 3. 5.
- 13 Rinzelani *nwina*, mu yima kunde kukolekeni, mu maha ku nga banuna, mu hi ni ntamo.
Mat. 24. 42. & 25. 13. xip. 15. 1. Fil. 1. 27. & 4. 1. 1 Tesa. 3. 8. & 5. 6. 2 Tesa. 2. 15. 1 Pet. 5. 8. Efe. 6. 10. Kol. 1. 11.
- 14 Nga zonkle lezo mu zi mahako mu zi maha kuranzaneni.
xip. 14. 1. 1 Pet. 4. 8.
- 15 Makunu nza mu kongotela *nwina*, bamakabye (ma yi tiba yindlu ya Stefani, lezaku yi mihanzu yo ranga ya le Akaia, ni ku ngalo ba ti yimisela aku ba ba kozela laba bobasa),
Roma 16. 5. xip. 1. 16. 2 Kor. 8. 4. & 9. 1. Heb. 6. 10.
- 16 Lezaku *nwina* mu ti koramisa ka wa ku ngahi, ni ka bonk-lelele laba ba vunako ntirweni na tira.
Heb. 6. 10. & 13. 17.
- 17 Nza tsaka hi kuta ka Stefani na Fortunatusi, na Akai-kusi: hakuba lezi mu nga kari mu zi vumala ka *nwina* ba mu nyikile zona.
2 Kor. 11. 9. Fil. 2. 30. File. 13.
- 18 Hakuba bona ba kufumetile a moya wa mina ni *nwina*: hikwalaho ba tibeni kwatsi a ba ku ngaho.
Kol. 4. 8. Fil. 2. 29. 1 Tesa. 5. 12.
- 19 A ticeci ta leno Asia ta mu rungula. Akwila na Prisila ba mu rungula nguvu *nwina* ka Hosi, *zinwe* ni ceci le yi nga le ndlwini yabye.
Roma 16. 5, 15. File. 2.
- 20 Bonkle bamakabye ba mu rungula. Rungulanani hi kutrotra ka kubasa.
Roma 16. 16.
- 21 A kurungula ka mina Pauli hi canja ga mina *nwinyi*.
Kol. 4. 18. 2 Tesa. 3. 17.
- 22 Loku a nga a hi kona munhu a nga yi ranziko a Hosi, a mahe anathema. Maranatha!
Efe. 6. 24. Gal. 1. 8, 9. Jude 14, 15.
- 23 A wuxinji ga Hosi Jesu Kristu a gi be *zinwe* na *nwina*.
Roma 16. 20.
- 24 A kuranza ka mina nga ku hi na *nwina nwenk-le* ka Kristu Jesu. Amen.

A PAPILO GA WUMBIRI GA PAULE MU POSTOLI KA BA LE KORINTE.

XIPIMO 1.

1 Paule, a mupostoli wa Jesu Kristu hi kuranza ka Nungungulu, na Timote makabye wa hina, ka ceci ya Nungungulu leyi yi nga le Korinte, zinwe ni bobasa bonkle laba ba nga le Akasia gonkle.

1 Kor. 1. 1. Efe. 1. 1. Fil. 1. 1. Kol. 1. 1, 2. 1 Tim. 1. 1. 2 Tim. 1. 1.

2 A wuxinji ka nwina ga le ka Nungungulu Dadani ni ka Hosi Jesu Kristu.

Roma 1. 7. 1 Kor. 1. 3. Gal. 1. 3. Fil. 1. 2. Kol. 1. 2. 1 Tesa. 1. 1. 2 Tesa. 1. 2. File. 3.

3 A katekiswe Nungungulu Dadani wa Hosi ya hina Jesu Kristu, a Dadani wa wuxinji ni Nungungulu wa ku tangalisa ;

Efe. 1. 3. 1 Pet. 1. 3.

4 A hi tangalisako kuxanisekeni ka hina konkle, kasi ha fela ku tangalisa laba ba nga le kuxanisekeni, hi kutangaliswa loku hina wutsumbu hi tangalisilweko hi Nungungulu.

5 Kota lezi kuxaniseka ka Kristu ku nga ka hina, lezo kambe a kutangala ka hina ku tsamile hi kota ya Kristu.

Mit. 9. 4. xip. 4. 10. Kol. 1. 24.

6 Kanilezi kutani hi xanisekile, ku hi kutangala ka

nwina ni wutomi ga nwina; kambe kutani ha tangala, ku hi kutangala ka nwina, ku tirako hi kutimisela ku nonohisa ka kwaloko kuxaniseka loku na hinawu hi nga xaniseka ha kona:

xip. 4. 15.

7 A kutsumba ka hina hi nwina ku komisile; na hi tiba lezaku, kota lezi mu hlengeleko kuxaniseka, lezo kambe nwina mu hlengeleko kutangala.

Roma 8. 17. 2 Tim. 2. 12.

8 Hakuba a hi zi ranzi ku nga mu nga tibi, bamakabye, hi kota ya kuxaniseka ka hina loku ku nga hi cikelela Asia, lezaku, hi wa tsimbeketilwe lahasi ha hombe nguvu, hehla ka ntamo wa hina, kotalezo hi nga ha celi kota hi kuhanya ka hina :

Mit. 19. 23. 1 Kor. 15. 32. & 16. 9.

9 Ina, a wutsumbu ga hina hi wa longisile kufa xikari ka hina, kasi hi nga tsumbi a wutsumbu ga hina, kanilezi ka Nungungulu loyi a vuxako a bafileko :

10 A nga hi humesa kufeni ka hombe, a ha hi humesako kona: ka yena kambe ha ha simamisako hi tsumba ya hina, aku i ta hi humesa ;

2 Pet. 2. 9.

11 Nwinawu kambe mu vuna

- zinwe na hina hi kukongela ka *nwina*; lezaku, a xinyikiwo lexi xi nga nyikiwe hina hi kota ya banyingi, a kubongwa ku fela ku nyikiwa hi banyingi banhu hi kota ya hina.
Roma 15. 30. xip. 4. 15. Fil. 1. 19. File. 22.
- 12 Hakuba a wukosi ga hina hi legi, a wukustumunyuga timbilu ta hina, lezaku hi ka kubasa ni kuranza ka Nungungulu, ku nga hi kuklariha ka nyama kanilezi hi wuxinji ga Nungungulu, hi lo tsimbeta a wutsumbu ga hina tikweni, ha hombe nguvu ka *nwina*.
1 Kor. 2. 4, 13. xip. 2. 17. & 4. 2.
- 13 Hakuba a hi tsali zinwani zilo ka *nwina*, kuhunza lezi mu gonzileko kutani mu zi tibako, nza tsumba aku mu ta zi vumela kala kugumelwa:
- 14 Kota lezi mu hi tibileko *nwina* kambe hi klelo, lezaku hi wukosi ga *nwina*, kotisa lezi *nwina* mu ga hina-wu, hi siku ga Hosi ya hina Jesu.
xip. 5. 12. Fil. 2. 16. & 4. 1. 1 Tesa. 2. 19, 20.
- 15 Hi ka kutsumba loku nzi lo alakanyiswa kuta ka *nwina* kusangula, kasi ma tsakiswa hi ka kumbiri;
Roma 1. 11. 1 Kor. 4. 19.
- 16 Ka *nwina* nzi hunza nzi ya Makedonia, kambe hi le Makedonia nzi ta ka *nwina*, ka *nwina* kasi ma fela ku nzi
- heleketa lwenzweni la mina kuya Judia.
1 Kor. 16. 5, 6.
- 17 Laha hikwalaho na nzi lakanyisilwe lezo, nzi lo wonisa a wulolo ke? kutani a zilo lezi nzi zi hlawulako, nzi hlawula hi ka nyama, lezaki nga na hi ka mina ku hi kona ina ina ni kokwihi kokwihi ke?
xip. 10. 2.
- 18 Kanilezi kota lezi Nungungulu a tsumbekileko, a timhaka ta hina ka *nwina* a hi ina ni ku kokwihi.
- 19 Hakuba *Nwana* wa Nungungulu, Jesu Kristu, a nga kanelwa xikari ka *nwina* hi hina, yena mina na Silvanusi na Timote, ku wa nga hi ku ina ni ku kokwihi, kanilezi ka yena hi kona ina.
Marku 1. 1. Luka 1. 35. Mit. 9. 20. Heb. 13. 8.
- 20 Hakuba zi hi zi ngani zitsumbiso za Nungungulu, ka yena zi ngalo ina: ngahilezo ka yena kambe hi kona Ameni, ka wukosi ga Nungungulu hi kota ya hina.
Roma 15. 8, 9.
- 21 Makunu yena loyi a hi yimisile zinwe na *nwina* ka Kristu, a hi totile, hi Nungungulu;
1 Joh. 2. 20, 27.
- 22 Loyi kambe a hi tiyisile, i lo hi nyika xikomisiso xa ka Moya timbilwini ta hina.
xip. 5. 5. Efe. 1. 13, 14. & 4. 30. 2 Tim. 2. 19. Kuv. 2. 17.
- 23 Kanilezi nza bitana Nu-

ngungulu ku maha kustu-
munyu ka muhefemulo wa
mina nzi lo timisela ka *nwi-*
na a kuta le Korinte.

Roma 1. 9. 1 Kor. 4. 21. xip. 2. 3. &
& 11. 31. & 12. 20. & 13. 2, 10. Gal.
1. 20. Fil. 1. 8.

24 Ku nga hi lezi hi nga ni
ntamo hi kukolwa ka *nwi-*
na, kanilezi hi zivuneteli za
kunengela ka *nwina*: ha-
kuba hi kukoleka mu yi-
mile.

Roma 11. 20. 1 Kor. 3. 5. & 15. 1.
1 Pet. 5. 3.

XIPIMO 2.

1 Kanilezi nzi tiyisile lezi
mina wutsumbu, lezaku nzi
nga ta hata kambe ka *nwi-*
na hi wusiwana.

xip. 1 23. & 12. 20, 21. & 13. 10.

2 Hakuba loku nzi mu cela
wusiwana, himani zonake
a nzi mahako nzi nengela,
saseka loyi a mahiwako wu-
siwana hi mina?

3 Nzi lo tsala zalezi zilo, ku
nga ku, laha na nzi cikele,
nzi nga nga nzi ta celwa
wusiwana hi laba nzi nga ta
nga nzi tsakile ha bona; na
nzi tsumba ka *nwina nwe-*
nkle, lezaku a kutsaka ka
mina hi kutsaka ka *nwina*
nwenkle.

xip. 7. 16. & 8. 22. & 12. 21. Gal. 5. 10.

4 Hakuba hi kuxaniseka ka
hombe ni kubayisa ka mbi-
lu nzi lo mu tsalela *zinwe* ni
mihloti yinyingi; na ku nga
hi ku mu tatelwa hi wusi-
wana, kanilezi kasi ma fela
ku tiba kuranza loku nzi

nga nako ha hombe nguvu
ka *nwina*.

xip. 7. 8, 9, 12.

5 Kanilezi loku a hi kona a
celileko wusiwana, i celile
wusiwana, a hi ka mina,
kanilezi hi *klelo* (a nzi tsi-
mbeketi kubinza) ka *nwina*
nwenkle.

1 Kor. 5. 1. Gal. 4. 12.

6 Ku enele ka ywaloye mu-
nwe loku kutsayiswa a nga
tsayisilwe hi banyingi;

1 Kor. 5. 4, 5. 1 Tim. 5. 20.

7 Lezo kusaseka mu *klela* mu
mu tsetselela, mu mu ta-
ngalisa, ku nga ku hilezo a
wa ku ngahi a mitiwa *zi-*
nwe hi ku tatiwa hi wusi-
wana.

Gal. 6. 1.

8 Ngahilezo nza mu kongotela
nwina ku tiyisa kuranza ka
nwina ka yena.

9 Hakuba hi kugumelwa loku
nzi lo tsala, kasi nza fela ku
tiba a ki tiya ka *nwina*,
kutani ma ingisa ka zilo
zonkle.

xip. 7. 15. & 10. 6.

10 Kanilezi ka loyi mu tsetse-
lelako ncumo, mina nza mu
tsetselela kambe: hakuba
kambe lezi nzi zi tsetsele-
leko, loku nzi nga nzi tse-
tselele ncumo, hi kota ya
nwina nzi tsetselele tsu-
mbyini wa Kristu;

11 Kasi ka hina ku nga hi ko-
na a xibango xi kumiwa-
ko hi Satani: hakuba a hi
hina hi nga ma tibiko a ma-
no yakwe.

12 Makunu laha na nzi cikele Troasi hi ivangeli ya Kristu, laha libati li vululekile ka mina hi ka Hosi,

Mit. 16. 8. & 20. 6. 1 Kor. 16. 9.

13 Nzi wa nga hi ni ku re-tsebele moyeni wa mina, hakuba nzi wa nga mu kumangi Titusi nakulori wa mina: kanilezi nzi lo ba salisa, nzi loya Makedonia.

xip. 7. 5, 6.

14 Kanilezi a kubongwa nga ku hi ka Nungungulu, loyi a nge tsoma a hi rangela kuhluleni hi ka Kristu, loyi a wonekelisako hi hina a masema ya kutiba kakwe a wutsanweni gonkle.

15 Hakuba hina hi masema ma nanzihako ya Kristu ka Nungungulu, ka bona laba ba hanyisilweko, ni ka bona laba ba lobako;

1 Kor. 1. 18. xip. 4. 3.

16 Ka bona hi masema ya kufa hi kufa; ka banwani a masema ya kuhanya hi kuhanya. Hi mani a enelisi-lweko hi lezi zilo ke?

Luka 2. 34. Joh. 9. 39. 1 Kor. 15. 10. xip. 3. 5, 6. 1 Pet. 2. 7, 8.

17 Hakuba hina a hi kwatsi hi tele, laba ba bolisako mhaka ya Nungungulu: kanilezi kwatsi hi kuranza, kanilezi kwatsi hi ka Nungungulu, mahlweni ka Nungungulu, ha wula hina ka Kristu.

xip. 1. 12. & 4. 2. & 11. 13. 2 Pet. 2. 3.

XIPIMO 3.

1 Hi kona ha rangulako kambe a ku ti tsanza wutsumbu ke? ha ku laba kwa-

tsi hi banwani, a mapapilo ya kulaya nwina kutani ya le ka nwina ke?

Mit. 18. 27. xip. 5. 12. & 10. 8, 12. & 12. 11.

2 Nwina mu mapapilo ya hina, mu tsalilweko timbilwini ta hina, ma tibyiwako ma lo gonzwa hi banhu bonkle;

1 Kor. 9. 2.

3 Na mu wonekelisilwe ku ngalo nwina mu papilo ga Kristu, mu kozeliselwe hi hina, na mu nga tsaliwangi hi tinta, kanilezi hi Moya wa Nungungulu a hanya-ko; ku nga hi timezeni ta maribye, kanilezi timezeni ta timbilu ta nyama.

1 Kor. 3. 5. Heb. 8. 10.

4 Ni kutsumba ka ku ngahi hi nga nako hina ka Kristu hi le ka Nungungulu:

5 Na ku nga hi ku ngalo hi eneliselwe hi ga hina wutsumbu, a ku hlaya ncumo hi ku xa wutsumbu ga hina; kanilezi a kueneliswa ka hina kuta hi le ka Nungungulu;

Joh. 15. 5. 1 Kor. 15. 10. xip. 2. 16. Fil. 2. 13.

6 A hi mahileko hi eneliswa a kukozela hi xivumelwano xiswa; ku nga hi hi bito, kanilezi hi moya: hakuba a bito ga daya, kanilezi a moya wu nyika kuhanya.

Mat. 26. 28. Joh. 6. 63. Roma 2. 27. 29. & 3. 20. & 4. 15. & 7. 6, 9, 10, 11. & 8. 2. 1 Kor. 3. 5. & 15. 10. xip. 5. 18. Gal. 3. 10. Efe. 3. 7. Kol. 1. 25, 29. 1 Tim. 1. 11, 12. 2 Tim. 1. 11. Heb. 8. 6, 8.

7 Kanilezi loku a kukozela ka kufa, ku tsalilwe, ni ku ke-

hlelwa maribyeni, ku lota hi wukosi, lezo kasi a banana ba ka Israeli ba nga cuwukisi nguvu a ngohe ya Mosi hi kota ya kungangamela ka ngohe yakwe; loku kungangamela ku hunzako :

Roma 7. 10.

8 Ku nga ta hunza hi ku yini a kukozela ka moya zinwe ni kungangamela ?

Gal. 3. 5.

9 Hakuba loku a kukozela ka kukoneka ku ngangamela, ha hombe nguvu a kukozela ka kululama ku hunza hi kungangamela.

Roma 1. 17. & 3. 21.

10 Hakuba hizinene loku ku nga hi ni kungangamelisisa a ku ngangamelisi ka lezi, hi kota ya kungangamela loku ku kuhlulako.

11 Hakuba loku lezi zi hunzako zi lo ngangamela, Ka hombe lezi zi seleko kungangameleni.

12 Hikwalaho na hi hi ni kutsumba ka ku ngahi, hi lo tiyisa kukaneleni ka hina,

xip. 7. 4. Efe. 6. 19.

13 Na hi nga kwatsi hi Mosi, a kabanyeta ngohe yakwe hi nguwu, kasi a banana ba Israeli ba nga cuwukisisi a kugumelwa ka lezi zi hunzako:

Roma 10. 4. Gal. 3. 23.

14 Kanilezi a kupima kabye ku lo nonohiswa: hakuba hambu ka gwa legi siku a kugonzeni ka xivumelwano

xa kale ywaleyo nguwu ya ha lo tsama yi nga klakuswangi; leyo yi hetekile ka Kristu.

Mat. 13. 11, 14. Joh. 12. 40. Mit. 23. 26. Roma 11. 7, 8, 25. xip. 4. 4.

15 Kanilezi ka legi siku, laha lezo Mosi na gonzwa, a nguwu yi tsama timbilwini tabye.

16 Kanilezi kani hi wihi a ta nga klelela ka Hosi, a nguwu yi suswa.

Roma 11. 23, 26.

17 Makunu a Hosi hi Moya: ni laha ku nga kona a Moya wa Hosi, kona kuklalelela.

1 Kor. 15. 45. xipm. 6.

18 Kanilezi hina honkle, hi nga hi ko ni tingohe ti kubunyetilweko hi nguwu hi wonisisa kwatsi hi laha wonini a kungangamela ka Hosi, ha hunzuluselwa ka mufananiso walowo ka kungangamela hi ku ngangamela, hambu lezi wu tako hi le ka Hosi a Moya.

Roma 8. 29. 1 Kor. 13. 12. & 15. 49. xip. 4. 4, 6. Kol. 3. 10. 1 Tim. 1. 11.

XIPIMO 4.

1 Hikwalaho na mu wona lezaku hi na ni loku kukozela, kotisa lezi hi kumile wuxinji, hi nga karali:

1 Kor. 7. 25. xip. 8. 6. 1 Tim. 1. 13.

2 Kanilezi hina hi hoxile a zilo za kufihlala za tingana, hi nga fambi hi ku kanganyisa, hi nga komi mhaka ya Nungungulu hi kohlisa; kanilezi hi kuwonekeliswa ka zinene hi ti tsanza wutsumbu ga hina ka timbilu

- ta banhu bonkle mahlweni ka Nungungulu.
Roma 1. 16. & 6. 21. xip. 2. 17. & 5. 11. & 6. 4, 7. & 7. 14. 1 Tesa. 2. 3, 5.
- 3 Kanilezi loku a ivangeli ya hina yi kubunyetilwe, yi kubunyetilwe ka bona laba ba lobako:
1 Kor. 1. 18. xip. 2. 15. 2 Tesa. 2. 10.
- 4 Ka bona a nungungulu wa legi tiko i pfupelisile a kupima ka ba nga kolwako, kasi a kuwoninga ka ivangeli ya wukosi ga Kristu, loyi a nga mufananiso wa Nungungulu, ku nge nwe ka bona.
Joh. 1. 18. & 12. 31, 40, 45. & 14. 9, 30. & 16. 11. xip. 3, 8, 9, 11, 14, 18. xipm. 6. Efe. 6. 12. Fil. 2. 6. Kol. 1. 15. Heb. 1. 3.
- 5 Hakuba a hi kaneli wutsumbu ga hina, kanilezi Jesu Kristu na hi Hosi, a wutsumbu ga hina hi malanza ya nwina hi kota Jesu.
1 Kor. 1. 13, 23. & 9. 19. & 10. 33. xip. 1. 24.
- 6 Na mu wona lezaku hi Nungungulu, a nga ku ngalo, A kuwonakela kuta woninga munyameni, i lo woninga timbilu ta hina, ku nyika a kuwoninga ka kutiba ka wukosi ga Nungungulu mahlweni ka Jesu Kristu.
xipm. 4. 1 Pet. 2. 9. 2 Pet. 1. 19.
- 7 Hi nayo leyi tsomba ka zibya za misaba, lezaku a kula ka hombe nguvu ka ntamo ku nga hi ka Nungungulu, a hi ka hina wutsumbu;
1 Kor. 2. 5. xip. 5. 1. & 12. 9.
- 8 Hina hi tsimbeketilwe ma-
klelweni wonkle, zona a hi lulametwangi; hi kanganyiswa, na ku nga mbeli nta-
mo ;
xip. 7. 5.
- 9 Na hi hlotwa, kanilezi a hi tsikwangi; hi himiwa, kanilezi a hi dawangi;
- 10 Na hi rwele xonkle xikati ka miri wa kufa ka Jesu, kasi a kuhanya ka Jesu kambe ka wonekeliswa mirini wa hina.
Roma 8. 17. 1 Kor. 15. 31. xip. 1. 5, 9. Gal. 6. 17. Fil. 3. 10. 2 Tim. 2. 11, 12. 1 Pet. 4. 13.
- 11 Hakuba hina laba hi hanyako xikati xonkle hi nyikelwa kufeni hi kota ya Jesu, kasi a kuhanya ka Jesu ku fela kuwonkeliswa nyameni ya hina ya kufa.
Roma 8. 36. 1 Kor. 15, 31, 49.
- 12 Zonake a kufa ka tira ka hina, kanilezi kuhanya nzeni ka nwina.
xip. 13. 9.
- 13 Kanilezi na hi ni walowo a moya wa kukoleka, kota hi ka lezo zi tsalilweko, Nzi lo kolwa, hikwalaho nzi lo wula; hina kambe ha kolwa, hikwalaho kambe ha wula;
Roma 1. 12. 2 Pet. 1. 1.
- 14 Na hi tiba lezaku loyi a nga vuxa a Hosi Jesu i ta hi vuxa hina kambe zinwe na Jesu, a hi tisa zinwe na nwina.
Roma 8. 11. 1 Kor. 6. 14.
- 15 Hakuba a zilo zonkle ziya hi kota ya nwina, kasi a wuxinji, gi talileko hi banyingi, ku ta maha kubonga

kucikela wukosini ga Nungungulu.

1 Kor. 3. 21. xip. 1. 6, 11. & 8. 19. & 9. 11, 12. Kol. 1. 24. 2 Tim. 2. 10.

16 Ngahilezo hi nga karali; kanilezi loku a bola munhu wa hina wa lahandle, na a nga a munhu wa hina wa lomo nzeni i mahiwa mu-swa masiku ni masiku.

Roma 7. 22. Efe. 3. 16. Kol. 3. 10. 1 Pet. 3. 4.

17 Hakuba a kuxaniswa ka hina ka kuhehuka, ka zalezi, kutira nguvu nguvu ka hombe a kuringaniswa ka wukosi legi ga kupinzuka;

Mat. 5. 12. Roma 8. 18. 1 Pet. 1. 6. & 5. 10.

18 Na hi nga cwuku a zilo lezi zi woniwuko, kanilezi lezi zi nga woniwiko : hakuba a zilo lezi zi woniwako, za zalezi; kanilezi a zilo zi nga woniwiko za kupinzuka.

Roma 8. 24. xip. 5. 7. Heb. 11. 1.

XIPIMO 5.

1 Hakuba ha zi tiba loku a yindlu ya hina ya misaba ya xaxa wa hina yi nyamalala, hi na leyi yi akilweko hi Nungungulu, a yindlu yi nga mahiwangiko hi mandla, ya kupinzuka, le tilweni.

xip. 4. 7. 2 Pet. 1. 13, 14.

2 Hakuba hizinene ka yona ha keta, na hi labisisa a ku ambexwa hi yindlu ya hina leyi ya tilweni :

Roma 8. 23.

3 Loku zi ngaho na hi a mbe-

xilwe hi nga ta ha kumiwa na hi hi ziyiri.

Kuv. 3. 18. & 16. 15.

4 Hakuba hizinene hina laba hi nga ka lowu xaxa ha keta, na hi binzwa; na ku nga hi a ku hi nga ta ambe-xwa, kanilezi a ku nga hi a mbaliswa, kasi a kufa ku mitwa hi kuhanya.

1 Kor. 15. 53, 54.

5 Makunu loyi a hi mahileko ka xwalexi xilo hi Nungungulu, a hi nyikileko kutsumbisa ka Moyo.

Roma 8. 23. xip. 1. 22. Efe. 1. 14. & 2. 10. & 4. 30.

6 Hikwalaho na hi simamisile ni kutiya ko saseka, na hi tiba lezo, na ha hi le kaya mirini, hi haba ka Hosi

7 (Hakuba hina hi famba hi kukoleka, ku nga hi hi ku wonwa);

Roma 8. 24, 25. 1 Kor. 13. 12. xip. 4. 18. Heb. 11. 1.

8 Hina ni kutiyisa, nza wula, ha vumela akuba hi nga hi kona mirini, hiya le kaya hi tsama zinwe ni Hosi.

Fil. 1. 23.

9 Ngahilezo kambe ha maha kuringa ka hina, hambu hi le kaya kutani hi nga hi kona, hi mu nengelisa kwatsi.

10 Hakuba hina honkle hi fela ku wonekeliswa mahlweni ka xitsamo xa wukosi xa Kristu; kasi munwe ni munwani a fela ku amukela zilo a zi mahileko mirini, kotisa lezi a zi mahileko, kutani zo saseka kutani zi biha.

Mat. 25. 31, 32. Roma 2. 6. & 14. 10.

Gal. 6. 7. Efe. 6. 8. Kol. 3. 24, 25.
Kuv. 22. 12.

11 Hikwalaho na hi tiba a kucabeka ka Hosi, ha kongotela a banhu, kanilezi hi le kubaseni ka Nungungulu; nza tumba lezaku hi le kubaseni kambe ka timbilu ta *nwina*.

xip. 4. 2. Heb. 10. 31. Jude 23.

12 Kambe hina a hi ti tsanzeli a wutsumbu ga hina ka *nwina*, kanilezi hi mu nyika a xikati xa kudumisa hi ka hina, kasi hi kona mu ta nga kuma kuhlamlula ka laba ba dumisako hi wonekelako, na ku nga hi ka timbilu.

xip. 1. 14. & 3. 1.

13 Hakuba hambu hi hi kule ni wutsumbu ga hina, hi ka Nungungulu; hambu hi nga hi ni kupima kunene, ku hi ka *nwina*.

xip. 11. 1, 16, 17. & 12. 6, 11.

14 Hakuba kuranza ka Kristu ka hi komelela; hakuba hi lamuliswa lezi, lezaku *munwe* i lo fela bonkle, hikwalaho bonkle ba file;

Roma 5. 15.

15 I lo fela bonkle, lezaku laba ba hanyako ba nga ta ha nonohisa ba hanyela a wutsumbu gabye, kanilezi ka yena loyi hi kota yabye a ngafa i lo vuka kambe.

Roma 6. 11, 12. & 14. 7, 8. 1 Kor. 6. 19.
Gal. 2. 20. 1 Tesa. 5. 10. 1 Pet. 4. 2.

16 Ngahilezi hina a ha ha tibi munhu hi ka nyama: hambu lezi hi nga tiba Kristu hi ka nyama, makunu

lezi a ha ha mu tibi kambe.

Mat. 12. 50. Joh. 6. 63. & 15. 14. Gal. 5. 6. Fil. 3. 7, 8. Kol. 3. 11.

17 Ngahilezo loku a munhu a hi ka Kristu, i hi ximahwa xiswa: a zilo za kale zi hunzile; languta, zi mahile a ziswa.

Roma 8. 9. & 16. 7. Gal. 5. 6. & 6. 15.
Efe. 2. 15. Kuv. 21. 5.

18 Kanilezi zonkle zilo za Nungungulu, a wuyiseleko ka yena hi kota ya Kristu, a nyika hina kukozela ka kuwuyiselwa;

Roma 5. 10. Efe. 2. 16. Kol. 1. 20.
1 Joh. 2. 2. & 4. 10.

19 A kutiba, lezaku Nungungulu i wa hi ka Kristu na wuyisela a tiko ka wutsumbu gakwe, a nga hlayeli kabye a zihambuko zabye, a gi tisile ka hina a mhaka ya kuwuyiselwa.

Roma 3. 24, 25.

20 Hikwalaho hi mitsumi ya Kristu, a ku kwatsi Nungungulu wa mu kombela hi hina: ha mu kongotela hi ka Kristu, nga mu wuya ka Nungungulu.

xip. 3. 6. & 6. 1. Efe. 6. 20.

21 Hakuba loyi a nga ku tibiko kuonha, i lo mahiwa a kuonha hi kota ya hina; kasi hi fela ku maha kululama ka Nungungulu hi ka yena.

Roma 1. 17. & 5. 19. & 10. 3. Gal. 3. 13.
1 Pet. 2. 22, 24. 1 Joh. 3. 5.

XIPIMO 6.

1 Na hi tira katiginwe zinwe naye ha mu kombela lezaku mu nga amukeli a wuxinji

ga Nungungulu hi maha-
la.

1 Kor. 3. 9. xip. 5. 20. Heb. 12. 15.

2 (Hakuba yena wa wula,
Hi xikati xi amukeleka-
ko nzi lo kuzwa wena, ni
siku ga kuhanyiswa nzi i
lo kuzwa wena:

languta, makunu hi xikati
xi amukelekako; languta
makunu hi siku ga kuha-
nyiswa):

3 U nga mahi xilo xa kungu-
banyisa, kasi kukozela ka
hina ku nga wiswi tinga-
na;

Roma 14. 13. 1 Kor. 9. 12. & 10. 32.

4 Kanilezi ka zilo zonkile hi
wonisa wutsumu ga hina,
kota zikozeli za Nungungu-
lu, hi, kuhonisela ka hombe,
ni kuxanisekeni, ni kufane-
lekileko, ni kukaratekeni,
ni kubiweni,

1 Kor. 4. 1.

5 Ni kukotselweni paxweni,
vilinganyeni, ni kupinya-
meni, ni kurinzeleni, ni ku-
yileni;

xip. 11. 23, &c.

6 Ni hlanekerweni, ni kutibe-
ni, ni kutimiseleni, ni wu-
neneni, hi ka Moya wa Ku-
basa, ni kuranza ku nga ti
mahisiko,

7 Ni ka mhaka ya zinene, ni
ka ntamo wa Nungungulu;
ni ka maklari ya kululama
hi ka ga xinene canja ni hi
ka ga xibaba,

1 Kor. 2. 4. xip. 4. 2. & 7. 14. & 10. 4.
Efe. 6. 11, 13. 2 Tim. 4. 7.

8 Hi wukosi ni kunyenyiwa,
hi kubikwa ka kubiha ni ku-
bikwa ka kusaseka; kwatsi

hi ba kohlisi, na hi nga hi
hi banene;

9 Kwatsi a ku tibyiwi, na hi
nga hi tibyiwa kwatsi; kota
hi fako, lunguta, na hi nga
hi hanya; hi hlongolwa, na
hi dawii;

1 Kor. 4. 9. xip. 1. 9. & 4. 2, 10, 11. &
5. 11. & 11. 6.

10 Kwatsi mbusiwana, na hi
nga ha ha nengela; kwatsi
hi zisiwana, na hi nga hi
pfunisa bo tala; kwatsi a hi
na ncumo, na hi hi ni zilo
zonkile.

11 A milomu ya hina yi ahl-
mukile ka nwina, O ba le
Korinte, a mbilu ya hina yi
nabalatile.

xip. 7. 3.

12 A mu ololokangi ka hina,
kanilezi mu ololokile kura-
nzeni ka nwina.

xip. 12. 15.

13 Makunu a ku kkleliselwa hi
ko kota lezi (nzi wulawula
kwatsi hi ka banana ba mi-
na), nwinawu ma nabalata.

1 Kor. 4. 14.

14 Mu nga bohelwi katiginwe
ni ba nga kolwiko: hakuba
kuhlengela kuni ka ka ku-
lulama ni kubiha ? kutani hi
kwihi ku klangana ka ku-
wonekela ni munyama ke ?
1 Kor. 5. 9. & 7. 39. & 10. 21. Efe. 5. 7,
11.

15 Hi kwihi a kuzwana ka
Kristu ni Beliali ke ? hi kwi-
hi ku klangana a nga nako
a kolwako ni wo kala a nga
kolwi ke ?

16 Hi kwihi kuvumelana ka

tempeli ya Nungungulu ni ya zifananiso ke? hakuba hina hi tempeli ta Nungungulu a hanyako; kota lezi a nga wula Nungungulu, Nzi ta tsama ka bona, nzi famba ka bona; nzi ta maha Nungungulu wabye, bona ba ta maha banhu ba mina.

1 Kor. 3. 16. & 6. 19. Efe. 2. 21, 22.
Heb. 3. 6.

17 Ngahilezo

Humani *nwina* xikari ka-bye, mu hambana, ku wula Hosi,

Mu nga kumbi a zilo zo nyenyeza; Nzi ta mu amukela.

xip. 7. 1. Kuv. 18. 4.

18 Ni ka *nwina* nzi ta maha Raru, mu ta maha ka mina a barisanyana ni ba nhanyana,

ku wula Hosi ya Ntamowonkle.

Kuv. 21. 7.

XIPIMO 7.

1 Hikwalaho na hi hi ni lezi zitsumbiso, baranzekako, nga na hi hlaza wutsumbu ga hina wufenzeni ga nyama ni moya, hi mbelelisa a kubasa hi ku mu caba Nungungulu.

xip. 6. 17, 18. 1 Joh. 3. 3.

2 A hlamisani timbilu ta *nwina* ka hina: a hi onhangi ni munhu, a botangi ni munhu, a hi kalabelangi ni munhu.

Mit. 20. 33. xip. 12. 17.

3 A nzi wuli hi laba ku mu

nkona *nwina*: hakuba nzi wa rangile nzi wula, a ku *nwina* mu lomo timbilwini ta hina a kufa katiginwe ni kuhanya katiginwe.

xip. 6. 11, 12.

4 Ka hombe kutiyisa ka kukanela ka mina hi *nwina*, ka hombe kudumisa ka mina hi klelo ga *nwina*: nzi tatisilwe hi kutangala, nzi pupuma hi kutsaka kuxanisekeni ka hina honkle.

1 Kor. 1. 4. xip. 1. 4, 14. & 3. 12. Fil. 2. 17. Kol. 1. 24.

5 Hakuba hambu lezi hi ngata Makedonia, a nyama ya hina a yi bangi na ku humula, kanilezi hi wa xaniswa makleleni wonkle; hi lahandle hi walwa, ni xikari kutsisa.

xip. 2. 13. & 4. 8.

6 Ahemba loyi a tangalisako laba ba ti koramisileko, yena Nungungulu, i lo hi tangalisa hi kuta ka Titusi;

xip. 1. 4. & 2. 13.

7 Ku nga hi kuta kakwe koce, kanilezi hi ku tangala loku a nga tangalisilwe hi *nwina*, laha na hi byela hi labisisa ka *nwina*, ni mikosi ya *nwina*, ni kutiyisa ka *nwina* hi mina; lezo nza tsaka nguvu kambe.

8 Hakuba hambu nzi mu celi-le wusiwana hi papilo ga mina, a nzi dzuxwi hi lezo, hambu nzi lo dzuxwa; hakuba nza zi wona lezaku lego a papilo gi lo mu cela

wusiwana, hambu lezi ku nga xikatana.

xip. 2. 4.

9 Makunu nza tsaka, na ku nga hi ku mu wa celilwe wusiwana, kanilezi hakuba mu celilwe hi wusiwana ga kuhunzuluka: hakuba mu lo maha wusiwana hi ndlela ya ku vuneka, kasi mu nga lahlekelwi ncumo hi hina.

10 Hakuba a ku ti sola ka le ka Nungungulu ku tira kuhunzuluka ka kuhanyiswa, a kuhunzuluka loku ku nga ha nehiko a dzuxwa: kani- lezi a wusiwana ga tiko gi tira a kufa.

Mat. 26. 75.

11 Hakuba languta, hi xona lexo, xi nga mu cela wusi- wana hi ka ndlela ya Nu- ngungulu, ku cela kota ko yini ku nga hi ka nwina, ina, hi kwihi ku basisa a wutsumbu ga nwina, ina, a ku ti sola, hi kwihi kutsisa, ina, hi kwihi kuhonisela, ina, hi kwihi kuvumela, ina, hi kwihi kupota! ka zilo zon- kle mu lo woneka mu ti ba- sisile ka mahungu wonkle.

12 Lezo hambu lezi nzi nga lo tsala ka nwina, a nzi lo tsa- la hi kota ya yena lo yi a nga maha kubiha, na ku nga hi kota ya loyi a bihisilweko, kanilezi kasi a ku cela kota nguvu ka nwina ka hina ka fela ku wonekeliswa ka nwina mahlweni ka Nungu- ngulu.

xip. 2. 4.

13 Hikwalaho hi tangalisilwe: kutangalisweni ka hina ha xalala nguvu kambe ha ho- mbe hi kuxalala ka Titusi, hakuba moya wakwe wu fu- metilwe hi nwina nwenkle.

Roma 15. 32.

14 Hakuba loku hi ka yini na nzi nga nzi dumisile hi ka Titusi kutani hi ka nwina, nzi wa nga hi wa celwa ti- ngana; kanilezi kota lezi hi wulako zilo zonkle ka zine- ne za nwina, lezo ni kudu- misa ka hina kambe, loku nzi nga maha na Titusi, na nga se ku kumiwa na hi zinene.

15 A kuranza loku ku nga nze- ni kakwe ku kulu ha hombe nguvu ka nwina, laha na alakanya a kuingisa ka nwi- na nwenkle, lezaku hi kuca- ba ni kururumela mu lo amukela.

xip. 2. 9. & 6. 12. Fil. 2. 12.

16 Mbuya nza nengela lezaku ka zilo zonkle nzi na ni ku- tiya kunene ha nwina.

2 Tesa. 3. 4. File. 8, 21.

XIPIMO 8.

1 Kambe, bamakabye, ha zi tibekisa ka nwina a wuxinji ga Nungungulu legi gi nyi- kilweko ticecini ta le Make- donia;

2 Lezaku kuringweni ka ho- mbe ka kuxaniseka a wu- nyingi ga kutsaka kabye ni wusiwana gabye legi gi eti- leko ku pfunile a ku nyike- la kabye.

Marku 12. 44. xip. 9. 11.

3 Hakuba hi ka ntamo wabye, nza maha wukustumunyu, ina hi lahandle ka ntamo wabye ba lo nyika hi kuvumela kabye,

4 Ba hi kombela hi ku kongotela ka hombe hi ka gwalegi wuxinji kasi a ku hlengela a ku abela laba bobasa:

Mit. 11. 29. & 24. 17. Roma 15. 25, 26.
1 Kor. 16. 1, 3, 4. xip. 9. 1.

5 Ni lezi, hi wa nga kota hi nga zi tsumbi, kanilezi kuranga ba lo nyikela a wutumbu gabye ka Hosi, ni ka hina hi kuranza ka Nungungulu.

6 Hi ka zonalezo hi lo laya Titusi, lezaku kota lezi a nga nga a rangule hi mahlweni, lezo a mbetise kambe ka nwina na legi wuxinji.

xipm. 4, 17, 19. xip. 12. 18.

7 Kanilezi kota mu tsamileko ka zonkle zilo, hi kukoleka, ni kuwulawuleni, ni kutibeni, ni zineneni zonkle, ni ku hi ranzeni ka nwina, cuwukani aku nga mu hi ni legi wuxinji kambe.

1 Kor. 1. 5. & 12. 13. xip. 9. 8.

8 Mina a nzi wuli hi ndlela ya kulaya, kanilezi hi ku humelela ka kupinyama ka banwani kambe ni kuranza ka nwina.

1 Kor. 7. 6.

9 Habuka ma gi tiba a wuxinji ga Hosi ya hina Jesu Kristu, lezaku, hambu lezi a nga fumile, kasi hi kota ya nwina i lo maha xisiwana, ni hi kota ya wusiwana

gakwe kasi ma fela kufuma.

Mat. 8. 20. Luka 9. 58. Fil. 2. 6, 7.

10 Mangabye nza nyika kulumula ka mina : hakuba lezi kusaseka ka nwina, mu nga sangulile hi lembe gi hunzileko, ku nga ku maha koce, kanilezi hi ku maha hi matsenya.

Mat. 10. 42. 1 Kor. 7. 25. xip. 9. 2.
1 Tim. 6. 18, 19. Heb. 13. 16.

11 Makunu mbetisani loku ku maha kambe ; kota lezi ku nga hi kona kulonga ka ku maha, nga ku hi kona kumbetisa kota hi ka ntamo wa nwina.

12 Hakuba loku ku nga ku hi kona kulongela, ku ta amukela kwatsi hi loku a nga nako munhu, na nga hi hi kota ya loku a nga hi ko uako.

Marku 12. 43, 44. Luka 21. 3.

13 Hakuba a nzi wuli lexi, lezaku banwani ba ta hehuka nwina, ni mu kinyelelwa :

14 Kanilezi hi kuringana ; a pfuno wa nwina wa lexi xikati wu hi kuvuna ka kuvumala kabye, kasi a wunyingi gabye kambe gi kuvuna ka kuvumala ka nwina ; lezaku ku ta ba kona a kuringana :

15 Kwatsi hilezi ku tsalilweko, Loyi a wungeleteleko nguvu a kusalangi ncumo ; ni loyi a wungeleteleko kutso ngwani a nga vumali ncu-mo.

16 Kanilezi a kubongwa nga

- ku hi ka Nungungulu, loyi a bekelako kwaloku ku cela kota nguvu ha *nwina* mbi-lwini ka Titusi.
- 17 Hakuba hizinene i lo vumela kulaya ka hina; kanilezi na nga yenawu a ti longisele, i lota ka *nwina* hi kuvumela kakwe yena *nwinyi*.
xipm. 6. xip. 12. 18.
- 18 Hina hi rumile katiginwe naye loyi a kubongwa ka yena hi ivangeli ku la su fenemete ticecini tonkle;
- 19 Ku nga hi lezo basi, kanilezi na hi loyi a hlawulwa hi ticeci a ku famba na hina hi mahungu ya wuxinji, leyi yi kozelwako hi hina ka wukosi ga Hosi, ni ku wonisa a kulongisa ka hina:
1 Kor. 16. 3, 4. xipm. 4, 6, 7. xip. 4. 15. & 9. 8.
- 20 Na hi dzuka lexi, lezaku kutani munhu a nga sola hina ka mahungu manyingi ya lezi za kuabelwa hi hina:
- 21 Hakuba hina hi lo alakanya loku kudzunziwa, ku nga hi mahlweni ya Hosi koce, kanilezi ni le mahlweni ya banhu kambe.
Roma 12. 17. Fil. 4. 8. 1 Pet. 2. 12.
- 22 Hi rumile zinwe nabo a nakulori wa hina, loyi hi mu kumileko na pangamile zilweni zinyingi hi xikati xonkle, makunu wa ha pangamile nguvu, hi kota ya kutsumba ha hombe nguvu a nga nako ha *nwina*.
- 23 Ngahilezo a wutisa ka mina hi Titusi, hi yena xi hlenge-li xa mina ni xitiri-kulori leyo ka *nwina*; hambu bamakabye ba hina, bona ba hi mitsumi ya ticeci, bona ba hi wukosi ga Kristu.
Fil. 2. 25.
- 24 Ba kombiseni hikwalaho mahlweni ka ticeci a kuwonisa ka kuranza ka *nwina*, ni wukosi ga hina hi ka *nwina*.
xip. 7. 14. & 9. 2.

XIPIMO 9.

- 1 Hi kumbuka a kuabela laba bobasa, a zi labeki ka mina lezaku nzi mu tsalela:
Mit. 11. 29. Roma 15. 26. 1 Kor. 16. 1. xip. 8. 4. Gal. 2. 10.
- 2 Hakuba nza zi tiba a kulongela ka *nwina*, hikwalaho nza mu dzunza ka le Macedonia, lezaku Akaia i longile hi mwecemu; a kuvumela ka *nwina* kuvuxile a banyingi babye.
xip. 8. 10, 19, 24.
- 3 Kanilezi nzi rumile bamakabye, lezaku a kudumisa ka hina ha *nwina* ku nga mahi mahala hi ka lexi xilo; lezaku, kwatsi hilezi nzi nga wulile, kasi ma fela kulongiselwa:
xip. 8. 6, 17, 18, 22.
- 4 Ku nga ta ku ngalo, loku bata na mina a ba le Macedonia, ba ta mu kuma na mu nga longile, hina (a nzi wuli, *nwina*) hi ta celwa tingana ka loku kutsumba.
- 5 Nzi lo alakanya a ku kufanele hikwalaho a kongotela bamakabye, kasi ba ranga bata ka *nwina*, aku ba ku longiselwa kwatsi loku

- mu nga tsumbisile hi mahlweni ku nyikela, kasi kwaloko ku fela ku longa, kota mahungu ya kunyika hi matsenya, ku nga hi ku mulaya.
- 6 Kanilezi lezi nza wula, Loyi a byalako ku tsongwani i ta hula ku tsongwani; ni loyi a xwanyako ha hombe i ta hula ha hombe.
Gal. 6. 7, 9.
- 7 Nga na munhu ni munhu a maha kotisa lezi a pimako ku zi maha mbilwini yakwe; na a nga ganganwaganwanwa, kutani na kurumetwa: hakuba Nungungulu wa ranza loyi a nyikako na xalele.
Roma 12. 8. xip. 8. 12.
- 8 Ni Nungungulu wa kota ku maha wuxinji gonkle gi tsama ka nwina; lezaku nwina, na mu enelisilwe xikati xonkle ka zilo zonkle, mu fela kutsama ka zilo zonkle za mitiro yo saseka:
Fil. 4. 19.
- 9 Kwatsi hilezi ku tsalilweko, Loyi a xwanyileko, i lo abela zisiwana; A kululama ka yena ku tsamile kala kupinzuka.
- 10 Yena loyi a nyikako a mbewu ka xwanyeli ni xibaba kasi kuga, i ta nyika a anzisa a mbewu ya nwina kasi ku xwanywa, ni kutatisa a mihanzo ya kululama ka nwina:
Mat. 6. 1.
- 11 Nwinawu na munga mu
- pfunile zilweni zonkle ni kuklakleka konkle, ku tirako ka hina a ku bonga ka Nungungulu.
xip. 1. 11. & 4. 15. & 8. 2.
- 12 Hakuba a kunyikiwa ka leyi minyikelo a ku tatisangi a kuringaniswa ka laba bobasa boce, kanilezi ku tsama kubongeni kunyingi ka Nungungulu;
xip. 8. 14.
- 13 Na ba wona a ku humela ka nwina hi leyi minyikelo ba dumisa Nungungulu hi kuingisa ka kuvumela ka nwina ka ivangeli ya Kristu, ni hi kota ya kuklakleka ka kunyikela ka nwina kabye ni ka bonkle;
Mat. 5. 16. Heb. 13. 16.
- 14 Laha na wutsumbu gabye kambe, hi kukumbelele ha nwina, ba mu labisisa hi kota ya kuhumelela ka wuxinji ga Nungungulu ka nwina.
xip. 8. 1.
- 15 A kubongwa nga ku hi ka Nungungulu hi kunyika ka yena ku nga hi ko ni kuwulwawulwa.
Jam. 1. 17.

XIPIMO 10.

- 1 Makunu mina Paule wutsumbu nza mu kombela nwina hi wunene ni kurula ka Kristu, mina ywaloyi na nza hi kona ka nwina nzi lo ti koramisa xikari ka nwina, kanilezi na hi haba nza tiya mbilu ha nwina:
Roma 12. 1. xipm. 10. xip. 12. 5, 7, 9.
- 2 Ina, mina nza mu kongo-

tela, lezaku laha na nzi nga nzi hi kona nzi wonisa a kutiya zinwe ni kutsumba loku nzi tsumbako ha kona hi banwani, ba kuhlayako ka hina lezaku hi famba hi ka nyama.

1 Kor. 4. 21. xip. 13. 2, 10.

3 Hakuba hambu hi famba hi ka nyama, a hilwi hi kota ya nyama

4 (Hakuba a maklari ya zunga ga hina a hi ya nyama, kanilezi ma ntamo mahlweni ka Nungungulu a ku hangalasa makokola);

Mit. 7. 22. 1 Kor. 2. 5. xip. 6. 7. & 13. 3, 4. Efe. 6. 13. 1 Tesa. 5. 8. 1 Tim. 1. 18. 2 Tim. 2. 3.

5 Mangalasa a maalakanya, ni zonklelele lezi zi kukumukisilweko ka kutiba ka Nungungulu, ku neha kualakanya konkle kukorameni ka kuingisa Kristu;

1 Kor. 1. 19. & 3. 19.

6 Na kulongile a ku klelisela loku kungaingisiko, laha na kuingisa ka nwina ku ta nga nga ku tatisekile.

xip. 2. 9. & 7. 15. & 13. 2, 10.

7 Nwina mu cuwuka ka zilo lezi zi nga le mahlweni ka ngohe ta nwina. Loku a hi kona munhu a tsumbako wutsumbu gakwe aku u wa ka Kristu, nga na a pima lezi a wutsumbu gakwe, lezaku, kota lezi a nga wa ka Kristu lezo na hinawu.

Joh. 7. 24. 1 Kor. 3. 23. & 9. 1. & 14. 37. xip. 5. 12. & 11. 18, 23. 1 Joh. 4. 6.

8 Hakuba hambu nzi dumisa lezaku hi ntamo wa hina (lowu a nga nyika Hosi ka ma akelwa ha wona, ku nga

hi kuhoxwa), nzi nga ta celiwa tingana:

xip. 7. 14. & 12. 6. & 13. 10.

9 Ku nga mahi ku kwatsi nzi lo mu cabisa hi papilo ya mina.

10 Hakuba, Mapapilo yakwe, ba wula, ma tika ma na ntamo; kanilezi a kuwonekela ka miri wakwe kukarele, a ku wulawula kakwe a hi ncumo.

1 Kor. 1. 17. & 2. 1, 2, 3, 4. xipm. 1. xip. 11. 6. & 12. 5, 7, 9. Gal. 4. 13.

11 Nga a wa ku ngahi a pima lexi, lezaku, laha hi nga kona hi mhaka ya ma papilo na hi nga hi kona, hi ngaho kambe mitirweni loku hi nga hi hi kona.

12 Hakuba hina a hi tiyisi a kuhlaya kutani kuringanisa a wutsumbu ga hina ni bo kari babye laba ba ti tsanzako wutsumbu gabye: kanilezi bona wutsumbu gabye, ba ringanisa wutsumbu gabye hi wutsumbu gabye, ni ku ecanyisa a wutsumbu gabye hi wutsumbu gabye ba haba ni kupima.

xip. 3. 1. & 5. 12.

13 Kanilezi hina hi nga ta dumisa kuhunza wutsumbu ga hina, kanilezi hi kota kuringanisa loku hi nyikilweko hi Nungungulu kota kuringana, kasi ha cikela ka nwina.

xipm. 15.

14 Hakuba a hi ololoxi wutsumbu ga hina hi ku hunzisi-leko, lezaku kwatsi a hi cikelangani ka nwina: hakuba

hi cikela kule kwatsi hi leyo ka *nwina* hi ka ivangeli ya Kristu:

- 1 Kor. 3. 5, 10. & 4. 15. & 9. 1.
- 15 Hi nga dumisi kuhunza lipimo la hina, loko hi ku ngalo, hi mitiro ya banwani; kanilezi hi hi ni kutsumba lezaku, kota lezi kukoleka ka *nwina* ku kulako, hi kuliswa nguvu hi *nwina* hi lo zi longileko kuklabiketa wunyingi ga hina,
- Roma 15. 20.
- 16 Lezo a kukanela ivangeli wutsanweni gi nga kule na *nwina*, hi nga dumisi hi klelweni ga munwani a ku hi ka zilo zi longileko canjeni ga hina.
- 17 Kanilezi loyi a dumisako, nga a dumisela ka Hosi.
- 1 Kor. 1. 31.
- 18 Hakuba loyi a ti tsanzako wutsumbu gakwe a saseswako, kanilezi a yimiswako hi Hosi.

Roma 2. 29. 1 Kor. 4. 5.

XIPIMO 11.

- 1 Zokwatsi mu nga ba na wupupulwini gitsongwani na mina: kokwihi hizinene nga mu hunisela na mina.
- xipm. 16. xip. 5. 13.
- 2 Hakuba nzi na ni wukuxu ka *nwina* a wukuxu ga ka Nungungulu: hakuba nzi lo mu heleketa ka nuna mu-nwe, kasi nza fela ku mu yisa na mu hi mibulwa yi basileko ka Kristu.
- 1 Kor. 4. 15. Gal. 4. 17, 18. Kol. 1. 28.
- 3 Kanilezi nza caba, ku nga ta ku ngalo, a nyoka yi lo

mu kohlisa Eva hi wuklati ga yona, lezo ni kupima ka *nwina* kubotwa kupimeni ni kutibeni loku ka Kristu.

- Joh. 8. 44. Efe. 6. 24. Kol. 2. 4, 8, 18.
1 Tim. 1.3.&4.1. Heb. 13. 9. 2 Pet. 3.17.
- 4 Hakuba loku loyi a tako a kanela hi munwani Jesu, loyi hi nga mu kanelangiko, kutani loku mu amukela a moya wu hambeneko, lowu mu nga nga mu nga wu amukele, kutani i ivangeli yi hambeneko, le-yi mu nga amukelangiko, ma maha kwatsi ku mu honisela.

Gal. 1. 7, 8.

- 5 Hakuba nza alakanya a nzi lenzakolaba ba bapostoli ba hombe nguvu.
- 1 Kor. 15. 10. xip. 12. 11. Gal. 2. 6.
- 6 Kanilezi hambu lezi nzi nga ni bilabila ku wulawuleni, lezo a nzi kona kutibeni; ge, ka zilo zonkolelele hi wonkelisile kwatsi xikari ka banhu bonkle hi *nwina*.
- 1 Kor. 1. 17. & 2. 1, 13. xip. 4. 2. & 5. 11. & 10. 10. & 12. 12. Efe. 3. 4.
- 7 Kutani nzi lo onha mina hi kukoramisa wutsumbu ga mina kasi *nwina* mu kukumukiswa, hakuba nzi lo kanela ka *nwina* a ivangeli ya Nungungulu hi matsenya ke?
- Mit. 18. 3. 1 Kor. 9. 6, 12. xip. 10. 1.
- 8 Nzi lo panga tinwani ticeci, nzi lo teka a mali kabye kasi nzi ta tira ha yona ka *nwina*;
- 9 Ni laha na nza ha hi kona na *nwina* nzi wa vumala, nzi wa nga binzisangi ha-

- mbu munwe munhu; hakuba bamakabye, laha na bata hi le Makedonia, ba lo nyika lezi zi ringeneko ni ku laba ka mina; ni ka zilo zonkle nzi lo ti gonga wutsumbu ganga lezaku nzi nga mu mahi nzwalo *nwina*, lezo nzi lo gonga wutsumbu ganga.
 Mit. 20. 33. xip. 12. 13, 14, 16. Fil. 4. 10, 15, 16. 1 Tesa. 2. 9. 2 Tesa. 3. 8, 9.
- 10 Kwatsi hilezi a zinene za Kristu zi nga hi kona ka mina, a nga kona munhu a ta nga nzi miyeta loku kudzunza matikweni ya le Akaia.
 Roma 9. 1. 1 Kor. 9. 15.
- 11 Ngahilezo? hakuba a nzi mu ranzi ke? Nungungulu wa zi tiba.
 xip. 6. 11. & 7. 3. & 12. 15.
- 12 Kanilezi mina nzi maha yini, lezaku nzi ta ku maha, lezaku nzi fela ku valela a xikati ka laba ba nabelako a xikati; lezaku laba ba dumisako hi lezo, ba kumiwa kota hinawu.
 1 Kor. 9. 12.
- 13 Hakuba a ka ku ngahi bapostoli ba mawuna, a zitiri lezi zi kohlisako, ba bombisa wutsumbu gabye wupostolini ga Kristu.
 Mit. 15. 24. Roma 16. 18. xip. 2. 17. Gal. 1. 7, 8, & 6. 12. Fil. 1. 15, & 3. 2. Tit. 1. 10, 11. 2 Pet. 2. 1. 1 Joh. 4. 1. Kuv. 2. 2.
- 14 Ku haba kuhlamala; hakuba Satani wa bombosa wutsumbu gakwe kota ngelosi ya kuwonekela.
 Gal. 1. 8.
- 15 Hikwalaho a xilo xa hombe loku a zikozeli zakwe zi ti bombisa hi ku kwatsi zikozeli za kululama; laba le kugumelweni ba ta nga kota mitiro yabye.
 xip. 3. 9. Fil. 3. 19.
- 16 Nza wula kambe, Nga na munhu a nga alakanyi ha mina a wupupulu; loku lezo mu nga mu maha, hambu a wupupulu nzi amukeleni, kasi na minawu nza fela kudumisa kutsongwani.
 xipm. 1. xip. 12. 6, 11.
- 17 Lezaku lezi nzi wulako, a nzi ku wulawuli hi kelelo ga Hosi, kanilezi hi wupupulwini, ka loku kutsumba ka wukosi.
 1 Kor. 7. 6, 12. xip. 9. 4.
- 18 Na mu wona lezaku a hanyingi ba dumisa hi ka nyama, nzi ta dumisawu kambe.
 Fil. 3. 3, 4.
- 19 Hakuba *nwina* ma honisela a mapupulu hi kutsaka, na mu klarihile wutsumbu ga *nwina*.
 1 Kor. 4. 10.
- 20 Hakuba ma timisela na munhu, loku a mu tisa wukumbini, loku a mu kadumula, loku a yisa kukonweni, loku a ti kukumukisa wutsumbu, loku a ku hima le nhoheni.
 Gal. 2. 4. & 4. 9.
- 21 Nzi wula hi ndlela ya kumbelisa ntamo, na ku ku kwatsi hilezi hi nga si na hi karele. Nga mangabye hilaho i kona a tiyileko (nzi

- wulawula hi ka wupupulu), mina nzi tiyile kambe.
xip. 10. 10. Fil. 3. 4.
- 22 Bona mba Heberu ke ? nzi yenawu. Bona mba Israelili ke ? lezo nzi yenawu. Bona mba mbewu ya Abrahamama ke ? lezo nzi yenawu.
Mit. 22. 3. Roma 11. 1. Fil. 3. 5.
- 23 Bona ba hi zikozeli za Kristu ke ? (nzi wulawulisa ku kwatsi nzi kklelweni gakwe) nza hunzisa; mitirweni ha hombe nguvu, kupaxweni ha hombe nguvu, hi kubiwa ku hunza lipimo, kanyingi kufeni.
Mit. 9. 16. & 20. 23. & 21. 11. 1 Kor. 15. 10, 30, 31, 32. xip. 1. 9, 10. & 4. 11. & 6. 4, 5, 9.
- 24 Ka ba Juda nzi lo amukela nklanu wa zikati a mune wa makume a zifuta saseka xinwe.
- 25 Kunharu nzi lo biwa hi tinhonga, kanwe nzi lo gandlwa hi maribye, kunharu nzi xaniseka hi kupanzeka ka mataru, a wusiku ni mu mu nzi wa hi kueteni;
Mit. 14. 19. & 16. 22. & 27. 41.
- 26 A mapfumbeni ka nyingi, ni timhangweni ta micongo, a timhangweni ta bapangi, ni timhangweni ta ba ka hina, ni timhangweni ta ba Matiko, ni timhangweni ta lomo mitini, ni timhangweni ta ziwula, ni timhangweni ta mabimbi, ni timhangweni ta bamakabye ba mahlebo;
Mit. 9. 23. & 13. 50. & 14. 5. & 17. 5. & 19. 23. & 20. 3. & 21. 31. & 23. 10, 11. & 25. 3.
- 27 Ni kutira ni xaniseka, a ku rinzela xikati xinyingi, ni le ndlaleni ni le toreni, a kuyila xikati xinyingi, ni le xiramini, ni le wumoyirini.
Mit. 20. 31. 1 Kor. 4. 11. xip. 6. 5.
- 28 Hi lahandle ka lezi zilo zi kona lahandle, ku kona lezi zi nzi tikelako masiku wonkle, a kugongola ticeci tonkle.
Mit. 20. 18, &c. Roma 1. 14.
- 29 Hi mani a kareleko, minawu nzi nga karali ke ? hi mani a mahako xikubekiso, nzi ngaswi minawu ke ?
1 Kor. 8. 13. & 9. 22.
- 30 Loku zi labekile ku nga nzi dumisa, nzi ta dumisa hi zilo lezi zi nzi karalisako.
xip. 12. 5, 9, 10.
- 31 Nungungulu a Dadani wa Hosi Jesu loyi a katekisi-lweko kala kupinzuka, wa zi tiba aku a nzi hembu wunwa.
Roma 1. 9. & 9. 1, 5. xip. 1. 23. Gal. 1. 20. 1 Tessa. 2. 5.
- 32 Le Damaseku a mufumeli a nga hi lahasi ka Aretasi a labelela a muti wa le Damaseku, kasi ku nzi koma :
Mit. 9. 24, 25.
- 33 Hi laha ka woni nzi lo kanelwa lomo ka xirunzu nzi ciswa lahasi hi le kurisini, nzi lo pona mandleni yakwe.

XIPIMO 12.

- 1 Mina nzi yimelwe hi kudumisa, hambu lezi zi nga sasekiko ; kanilezi nzi tata ka zona a ziwonekeliso ni kuvululwa ka Hosi.

2 Nza mi *tiba* munhu ka Kristu, kume ga malembe ni mune ma hunzileko (kutani ngwa laha ka miri, a nzi zi *tibi*; Nungungulu wa zi *tiba*), a wa ku ngahi i lo *klakuselwa* ka tilo ga wunharu.

Mit. 22. 17. Roma 16. 7. xip. 5. 17.
Gal. 1. 22.

3 Mina nza mu *tiba* munhu wa ku ngahi (kutani hi lomo mirini, kutani hi *klelweni* ni miri, a nzi mu *tibi*; Nungungulu wa zi *tiba*),

4 A ku i lo *klakuselwa* hi ku yini *Paradeseni*, i lozwa a timhaka ti nga hi ko ni wulwawulwa, leti zi nga faneliko munhu ku nga a wulawula.

Luka 23. 43.

5 Kaywaloyi munwe nzi ta mu dumisa : kanilezi hi ganga *klele* nzi nga ta ti dumisa, saseka hi kukarala ka mina.

xip. 11. 30.

6 Hakuba loku nzi nga nzi labisisa kudunisa, nzi nga ta maha a pupulu; hakuba nzi ta wulawula a zinene: kanilezi nza tsika, ku nga ta ku a munhu a hlaya ha mina ku hunza a lipimo lolu nzi nga ka lona, kutani a zwa-ko hi mina.

xip. 10. 8. & 11. 16.

7 Na hi laha ka kota ya wukulu ga hombe ga kuvululiwa—ngahilezo, hikwalaho, mina nzi nga kukumukiswi hi ku hunzeleta nzeko, ku wa lo nyikwa ka nyama ya

mina muzwa, a tsumi wa Satani a nzi tsekulela, kasi nzi nga ti kukumukisi hi ku hunzeleta nzeko.

Luka 13. 16. Gal. 4. 13, 14.

8 Hi kota ya lexi xilo mina nzi lo kombela a Hosi kunharu, kasi ku fela ku suka ka mina.

Mat. 26. 44.

9 Yi lo wula ka mina, A wuxinji ga mina gi enele ka wena : hakuba ntamo wa mina wu mbelele kukaraleni. Hikwalaho a kutsaka ka mina ka hombe, nzi ta dumisa kukaraleni ka mina, kasi a ntamo wa Kristu wa humula ka mina.

xip. 11. 30. 1 Pet. 4. 14.

10 Ngahilezo nza xalala le kukaraleni, ni kudzuxweni, ni kufanelekileko, ni xanisweni, ni kupanzanyweni, hi kota ya Kristu: hakuba nzi ha karele, zonake nzi ha kuma ntamo.

Roma 5. 3. xip. 7. 4. & 13. 4.

11 Nzi bubutsele : *nwina* ma nzi kurumeta ; hakuba nga mu fanela ku nzi tsanza: hakuba a nzi le nzako ha ncumo ka bapostoli laba ba hombe, hambu lezi nzi nga hi ko ncumo.

1 Kor. 3. 7. & 15. 8, 9. xip. 11. 1, 5, 16,
17. Gal. 2. 6, 7, 8. Efe. 3. 8.

12 Hizinene a ziwoniso za wupostoli zi lo mahwa ka *nwina* hi kutimisela, hi ziwoniso ni zidamiso ni mitiro ya ntamo.

Roma 15. 18, 19. 1 Kor. 9. 2. xip. 4. 2.
& 6. 4. & 11. 6.

13 Hakuba xilo muni mu nga hlulwa ha xona hi tinwani ticeci, kumbela lezaku nzi wa nga hi nzwalo ka *nwina* ke? nzi tsetseleleni loku kubiha.

1 Kor. 1. 7. & 9. 12 xip. 11. 7, 9. & 13. 1.

14 Mangabye, lexi hi zikati zinharu nzi longela kuta leyo ka *nwina*; nzi nga ta maha nzwalo ka *nwina*: hakuba a nzi labi za *nwina*, kanilezi *nwina*: hakuba a banana a ba fanele kubekela a batrali babye, kanilezi a batrali kubela banana.

Mit. 20. 33. 1 Kor. 4. 14, 15. & 10. 33.

15 Nzi ta hlakana nguvu loku nzi mbeta, nzi mbetwa hi mihefemulo ya *nwina*. Loku nzi nga nzi mu ranza ha hombe nguvu, mina nzi ranzwa kutsongwani ke?

Joh. 10. 11. xip. 1. 6. & 6. 12, 13. Fil. 2. 17. Kol. 1. 24. 1 Tesa. 2. 8. 2 Tim. 2. 10.

16 Nga zi ngaho, mina wutsumbu a nzi lo mu binzisa; kanilezi, na nzi klarihile, nzi lo mu koma hi mano.

xip. 11. 9.

17 Nzi wa lo mu gelela *nwina* hi munwe wa laba nzi ba rumako ba ta ka *nwina* ke?

xip. 7. 2.

18 Mina nzi lo laya Titusi, nzi lo rumela a nakulori zinwe naye. Kunene Titusi i lo mu gelela ke? hi wa nga fambi hi walowo Moya munwe ke? hi wa nga fambi hi makonzo manwe ke?

xip. 8. 6, 16, 18, 22.

19 Mu alakanya xonkle lexi

xikati a ha ti pendla ka *nwina*. Mahlweni ka Nungungulu hi wula ha Kristu. Kanilezi zonkle zilo baranziweko, za kuakwa ka *nwina*.

Roma 9. 1. 1 Kor. 10. 33. xip. 5. 12. & 11. 31.

20 Hakuba nza caba, ku nga taku, laha na nzita, nzi nga ta mu kuma na mu nga hi kota nzi ranzako, kambe mina wutsumbu nzi nga na nzi nga hi kota mu zi ranzako; ku nga ta nga, ku nga ku hi kona kukanetana, a wukuxu, a zanga, ni kulo, a kuhleba, a mahlebo, a wungungwani, a xipfikipfiki;

1 Kor. 4. 21. xip. 10. 2. & 13. 2, 10.

21 Ku nga taku, laha na nzi tile kambe, Nungungulu wa mina i ta nzi bohliisa mahlweni ka *nwina*, mina nzi nga rila hi laba banyingi ba si na ku ba onhile, ba nga hunzulukiko ka zi nga hlazwakangiko ni kubaya ni kuremba loku ba ku mahileko.

1 Kor. 5. 1. xip. 2. 1, 4. & 13. 2.

XIPIMO 13.

1 Lexi hi zikati zinharu na nzita le ka *nwina*. Hi nomu wa bakustumunyu bambiri kutani banharu a timhaka tonkle ti ta tiyiswa.

Mat. 18. 16. Joh. 8. 17. xip. 12. 14. Heb. 10. 28.

2 Nzi wa lo wula hi le mahlweni, nza wula hi le mahlweni, kota lezi nzi nga hi kona hi xikati xa wumbiri,

lezo makunu, na nzi hi haba, ka laba ba nga si na ba onhile hi le mahlweni, ni ka laba ba seleko, lezaku, loku nzi tile kambe, nzi nga ta mu tsika;

xip. 1. 23. & 10. 2. & 12. 21.

3 Na mu wona lezaku mu laba ziwoniso za Kristu lezi zi kanelako ka mina; loyi ka nwina a nga kareleko, kani- lezi i na ntamo nguvu ka nwina:

Mat. 10. 20. 1 Kor. 5. 4. & 9. 2. xip. 2. 10.

4 Hakuba i lo belelwa hi kuka- rala, na nga a kari a hanya hi ntamo wa Nungungulu. Hakuba hina kambe hi ka- rele hi kota ya yena, kani- lezi hi ta hanya hi kota ya yena hi ntamo wa Nungu- ngulu ka nwina.

Roma 6. 4. xip. 10. 3, 4. Fil. 2. 7, 8. 1 Pet. 3. 18.

5 Ringani wutsumbu ga nwi- na, lezaku mu le kukoleke- ni; hlolani nwina benyi wutsumbu. Kutani a zi ti- bi nwina wutsumbu ga nwi- nawu, lezaku Jesu Kristu i kona nzeni ka nwina ke? kutani hizinene mu nga nga mu hoxilwe.

Roma 8. 10. 1 Kor. 9. 27. & 11. 28. Gal. 4. 19.

6 Kanilezi nza zi tumba leza- ku mu ta zi tiba ku ngalo a hi hoxiwangi.

7 Makunu ha kombela ka Nu- ngungulu lezaku mu nga onhi; na ku nga hi ku hi ta woneka na hi nga hlolwa- ngi, kanilezi kasi ma fela ku maha lezi zi dzunzekako,

hambu lezi hi kwa hi hoxi- lwe.

xip. 6. 9.

8 Hakuba hi nga ta maha ncumo xo hambana ni zine- ne, kanilezi hi ka zinene.

9 Hakuba hina ha tsaka, laha na hi karele, nwina mu na ntamo: lezo kambe hina hi lo zi kombelela, hambu kona kumbelela ka nwina.

1 Kor. 4. 10. xip. 11. 30. & 12. 5, 9, 10. 1 Tesa. 3. 10.

10 Hakuba hi kota ya lexi nzi tsala lezi zilo na nzi hi haba, kasi loku na nzi hi kona nzi nga wulawuli hi ntamo, hi ka kota ya ntamo lowu a nga nzi nyika a Hosi akuba nzi aka, na ku nga ku kun- gumula.

1 Kor. 4. 21. xip. 2. 3. & 10. 2, 8. & 12. 20, 21.

11 Hi kugumesa, bamakabye, salani. Mbeleliswani; ta- ngaliswani; nga mu pima katiginwe; mu tsama hi ku- rula: Nungungulu wa ku- ranza ni kurula nga a hi na nwina.

Roma 12. 16, 18. & 15. 5, 33. 1 Kor. 1. 10. Fil. 2. 2. & 3. 16. 1 Pet. 3. 8.

12 Rungulanani hi kutrotra ka kubasa.

Roma 16. 16. 1 Kor. 16. 20. 1 Tesa. 5. 26. 1 Pet. 5. 14.

13 Bon/le laba bobasa ba mu rungula.

14 A wuxinji ga Hosi Jesu Kristu, ni kuranza ka Nu- ngungulu, ni ku klanguka ka Moya wa Kubasa, nga ku hi na nwina nwen/le.

Roma 16. 24. Fil. 2. 1.

A PAPILO GA PAULE KA BA LE GALATIA.

XIPIMO 1.

- 1 Paule, mupostoli (na nga hi wa le ka banhu, na ku nga hi hi kota ya munhu, kanilezi hi kota ya Jesu Kristu, ni Nungungulu Dadani, loyi a nga mu vuxa hi ka bafleko),
Mit. 2. 24. & 9. 6. & 22. 10, 15, 21. & 26. 16. xipm. 11, 12. Tit. 1. 3.
- 2 Ni bonkle bamakabye laba ba nga zinwe na mina, ka ticeci ta le Galatia :
1 Kor. 16. 1. Fil. 2. 22. & 4. 21.
- 3 A wuxinji nga gi hi ka nwina ni kurula ka le ka Nungungulu Dadani, ni ka le ka Hosi ya hina Jesu Kristu,
Roma. 1. 7. 1 Kor. 1. 3. 2 Kor. 1. 2. Efe. 1. 2. Fil. 1. 2. Kol. 1. 2. 1 Tesa. 1. 1. 2 Tesa. 1. 2. 2 Joh. 3.
- 4 Loyi a nga nyikela wutsumbu gakwe hi kota ya zonho za hina, kasi a fela ku hi *klakla* hina ka gwalegi tiko ga kubiha, hi kuranza ka Nungungulu ni Dadani wa hina :
Mat. 20. 28. Joh. 15. 19. & 17. 14. Roma. 4. 25. xip. 2. 20. Tit. 2. 14. Heb. 2. 5. & 6. 5. 1 Joh. 5. 19.
- 5 Ka yena nga ku hi kona wukosi kala kupinzuka ni kupinzuka. Ameni.
- 6 Nza hlamala lezo mu haklileko kukungubanyeka le ka yena loyi a nga mu bitana nwina ka wuxinji ga

Kristu muya ka yinwani ivangeli;

- 7 Leyo yi nga hi ko yinwani ivangeli ; ba kona laba ba mu karatako, ba labako kuonha ivangeli ya Kristu.
Mit. 15. 1, 24. 2 Kor. 2. 17. & 11. 4, 13. xip. 5. 10, 12.
- 8 Kanilezi kani hi hina, kutani ingelosi ya le tilweni, yi kanela ka nwina ivangeli yinwani kuhunza leyi hi kaneleko ka nwina, nga yi hoxwa.
1 Kor. 16. 22.
- 9 Kota lezi hi nga rangula hi wula, lezo nza wula kambe, Loku a hi kona munhu a kanelako ka nwina a yinwani ivangeli, kuhunza leyi mu yi amukeleko, nga na a hoxwa.
Kuv. 22. 18.
- 10 Hakuba mina makunu nza kurumeta banhu, kutani Nungungulu ke? kutani nza laba kudzunza banhu? loku nzi wa dzunzu banhu, nzi wa nga ta maha xitiri xa Kristu.
Mat. 28. 14. 1 Tesa 2. 4. Jam. 4. 4. 1 Joh. 3. 19.
- 11 Hakuba mina nza zi tibe-kisa ka nwina, bamakabye, kwatsi hi kumbuka a ivangeli leyi yi nga kanelwa hi mina, a hi ya le ka banhu.
1 Kor. 15. 1.

- 12 Hakuba hambu ni ku yi kuma ka munhu, hambu ni ku yi gonziswa, kanilezi yi lota ka mina hi kuvululwa ka le ka Jesu Kristu.
1 Kor. 15. 1, 3. xipm. 1. Efe. 3. 3.
- 13 Hakuba mu lozwa hi mahungu ya kuhanya ka mina hi xikati xi hunzileko hi kukolweni ka ba Juda, lezaku hi kuhunzisileko nzi lo xanisa ceci ya Nungungulu, nzi wo yi hangalasa:
Mit. 8. 3. & 9. 1. & 22. 4. & 26. 11.
1 Tim. 1. 13.
- 14 Nzi wa hunzisile kukolweni ka ba Juda kuhunza banyingi ba ntanga ya mina matikweni ya hina, nzi wa lo namarela nguvu mahanyeleni ya bararu ba hina.
Mat. 15. 2. Marku 7. 5. Mit. 22. 3. & 26. 9. Fil. 3. 6.
- 15 Kanilezi laha zi nga kungegelisa ka Nungungulu, loyi a nzi hambanyiseleko kwalomo rubyini ga mamani, i lo nzi bitana hi wuxinji gakwe,
Mit. 9. 15. & 13. 2. & 22. 14, 15. Roma 1. 1.
- 16 A ku vutula Nwana wa yena ka mina, kasi nza fela kukanela ha yena xikari ka ba Matiko; zalezo a nzi wulawulangi ni nyama ni nkata:
Mat. 16. 17. Mit. 9. 15. & 22. 21. & 26. 17, 18. Roma 11. 13. 1 Kor. 15. 50. 2 Kor. 4. 6. Efe. 3. 8. & 6. 12.
- 17 A nzi wa nga yangi Jerusalema ka laba ba nga hi bapostoli mahlweni ka mina: kanilezi nzi lo famba le
- Arabia; nzi lo engeta nzi kleklelela Damaseku.
- 18 Zonake a nzako ka malembe manharu nzi loya Jerusalema a ku enzela Kefasi, nzi lo tsama naye kume ni nklanu wa masiku.
Mit. 9. 28.
- 19 Kanilezi a banwani bapostoli a nzi ba wonangi, saseka Jamesi nakulori wa Hosi.
Mat. 13. 55. Marku 6. 3. 1 Kor. 9. 5.
- 20 Kanilezi hi ku kumbuka zilo nzi nga zi tsalela ka nwina, languta, mahlweni ka Nungungulu, a nzi hembi wunwa.
Roma 9. 1.
- 21 Zonake nzi lota matikweni ya le Siria ni le Kilikia.
Mit. 9. 30.
- 22 Mina nzi wa nga tibiyiwi hi ngohe ka ticeci ta le Judia leto ti nga hi ka Kristu:
Roma 16. 7. 1 Tesa. 2. 14.
- 23 Kanilezi ba lozwa a ku ngalo, Loyi a nga kari a xanisa makunu wa kanela a kukoleka loku a nga kari a ku hangalasa;
- 24 Ba lo dumisa Nungungulu hi ka mina.

XIPIMO 2.

- 1 Zonake anzako ka xipimo xa kume ni mune malembe nzi lo engeta nzi ya Jerusalema zinwe na Barnaba, na nzi teka Titusi zinwe na mina.
Mit. 15. 2.
- 2 Nzi wa loya hi kuvululwa; nzi loya hlawutela a ivange-

- li leyi nzi nga kanela xikari ka ba Matiko, kanilezi xikundleni ka laba ba nga hi ba hombe, ku nga taku nzi tsutsuma kutani nzi tsutsumile mahala.
Mit. 15. 12. Fil. 2. 16. 1 Tesa. 3. 5.
- 3 Kanilezi na ku nga hi Titusi loyi a nga hi na mina, a nga hi mu Greki, i lo kurumetwa ku maha nkwera:
- 4 Lezo ku wa hi hakuba hi kota bamakabye ba mawunwa hi le kufihlalani, ba lo hlola a kuklakleka ka hina loku hi nga ka Kristu Jesu, kasi ba fela ku hi neha wukumbini:
Mit. 15. 1, 24. 2 Kor. 11. 20, 26. xip. 3. 25. & 4. 3, 9. & 5. 1, 13.
- 5 Ka bona a hi ba nyikangi wutsamo ga kuingisa, ge, hambu ni xikati; kasi a zinene za ivangeli zi fela kutsama ka nwina.
xipm. 14. xip. 3. 1. & 4. 16.
- 6 Kanilezi ka laba ba nge kwa mbahombe (kani bona ba hi ba kuyini, a hi ncumo ka mina: Nungungulu a nga languti xiyimo xa munhu) —bona, nza wula, laba ba nga ni dzumba a ba engetelangi ncumo ka mina:
Mit. 10. 34. Roma 2. 11. 2 Kor. 12. 11. xip. 6. 3.
- 7 Kanilezi hi klelo, laha na ba lo wona lezaku nzi nyikilwe tiro wa kukanela ivangeli xikari ka makuna, kota Petro a mu kaneli wa laba ba zitsiba
Mit. 13. 46. Roma 1. 5. & 11. 13. 1 Tesa. 2. 4. 1 Tim. 2. 7. 2 Tim. 1. 11.
- 8 (Hakuba loyi a nga maha Petro a wupostoli ga zitsiba i lo maha mina a wupostoli ga matiko);
Mit. 9. 15. & 13. 2. & 22. 21. & 26. 17, 18. 1 Kor. 15. 10. xip. 1. 16. & 3. 5. Kol. 1. 29.
- 9 Laha na ba tibile a wuxinji legi nzi nga nyikilwe gona, Jamesi na Kefasi na Johani, laba ba tibyaku lezaku timhanze, ba lo nyika ka mimina na Barnaba a mandla ya xinene ya hlangela, kasi hi fela kuya ka ba Matiko, bona ba ya ka laba ba zitsiba;
Mat. 16. 18. Roma 1. 5. & 12. 3, 6. & 15. 15. 1 Kor. 15. 10. Efe. 2. 20. & 3. 8. Kuv. 21. 14.
- 10 Kumbela bona ba wa ranza lezaku nga hi alakanya zisiwana; xwalexi xilo nzi lo vumela ku xi maha.
Mit. 11. 30. & 24. 17. Roma 15. 25. 1 Kor. 16. 1. 2 Kor. 8. & 9, xiptimo.
- 11 Kanilezi laha Kefasi na tile Antioki, nzi lo mu kaneta ngoheni hakuba i wa yima kukonekeni.
Mit. 15. 35.
- 12 Hakuba hi mahlweni ka lezo ku nga se kuta bo kari hi le ka Jamesi, i loga zinwe ni ba Matiko: kanilezi laha na ba tile, i lo klela a ti hambanyisa wutsumbu gakwe, na caba bona laba ba zitsiba.
Mit. 10. 28. & 11. 3.
- 13 Ni banwani ba ba Juda ba xengetela zinwe naye; ku kala kuhambukiswa na Barnaba hi kukohlisa kabye.
- 14 Kanilezi laha na nzi wona lezo lezaku a ba ha fambi hi

kululama kota zinefe za ivangeli, nzi lo wula ka Kefasi mahlweni ka bona bonkle; Loku wena, u hi mu Juda, na u hanya kota ba Matiko, u nga mahi kota ba Juda, hi yini u kurumetako ba Matiko ku tsama ku kota ba Juda ke?

Mit. 10. 28. & 11. 3. xipm. 5. 1 Tim. 5. 20.

15 Na hi hi ba Juda hi mahanyela, na hi nga hi na kunonha ka ba Matiko,

Mat. 9. 11. Mit 15. 10, 11. Efe. 2. 3, 12.

16 Na mu tiba lezaku a munhu a nga na kubasiswa hi mitiro ya nayo, saseka a kukoleka ka Jesu Kristu, kota hina hi nga kolwa ka Kristu Jesu, kasi ha basiswa hi kukoleka ka Kristu, na ku nga hi hi mitiro ya nayo: hakuba hi mitiro ya nayo a yi kona nyama yi ta nga basiswa.

Mit. 13. 38, 39. Roma 1. 17. & 3. 20, 22, 28. & 8. 3. xip. 3, 11, 24. Heb. 7. 18. 19.

17 Kanilezi loku, hina wutsumbu na ha ha laba kubasiswa hi Kristu hi kumiwa na hi hi zionhi, kona Kristu hi xikozeli xa kuonha? Nungungulu a beletele.

1 Joh. 3. 8, 9.

18 Hakuba loku nzi aka kambe a zilo lezi nzi nga zi panzanyile, nza nza wonisa lezaku nzi muhambunyeti.

19 Hakuba hi wona nayo nzi lofa hi ka nayo, kasi nza fela kuhanya ka Nungungulu.

Roma 6. 11, 14. & 7. 4, 6. & 8. 2. 2 Kor.

5. 15. 1 Tesa. 5. 10. Heb. 9. 14. 1 Pet. 4. 2.

20 Nzi si na nzi belelwe zinwe na Kristu; na nzi nga nzi hanya; na nzi nga ha hi mina, kanilezi hi Kristu a hanyako ka mina: loku kuhanya nzi hanyako nyameni nzi hanya hi kukoleka, a kukoleka loku ku nga ka Nwana wa Nungungulu, loyi a nzi ranzako, i lo nyike-la wutsumbu gakwe hi mina.

Roma 6. 6. 2 Kor. 5. 15. xip. 1. 4. & 5. 24. & 6. 14. Efe. 5. 2. 1 Tesa. 5. 10. Tit. 2. 14. 1 Pet. 4. 2.

21 A nzi cukunyeti wuxinji ga Nungungulu: hakuba loku kululama ku hi kota ya nayo, zonake Kristu a nga felangi ncumo.

xip. 3. 21. & 5. 4. Heb. 7. 11. Roma 11. 6.

XIPIMO 3.

1 O mapupulu nzinwina ba Galatia, mu hambukiswa hi mani nwina, mahlweni ka mahlo ya mani Jesu Kristu kubaseni a nga belelwa ke?

xip. 2. 14. & 5. 7.

2 Hi lezi zoce nzi ranzako a ku zizwa ha nwina, Mu lo amukela nwina a Moya hi mitiro ya nayo, kutani hi kuzwa hi kukoleka ke?

Mit. 2. 38. & 8. 15. & 10. 47. & 15. 8. Roma 10. 16, 17. xipm. 14. Efe. 1. 13. Heb. 6. 4.

3 Mu mapupulu nwinawu ke? na mu sangulile hi za ka Moya, makunu mu ta mbelelisa hi za ka nyama ke?

xip. 4. 9. Heb. 7. 16. & 9. 10.

4 Nwina mu lo xanisekela zilo zo tala mahala ke? loku

- ku nga ha kunene ku hi mahala.
Heb. 10. 35, 36. 2 Joh. 8.
- 5 Hikwalaho loyi a nga nyika nwina Moya, a nga tira ziwonekeliso xikari ka nwina, ilo zi maha yena hi ka mitiro ya nyama, kutani hi kuzwa hi kukoleka ke?
2 Kor. 3. 8.
- 6 Kota lezi Abrahama a nga kolwa Nungungulu, ku lo hlayelwa ka yena a ku kululama.
Roma 4. 8, 9, 21, 22. Jam. 2. 23.
- 7 Tibani hikwalaho lezaku laba ba kukoleka, balabo hi banana ba Abrahama.
Joh. 8. 39. Roma 4. 11, 12, 16.
- 8 Ni mitsalo, yi lo wona lezo Nungungulu i ta basisa ba Matiko hi kukoleka, i lo kanela ivangeli hi le mahlweni ka Abrahama, aku, Hi ka wena a matiko wonkle ma ta katekiswa.
Mit. 3. 25. Roma 9. 17. xipm. 22.
- 9 Zonake lezo laba ba nga ba kukoleka ba katikisilwe ni mukoleki Abrahama.
- 10 Hakuba kwatsi hi kutala ka laba ba mitiro ya nayo ba lahasi ka kukoneka: hakuba ku tsalilwe, Ba konekile bonklelele laba ba nga lanzisiko ka zilo zonkle zi tsalilweko bukwinigamila-yo, ku zi maha.
- 11 Makunu a ku na munhu a basiswako hi nayo mahlweni ka Nungungulu, zi la su ndlunya: hakuba, Loyi a
- lulamileko i ta hanya hi kukoleka;
Roma 1. 17. xip. 2. 16. Heb. 2. 4. & 10. 38.
- 12 Kanilezi a nayo a hi wa kukoleka; kanilezi, Loyi a yi mahako i ta hanya a yona.
Roma 4. 4, 5. & 10. 5, 6. & 11. 6.
- 13 Kristu i lo hi klaklisa kukonweni ka nayo, na mahile kukonwa hi hina: hakuba ku tsalilwe, Kukonwa ka bonklelele laba ba cikilako sinyeni:
Roma 8. 3. 2 Kor. 5. 21. xip. 4. 5.
- 14 Lezaku hi ka ba Matiko ku fela kuta a kukatekiswa ka Abrahama nzeni ka Kristu Jesu; kasi ha fela ku kuma a xitsumbiso xa Moya hi kukoleka.
Joh. 7. 39. Mit. 2. 33. Roma 4. 9, 16.
- 15 Bamakabye, nza wula kosisa munhu: Kutani xivumelwano xa munhu, loku laba na xi tiyisilwe, a nga kona a xi mahako mahala, kutani a xi engetela.
Heb. 8. 17.
- 16 Makunu ka Abrahama ku lo wulwawulwa ka yena xitsumbiso, ni ka mbewu ya yena. Yena a nga wulangi, Ka timbewi, kwatsi tiningi; kanilezi kwatsi hi yinwe, Ni ka mbewu ya wena, leyi yi nga Kristu.
1 Kor. 12. 12. xipm. 8.
- 17 Makunu lezi nza wula; A xivumelwano xi lo tiyiswahi Nungungulu hi mahlweni, a nayo, xi ngata lenzako ka mune wa mazana ni makume manharu ya male-

- mbe, a xi onhi, kasi ku maha a tsumbiso wu nga mahi ncumo.
Roma 4. 13, 14. xipm. 21.
- 18 Hakuba loku a tsomba yi hi ya nayo, a ya ha hi ya tsumbiso kambe : kanilezi Nungungulu i lo ku vumela ka Abrahamama hi kutumbisa.
Roma 4. 14. & 8. 17.
- 19 Zonake xana nayo hi yini ? Wu lo engetelwa hi kota ya zihambuko, kala ku cikela mbewu ka yona a zitsumbiso zilo mahelwa; ku wa lo yimiswa hi ngelosi hi canjaga muvikeli.
Joh. 1. 17. & 15. 22. Mit. 7. 38, 53. Roma 4. 15. & 5. 20. & 7. 8, 13. xipm. 16. 1 Tim. 1. 9. & 2. 5. Heb. 2. 2.
- 20 Makunu a muvikeli a hi muvikeli wa munwe; kanilezi Nungungulu munwe.
Roma 3. 29, 30.
- 21 Xana nayo wu hambana zitsumbiso za Nungungulu ke? Nungungulu a beletele: hakuba loku wu wa hi kona wu nyikilweko ka nayo wu nga tongo wu hanyisa, hizinene a kululama nga ku hi ka nayo.
xip. 2. 21.
- 22 Ahemba a mitsalo yi valele zonkle zilo lahasi ka zonho, kasi a tsumbiso hi kukoleka ka Jesu Kristu ku fela ku nyikiwa ka bona laba ba kolwako.
Roma 3. 9, 19, 23, & 4. 11, 12, 16, 32. xipm. 8.
- 23 Kanilezi kurangula na ku nga se kuta kukoleka, hina honkle hi wa lo gongiwa lahasi ka nayo, hi valelwa ka kukoleka loku hi lenzako ku ta nga vululwa.
- 24 Lezo a nayo mukombeli wa hina ka hi yisa ka Kristu, kasi hi fela kubasiswa hi kukoleka.
Mat. 5. 17. Mit. 13. 39. Roma 10. 4. xip. 2. 16. Kol. 2. 17. Heb. 9. 9, 10.
- 25 Kanilezi makunu loko kukoleka ku cikele, a ha ha hi lahasi ka ku kambelwa.
- 26 Hakuba nwina nwenkle mu banana ba Nungungulu, hi kukoleka, ka Kristu Jesu.
Joh. 1. 12. Roma 8. 14, 15, 16. xip. 4. 5. 1 Joh. 3. 1, 2.
- 27 Hakuba kota banyingi ba nwina ba nga bapatizelwa ka Kristu ba lo ambele Kristu.
Roma 6. 3. & 13. 14.
- 28 A ku kona mu Juda kutani mu Greki, a ku kona a kumbi kutani loyi a klaklekleko, a ku kona a wanuna ni wasati: hakuba nwina nwenkle mu munwe ka Kristu Jesu.
Joh. 10. 16. & 17. 20, 21. Roma 10. 12. 1 Kor. 12. 13. xip. 5. 6. Kol. 3. 11. Efe. 2. 14, 15, 16. & 4. 4, 15.
- 29 Loku mu nga nwina mu hi ba ka Kristu, zonake mu banana ba Abrahamama, a zitalwa ha kota ya kutsumbisa.
Roma 8. 17. & 9. 7. xip. 4. 7, 28. Efe. 3. 6. Heb. 11. 18.

XIPIMO 4.

- 1 Kanilezi nza wula lezi laha na xitalwa na xa ha hi xihlangi, a xi hambani ni kumbi, hambu na xi hi Hosi ya bonkle,

- 2 Kanilezi i lahasi ka kugongiwa ni bawundli, ku kala ku cikela a xikati xi yimisi-lweko hi dadani.
- 3 Lezo na hinawu kambe, laha na ha hi zihlangi, hi wa bohilwe lahasi ka wukumbi ga tiko:
xipm. 9. xip. 2. 4. & 5. 1. Kol. 2. 8, 20. Heb. 9. 10.
- 4 Kanilezi laha na kutatiseka ka xikati ku cikele, Nungungulu i lo rumela Nwana wakwe, i lo tralwa hi wasati, i lo tralelwa lahasi ka nayo,
Mat. 1. 23. & 5. 17. Marku 1. 15. Luka 1. 31. & 2. 7, 27. Joh. 1. 14. Roma 1. 3. Efe. 1. 10. Fil. 2. 7. Heb. 2. 14.
- 5 Kasi a fela ku klaklisa bona laba ba nga lahasi ka nayo, kasi ha fela ku amukela a wutralwa ga wunwana.
Mat. 20. 28. Joh. 1. 12. xip. 3. 13, 26. Efe. 1. 5, 7. Tit. 2. 14. Heb. 9. 12. 1 Pet. 1. 18, 19.
- 6 Hakuba nwina mu banana, Nungungulu i rumela a Mo-ya wa Nwana wakwe ka timbilu ta hina, hi bitana-ko, Abba, Dadani.
Roma 5. 5. & 8. 15.
- 7 Lezo a wa hahi a kumbi kambe, kanilezi a nwanana; ni loku u hi nwanana, zonake u xitralwa hi kota ya Nungungulu.
Roma 3. 16, 17. xip. 3. 29.
- 8 Ahemba hi xakati lexo, mu nga nga mu tibi Nungungulu, mu wa hi tikumbi ka laba hi mahanyela ba nga ba tibiko banungungulu:
Roma 1. 25. 1 Kor. 12. 2. Efe. 2. 11, 12. 1 Tesa. 1. 9. & 4. 5.
- 9 Kanilezi makunu mu maha kutiba Nungungulu, kutani ma tibiya hi Nungungulu, ma ha wuyela yini lenzako kambe ka zilo zi rerekileko ni za wukumbi, laho mu labako ku maha a bakonwi kambe?
Roma 8. 3. 1 Kor. 8. 3. & 13. 12. xip. 3. 3. xipm. 3. Kol. 2. 20. 2 Tlm. 2. 19. Heb. 7. 18.
- 10 Ma hlayisa masiku, ni ti-hweti, ni zikati, ni malembe.
Roma 14. 5. Kol. 2. 16.
- 11 Mina nza caba ha nwina, ku nga taku, nzi pangama kutira xikati ka nwina mahala.
xip. 2. 2. & 5. 2, 4. 1 Tesa. 3. 5.
- 12 Mina nza mu kongotela nwina, bamakabye, nga mu ku kwatsi hi mina, hakuba mina nzi kwatsi hi nwina. Ina a mu nzi onhangi:
2 Kor. 2. 5.
- 13 Kanilezi ma zi tiba lezaku hi ku rereka ka nyama mina nzi lo kanela ivangeli ka nwina hi xikati xa kura-ngula:
1 Kor. 2. 3. 2 Kor. 11. 30. & 12. 7, 9. xip. 1. 6.
- 14 Lexo xi nga hi xiringo ka nwina hi ka nyama ya mina a mu mbelangi ntamo, hambu ni ku nzi nyenya; kanilezi mu lo nzi amukela kotisa ngelosi ya Nungungulu, kwatsi Kristu Jesu.
Mat. 10. 40. Luka 10. 16. Joh. 13. 20. 1 Tesa. 2. 13.
- 15 Zonake hi kwihi a kukatekiswa ka wutsumbu ga nwina ke? hakuba mina

- nza mu mahela wukustumunyu, loku ku nga makeka, mu ta nga mu xokole mahlo ya nwina mu nzi nyika.
- 16 Zonake lezo nzi ta mahanala wa nwina, loku nzi mu byela zinene ke?
xip. 2. 5, 14.
- 17 Ba mu labisisa nwina na ku nga hi hi ndlela yo saseka; ge, ba su laba ku mu valela, kasi u fela ku ba laba.
Roma 10. 2. 2 Kor. 11. 2.
- 18 Kanilezi kusaseka a kulabisisa ha hombe ka mahungu yo saseka hi xikati xonkle, ku nga hi loku nzi hi kona na nwina koce.
- 19 Bananga ba nga ba tsongwani, laba nza ha mu xanisekelako kambe kala Kristu a tibyiwa ka nwinana.
1 Kor. 4. 15. File. 10. Jam. 1. 18.
- 20 Ina, nza zi ranza ku nga nzi hi kona ka nwina makunu, ku ta hunzula a gezu ga mina; hakuba nza kanganyiswa ha nwina.
- 21 Nzi byeleni, nwina laba ba ranzako ku tsama lahasi ka nayo, a mu se ku wuzwana yo ke?
- 22 Hakuba ku tsalilwe, lezaku Abrahamama i wa ni banana bambiri, munwani i hi wa wasati loyi wa kumbi, munwani a hi wa wasati loyi a klaklekileko.
- 23 Ahemba a nwana loyi wa kumbi i lo tralwa hi ka nyama; kanilezi a nwana wa
- wasati loyi a klaklekileko i lo tralwa hi tsumbiso.
Roma 9. 7, 8. Heb. 11. 11.
- 24 Lexi xilo xi hi kucanyisa: hakuba laba ba basati ba hi zitumbiso zimbi; munwe wa le xitsungeni xa Sinai, i lo trala xihlangi xa wukumbi, loyi a nga Hagari.
- 25 Makunu loyi Hagari i hi xitsunga xa Sinai le Arabia, i ringana ni Jerusalema leyi yi nga kona makunu; hakuba i kumbi ni nwana wa yona.
- 26 Kanilezi a Jerusalema legi gi nga le hehla gi klaklekile, legi gi nga mamani wa hinana.
Heb. 12. 22. Kuv. 3. 12. & 21. 2, 10.
- 27 Hakuba ku tsalilwe, Tsaka, wena ngonwa u nga traliko; ahlama u rila, wena loyi u nga lunwiko: hakuba banyingi a banana ba wusiwana ku hunza loyi a nga ni nuna.
- 28 Makunu hina, bamakabye, hi kwatsi hi lezi a nga wahi Isaka, hi banana ba xitumbiso.
Mit. 3. 25. Roma 9. 8. xip. 3. 29.
- 29 Kanilezi zonake ku kota lezi a nwanana wa nyama a nga mu xanisa loyi wa ka Moya, zi ngaho makunu.
xip. 5. 11. & 6. 12.
- 30 Ahemba xana mitsalo yi yini? hoxa a kumbi ni nwana wa yona : hakuba a nwana wa wasati wa kumbi cima a nga taga tsomba ni nwana wa wasati a klaklekileko.
Joh. 8. 35. xip. 3. 8, 22.

- 31 Ngahilezo, bamakabye, hina a hi banana ba wasati wa kumbi, kanilezi hi ba wasati a *klaklekileko*.
Joh. 8. 36. xip. 5. 1, 13.

XIPIMO 5.

- 1 Hi *kuklacleka* Kristu i lo hi *klakla* : hikwalaho yimani mu kundende, mu nga kungwi kambe goteni ga wukumbi.
Joh. 8. 32. Mit. 15. 10. Roma 6. 18. xip. 2. 4. & 4. 9. 1 Pet. 2. 16.
- 2 Mangabye, mina Paule nza wula ka *nwina*, lezaku, loku mu amukela wunkera, Kristu a nga ta mu vuna ncumo.
Mit. 15. 1. & 16. 3.
- 3 Ina, nza tiyisa ka bonklelele laba ba amukeleko wunkwera, u na ni nanzu ku maha nayo wonkle.
xip. 3. 10.
- 4 *Nwina* mu hambanyisilwe ka Kristu, *nwina* mu nge mu ta basiswa hi nayo ; mu wile ku le ni wuxinji.
Roma 9. 31, 32. xip. 2. 21. Heb. 12. 15.
- 5 Hakuba hina hi kota ya Moya na hi kukoleka hi la-belele a tsumba ka kululama.
Roma 8. 24, 25. 2 Tim. 4. 8.
- 6 Hakuba nzeni ka Kristu Jesu a wunkwera a gi vuni ncumo, ni wunkuna a gi vuni ncumo ; kanilezi a kukoleka na ku tira hi kuranza.
1 Kor. 7. 19. xip. 3. 28. & 6. 15. Kol. 3. 11. 1 Tesa. 1. 3. Jam. 2. 18, 20, 22.
- 7 *Nwina* mu wa kari mu tsutsuma kwatsi ; hi mani

a, mu tindekisileko kasi mu nga ingisi a zinene ke ?
1 Kor. 9. 24. xip. 8. 1.

- 8 Loku a kutsumba a kuti hi ka yena loyi a mu bitanileko.
xip. 1. 6.

- 9 A comelo gi tsongwani gi bilisa mapa wonkle.
1 Kor. 5. 6. & 15. 33.

- 10 Nzi na ni kutsumba kwaleyo ka *nwina* le Hosini, lezaku ku nga hi kona a zimbe kupimeni ka *nwina* : kanilezi loyi a mu karatako i ta rwala kukonwa kakwe, kani hi mani.
2 Kor. 2. 3. & 8. 22. & 10. 6. xip. 1. 7.

- 11 Kanilezi mina, bamakabye, loku nzi wa ha kanela a wunkwera, hi yini nza ha nonohiswako nzi xaniswa ke ? zonake a ku kungubanyisa ka xi hambano nga kumbelile.
1 Kor. 1. 23. & 15. 30. xip. 4. 29. & 6. 12, 17.

- 12 Nzi ranza lezaku nga laba ba mahako a nyenganyenga ba tsenwa wutsumbugabye.
Mit. 15. 1, 2, 24. 1 Kor. 5. 13. xip. 1. 8. 9.

- 13 Hakuba *nwina*, bamakabye, mu lo bitelwa a *kuklacleka* ; mu nga mahi a *kuklacleka* ka *nwina* xilweni xa nyama, kanilezi hi kuranza mahani malanza ka munwe ni munwani.
1 Kor. 8. 9. & 9. 19. xip. 6. 2. 1 Pet. 2. 16. Jude 4. 2 Pet. 2. 19.

- 14 Hakuba nayo wonkle wu tatisekile ka mhaka yinwe, hambu ka ywaleyi ; Wena ranza a wa akelane wa we-

- na kwatsi hi wutsumbu ga wena.
Mat. 7. 12. & 22. 39, 40. Roma 13. 8, 9. Jam. 2. 8.
- 15 Kanilezi loku *nwina* mu luma mu kadamulana, *kla-*rihani mu nga lobisana.
- 16 Kanilezi nza wula, Famba-
ni hi ka Moya, *nwina* mu
nga ta tatisa a kudokolela
ka nyama.
Roma 6. 12. & 8. 1, 4, 12. & 13. 14.
xipm. 25. 1 Pet. 2. 11.
- 17 Hakuba a kudokolela ka
nyama kuhambene ni ka
Moya, ni ka Moya kuha-
mbene ni ka nyama; haku-
ba lezi zimbiri za holoba;
kasi mu fela ku maha
zilo lezi mu nga zi ranza-
ko.
Roma 7. 15, 19, 23. & 8. 6, 7.
- 18 Kanilezi loku mu rangelwa
hi Moya, a mu lahasi ka
nayo.
Roma 6. 14. & 8. 2.
- 19 Makunu mitiro ya nyama
yi la su ndlunya, leyi yi
nga leyi, hi kubaya, a ku
nga hlazeki, a wufenze,
1 Kor. 3. 3. Efe. 5. 3. Kol. 3. 5. Jam.
3. 14, 15.
- 20 A kukozela zifananiso, a
wutumbe, a wulala, a ku-
kanetana, a wukuxu, a za-
nga, kuvimba kwelo, a ku-
hambana, a kuholoba,
- 21 A mona, a kudaya, a popi-
wa, ni kuvimbelwa, ni zo
kota lezi: a za ku ngahi nzi
wa lo mu laya kurangula
nwina, kota lezi nzi nga lo
mu laya *nwina*, laba ba ma-
hako za ku ngahi zilo cima
- ba nga taga a tsomba ya
mufumo wa Nungungulu.
1 Kor. 6. 9. Efe. 5. 5. Kol. 3. 6. Kuv.
22. 15.
- 22 Kanilezi a mbanzo wa Moya
hi kuranza, kutsaka, a ku-
rula, a kutimisela,
Joh. 15. 2. Roma 15. 14. 1 Kor. 13. 7.
Kol. 3. 12. Jam. 3. 17. Efe. 5. 9.
- 23 A wuxinji, a kusasa, a ku-
koleka, a ku ti koramisa, a
ku ti koma: ka za ku ngahi
a ku kona nayo.
1 Tim. 1. 9.
- 24 Laba ba nga ba ka Kristu
Jesu ba belele a nyama ni
dzumba ni kudokolela ka
gona.
Roma 6. 6. & 13. 14. xip. 2. 20. 1 Pet.
2. 11.
- 25 Loku hina hi hanya hi ka
Moya, nga hi famba hi ka
Moya kambe.
Roma 8. 4, 5. xipm. 16.
- 26 Nga hi nga ti kukumuxi,
hi holobisana, hi zangari-
sana.
Fil. 2. 3.

XIPIMO 6.

- 1 Bamakabye, hambu a hi
kona munhu hi kuonha,
nwina laba ba ka moya, mu
lulekeni a wa ku ngahi hi
moya wa zinene; na u la-
ngutela wutsumbu ga we-
na, ku nga ta ku wenawu u
ringwe.
Roma 14. 1. & 15. 1. 1 Kor. 2. 15. & 3.
1. & 4. 21. & 7. 5. & 10. 12. 2 Tesa. 3.
15. 2 Tim. 2. 25. Heb. 12. 13. Jam.
5. 19.
- 2 Rwalani mirwalo ya mu-
nwe ni munwani, lezo mu
tatisa a nayo wa Kristu.
Joh. 13. 14, 15, 34. & 15. 12. Roma 15.

1. xip. 5. 13. 1 Tesa. 5. 14. Jam. 2. 8. 1 Joh. 4. 21.
- 3 Hakuba loku a hi kona munhu alakanyako a wutsumbu gakwe aku u hi ncumo, laha na nga hi ncumo wa ti kohlisa wutsumbu gakwe.
Roma 12. 3. 1 Kor. 8. 2. 2 Kor. 3. 5. & 12. 11. xip. 2. 6.
- 4 Nga na munhu ni munhu a hlola a tiro wakwe yena *nwinyi*, zonake i ta kuma a kudumisa hi ka wutsumbu gakwe yece, ku nga hi hi ka wa akelane wakwe.
Luka 18. 11. 1 Kor. 11. 28. 2 Kor. 13. 5.
- 5 Hakuba munhu ni munhu i ta rwala a nzwalo wakwe yena *nwinyi*.
Roma 2. 6. 1 Kor. 3. 8.
- 6 Kanilezi nga loyi a gonzi-swako a mhaka a klangana ni loyi a mu gonzisako zilweni zonkle zo saseka.
Roma 15. 27. 1 Kor. 9. 11, 14.
- 7 Mu nga kohliswi; Nungungulu a nga tseketselwi: hakuba kani hi yini lexi munhu a xi xwanyako, xwalexo i ta xi hula.
Luka 16. 25. Roma 2. 6. 1 Kor. 6. 9. & 15. 33. 2 Kor. 9. 6.
- 8 Hakuba loyi a xwanyako ka nyama yena *nwinyi* ni ka nyama yakwe i ta hula kubola; kani loyi a xwanyako ku Moya ni ka Moya i ta hula a wutomi ga ku kala kupinzuka.
Roma 8. 13. Jam. 3. 18.
- 9 Nga na hi nga rereki a ku maha zo saseka: hakuba hi xikati xi faneleko hi ta hula, loku hi nga karali.
Mat. 24. 13. 1 Kor. 15. 58. 2 Tesa. 3. 13. Heb. 3. 6, 14. & 10. 36. & 12. 3, 5. Kuv. 2. 10.
- 10 Zonake lezo, kota lezi hi nga ni xikati, nga na hi tira lezaku saseka ka banhu bonkle, ha hombe ka ba le ngangweni wa kukoleka.
Joh. 9. 4. & 12. 35. 1 Tesa. 5. 15. 1 Tim. 6. 18. Tit. 3. 8. Efe. 2. 19. Heb. 3. 6.
- 11 Cuwukani lezaku gi kulisile ku yini a papilo legi nzi tsalileko hi ka *nwina* hi canja ga mina *nwinyi*.
- 12 Kwatsi hi banyingi ba ranzako ku maha kuwonisa nyameni, ba mu kurumeta ku nga mu ma minkwera; bo laba ku kala ba nga xaniseki hi xihambano xa Kristu.
xip. 2, 3, 14. & 5. 11. Fil. 3. 18.
- 13 Hakuba a hi bona laba ba zitsiba ba gongako nayo wutsumbu gabye; kanilezi ba laba ku nga mu maha minkwera, kasi ba fela kudumisa nyamini ya *nwina*.
- 14 Kanilezi nga ku maha kule na mina kudumisa, saseka ka xihambano xa Hosi Jesu Kristu, hi ka xona a tiko gonkle gi belelwe hi ka mina na minawu ka tiko.
Roma 6. 6. xip. 2. 20. Fil. 3. 3, 7, 8.
- 15 Hakuba a wutsiba a hi ncumo, a wunkuna a hi ncumo, kanilezi a kumahwa kuswa.
1 Kor. 7. 19. 2 Kor. 5. 17. xip. 5. 6. Kol. 3. 11.
- 16 Kwatsi hi banyingi laba ba ta nga famba hi loku kula-

ya, a kurula ku ta ba ka
bona, ni wuxinji, ni ka ba
Israeli ba Nungungulu.

Roma 2. 29. & 4. 12. & 9. 6, 7, 8. xip.
3. 7, 9, 29. Fil. 3. 8, 16.

- 17 Ku sukela lezi nga ku nga
hi kona munhu a nzi kara-
tako: hakuba nzi rwele mi-

rini wa mina amarika ya
Jesu.

2 Kor. 1. 5. & 4. 10. & 11. 23. xip. 5. 11.
Kol. 1. 24.

- 18 A wuxinji ga Hosi ya hina
Jesu Kristu, nga gi hi ni
moya wa nwina, bamaka-
bye, Amen.

2 Tim. 4. 22. File. 25.

A PAPILO GA PAULE MUPOSTOLI KA BA LE EFESUSI.

XIPIMO 1.

- 1 Paule, a mupostoli wa Kri-
stu Jesu hi kuranza ka Nu-
ngungulu, ka laba bobasa
laba ba le Efesusi, ni ba ko-
lekako ka Kristu Jesu :

Roma 1. 7. 1 Kor. 4. 17. 2 Kor. 1. 1.
xip. 6. 21. Kol. 1. 2.

- 2 A wuxinji ka nwina ni ku-
rula ka le ka Nungungulu
Dadani wa hina ni ka Hosi
Jesu Kristu.

Gal. 1. 3. Tit. 1. 4.

- 3 A kukatekiswa nga ku hi
ka Nungungulu Dadani wa
Hosi ya hina Jesu Kristu,
loyi a nga hi katekisa hi
zwalezi a zi katekiso za ka
moya le za le tilweni hi
Kristu :

2 Kor. 1. 3. xip. 6. 12. 1 Pet. 1. 3.

- 4 Ku kotisa a nga hi hlawula
ka yena kurangula na xi
nga hi kona xiseketelo xa
tiko, lezaku hi ta basa hi hi

haba ni bala mahlweni ka
yena hi kuranza :

Luka 1. 75. Roma 8. 28. xip. 2. 10. &
5. 27. Kol. 1. 22. 1 Tesa. 4. 7. 2 Tesa.
2. 13. 2 Tim. 1. 9. Tit. 2. 12. Jam.
2. 5. 1 Pet. 1. 2, 20. & 2. 9.

- 5 Na lo hi yimisa kurangula
a wutralwa ga wunwana
hi Jesu Kristu ka wutsu-
mbu gakwe, kota kuxalala
ka kusaseka ka kuranza ka-
kwe,

Mat. 11. 26. Luka 12. 32. Joh. 1. 12.
Roma 8. 15, 29, 30. 1 Kor. 1. 21.
2 Kor. 6. 18. xipm. 9, 11. Gal. 4. 5.
1 Joh. 3. 1.

- 6 Hi kudzunziwa ka wukosi
ga wuxinji gakwe, legi a
nga hi nyika hi matsenya
nzeni ka Muranzeka :

Mat. 3. 17. & 17. 5. Joh. 3. 35. & 10.
17. Roma 3. 24. & 5. 15.

- 7 Ka yena hi na ni kuklakli-
swa hi kota ya nkata wa-
kwe, a kutsetselelwa ka zi-
hambuko za hina, hi kota
ya kupfuna ka wuxinji ga-
kwe,

Mit. 20. 28. Roma 2. 4. & 3. 24. & 9.

23. xip. 2. 7. & 8. 8, 16. Fil. 4. 19.
Kol. 1. 14. Heb. 9. 12. 1 Pet. 1. 18,
19. Kuv. 5. 9.
- 8 Legi a gi mahileko ku tsa-
ma ka hina ka konkle ku-
klariha ni kupima,
- 9 Na yi tibisile ka hina a mi-
fihlakalo ya kuranza ka-
kwe, hi kota ya kuxalala
ka kusaseka kakwe a ku
yimisileko kakwe,
Roma 16. 25. xip. 3. 4. 9, 11. Kol. 1.
26. 2 Tim. 1. 9.
- 10 A ku yimisileko kusasiswe-
ni ka zikati, a ku klanga-
nyisa zilo zonkle ka Kristu,
a zilo za le tilweni, ni zilo
za laha misabeni ;
1 Kor. 3. 22, 23. & 11. 3. xip. 2. 15. &
3. 15. Gal. 4. 4. Fil. 2. 9, 10. Kol.
1. 20. Heb. 1. 2. & 9. 10. 1 Pet. 1. 20.
- 11 Ka yena, nza wula, ka yena
hi mahiwa zigi za tsomba,
na hi yimisile kuranguleni
kota kupima kakwe yena
loyi a tirako zilo zonkle
kwatsi hi kuranza kakwe ;
Mit. 20. 32. & 28. 18. Roma 8. 17.
xipm. 5. Kol. 1. 12. & 3. 24. Tit. 3.
7. Jam. 2. 5. 1 Pet. 1. 4.
- 12 Hi kugumelweni kasi ha
fela a ku ba kudzunziweni
ka wukosi gakwe, hina la-
ba hi nga tsumba ka Kristu
hi mahlweni :
xipm. 6, 14. 2 Tesa. 2. 13. Jam. 1. 18.
- 13 Hi ka yena *nwina* kambe,
mu lozwa mhaka ya zinene,
a ivangeli ya kuhanyiswa
ka *nwina*, hi ka yena, na
mu kolilwe kambe, mu tsa-
lilwe hi Moya wa Kubasa
wa zitsumbiso,
Joh. 1. 17. 2 Kor. 1. 22. & 6. 7. xip.
4. 30.
- 14 Lowu wu nga kupinyama
ka tsomba ya hina, ka ku-
- klaklisa* ka Nungungulu ye-
na *nwinyi*, ka kudzunza
wukosi gakwe.
Luka 21. 28. Roma 8. 23. Mit. 20. 28.
2 Kor. 1. 22. & 5. 5. xip. 4. 30.
xipm. 6, 12. 1 Pet. 2. 9.
- 15 Hakuba hi kota ya lexi mi-
nawu kambe, na nzi zwile
hi kukoleka ku nga nzeni
ka Hosi Jesu loku ku nga
xikari ka *nwina*, loku mu
kukumbileka ko bonkle lala
bobasa,
Kol. 1. 4. File. 5.
- 16 A nzi miyeli a ku nyika ku-
bonga ha *nwina*, na nzi mu
alakanya kukombeleni ka
mina ;
Roma 1. 9. Fil. 1. 3, 4. Kol. 3. 3. 1 Tesa.
1. 2. 2 Tesa. 1. 3.
- 17 Kasi Nungungulu wa Hosi
ya hina Jesu Kristu, a Raru
wa wukosi, nga a nyika ka
nwina a moya wa kuklari-
ha ni wa kuvululwa hi ka
kutiba yena ;
Joh. 20. 17. Kol. 1. 9. & 2. 2.
- 18 Na mu hi ni mahlo ya mbi-
lu ya *nwina* ma wonekelisi-
lwe, kasi ma fela kutiba
kutsumba ka kubitanwa ka
yena, ku hi kupfuna ka
ku yini ka wukosi ga tso-
mba yakwe ka laba boba-
sa,
Mit. 26. 18. xip. 2. 12 & 4. 4. xipm. 11.
- 19 Wu kulisile ku yini a nta-
mo wakwe ka hina laba hi
kolwako, hi kota kutira ka
ntamo wakwe wa hombe lo-
wu a nga wu tira ka Kristu,
xip. 8. 7. Kol. 1. 29 & 2. 12.
- 20 Laha na a mu vuxa hi
ka *bafileko*, a mu ku tsama

- le canjeni gakwe ga xinene matsanweni ya le tilweni,
Mit. 2. 24, 33. & 7. 55, 56. Kol. 3. 1.
Heb. 1. 3. & 10. 12.
- 21 Hehla nguvu ka kulaya konkle, ni mintamo, ni wunhenha, ni kufumela, ni mabito wonkle laya ma bitilweko, na ku nga hi ka legi tiko goce, kanilezi ka legi gi ta ngata :
Roma 8. 38. Kol. 1. 16. & 2. 10, 15.
Fil. 2. 9, 10. Heb. 1. 4.
- 22 Yena i lo beka zonkle zilo ku ti koramisa lahasi ka mikonzo yakwe, a mu nyika ku maha hloko ya zilo zonkle ka ceci, leyi yi nga miri wakwe,
Mat. 28. 18. 1 Kor. 15. 27. xipm. 4. 15, 16. Kol. 1. 18. Heb. 2. 7, 8.
- 23 A kutala ka yena a tatisako konklelele.
Roma 12. 5. 1 Kor. 12. 6, 12, 27. xipm. 4. 10, 12. & 5. 23, 30. Kol. 1. 18, 24. & 2. 9. & 3. 11.
- XIPIMO 2.
- 1 Nwina i lo mu vuxa, laha na nwina mu file hi zihambuko za nwina ni kuonha,
Joh. 5. 24. xipm. 5. xip. 4. 18. Kol. 2. 13.
- 2 Mangabye laha nwina hi mahlweni mu wa lo famba hi kota ya legi tiko, na hi kota ya hosana ya ntamo wa mheho, ka moya wu tirako makunu ka banana bangaingisiko ;
1 Kor. 6. 11. xip. 4. 22. & 5. 6. & 6. 12. Kol. 1. 21. & 3. 6, 7. 1 Joh. 5. 19.
- 3 Xikari ka baha hinawu kambe hi nga hanyile kanwe hi ka nyama, na hi maha a kukanakanela ka nyama ya hina ni kuranza ka hina, na hi mahanyela hi banana ba kulo, kwatsi hi banwani :
Roma 5. 12, 14. Gal. 5. 16. Tit. 3. 3. 1 Pet. 4. 3.
- 4 Kanilezi Nungungulu, na pfunile a wuxinji, ni kuranza kahombe loku ka yena a hi ranzileko ha kona,
Roma 10. 12. xip. 1. 7. xipm. 7.
- 5 Hambu laha hi nga file hi kota ya zihambuko, za hina i lo hi vuxa zinwe na Kristu (hi wuxinji mu lo hanyiswa),
Mit. 5. 11. Roma 5. 6, 8, 10. & 6. 4, 5. Kol. 2. 12, 13. & 3. 1, 3. Tit. 3. 5. xipm. 1, 8.
- 6 I lo hi vuxa hina zinwe naye, i lo maha ku tsama zinwe naye le wutsanweni ga le tilweni, nzeni ka Kristu Jesu :
xip. 1. 20.
- 7 Lezaku hi xikati xi taku a fela ku wonisa a kupfuna kakwe loku ka hombe ka wuxinji gakwe ni wunene gakwe ka hina hi ka Jesu Kristu :
Tit. 3. 4.
- 8 Hakuba hi wuxinji nwina mu hanyisilwe hi kukoleka ; na ku nga hi hi wutsumbu : ga nwina xinyikiwo xa Nungungulu :
Mat. 16. 17. Joh. 6. 44, 65. Roma 3. 24. & 4. 16. & 10. 14, 15, 17. xip. 1. 19. xipm. 5. Fil. 1. 29. 2 Tim. 1. 9.
- 9 A hi za mitiro, lezaku munhu a nga dumisa.
Roma 3. 20, 27, 28. & 4. 2. & 9. 11. & 11. 6. 1 Kor. 1. 29, 30, 31. 2 Tim. 1. 9. Tit. 3. 5.
- 10 Hakuba hina hi zitiri zakwe, hi bangilwe ka Kristu Jesu mitirweni ya ku-

- saseka, leyi Nungungulu, a nga yi longisela hi kuranguleni kasi ha fela ku famba hi ka yona.
 Joh. 3. 3, 5. 1 Kor. 3. 9. 2 Kor. 5. 5, 17. xip. 1. 4. & 4. 2, 23. Tit. 2. 14.
- 11 Ngahilezo alakanyani, hi xikati xa kurangula *nwina*, mu wa hi ba Matiko hi ka nyama, mu nga bitiwa ku ngalo mu mankuna hi laba ba bitwako ku ngalo zitsiba, hi ka nyama, ba mahilwe hi mandla;
 Roma 2. 28, 29. 1 Kor. 12. 2. xip. 5. 8. Kol. 1. 21. & 2. 11, 13.
- 12 Lezaku hi lexo xikati mu wa hambanyisilwe ka Kristu, mu tsalangene ni lixaka la ba Israeli, mu hi bapfumba ka xivumelwano xa tsumbiso, na mu nga ni kutumba na mu hi haba Nungungulu laha tikweni.
 Joh. 10. 16. Roma 9. 4, 8. xip. 4. 18. Kol. 1. 21. 1 Tesa. 4. 5, 13. Gal. 4. 8.
- 13 Kanilezi makunu ka Kristu Jesu *nwina* laba kanwe mu nga hi kule mu tsinetilwe ka nkata wa Kristu.
 Mit. 2. 39. xipm. 17. Gal. 3. 28.
- 14 Hakuba yena i hi kurula ka hina, loyi a hi mahileko hi maha munwe a tsoba a kurisi ga kuhambana,
 Joh. 10. 16, & 16. 33. Mit. 10. 36. Roma 5. 1. Kol. 1. 20. Gal. 3. 28.
- 15 Na a nyamalalisile mirini wakwe a wulala, hambu nayo wa kulaya wu yimisilweko kutani wuyimbelweko; kasi i fela a kubanga ka wutsumbu gakwe laba bambiri ba maha munhu mu-
 nwe muswa, lezo a maha kurula;
 2 Kor. 5. 17. xip. 4. 24. Gal. 6. 15. Kol. 1. 22. & 2. 14, 10.
- 16 A fela ku ba wuyisela bonkle ku miri munwe ka Nungungulu hi kota ya xihambano, na dele a wulala legi gi nga kona:
 Roma 6. 6. & 8. 3. Kol. 1. 20, 21, 22. & 2. 14.
- 17 I lota a kanela kurula ka *nwina* laba mu nga hi kule, ni kurula ka bona laba ba nga kusuhani:
 Mit. 2. 39. & 10. 36. Roma 5. 1. xipm. 13, 14.
- 18 Hakuba hi ka yena hi honkle hi na ni kutsinela hi Moya munwe ka Dadani.
 Joh. 10. 9. & 14. 6. Roma 5. 2. 1 Kor. 12. 13. xip. 3. 12. & 4. 4. Heb. 4. 16. & 10. 19, 20. 1 Pet. 3. 18.
- 19 Zonake lezo *nwina* a maha hi bapfumba ni baenzi, kanilezi *nwina* mu baekelane zinwe ni bobasa, laba ba le ngangweni ka Nungungulu,
 Gal. 6. 10. xip. 3. 15. Fil. 3. 20. Heb. 12. 22, 23.
- 20 Na mu akilwe xiseketelweni xa bapostoli, ni baprofeti, Kristu Jesu wutsumbu gawe na hi ribye ga kombe ga kumelwa;
 Mat. 16. 18. & 21. 42. 1 Kor. 3. 9, 10. & 12. 28. Gal. 2. 9. xip. 4. 11, 12. 1 Pet. 2. 4, 5. Kuv. 21. 14.
- 21 Ka yena konklelele kuakiwa, ku la su ringanyetwa kwatsi, ku kula ka ka tempeli ya kubasa ka Hosi;
 1 Kor. 3. 17. & 6. 19. 2 Kor. 6. 16. xip. 4. 15, 16.
- 22 Ka yena *nwina* nwenkle mu akilweko katiginwe mu ma-

ha muti wa Nungungulu hi Moya.

1 Pet. 2. 5.

XIPIMO 3.

- 1 Hi kota ya lexi mina Paule, peresu ya Kristu Jesu hi kota ya *nwina* ba Matiko, — Mit. 21. 33. & 28. 17, 20. Gal. 5. 11. xip. 4. 1. & 6. 20. Fil. 1. 7, 13, 14, 16. Kol. 1. 24. & 4. 3, 18. 2 Tim. 1. 8. & 2. 9, 10. File. 1. 9.
- 2 Loku zi ngaho *nwina* mu si na mu zwile hi kulongisela ka wuxinji ga Nungungulu legi gi nga nyikilwe mina hi *klelo* ga *nwina*; Mit. 9. 15. & 13. 2. Roma 1. 5. & 11. 13. & 12. 3. 1 Kor. 4. 1. Gal. 1. 16. xip. 4. 7. xipm. 8. Kol. 1. 25.
- 3 Lezaku hi kuvululwa ku lo tibyiswa ka mina a mifihlakalo, kwatsi hilezi nzi nga tsalile kuranga hi mahungu matsongwani, Mit. 22. 17, 21. & 26. 17, 18. Roma 11. 25. Gal. 1. 12. xip. 1. 9, 10. Kol. 6. 26, 27.
- 4 Kwalaho laha na mu gonza, ma *tiba* a kupima ka mina mifihlakalweni ya Kristu; 1 Kor. 4. 1. xip. 6. 19.
- 5 Leyi ka *zinwani* zizukulwana a yi tinyiswangi ka banana ba banhu, kwatsi hilezi yi vululilweko ka bapostoli bakwe bobasa ni bapofeti hi ka Moya; Mit. 10. 28. Roma 16. 25. xipm. 9. xip. 2. 20.
- 6 Ku tiyisa, lezaku a ba Matiko ba ta abelwa tsomba *zinwe* na hina, ba maha miri muwe *zinwe* na hina, ba maha zihlengeli *zinwe* za tsumbiso ka Kristu Jesu hi kota ya ivangeli, Gal. 3. 14, 28, 29. xip. 2. 14, 15, 16.

- 7 Leyi mina nzi nga mahiwa xikozeli xa yena, hi kota ya ku nyikiwa ka lego wuxinji ga Nungungulu legi gi nga nyikwe mina hi ku tira ka ntamo wa yena. Roma 1. 5. & 15. 16, 18. xip. 1. 19. Kol. 1. 23, 25, 29.
- 8 Ka mina, loyi nzi nga tsongwani kuhunza laba ba tsongwanyani bobasa, ku lo nyikwe legi wuxinji, a kukanela ka ba Matiko a pfuno wa Kristu wu nga hi ko ni kukambiwa; 1 Kor. 15. 9. Gal. 1. 16. & 2. 8. Kol. 1. 27. xip. 1. 7. 1 Tim. 1. 13, 15. & 2. 7. 2 Tim. 1. 11.
- 9 Ni ku maha banhu bonkle ba wona ka ku yini a kulongiselwa ka mifihlakalo leyi hi tintanga tonkle ta kale yi nga fihlilwe ka Nungungulu a nga banga zilo zonkle; Joh. 1. 3. Roma 16. 25. 1 Kor. 2. 7. xipm. 3. 5. xip. 1. 9. Kol. 1. 16, 26. Heb. 1. 2.
- 10 Lezaku makunu kasi lezi a bafumeli ni tihosi wutsanweni ga le tilweni zi fela ku tibyiswa hi ceci a kuklariha kunyingi ka Nungungulu, Roma 8. 38. 1 Kor. 2. 7. xip. 1. 21. Kol. 1. 16. 1 Tim. 3. 16. 1 Pet. 1. 12. & 3. 22.
- 11 Hi kota ya kungu legi gi nga kutsoma legi a gi mahileko ka Kristu Jesu a Hosi ya hina; xip. 1. 9.
- 12 Nzeni ka yena hina hi nga ni kutiya ni kutsinela ni kutumba hi kota ya kukoleka ka hina ka yena. xip. 2. 18. Heb. 4. 16.

- 13 Ngahilezo nza mu wutisa lezaku mu nga karali hi kukarateka ka mina ha *nwina*, loku ku nga wukosi ga *nwina*.
Mit. 14. 22. 2 Kor. 1. 6. xipm. 1. Fil. 1. 14. 1 Tesa. 3. 5.
- 14 Hi kota ya lexi nza kizamisisa a dzolo ya mina ka Dadani,
- 15 Ka yena wonkle a ngangu wa le tilweni ni laha misabeni wu bitwako,
xip. 1. 10. Fil. 2. 9, 10, 11.
- 16 Kasi a fela ku vumela *nwina*, kwatsi hi pfuno wa wukosi gakwe, kasi ma fela kutiyiswa hi ntamo na hi kota ya Moya wakwe ka munhu wa nzeni;
Roma 7. 22. & 9. 23. 2 Kor. 4. 16. xip. 1. 7. & 6. 10. Fil. 4. 19. Kol. 1. 11, 27.
- 17 Kasi i fela ku tsama ka timbilu ta *nwina* hi kota ya kukoleka; hi ka kugumelwa *nwina*, na mu tikiretilwe mu kelelwe kuranzeni,
Joh. 14. 23. xip. 2. 22. Kol. 1. 23. & 2. 7.
- 18 Mu fela kutiya mu tiba *zinwe* ni bombasa bonkle a ku ka ku yini a kuanama ni ni kuleha ni kuklakuka ni kueta.
Roma 10. 3, 11, 12. xip. 1. 18.
- 19 Ni ku tiba kuranza ka Kristu loku kuhunzako a wuklari, kasi ma fela ku tatiswa hi konkle kutala ka Nungungulu.
Joh. 1. 16. xip. 1. 23. Kol. 2. 9, 10.
- 20 Makunu ka yena loyi a zi kotako ku maha ha hombe nguvu hehla ka lezi *zonkle* hi zi kombelako kutani hi alakanyako, kota ntamo lo-wu wu tirako ka hina,
Roma 16. 25. 1 Kor. 2. 9. xipm. 7. Kol. 1. 29. Jude 24.
- 21 Ka yena nga ku hi kona wukosi cecini na ka Kristu Jesu ka zizukulwana *zonkle* kala kupinzuka ni kupinzuka, Amenii.
Roma 11. 36. & 16. 27. Heb. 13. 21.

XIPIMO 4.

- 1 Mina hikwalaho, peresu ka Hosi, nza mu kongotela a kufamba hi ku fanela ka kubitanwa loku mu nga bitanwa ha kona,
xip. 3. 1. 1 Tesa. 2. 12. Fil. 1. 27. Kol. 1. 10. File. 1, 9.
- 2 *Zinwe* ni ku ti koramisa konkle ni wunene, *zinwe* ni kutimisela, mu hi ni kuri-balelana munwe ni munwani hi kuranza;
Mit. 20. 19. Gal. 5. 22, 23. Kol. 3. 12, 13.
- 3 Mu hlayisisa kasi kugongola a kuklangana ka Moya hi xiboho xa kurula.
Kol. 3. 14.
- 4 Wu kona miri munwe, ni Moya munwe, lezo kambe *nwina* mu wa lo bitanwa kutsumbeni kunwe ka kubitanwa ka *nwina*;
Roma 12. 5. 1 Kor. 12. 4, 11, 12, 13. xip. 1. 18. & 2. 16.
- 5 A Hosi *yinwe*, kukoleka kunwe, kubapatizwa *kunwe*,
1 Kor. 1. 13. & 8. 6. & 12. 5. 2 Kor. 11. 4. Gal. 3. 27, 28. xipm. 13. Heb. 6. 6. Jude 3.
- 6 Nungungulu munwe ni Dadani wa *zonkle*, a nga hehla ka *zonkle*, a nga kota

- ya zonkle, i nzeni ka zonkle.
Roma 11. 36. 1 Kor. 8. 6. & 12. 6.
- 7 Kanilezi ka munwe ni munwani wa hina a wuxinji gi lo nyikiwa kotisa a lipimo la xinyikiwo xa Kristu.
Roma 12. 3, 6. 1 Kor. 12. 11.
- 8 Ngahilezo i ngalo, Laha na klakukela le hehla, i lo rangela kubohweni hi kukonwa, a nyika a zinyikiwo ka banhu.
Kol. 2. 15.
- 9 (Makunu lezi, Lezaku i lo klakuka, kanilezi ku yini lezaku i lo relela wutsanweni ga lahasi ga misaba ke ?
Joh. 3. 13. & 6. 33, 62.
- 10 Loyi a nga relela hi ywaloye kambe a nga klakuka kule hehla ka matilo wonkle, kasi a fela kutatisa a zilo zonkle.)
Mit. 1. 9, 11. & 2. 33. 1 Tim. 3. 16.
Heb. 4. 14. & 7. 26. & 8. 1. & 9. 24.
- 11 I lo nyika banwani ku maha bapostoli; ni banwani ku maha bapofeti; ni banwani mbavangeli; ni banwani mbarisi ni ba gonzisi;
Mit. 20. 28. & 21. 8. Roma 12. 7. 1 Kor. 12. 28. xip. 2. 20. 2 Tim. 4. 5.
- 12 Kasi ka mbelela laba bobasa, le ka tiro wa kukozela, ka kuakiwa wa miri wa Kristu:
1 Kor. 12. 7. & 14. 26. xip. 1. 23. Kol. 1. 24.
- 13 Karala hina honkle hi kwada ka klangano wa kukoleka, ni wa kitiba a Nwana wa Nungungulu, ka wukulu ga wumunhu gakwe, ka lipimo la xiyimo xa kutala ka Kristu:
1 Kor. 14. 20. Kol. 1. 28. & 2. 2.
- 14 Kasi hi nga ha ha mahi a zihlangi, hi ndlengandlengiswa, hi nzuliswa hi mimoya yonkle ya kugonzisa, hi wuklari ga banhu, ni kuklariha, loku ku nga mano ya kukohlisa;
Roma 16. 18. 1 Kor. 14. 20. 2 Kor. 2. 17. Heb. 13. 9. Mat. 11. 7.
- 15 Kanilezi na wulawula zine ne hi kuranza, hi kula ka zilo zonkle ka yena, loyi a nga hloko, yena Kristu;
2 Kor. 4. 2. xipm. 25. xip. 1. 22. & 2. 21. Kol. 1. 18. 1 Joh. 3. 18.
- 16 Ka yena wonkle miri wu akilweko wu ecetelwa wu ku kwada wu nemeretilwe a ziro zonkle, kotisa a kutira kwatsi ka lipimo la ziro zonkle, ku maha a kuanzisa ka miri ka kuaka ka wutsumbu ga wona hi kuranza.
Kol. 2. 19.
- 17 Hikwalaho lezi nza wula, nzi zi tiyisa le ka Hosi, lezaku mu nga ha fambi kota ba Matiko kambe, ba fambako wupupulwini ga timbilu tabye,
Roma 1. 21. xip. 2. 1, 2, 3. xipm. 22. Kol. 3. 7. 1 Pet. 4. 3.
- 18 Na kupfupelisilwe a kupi ma kabye, na hambene ni wutomi ga Nungungulu hakuba hi ku-nga-tibi loku ku nga nzeni kabye, hakuba hi nonoha loku ku nga ka timbilu tabye;
Mit. 26. 18. Roma 1. 21. xip. 2. 12. Gal. 4. 8. 1 Tesa. 4. 5.

- 19 Ba hunzelweku hi kuzwa ba lo ti nyikela wutsumbu wungolwanini, ba tira zonkole lezi zi nga hlazekangiko, ni likungo.
Roma 1. 24, 28. 1 Tim. 4. 2. 1 Pet. 4. 3.
- 20 Kanilezi *nwina* a mu gonzisangi lezo Kristu;
- 21 Lezo *nwina* mu mu zwile, mu lo gonziswa ka yena, kota lezi a zinene zi nga ka Jesu:
xip. 1. 13.
- 22 Lezaku mu runzuwula, a mahanyela ya *nwina* ya kale, a munhu wa kale, loyi a tirako a bota kudokoleleni ka kukohlisa;
Roma 6. 6. xip. 2. 2, 3. xipm. 17. Kol. 2. 11. & 3. 7, 8, 9. Heb. 12. 1. 1 Pet. 2. 1. & 4. 3.
- 23 Kasi mu mahiwa baswa moyeni wa kupima ka *nwina*,
Roma 12. 2. Kol. 3. 10.
- 24 Mu ambala munhu muswa, loyi hi ka Nungungulu a bangilweko ka kululama ni ka kubasa ka zinene.
Roma 6. 4. 2 Kor. 5. 17. Gal. 6. 15. xip. 2. 10. & 6. 11. Kol. 3. 10.
- 25 Ngahilezo, hoxani mawunwa, nga mu wulawula zinenene munwe ni munwani ka wa akelane wakwe: hakuba hina hi ziro ka munwe ni munwani.
Roma 12. 5. xipm. 15. Kol. 3. 9.
- 26 Nga mu zangara, mu nga onhi: nga gambo gi nga peli zangeni ya *nwina*;
- 27 Nga mu nga mu nyiki wutsamo Satani.
2 Kor. 2. 10, 11. Jam. 4. 7. 1 Pet. 5. 9.
- 28 Nga loyi a yibako a nga ha

yibi kambe: kanilezi a tire, a tira hi mandla yakwe a zilo lezo zo saseka, kasi i fela ku nyika ka yena loyi a vumalako.

Luka 3. 11. Mit. 20. 35. 1 Tesa. 4. 11. 2 Tesa. 3. 8, 11, 12.

- 29 Nga kuwulawula loku ku bolileko ku nga humi milonwini ya *nwina*, kanilezilezo zo saseka kasi zi fela kuka hi kufaneleko, kasi ku fela ku nyikwe wuxinji ka laba ba zi zwako.

Mat. 12. 36. xip. 5. 4. Kol. 3. 8, 16. & 4. 6. 1 Tesa. 5. 11.

- 30 Mu nga dzuxi Moya wa Kubasa wa Nungungulu, ka yena mu nga marikwa ku kala hi ka siku ga kuklakli-swa.

Luka 21. 28. Roma 8. 23. xip. 1. 13, 14. 1 Tesa. 5. 19.

- 31 Nga a titseku tonkole, ni kuzangara, ni wukuxu, ni guwa, ni wuxezi, ku suswa ka *nwina*, ni zigungu zonkole:

Kol. 3. 8, 19. Tit. 3. 2, 3. Jam. 4. 11. 1 Pet. 2. 1.

- 32 Mu maha wunene ka munwe ni munwani, a timbilu-tiolobileko, mu tsetselelana, kota Nungungulu hi kota ya Kristu a nga lo mu tsetselela *nwina*.

Mat. 6. 14. Marku 11. 25. 2 Kor. 2. 10. Kol. 3. 12, 13.

XIPIMO 5.

- 1 Hikwalaho nga mu maha baecanyisi ba Nungungulu, kota banana ba ranzekako;
Mat. 5. 45, 48. Luka 6. 36. xip. 4. 32.
- 2 Mu famba hi kuranza, kota lezi Kristu kambe a nga mu

ranza *nwina*, i' lo ti nyikela hi kota ya hina, a munyike-lo wu pahlelweko ka Nungungulu kasi ku maha masema ya kunanziha.

Joh. 13. 34. & 15. 12. 2 Kor. 2. 15. Gal. 1. 4. & 2. 20. 1 Tesa. 4. 9. Heb. 7. 27. & 9. 14, 26. & 10. 10, 12. 1 Joh. 3. 11, 16, 23. & 4. 21.

3 Kanilezi a wubayi, ni kunga-hlazeki, ni kunabela, nga ku nga kumbukwi xikari ka *nwina*, kota lezi ku fanela bobasa;

Roma 6. 13. 1 Kor. 5. 1. & 6. 18. 2 Kor. 12. 21. xip. 4. 19, 20. Kol. 3. 5. 1 Tesa. 4. 3, &c.

4 Ni kunyenyeza, ni kuwulawula wupupulu, ni matsoho, ni lezi zo kala zi nga faneli: kanilezi nyikani kumbonga.

Mat. 12. 35. Roma 1. 28. xip. 4. 29.

5 Hakuba lezi ma zi tiba futsi, a kona xibayi, ni munhu a nga hlazekiko, ni munhu a nabelako, ni mu kozeli wa zifananiso, a nga ba ni tsoмба mufunweni wa Kristu ni Nungungulu.

1 Kor. 6. 9. Gal. 5. 19, 21. Kol. 3. 5. 1 Tim. 6. 17. Kuv. 22. 15.

6 Nga ku nga hi kona munhu a kohlisako hu timhaka ta mahala: hakuba hi kota ya lezi zilo a zanga ya Nungungulu yata ka banana ba nga ingisiko.

Mat. 24. 4. Roma 1. 18. xip. 2. 2. Kol. 2. 4, 8, 18. & 3. 6. 2 Tesa. 2. 3.

7 *Nwina* nga mu nga hlengeli hikwalaho na bona;

8 Hakuba *nwina* ku wa hi kanwe mu hi munyamani, makunu mu na ni kuwonekela nzeni ka Hosi; fambi-

sani ka banana ba kuwonekela

Mat. 4. 16. Luka 16. 8. Joh. 8. 12. & 12. 36, 46. xip. 2. 11, 12. & 4. 18. Mit. 26. 18. Roma 1. 21. 2 Kor. 3. 18. & 4. 6. 1 Tesa. 5. 5. Tit. 3. 3. 1 Pet. 2. 9. 1 Joh. 2. 9.

9 (Hakuba a mihanzo ya kuwonekela hi kusaseka komele, ni kululama ni zine-),

Gal. 5. 22.

10 Hlolani lezi zi tsakisako kwatsi ka Hosi;

Roma 12. 2. Fil. 1. 10. 1 Tesa. 5. 21. 1 Tim. 2. 3.

11 Mu nga hi ni kuhlengela ni mitiro yi nga hi ko ni mihanzo ya munyama, kani-lezi mu yi kawuka;

Roma 6. 21. & 13. 12. 1 Kor. 5. 9, 11. & 10. 20. 2 Kor. 6. 14. Gal. 6. 8. 1 Tim. 5. 20. 2 Tesa. 3. 6, 14.

12 Hakuba a zilo lezi zi mahilweko hi yona kufihlalani zi na ni tingana a ku zi kumbuka.

Roma 1. 24, 26. xipm. 3.

13 Kanilezi laha a zilo zonkela zi kawukilweko za bekwe kubaseni hi kuwonekela, hakuba zonkela lezi zi nga kubaseni zi hi kuwonekela.

Joh. 3. 20, 21. Heb. 4. 13.

14 Ngahilezo i ngalo, Vuka, wena u ekleleko, u vuka ka bafleko, ni Kristu i ta woninga ka wena.

Joh. 5. 25. Roma 6. 4, 5. & 13. 11, 12. 1 Kor. 13. 34. xip. 2. 5. Kol. 3. 1. 1 Tesa. 5. 6.

15 Cuwukani hikwalaho celani kota nguvu ku fambeni ka *nwina*, mu nge kwatsi a mu ba ku^hlariha, kanilezi kwatsi hi ku^hlariha;

Kol. 4. 5.

- 16 Mu rihisa a xikati, hakuba a masiku ma bihile.
Joh. 12. 35. Gal. 6. 10. xip. 6. 13. Kol. 4. 5.
- 17 Ngahilezo mu nga bubutsali, kanilezi mu hi ni kupima lezaku a kuranza ka Hosi hi yini.
Roma 12. 2. Kol. 4. 5. 1 Tesa. 4. 3. & 5. 18.
- 18 Mu nga popiwi hi waini, legi gi bangako guwa, kanilezi nga mu tatiswa hi Moya;
Luka 21. 34.
- 19 Mu wulawula ka munwe ni munwani hi tisimu ni kuyimbelela a tisimu ta moya, mu yimbelela na mu maha kuketsela hi timbilu ka Hosi ya nwina.
Mit. 16. 25. 1 Kor. 14. 26. Kol. 3. 16. Jam. 5. 13.
- 20 Mu nyika kubonga ka zonkle hi xikati xonkle ka bito ga Hosi ya hina Jesu Kristu ka Nungungulu, yena Dadani;
Kol. 3. 17. 1 Tesa. 5. 18. 2 Tesa. 1. 3. Heb. 13. 15. 1 Pet. 2. 5. & 4. 11.
- 21 Mu ti koramisa wutsumbu ga nwina ka munwe ni munwani hi kucaba Kristu.
Fil. 2. 3. 1 Pet. 5. 5.
- 22 Ba basati, ti koramiseni ka banuna ba nwina, kwatsi hi le ka Hosi.
1 Kor. 14. 34. xip. 6. 5. Kol. 3. 18. Tit. 2. 5. 1 Pet. 3. 1.
- 23 Hakuba a wanuna hi hloko ya wasati, kota Kristu a nga hloko ya ceci, na a nga a wutsumbu gakwe a muhanyisi wa miri.
1 Kor. 11. 3. xip. 1. 22, 23. & 4. 15. Kol. 1. 18.
- 24 Kanilezi kota lezi a ceci yi nga lahasi ka Kristu, lezo nga na ba basati ba maha lezo lahasi ka banuna babye zilweni zonkle.
Kol. 3. 20, 22. Tit. 2. 9.
- 25 Ba banuna, ranzani basati ba nwina, kota lezi yena Kristu a ranza ceci, a nga ti nyikelela a wutsumbu gakwe ha yona;
Mit. 20. 28. Gal. 1. 4. & 2. 20. xipm. 2. Kol. 3. 19. 1 Pet. 3. 7.
- 26 Kasi a fela ku yi basisa, na a yi basisile hi kuhlaza ka mati zinwe ni mhaka,
Joh. 3. 5. & 15. 3. & 17. 17. Tit. 3. 5. Heb. 10. 22. 1 Joh. 5. 6.
- 27 Kasi a fela a ku beka a ceci ka wutsumbu ga yena yi leyi yi dumisekako ceci, yi nga hi na bala ni bawo ni xihhi xa ku ngahi; kanilezi yi hi ya kubasa yi hi haba ni kwanga.
2 Kor. 11. 2. xip. 1. 4. Kol. 11. 22.
- 28 Nga hi zona nga ba banuna ba ba ranzisa zalezo a ba basati babye kota kota mimi yabye bona benyi. Loyi a ranzako sati wakwe wa ti ranza wutsumbu:
- 29 Hakuba a nga kona munhu a bengako nyama yakwe yena nwinyi; kanilezi wa yi bombisa a yi tsotsota, kota Jesu kambe lezo ka ceci;
- 30 Hakuba hina hi ziro za miri wakwe.
Roma 12. 5. 1 Kor. 6. 15. & 12. 27.
- 31 Hakuba hi kota ya lezi a wanuna i ta siya raru wakwe ni nyine wakwe, a namarela ka sati wakwe; laba

- bambiri ba ta maha nyama yinwe.
 Mat. 19. 5. Marku 10. 7, 8. 1 Kor. 6. 16.
- 32 Leyi mifihlakalo ya hombe : kanilezi nzi wulawula hi Kristu ni ceci.
- 33 Ahemba *nwinawu* nga loyi ni loyi a ranza a wasati wakwe yena *nwinyi* kota a ranzako wutsumbu gakwe ; nga na wasati ba wona ku ngalo wa caba wanuna wakwe.
 xipm. 25. Kol. 3. 19. 1 Pet. 3. 6.

XIPIMO 6.

- 1 Banana ingisani batrali ba *nwina* hi ka Hosi : hakuba lezi zi sasekile.
 Kol. 3. 20.
- 2 Cabani a raru wa wena ni nyine wa wena (lowu wu nga kulaya ka kusangula ni tsumbiso),
 Mat. 15. 4. Marku 7. 10.
- 3 Kasi za saseka ka wena, kasi wa fela ku tsama nguvu laha misabeni.
- 4 Na *nwinawu*, bararu nzi-*nwina*, mu nga zangarisi banana ba *nwina* noneni : kanilezi ba wundleni hi kululeka ni kulaya ka Hosi.
 Kol. 3. 21.
- 5 Malanza, nga mu ingisa ka bona laba ba nga tihosi ta *nwina* hi ka nyama, hi kucaba ni kururumela, hi mbi-lu yinwe, kwatsi hi ka Kristu ;
 2 Kor. 7. 15. Fil. 2. 12. Kol. 3. 22.
 1 Tim. 6. 1. Tit. 2. 9. 1 Pet. 2. 18.
- 6 Na mu kozeli hi mahlo, kota badzunzi ba banhu ; ka-

- nilezi kwatsi mu malanza ya Kristu, hi maha kuranza ka Nungungulu hi le timbi-lwini ;
 Kol. 3. 22, 23.
- 7 Hi kuranza kunene mu kozela, kwatsi hi ka Hosi, na ku nga hi ka banhu :
- 8 Na mu tiba kani hi yini xa kusase munwe ni munwani a xi mahako, xwalexo i ta xi amukela kambe hi le ka Hosi, kani i kumbu kutani hi loyi a *klaklekileko*.
 Roma 2. 6. 2 Kor. 5. 10. Gal. 3. 28.
 Kol. 3. 11, 24.
- 9 Na, *nwina* tihosi, mu maha zalezo zilo ka bona, mu tsika ku zi dzukisa : na mu tiba lezaku a Hosi yabye ni ya *nwina* yi kona le tilweni, a kona a hlawula munhu ka yena.
 Joh. 13. 13. Roma 2. 11. 1 Kor. 7. 22.
 Kol. 3. 25. & 4. 1.
- 10 A kugumesa, nga mu hi ni ntamo ka Hosi, ni le nta-nweni wa wa wunhenha ga yena.
 xip. 1. 19. & 3. 16. Kol. 1. 11.
- 11 Hlomani a maklari wonkle ya Nungungulu, kasi ma fela ku zi kota ku yimelana ni mano ya satani.
 Roma 13. 12. 2 Kor. 6. 7. xipm. 13.
 1 Tesa. 5. 8.
- 12 Hakuba a kupfnyana ka hina a hi ka nyama ni nkata, kanilezi hi pfnyana ni mifumo, ni mintamo, ni bafumeli ba tiko legi ga munyama, ni impi ya moya wa kubiha wa wutsanweni ga matilo.
 Mat. 16. 17. Luka 22. 53. Joh. 12. 31.

- & 14. 30. Roma 8. 38. 1 Kor. 15. 50. xip. 1. 21. & 2. 2. Kol. 1. 13. & 2. 15.
- 13 Ngahilezo hlomani ma*klari* ya Nungungulu, kasi ma fela ku yima hi siku ga kubiha, na, mu mahile zon*kle*, kasi ma yima.
2 Kor. 10. 4. xipm. 11. xip. 5. 16.
- 14 Yimani hikwalaho, na mu bohile ziwunu za *nwina* hi zinene, na mu bekile a nge nge ya kululama,
Luka 12. 35. 2 Kor. 6. 7. 1 Tesa. 5. 8. 1 Pet. 1. 13.
- 15 Na mu kweketile mikonzweni ka *nwina* zinwe ni kulongela ka ivangeli ya kurula;
Roma 10. 15.
- 16 Ka zona zon*kle* tekani xin*klangu* xa kukoleka, ha zonake mu zi kota ku tima a zi julu za loyi wa kubiha.
1 Joh. 5. 4.
- 17 Tekani *nwina* a xihuku xa kuhayiswa, ni supado ya Moya, leyi yi nga mhaka ya Nungungulu:
1 Tesa. 5. 8. Heb. 4. 12. Kuv. 1. 16. & 2. 16. & 19. 15.
- 18 Zinwe ni mikombelo yon*kle*, ni kukombela mu kongela zikati zon*kle* nzeni ka Moya, mu rinzela zon*kle* hi kuxalala ni kukombelela bon*kle* laba bobasa,
Mat. 26. 41. Marku 13. 33. Luka 18. 1. Roma 12. 12. xip. 1. 16. Fil. 1. 4. Kol. 4. 2. 1 Tesa. 5. 17. 1 Tim. 2. 2.
- 19 Minawu, mu nzi kongelela, kasi a kuwulawula ka nyikwa ka mina laha na nzi a hlama nomu wa mina, nzi yi tibekisa hi kutiyisa a mihihlakalo ya ivangeli,
Mit. 4. 29. 2 Kor. 3. 12. Kol. 4. 3. 2 Tesa. 3. 1.
- 20 Leyi nzi nga tsumi wu bohilweko ha yona; ni ku hi ka yona nzi kanela hi kutiya, kota zi nzi faneleko ku wulawula.
Mit. 26. 29. & 28. 20, 31. 2 Kor. 5. 20. xip. 3. 1. Fil. 1. 7, 13, 14, 20. 1 Tesa. 2. 2. 2 Tim. 1. 16. & 2. 9. File. 10.
- 21 Kanilezi kasi ma fela kutiba *nwinawu* ha mina, a ku nzi yini, na Tikikusi, a nakulori a ranzekako ni xikozi xi kolekileko ka Hosi, i ta zi tibekisa ka *nwina* zilo zon*kle*:
Mit. 20. 4. Kol. 4. 7. 2 Tim. 4. 12. Tit. 3. 12.
- 22 Loyi nzi mu rumileko ka *nwina* hi kota ya lezi, kasi ma tiba ha hina, ni kasi ma tangaliswa timbilwini ta *nwina*.
Kol. 4. 8.
- 23 A kurula nga ku hi ka bamakabye, ni kuranza ni kukoleka, ka le ka Nungungulu a Dadani ni Hosi Jesu Kristu.
1 Pet. 5. 14.
- 24 A wuxinji a gi hi ka *nwina* nwen*kle* laba mu ranzako a Hosi ya hina Jesu Kristu hizinene.
Tit. 2. 7.

A PAPILO GA PAULE MUPOSTOLI KA BA LE FILIPI.

XIPIMO 1.

- 1 Paule na Timote, a zitiri za Jesu Kristu, ka bona bonkle laba bobasa ka Kristu Jesu laba ba nga le Filipi, zinwe ni bahlayisi ni bayimaleli :
1 Kor. 1. 2.
- 2 A wuxinji ka nwina ni kura ka le ka Nungungulu Dadani wa hina ni le ka Hosi Jesu Kristu.
Roma 1. 7. 2 Kor. 1. 2. 1 Pet. 1. 2.
- 3 Nza mu bonga Nungungulu wa mina hi ku mu alakanya ka mina nwina,
Roma 1. 8, 9. 1 Kor. 1. 4. Efe. 1. 15, 16. Kol. 1. 3. 1 Tesa. 1. 2. 2 Tesa. 1. 3.
- 4 Xonkle xikati kukombeleni konkle hi ka nwina nwenkle nza maha a ku mu kombela ka mina hi kutsaka,
- 5 Hakuba a kuhlengela ka nwina kufambeni ka ivangeli ku siku ga kurangule ni ku kala makunu ;
Roma 12. 13. & 15. 26. 2 Kor. 8. 1. xip. 4. 14, 15.
- 6 Na nzi tumba ka xwalexi xilo, lezaku loyi a nga sangula mitiro yo saseka ka nwina i ta yi mbelelisa ku kala ku cikela a siku ga Jesu Kristu :
Joh. 6. 29. xipm. 10. 1 Tesa. 1. 3.
- 7 Kota lezi zi nzi faneleko akuba nzi alakanya za ku ngahi hi nwina nwenkle, hakuba nzi nanwe mbi-
lweni ya mina, kwatsi hilezi ku nge kwatsi konkle ni kubohweni ka mina, ni kuvikelweni ka mina ni kutiyiswani ka ka ivangeli, mu hlengele zinwe na mina ka wuxinji.
2 Kor. 3. 2. & 7. 3. Efe. 3. 1. & 6. 20. xipm. 17. xip. 4. 14. Kol. 4. 3, 18. 2 Tim. 1. 8.
- 8 Hakuba Nungungulu hi kustumunu wa mina, lezaku nzi wa hi ni kulabisisa nwi-na ka gonkle wuxinji ga Jesu Kristu.
Roma 1. 9. & 9. 1. Gal. 1. 20. xip. 2. 26. & 4. 1. 1 Tesa. 2. 5.
- 9 Lezi nzi kombela, kasi a kuranza ka nwina ka tsama kambe ni kambe le kutibeni ni kupimeni konkle ;
1 Tesa. 3. 12. File. 6.
- 10 Kasi ma fela ku hlola a zilo lezi zinene ; kasi ma fela kuhlazeka na mu hi haba kuonha hi kala ku cikela a siku ga Kristu ;
Mit. 24. 16. Roma 2. 18. & 12. 2. 1 Kor. 1. 8. Efe. 5. 10. 1 Tesa. 3. 13. & 5. 23.
- 11 Na mu tatisilwe hi mihanzo ya kululama, leyi ya ka Jesu Kristu, ka wukosi ni kudzunziwa ka Nungungulu.
Joh. 15. 4, 5, 8. Efe. 1. 12, 14. & 2. 10. Kol. 1. 6.
- 12 Mukunu nza ranza lezaku nga mu hi ni kutiba, bama-kabye, lezi zilo zi nga humelela ka mina zi nyamalele hi kuranza ka ivangeli ;

- 13 Kasi a kubohwa ka mina ka wonkeliswa ka Kristu ku woneka le zigondweni zonkle za pretoria, ni banwani bonkle;
xip. 4. 22.
- 14 Ni ku ni banyingi bamakabye hi ka Hosi, na hi kutsumba hi kukonwa ka mina, ba tiya ha hombe nguvu a kukanela mhaka ya Nungungulu na ba nga cabi ncumo.
- 15 Banwani hizinene ba kanela Kristu hi wukuxu ni kukanetana; banwani kambe ba kanela hi titralo;
xip. 2. 3.
- 16 Munwe a ka ba maha kuranza, na ba tiba lezaku nzi lo rumelwa kuvikela a ivangeli:
- 17 Kanilezi a banwani baba hungu hi Kristu hi wukuxu, na nga hi wa titralo, na ba alakanya kuvuxa kuxaniseka kukonweni ka mina.
xipm. 7.
- 18 Yini xana? ku mbela le ka tindlela tonkle, kutani ku hi kuxengetela, kutani ku hi zinene, Kristu i bilwe hungu; mangabye nza tsaka, ina, nzi ta tsaka.
- 19 Hakuba nza zi tiba lezi zi ta hunzuka ka kuhanya ka mina, hi mikombelo ya nwina ni kunyikwa ka Moya wa Jesu Kristu,
Roma 8. 9. 2 Kor. 1. 11.
- 20 Kwatsi hi kulangutela ka mina ni kutumba, a ku nzi nga ta celwa tingana ha ncumo, kanilezi hi kutiya konkle, kota xikati xonkle, lezo makunu Kristu i ta kukumikiswa hi ka miri wa mina, kutani hi kuhanya, kutani hi kufa.
Roma 5. 5. & 8. 19. Efe. 6. 19, 20.
- 21 Hakuba ka mina a kuhanya hi Kristu, ni kufa hi kubinzula.
- 22 Kanilezi loku a kuhanya ka loku ka nyama,—loku lexi xi mbanzo wa tiro wa mina, zonake lexi xi nzi hlawulako a nzi xi tibi.
- 23 Kanilezi nzi kamanyetilwe xikari ka zona zimbiri, na hi ni kulaba a ku suka nzi ya tsama na Kristu; haku ba lezo zi hunzisile kusaseka:
2 Kor. 5. 8. 2 Tim. 4. 6.
- 24 Kanilezi a ku tsama nyameni za labeka hi kota ya nwina.
- 25 Na nzi hi ni loku kutsumba, nza zi tiba lezaku nza ta hanya, ina, nzi ta tsama na nwina nwenkle, hakuba a kuranza ka nwina kutsakeni hi kukoleka;
xip. 2. 24.
- 26 Kasi a kudumisa ka nwina ka tsama ka Kristu Jesu ka mina hi ku ba kona ka mina zinwe na nwina kambe.
2 Kor. 1. 14. & 5. 12.
- 27 Kumbela nga na a mikuwu ya nwina yi faneleka ka ivangeli ya Kristu i lezaku, hambu nzi ta mu wona kutani nzi nga hi kona, nzi zwa hi mahanyela ya nwina, lezaku mu yimile mu ku ndende moyeni munwe,

na hi muhefemulo munwe ma hakletana a kukoleka ka ivangeli;

1 Kor. 1. 10. Efe. 4. 1. xip. 4. 1. Kol. 1. 10. 1 Tesa. 2. 12. & 4. 1. Jude 3.

28 Mu nga cabiswi ncumo hi balala ba nwina : laba hi kota ya bona zi le kubaseni ku ngalo ba konilwe, kani- lezi hi wotomi ga nwina, gi- ta hi ka Nungungulu;

Roma 8. 17. 2 Tesa. 1. 5. 2 Tim. 2. 11.

29 Hakuba ka nwina mu abe- lwe hi kota ya Kristu, ku nga hi kukolwa kakwe ko- ce, kanilezi ni kuxaniseka hi kota yakwe:

Mit. 5. 41. Roma 5. 8. Efe. 2. 8.

30 Na mu hi ni zalezi zifuta lezi mu nga zi wona ku mi- na, mu zwako makunu ku zi aku zi kona ka mina.

Mit. 16. 19, &c. Kol. 2. 1. 1 Tesa. 2. 2.

XIPIMO 2.

1 Loku ku nga ku hi kona ku ntangala ka Kristu, loku ku hi ni kukleliselwa ka ku- ranza, loku ku nga ku hi kona kuhlengela ka Moya, loku ku nga ku hi kona a wuxinji ni titralo,

2 Kor. 13. 14. Kol. 3. 12.

2 Tatisani nwina kunengela ka mina, lezaku mu hi ba kupima kunwe, na mu hi ni kuranza kunwe, na mu hi ba ka moya munwe, ni mbilu yinwe;

Joh. 3. 29. Roma 12. 16. & 15. 5. 1 Kor. 1. 10. 2 Kor. 13. 11. xip. 1. 27. & 3. 16. & 4. 2. 1 Pet. 3. 8.

3 Mu nga mahi ncumo hi ku- kalala ni wunguxu, kanilezi hi ku ti koramisa nga mu- nwe ni munwani a hlaye

banwani ku ncukwana ku- hunza wutsumbu gakwe;

Roma 12. 10. Gal. 5. 26. Efe. 5. 21. xip. 1. 15, 16. Jam. 3. 14. 1 Pet. 5. 5.

4 Nga munwe ni munwani wa nwina a nga cuwuki, le zakwe yena nwinyi, kanile- zi munwe ni munwani a cuwuka a zilo za banwa- ni.

1 Kor. 10. 24, 33. & 13. 5.

5 Nga mu hi loku kupima ka nwina, loku kambe ku nga hi ka Kristu Jesu :

Mat. 11. 29. Joh. 13. 15. 1 Pet. 2. 21. 1 Joh. 2. 6.

6 Loyi, hambu lezi a nga hi xiyinweni xa Nungungulu a nga pimi ku ngalo i hi ncumo kuringana ni Nu- ngungulu,

Joh. 1. 1, 2. & 5. 18. & 10. 33. & 17. 5. 2 Kor. 4. 4. Kol. 1. 15. Heb. 1. 3.

7 Kanilezi i lo ti ribakelwa, na teka a miri wa kumbi, wu fanana ni ku mahwa ka munhu ;

Mat. 20. 28. Marku 9. 12. Luka 22. 27. Joh. 1. 14. Roma 1. 3. & 8. 3. & 15. 3. Gal. 4. 4. Heb. 2. 14, 17.

8 Na a ambalisile ga wumu- nhu, i lo ti koramisa wutsu- mbu gakwe, i lo maha a mu ingisi ni le kufeni, ina, a kufa ka xihambano.

Mat. 26. 39, 42. Joh. 10. 18. Heb. 5. 8. & 12. 2.

9 Ngahilezo Nungungulu i lo mu klakusa ha hombe ngu- vu, a nyika ka yena a bito legi gi hehla ka mabito wo- nkle;

Joh. 17. 1, 2, 5. Mit. 2. 33. Heb. 1. 4. & 2. 9. Efe. 1. 20, 21.

10 Lezaku hi ka bito ga Jesu a madzolo wonkle ma ta ki- zama, ya zilo za le tilweni

- ni zilo za laha misabeni, ni zilo za lahasi ka misaba.
Mat. 28. 18. Roma 14. 11. Kuv. 5. 13.
- 11 Ni lezaku a tirimi tonkle ti ta wulela lezaku Jesu Kristu hi Hosi, ka wukosi ga Nungungulu Dadani.
Joh. 13. 13. Mit. 2. 36. Roma 14. 9. 1 Kor. 8. 6. & 12. 13.
- 12 Zonake lezo, baranzekako banga, kwatsi lezi mu nga mu ingisile hi xonkle xikati, ku nga hi loku nzi hi kona koce, kanilezi makunu nguvu loku nzi nga nzi hi haba, mu tira a kuhanyiswa ka nwina hi kucaba ni kururumela ;
Efe. 6. 5. xip. 1. 5.
- 13 Hakuba hi Nungungulu a tirako ka nwina zonkle kuranza ni ku maha, hi kuxalala ka yena ka kusaseka.
2 Kor. 3. 5. Heb. 13. 21.
- 14 Nga mu maha zilo zonkle na mu nga kalali mu kanetana ;
Roma 14. 1. 1 Kor. 10. 10. 1 Pet. 4. 9.
- 15 Kasi mu fela ku kala mu nga hi na kombo na bango, mu hi banana ba Nungungulu na mu hi haba bala, laha xikari ka xizukulwana xigombonyekileko xi bihileko, xikari kabye nwina mu wonwako na mu hi kuwonekela ka tiko,
Mat. 5. 14, 16, 45. Efe. 5. 1, 8. 1 Pet. 2. 12.
- 16 Na mu komisile mahungu ya wutomi ; kasi nza fela kudumisa ha xona hi siku ga Kristu, lezaku mina a nzi tsutsumangi mahala, a nzi tirangi mahala.
2 Kor. 1. 14. Gal. 2. 2. 1 Tesa. 2. 19. & 3. 5.
- 17 Ina, hambu nzi nyikelwa hi ku klabyiwa ni kukozela ka kukoleka ka nwina, nza tsaka, nza tsaka zinwe na nwina ka zonkle :
Roma 15. 16. 2 Kor. 7. 4. Kol. 1. 24. 2 Tim. 4. 6.
- 18 Ka zalezo nwinawu kambe tsakani, tsakani zinwe na mina.
- 19 Kanilezi nza tumba nzeni ka Hosi Jesu kasi ku rumela Timote zalezi ka nwina, lezaku na minawu nzi ba ni kutangaliswa loku nzi tiba hi matsamela ya nwina.
Roma 16. 21. 1 Tesa. 3. 2.
- 20 Hakuba a nzi na munhu a nga ni mbilu yo kota yakwe, a celako kota futsi ha nwina.
- 21 Hakuba bona bonkle ba ti labela bona benyi, na ba nga labi zilo za Jesu Kristu.
1 Kor. 10. 24, 33. & 13. 5. 2 Tim. 4. 10, 16.
- 22 Kanilezi nwina ma ku tiba kuvuna ka yena, lezaku, kota xihlangi xi ingisa a raru, lezo i lo ingisa zinwe na mina kufambiseni ka ivangeli.
1 Kor. 4. 17. 1 Tim. 1. 2. 2 Tim. 1. 2.
- 23 Yena hikwalaho nza tumba ku ruma yena, lokuloku laha na nzi wona ku zi yini ha mina:
- 24 Kanilezi nza tumba ka Hosi lezaku a wutsumbu ganga nzi tata zalezi.
xip. 1. 25. File. 22.

25 Kanilezi nzi lo hlaya lezaku zi fanele a ku rumela ka *nwina* Epafroditusi nakulori wa mina ni xitiri-kulori ni kasadoro-kulori, ni tsumi wa *nwina* ni xikozeli xa mina;

2 Kor. 8. 23. & 11. 9. xip. 4. 18. File. 2.

26 Lazaku wa alakanya ha *nwina* *nwenkle*, lezaku mu wa xaniseka, hilezi mu ngazwa ku ngalo i wa *babya*:

xip. 1. 8.

27 Hakuba hizinene i wa kari a *babya* ku suhani ni kufa: kanilezi Nungungulu i mahile a wuxinji ka yena; kunga hi ka yena yece, kanilezi ni ka minawu kambe, kasi nzi nga xaniseki hi kuxaniseka.

28 Hikwalaho nzi mu rumile hi kuhlayisisa nguvu, kasi, laha mu mu wona kambe, *nwina* mu fela kutsaka, kasi minawu kambe nza fela kuxaniseka kutsongwani.

29 Hikwalaho mu amukeleni ka Hosi hi kutsaka konkle; a wa ku ngahi mu komeni hi kudzunza:

1 Kor. 16. 18. 1 Tesa. 5. 12. 1 Tim. 5. 17.

30 Hakuba hi tiro wa Kristu kutsongwani afa, mhangweni ya wutomi gakwe kasi ku nyika lezi zi nga vumalekako kukozeleni ka *nwina* ha mina.

1 Kor. 16. 17. xip. 4. 10.

XIPIMO 3.

1 A kugumesa, bamakabye ba mina, tsakani le Hosi-ni. A ku engeta nzi tsala

zalezi zilo ka *nwina*, ka mina hizinene a ku binzi, kanilezi ka *nwina* kuhehuka.

2 Kor. 13. 11. xip. 4. 4. 1 Tesa. 5. 16.

2 Klarihani ka tibyana, klarihani ka zitiri za kuonha, klarihani a ngungwani:

Roma 2. 28. 2 Kor. 11. 18. Gal. 5. 2, 15.

3 Hakuba hina hi zitsiba, lezi zi kozelako hi Moya wa Nungungulu, ha buma ka Kristu Jesu, a hi na kutsumba nyameni:

Joh. 4. 23, 24. Roma 2. 29. & 4. 11, 12. & 7. 6. Gal. 6. 14. Kol. 2. 11.

4 Hambu lezi a wutsumbu ganga nzi felako a kutsumba nyameni: loku a nga a hi kona munhu a alakanyako ku ngalo wa tsumba nyameni, nza hunzisa mina:

2 Kor. 11. 18, 21.

5 Na nzi hi nkwera hi siku ga wunclanu ni manharu, wa lixaka la Israeli, wa ngangweni ba Benjamini, a mu Heberu wa ba Heberu; hi ku kumbuka a nayo, wa ba Farisi;

Mit. 23. 6. & 26. 4, 5. Roma 11. 1. 2 Kor. 11. 22.

6 Kwatsi hi ku kumbuka ka kupinyama, nzi wa xanisa a ceci; kota a ku kumbuka a kululama loku ku nga nayweni, nzi wa nga hi na kombo.

Luka 1. 6. Mit. 8. 3. & 9. 1. & 22. 3. Roma 10. 5. Gal. 1. 13, 14.

7 Ahemba xilo muni nzi nga binzula ka xona, lezi nza hlayela kulahleka hi kota ya Kristu.

Mat. 13. 44.

- 8 Ina hizinene, nza hlayela zilo zon'kle kulahleka hi ku-saseka a kutiba hi Kristu Jesu a Hosi ya mina: hi ka yena nzi xanisekako hi kulahlekelwa a zilo zon'kle, nza zi hlaya zon a ku i caka, kasi nza binzula Kristu,
Joh. 17. 3. 1 Kor. 2. 2. Kol. 2. 2.
- 9 Na nzi kumiwa ka yena, na nzi nga hi ni kululama ka mina *nwinyi*, kwaloko ka nayo, kanilezi loku ku nga kukoleka ka Kristu, a kululama loku ku nga ka Nungungulu hi kukoleka:
Roma 1. 17. & 3. 21, 22. & 9. 30. & 10. 3, 5, 6. Gal. 2. 16.
- 10 Kasi nza fela ku mu tiba yena, ni ntamo wa kuvuka ka yena, ni kuhlengela a kuxaniseka kakwe, nzi mu ringanyeta hi kufa ka yena;
Roma 6. 3, 4, 5. & 8. 17. 2 Kor. 4. 10, 11. 2 Tim. 2. 11, 12. 1 Pet. 4. 13.
- 11 Kasi kutani nza fela kucikela kuvukeni ka baffleko.
Mit. 26. 7.
- 12 A hi lezaku nzi si na nzi ku kumile, kutani nzi si na nzi mbelele: kanilezi nza tsimbeketa nziya mahlweni, loku zi ngaho kasi nza fela ku ciketela lezi nzi nga hupunutwa ha zona ka Kristu Jesu.
1 Tim. 6. 12. Heb. 12. 23.
- 13 Bamakabye, a nzi hlayi wutsumbu ga mina ku ngalo nzi ciketele: kanilezi xilo *xinwe* nzi xi mahako, nza kohlwa zilo zon'kle lezi zi nga le nzako, nzi hlokolo-
kela ka zilo zi nga le mahlweni,
Luka 9. 62. 1 Kor. 9. 24, 26. 2 Kor. 5. 16. Heb. 6. 1.
- 14 Mina nza tsimbeketela mahlweni xiwindini xa kubitanwa loku ka hombe ka Nungungulu ka Kristu Jesu.
2 Tim. 4. 7, 8. Heb. 3. 1. & 12. 1.
- 15 Nga hina hikwalaho, kwatsi hi banyingi laba ba mbeleleko, zi ngaho ba alakanya: ni ka *xinwani* xilo nga mu alakanya hi ku ngaho, hambu lexi Nungungulu i ta xivulula ka *nwina*:
1 Kor. 2. 6. & 14. 20. Gal. 5. 10.
- 16 Kanilezi, kwalaha hi cikeleleko ha kona, kwaloko kulaya a hi fambeni ha kona.
Roma 12. 16. & 15. 5. Gal. 6. 16. xip. 2. 2.
- 17 Bamakabye, nga mu nzi ecanyisa, mu ba hlolisisa laba ba fambisako lezo kotisa lezi hina hi nga kuecanyisa ka *nwina*.
1 Kor. 4. 16. & 11. 1. xip. 4. 9. 1 Tessa. 1. 6. 1 Pet. 5. 3.
- 18 Hakuba a banyingi ba famba, ba nga ba ha nzi mu byelileko ka nyingi, hambu makunu nza mu byela hi kurila, lezaku bona ba hi balala ba xihambano xa Kristu:
Gal. 1. 7. & 2. 21. & 6. 12. xip. 1. 15, 16.
- 19 A ba ha a ku gumelwa ku nga kuhoxwa, nungungulu wabye hi xingwengwe, laba a wukosi gabye hi tingana tabye, laba ba pimako hi za misaba zilo.
Roma 8. 5. & 16. 18. 2 Kor. 11. 12, 15.

Gal. 6. 13. 1 Tim. 6. 5. Tit. 1. 11.
2 Pet. 2. 1.

20 Hakuba a wutsamo wa hina gi le tilweni; ku nga leyo ha ha labelelako Muhanyisi, a Hosi Jesu Kristu:

Mit. 1. 11. 1 Kor. 1. 7. Efe. 2. 6, 19.
Kol. 3. 1, 3. 1 Tesa. 1. 10. Tit. 2. 13.

21 Loyi a ta' wu ambalisa hi kuswa a miri wa ku ti koramisa ka hina, kasi wa fela a kufananiswa ni miri wa yena wa wukosi, hi kota ya kutira loku ha kona yena a kotako kukoramisa zilo zonkle ka wutsumbu ga yena.

1 Kor. 15. 26, 27, 43, 48, 49. Kol. 3. 4.
1 Joh. 3. 2. Efe. 1. 19.

XIPIMO 4.

1 Ngahilezo, bamakabye baranzekako banabelekako, a kutsaka ni xidlodlo xa mina, yimani mu ku ndende a Hosini, baranzekako banga.

2 Kor. 1. 14. xip. 1. 8, 27. & 2. 16.
1 Tesa. 2. 19, 20.

2 Mina nza kongotela Euodia, nza kongotela Sintuke, a ku nga ba pima zinwe a Hosini.

xip. 2. 2. & 3. 16.

3 Ina, nza kongotela wena kambe, xitiri-kulori xitsumbekileko, vuna laba ba basati, hakuba ba lo tira na mina ka ivangeli, zinwe na Klementi kambe, ni zonkle zitiri-kulori na mina, a ba ha a mabito yabye manga bukwinu ga wutomi.

Luka 10. 20. Roma 16. 3. xip. 1. 27.
Kuv. 3. 5. & 13. 8. & 20. 12. & 21. 27.

nkle: nzi engeta kambe nza wula, Tsakani.

Roma 12. 12. xip. 3. 1. 1 Tesa. 5. 16.
1 Pet. 4. 13.

5 Nga a titralo ta nwina ti-byekiswa ka banhu bonkle. A Hosi yi tsinele.

Heb. 10. 25. Jam. 5. 8, 9. 1 Pet. 4. 7.
2 Pet. 3. 8, 9. 2 Tesa. 2. 2.

6 Mu nga kanakanelisi ha ncumo; kani ka zilo zonkle hi kukombela ni mikongelo ni kubonga nga a kulaba ka nwina ku tiyekiswa ka Nungungulu.

Mat. 8. 25. Luka 12. 22. 1 Pet. 5. 7.

7 Nga kurula ka Nungungulu, loku kuhunzako konkle a kutiba, nga ku rangela timbilu ta nwina ni kupima ka nwina ka Kristu Jesu.

Joh. 14. 27. Roma 5. 1. Kol. 3. 15.

8 Hi kugumesa, bamakabye, ni zi hi zilo lezi zi nga zine, ni zihi zilo lezi zi dzunzekako, ni zi hi zilo lezi zi lulamileko, ni zi hi zilo zi basileko, ni zi hi zilo zi ranzekako, ni zi hi zilo zi nga za ku bikwa ka kusaseka; loku ku kona kusaswa, loku ku hi kona kubongwa, alakanya lezi zilo.

1 Tesa. 5. 22.

9 Alakanyani hi ka lezi mu gonzileko mu zi amukeleko mu zi zwileko mi zi wonileko ha mina, lezi zilo zi maheni: ni Nungungulu wa kurula i ta ba na nwina.

Roma 15. 33. & 16. 20. 1 Kor. 14. 33.
2 Kor. 13. 11. & 11. 9. xip. 3. 17.
1 Tesa. 5. 23. Heb. 13. 20.

4 Tsakani ka Hosi xikati xo-

10 Kanilezi nza nengela ka

- Hosi ha hombe, lezaku *nwina* mu vulule kwalakanya ka *nwina* ha mina; mangabye laha hizinene mu nga nzi alakanya, kanilezi mu vumala a xikati.
- 11 A nzi wuli hi zilo nzi zi vumalako: hakuba nzi wa gonzile, ni kwihhi laha nzi nga kona, mangabye nza eneliswa ha kona.
1 Tim. 6. 6, 8.
- 12 Nza kutiba kuvumala, nza zi tiba ni akuba ni pfuno: ni konkle ka zonkle nza yi tiba mifihlakalo yonkle ya kuxura ni kuzwa ndlala, konkle ku zi kuma ni ku vumala.
1 Kor. 4. 11. 2 Kor. 6. 10. & 11. 27.
- 13 Nza zi kota ku maha zilo zonkle ka yena loyi a nzi tiyisako.
Joh. 15. 5. 2 Kor. 12. 9.
- 14 Ahemba mu lo maha kwatsi, lezi mu nga hlengela zinwe na kuxaniseke ka mina.
xip. 1. 7.
- 15 Kambe *nwina* wutsumbu ma zi tiba, *nwina* ba le Filipi, lezaku kuranguleni ka ivangeli, laha na nzi suka le Makedonia, gi wa nga hi kona ceci yi nga hlengele na mina mahungwini ya kunyikela ni kuamukela, kanilezi *nwina* ntsena;
2 Kor. 11. 8, 9.
- 16 Hakuba hambu ni le Tesalonika mu lo rumela kunwe mu engeta ka ku vumala ka mina.
- 17 Na nzi wa nga labi a zinyikiwo; kanilezi nza laba a mihanzo ya kuanza ka kuhana ka *nwina*.
Roma 15. 28. Tit. 3. 14.
- 18 Kanilezi nzi na zilo zonkle, zi pfunile: mina nzi tatisilwe, na nzi amukele hi Epafroditusi a zilo lezi zi lo tako hi ka *nwina*, ni masima ya kunuha ko nanziha, a nyikelo wu amukelekileko, wu dzunzekileko ka Nungungulu.
2 Kor. 9. 12. xip. 2. 25. Heb. 13. 16.
- 19 Ni Nungungulu wa mina i ta tatisa a kuvumala ka *nwina* kota a pfuno wa wukosi ka Kristu Jesu.
2 Kor. 9. 8. Efe. 1. 7. & 3. 16.
- 20 Makunu ka Nungungulu wa hina ni Dadani a gi be kakwe wukosi kala kupinzuka ni kupsinzuka. Ameni.
Roma 16. 27. Gal. 1. 5.
- 21 Rungula a bobasa bonkle ka Kristu Jesu, Ni bama-kabye laba ba nga zinwe na mina ba mu rungula.
Gal. 1. 2.
- 22 Bonkle bobasa ba mu rungula nguvunguvu ba le ngangweni ka Kesari.
xip. 1. 13.
- 23 A wuxinji ga Hosi Jesu Kristu nga gi hi ni moya wa *nwina*.
Roma 16. 24.

A PAPILO GA PAULE MUPOSTOLI KA BA LE KOLOSI.

XIPIMO 1.

- 1 Paule, a mupostoli wa Kristu Jesu hi kuranza ka Nungungulu, na Timote makabye wa hina,
Efe. 1. 1.
- 2 Ka laba ba bobasa ni ba kolekako bamakabye ka Kristu laba ba nga le Kolose: Wuxinji ka *nwina* ni kurla ka le ka Nungungulu a Dadani wa hina.
1 Kor. 4. 17. Efe. 6. 21. Gal. 1. 3.
- 3 Hina ha nyika kubonga ka Nungungulu Dadani wa Hosi ya hina Jesu Kristu, na hi mu kombelela xikati xonkle *nwina*,
1 Kor. 1. 4. Efe. 1. 16. Fil. 1. 3. & 4. 6.
- 4 Na nzi zwile hi kukoleka ka *nwina* nzeni ka Kristu Jesu, ni kuranza loku mu nga nako hi laba bobasa bonkle,
Efe. 1. 15. xipm. 9. File. 5. Heb. 6. 10.
- 5 Hakuba na hi kutsumba loku ku bekelweko *nwina* le tilweni, mu nga wa si na mu zwile kuranguleni nzeni ka mhaka ya zinene ya ivangeli,
3 Tim. 4. 8. 1 Pet. 1. 4.
- 6 Leyi yi tako ka *nwina*; kota lezi kambe yi nga ka gonkle tiko yi trala mihanzu hi kupfuna, kota lezi ku nga maha ka *nwina* kambe, ku sukela ka siku mu nga-

zwa ni kutiba a wuxinji ga Nungungulu hi zinene;

Mat. 24. 14. Marku 4. 8. & 16. 15.
Joh. 15. 16. Roma 10. 18. 2 Kor. 6.
1. Efe. 3. 2. xipm. 23. Fil. 1. 11.
Tit. 2. 11. 1 Pet. 5. 12.

- 7 Kota lezi *nwina* mu tibileko hi Epafrasi a nanza-kulorigi ranzekako, loyi a kolekileko kukozele ni Kristu hi ka hina,
2 Kor. 11. 23. xip. 4. 12. 1 Tim. 4. 6.
File. 23.

- 8 Loyi kambe a nga hi ambelela hina hi kuranza le Moyeni.

Roma 15. 30.

- 9 Hakuba hi kota ya lexi hinawu kambe, cima ha ngazwa lezo, a hi tsiki ku mu kongelega ni ku kongotelela ha *nwina*, kasi ma fela ku tatiswa hi kutiba ka kuranza kakwe nzeni ka konkle ku/klariha, ku ka moya ni kupima,

Roma 12. 2. 1 Kor. 1. 5. Efe. 1. 8, 15.
16. & 5. 10, 17. xipm. 3, 4.

- 10 Mu famba hi kufaneleko ka Hosi hi ka kudzunza konkle, mu trala mihanzo hi ka mitiro yonkle ya kusaseka, mu anza hi ka kutiba Nungungulu;

Joh. 15. 16. 2 Kor. 9. 8. Efe. 4. 1. Fil.
1. 11, 27. 1 Tesa. 2. 12. & 4. 1. Tit.
3. 1. Heb. 13. 21.

- 11 Mu tiyiswa hi ntamo wonkle, hi kota ya ntamo wa wukosi ga yena, a kutimi-

- siseni ni honiseleni *zinwe* ni kutsaka;
Mit. 5. 41. Roma 5. 3. Efe. 3. 16. & 4. 2. & 6. 10.
- 12 Na mu nyika kubonga ka Dadani, loyi a hi mahileko ku maha zihlengeli za tso-mba za bobasa kuwoneke-
leni;
Mit. 26. 18. Efe. 1. 11. & 5. 20. xip. 3. 15.
- 13 Loyi a hi *klaklisileko* man-
ndleni ya munyama, a hi jajeka hina munweni wa Nwana wa kuranza ka ye-
na;
Mat. 3. 17. Efe. 1. 6. & 6. 12. 1 Tessa. 2. 12. Heb. 2. 14. 1 Pet. 2. 9. 2 Pet. 1. 11.
- 14 Ha yena hina hi kumile ku-
klakliswa ka hina, ni kutse-
tselelwa ka zonho za hina:
Efe. 1. 7.
- 15 Loyi a nga kufanana ka
Nungungulu a nga woneki-
ko, a matewula ya zi ma-
hiwa;
2 Kor. 4. 4. Heb. 1. 3. Kuv. 3. 14.
- 16 Hakuba hi ka yena a zilo
zon/kle zi lo mahwa, le tilwe-
ni ni laha misabeni, a zilo zi
wonekako ni zilo zi nga wo-
nekiko, kutani zitsamo za
wukosi, kutani mifumo ku-
tani mbukosi kutani mintamo;
zon/kle zilo zi lo mahwa
hi kota ya yena, zi hi za-
kwe;
Joh. 1. 3. Roma 8. 33. & 11. 36. 1 Kor. 8. 6. Efe. 1. 21. & 3. 9. xip. 2. 10, 15. Heb. 1. 2. 1 Pet. 3. 22.
- 17 Yena ngwa kurangula ka
zilo *zon/kle*, hi ka yena *zon-
n/kle* zi kona.
Joh. 1. 1, 3. & 17. 5. 1 Kor. 8. 6.
- 18 Na yena hi hloko ya miri,
wa yona ceci: loyi a nga
kurangula, a matewula ya
bafileko; lezaku ka zilo *zon-
n/kle* a fela ku maha wa ho-
mbe zilweni *zon/kle*.
Mit. 26. 23. 1 Kor. 11. 3. & 15. 20, 23.
Efe. 1. 10, 22. & 4. 15. & 5. 23. Kuv. 1. 5.
- 19 Hakuba zilo mu xalalisa ha
kunene Dadani lezaku hi ka
yena a kutala *kon/kle* ku
nga tsama;
Joh. 1. 16. & 3. 24. xip. 2. 9. & 3. 11.
- 20 Ni ku hi ka yena i ta wuyi-
sela zilo *zon/kle* ka wutsu-
mbu gakwe, na mahile hi
nkata wa xihambano xa-
kwe; hi kota ya yena, mina
nza wula, kutani zilo za la-
ha misabeni, kutani zilo za
le tilweni.
2 Kor. 5. 18. Efe. 1. 10. & 2. 14, 15, 16.
- 21 Na *nwinawu*, na hi xikati
xi hunzileko na wa hambu-
kile mu hi balala, kupimeni
ka *nwina* kumaheni ka *nwi-
na* kubiha, lezi makunu i
mu wuyisile
Efe. 2. 1, 2, 12, 19. & 4. 18. Tit. 1. 15, 16.
- 22 Ka nyama ya miri wa yena
hi kota ya kufa, a ku mu
yisa *nwina* mu hi bobasa na
mu hi haba bala mu nga ko-
neki mahlweni ka yena:
Luka 1. 75. Efe. 1. 4. & 2. 15, 16. & 5.
27. 1 Tessa. 4. 7. Tit. 2. 14. Jude 24.
- 23 Loku zi ngaho nonohisani
kukolekeni, mu tikiretwa
mu ku ndende, mu nga tse-
katsekiswi ka kutumba ka
ivangeli leyi mu yi zwileko,
leyi yi kanelweko ka zi ma-
hwa *zon/kle* lahasi ka tilo;
ka zona mina Paule nzi nga
xikozeli.
Joh. 15. 6. Mit. 1. 17. Roma 10. 18.
2 Kor. 3. 6. & 4. 1. & 5. 18. Efe. 3. 7,

17. xip. 2. 7. xipm. 6, 25. 1 Tim. 2. 7.

24 Makunu nza tsaka kuxanisekeni ka mina hi kota ya *nwina*, nzi tatisa a *klelo* ga mina lezi zi vumalekako za kuxaniseka ka Kristu nyameni ya mina hi kota ya miri wa yena, lowu wu nga ceci ;

Roma 5. 3. 2 Kor. 1. 5, 6. & 7. 4. Efe. 1. 23. & 3. 1, 18. Fil. 3. 10. 2 Tim. 1. 8. & 2. 10.

25 Ngahilezo nzi lo mahiwa xikozeli, hi ku nzi yimisa kakwe Nungungulu hi kota ya *nwina*, kasi nza fela kutatisa mhaka ya Nungungulu,

1 Kor. 9. 17. Gal. 2. 7. Efe. 3. 2. xipm. 23. Roma 15. 19.

26 Kona kufihlakala loku ku nga nga ku kutumbetilwe ka tintanga tonkle ni zizukulwana: kanilezi makunu yi wonkelisilwe ka bobasa bakwe,

Mat. 13. 11. Roma 16. 25. 1 Kor. 2. 7. Efe. 3. 9. 2 Tim. 1. 10.

27 Ka baha zi lo mu xalalisa Nungungulu a ku tibekisa a kupfuna ka wukosi ga loku kufihlakala xikari ka ba Matiko, loku ku nga Kristu nzeni ka *nwina*, a nga xitsumbo xa wukosi:

Roma 9. 23. 2 Kor. 2. 14. Efe. 1. 7. & 3. 8. 1 Tim. 1. 1.

28 A wihi hina hi nga bahu ngu ha yena, hi luleka bonklelele banhu hi gonzisa bonklelele banhu ka wuklari gonkle, kasi ha fela ku ba yisa ba mbelele bonklelele ka Kristu;

Mit. 20. 20, 27, 31. 2 Kor. 11. 2. Efe. 5. 27. xipm. 22.

29 Ka wihi nzi nga lo tira minawu kambe, na nzi tsi mbeketa hi kota ya kutira ka yena, loku kutirako ka mina hi ntamo.

1 Kor. 15. 10. Efe. 1. 19. & 3. 7, 20. xip. 2. 1.

XIPIMO 2.

1 Hakuba nza ranza ku nga mu zi tiba lezaku ha hombe nzi trumukisile ku yini ha *nwina*, na bona laba ba le Laodikea, hakuba kota banyingi laba ba nga wonangiko a ngohe ya nyameni;

Fil. 1. 30. xip. 1. 29. 1 Tesa. 2. 2.

2 Kasi a timbilu tabye ta fela ku tangaliswa, na ba tegwa katiginwe kuranzeni, ni kupfuna konkle ka zinene ni ka kupima, kasi ba fela kutiba a mifihlakalo ya Nungungulu, a nga yena Kristu,

2 Kor. 1. 6. Fil. 3. 8. xip. 1. 9. & 3. 14.

3 Loyi ka yena a mabako ya kutiba ni klariha ma tumbetilwe.

1 Kor. 1. 24. & 2. 6, 7. Efe. 1. 8. xip. 1. 9.

4 Lexi nza wula mina, lezaku mu nga kupetwi hi munhu hi timhaka ti wongako ta kukanela.

Roma 16. 18. 2 Kor. 11. 18. Efe. 4. 14. & 5. 6. xipm. 8, 18.

5 Hambu lezi nzi nga haba nyameni, lezo nzi na *nwina* hi moya, na nzi tsaka na nzi languta ma yimisela ya *nwina*, ni kundendende ka kukoleka ka *nwina* ka Kristu.

1 Kor. 5. 3. & 14. 40. 1 Tesa. 2. 17. 1 Pet. 5. 9.

- 6 Hikwalaho kota lezi mu amukeleko Kristu Jesu a Hosi, lezo fambani hi ka yena,
1 Tesa. 4. 1. Jude 3.
- 7 Mu kekelwe mu akelwe ka yena, mu yimisilwe kukolekeni ka *nwina*, kwatsi hilezi mu nga gonziswa, mu tsama kubongelaneni.
Efe. 2. 21, 22. & 3. 17. xip. 1. 23.
- 8 Klarihani ku nga nga ku hi kona loyi a mu onhisako *nwina* hi mikuwo ni kukohlisa ka mahala, hikwalaha ka kuhoxwa ka banhu, ni kugonzisa ka tiko, na ku nga hi ka Kristu:
Mat. 15. 2. Roma 16. 17. Gal. 1. 14. & 4. 3, 9. Efe. 5. 6. xipm. 18, 20, 22. Heb. 13. 9.
- 9 Hakuba hi ka yena ku tsama a kutala konkle ka miri wa kulu ga Nungungulu,
Joh. 1. 14. xip. 1. 19.
- 10 Hi ka yena *nwina* mu mahilwe mu tsingile, loyi a nga hloko ya mifumo ni ntamo:
Joh. 1. 16. Efe. 1. 20, 21. 1 Pet. 3. 22. xip. 1. 16.
- 11 Ka yena *nwina* mu nga zitsiba lezi zi nga mahiwa ngiko hi mandla, a ku engenisa a miri wa nyama, kanilezi hi wunkwera ga Kristu;
Roma 2. 29. & 6. 6. Efe. 4. 22. Fil. 3. 3. xip. 3. 8, 9.
- 12 Na hi kekelwe *zinwe* naye hi kubapatizwa, mangabye laha mu vuxilweko ha yena hi kutira ka kukoleka ka Nungungulu, loyi a nga mu vuxa hi ka bafleko.
Mit. 2. 24. Roma 6. 4. Efe. 1. 19. & 3. 7. xip. 3. 1.
- 13 Na *nwina*, na mu file hi kota ya zihambuko za *nwina* ni ku ngahi minkwera ka mimiri ya *nwina*, *nwina*, nza wula, i lo mu vuxa *zinwe* naye, na hi tsetselele zonkle zihambuko za hina;
Efe. 2. 1, 5, 6, 11.
- 14 Na fubisile a xiboho lezi zi tsalilweko nayweni zi hi vimbelako hina, lezi zi nga hi hambunyeta hina: i zi panzanyile laha ndleleni na ku belelwe xihambanweni;
Efe. 2. 15, 16.
- 15 Na a susile ka wutsumbu gakwe yena *nwinyi* a mifumo ni mintamo, i lo yi wonekeliswa kubaseni, a hlula hehla ka zona zonkle nzeni ka loko.
Mat. 12. 29. Luka 10. 18. & 11. 22. Joh. 12. 31. & 16. 11. Efe. 4. 8. & 6. 12. Heb. 2. 14.
- 16 Hikwalaho nga ku nga hi kona munhu a lamulako kugeni, ni kunwa, na hi siku ga mubuzo kutani i hweti yiswa kutani i siku ga sabado:
Roma 14. 2, 3, 5, 10, 13, 17. 1 Kor. 8. 8. Gal. 4. 10.
- 17 Loku ku nga xirutu xa loku ku ta nga kuta; kanilezi a miri hi Kristu.
Heb. 8. 5. & 9. 9. & 10. 1.
- 18 Nga ku nga hi kona munhu a wuklelako a ncaazelo wa *nwina* hi ku ti koramisa ni kukozela ka tingelosi, yi tsamako ka zilo lezi nzi nga zi wona, a ti kukumukisa mahala hi kupima ka yena ka nyama,
xipm. 4. 23. 1 Tim. 1. 7.

19 Na ba nga komisangi a Hloko yi tiya ka yona ku nga kona miri wonkle, na wu wundla wu kugwa ka tigi-nwe kasi a mahlakala ni misiha, ya anza hi kuanzisa ka Nungungulu.

Efe. 4. 15, 16.

20 Loku *nwina* mu file na Kristu kugonziseni ka tiko, hi yini, ma ha hanyelako nzeni ka tiko legi, ma ha bohiwa wutsumbu ga *nwina* hi mikuwo,

Roma 6. 3, 5. & 7. 4, 6. Gal. 2. 19. & 4. 3, 9. Efe. 2. 15. xipm. 8.

21 Mu nga yi komi, hambu ni ku yi ringa, mu nga yi henyi

1 Tim. 4. 3.

22 (Zilo zonkle lezi zi nga kufa hi ku zi henyha), za milayo ni wusingalakati ga banhu?

Mat. 15. 9. Tit. 1. 14.

23 Lezi zilo ni kunene zi nga ku wonisa ka wu~~kl~~lari kukozeleni, ni ku ti koramisa, ni kutsika miri; kanilezi a hi za ncumo zi hi likungo la nyama.

1 Tim. 4. 8. xipm. 18.

XIPIMO 3.

1 Zonake loku *nwina* mu vuxilwe *zinwe* na Kristu, nga mu laba a zilo lezi zi nga le hehla, laho Kristu a tsamileko, hi ka ga xinene canja ga Nungungulu.

Roma 6. 5. & 8. 34. Efe. 1. 20. & 2. 6. xip. 2. 12.

2 Yisani kupima ka *nwina* ka zilo za le hehla, na ku nga hi ka zilo lezi zi nga laha misabeni.

3 Hakuba *nwina* mu file, ni wutomi ga *nwina* gi fihlilwe *zinwe* na Kristu ka Nungungulu.

Roma 6. 2. 2 Kor. 5. 7. Gal. 2. 20. xip. 1. 5. & 2. 20.

4 Laha Kristu loyi a nga wutomi ga hina, na a nga a wonkeliswa, zonake *nwinawu* kambe mu ta wonkeliswa *zinwe* naye a wukosini.

Joh. 11. 25. & 14. 6. 1 Kor. 15. 43. Fil. 3. 21. 1 Joh. 3. 2.

5 Hikwalaho dayani a ziro za *nwina* za misaba; a wubayi, a ku-nga-hlazeki, a kulo, a ku mbilukela ka kubiha, ni kunabela, zi nga *zinwe* ni kukozela zifananiso;

Roma 6. 13. & 8. 13. Gal. 5. 24. Efe. 5. 3, 5. 1 Tesa. 4. 5.

6 Hakuba hi kota ya zilo lezi yata a zanga ya Nungungulu ka banana ba nga ingisiko;

Roma 1. 18. Efe. 2. 2. & 5. 6. Kuv. 22. 15.

7 Ka zona *nwinawu* mu nga kari mu famba ha zona hi mahlweni, na ma ha tsamile ka zalezi zilo.

Roma 6. 19, 20. & 7. 5. 1 Kor. 6. 11. Efe. 2. 2. Tit. 3. 3.

8 Kanilezi makunu *nwina* zi tsikeni zilo lezi; a zanga, a kulo, a zigungu, a wunguxu, lezi zi wisako tingana a kuwulawula hi milomu ya *nwina*:

Efe. 4. 22, 29. & 5. 4. Heb. 12. 1. Jam. 1. 21. 1 Pet. 2. 1.

9 Mu nga hembelani mawunwa; na mu labisisa lezaku mu mu runzuwule wa kale ni zi maho za yena,

Efe. 4. 22, 24, 25.

- 10 Mu ambala loyi muswa mu-nhu, loyi a mahilweko mu-swa hi kutiba ka ku fanana na yena loyi a nga mu ma-ha:
Roma 12. 2. Efe. 2. 10. & 4. 23, 24.
- 11 Laho ku ta nga ku nga hi kona a mu Greki ni mu Ju-da, ni nkuna ni xitsiba, a mabarbari ni ma Sitia, ni kumbi ni a *kla*klekileko : kanilezi Kristi i kona ka konkle, ni konkle.
Roma 10. 12. 1 Kor. 12. 13. Gal. 3. 28. & 5. 6. Efe. 1. 23. & 6. 8.
- 12 Hikwalaho ambalisani, ka ba hlawulilweko ba ka Nungungulu, mu basa ni kuranzeka, ni mbilu ya titralo, ni wunene, a ku ti koramisa, a kuoloba, a ku timisela; Gal. 5. 22. Efe. 4. 2, 24, 32. Fil. 2. 1. 1 Tesa. 1. 4. 1 Pet. 1. 2. 2 Pet. 1. 10.
- 13 A kuhoniselelana, ni kutsetselelana, loku a hi kona a solisanako ni wo kari; kota Hosi yi nga mu tsetselela, *nwinawu* mahani lezo:
Marku 11. 25. Efe. 4. 2, 32.
- 14 Hehla ka zonkle lezi ambalani kuranza, loku ku nga ku~~kl~~angana ka kumbelela.
Joh. 13. 34. Roma 13. 8. 1 Kor. 13. Efe. 4. 3. & 5. 2. xip. 2. 2. 1 Tim. 1. 5. 1 Pet. 4. 8. 1 Joh. 3. 23. & 4. 21.
- 15 Nga kurula ka Kristu ku rula timbilwini ta *nwina*, hi ka kona *nwinawu* mu nga lo bitanwa ka miri munwe; nga mu hi ni kubonga.
Roma 14. 17. 1 Kor. 7. 15. Efe. 2. 16, 17. & 4. 4. Fil. 4. 7. xip. 2. 7. xipm. 17.
- 16 Nga na a mhaka ya Kristu yi tsama ka *nwina* nguvu ka wu~~kl~~ari ga yena; mu gonzisa mu lulekana munwe ni munwani hi tisimu ni ku yimbelela ni tisimu ta ka moya, mu yimbelela hi wuxinji timbilwini ta *nwina* ka Nungungulu.
1 Kor. 14. 26. Efe. 5. 19. xip. 4. 6.
- 17 Ni xihilezi mu xi mahako, ka mhaka kutani ku maha, mahani zonkle ka bito ga Hosi Jesu, na mu nyika kubonga ka Nungungulu a Dadani hi kota ya yena.
Roma 1. 8. 1 Kor. 10. 31. Efe. 5. 20. xip. 1. 12. & 2. 7. 1 Tesa. 5. 13. Heb. 13. 15.
- 18 Ba basati, nga mu tikoramisa ka banuna ba *nwina*, kwatsi hilezi zi faneleko Hosini.
Efe. 5. 3, 22. Tit. 2. 5. 1 Pet. 3. 1.
- 19 Banuna, ranzani basati ba *nwina*, mu nga mahi timbiti ka bona.
Efe. 4. 31. & 5. 25, 28, 33. 1 Pet. 3. 7.
- 20 Banana, ingisani batrali ba *nwina* zilweni zonkle, haku-ba lezi za nengelisa a Hosi kwatsi.
Efe. 5. 24. & 6. 1. Tit. 2. 9.
- 21 Bararu, mu nga zangarisi banana ba *nwina*, kasi ba nga mbeli ntamo.
Efe. 6. 4.
- 22 Malanza, ingisani ka bona laba ba nga tihosi ta *nwina* hi ka nyama zilweni zonkle; mu nga kozeli hi kuwonwa kwatsi, hi laba ba xalalisko banhu, kanilezi hi mbilu yinwe, na mu caba Hosi:
Efe. 6. 5, &c. xipm. 20. 1 Tim. 6. 1. Tit. 2. 9. File. 16. 1 Pet. 2. 18.

23 Kani hi yini mu xi mahako, ku maheni hi mbilu, kwatsi hi ka Hosi, na ku nga hi ka munhu;

Efe. 6. 6, 7.

24 Na mu tiba lezaku ka Hosi mu ta amukela a ncacazelo wa tsomba: mu kozela a Hosi Kristu.

1 Kor. 7. 22. Efe. 6. 8.

25 Hakuba loyi a mahako kuonha, i ta amukela kambe a kuonha loku a ku mahileko: a ku kona kuhlawula munhu.

Roma 2. 11. Efe. 6. 9. 1 Pet. 1. 17.

XIPIMO 4.

1 Tihosi, nyikani a malanza ya *nwina* lezi zi faneleko ni zi ringeneko; na mu tiba lezaku mu na ni Hosiwo le tilweni.

Efe. 6. 9.

2 Nonohisani mu ku ndende-nde ka mikombelo, mangabye na mu rinzela hi kubongelana;

Luka 18. 1. Roma 12. 12. Efe. 6. 18. xip. 2. 7. & 3. 15. 1 Tesa. 5. 17, 18.

3 Ka *zonkle* hi kombeleni hinawu kambe, kasi Nungungulu wa vulula nyangwa ya mhaka ka hina, ku wulawula a mifihlakalo ya Kristu, leyi yi nga yona nzi kotsilweko ha yona;

Mat. 13. 11. 1 Kor. 4. 1. & 16. 9. 2 Kor. 2. 12. Efe. 6. 19, 20. Fil. 1. 7. xip. 1. 26. & 2. 2. 2 Tesa. 3. 1.

4 Kasi nza fela ku yi wonekelisa, kota zi faneleko kukanela.

5 Mu famba hi ku klariha ka bona laba ba le handle, mu komisa xikati.

Efe. 5. 15, 16. 1 Tesa. 4. 12.

6 Nga kuwulawula ka *nwina* *xonkle* xikati ku hi wuxinji, na ku lungilwe hi munyu, kasi ma fela ku zi tiba a ku mu ta hlamulisisana ku yini.

Marku 9. 50. xip. 3. 16. 1 Pet. 3. 15.

7 *Zonkle* za mina u Tikikusi i ta zi tibekisa ka *nwina*, a nakulori a ranzekako ni xikozeli xikolekileko ni nanza-kulori le Hosini:

Efe. 6. 21.

8 Loyi nzi mu rumileko ka *nwina* hi kota ya xwalexixi, kasi ma fela kutiba a tsamela ya hina, kasi ma fela kuntangalisa timbilu ta *nwina*;

Efe. 6. 22.

9 Katiginwe na Onesimusi, loyi a tsumbekileko a nakulori wa kuranzeka, loyi a nga munwe wa *nwina*. Ba ta zi tibekisa ka *nwina* *zonkle* zilo zi mahekako laha.

File. 10.

10 Aristarkusi peresu-kulori wa mu rungula *nwina*, na Marku, a zukulu wa Barnabasi (a kumbuka loyi mu amukeleko ha yena a kulaya; loku a nga ta ka *nwina* mu amukeleni),

Mit. 15. 37. & 19. 29. & 20. 4. & 27. 2. File. 24. 2 Tim. 4. 11.

11 Jesu loyi a bitanileko Justusi, loyi a nga wa laba ba zitsiba: laba boce ba hi zitiri-kulori ka mufumo wa Nungungulu, a madota laya ma nga maha kuntangalisa ka mina.

- 12 Epafrasi, loyi a nga munwe wa *nwina*, a nanza ga Jesu Kristu, wa mu rungula, na ringa ku mu kongelela *nwina*, lezaku kasi ma yima mu mbelele na mu tatisilwe hizinene za kuranza ka Nungungulu.
Mat. 5. 48. Roma 15. 30. 1 Kor. 2. 6. & 14. 20. Fil. 3. 15. xip. 1. 7. File. 23. Heb. 5. 14.
- 13 Hakuba mina nza maha wukustumunyu ha yena, lezakú i pangamile ha *nwina*, ni ka ba le Laodikea, ni ka ba le Hierapolisi.
- 14 Luka, a nanga yi ranzeka-ko, na Demasi ba mu rungula.
2 Tim. 4. 10, 11. File. 24.
- 15 Rungulani bamakabye laba ba nga le Laodikea, ni le Numfasi, ni ticeci leti ti nga le mingangweni ya-bye.
Roma 16. 5. 1 Kor. 16. 19.
- 16 Ni laha legi a papilo gi gonzilwe xikari ka *nwina*, a giye gi ga gonziwa ni le ticecini ta le Laodikea; *nwinawu* kambe gonzani a papilo ga ba le Laodikea.
1 Tesa. 5. 27.
- 17 Wulani ka Arkipusi, Klariha ka kugonzisa loku u ku amukeleko ka Hosi, kasi wena wa fela ku ku tatisa.
1 Tim. 4. 6. File. 2.
- 18 A kurungula ka mina Paule hi canja ga mina *nwinyi*. Alakanyani makotso ya mina. A wuxinji nga gi hi na *nwina*.
1 Kor. 16. 21. 2 Tesa. 3. 17. Heb. 13. 3, 25.

A PAPILO GO SANGULA GA PAULE MUPOSTOLI KA BA LE TESALONIKA.

XIPIMO 1.

- 1 Paule, na Silvanusi, na Timote, ka yona ceci ya ba le Tesalonika yi nga ka Nungungulu a Dadani ni ka Hosi Jesu Kristu: A wuxinji nga gi hi ka *nwina* ni kurula.
2 Kor. 1. 19. Efe. 1. 2. 2 Tesa. 1. 1. 1 Pet. 5. 12.
- 2 Hina ha nyika kubonga ka Nungungulu xonkle xikati ha *nwina nwenkle*, na hi mu alakanya *nwina* kungeleni ka hina;
Roma 1. 8. Efe. 1. 16. File. 4.
- 3 Na hi mu alakanya hi ku nga gumesi, a tiro wa *nwina* wa kukoleka ni ni kupinyama ka *nwina* ka kuranza ni kuhonisela ka kutumba ka Hosi ya hina Jesu Kristu, mahlweni ka Nungungulu wa hina ni Dadani;
Joh. 6. 29. Roma 16. 6. Gal. 5. 6. xip.

2. 13. & 3. 6. 2 Tesa. 1. 3, 11. Heb. 6. 10. Jam. 2. 17.
- 4 Na mu *tiba*, bamakabye ba ranzekako ka Nungungulu, a kuhlawulwa ka *nwina*,
Kol. 3. 12. 2 Tesa. 2. 13.
- 5 Lezaku a ivangeli ya hina a yi tangi ka *nwina* hi mhaka yoce, kanilezi ni ka ntamo, ni ka Moya wo Basa, ni kutiyiswa ka kunyingi; kota *nwina* mu zi tibako lezaku hi wa hi ba banuna ba ku yini hina a ku ti kombisa ka wutsumbu ga hina ka *nwina* hi kota ya *nwina*.
Marku 16. 20. 1 Kor. 2. 4. & 4. 20. 2 Kor. 6. 6. Kol. 2. 2. xip. 2. 1, 5, 10, 11. 2 Tesa. 3. 7. Heb. 2. 3.
- 6 Nwinawu mu lo maha ba ecanyisi ba hina, ni ba Hosi, na mu a amukele mhaka hi kuxaniseka kunyingi, zinwe ni kutsaka ka Moya wo Basa;
Mit. 5. 41. 1 Kor. 4. 16. & 11. 1. Fil. 3. 17. xip. 2. 14. 2 Tesa. 3. 9. Heb. 10. 34.
- 7 Lezaku mu lo maha a bacanyisi ba bona laba ba nga kolwa le Makedonia ni ba le Akaiia.
- 8 Hakuba hi le ka *nwina* kuzwakele a mhaka ya Hosi, na ku nga Makedonia ni le Akaiia koce, kanilezi wutsanweni gonkle a kukoleka ka *nwina* hi ka Nungungulu ku la su fenemete; lezaku a ha ha labi ku wula *ncumo* ha *nwina*.
Roma 1. 8. & 10. 18. 2 Tesa. 1. 4.
- 9 Hakuba bona a wutsumbu gabye ba hi ambele hina lezaku hi engenisile ku yini ka *nwina*; ni *nwina* mu lo

hunuzulukela ka Nungungulu hi le zifananisweni, a ku kozela Nungungulu a hanyako ni zinene,

- 1 Kor. 12. 2. Gal. 4. 8. xip. 2. 1.
- 10 Ni ku labelela a *Nwana* wa yena hi le tilweni, loyi a mu vuxileko hi ka bafleko, yena Jesu, loyi a hi *klakli*-sileko zangeni yi tako.
Mat. 3. 7. Mit. 1. 11. & 2. 24. Roma 2. 7. & 5. 9. Fil. 3. 20. xip. 4. 16. & 5. 9. 2 Tesa. 1. 7. Tit. 2. 13. 2 Pet. 3. 12. Kuv. 1. 7.

XIPIMO 2.

- 1 Hakuba a wutsumbu ga *nwina*, bamakabye, ma zi *tiba* ku hi engenisile ku yini ka *nwina*, lezaku a ku kumiwangi mahala:
xip. 1. 5, 9.
- 2 Kanilezi na hi xanisekile hi mahlweni, na hi lo komiwa hi tingana, kota *nwina* mu zi tibako, le Filipi, hina hi wa la su tserama hi tiyisa ka Nungungulu wa hina a kukanela a ivangeli ka *nwina* ya Nungungulu hi kuxaniswa kunyingi.
Mit. 16. 22. & 17. 2. Fil. 1. 30. Kol. 2. 1. xip. 1. 5.
- 3 Hakuba a kulaya ka hina a hi ka kuonha, a hi ka kunga-hlezeki ni mano:
2 Kor. 7. 2. xipm. 5. 2 Pet. 1. 16.
- 4 Kanilezi kota hi tiyisilweko hi Nungungulu kasi kutsumbeka ka ivangeli, lezo ha kanela; na ku nga kutsakisa banhu, kanilezi Nungungulu loyi a hlolileko a timbilu ta hina.
Roma 8. 27. 1 Kor. 7. 25. & 9. 17. Gal. 1. 10. & 2. 7. 1 Tim. 1. 11, 12. Tit. 1. 3.

- 5 Hakuba a hi kumiwangi ge na hi xihhi xikati na hi wulawula timhaka ta kureremeta, kota *nwina* mu zi tibako, hambu ni wu~~klari~~ ga kuhabela, Nungungulu hi kustumunyu;
Mit. 20. 33. Roma 1. 9. 2 Kor. 2. 17. & 4. 2. & 7. 2. & 12. 17.
- 6 Na hi nga labi kudumiswa hi banhu, hambu a ka *nwinawu*, hambu ni ka *banwanyaniwo*, laho hi nga wa ta nga hi hi mirwalo ka *nwina*, kota lezi hi nga bapostoli ka Kristu.
Joh. 5. 41, 44. & 12. 43. 1 Kor. 9. 1, 2, 4, 5, 6, 12, 18. 2 Kor. 10. 1, 2, 10, 11. & 11. 9. & 12. 13, 14. & 13. 10. 2 Tessa. 3. 8, 9. 1 Tim. 5. 17. File. 8. 9.
- 7 Kanilezi hina hi oloba xikari ka *nwina*, kota a muwundli na lonzowota banana bakwe:
1 Kor. 2. 3. & 9. 22. 2 Kor. 13. 4. 2 Tim. 2. 24.
- 8 Hinawu kambe, na hi ranzisisa a kulaba *nwina*, zi lo tsakisa a hlengela na *nwina*, na ku nga hi ivangeli ya Nungungulu yoce, kanilezi mihefemulo ya hina benyi, hakuba mu wa ranzeka nguvu ka hina.
Roma 1. 11. & 15. 29. 2 Kor. 2. 15.
- 9 Hakuba *nwina* ma alakanya, bamakabye, akupinyama ka hina ni kukarateka ka hina: na hi tira wusiku ni mumu, kasi hi nga binzisi ni munwe wa *nwina*, hi lo kanela ka *nwina* a ivangeli ya Nungungulu.
Mit. 20. 34. 1 Kor. 4. 12. 2 Kor. 11. 9. & 12. 13, 14. 2 Tessa. 3. 8.
- 10 *Nwina* mu ba kustumunyu, ni Nungungulu kambe, hi ku basa ni kululama ni ku nga soleki hi lo koma wutsumbu ga hina ka *nwina* laba mu kolwako:
2 Kor. 7. 2. xip. 1. 5. 2 Tesa. 3. 7.
- 11 Kota lezi mu zi tibako hi lo mahisa ku yini ka munwe ni munwani ka *nwina*, kota a raru ka banana bakwe yena *nwinyi*, na hi mu laya *nwina*, na hi mu tiyisa *nwina*, na hi kustumunya,
- 12 Hi kugumelwa kasi ma fela kufamha hi kufaneleko ka Nungungulu, loyi a mu bitanileko *nwina* ka mufumo wa yena *nwinyi* ni wukosi gakwe.
1 Kor. 1. 9. Efe. 4. 1. Fil. 1. 27. Kol. 1. 10. xip. 4. 1. & 5. 24. 2 Tessa. 2. 14. 2 Tim. 1. 9.
- 13 Hi ka xona lexi hina kambe ha mu kesa Nungungulu na hi nga miyeli, lezaku, laha na mu amukele ka hina a mhaka ya kurunwa, yona mhaka ya Nungungulu, *nwina* mu lo yi amukela na yi nge kwatsi i mhaka ya banhu, kanilezi, kota yi nga zinene, a mhaka ya Nungungulu, leyi yi tirako kambe ka *nwina* mu kolwako.
Mat. 10. 40. Gal. 4. 14. xip. 1. 3. 2 Pet. 3. 2.
- 14 Hakuba *nwina*, bamakabye, mu lo maha baringanisi ba ticeci ta Nungungulu leti ti nga le Judia ka Kristu Jesu: hakuba *nwina* mu lo xaniswa zalezo ka banhu ba tiko

ga *nwina*, kota lezi ba nga lo mahwa hi ba Juda;

Mit. 17. 5, 13. Gal. 1. 22. Heb. 10. 33, 34.

15 Laba ba deleko Hosi Jesu Kristu ni baprofeti, ba lo hlongola na hina kambe, ba nga tsakisi Nungungulu, ba hambana ni banhu bonkle;

Mat. 5. 12. & 23. 34, 37. Luka 13. 33, 34. Mit. 2. 23. & 3. 15. & 5. 30. & 7. 52.

16 Ba vimbela hina a kukanela ka ba Matiko kasi ba fela kuhanyiswa; ba tatisa kuonha kabye xikati xonkle: kanilezi a kulo gata kabye kwaleyo ku nga gumelwiko.

Mat. 23. 32. & 24. 6, 14. Luka 11. 52. Mit. 13. 50. & 14. 5, 19. & 17. 5, 13. & 18. 12. & 19. 9. & 22. 21, 22.

17 Kanilezi hina, bamakabye, hi tsalangene na *nwina* hi xikatanyana, hi ku ba kona, ku nga hi le mbilwini, na hi kanekanelisisa ha hombe nguvu a ku wona ngohe ya *nwina* hi kulaba ka hombe:

1 Kor. 5. 8. Kol. 2. 5. xip. 3. 10.

18 Hakuba hi wa zi ranza futsi a kuta ka *nwina*, mina Paule kanwe nzi engeta; na Satani i lo hi tandekisa.

Roma 1. 13. & 15. 22.

19 Hakuba hi yini kutsumba ka hina, kutani kutsaka, kutani xidlodlo xa wukosi ke? A hi yena *nwina* ke, mahlweni ka Hosi ya hina Jesu Kristu kuteni ka yena?

1 Kor. 15. 23. 2 Kor. 1. 14. Fil. 2. 16. & 4. 1. xip. 3. 13. Kuv. 1. 7. & 22. 12.

20 Hakuba *nwina* mu wukosi ga hina ni kutsaka ka hina.

XIPIMO 3.

1 Ngahilezo laha hi nga ha timiselangi, hi lo alakanya ku ngalo kusasekile hi siywa laha Atenisi hoce;

Mit. 17. 15. xipm. 5.

2 Hi lo ruma Timote, nakulori wa hina ni xikozeli xa Nungungulu ka ivangeli ya Kristu, a kuta ku mu tiyisa, a kuta ku yimisa hlana kukolekeni ka *nwina*;

Roma 16. 21. 1 Kor. 16. 10. 2 Kor. 1. 19.

3 Kasi ku nga hi kona munhu a ta nga ninginizwa hi loku kuxaniswa; hakuba a wutsumbu ga *nwina* ma zi tiba lezo ni laha kambe hi yimisilwe.

Mit. 9. 16. & 14. 22. & 20. 23. & 21. 11. Efe. 3. 13.

4 Hakuba hizinene, laha na ha hi na *nwina*, hi lo mu byela hi mahlweni a ku ngalo hi ta xaniswa hi zixaniso; kota lezi hi xanisilweko, ma zi tiba.

Mit. 20. 24. 1 Kor. 4. 9. 2 Tim. 3. 12. 1 Pet. 2. 21.

5 Hakuba hikwalaha ka lexi minawu kambe, laha nzi nga ha zi koti kutimisela, nzi lo rumela kasi nza fela hi kutiba kukoleka ka *nwina*, ku nga ku a muringi na mu ringile *nwina*, ni kupangama ka hi ku hi mahala.

1 Kor. 7. 5. 2 Kor. 11. 3. Gal. 2. 2. & 4. 11. Fil. 2. 16. xipm. 1.

6 Kanilezi laha na Timote na a tile ka hina makunu hi le ka *nwina*, i lo hi nehela mahungu ya kusaseka ya kukoleka ka *nwina* ni kura-

nza, lezaku mu lo hi alakanya kwatsi xikati xon/le, na mu laba ku hi wona, kota hinawu hu labako ku mu wona ;

Mt. 18. 1, 5. Fil. 1. 8.

7 Hi kota ya lexi, bamakabye, hi lo ntangaliswa hi *nwina* zifuteni za hina ni kuxani-sweni hi kota ya kukoleka ka *nwina* :

2 Kor. 1. 4. & 7. 6, 7, 13.

8 Hakuba makunu hina ha hanya, loku mu ku ndende ka Hosi.

Fil. 4. 1.

9 Hakuba kubonga ka yini hi nga nyikako ka Nungungulu ha *nwina*, hi kutsaka kon/le loku hi tsakako ha kona hi kota ya *nwina* mahlweni ka Nungungulu wa hina ;

xip. 1. 2.

10 Wusiku ni mumu na hi kombelela ha hombe kasi kutani ha wona ngohe ya *nwina*, kasi ha fela kumbelelisa loku ku labekako kukolekeni ka *nwina* ?

Mt. 26. 7. Roma 1. 10, 11. & 15. 32.
2 Kor. 13. 9, 11. Kol. 4. 12. xip. 2.
17. 2 Tim. 1. 3.

11 Makunu nga Nungungulu wa hina ni Dadani a wutsumbu gakwe, ni Hosi ya hina Jesu, a longise ndlela ya hina ka *nwina* :

Marku 1. 3.

12 Nga a Hosi yi mu maha mu anza mu tsama hi kuranza ka munwe ni munwani, ni ka banhu bon/le, kota lezi hina hi mahako ha *nwina* ;

xip. 4. 9, 10. & 5. 15. 2 Pet. 1. 7.

13 Hi kugumelwa nga a yimisa timbilu ta *nwina* ti nga hi na kombo hi ka kubasa mahlweni ka Nungungulu wa hina ni Dadani, kuteni ka Hosi ya hina Jesu zinwe ni bobasa bakwe bon/le.

1 Kor. 1. 8. Fil. 1. 10. xip. 5. 23. 2 Tessa. 2. 17. 1 Joh. 3. 20, 21. Jude 14.

XIPIMO 4.

1 Hi kugumelwa zonake, bamakabye, ha mu kongotela ha mu laya hi ka Hosi Jesu, hakuba kota lezi mu amukeleko ka hina mu fanelwe kufamba nu ku tsakisa Nungungulu, kota lezi mu fambako, —lezaku mu tsamisa lezo kambe ni kambe.

Fil. 1. 27. Kol. 1. 10 & 2. 6. xip. 2. 12.

2 Hakuba yi tiba milayo leyi hi nga mu nyika yona hi Hosi Jesu.

3 Hakuba loku ku hi kuranza ka Nungungulu, kona kubasiswa ka *nwina*, lezaku mu suka kubayeni ;

Roma 12. 2. 1 Kor. 6. 15, 18. Efe. 5. 3, 17, 27. Kol. 3. 5.

4 Kasi munwe ni munwani wa *nwina* a tiba ku koma xibya xakwe wutsumbu hi kubasileko nu kudzunzekileko,

Roma 6. 19. 1 Kor. 6. 15, 18.

5 Na ku nga hi hi wuxokori ga kumbilukela, kota bona ba Matiko laba ba nga mu tibiko Nungungulu ;

Roma 1. 24, 26. 1 Kor. 15. 34. Gal. 4. 8. Efe. 2. 12 & 4. 17, 18. Kol. 3. 5. 2 Tessa. 1. 8.

6 Kasi ku nga hi kona munhu a kubekako, a onha nakuloby mahungwini: ha-

- buka a Hosi yi ta pota ka zonkle lezi zilo, kota lezi hi nga lo mu laya kuranguleni *nwina* hi kustumunya.
1 Kor. 6. 8. 2 Tesa. 1. 8.
- 7 Habuka Nungungulu a nga hi bitanangi zibini, kanilezi kubasisweni.
1 Kor. 1. 2. Heb. 12. 14. 1 Pet. 1. 14, 15.
- 8 Hikwalaho loyi a nyeyako, a nga nyenyi munhu, kanilezi Nungungulu, loyi a nyikako Moya wo Basa ka *nwina*.
Luka 10. 16. 1 Kor. 2. 10. & 7. 40.
1 Joh. 3. 24.
- 9 Kanilezi hi kota ya kura-nza bamakabya, a zi labe-kile a ku nga munwe a tsala leyo ka *nwina*: haku-ba a wutsumbu ga *nwina* mu gonzisilwe hi Nungu-ngulu lezaku mu ranzana;
Mat. 22. 39. Joh. 6. 45. & 13. 34. & 14. 26. & 15. 12. Efe. 5. 2. xip. 5. 1.
Heb. 8. 11. 1 Joh. 2. 20, 27. & 3. 11, 23. & 4. 21. 1 Pet. 4. 8.
- 10 Hakuba hizinene mu mahile ka bamakabye, bonkle laba ba nge le Makedonia konkle. Kanilezi ha mu laya *nwina*, bamakabye, lezaku mu su pfuna nguvu ni nguvu;
xip. 1. 7. & 3. 12.
- 11 Ni lezi gonza akuba mu mi-yela, mu ti tirela a mitiro ya *nwina*, mu tira hi mandla ya *nwina*, kota lezi hi nga mu laya *nwina*;
Mit. 20. 35. Efe. 4. 28. 2 Tesa. 3. 7, 8, 11, 12. 1 Pet. 4. 15.
- 12 Kasi ma fela ku famba hi kukoleka, ka laba le handle, mu fela ku kala mu nga vu-mali ncumo.
Roma 13. 13. 2 Kor. 8. 21. Kol. 4. 5.
1 Pet. 2. 12.
- 13 Kanilezi hina a hi ranzi ku nga mu nga hi ni zi tiba, bamakabye, hi bona laba ba ekleleko; mu nga xaniseki ha bona, kwatsi hi banwa-ni, laba ba nga hiko ni ku-tsumba.
Efe. 2. 12.
- 14 Hakuba loku hi kolwa leza-ku Jesu i lofa i lo vuka kambe, na bona kambe laba ba ekleleko ka Jesu Nungu-ngulu i ta ba neha zinwe na yena.
1 Kor. 15. 13, 18, 23. xip. 3. 13.
- 15 Hakuba lezi ha zi wula ka *nwina* hi mhaka ya Hosi, lezaku hina laba hi hi hanyako, hi seleko kuteni ka Hosi, hi nga ta ba rangela laba ba ekleleko.
1 Kor. 15. 51.
- 16 Hakuba a Hosi wutsumbu ga yona yi ta relela hi le ti-lweni, hi kubahuwa, na hi gezu ga ngelosi ya hombe, zinwe ni punzu wa Nungu-ngulu: ni bafileko ka Kri-stu ba ta vuka kuranga:
Mat. 24. 30, 31. Mit. 1. 11. 1 Kor. 15. 23, 52. 2 Tesa. 1. 7.
- 17 Zonake hina laba ha ha hanyako, laba hi seleko, hi ta kamukelwa katiginwe marefini, a ku nkinga Hosi le mheweni: lezo hi su tso-ma zinwe ni Hosi.
Joh. 12. 26. & 14. 3. & 17. 24. Mit. 1. 9. 1 Kor. 15. 51. xip. 5. 11. Kuv. 11. 12.
- 18 Ngahilezo ntangalisanani hi leti timhaka.
xip. 5. 11.

XIPIMO 5.

- 1 Kanilezi hi zikati ni zika-

- tanyanyana, bamakabye, a zi labeki lezaku ku fanele nzi tsala ka nwina.
Mat. 24. 3, 36. Mit. 1. 7. xip. 4. 9.
- 2 Hakuba a wutsumbu ga nwina ma zi tiba zi kundlunya lezaku a siku ga Hosi gi tata kota nkamba ni wusiku.
Mat. 24. 43, 44. & 25. 13. Luka 12. 39, 40. 1 Pet. 3. 10. Kuv. 3. 3. & 16. 15.
- 3 Laha na ba wula, A kurula ni kupona, zonake zalezo a ku su kuloba ku ta cikela ka bona, kota a wasati laha na lunwa; bona ba nga ta pona.
Luka 17. 27, 28, 29. & 21. 34, 35. 2 Tessa. 1. 9.
- 4 Kanilezi nwina, bamakabye, a mu le munyameni, lezaku lego siku gi mu juma kwatsi mu kamba:
Roma 13. 12, 13. 1 Joh. 2. 8.
- 5 Hakuba nwina nwenkle mu banana ba kuwonekela, mu banana ba mumu: hina a hi ba wusiku, a hi ba munyama;
Efe. 5. 8.
- 6 Zonake lezo nga hi nga ekleli, kota lezi ba mahako banwani, kanilezi nga rinzela hi pima.
Mat. 24. 42. & 25. 5, 13. Roma 13. 11, 12, 13. 1 Pet. 5. 8.
- 7 Hakuba laba ba eklelako ba eklela wusiku; ni laba ba popiwako ba popiwa wusiku.
Luka 21. 34, 36. Mit. 2. 15. Roma 13. 13. 1 Kor. 15. 34. Efe. 5. 14.
- 8 Kanilezi nga hina, cima ha nga ba ba mumu, hi pima, na hi ambele a ngenge ya kukoleka ni kuranza; ni xihuku, lexi xi nga kutsumba ka kuhanyiswa.
Efe. 6. 14, 16, 17.
- 9 Hakuba Nungungulu a nga hi yi miselangi a zanga, kanilezi hi ku kuma a kuhanya hi kota ya Hosi Jesu Kristu,
Roma 9. 22. xip. 1. 10. 2 Tesa. 2. 13, 14. 1 Pet. 2. 8. Jude 4.
- 10 Loyi a nga fela hina, lezaku, hambu hi eklele kutani ha hanya, hina hi ta hanya katiginwe na yena.
Roma 14. 8, 9. 2 Kor. 5. 15.
- 11 Hikwalaho lulekanani, mu akana munwe ni munwani, kota lezi mu mahako.
xip. 4. 18.
- 12 Kanilezi nza mu kombela, bamakabye, a ku tiba laba ba tirako xikari ka nwina, laba ba le hehla ka nwina le Hosini, ba lulekako nwina;
1 Kor. 16. 18. Fil. 2. 29. 1 Tim. 5. 17. Heb. 13. 7, 17.
- 13 Mu ba dzunza ha hombe nguvu, hi kota ya tiro wabye. Mu hi ni kurula xikari ka wutsumbu ga nwina.
Marku 9. 50.
- 14 Hina ha mu laya bamakabye, lulekani laba ba vilinganya, mu tiyisa-hlana laba ba timbilu ti rerekileko, mu vuna laba ba kareleki, mu konisela nguvu ka bona bonkle.
Roma 14. 1. & 15. 1. Gal. 5. 22. & 6. 1, 2. Efe. 4. 2. Kol. 3. 12. 2 Tesa. 3. 11, 12. 2 Tim. 4. 2. Heb. 12. 12.
- 15 Mu cuwuka a ngalo a nga kona a klelisako kubiha hi kubiha; kanilezi xonkle xi-

- kati lanzelani laba bosase-
ka, ka munwe ni munwani,
ni ka bonkle.
Mat. 5. 39, 44. Roma 12. 17. 1 Kor. 6.
7. Gal. 6. 10. xip. 3. 12. 1 Pet. 3. 9.
- 16 Tsakani xikati xonkle;
2 Kor. 6. 10. Fil. 4. 4.
- 17 Mu kongela hi ku nga tsiki;
ka zilo zonklelele nyikani
kubonga:
Luka 18. 1. & 21. 36. Roma 12. 12.
Efe. 6. 18. Kol. 4. 2. 1 Pet. 4. 7.
- 18 Hakuba loku ku hi kuranza
ka Nungungulu ka Kristu
Jesu ka nwina.
Efe. 5. 20. Kol. 3. 17.
- 19 Mu nga timi a Moya;
Efe. 4. 30. 1 Tim. 4. 14. 2 Tim. 1. 6.
1 Kor. 14. 30.
- 20 Mu nga nyenyi kuprofeta;
1 Kor. 14. 1, 39.
- 21 Hlolani zilo zonkle; mu ko-
misisa ka lezi zinene;
1 Kor. 2. 11, 15. 1 Joh. 4. 1. Fil. 4. 8.
- 22 Sukani ka tixaka tonklelele
ta kubiha.
xip. 4. 12.
- 23 Nungungulu wa kurula
wutsumbu ga yena a mu

- basise muku pa; kasi ku
fela a ku a moya ya nwina
ni mihefemolo ya nwina ni
mimiri ya nwina yi nga
hlayiswa yonkle, yi nga bi
na bala kuteni ka Hosi Jesu
Kristu.
1 Kor. 1. 8. Fil. 4. 9. xip. 3. 13.
- 24 I kolekile loyi a mu bitani-
leko, loyi kambe a ta nga
ku maha.
1 Kor. 1. 9. & 10. 13. 2 Tesa. 3. 3.
- 25 Bamakabye, hi kombeleni.
Kol. 4. 3. 2 Tesa. 3. 1.
- 26 Rungulani bamakabye bo-
nkle hi kutrotra ko basa.
Roma 16. 16.
- 27 Nza mu hlanyisa hi Hosi
nga legi a papilo gi gonzwe
ka bamakabye bonkle.
Kol. 4. 16. 2 Tesa. 3. 14.
- 28 A wuxinji ga Hosi ya hina
Jesu Kristu nga gi hi na
nwina.
Roma 16. 20, 24. 2 Tesa. 3. 18.

A PAPILO GA WUMBIRI GA PAULE MUPO- STOLI KA BA LE TESALONIKA.

XIPIMO 1.

- 1 Paule, na Silvanusi, na Ti-
mote, ka ceci ya ba le Tesa-
lonika yi nga ka Nungu-
ngulu Dadani wa hina, ni
Hosi Jesu Kristu;
2 Kor. 1. 19. 1 Tesa. 1. 1.
- 2 A wuxinji ka nwina ni ku-

rula ka le ka Nungungulu
Dadani ni ka Hosi Jesu
Kristu.

1 Kor. 1. 3.

- 3 Ha kurumetwa ku mu bo-
nga Nungungulu xikati xo-
nkle ha nwina, bamakabye,
kotalezi zi faneleko, hakuba

- a kukoleka ka *nwina* ka su nonohisa ku kula, a kuranzana ka *nwina* ka munwe ni munwani ka tsamile ;
 1 Tesa. 1. 2, 3. & 3. 6, 9. xip. 2. 13.
- 4 Lezo a wutsumbu ga hina ha bonga ha *nwina* ticecini ta Nungungulu hi kutimisela ka *nwina* ni kukoleka ka *nwina* kuxanisekeni ka *nwina* konkle ni ka zifuta lezi mu nga zi timisela *nwina* ;
 2 Kor. 7. 14. & 9. 2. 1 Tesa. 1. 3. & 2. 14, 19, 20.
- 5 Lezi zi wonekelisileko a kulamula ka Nungungulu ku lulamileko ; hi ka kugumelwa kasi ma fela kuhleyelwa a ha faneleko mufunweni wa Nungungulu, lowu wu nga wona mu wu xanisekelako :
 Fil. 1. 28. 1 Tesa. 2. 14.
- 6 Loku zi ngaho zi sasekile ka Nungungulu a kuklelisela a kuxaniswa ka laba ba mu xaniseko *nwina*,
 Kuv. 6. 10.
- 7 Ni ka *nwina* laba mu xanisekako a kuhumula zinwe na hina, hi kuwonekelisweni ka Hosi Jesu hi le tilweni ni ngelosi ya ntamo wa yena pingweni ga nzilo,
 1 Tesa. 4. 16. Kuv. 4. 13. Jude 4.
- 8 Na klelisela kupota ka laba ba nga mu tibiko Nungungulu, ni laba ba nga ingisiko a ivangeli ya Hosi ya hina Jesu :
 Roma 2. 8. 1 Tesa. 4. 5. Heb. 10. 27. & 12. 29. 2 Pet. 3. 7. Kuv. 21. 8.
- 9 Laba ba ta nga amukela kuxaniswa, kona kuloba lo-
 ku ka kupinzuka na ba nga hi kona ni ngohe ya Hosi ni le kule ni wukosi ga ntamo wa yona,
 Fil. 3. 19. xip. 2. 8. 2 Pet. 3. 7.
- 10 Laha a ta ngata ku dumiswa hi laba bobasa bakwe, ni kuta hlamaliswa ka bonkle ba kolilweko (hakuba a ku kustumunya ka hina ka *nwina* ku kolilwe) hi lego siku.
- 11 Hi ka loko kugumelwa ha kombelela *nwinawu* xikati xonkle kambe, lezaku Nungungulu a nga mu hlaya na mu fenele kubitweni ka *nwina*, a tatisa konkle kula-bisisa ka kusaseka ni yonklelele mitiro ya kukoleka, hi ntamo ;
 1 Tesa. 1. 8. xipm. 5.
- 12 Kasi a bito ga Hosi ya hina Jesu Kristu ga dumiswa ni ka *nwina*, *nwinawu* ka yena, hi kota ya wuxinji ga Nungungulu wa hina ni Hosi Jesu Kristu.
 1 Pet. 1. 7. & 4. 14.

XIPIMO 2.

- 1 Makunu ha mu kongotela, bamakabye, hi kumbuka a kuta ka Hosi ya hina Jesu Kristu, ni kutsombana ka hina katiginwe ka yena ;
 Mat. 24. 31. Marku 13. 27. 1 Tesa. 4. 16, 17.
- 2 Hi ka kugumelwa mu nga tsekatssekiswi hi kuhaklisa kupimeni ka *nwina*, nga mu nga bi ni karateka, hambu ku hi moya, kutani i mha-ka, kutani i papilo ga le ka

- hina, a ku ngalo makunu a siku ga Hosi gi kona;
Mat. 24. 4. Efe. 5. 6. 1 Joh. 4. 1.
- 3 Nga munhu a nga mu onhisi ni ka xihhi xilo: hakuba cima gi nga ta cikela, saseka na ku tile a kurangula kukungubanyeka, ni munhu wa kuonha a wonke-lisilwe, a *nwana* wakukoneka,
Mat. 24. 4. Joh. 17. 12. Efe. 5. 6. 1 Tim. 4. 1. 1 Joh. 2. 18. Kuv. 13. 11, &c.
- 4 Loyi a bangako a ti kumukisa wutsumbu gakwe ka zonke lezi zi bitwako Nungungulu ni lezi zi kozelwako; lezo a tsama tempeleni ya Nungungulu, a tsama wutsumbu gakwe kwatsi hi Nungungulu.
1 Kor. 8. 5. Kuv. 13. 6.
- 5 A ma ha alakanyi ke, lezaku, na nza ha hi na *nwina*, nzi lo mu byela lezi zilo?
- 6 Makunu ma zi tiba lezi zi zi tsimbetilweko, hi kugumelwa kasi i fela kuwonekili-swa hi xikati xakwe.
- 7 Hakuba a mifhlakalo ya kuonhakala ya tira: kanilezi i kona loyi a ha tsimbetelako makunu, i ta kala a panzanywa ndleleni.
1 Joh. 2. 18. & 4. 3.
- 8 Zonake i ta wonekeliswa loyi wa kubiha, loyi a Hosi Jesu a ta nga mu daya hi xikahe xa nomu wakwe, a mu *nwalata* hi wonekela ka kuta kakwe;
xip. 1. 8, 9. Heb. 10. 27. Kuv. 2. 16. & 19. 15, 20, 21.
- 9 Hambu yena, loyi kuta ka-
- kwe ku kwatsi kutira ka Satani, hi ntamo wonke, hi ziwoniso ni zidamiso za mawunwa,
Mat. 24. 24. Joh. 8. 41. Efe. 2. 2. Kuv. 13. 13. & 18. 23. & 19. 20.
- 10 Zinwe ni kukohlisa konke a ku nga lulami ka bona laba ba lobako; hakuba a ba amukelangi kuranza ka zine-nene, kasi ba fela ku hanyiswa.
2 Kor. 2. 15. & 4. 3.
- 11 Hakuba hi kota ya lexi Nungungulu wa rumela a kutira kuonha, kasi ba fela kukolwa mawunwa:
Mat. 24. 5, 11. Roma 1. 24, &c. 1 Tim. 4. 1.
- 12 Kasi bona bonke ba fela kulamulwa laba ba nga kolwangiko a zinene, kanilezi ba xalala hi ku-nga-lulami.
Roma 1. 32.
- 13 Kanilezi hina ha kurumetwa ku nyika kubonga ka Nungungulu xikati xonke ha *nwina*, bamakabye baranzekako ka Hosi, hakuba Nungungulu i lo mu hlawula *nwina* hi sanguleni kuhanyisweni ni kubasisweni ka Moya ni ku kolwa ka zine-nene:
Luka 1. 75. Efe. 1. 4. 1 Tesa. 1. 4. xip. 1. 3. 1 Pet. 1. 2.
- 14 Ha kona a mu bitanile hi ivangeli ya hina, kasi kuta kuma wukosi ga Hosi ya hina Jesu Kristu.
Joh. 17. 22. 1 Tesa. 2. 12. 1 Pet. 5. 10.
- 15 Zonake lezo, bamakabye, tiyani mu ku ndendende, mu komisa a ku gonzi-swa loku mu nga ku gonzi-swa, kuta-

ni ka mhaka, kutani ka papilo ga le ka hina.

1 Kor. 11. 2. & 16. 13. Fil. 4. 1. xip. 3. 6.

16 Makunu a Hosi ya hina Jesu Kristu a wutsumbu gakwe, ni Nungungulu Dandani wa hina a loyi a hi ranzileko a hi nyikileko a kuntangaliswa ka kutsoma ni kutumba ka kusaseka hi kota ya wuxinji,

xip. 1. 1, 2. 1 Pet. 1. 3. 1 Joh. 4. 10. Kuv. 1. 6.

17 A ntangalise timbilu ta nwina a ti yimisa ka mitiro yo saseka ni mhaka.

1 Kor. 1. 8. 1 Tesa. 3. 13. 1 Pet. 5. 10.

XIPIMO 3.

1 Hi kugumelwa, bamakabye, hi kombeleleni hina, kasi a mhaka ya Hosi ya nga tsutsuma yi dumiswa, kota lezi yi mahisako lezo ka nwina;

Efe. 6. 19. Kol. 4. 3. 1 Tesa. 5. 25.

2 Kasi ha fela kuklakliswa ka banhu ba wuxokori ni ba kubiha; hakuba bonkle a ba nako kukoleka.

Mit. 28. 24. Roma 10. 16. & 15. 31.

3 Kanilezi a Hosi yi kolekile, leyi yi ta nga mu yimisa nwina, yi mu mu rangela ka loyi wa kubiha.

Joh. 17. 15. 1 Kor. 1. 9. 1 Tesa. 5. 24. 2 Pet. 2. 9.

4 Hi na ni kutumba ka Hosi hi kumbuka nwina, lezaku ma maha mu ta maha lezi zilo hi mu layako.

2 Kor. 7. 16. Gal. 5. 10.

5 Ni Hosi a yi luleke a timbilu ta nwina ka kuranzeni

ka Nungungulu, ni kuhoni-seleni ka Kristu.

1 Tesa. 1. 3.

6 Makunu ha mu laya nwina, bamakabye, bitweni ga Hosi ya hina Jesu Kristu, lezaku mu ti susa a wutsumbu ga nwina ka bonkle bamakabye ba fambako hi ku vilinganya, na ku nga hi kugonziswa loku ba ku amukeleko ka hina.

Roma 16. 17. 1 Kor. 5. 11, 13. 1 Tesa. 4. 11. & 5. 14. xipm. 11, 12, 14. xip. 2. 15. 1 Tim. 6. 5. 2 Joh. 10.

7 Hakuba a wutsumbu ga nwina ma zi tiba lezaku mu fela kuta hi pimanyisisa ku yini: hakuba hi wa nga mahi vilinganya a wutsumbu ga hina ka nwina;

1 Kor. 4. 16. & 11. 1. 1 Tesa. 1. 6, 7. & 2. 10.

8 A hi gangi zi xibaba xa munhu mahala, kanilezi hi wo pinyama hi karateka, na hi tira wusiku ni mumu, kasi hi nga binzisi ni munwe wa nwina:

Mit. 18. 3. & 20. 34. 2 Kor. 11. 9. 1 Tesa. 2. 9.

9 Na ku nga hi lezi hi nga nga hi nga fanelwe, kanilezi kasi ha maha xiecanyiso xa nwina, kasi ma fela ku hi pimanyisa hina.

1 Kor. 9. 6. 1 Tesa. 2. 6. xipm. 7.

10 Hakuba hambu lezi hi nga ha hi na nwina, lezi hi lo mu lamula nwina, Loku a hi kona a munhu a nga tiriko, yena nga a ngagi.

1 Tesa. 4. 11.

11 Hakuba hizwa hi banwani ba fambako hi vilinganya

- xikari ka *nwina*, ba kalako ba nga tiri futsi, ba hlomela za *banwani*.
1 Tesa. 4. 11. xipm. 6. 1 Tfm. 5. 13.
1 Pet. 4. 15.
- 12 Makunu a ba ku ngahi ha ba laya hi ba kongotela ka Hosi Jesu Kristu, lezaku hi kumiyela a ba tire, baga kuga *kabye*.
Efe. 4. 28. 1 Tesa. 4. 11.
- 13 Kanilezi *nwina*, *bamakabye*, mu nga rereki a ku maha a zinene.
Gal. 6. 9.
- 14 Loku a hi kona munhu a ingisiko a mhaka ya hina hi legi a papilo, mu *tibeni* loye munhu, lezaku mu nga *klangani* na yena, kasi i gungurulu a telwa hi tingana.
Mat. 18. 17. 1 Kor. 5. 9, 11. xipm. 6.
- 15 Na mu nga mu hlayi kota nala, kanilezi mu luleka kotta nakuloni.
1 Tesa. 5. 14. Tit. 3. 10.
- 16 Makunu Nungungulu wa kurula a wutsumbu gakwe a mu nyike a kurula hi xikati *xonkle* ni *tindlela tonkle*. A Hosi nga yi hi na *nwina nwenkle*.
Roma 15. 33. & 16. 20. 1 Kor. 14. 33.
2 Kor. 13. 11. 1 Tesa. 5. 23.
- 17 A kurungula ka mina Paule hi canja ga mina *nwinyi*, legi gi nga xiwoni-so mapapilweni ya mina *wonkle*: lezo nza tsala.
1 Kor. 16. 21. Kol. 4. 18.
- 18 A wuxinji ga Hosi ya hina Jesu Kristu a gi be ka *nwina nwenkle*.
Roma 16. 24.

A PAPILO GO SANGULA GA PAULE MUPOSTOLI KA TIMOTE.

XIPIMO 1.

- 1 Paule, mupostoli wa Kristu Jesu hi kulaya ka Nungungulu muhanyisi wa hina, na Kristu Jesu a kutsumba ka hina;
Mit. 9. 15. Gal. 1. 1, 11. Kol. 1. 27.
xip. 2. 3. & 4. 10. Tit. 1. 3. & 2. 10.
& 3. 4. Jude 25.
- 2 Ka Timote, a *nwananga* wa zinene kukolekeni: A wuxinji, titralo, kurula, ka le ka Nungungulu Dadani ni ka Kristu Jesu a Hosi ya hina.
Mit. 16. 1. 1 Kor. 4. 17. Gal. 1. 3.
- 3 Kota lezi nzi nga ku kongotela ku tsama leyo Efesusi, laha na nzi ya *Make-donia*, kasi a nga ba laya bokari ba nga gonzisi hi kugonzisa ku hambeneko,
Mit. 20. 1, 3. Gal. 1. 6, 7. Fil. 2. 24.
xip. 6. 3, 10.
- 4 Nga ba nga ingisi a tikariganani ni mabuku ya *kutra-lwa* ma hi ko ni kugumelwa, laya a zikozeli

- zikanetanako, ku hunza loku ku yimisilweko hi Nungungulu loku ku nga kukoleka; lezo na za maha makunu.
xip. 4. 7. & 6. 4. 20. 2 Tim. 2. 14, 16, 23. Tit. 1. 14. & 3. 9.
- 5 Kanilezi a kugumeswa ka kulaya hi kuranza ni mbilu yo basa ni kukoleka loku ku nga xengeteliko :
Roma 13. 8, 10. Gal. 5. 14. 2 Tim. 2. 23.
- 6 Hi ka lezi zilo banwani ba kubekile na ba hambukile hi ka zilo zo wulawula mahala ;
xip. 6. 4, 20.
- 7 Na ba labisisa ku maha bagonzisi ba nayo, na ba nga pimi lexi ba xi wulako, hambu ni laha ba tjiyisako kutsumba ha kona.
xip. 6. 4.
- 8 Kanilezi ha zi tiba lezaku a nayo wu sasekile, loku a munhu a wu maha hi matsenya,
Roma 7. 12.
- 9 Kota kutiba lexi, a nayo a wu mahelwangi a munhu a lulamileko, kanilezi laba ba nga hi ko ni nayo ni ba nga ingisiko, ngwa ba nga hi ko ni kukozela ni zionhi, ni ba-nga-basangiko, ni bahlekisako, a badayi ba badadani ni badayi ba bamanani, ni badayi ba banhu,
Gal. 3. 19. & 5. 23.
- 10 A zibayi, laba ba bayako wutsumbu gabye ni banwani ba banuna, ni bapfuli ba banhu, a ba mawunwa, laba ba hlambanyako hi mawunwa, ni loku zi nga zi hi
- kona zilo zinwani zi hambe-neko ni kugonzisa kunene ;
xip. 6. 3. 2 Tim. 4. 3. Tit. 1. 9. & 2. 1.
- 11 Hi ivangeli ya wukosi ga Nungungulu a katekisilweko, leyi nzi mahilweko kutsumba ka mina.
1 Kor. 9. 17. Gal. 2. 7. Kol. 1. 25. 1 Tesa. 2. 4. xip. 2. 7. & 6. 15. 2 Tim. 1. 11. Tit. 1. 3.
- 12 Nza mu bonga loyi a nzi mahileko nzi zi kota, yena Jesu Kristu a Hosi ya hina, hakuba i nzi hlaya kutsumbeka, i lo nzi yimisa ka tiro wakwe ;
1 Kor. 7. 25. 2 Kor. 3. 5, 6. & 4. 1. & 12. 9. Kol. 1. 25.
- 13 Hambu lezi a kale nzi nga hi ni nzukane, a muxanisi, a mulamati : ahemba mina nzi lo kuma a wuxinji, hakuba nzi lo zi maha hi ku nga tibi ni ku nga kolwi ;
Luka 23. 34. Joh. 9. 39, 41. Mit. 3. 17. & 3. 3. & 9. 1. & 26. 9. 1 Kor. 15. 9. Fil. 3. 6.
- 14 Ni wuxinji ga Hosi ya hinga lo tala ha hombe nguvu zinwe ni kukoleka ni kuranza loku ku nzeni ka Kristu Jesu.
Luka 7. 47. Roma 5. 20. 1 Kor. 15. 10. 2 Tim. 1. 13.
- 15 Ku kolekile loku kuwula, ni ku feleka ka ku amukelwa kon/le, lezaku Kristu i lota laha tikweni kuta hanayisa zionhi ; loyi nzi nga nhonzwa mina :
Mat. 9. 13. Marku 2. 17. Luka 5. 32. & 19. 10. Roma 5. 8. xip. 3. 1. & 4. 9. 2 Tim. 2. 11. Tit. 3. 8. 1 Joh. 3. 5.
- 16 Ahemba hi ka lexi nzi kumile wuxinji, akuba ka mina na nzi hi nhonzwa Jesu

Kristu a fela ku wonisa a kuhonisela konkle kakwe, nzi maha xiwoniso xabye laba ba ta nga kolwa yena ka kuhanya ka yena ka kupinzuka.

Mit. 13. 39. 2 Kor. 4. 1.

17 Makunu ka Hosi hi kupinzuke, hi ku-nga-boli, ni ku-nga-woneki, yena Nungungulu ntsena, a ku be ka yena a kudzunza ni wukosi kala kupinzuka ni kupinzuka. Amenii.

Joh. 1. 18. Roma 1. 23. & 16. 27. Heb. 11. 27. 1 Joh. 4. 12. Jude 25. xip. 6. 15, 16.

18 Loku kulaya nzi ku laya ka wena, nwananga Timote, hi kota ya loku kuprofetilweko ka wena hi mahlweni, kasi hi loku wena walwa kulwa ku lulamileko;

xip. 4. 14. & 6. 12, 13, 14, 20. 2 Tim. 2. 2, 3. & 4. 7.

19 U komisa kukoleka ni mbilu yo saseka; leyi ba tsikileko banwani ba lo pazekisa ka taro ki kukolwa:

xip. 3. 9. & 6. 9.

20 Laba a nga kona Himeneusi na Alekzandero; labo nzi nga ba nyikela ka Satani, kasi ba fela kugonziswa ku kala a nzukano.

Mit. 13. 45. 1 Kor. 5. 5. 2 Tim. 2. 17. & 4. 14.

XIPIMO 2.

1 Nza kongotela hikwalaho, nza rangula ka zilo zonkle, lezaku a mikombelo, ni mikongelo, ni kukongotela, ni ku nyika kubonga, nga u mahwa ka banhu bonkle;

2 Ka tihosi ni laba bonkle ba nga wutsanweni ga hombe; kasi ha famba hi kumiyela ni wutomi wo saseka ka konkle kululama ni kumbeleliswa.

Roma 13. 1.

3 Lezi zi sasekile za amukele ka mahlweni ka Nungungulu Muhanyisi wa hina;

Roma 12. 2. xip. 1. 1. & 5. 4. 2 Tim. 1. 9.

4 Loyi a ranzako ku banhu bonkle ba ta hanyiswa, bata kutibeni ka zinene.

Joh. 3. 16, 17. & 17. 3. 2 Tim. 2. 25. Tit. 2. 11. 2 Pet. 3. 9.

5 Hakuba ku kona Nungungulu munwe, munwe mu yimeli kambe xikari ka Nungungulu ni banhu, a wutsumbu munhu, Kristu Jesu,

Roma 3. 29, 30. & 10. 12. Gal. 3. 20. Heb. 8. 6. & 9. 15.

6 Loyi a nga nyikela wutsumbu gakweku rihele bonkle; a ku kustumunya ku huma hi xikati xa kona nwinyi;

Mat. 20. 28. Marku 10. 45. Roma 5. 6. 1 Kor. 1. 6. Gal. 4. 4. Efe. 1. 7, 9, & 3. 5. 2 Tesa. 1. 10. 2 Tim. 1. 8. Tit. 1. 3. & 2. 14.

7 Kwa laho mina nzi lo yimiswa a mukaneli ni mupostoli (mina nza wula a nzi hembu wunwa), a mugonzisi wa ba Matiko hi kukoleka ni zinene.

Roma 9. 1. & 11. 13. & 15. 16. Gal. 1. 16. Efe. 3. 7, 8. 2 Tim. 1. 11.

8 Hikwalaho nza laba lezaku banuna ba kombela hi malelelo wonkle, ba klakusa a mandla yo basa, na ba nga hi na zanga ni kukaneta.

Joh. 4. 21.

- 9 Kota zalezo, a bawasati ba ambalise wutsumbu gabye hi mapareli ma ringeneko, ba hi ni tingana ni ku ti koramisa ; ba nga bombi hi misisi yi lukilweko ni mapareli ya nzalama kutani tinguwo ta tsengo wa hombe ;
1 Pet. 3. 3.
- 10 Kanilezi (laba ba basati ba nge ba mu vumela Nungungulu) hikwalaha mitiro yo saseka.
1 Pet. 3. 4.
- 11 A wasati a gonze hi kumiyela zinwe ni ku ti koramisa konkle.
- 12 Kanilezi mina a nzi vumeli a wasati akuba a gonzisa, ge ni ku kuma ntamo hehla ka wanuna, kanilezi ba miyela.
1 Kor. 14. 34. Efe. 5. 24.
- 13 Hakuba Adamu i lo mahiwa kurangula, zonake Eva ;
1 Kor. 11. 8, 9.
- 14 Na Adamu a nga kohliswangi, kanilezi a wasati i wa lo kohliswa i lowa zihambukweni :
2 Kor. 11. 3.
- 15 Kanilezi i ta hanyiswa hi kutrala banana, loku ba nonohisa kukolekeni ni kuranzeni kubasiswe zinwe ni ku ti koramisa.
- XIPIMO 3.**
- 1 Kukolekile loku kuwula, loku munhu a laba ku maha muhlayisi, wa nabela mitiro yo saseka.
Mit. 20. 28. Efe. 4. 12. Fil. 1. 1. xip. 1. 15.
- 2 Hikwalaho a muhlayisi nga a nga hi ni kusoleka, a hi nuna wa wasati munwe, na ti tsimbetela, a nga ni kupima, a tsamisekileko, a ni traloka laba ba hambukileko, a kota ku gonzisa ;
xip. 5. 9. 2 Tim. 2. 24. Tit. 1. 6, &c.
- 3 A nga hi ni mahloni, a nga bubutsali ; kanilezi a rule, na nga kanetisi, na nga hi muranzi wa mali ;
xipm. 8. 2 Tim. 2. 24. Tit. 1. 7. 1 Pet. 5. 2.
- 4 Loyi a fumelako kwatsi ngangweni wakwe, na banana bakwe ba ingisa nixicawu xonkle xa wunene ;
Tit. 1. 6.
- 5 (Kanilezi loku munhu a nga zi tibi kufumela a ngango wakwe yena nwinyi, i ta hlayisa hi ku yini a ceci ya Nungungulu ke ?)
- 6 Na nga hi loyi a ha sangulako kukolwa, ku nga a ti ku kumukisa a wela kuhoxweni ka satani.
- 7 Kambe i ta fanelwa hi ku dzukiswa hi ba le handle ; a nga wela kurukweni ni panya ga satani.
Mit. 23. 12. 1 Kor. 5. 12. 1 Tesa. 4. 12. xip. 6. 9. 2 Tim. 2. 26.
- 8 Ni balanguteli a ba kote lezo ba fanelwe hi ku nga ba hi xicawo, ba nga hi ni makloti, ba nga ti nyikeli kuweni ka waini, ba nga ni likungo ni zibi ;
Mit. 6. 3. xipm. 3.
- 9 Na ba komile a mifihlakalo ya kukoleka hi timbilu ti basileko.
xip. 1. 19.

- 10 A ba ku ngahi nga ba ringwa kuranga; zonake nga ba bekwa wulanguteli loku ba nga ba nga hi na ku so-leka.
- 11 Zi ngaho ni ba basati ku fanele a ku nga ba hi ni xicawo, na ba nga hi na mahlebo, ba tsimbetela, ba koleka ka zilo zonkle.
Tit. 2. 3.
- 12 A bawoneleli a ba mahe a ba banuna ba sati munwe, ba fumela bana babye ni tindlu tabye kwatsi.
- 13 Hakuba laba ba kozelako kwatsi kota bawoneleli ba kuma xiyimo xosaseka a wutsumbu gabye, ni kutiya ka hombe loku ku nga ka Kristu Jesu.
Mat. 25. 21.
- 14 Lezi zilo mina nza zi tsala ka wena, na nzi tumba ku haklisa nzi ta ka wena;
- 15 Kanilezi loku nzi hlwela, wena u fanelwe hi ku ba u zi tiba lezaku banhu ba fanelwe hi ku yini a banhu wutsumbu gabye a ku ti koma ndlwini ya Nungungulu, leyi yi nga ceci ya Nungungulu a hanyako, a mhanze ni xiseketelo xa zinene.
Efe. 2. 21, 22. 2 Tim. 2. 20.
- 16 Na ku hi haba ku kaneta hi ya hombe mifihlakalo ya kukozela: Loyi a nga wonekeliswa nyemeni, a lulamiswa moyeni, a wonilwe hi tingelesi, a kanela xikari

ka matiko, i lo kolwa tikweni, a amukelwa hehla wukosini.

Mat. 3. 16. & 28. 2. Marku 16. 5. Luka 2. 13. & 24. 4, 51. Joh. 1. 14, 32. & 33. & 15. 26. & 16. 8, 9. & 20. 12. Mit. 1. 9. & 10. 34. & 13. 46, 48. Roma 1. 4. & 10. 18. Gal. 2. 8. Efe. 3. 5, 6, 8, 10. xip. 2. 7. Kol. 1. 6, 23, 27, 28. 1 Pet. 1. 12. & 3. 18, 22. 1 Joh. 1. 2. & 5. 6, &c.

XIPIMO 4.

- 1 Kanilezi a Moya wu wula hi ku humesela, lezaku zikali zi tako banwani ba ta ku kungubanyeka kukolekeni, ba ingisa mimoya yi kubekisako ni kugonzisa ka madimoni,
Joh. 16. 13. 2 Tesa. 2. 3. 2 Tim. 3. 1, &c., 13. 1 Pet. 1. 20. 2 Pet. 2. 1. & 3. 3. 1 Joh. 2. 18. Jude 4, 18. Kuv. 9. 20.
- 2 Hi wuxengeteli ga banhu laba ba wulawulako mawunwa, na bayengwa timbilwini ta bona benyi kota xiketse xi hisako;
Mat. 7. 15. Roma 16. 18. Efe. 4. 19. 2 Pet. 2. 3.
- 3 Ba tsimbetela a ku tekana, ba laya ku kala ku nga giwi za kuga, lezi Nungungulu a nga ku maha kasi ku amukelwa hi kubonga ka bona laba ba kolwako bati-ba zinene.
Roma 14. 3, 6, 17. 1 Kor. 7. 23, 36, 38. & 8. 8. & 10. 30. Kol. 2. 20, 21. Heb. 13. 4.
- 4 Hakuba zonkle zi mahwa za Nungungulu zi sasekile, a xi kona xi felako ku nyenywa, loku xi hi xa ku amukelwa hi kubongwa:
Roma 14. 14, 20. 1 Kor. 10. 25. Tit. 1. 15.
- 5 Hakuba ku basisilwe hi

mhaka ya Nungungulu ni kubonga.

6 Loku wena u kumbuxa bamakabye hi lezi zilo, u ta maha xikozeli xosaseka xa Kristu Jesu, u ba a nwise hi mhaka ya kukoleka, ni kugonzisa kosaseka loku wena u ku lanzelako kala makunu :

2 Tim. 3. 14, 15.

7 Kanilezi ala mafenya ni tikaringani ta kale ta ba basati. Wena wutsumbu fambisa tiro wa kukozela Nungungulu :

xip. 1. 4. & 6. 20. 2 Tim. 2. 16, 23. & 4. 4. Tit. 1. 14. Heb. 5. 14.

8 Hakuba a tirela miri kuvuna kutsongwani ; kanilezi a kukozela ka vuna ka zilo zonkle, na ku hi ni tsumbiso wa wutomi ga makunu lezi, ni legi gi tako.

Mat. 6. 33. & 19. 29. Mark 10. 30. Roma 8. 28. 1 Kor. 8. 8. Kol. 2. 23. xip. 6. 6.

9 Kukolekile loku kuwula, kufanele ka kuvumeleka konkle.

xip. 1. 15.

10 Hakuba ka loku kugumelwa ha pinyama ha ringa, hakuba hi bekile kutsumba ka hina ka Nungungulu a hanyako, a nga Muhanyisi wa banhu bonkle, nguvunguvu ka laba ba kolwako.

1 Kor. 4. 11, 12. xip. 6. 17.

11 Lezi zilo laya u gonzisa.

xip. 6. 2.

12 Nga a nga hi kona munhu a kanyisako a wiswa ga wena ; kanilezi wena u hi xikombiso xa bona laba ba

kolwako, hi ka mhaka, ni ka mahanyela ya kuhanya ka wena, kuhalajani kukolekeni, kuhlazekeni.

1 Kor. 16. 11. Tit. 2. 7, 15. 1 Pet. 5. 3.

13 Nzi kala nzita, hlaysisa a kugonza, ni kukongoteleni, ni kugonzisa.

14 U nga tsiki a xinyikiwo lexi xi nga ka wena, lexi xi nga nyikwa ka wena hi kuprofeta, ni kuklatekwa ka mandla ya masingalakati.

Mit. 6. 6. & 8. 17. & 13. 3. & 19. 6. xip. 1. 18. & 5. 22. 2 Tim. 1. 6.

15 Nga u rula ka lezi zilo ; u ti nyikela wutsumbu ga wena ntsena ka zona ; kasi a kuhumelela ka wena ka wonekela ka bonkle.

16 U klariba wutsumbu ga wena, ni kugonziseni ka wena. Nonohisa ka lezi zilo ; hakuba hi ku maha lexi u ta hanyisa wutsumbu ga wena ni laba ba kuzwako wena.

Mit. 20. 28. Roma 11. 14. 1 Kor. 9. 22. Jam. 5. 20.

XIPIMO 5.

1 U nga kawuki a singalakati, kanilezi gi laye kota a raru ; a banhu baswa ku kota bamakakweni :

2 Ni masingalakati ya ba basati kota bamamani ; ni baswa kota bakweru, na u hi kuhlezekeni konkle.

3 Dzunza a tinoni leti ti nga tinoni ha zinene.

xipm. 5. 16.

4 Kanilezi loku a noni yi nga yi hi ni nwana kani i zuku-lu, nga bona ba rangula kugonza ku wonisa xicawo

- mingangweni yabye, ni ku ba wuyisela batrali babye: hakuba lezi za amukeleka mahlweni ya Nungungulu.
Mat. 15. 4. Efe. 6. 1, 2. xip. 2. 3.
- 5 Makunu yena loyi a nga noni ha zinene, a nga yece, a bekileko kutsumba kakwe ka Nungungulu, a nonohisako mikombelweni ni kukongeleni a wusiku ni mu-mu.
Luka 2. 37. & 18. 1. Mit. 26. 7. 1 Kor. 7. 32.
- 6 Kanilezi loyi a ti nyikelako wutsumbu gakwe ku tsakiseni i fela na ha hanya.
Jam. 5. 5.
- 7 Lezi zilo kambe laya, kasi ba fela ku kala ba nga so-leki.
xip. 1. 3. & 4. 11. & 6. 17.
- 8 Kanilezi loku a hi kona munhu a nga hlayisiko a ba ka kabye, nguvunguvu a ba le ngangweni kabye, wa kaneta a kukoleka, i onhekele ku hunza a ba nga kolwiko.
Mat. 18. 17. Gal. 6. 10. 2 Tim. 3. 5. Tit. 1. 16.
- 9 A nga hlayelwi kota noni loyi a nga lahasi ni n'klanu wa makume ni kume ginwe na a wa nga a hi wasati wa nuna munwe,
Luka 2. 36. xip. 3. 2.
- 10 A wulwa kwatsi hi mitiro yo saseka; loku a nga a wundlule banana, loku a nga a fuyile kwatsi a bapfumba, loku a nga a hlazile mikonzo ya laba bobasa, loku a nga a zwele wusiwana ka laba ba xanisekako, loku a nga a hlayisisile a kulanzela mitiro yo saseka.
Luka 7. 38, 44. Joh. 13. 5, 14. Mit. 16. 15. Heb. 13. 2. 1 Pet. 4. 9.
- 11 Kanilezi a tinoni le ta tiswa ala: hakuba laha ba ta nga vimbelwe hi Kristu ba nabela kutekwa;
- 12 Na ba hi ni kukoneka, hakuba ba nyenyile kukoleka kabye ka kurangula.
- 13 Ni ka zonkle ba gonza ku maha malolo, ba su nzula ka yindlu ni yindlu; ba nga lolohi koce, kanilezi ba wuya ba byabyatsa, ba kambela za banwani, ba wulawula lezi zilo ba nga faneloko ku wulawula.
2 Tesa. 3. 11.
- 14 Mina nza nabela hikwalaho a ku nga tinoni le ti ta tiswa ti tekwa, ba trala banana, ba hlayisa mingango, ba nga mi nyiki loyi a kanetako a xikati xa kurukatela:
1 Kor. 7. 9. xip. 6. 1. Tit. 2. 8.
- 15 Hakuba makunu banwani ba sina ba hambukele ka Satani.
- 16 Loku a hi kona wasati loyi a kolwako a nga ni tinoni, a ti vunetele, ni ceci a yi nga binziswe; kasi ya vunetela bona laba ba nga tinoni ha zinene.
xipm. 3. 5.
- 17 Nga a masingalakati ma fumelako kwatsi ma kudzunzwa kumbiri, ha hombe ka laba ba tirako mha-keni ni kugonziseni.
Mit. 28. 10. Roma 12. 8. 1 Kor. 9. 10,

14. Gal. 6. 6. Fil. 2. 29. 1 Tesa. 5. 12, 13. Heb. 13. 7, 17.
- 18 Hakuba a tsalo wa wula, U nga engenisi mukaba honwini yi hulako zipfaki. Ni, Xitiri xi fanelwe hi kurihwa ka xona.
Mat. 10. 10. Luka 10. 7. 1 Kor. 9. 9.
- 19 U nga koni a singalakati kecweni, saseka hi milomu ya bambiri hombu banharu a bakustumunyu.
- 20 Laba ba onako laya mahlweni ka bonkle, kasi banwani ba tsame kucabeni.
Gal. 2. 11, 14. Tit. 1. 13.
- 21 Nza ku laya mahlweni ka Nungungulu, na Kristu Jesu, ni tingelosini ti hlawulilweko, aku u gonga lezi zilo u nga hlauli munwe ni munwe, u nga mahi ncumo hi kuranza munwe ni munwani.
xip. 6. 13. 2 Tim. 2. 14. & 4. 1.
- 22 U nga haklisi ku beka mandla hehla ka munhu, u nga hlengeli ni zonho za banwani banhu: hlayisa wutsumbu ga wena u basilwe.
Mit. 6. 6. & 13. 8. xip. 4. 14. 2 Tim. 1. 6. 2 Joh. 11.
- 23 U nga hanwi mati woce, kanilezi nwana a waini gi tsongwani hi kota ya rumbu ga wena hakuba wa tala kubabya.
- 24 A zonho za banwani banhu zi le kubaseni, na ziya mahlweni a kulamulwa; ni banwani banhu ba zi lanzisa.
Gal. 5. 19.
- 25 Zi ngaho kambe yi kona mitiro yo saseka yi nga le

kubaseni; a ya ku ngahi loku zi ngaho a yi na ku fihliwa.

XIPIMO 6.

- 1 Kota bonkle laba ba tikumbi lahasi ka gota ba hlaya a tihosi tabye kota ti fanleko kudzunziwa konkle, kasi a bito ga Nungungulu ni kugonzisa ku nga mahiwi nzukano.
Roma 2. 24. Tit. 2. 5, 8. Efe. 6. 5. Kol. 3. 22. Tit. 2. 5, 8, 9. 1 Pet. 2. 18.
- 2 Laha ba nga tihosi ti kolwako, nga ba nga ti kanyisi, hakuba ti hi bamakabye; nga ba ranza ku ti kozela, hakuba laba ba hlengele lezi zinene ba kolilwe ta ranzeka. Lezi zilo gonzisa u laya.
Kol. 4. 1. xip. 4. 11.
- 3 Loku a nga a hi kona a gonzisako a zigonziso zi hambeneko, a nga vumeli a timhaka to saseka, tona timhaka ta Hosi ya hina Jesu Kristu, ni zigonziso lezi zi nga ka Nungungulu;
xip. 1. 3, 10. 2 Tim. 1. 13. & 4. 3. Tit. 1. 1, 9.
- 4 I kukumukile, na nga tibi ncumo, wo njenjereka hi kuwutisa ni kukanetanaka timhaka, ka zona lezo ku huma a wukuxu, a guwa, a wuxokori, ni ku mbilukela ko biha,
1 Kor. 8. 2. xip. 1. 4, 7. 2 Tim. 2. 23. Tit. 3. 9.
- 5 Ni ku wulawula ka banhu ba bolileko timbilwini na tsikilwe hizinene, na baku

- a ndlela ya ka Nungungulu yi ya hi mano.
Roma 16. 17. 1 Kor. 11. 16. xip. 1. 6.
2 Tim. 3. 5, 8. Tit. 1. 11. 2 Pet. 2. 3.
- 6 Kanilezi a wunungungulu ni kueneliswa i mano ya hombe:
Heb. 13. 5.
- 7 Hakuba a hi tangi na cumo laha tikweni, zi te dlunya lezaku a hi koti ku famba ni cumo;
- 8 Kanilezi loku hi hi ni kuga ni kuambala nga hi eneliswa ha zona.
Heb. 13. 5.
- 9 Kanilezi laba ba nabelako ku nga ba fuma ba wela kuringweni ni mapanyeni ni wupupulwini ginyingi ni kumbilukela kubayisako, lezi zi nyupetako banhu kulobeni ni le kukonekeni.
Mat. 13. 22. Jam. 5. 1. xip. 1. 19. & 3. 7.
- 10 Hakuba a kuranza mali hi mutsu wa tixaka tonkle ta kubiha: banwani hi ku yi nabela ba lahlele kukolekeni, ba vuroketilwe a wutsumbu gabye hi kuxaniseka ku nyingi.
- 11 Kanilezi wena, O munhu wa Nungungulu, tsutsuma ka za ku ngahi; u lanzela kululama, a kukozela, a kukoleka, a kuranza, a kutimisela, a kurana.
2 Tim. 2. 22. & 3. 17.
- 12 Lwana kulwa ka kusaseka ka kukoleka, u komisisa a wutomi ga kupinzuka, gi nga gona u nga bitwanwa ha gona, u lo vumela kuvu-
- mela kosaseka mahlweni ka ba kustumunyu banyingni.
1 Kor. 9. 25, 26. xip. 1. 18. 2 Tim. 4. 7. Fil. 3. 12, 14. xipm. 19. Heb. 13. 23.
- 13 Mina nza ku laya mahlweni ka Nungungulu, loyi a hanyisako zilo zonkle, ni Kristu Jesu, loyi mahlweni ka Pontio Pilatu i lo kustumunya a kuvumela kunene;
Mat. 27. 11. Joh. 5. 21. & 18. 37. xip. 5. 21. Kuv. 1. 5. & 3. 14.
- 14 Kasi wena wa fela ku hlalaya milayo, na u nga hi na bala, na u nga hi ni kusoleka, kala a woneka a Hosi ya hina Jesu Kristu:
Fil. 1. 6, 10. 1 Tesa. 3. 13. & 5. 23.
- 15 Loku a ta nga ku wonekisa hi xikati xa yena, loyi a katekisilweko yece wa Ntamowonkle, a Hosi ya tihosi, ni Mufumeli wa bafumeli;
xip. 1. 11, 17. Kuv. 17. 14. & 19. 16.
- 16 Loyi a nga nako ku kala kufa, loyi a tsamileko ku wonekeleni ku nga hiko ni tsinelwa; loyi a nga wonwangiko hi Munhu, a nga woniwiko: ka yena a kudumiswe ni ntamo tsoma. Amen.
Joh. 6. 46. Efe. 3. 21. Fil. 4. 20. xip. 1. 17. Jude 25. Kuv. 1. 6. & 4. 11. & 7. 12.
- 17 U laya laba ba fumileko ka legi tiko gi nga kona, lezaku ba nga ti kukumuxi, ba nga beki kutsumba kabye ka kufuma ku nga tiyiko, kanilezi ka Nungungulu, loyi a nyikako hina a ku funa ka kunengela konkle;
Marku 10. 24. Luka 12. 21. Mit. 14.

17. & 17. 25. 1 Tesa. 1. 9. xip. 3. 15. & 4. 10.
- 18 Kasi ku fela ku maha kusa-sa, kasi zi kupfuna mitirweni yo saseka, kasi ba fela ku abela kwatsi;
Luka 12. 21. Gal. 6. 6. Roma 12. 13. xip. 5. 10. Tit. 3. 8. Heb. 13. 16. Jain. 2. 5.
- 19 Ba beketelela a za wutsumbu gabye a xiseketelo xa xikati xi tako, kasi ba fela kukomisisa a wutomi legi ga zinene.
Mat. 6. 20. & 19. 21. Luka 12. 33. & 16. 9. xipm. 12.
- 20 O Timote, gonga lezi zi nyikilweko wena, u suka mafenyeni u ala hi kukaneta lezi zi vimbelako kutiba lezo zi bitwako mawunwa;
xip. 1. 4, 6. & 4. 7. 2 Tim. 1. 14. & 2. 14, 16, 23. Tit. 1. 9, 14. & 3. 9. Kuv. 3. 3.
- 21 Lezi zi vumelwako hi banwani ba hambukile kukolekeni.
A wuxinji a gi be ka wena.
xip. 1. 6, 19. 2 Tim. 2. 18.

A PAPILO GA WUMBIRI GA PAULE MUPOSTOLI KA TIMOTE.

XIPIMO 1.

- 1 Paule, a mupostoli wa Kristu Jesu hi kuranza ka Nungungulu, hi kota ya zitumbiso loku ku nga ka Kristu Jesu,
2 Kor. 1. 1. Efe. 3. 6. Tit. 1. 2. Heb. 9. 15.
- 2 Ka Timote, a nwananga a ranzekako: A wuxinji, a titralo, a kurula, ka le ka Nungungulu a Dadani ni Kristu Jesu a Hosi ya hina.
1 Tim. 1. 2.
- 3 Mina nza bonga Nungungulu, loyi nzi mu kozelako kota bakokwani hi mbilu yi basileko, lezaku hi nga miyeli nza kualakanya mikombelweni ya mina, wusiku ni mumu na nzi nabela ku kuwona wena,
Mit. 23. 3. & 23. 1. & 24. 14. & 27. 23. Roma 1. 8, 9. Gal. 1. 14. Efe. 1. 16. 1 Tesa. 1. 2. & 3. 40.
- 4 Na nzi alakanya mihloti ya wena, lezaku nza nza tati-swa hi kutsaka;
xip. 4. 9, 21.
- 5 Loku nzi alakanya a kukoleka loku ku nga ka wena ku nga hi ko ni ku xenge-tela; loku ku nga hi kona kurangula ka koko wa wena Loisi, ni nyine wa wena Eunike; ni, hakuba mina nza kurumetwa ha wena kambe.
Mit. 16. 1. 1 Tim. 1. 5. & 4. 6.
- 6 Hakuba hi kota ya lexi nza ku alakanyisa wena u buvetile a xinyikiwo xa Nungu-

- ngulu, lexi xi nga ka wena hi kota ya lezi nzi nga kulateka mandla ya mina.
1 Tesa. 5. 19. 1 Tim. 4. 14.
- 7 Hakuba Nungungulu a nga hi nyikangi a moya wa wutoya; kanilezi wa ntamo ni kuranza ni wa kupima.
Luka 24. 49. Mit. 1. 8. Roma 8. 15.
- 8 Hikwalaho u nga bi ni tingana hi ku kustumunya hi Hosi ya hina, na yena mina peresu ya yena: kanilezi xaniseka a zikarato zizwe ni ivangeli hi kota ya ntamo wa Nungungulu;
Roma 1. 16. Efe. 3. 1. Fil. 1. 7. Kol. 1. 24. 1 Tim. 2. 6. xip. 4. 5. Kuv. 1. 2.
- 9 Loyi a hi hanyisileko, i lo hi bitana hi kubitwa ko basa, na ku nga hi mitiro ya hina, kanilezi hi kota ya kuxuba ka yena ni wuxinji, legi gi nga nyikiwa ka hina ka Kristu Jesu na xi nga se ku ba kona xikati,
Roma 3. 20. & 8. 28. & 9. 11. & 16. 25. Efe. 1. 4. & 3. 11. 1 Tesa. 4. 7. 1 Tim. 1. 1. Tit. 1. 2. & 3. 4, 5. Heb. 3. 1. 1 Pet. 1. 20.
- 10 Kanilezi makunu ku wonakilisilwe hi kuwoneka ka Muhanyisi wa hina Kristu Jesu, loyi a hlulileko kufa, a neha wutomi ni ku-ngaboli ka kuwoninga hi ivangeli,
Roma 16. 26. 1 Kor. 15. 54, 55. Efe. 1. 9. Kol. 1. 26. Tit. 1. 3. Heb. 2. 14. 1 Pet. 1. 20.
- 11 Ku nga kona nzi nga yimiswa a mukaneli, ni mupostoli, ni mugonzisi.
Mit. 9. 15. Efe. 3. 7, 8. 1 Tim. 2. 7. xip. 4. 17.
- 12 Hakuba hikwalaha ka lexi nza xaniseka hi zalezi zilo: na nzi nga nzi nga hi na tingana; hakuba mina nza mu tiba loyi nzi nga mu kolwa, na minawu nza tsumba lezaku i na ni ntamo a kugongola lezi nzi zi bekileko ku kala kucikela lego siku.
Efe. 3. 1. 1 Tim. 6. 20. xip. 2. 9. & 4. 8. xipm. 18. 1 Pet. 4. 10.
- 13 Komisisa nguvu a timhaka leti u ti zwileko hi le ka mina, hi kukoleka ni kuranza loku ku nga ka Kristu Jesu.
Roma 2. 20. & 6. 17. 1 Tim. 1. 10, 14. & 6. 3. xip. 2. 2. & 3. 14. Tit. 1. 9. Heb. 10. 23. Kuv. 2. 25.
- 14 Lezo xilo xo saseka xi nga bekiwa ka wena gonga hi Moya wo Basa lowu wu tsamako ka hina.
Roma 8. 11. 1 Tim. 6. 20.
- 15 Lezi wa zi tiba wena, lezaku bon/le laba ba le Asia ha nzi tsikile mina; laba mba a Fugelusi na Hermogenesi.
Mit. 19. 10. xip. 4. 10, 16.
- 16 A Hosi yi nyikile a wuxinji ndlwini ka Onesiferusi: hakuba kunyingi wa ta a nzi hlola, a nga na tingana hi manganje ya mina;
Mat. 5. 7. Mit. 28. 20. Efe. 6. 20. xip. 4. 19. xipm. 8. File. 7.
- 17 Kanilezi, na a cikele le Roma, i lo nzi labisisa, i lo nzi kuma
- 18 (A Hosi yi mu vumele yena a ku kuma wuxinji ga Hosi lego siku); ni ka zilo zingani a nga nzi kozela le Efe-

susi, wena wa zi tiba kwatsi nguvu.

Mat. 25. 34-40. 2 Tesa. 1. 10. xipm.
12. Heb. 6. 10.

XIPIMO 2.

1 Hikwalaho, nwananga, nga u tiyiswa wuxinjini legi gi nga kona ka Kristu Jesu.

Efe. 6. 10. 1 Tim. 1. 2. xip. 1. 2.

2 Ni ka zilo lezi u nga zizwa ha mina ka bakustumunyu banyingi, zalezo zi beke ka banhu ba kolekileko, laba ba ta nga kota kugonzisa banwani kambe.

1 Tim. 1. 18. & 3. 2. xip. 1. 13. & 3. 10,
14. Tit. 1. 9.

3 Xaniseka zikarato zinwe na mina, kota kasadoro wo saseka wa Kristu Jesu.

1 Tim. 1. 18. xip. 1. 8. & 4. 5.

4 A nga kona kasadoro loyi laha na hi kulweni a ti klanganisako ni mahungu ya loku kuhanya; kasi a nga tsakisa loyi a hlomisako impi.

1 Kor. 9. 25.

5 Loku kambe a munhu a palana kudawula, a nga dawuli, saseka na dawilile kota nayo.

1 Kor. 9. 25, 26.

6 A murimi loyi a pangamako i fanelwe hi ku kuma mihanzo kurangula.

1 Kor. 9. 10.

7 Pima lezi nzi zi wulako; hakuba a Hosi yi ta kuha kupima ka zilo zonkile.

8 Alakanya Jesu Kristu, i vukile hi ka bafleko, wa mbe-wu ya Davida, hi ka ivangeli ya mina:

Mit. 2. 30. & 13. 23. Roma 1. 3, 4. & 2.
16. 1 Kor. 15. 1, 4, 20.

9 Hikwalaho nza xaniseka zikarato ni makotso, kota muwukli; kanilezi a mha-ka ya Nungungulu a yi na ku bokwa.

Mit. 9. 16. & 28. 31. Efe. 3. 1. & 6. 19,
20. Fil. 1. 7, 13, 14. Kol. 4. 3, 18.
xip. 1. 12.

10 Hikwalaho nza timisela zonkile zilo hi kota ya ba hlawulilweko, kasi ba fela ku kuma a kuhanyiswa loku ku nga ka Kristu Jesu zinwe ni wukosi ga kutsuma.

2 Kor. 1. 6. Efe. 3. 13. Kol. 1. 24.

11 Kukolekile loku kuwula: Hakuba loku hifa zinwe naye, hi ta hanya kambe zinwe naye:

Roma 6. 5, 8. 2 Kor. 4. 10. 1 Tim. 1. 15.

12 Loku hi timisa, hina kambe hi ta fuma zinwe naye: loku hi ta mu kaneta, yenawu i ta hi kaneta:

Mat. 10. 33. Marku 8. 38. Luka 12. 9.
Roma 8. 17. 1 Pet. 4. 13.

13 Loku hi nga koleki, yena i tsama na kolekile; hakuba a nga na ku kaneta wutsumbu gakwe.

Roma 3. 3. & 9. 6.

14 Lezi zilo ba alakanyise bona, na u ba laya mahlweni ka Hosi, ba nga kanetani hi timhaka, ti nga vuniko ncu-mo, ku ba hambukisako laba ba tizwako.

1 Tim. 1. 4. & 5. 21. & 6. 4, 13. xip. 4.
1. Tit. 3. 9, 11.

15 Ti hlayisisa a ku neha a wutsumbu ga wenawu u nga hi na nanzu mahlweni ka Nungungulu, a xitiri lexi xi nga hi ko ni tinga-

- na, u yi koma hi kululama a mhaka ya zinene.
- 16 Kanilezi tsetsereka kuwulawuleni ka mafenya: haku ba ku ta engetela a ku nga hi nungungulu,
1 Tim. 4. 7. & 6. 20. Tit. 1. 14.
- 17 Ni mhaka yabye yita vunjukela kota koro: laba ba nga ka labo hi Humeneusi na Filetusi;
1 Tim. 1. 20.
- 18 A madota laba hi kota ya zine ba hambukile, ma nge ngalo a kuvuka ka bafileko ku hunzile, ba rerekisa kukoleka ka banwani.
1 Kor. 15. 12. 1 Tim. 6. 21.
- 19 Ahemba a xiseketelo xi tiyileko xa Nungungulu xi yimile, na xi hi ni laya marika, Ni Hosi ya ba tiba laba ba nga ba yona: ni, Nga ba ba bitako a bito ga Hosi ba suka ku-nga-lulameni.
Mat. 24. 24. Joh. 10. 14, 27. Roma 8. 35. 1 Joh. 2. 19.
- 20 Makunu lomo ndlwini ya hombe a ku kona a zibya za nzalama ni siliva zoce, kanilezi zi kona kambe za tisi-nya ni wumba; zinwani za kesiwa, zinwani zi nga kesiwi.
Roma 9. 21. 1 Tim. 3. 15.
- 21 Loku munhu a ta ti hlaza wutsumbu ga yena ka lezi, i ta maha xibya xi kesekakó, na basisilwe, xi yimekile kuvuna nwinyi wa xona, xi longisilwe ka mitiro yonkle yosaseka.
xip. 3. 17. Tit. 3. 1.
- 22 Kanilezi caba a kumbiluke-la ka baswa, u lanzela a kululama, a kukoleka, kuranza, kurula, zinwe ni laba ba bitanilweko ka Hosi hi mbilu yobasa.
Mit. 9. 14. 1 Kor. 1. 2. 1 Tim. 1. 5. & 4. 12. & 6. 11.
- 23 Kanilezi a ziwutiso za wupupula ni ku-nga-tibi zi ala, na u tiba lezo lezaku zi banga kukanetana.
1 Tim. 1. 4. & 4. 7. & 6. 4. xipm. 16. Tit. 3. 9.
- 24 Ni nanza ga Hosi nga gi nga kanetani, kanilezi a gi rule ka bonkle, gi kota kugonzisa, go honisela zikaraweni,
1 Tim. 3. 2, 3. Tit. 1. 9. & 3. 2.
- 25 Na hi kuoloba hi ka bona laba ba ti vimbelako; kutani Nungungulu a nga ba ninga kuhunzulusa kasi ba fela kutiba a zinene,
Mit. 8. 22. Gal. 6. 1. 1 Tim. 2. 4. & 6. 11. xip. 3. 7. Tit. 1. 1. 1 Pet. 3. 15.
- 26 Kasi ba fela ku hanyisa wutsumbu gabye mapanyeni ya Satani, na ba komilwe hi nanza ga Hosi baya ka kuranza ka Nungungulu.
1 Tim. 3. 7.

XIPIMO 3.

- 1 Kanilezi tiba lexi le masikwini ya kugumesa a xikati xa kukarata xi ta cike-la.
1 Tim. 4. 1. xip. 4. 3. 2 Pet. 3. 3. 1 Joh. 2. 18. Jude 18.
- 2 Hakuba banhu ba ta maha ziranzi za wutsumbu, a ziranzi za mali, a ba matsanza, la bakukumukako, a bakana, a ba nga ingisiko ba-

- trali, a ba-nga-bongiko a ba nga basangiko,
Roma 1. 30. Fil. 2. 21. 1 Tim. 1. 20. & 6. 4. 2 Pet. 2. 3, 12. Jude 10, 16.
- 3 A ba nga tsamisangiko hi tiralu, a ba nga hi ko ni kukawukwa, a bamahlebo, laba ba nga hi ko ni ku ti tsi mbeta wutsumbu gabye, bacabekako, laba ba nga hiko baranzi ba kusaseka, balala, laba ba bengako,
Roma 1. 31. Tit. 2. 3. 2 Pet. 3. 3.
- 4 Laba ba giyako, a ziranzi ba kuhlakana ku hunza kuranza Nungungulu;
Fil. 3. 19. 2 Pet. 2. 10, 13, &c. Jude 4, 19.
- 5 Ba hi ni xiyimo xa kukozelela, kanilezi ba kaneta a ntamo wa kona: a ba ku ngahi u ba tsike.
1 Tim. 5. 8. & 6. 5. Tit. 1. 16. 2 Tesa. 3. 6.
- 6 Hakuba laba hi bona ba nyanimelako a tindlwini, ba koma ba basati zibini na ba yengwa hi kuonha, ba sungwa hi kumbilukela kunyingi,
Mat. 23. 14. Tit. 1. 11.
- 7 Na ba nonohisa kugonza, ba nga koti ku kuma a zine-ne.
1 Tim. 2. 4.
- 8 Kota lezi Jenesi na Jembresi ba nga bangana na Mosi, lezo ni laba ba bangana ni zinene; a banhu ba botilweko a kupima, ba nga tiyiseki kukolekeni.
Roma 1. 28. 2 Kor. 13. 5. 1 Tim. 6. 5. Tit. 1. 16.
- 9 Kanilezi cima ba nga ta humelela: hakuba a wupupu-lu gabye gi ta su dlunya ka banhu bonkle, kota lezi bonawu zi nga ta dlunya.
- 10 Kanilezi wena u lo lanzela kugonzisa ka mina, a xiyimo, a kuxuba, a kukoleka, a kutimisela, a kuranza, a kuhonisela,
Fil. 2. 22. 1 Tim. 4. 6.
- 11 A ku hlotwa, a kuxaniseka; ni lezi zilo zi nga nzi cikelela Antioki, ni le Ikonio, ni le Listra; kuxaniseka ka ku yini nzi nga ku timisela: ni ka kona konkle a Hosi yi lo nzi klaklisa mina.
Mit. 13. 45, 50. & 14. 2, 5, 19, &c. 2 Kor. 1. 10. xip. 4. 17.
- 12 Ina, ni bonkle laba ba nga ni kukozela ka Kristu Jesu ba tazwa kuxaniseka.
Mat. 16. 24. Joh. 17. 14. Mit. 14. 22. 1 Kor. 15. 19. 1 Tesa. 3. 3.
- 13 Kanilezi a banhu bobiha ni bakohlisako ba ta nonoha ba onhakalela magumo, bakohlisa na ba kohlisilwe.
2 Tesa. 2. 11. 1 Tim. 4. 1. xip. 2. 16.
- 14 Kanilezi wena tsama ka zilo lezi u zi gonzileko u kolwa wena ha zona, na u tiba lezaku u zi gonzile ka mani;
xip. 1. 13. & 2. 2.
- 15 Ni lezaku cima u tralwa u lo yi tiba mitsalo yo basa leyi yi nga ni ntamo a ku maha wena u klariha kuhanyisweni hi kukoleka loku ku nga ka Kristu Jesu.
Joh. 5. 39.
- 16 Yonklelele mitsalo leyi yi nyikiwako hi Nungungulu ya vuna kugonziseni, ni

kuwulawulela, ni kululeka,
ni zigonzo le za kululama :

Roma 15. 4. 2 Pet. 1. 20, 21.

- 17 Kasi munhu wa Nungungulu i fela kumbelela, a bombile hi kumbelelisiswa ka mitiro ya kusaseka konkle.
1 Tim. 6. 11. xip. 2. 21.

XIPIMO 4.

- 1 Nza kulaya wena-mbuya mahlweni ka Nungungulu, ni ya Kristu Jesu, loyi a ta nga lamula bahanyako ni bafileko, na hi kuwoneka ka yena ni mufumo wa yena ;
Mit. 10. 42. 1 Tim. 5. 21. & 6. 13. xip. 2. 14.
- 2 Kanela a mhaka ; hi xikati xa mahika na hi xikati xo kala mahika ; u wulawulela, u kawuka, laya, zinwe ni kutimisela konkle ni kugonzisa.
1 Tim. 4. 13. & 5. 20. Tit. 1. 13. & 2. 15.
- 3 Hakuba a xikati xi tata laha ba nga kala a kukomisa a kuzwala ka zinene ; kanilezi, na hi ni tindlebe ti rukurako, ba ta ti labela a bagonzisi ba kumbilukela kabye ;
1 Tim. 1. 10. xip. 3. 1, 6.
- 4 Ba ta vala tindlebe tabye ka zinene, ba ta hambukela tikaringanini.
1 Tim. 1. 4. & 4. 7. Tit. 1. 14.
- 5 Kanilezi wena ti koramisa ka zilo zonkle, u bayiswa hi zixaniso, u tira tiro wa mu ivangeli, u tatisa a kukozele ka wena.
Mit. 21. 8. Roma 15. 19. Efe. 4. 11. Kol. 1. 25. & 4. 17. xip. 1. 8. & 2. 3.
- 6 Hakuba nzi si na nzi nyike-

[Sheetwa.]

31

lwe, a xikati xa kuhunza ka mina xi cikele.

Fil. 1. 23. & 2. 17. 2 Pet. 1. 14.

- 7 Nzi lwile kulwa kosaseka, nzi mbetile a kufamba ka mina, nzi gongole kukoleka :
1 Kor. 9. 24. 25. Fil. 3. 14. 1 Tim. 6. 12. Heb. 12. 1.
- 8 Makunu nzi bekelwe a xidlodlo xa kululama, lexi a Hosi, a mulamuli a lulamileko, a ta nga nyika mina ka lego siku : na ku nga hi ka mina nzoce, kanilezi ka bonkle laba ba nga ranzile a kuwoneka ka yena.
1 Kor. 9. 25. xip. 1. 12. Jam. 1. 12. 1 Pet. 5. 4. Kuv. 2. 10.
- 9 Hlayisisa ku haklisa u ta ka mina :
- 10 Hakuba Demasi i nzi tsikile, na ranzile gwalegi tiko, i yile le Tesalonika ; Kreseka u yile Galatia, Titusi ka Dalmatia.
Kol. 4. 14. File. 24. 1 Joh. 2. 15.
- 11 Hi Luka yece a nga na mina. Tekka Marku, ngona naye wena: hakuba wa vunetela ka mina kukozele ni.
Mit. 12. 25. & 15. 37. Kol. 4. 10, 14. xip. 1. 15. File. 24.
- 12 Kanilezi Tikikusi nzi mu rumile Efesusi.
Mit. 20. 4. Efe. 6. 21. Kol. 4. 7. Tit. 3. 12.
- 13 A nguwo nzi nga yi ribala Troasi ka Karpusi, ngona nayo laha na uta, ni mabuku, nguvunguvu a mapapilo ya madzowo.
- 14 Alekzandra mufuli wa suku i nzi mahele kubiha kunyi-

- ngi: a Hosi yi ta mu abela kota mitiro yakwe:
Mit. 19. 33. 1 Tim. 1. 20. Kuv. 18. 6.
- 15 Wenawu mu kunguhele kambe; hakuba i lo kaneta timhaka ta hina ha hombe nguvu.
- 16 A ku ti hlamuleleni ka mina kurangula i wa nga hi kona a nga yimela, kanilezi bonkle ba lo nzi tsika: a wu nga hi kona nanzwini kabye.
Mit. 7. 60. xip. 1. 15.
- 17 Kanilezi a Hosi yi lo nzi yimela, yi lo nzi tiyisa mina; lezaku ha mina a mhaka yi fela kubiwa hungo kwatsi, ni a ba Matiko bonkle ba fela kuzwa: nzi wa lo klakliswa milonwini ya tingo nyamo.
Mat. 10. 19. Mit. 9. 15. & 23. 11. & 26. 17. 18. & 27. 23. Efe. 3. 8. 2 Pet. 2. 9.
- 18 A Hosi yi ta nzi klaklisa ka mitiro yonkle ya kubiha, yi nzi hanyisa nzi kala nzi ya mufunweni wa yena le ti lweni: ka yena nga ku hi kona wukosi kala kupinzuka ni kupinzika. Amen.
Roma 11. 36. Gal. 1. 5. Heb. 13. 21.
- 19 Rungula Prisika na Akwila, ni ba yindlu ya Onesiforusi.
Mit. 18. 2. Roma 16. 3. 2 Tim. 1. 16.
- 20 Erastusi i lo tsama Korinte: kanilezi Trofimusi i lo siywa Miletu na a babya.
Mit. 19. 22. & 20. 4. & 21. 29. Roma 16. 23.
- 21 Haklisa uta na ku nga se ku cikela wuxika. Eubulusi wa kurungula wena, na Pudeni, na Linusi, na Klaudia, ni bamakabye bonkle.
xipm. 9.
- 22 A Hosi a yi be ni moya wa wena. A wuxinji a gi be ka wena.
Gal. 6. 18. File. 25.

A PAPILO GA PAULÉ MUPOSTOLI KA TITUSI.

XIPIMO 1.

- 1 Paule, a nanza ga Nungungulu, ni mupostoli wa Jesu Kristu, hi kukoleka ka bahlawulilweko ba ka Nungungulu, ni kutiba ka zinene loku ku nga ka wungungulu,
1 Tim. 3. 16. & 6. 3. 2 Tim. 2. 25.
- 2 Hi ka kutumba ka wutomi legi ga kupinzuka, legi Nungungulu, loyi a nga hambiko, a nga tsumbisa na zikati na zi nga se ku ba kona;
Roma 16. 25. 2 Tim. 1. 1. 9. & 2. 13. xip. 3. 7. 1 Pet. 1. 20.
- 3 Kanilezi hi kuringanisa ka-

kwe yena *nwinyi* i lo wonekelisa hi mhaka ya ku kanela, hi ka wona nzi lo *tibyiswa* hi kulaya ka Nungungulu Muhanyisi wa hina;

1. Tesa. 2. 4. 1 Tim. 1. 1, 11. & 2. 3. & 4. 10. 2 Tim. 1. 10.

4 Ka Titusi, a *nwananga* wa zinene hi kukoleka ka *honkolelele*: A *wuxinji* ni kurula ka le ka Nungungulu a Dadani ni ka Kristu Jesu a Muhanyisi wa hina.

Roma 1. 12. 2 Kor. 2. 13. & 7. 13. & 8. 6, 16, 23. & 12. 18. Gal. 2. 3. Efe. 1. 2. Kol. 1. 2. 1 Tim. 1. 2. 2 Tim. 1. 2. 2 Pet. 1. 1.

5 Hakuba hi kota ya lexi nzi lo ku siya Krete, lezaku u nga sasisa a zilo lezi zi labekako, u yimisa a masingalakati mitini yonkolelele, kota lezi mina nzi nga nyika kulaya ka wena;

Mit. 14. 23. 1 Kor. 11. 34. 2 Tim. 2. 2.

6 Loku a hi kona a nga hiko ni kusoleka munhu, a wanuna wa sati munwe, na ba hi banana laba ba kolwako, na ba nga hi ni kusolwa hi kugenga kutani kuhuha.

1 Tim. 3. 2, 4, 12.

7 Hakuba a muhlayisi nga a nga soleki, a kota a nekwa ya Nungungulu; a nga ransi wutsumbu gakwe, a nga ha~~k~~lisi kuzangara, na nga lebi, na nga hi mubi, na nga hi na likungo ni mahlomi, ni kuxuba a zilo zobiha;

Mat. 24. 45. 1 Kor. 4. 1, 2. Efe. 5. 18. 1 Tim. 3. 8, 8. 1 Pet. 5. 2.

8 Kanilezi a vumeka kufuya,

a muranzi wa kululama, a muruli, mululami, a basile, loyi a ti tsimbetako;

1 Tim. 3. 2.

9 A komisa a mhaka yi kolekako leyi yi yako hi kugonziswa, kasi wa fela ku zi kota a kulaya kugonzisa kupimileko, ni ku hunzulusu a laba ba kanetako.

2 Tesa. 2. 15. 1 Tim. 1. 10, 15. & 4. 9. & 6. 3. 2 Tim. 1. 13. & 2. 2. & 4. 3. xip. 2. 1.

10 Hakuba ba kona banyingi laba ba nga ingisiko, *babyabyatsa* ni bakohlisi, ha hombe la ba zitsiba,

Mit. 15. 1. Roma 16. 18. 1 Tim. 1. 6.

11 Laba milomu *yabye* yi ta nga miyetwa; a banhu laba ba hangalasileko a tindlu tonkole, ba gonzisa a zilo lezi zi nga faneleko, hi kota ya likungo ni mahlomi basi.

Mat. 23. 14. 1 Tim. 6. 5. 2 Tim. 3. 6.

12 A muzwe wa wutsumbu *gabye*, a muprofeti wa bona benyi, a ku ngalo, a ba le Krete ba hembu xikati xonkole, zihari zobiha, zimiti lezi zi lolohako.

Mit. 17. 28.

13 Loku kustumunya ku nene. Hakuba hikwalaho ka lexi u ba laya nguvu bona, kasi ba fela kupima hi kukoleka,

2 Kor. 13. 10. 2 Tim. 4. 2. xip. 2. 2.

14 Ba nga ingisi a tikaringani ta ba Juda, ni milayo ya banhu laba ba hambukileko zineneni.

Mat. 15. 9. Kol. 2. 22. 1 Tim. 1. 4. & 4. 7. 2 Tim. 4. 4.

15 Ka ba basisilweko zonkole zi-

lo zi basile: kanilezi ka bona laba ba zibi ni ba nga kolwiko a hi ncumo xi basako; kanilezi konkle kupima ni timbilu tabye zi nyenzezile.

Luka 11. 39, 40, 41. Roma 14. 14, 20, 23.
1 Kor. 6. 12. & 10. 23, 25. 1 Tim. 4. 3, 4.

- 16 Ba wula lezaku ba tiba Nungungulu; kanilezi hi mitiro yabye ba kaneta yena, na ba bihile, a ba nga ingisiko, ni ka mitiro yonkle yosaseka ba nga vuni ncumo.

Roma 1. 28. 2 Tim. 3. 5, 8. Jude 4.

XIPIMO 2.

- 1 Kanilezi wena wulawula a zilo lezi zi faneleko a kugonzisa ka zinene:

1 Tim. 1. 10. & 6. 3. 2 Tim. 1. 13. xip. 1. 9.

- 2 Kasi a banhu ba kale ba ti tsimbeta, ba pima, ba ti koramisa, ba hi ni kukoleka kunene, ka kuranza, a kuhonisela:

xip. 1. 13.

- 3 Ni ba basati ba kale lezo kambe ba dzunzeka hi lezi zi faneleko ku zi maha, ba nga hi ni mahlebo ba nganwi nguvu a waini, a ba gonzisi ba lezi zi sasekileko;

1 Tim. 2. 9, 10. & 3. 11. 2 Tim. 3. 3. 1 Pet. 3. 3, 4.

- 4 Kasi ba fela kugonzisa a banhwana kuranza a banuna babye, ni banana babye,

1 Tim. 5. 14.

- 5 Ba hi ni ku ti koramisa, ba basile, ba tira makaya, a titalo, na ba ti koramisa ka banuna babye, kasi a mha-

ka ya Nungungulu yi nga mahwi nzukano:

Roma 2. 24. 1 Kor. 14. 34. Efe. 5. 22.
Kol. 3. 18. 1 Tim. 2. 11. & 6. 1. 1 Pet. 3. 1, 5.

- 6 Zi ngaho ni majaha nga ba laywa a ku ti koramisa kambe:

- 7 Ni ka zilo zonkle u ti wonisa a ximo xinene ka mitiro yonkle yosaseka; kugonziseni ka wena wonisa a ku nga hi na kubola, ni xicawo,

Efe. 6. 24. 1 Tim. 4. 12. 1 Pet. 5. 3.

- 8 A kukanela loku kupimileko, loku ku nga hi ko ni kukonwa; kasi loyi a hambunyetako wa fela ku telwa hi tingana, na ku nga hi kona a xilo xibihileko xi wulwako ha hi hina.

2 Tesa. 3. 14. 1 Tim. 5. 14. & 6. 3. 1 Pet. 2. 12, 15. & 3. 16.

- 9 Laya a malanza kasi ku ti koramisa ka tihosi tabye, ma ba tsakisa ka zilo zonkle; ma nga kaneti;

Efe. 5. 24. & 6. 5. Kol. 3. 22. 1 Tim. 6. 1, 2. 1 Pet. 2. 18.

- 10 Ba nga nabeli ncumo, kanilezi ba kombisa kutsumbeka konkle kosaseka; kasi ba fela ku caba a zigonziso za Nungungulu Muzanyisi wa hina zilweni zonkle.

Mat. 5. 16. Fil. 2. 15.

- 11 Hakuba a wuxinji ga Nungungulu gi wonekile, na gi neha kuhanyiswa ka banhu bonkle,

Luka 3. 6. Joh. 1. 9. Roma 5. 15. 1 Tim. 2. 4. xip. 3. 4, 5. 1 Pet. 5. 12.

- 12 Na u hi gonzisa, kasi ha pima lezo, na hi kaneta a ku nga hi wunungungulu ni

kumbilukela ka za ka tiko, kasi ha hanya hi kurulileko, ni kululamileko ni wungungulu ka gwalegi tiko;

Luka 1. 75. Roma 6. 19. Efe. 1. 4. Kol. 1. 23. 1 Tesa. 4. 7. 1 Pet. 4. 2. 1 Joh. 2. 16.

- 13 Na hi cuwuka a kutumba kukatekisilweko ni kuwonekeliswa ka wukosi ka loyi wa hombe Nungungulu wa hina ni Muhanyisi Jesu Kristu;

Mit. 24. 15. 1 Kor. 1. 7. Kol. 1. 5, 23. & 3. 4. Fil. 3. 20. 2 Tim. 4. 1, 8. xip. 1. 2. & 3. 7. Heb. 9. 28. 1 Pet. 1. 7. 2 Pet. 3. 12. 1 Joh. 3. 2.

- 14 Loyi a nga nyikela a wutsumbu ha hina, kasi a fela ku hi *klaklisa* ka *konkle* kuonha, ku basisa banhu ka wutsumbu gakwe lezaku ba maha ba ka yena, ba pinyama mitirweni yosaseka.

Gal. 1. 4. & 2. 20. Efe. 2. 10. & 5. 2. 1 Tim. 2. 6. xip. 3. 8. Heb. 9. 14. 1 Pet. 2. 9.

- 15 Lezi zilo wulawula u laya u luleka hi ntamo wonkle. Nga a nga hi kona munhu a ku kanyisako.

1 Tim. 4. 12. 2 Tim. 4. 2.

XIPIMO 3.

- 1 Ba alakanyise kasi ba fela ku ti koramisa ka tihosi, ni bafumeli, ba hi ni kuingisa, ba ni kulungela ka *yonkle* mitiro yosaseka,

Roma 13. 1. Kol. 1. 10. 2 Tim. 2. 21. Heb. 13. 21. 1 Pet. 2. 13.

- 2 Ba nga wulawuli kubiha ni ka munhu, ba nga hi ba *klokolanako*, ba hi banene,

ba wonisa *titralo* ka banhu *bonklelele*.

Efe. 4. 2, 31. Fil. 4. 5. Kol. 3. 12. 2 Tim. 2. 24, 25.

- 3 Hakuba hinawu a kale hi wa hi mapupulu, hi nga ingisi, hi kohlisilwe, hi kozela mbilukela kunyingi ni ku ti nengelisa, hi hanya hi matsoho ni wukuxu, babengi, ba bengako munwe ni munwani.

1 Kor. 6. 11. Efe. 2. 1. Kol. 1. 21. & 3. 7. 1 Pet. 4. 3.

- 4 Kanilezi laha na *titralo* ta Nungungulu Muhanyisi wa hina, ni kuranza ka yena ka munhu,

1 Tim. 2. 3. xip. 2. 11.

- 5 Ku wonেকে, na ku nga hi mitiro yi mahilweko kululamani, leyi hi nga yi maha hina wutsumbu, kanilezi hi wuxinji gakwe i lo hi hanyisa, na hi kuhlazwa ka *kutralwa* kuswa ni wuswaga Moya wo Basa,

Joh. 3. 3, 5. Roma 3. 20. & 9. 11. & 11. 6. Gal. 2. 16. Efe. 2. 4, 8, 9. & 5. 26. 2 Tim. 1. 9. 1 Pet. 3. 21.

- 6 Lowu a nga hi halatela hina hi kupfunu, hi Jesu Kristu Muhanyisi wa hina;

Joh. 1. 16. Mit. 2. 38. & 10. 45. Roma 5. 5.

- 7 Lezo, na hi basisilwe hi wuxinji gakwe, hi ta fela ku mahwa *zitralwa* hi kota ya kutumba loku ka kutsoma.

Roma 3. 24. & 8. 23, 24. Gal. 2. 16. xip. 1. 2. & 2. 11.

- 8 Kutsumbekile loku kuwula, hi kota ya zilo lezi nza ranza lezaku nga u zi komisa hi kutsumbeka, kasi hi magumo laba ba kolwako ka Nungungulu ba cela kota

hi kupinyamela a mitiro yo saseka. Lezi zilo zi sasekile za vuna ka banhu :

1 Tim. 1. 15. xip. 1. 9. & 2. 14. xipm. 1, 14.

- 9 Kanilezi tsetsereka ziwutisweni za wupupulu, ni mabukwini ya kuŋralwa, hi ku kanetana ni kulwa ni nayo; hakuba a zi vuni ncumo mahala.
- 1 Tim. 1. 4. 2 Tim. 2. 14, 23. xip. 1. 14.
- 10 Loyi munhu a hambunyeta anzako kumbiri kutani kunharu a kululekwamu ale; Mat. 18. 17. Roma 16. 17. 2 Kor. 13. 2. 2 Tesa. 3. 6, 14. 2 Tim. 3. 5. 2 Joh. 10.
- 11 Na u tiba lezaku a wa ku ngahi u lahlekile, i onhile, na konile wutsumbu gakwe ha yece.
- Mit. 13. 46.
- 12 Laha nzi ta nga ruma Artemasi ka wena, kutani Tikikusi, hlayisa kuta ka

mina le Nikopolisi : hakuba laho nzi xoba kutsama a wuxika kona.

Mit. 20. 4. 2 Tim. 4. 12.

- 13 U ba tisa u Zenasi muyimeli na Apolosi pfumbeni gabye kwatsi, na ba nga labi ncumo.
- Mit. 18. 24.
- 14 Ni banhu ba hina kambe a ba gonze a ku kuma a mitiro yosaseka ba yi tirisa hi ku faneleko, kasi ba fela ku kala ba nga hi ka nga kumiko mihanzo.
- Roma 15. 28. Efe. 4. 28. Fil. 1. 11. & 4. 17. Kol. 1. 10. xipm. 8. 2 Pet. 1. 18.
- 15 Bonkle laba ba nga na mina ba ku rungula. Ba rungule laba ba hi ranzako hi kukoleka.

A wuxinji a gi be ka nwi-na nwenkle.

A PAPILO GA PAULE MUPOSTOLI KA FILEMONE.

- 1 Paul, a beresu ya Kristu Jesu, na Timote makabye wa hina, ka Filemone a ranzekako a xitiri-kulori,
- Efe. 3. 1. & 4. 1. Fil. 2. 25. 2 Tim. 1. 8. xipm. 9.
- 2 Ni ka Apfia makweru wa hina, ni ka Akipusi kasadoro-kulori, ni ka ceci leyi yi

nga lomo ndlwini ka wena :

Roma 16. 5. 1 Kor. 16. 19. Fil. 2. 25. Kol. 4. 17.

- 3 Kurula ka wena ka le ka Nungungulu Dadani wa hina ni ka Hosi Jesu Kristu.
- Efe. 1. 2.

- 4 Nza mu bonga Nungungulu wa mina xikati xo-

- nkle, nzi ku alakanya wena mikombelweni ya mina,
Efe. 1. 16. 1 Tesa. 1. 2. 2 Tesa. 1. 3.
- 5 Na nzizwa hi kuranza ka wena, ni kukoleka ka wena loku u nga nako ka Hosi Jesu, ni ka bonkle laba bobasa;
Efe. 1. 15. Kol. 1. 4.
- 6 Kasi a kuhlengela ka kukoleka ka fela kutiriswa, le kutibeni ka mitiro yo saseka loku ku nga ka wena, ka Kristu.
Fil. 1. 9, 11.
- 7 Hakuba nza tsakiswa nguvu ni kutangaliswa hi kuranza ka wena, hakuba a timbilu ta laba bobasa ti lo nengeliswa ha wena, makabye.
2 Kor. 7. 13. 2 Tim. 1. 16. xip. 20.
- 8 Ngahilezo, hambu nzi hi ni kutiya konkle ka Kristu ku kulaya hi lezi zi faneloko,
1 Tesa. 2. 6.
- 9 Kanilezi hi kota ya kuranza nza ku kongotela, na nzi hi yena Paule wa ku ngahi loyi wa kale, makunu nzi peresu hi kota ya Kristu Jesu:
xipm. 1.
- 10 Nza ku kongotela hi nwananga, loyi nzi nga mu trala makotsweni ya mina, Onesimusi,
1 Kor. 4. 15. Gal. 4. 19. Kol. 4. 9.
- 11 Loyi a nga wa nga kuvuni ncumo kale ka wena, kanilezi makunu wa vuna ka wena ni ka mina:
- 12 Loyi nzi mu rumileko a xibiri xakwe ka wena, lezaku ngalo, hi mbilu ya mina yonkle:
- 13 Yena nzi wa ranza ku nga nzi tsama naye, lezaku hi ka wena a fela ku nzi kozelela wutsanweni ga wena makotsweni laya ya ivangeli:
1 Kor. 16. 17. Fil. 2. 30.
- 14 Kanilezi na ku nga hi kuranza ka wena nzi nga ta maha ncumo; ku nga ta ku a kululama ka wena ku hi ka kurumetwa, kanilezi ka kuranza ku klablekileko.
2 Kor. 9. 7.
- 15 Hakuba kutani hikwalaho ilo suka ka wena a xikatana, kasi u mu teka u nonohisa u tsama na yena;
- 16 A nga ha tsami na ha hi nanza, kanilezi ku hunza nanza, a nakuloru a ranzekako, nguvunguvu ka mina, kanilezi ku ta nga ku ku yini ka wena ke, konkle hi ka nyama ni ka Hosi.
Mat. 23. 8. Kol. 3. 22. 1 Tim. 6. 2.
- 17 Loku u nga u hlaya ku ngalo hi hlengele, mu amukele kota a wutsumbu ga mina.
2 Kor. 8. 23.
- 18 Kanilezi loku a nga cima aku onhile, kutani a hi ni nanzu na wena, zi hlayele hlokweni ya mina;
- 19 Mina Paule nzi tsala lexi hi canja ga mina nwinyi, nzi ta ku riha: akuba nzi nga wuli ka wena lezaku ku ngalo u na ni nanzu ka mina hambu hi klelo ga wutsumbu ga wena.

- 20 Ina, makabye, nga nzi hi ni kutsaka ha wena le Hosini: nengelisa a mbilu ya mina ka Kristu.
xipm. 7.
- 21 Na nzi ni kutsuma kuingiseni ka wena nza tsala ka wena, na nzi tiba aku u ta maha u hunzelete ni lezi nzi wulileko.
2 Kor. 7. 16.
- 22 Mi ka zonkle nzi longisele a wutsamo ga ku eklela: hakuba nza tumba a ku hi kota ya mikombelo ya nwi-
na nzi ta vumelwa kuta ka nwina.
2 Kor. 1. 11. Fil. 1. 25. & 2. 24.
- 23 Epafraasi peresu-kulori ka Kristu Jesu, wa kurungula wena;
Kol. 1. 7. & 4. 12.
- 24 Na Marku kambe, na Aristakusi, Damesi, Luka, a zitiri-kulori za mina.
Mit. 12. 12, 25. & 19. 29. & 27. 2. Kol. 4. 10, 14. 2 Tim. 4. 11.
- 25 A wuxinji ga Hosi ya hina Jesu Kristu a gi be ni moya wa wena. Amen.
2 Tim. 4. 22.

A PAPILO GA PAULE MUPOSTOLI KA MAHEBERU.

XIPIMO 1.

- 1 Nungungulu, hi xikatini xa kale i lo wulawula ka badadani hi bapofeti hi zipimo zinyingi ni matsamela manyingi,
- 2 Hi masiku laya ya kugumelwa i lo wulawula ka hina hi Nwana wakwe, loyi a nga mu yimisa a wutralwa ka zilo zonkle, ha yena kambe i lo maha matiko;
Mat. 21. 38. & 28. 18. Joh. 1. 3, 17. & 8. 35. & 15. 15. Roma 8. 17. 1 Kor. 8. 6. Gal. 4. 4. Efe. 1. 10. Kol. 1. 16. xip. 2. 3.
- 3 Yena na hi kungangamela ka wukosi gakwe, na a hi wutsumbu ga kufanana ni xiyimo xakwe, na komile a zilo zonkle hi mhaka ya ntamo wakwe, laha na a mahile kubasisa ka kuonha, i lo tsama hi se canjeni ga xine ne ka Wukulu ga le hehla;
Joh. 1. 4, 14. & 14. 9. 2 Kor. 4. 4. Efe. 1. 20. Kol. 1. 15, 17. xip. 7. 27. & 8. 1. & 9. 13, 14, 26. & 10. 12. & 12. 2. 1 Pet. 3. 22. Kuv. 4. 11.
- 4 Na a hi wa hombe kuhunza tingelosi, na a hi ni bito ginene kuhunza tona.
Efe. 1. 21. Fil. 2. 9, 10.
- 5 Hakuba hi ka wihi a tingelosi ti nga ku ni ka xihi xikati,
Wena u Nwanamga, legi siku nzi lo kufrala wena? ni kambe,
Ka yena nzi ta maha Da-

dani, Ka mina yena i ta maha a Nwana ke?

Mit. 13. 38. xip. 5. 5.

6 Kambe laha na a neha a wa matewula tikweni wa wula, Nga tingelosi tonkle ta Nungungulu ti mu kozela yena.

Roma 8. 29. Kol. 1. 18. 1 Pet. 3. 22. Kuv. 1. 5.

7 Hi tingelosi wa wula, Loyi a mahako a tingelosi takwe a timheho, ni zikozeli zakwe kota pingo ganzilo:

8 Kanilezi hi Nwana wakwe wa wula,

A xitsamo xa wukosi xa wena, O Nungungulu, xo kala kupinzuka ni kupinzuka; a nhonga ya kululama hi nhonga ya mufumo wa wena.

9 Wena u ranzile a kululama, u bengile a kuonha; hikwalaho Nungungulu, Nungungulu wa wena, i ku totile wena hi mafura ya kutsaka kuhunza laba u hlengeleko nabo.

Mit 4. 27. & 16. 38.

10 Ni ku,

Wena, Hosi, hi kusangu leni u lo bekela a seketelo xa misaba, ni matilo hi mitiro ya mandla ya wena:

11 Ba ta loba; kanilezi wena u simamile: ni bonkle ba ta hlakala ba kota nguwo;

Mat. 24. 35. 2 Pet. 3. 7, 10. Kuv. 21. 11.

12 Kota a xiambalo wena u ta ba songa, kota nguwo,

ba ta hunzuluswa: kanilezi wena u ywaloye, ni malembe ya wena ma nga ta hluleka.

13 Kanilezi hi wihi a tingelosi ti nga wula ni xihi xikati, Tsama ka ga xinene canja ga mina, nzi kala nzi maha a balala ba wena a xikegete xa mikonzo ya wena ke?

Mat. 22. 44. Marku 12. 36. Luka 28. 42. xipm. 3. xip. 10. 12.

14 Ni bona bonkle a hi mimoya yi kozelako, ba runwelwe a kukozela hi kota ya bona laba ba ta ngaga tsoмба ya kuhanyiswa ke?

Mat. 18. 10. Luka 1. 19. & 2. 9, 13. Mit. 12. 7, &c., & 27. 23. Roma 8. 17. Tit. 3. 7. Jam. 2. 5. 1 Pet. 3. 7.

XIPIMO 2.

1 Hikwalaho hina hi fanele ku langutisisa ka lezi zilo hi zi zwileko, hi nga ta kala hi suka ka zona.

2 Hakuba loku leyi mhaka yi nga kanelwa hi tingelosi yi hi zinene ntsena, zonkle zi kungubanyeko ni kungaingisi ku kleliselwe a ncacazelo wa kululama;

Mit. 7. 53. Gal. 3. 19.

3 Hina hi ta pona hi ku yini, loku hi ala a kuhanyiswa loku ka hombe ke? loku ku nga wulwawulwa ku rangula hi Hosi, ku lo tiyiswa ka hina hi labo ba nga kuzwa;

Mat. 4. 17. Marku 1. 14. Luka 1. 2. xip. 1. 2. & 10. 28, 29. & 12. 25.

4 Nungungulu kambe wa maha wukustumnyu zinwo

- na bona, hi ziwonekeliso, ni zihlamaliso, ni mintamo ya ntamo, ni zinyikiwo za Moya wo Basa, kota kuranza kakwe yena *nwinyi*.
 Marku 16. 20. Mit. 2. 22, 43. & 14. 3. & 19. 11. Roma 15. 18, 19. 1 Kor. 2. 4. & 12. 4, 7, 11. Efe. 1. 5, 9.
- 5 Hakuba a hi ka tingelosi a longiseleleko a tiko gitako, legi hi wulawulako ha gona.
 xip. 6. 5. 2 Pet. 3. 13.
- 6 Kanilezi munwani i tiyisile wutsanweni go kari, aku, Xini munhu, lo wa ku kala u mu celawu kota wena? kutani *nwana* wa munhu, loyi wena u mu enzelako ke?
- 7 U lo mu maha tsongwani kuhunza tingelosi; u lo mu bombisa hi *xidlodlo* xa wukosi ni wudumo, u lo mu maha a fumela a mitiro ya mandla ya wena:
- 8 Wena u lo beka a zilo *zonkle* ku ti koramisa lahasi ka mikonzo yakwe.
 Hakuba hi ka lexo i lo koramisa *zonkle* zilo ka yena, a nga siyangi ncumo lexi xi nga ti koramisangiko ka yena. Kanilezi a hi woni lezi za ku a zilo *zonkle* zi ta koramisile ka yena.
 Mat. 28. 18. 1 Kor. 15. 25, 27. Efe. 1. 22. xip. 1. 13.
- 9 Kanilezi hina ha mu wona yena loyi a nga mahiwa tsongwani ku hunza tingelosi, yena Jesu, hakuba hi kuxaniseka ka kufa i lo bombiswa *xidlodlo* ni wukosi ni wudumo, ni ku hi wuxinji ga Nungungulu i tazwa kufa hi kota ya banhu *bonkle*.
 Joh. 8. 16. & 12. 32. Mit. 2. 23. Roma 5. 18. & 8. 32. 2 Kor. 5. 15. Fil. 2. 7, 8, 9. 1 Tim. 2. 6. 1 Joh. 2. 2. Kuv. 5. 9.
- 10 Hakuba ku mahilwe ha yena, *zonkle* zilo kakwe, na hi kota yakwe *zonkle* zilo zi kona, a neha a banana banyingi wukosini, a maha mubangi wa kuhanyiswa *kabye*, kumbelelisisilwe hi kuxaniseka.
 Luka 13. 32. & 24. 46. Mit. 3. 15. & 5. 31. Roma 11. 36. xip. 5. 9. & 12. 2.
- 11 Hakuba ka *zonkle* hi yena a basisako ni lezi zi basisilweko hi *munwe*: hakuba yena a nga na tingana a ku ba bitana mba *makabye*,
 Mat. 28. 10. Joh. 20. 17. Mit. 17. 26. Roma 8. 29. xip. 10. 10, 14.
- 12 Aku,
 Mina nzi ta *tibisa* a bitoga wena ka *bamakabye*, ni xikari ka *klangano* nzi ta yimbelela kudumisa ka wena.
- 13 Ni kambe, Nzi ta beka *kutsumba* ka mina ha yena. Ni kambe, *Languta*, mina na banana laba Nungungulu a nzi nyikileko.
 Joh. 10. 29. & 17. 6, 9, 11, 13.
- 14 Cima ka *zonake* a banana *ziabani* za nyama ni *nkata*, na yenawu kambe a wutsumbu *gakwe* i lo *hlangela* zalezo; kasi hi kufa wa *hlu-la* yena loyi a nga ni ntamo

wa kufa, lezaku ngalo, hi satani;

Joh. 1. 14. Roma 8. 3. 1 Kor. 15. 54, 55. Fil. 2. 7. Kol. 2. 15. 2 Tim. 1. 10.

15 Kasi a fela ku *klaklisa* bonkle laba hi kucaba kufa ka xikati xa kuhanya kabye xonkle ba wa ingisa wukumbi.

Luka 1. 74. Roma 8. 15. 2 Tim. 1. 7.

16 Hakuba hizinene a hi tingelosi a komako, kanilezi wa amukela a mbewu ya Abrahamama.

17 Ngahilezo zi lo mu fanela yena a ku zilweni zonkle ku mahwa kota bamakabye bakwe, kasi wa fela ku ba ni titralo a hi a kolekileko a mupristi wa hombe hi zilo za ka Nungungulu, kasi a maha muriheli wa zonho za banhu.

Fil. 2. 7. xip. 4. 15. & 5. 1, 2.

18 Hakuba ka lezo yena wutsumbu a nga xaniseka i lo ringwa, yena wa zi kota a kuhanhisa laba ba ringiwa-ko.

xip. 4. 15, 16. & 5. 2. & 7. 25.

XIPIMO 3.

1 Ngahilezo bamakabye bobasa, zihlengeli za kubitwa ko basa, pimani hi Mupostoli ni Mupristi wa Hombe wa kuvumela ka hina, yena Jesu;

Roma 1. 7. & 15. 18. 1 Kor. 1. 2. Efe. 4. 1. Fil. 3. 14. 2 Tesa. 1. 11. 2 Tim. 1. 9. xip. 2. 17. & 4. 14. & 5. 5. & 6. 20. & 8. 1. & 9. 11. & 10. 21. 2 Pet. 1. 10.

2 Loyi a nga kolekile ka loyi a nga mu yimisa, kota lezi

a nga ngaho Mosi ka yindlu yakwe yonkle.

3 Hakuba yena i lo hlayelwa a ku i fanele wudomo ku hunza Mosi, hi zo kota lezi za ku loyi a akako yindlu wa kuma kudzunzwa kuhunza yindlu.

Mat. 16. 18.

4 Hakuba tonkle tiyindlu ti akilwe hi wo kari; kanilezi loyi a akako zilo zonkle hi Nungungulu.

Efe. 2. 10. & 3. 9. xip. 1. 2.

5 Mosi ha kunene i wa lo koleka ndlwini yakwe yonkle kota xitiri, hi ku kustumunya hi zilo lezi zi ta nga wulwawulwa hi le nzako;

xipm. 2.

6 Kanilezi Kristu na hi Nwana, hehla ka yindlu yakwe; yindlu yakwe hi nga hina, loku hi komisisa kutiya ka hina ni wukosi ga kutsumba ka hina gi komisisiwa kala kugumelwa.

Mat. 10. 22. & 24. 13. Roma 5. 2. 1 Kor. 3. 16. & 6. 19. 2 Kor. 6. 16. Efe. 2. 21, 22. Kol. 1. 23. 1 Tim. 3. 15. xipm. 14. xip. 1. 2. & 6. 11. & 10. 35. 1 Pet. 2. 5.

7 Ngahilezo, kota lezi a Moya wo Basa wu wulako,

Nyamukla loku mu tazwa gezu gakwe,

Mit. 1. 16. xipm. 15.

8 Mu nga nonohisi timbilu ta nwina, kota kuzangariseni, kwatsi hi masikwini ya kuringwa xiwuleni,

9 Kungalaho a badadani banwina ba nga nzi ringa mina hi ku zangarisa mina, ba wona mitiro ya

- mina a mune wa makume ya malembe.
- 10 Ngahilezo nzi wa zangarile hi xizukulwana lexi, nzi su wula, Bona xonkle xikati ba maha kuhambunyeta timbilwini tabye: kanilezi a ba ti tibangi tindlela ta mina;
- 11 Nzi lo hlambanya hi zanga ya mina, Bona ba nga ta engena kuhumuleni ka mina.
- 12 Klarihani, bamakabye, ku nga ta kala ku hi kona ka munwe wa nwina a mbilu yo biha a ngakolwiko, a nga kule na Nungungulu a hanyako:
- 13 Kanilezi layanani masiku ni masiku, na ka ha bitanwa Nyamucla; ku nga kala a ma nwina a nonohiswa hi kukohlisa ka kuonha:
- 14 Hakuba hina hi bahlengele ba Kristu, loku hi komisisa a kusangula ka kutumba ka hina hi komisisa kala kugumelwa:
xipm. 6.
- 15 Laha na ha wula, Nyamucla loku mu tazwa gezu gakwe, mu nga nonohisi timbilu ta nwina, kota kuzangariseni.
xipm. 7.
- 16 Hakuba laba, laha na ba zwile, ba lo zangarisa? kokwihi, a hi bona laba a nga huma na Mosi hi le Gipite ke?
- 17 Laba hi bona a nga nengeliwangi mune wa makume

ya malembe ke? a ku wa nga hi bona laba ba nga onha ke, a zirumbi zabye zi lo wela xiwuleni ke?

1 Kor. 10. 5. Jude 5.

- 18 Ka bona a nga hlambanya aku ba nga ta engena kuhumuleni kakwe ka bona laba ba nga kala kuingisa ke?
- 19 Na hina ha wona a ba zi kotangi ku engena hi kota ka kungakolwi kabye.

xip. 4. 6.

XIPIMO 4.

- 1 Hikwalaho nga hina hi caba, ku nga ta kala, na tsumbiso na wu siyilwe wa ku engena kuhumuleni kakwe, ku nga ta ku munwe wa nwina a kiyelwela ha wona.
xip. 12. 15.
- 2 Hakuba ha kunene hi na ni mahungu yo saseka ma kanelweko ka hina, kota bona: a mhaka ya kuzwa yi lo kala ku ba vuna, hakuba bona a ba klanganiswangi hi kukoleka zinwe ni laba ba nga zizwa.
- 3 Hakuba hina laba hi kolwako ha engena ka loko kuhumula; kwatsi hilezi yena a nga wula,
Kota lezi nzi hlambanya hi zanga ya mina, Ba nga ta engena kuhumuleni ka mina:
hambu lezi mitiro yakwe yi nga nga yi mbetilwe hi le kuseketelweni ka tiko.
xip. 3. 11, 14.
- 4 Hakuba i wulile wutsanwe

- ni go kari hi siku n~~k~~lanu wa masiku ni mambiri a ku, Nungungulu i lo humula hi siku ga wun~~k~~lanu ni mambiri mitirweni yakwe yon~~k~~le;
- 5 Ni ka legi wutsamo i ngalo kambe,
Ba nga ta engena kuhumuleni ka mina.
- 6 Hikwalaho na mu wona lezaku banwani ba lo sala ba fela ku engena kona, ni ka bona laba a mahungu ya kutsumbisa laya ma nga kanelwa hi mahlweni ma nga hluleka a ku ba ba engeni ku hakuba hi kungalingisi kabye,
xip. 3. 19.
- 7 Kambe yena i engeta kambe a siku go kari, i wula ha Davida a ku, a nzako ka xikati xa hombe, Nyamu~~k~~la kota lezi zi nga ngaho hi mahlweni,
I nyamu~~k~~la loku muzwa gezu gakwe, mu nga nonihosi timbilu ta nwina.
xip. 3. 7.
- 8 Hakuba loku Joxua a ba nyikile kuhumula, nga a nzako ka lezo a nga wulanghi hi ginwani siku.
- 9 Hikwalaho gi ba salele a sonto ga kuhumula a banhu ba Nungungulu.
- 10 Hakuba yena loyi a engenako kuhumuleni kakwe a wutsumbu gakwe i na ni kuhumulu mitirweni yakwe, kota Nungungulu a nga maha ka yena.
- 11 Nga hikwalaho hi hlayisisa ku engena ka loka kuhumula, kasi a nga hi kona munhu a welako ka kwa loko kuringanisa ka kungalingisi.
xip. 3. 12, 18, 19.
- 12 Hakuba a mhaka ya Nungungulu ya ha hanya, yi na ntamo, ya kariha kuhunza a supado yo trotika, yi ~~k~~laba ku kala kuhambanyisa a muhefemulo ni moya, ya ziro ni wongo, yi wonisa a ku alakanya ka mbilu.
1 Kor. 14. 24. 25. 2 Kor. 10. 4, 5 Efe. 6. 17. 1 Pet. 1. 23. Kuv. 1. 16. & 2. 16.
- 13 Hakuba a xi kona ximahwa xi nga wonekeliswangiko mahlweni ka yena: hakuba zon~~k~~le zilo zi vululilwe zi bekilwe mahlweni ka mahlo yakwe yena loyi hi ta nga tira ka yena.
- 14 Zonake na hi ni mupristi wa hombe loyi a hunzileko matilweni, Jesu a Nwana wa Nungungulu, nga hi komisisa a kuvumela ka hina.
xip. 3. 1. & 7. 26. & 9. 12, 24. & 10. 23.
- 15 Hakuba hina a hi na mupristi loyi a kalako a nga henyiwi kuzwakala ka kurereka ka hina: kanilezi loyi a nga hi ka kon~~k~~le i lo ringwa kota hina, na nga hi na kuonha.
Luka 22. 28. 2 Kor. 5. 21. xip. 2. 18. & 7. 26. 1 Pet. 2. 22. 1 Joh. 3. 5.
- 16 Hikwalaho nga hi tsinela kusuhani hi kutiya ka xitsamo xa wukosi xa wuxinji, kasi ha fela ku amukela

a titralo, kasi ha fela ku kuma a wuxinji ga ku hi vuna hi xikati xa ku vumela.
Efe. 2. 18. & 3. 12. xip. 10. 19, 21, 22.

XIPIMO 5.

1 Hakuba bon/lelele bapristi ba hombe ba tekilwe xikari ka banhu, ba yimiselwa a banhu ka zilo za ka Nungungulu, lezaku a nyikela minyikelo ni mipahlelo ya kuonha:

xip. 2. 17. & 8. 3, 4. & 9. 9. & 10. 11. & 11. 4.

2 Ba nga timiseli ka ba ngatibiko ni ka ba hambukileko, hakuba wutsumbu gabye ba ranzelwe hi kurereka;

xip. 2. 18. & 4. 15. & 7. 28.

3 Hi ka lexi i bohilwe, kota hi ka banhu, kambe ka wutsumbu gakwe, a pahlela kuonha.

xip. 7. 27. & 9. 7.

4 A nga kona munhu tekako kudzunzwa ka wutsumbu gakwe, kanilezi laha na bitanilwe hi Nungungulu, kota yena Aroni.

Joh. 3. 27.

5 Lezo Kristu a nga ti dumisangi a wutsumbu gakwe a ku bekwa a wupristi ga hombe, kanilezi loyi a nga wulawula ka yena,

Wena u Nwananga, legi siku nzi lo ku trala wena:

Joh. 8. 54. xip. 1. 5.

6 Kota lezi a nga wula ka ginwani a wutsamo.

Wena u mupristi kala kupinzuka, kota ma mahela ya Melkizedeki.

xip. 7. 17, 21.

7 Loyi hi masikwini ya nyama yakwe, na nyikile kumbela ni mikongelo i kubitika ka hombe ni mihloti ka yena loyi a nga kota ku mu banyisa kufeni, i lozwa hi xicawo xa wunungungulu xakwe.

Mat. 26. 37, 39, 42, 44, 46, 50, 53. Marku 14. 33, 36, 39. & 15. 34, 37. Luka 22. 43. Joh. 12. 27. & 17. 1.

8 Hambu lezi a nga hi Nwana, kanilezi i lo gonza kuingisa hi zilo lezi a nga xaniseka ha zona;

Fil. 2. 8. xip. 3. 6.

9 Na mahilwe a mbelele, i maha ka bona bon/le laba ba mu ingisako a xinyikowo xa kuhanya loku ka kupinzuka;

xip. 2. 10. & 11. 40.

10 Na bitanilwe hi Nungungulu a ku mupristi wa hombe hi ma mahela ka Melkizedeki.

xipm. 6. xip. 6. 20.

11 A nga yena hi nga ni zilo zinyingi ku wula, zo tsanza a kuklamusela, na mu wona lezaku nwina mu ziwiri za kuzwa.

Mat. 13. 15. Joh. 16. 12. 2 Pet. 3. 16.

12 Laha hi kota ya lexi xikati mu fanelweko ku maha a bagonzisi, nwina za labeka lezamu a munwani i ta mu gonzisa a zigonziso zo ranga za timhaka ta Nungungulu; mu maha laba ba ha vumalako a masi, na ku nga hi kungaloku ku tiyileko.

1 Kor. 3. 1, 2, 3. xip. 6. 1.

13 Hakuba ba ha gako a masi

a ba yi tibi a mhaka ya kulama, hakuba wa ha hi xinwanana.

1 Kor. 13. 11. & 14. 20. Efe. 4. 14.
1 Pet. 2. 2.

- 14 Kanilezi a kuga kutiyileko ku ka munhu loyi wo nga na tiyele, bona labo hi kota ya ku tobelela a kupima kabye a hambanyisa a kusaseka ni kubiha.

1 Kor. 2. 6, 14, 15. Efe. 4. 13. Fil. 3. 15.

XIPIMO 6.

- 1 Ngahilezo a hi miyeleni a ku wulawula hi ndlela yo sangula ya Kristu, hi hunzela kumbeleleni; hi nga ha beki kambe a xiseketelo xa kuhunzuluka mitirweni ya kufa, ni ya kukoleka ka Nungungulu,

Fil. 3. 12, 13, 14. xip. 5. 12. & 9. 14.

- 2 Ya kugonzisa ka kubapati-za, ni ya kubekwa mandla, ni kuvuka hi ka bafleko, ni ya kulamula loku ka kupinzuka.

Mit. 8. 14, 15, 16. 17. & 17. 31, 32. & 19. 4, 5, 6. & 24. 25. Roma 2. 16.

- 3 Loku hi ta ku maha, loku Nungungulu a vumela.

Mit. 18. 21. 1 Kor. 4. 19.

- 4 Hi kumbuka laba ba nga wonekelisilwe na ba ringile a zinyikiwo za le tilweni, ba mahwa a zihlengeli za Moya wo Basa,

Mat. 12. 31, 32. Joh. 4. 10. & 6. 32. Gal. 3. 2, 5. Efe. 2. 8. xip. 2. 4. & 10. 26, 32. 2 Pet. 2. 20, 21. 1 Joh. 5. 16.

- 5 Ba ngazwa a mhaka ya kusaseka ya Nungungulu, ni ntamo wa xikati xi tako,

xip. 2. 5.

- 6 Zonake loku ba nga ba ku-

ngubanyekile, a zi koteki ku ba maha ba hunzuluka kambe; na mu wona lezaku ba lo mu belela a xihanya Nwana wa Nungungulu, ba mu beka yena tinganeni ta hombe.

xip. 10. 29.

- 7 A misaba leyi yi nwako a vula yina ka nyingika yina, yi neha a kubyanyi ka bona laba hi kota ya bona yi rimilwe, yi amukela a kutateka ka le ka Nungungulu:

- 8 Kanilezi loku yi trala mizwa ni makuhu, gi alalilwe gi le kusuhani ni kutsikwa; laba kugelwa ka yona kuswa.

- 9 Kanilezi, baranzekako, hina ha vumeliswa a zilo zinene ha nwina, a zilo lezi zi nga ni kuhanyiswa, hambu hina hi wulawula lezo:

- 10 Hakuba Nungungulu a hi loyi a ngalulama ngiko a ku ba ta kohlwa hi mitiro ya nwina ni kuranza loku mu ku kombileko bitweni gakwe, lezo mu kozeleko ha zona laba bobasa, ma ha kozelako.

Mat. 10. 42. & 25. 40. Joh. 13. 20. Roma 3. 4. & 15. 25. 1 Tesa. 1. 8. 2 Kor. 8. 4. & 9. 1, 12. 2 Tesa. 1. 6, 7. 2 Tim. 1. 13.

- 11 Hina ha xuba lezaku nwe ni munwani wa nwina a kombise kwaloku kupima ka kutala ni kutumba kala kugumelwa:

Kol. 2. 2. xip. 3. 6, 14.

- 12 Kasi mu nga tsami malolo, kanilezi ba pimanyisi ba bo-

na laba hi ku koleka ni kuhonisela ba ta ngaga tsomba ya zitsumbiso.

xip. 10 36.

13 Hakuba laha Nungungulu a mahile a xitsumbiso ka Abrahama, cima a funga na ku nga hi kona wa hombe, i lo hlambanya hi wutsumbu gakwe,

Luka 1. 78.

14 Aku, futsi a kukatekiswa nzi ta katekisa ka wena, hi kuanzisa nzi ta anzisa wena.

15 Zi ngako, na timitisile, i lo kuma a tsumbiso.

16 A banhu ba hlambanya hi wukulu: hi kukanetana konkle kabye kuhlambanya ka tiyiswa ku maheka.

17 Mangabye ha Nungungulu, na alakanya ku wonisa ha hombe nguvu a zitralwa za kungo legi gi nga hi ko ni kawuka, i lo tiyisa hi kuhlambanya:

Roma 11. 29. xip. 11. 9.

18 Hakuba hi zilo zimbiri zi nga kawukiko, lezi zi nga kotekiko ka Nungungulu a ku ba a hembra, hina hi nga ba ni kutiyiswa ka hombe, hina laba hi tsutsumelwe wucabelweni a kukomisisa a kutumba loku ku nga mahlweni ka hina;

xip. 12. 1.

19 Hi nga nako kota xirikiso xa muhefemulo, a kutumba ka zinene ni kitiyisa ni kuengena ka lezi zi nga nzeni ka veli;

xip. 9. 7.

20 Kota a xitsutsumi xo ranga Jesu i lo hi engenela hina, na hi mupristi kala kupinzuka hi ma mahela ya Melkizedeki.

xip. 3. 1. & 4. 14. & 5. 6, 10. & 7. 17. & 8. 1. & 9. 24.

HIPIMO 7.

1 Hakuba loyi Melkizedeki, a hosi ya le Selema, a mupristi wa Nungungulu wa le Hehla Hehla, loyi a nga klangana na Abrahama na a wuya hi le ko ya daya ti-hosi, i lo mu katekisa,

2 Ka wihi kambe Abrahama a nga abanyisa ka yena a xipanze xa kume xa zonkle (na hi wa kurangula, hi kuklamuselwa, i Hosi ya kululama, ni kambe i Hosi ya le Selema, loku ku nga ku ngalo, i Hosi ya kurula;

3 Na nga hi na dadani, na nga na mamani, na a nga hi na kokwani, na nga hi na sangula ka masiku hambu ni kugumelwa ka wutomi, kanilezi i mahelwe kota Nwana wa Nungungulu), i tsama mupristi kala kupinzuka.

4 Makunu pimani lezaku i wa hi munhu wa ku yini yena, ywaloye Abrahama, kokwani, a nga mu nyika a xipanze xa kume xa loku a nga ku panga ka hombe.

5 Bona ha kunene mbanana ba Levi laba ba nga kuma a wutsamo ga wupristi kasi kulaywa ku teka a za kume

- za banhu hi kota ya nayo, hi ku ngalo, za banakabye, hambu lezi laba ba nga huma hi lomo xiwunwini xa Abrahama:
- 6 Kanilezi loyi a ku tralwa kakwe ku nga hlayelwangiko kabye, i lo teka xipanze xa kume xa Abrahama, i lo mu katekisa yena loyi a nga ni tsumbiso.
Roma 4. 13. Gal. 3. 16.
- 7 Kanilezi a ku na kukanetwa a ku ngalo loyi wa tsongwani wa katekisilwe hi loyi nene.
- 8 Mangabye a banhu laba ba fako ba amukela a xipanzi xa kume; kanilezi ku kona munwe, ka yena ku kustumunyilwe a ku wa hanya.
xip. 5. 6. & 6. 20.
- 9 Lezaku, ngalo, hi ka Abrahama nzi wula Levi, loyi a amukelako a za kume i lo riha a za kume;
- 10 Habuka i wa hi lomo xiwunwini xa raru wakwe, laha na klangana na Melkizedeki.
- 11 Makunu loku ku wa hi kona kumbelela hi wupristi ga ba ka Levi (hakuba lahasi ka gona a banhu ba amukele a nayo), ku wa labeka yini lezaku munwani mupristi i ta huma hi ma mahela ka Melkizedeki, a nga hlayelwi kota ma mahela ka Aroni ke?
Gal. 2. 21. xipm. 18, 19. xip. 8. 7.
- 12 Hakuba a wupristi gi hunzululwe, ka labeka a kuba kuhunzulwa ni nayo.
- 13 Hakuba yena loyi zi wulako ha yena lezi zilo i wa hi wa linwani lixaka, lolu ku nga hi ko kona a munhu a kozeleko a latini.
- 14 Hakuba zi la su ndlunya a Hosi ya hina yi lo huma hi ka ba Juda; ka lolo lixaka Mosi a nga wulangilwe ncumo hi mupristi ka lona.
Mat. 1. 3. Luka 3. 33. Roma 1. 3. Kuv. 5. 5.
- 15 Yini hina hi xi wulako xi nga kubaseni ha hombe nguvu, hi ku maha ka Melkizedeki ku lo huma munwani mupristi,
- 16 Loyi a mahilweko, na ku hi nga kulaya loku kufako, kanilezi hi ntamo wa wutomi legi gi ngagumelwiko:
- 17 Hakuba ku lo tiyiswa ha yena,
Wena u mupristi kala kupinzuka ni ma mahela ka Melkizedeki.
xip. 5. 6, 10. & 6. 20.
- 18 Hakuba ku kona a kumbelela ka nayo wa kurangula hakuba hi kurereka ka wona ni kungavuni ka wona
Roma 8. 3. Gal. 4. 9.
- 19 (Hakuba a nayo a wu mahi hi ncumo xi mbelela), kanilezi ku neha a kutsumba kunene, loku ha kona hi tsinelako kusahani ka Nungungulu.
Mit. 13. 39. Roma 3. 20, 21, 28. & 5. 2. & 8. 3. Gal. 2. 16. & 3. 24. Efe. 2. 18. & 3. 12. xip. 4. 16. & 6. 18. & 8. 6. & 9. 9. & 10. 19.

- 20 Kota lezi ku nga hi lahandle ka kuhlambanya
- 21 (Hakuba bona ha kunene ba mahilwe a bapristi hi lahandle ka kuhlambanya; kanilezi yena i na ni kuhlambanya ha yena loyi a nga mu wula yena,
A Hosi yi lo hlambanya a yi hunzulukangi a wutsumbu ga yona, wena u mupristi kala kupinzuka);
- 22 Hi ka za ku ngahi Jesu kambe i mahwa kutiyiso ka xivumelwano xa zinene.
xip. 8. 6. & 9. 15. & 12. 24.
- 23 Bona ha kunene ba lo mahwa a bapristi banyingi hi kuhlaywa, hakuba hi kufa ba lo hungatelwa kusimamiseni;
- 24 Kanilezi yena, hakuba i tsamile kala kupinzuka, a wupristu gakwe a gi na ku hunzulusiwa.
- 25 Ngahilezo wa zi kota a kuhanyisa kwaleyoleyo ha kunene laba ba tsinelako ka Nungungulu ha yena, na mu wona lezaku yena u tsama a ba yimelela bona.
Roma 8. 34. 1 Tim. 2. 5. xip. 9. 24.
1 Joh. 2. 1.
- 26 Hakuba a mupristi wa hombe wa ku ngahi ngwa hina, i basile, a nga na ku onha, a nga na zibi, na a hambanyisilwe ka baonhi, i lo klakuswa kuhunza matilo;
Efe. 1. 20. & 4. 10. xip. 4. 15. & 8. 1.
- 27 A nga labekiko masiku ni

masiku, kota labo bapristi ba hombe, ba nga nyikela a nyikelo wa zonho zakwe kuranga, zonake a wa zonho za banhu: yena lexi i lo xi maha kanwe ku mbetisa, laha na nyikela a wutsumbu gakwe.

Roma 6. 10. xip. 5. 3. & 9. 7, 12, 28. & 10. 12.

- 28 Hakuba a nayo wuhlawula banhu ba maha mupristi wa hombe, na ba hi ni kurereka; kanilezi a mhaka ya kuhlambanya, leyi yi nga le nzako ka nayo, yi lo hlawula a Nwana, a mbelelisilwe kala kupinzuka lezo.

xip. 2. 10. & 5. 1, 2, 9.

XIPIMO 8.

- 1 Makunu ka lezi zilo hi zi wulako a xilo xa homba hi lexi: Hi na ni mupristi wa hombe wa ku ngahi, loyi a tsamileko hi le canjeni ga xinene ga xitsamo xa Wukulu matilweni,
Efe. 1. 20. Kol. 3. 1. xip. 1. 3. & 10. 12. & 12. 2.
- 2 A xikozeli xa lezi zo basa, ni wa tabernakeli ga zinene, legi gi nga mahwa hi Hosi, na gi nga mahwangi hi munhu.
xip. 9. 8, 11, 12, 24.
- 3 Hakuba bonklelele a bapristi ba hombe ba yimisilwe a ku nyikela a minyikelo ni kupahlela: ngahilezo ku fanele lezaku na yenawu loyi mupristi wa hombe a hi ni xa ku nyikela ha xona.
Efe. 5. 2. xip. 9. 14.

4 Na mu wona laha na ha hi kona misabeni, i wa nga hi mupristi futsi, na mu wona lezaku ba kona a labo ba nyikela kota nayo;

5 Labo ba nga kozela hi lezi zi wonekako ni xiruti xa zilo za le tilweni, kota lezi Mosi a nga laywa hi Nungungulu laha na ha laba ku maha a tabernakeli: hakuba, Wona, a ku yena, u mahe zilo zonkle kota lezi ku nga kangetwa ka wena xitsungeni.

Mit. 7. 44. Kol. 2. 17. xip. 9. 23. & 10. 1.

6 Kanilezi makunu yena i kumile a kukozela kunene nguvu, hi kota ya lezi mu yimeli wa xivumelwano xine, lexi xi kegeleko ka zitsumbiso zinene.

2 Kor. 3. 6, 8, 9. xip. 7. 22.

7 Hakuba loku lexo xivumelwano xo rangula xi nga hi na nanzu, zonake nga ku nga labyiwi wutsamo hi ka xa wumbiri.

xip. 7. 11, 18.

8 Hakuba na sola ka bona, a wula,

Mangabye, masiku mata, ku wula a Hosi, lezaku nzi ta maha xivumelwano xiswa ni yindlu ya Israeli ni yindlu ya Juda;

9 Ku nga hi kota a xivumelwano lexi xi nga mahilwe ni bararu babye, lego siku nzi nga ba teka hi canja nzi ba rangulela na ba huma hi le tikweni ga

Gipite; hakuba a ba simamisangi xivumelwano ni xa mina, a zi yi gongangi, ku wula a Hosi.

10 Hakuba lexi hi xivumelwano lexi nzi ta nga xi maha ni yindlu ya Israeli anzako ka lawo masiku, ku wula a Hosi; nzi ta beka a nayo wa mina kupimeni kabye, ni le timbi-lwini tabye nzi ku yi tsala: ni ka bona nzi ta maha Nungungulu, bona ba ta maha banhu ba mina:

xip. 10. 16.

11 Ba nga ta gonzisa loyi ni loyi laba a tsamileko nabo, loyi ni loyi a nakuloye, ba wula, Tiba wena Hosi: hakuba bonkle ba ta nzi tiba, ku suka hi ka ba tsongwanyani ku kala ka laba ba hombe babye.

Joh. 6. 45. 1 Joh. 2. 27.

12 Hakuba nzi ta ba ni ribalela a kuonha kabye, a zonho zabye nzi nga ta zi alakanya kambe.

Roma 11. 27. xip. 10. 17.

13 Ni ka lezo wa wula, A xivumelwano xiswa, i lo maha le xo ranga a wu kale. Kanilezi lexi xi mahako xa kale xi kosahefe xi le kusuhi ni ku nwalala.

2 Kor. 5. 17.

XIPIMO 9.

1 Makunu hambu xivumelwano xo sangula xi wa hi ni mikuwu ya kukozela, ni wutsamo ga kukozela, ga legi tiko.

- 2 Hakuba ku wa hi kona a tabernakeli gi nga longise-lwe, a kurangula, ku wa hi kona a tinhi ta tikandiya, ni meza, ni zibaba zi beki-lweko; leyo yi nga tibya wutzamo go Basa.
- 3 A nzako ka veli ya wumbiri, a tabernakeli legi gi bi-twako go Basa ga ku basa-basa;
xip. 6. 19.
- 4 Ku hi ni xibya xa nzalama xa ku hisa a pepo, ni ngaxa ya xivumelwano yi nameketlwe m/elelo won/le hi nzalama, nzeni ka yona ku wa mbita ya nzalama yi nga beki-lwe kona mana, ni xi-gomba xa Aroni lexi xi nga hluka, ni timeza ta xivume-lwano;
- 5 Le hehla ka wona ku wa hi kona a makerubi ya wukosi ma sirele a xitsamo xa wuxinji; hi ka lezi zilo a hi na ku wulawula makunu ha munwe.
- 6 Makunu lezi zilo zi wa longisela a za ku ngahi, a mupristi i wa simamisa naya le tabernakelini go ranga, a ku ya tira a mitiro ya kuko-zela;
- 7 Kanilezi ka ga wumbiri a mupristi wa hombe yece, kanwe hi lembe, na nga hi na nkata, lowu a wu nyikelako ka wutsumbu gakwe, ni zihambuko za banhu;
xip. 5. 3. & 7. 27.
- 8 A Moya wo basa wu wa wonisa lezi, a ndlela ya wutsa-
- mo lego yi wa nga se ku wonekeliswa, laha na tabernakeli ga kuranga na ga ha yimile;
Joh. 14. 6. xip. 10. 19, 20.
- 9 Leyi yi nga hi mufananiso wa xikati lexi makunu xi nga kona; hakuba ka nyikelwa a minyikalo ni kupahlala leyi yi nga hiko, ni ku hinya a mbilu ya loyi a kotelako, yi lulamiswa,
Gal. 3. 31. xip. 7. 18, 19. & 10. 1, 11.
- 10 Na yih (ya kuga ni kunwa ni kuhlaza kunyingi) a mikuwo ya nyama, yi tsamileko kala xikati xa kulongisela.
Efe. 2. 15. Kol. 2. 16, 20. xip. 7. 16.
- 11 Kanilezi laha Kristu na a cikele a mupristi wa hombe wa zilo zo saseka lezi zi tako, i lo hunza a ya ka gona a tabernakeli le ga hombe gi mbeleleko, na gi nga mahiwangi hi mandla, loku ku nga ku ngalo, a hi ga loku kumaha,
xip. 3. 1. & 8. 2. & 10. 1.
- 12 Na ku nga hi hi nkata wa timbuti ni wa tihonwana, kanilezi hi nkata wakwe wutsumbu, i lo engena ku hi kanwe ha kona bon/le wutsanweni go basa, na kumile a ku/klaklisa ka kupinzuka.
Mt. 20. 28. Efe. 1. 7. Kol. 1. 13. ximp. 23, 28. xip. 10. 4, 10. 1 Pet. 1. 19. Kuv. 1. 5. & 5. 9.
- 13 Hakuba loku a nkata wa timbuti ni wa tikuzi, ni kuma ni wa marole wu nwa-tsekele bona laba ba bihisi-

- lweko, wu hlaza a kubasisa ka nyama:
- 14 Ku ta ku yini nguvu a nkata wa Kristu, loyi hi Moya wu ngagumesiko i ti nyikela a wutsumbu gakwe na nga hi na kuonha ka Nungungulu, a hlazako a timbilu ta *nwina* mitirweni ya kufa kasi kukozela Nungungulu a hanyako ke?
- Luka 1. 74. Roma 1. 4. & 6. 13, 22. Efe. 5. 2. Tit. 2. 14. xip. 1. 3. & 6. 1. & 7. 27. & 10. 22. 1 Pet. 1. 19. & 3. 18. & 4. 2. 1 Joh. 1. 7. Kuv. 1. 5.
- 15 Hi kota ya lexi yena i hi miyimeli wa xivumelwa xiswa, lezaku a kufa na ku wa hi kona hi *ku*klakliswa ka zikungubanyeko ze lezi zi nga lahasi ka xivumelwano xa kurangula, bona laba ba bitanilweko nga ba amukela a zitsumbiso za tsomba leyi yi nga ni kupinzuka.
- Roma 3. 25. & 5. 6. 1 Tim. 2. 5. xip. 3. 1. & 7. 22. & 8. 6. & 12. 24. 1 Pet. 3. 18.
- 16 Hakuba laha yi nga kona xivumelwano, ku fanelwe ku nga ku hi kona a kufa ka loyi a nga yi maha.
- 17 Hakuba xivumelwano xi na ntamo laha ko nga na kufilwe: hakuba a xi na ntamo laha ko nga loyi a nga xi maha na ha hanya ke?
- Gal. 3. 15.
- 18 Ngahilezo hambu xivumelwano xi ranga a xi tiyiswango hi lahandle ka nkata.
- 19 Hakuba hambu laha yonkle milayo yi nga nga yi kanelwe hi Mosi ka banhu bo-
- nkle kota hi ka nayo, i lo teka a nkata wa tihonwana ni wa timbuti, ni mati ni wuya go *truka* ni hisope, a *nwatsekela* konkle ni buku wutsumbu, ni banhu bonkle, a ku,
- 20 Lowu hi nkata wa xivumelwano lowu Nungungulu a layileko ha *nwina*.
- Mat. 26. 28.
- 21 Kambe nguvu a tabernakeli ni zibya zonkle za kukozela a zi *nwatsekelisa* zalezo hi nkata.
- 22 Ni kota hi ka nayo, kutani nza fela ku tekela ku wula, zonkle zi basiswa hi nkata, hi lahandle ka ku halatwa a nkata a ku kona kutsetselelwa.
- 23 Hikwalaho zi wa lo labeka a ziringaniso za zilo za le matilweni zi ta basiswa hi lezi; kanilezi a zilo za le tilweni a wutsumbu ga zona zi na ni minyikelo yinene kuhunza leyi.
- xip. 8. 5.
- 24 Hakuba Kristu a nga engenangi wutsanweni go basa ga ku mahiwa hi mandla, lego gi fanekiliso wa legi gi nene; kanilezi le tilweni wutsumbu ga kona, makunu wa wonekela mahlweni ka ngohe ya Nungungulu ha kota ya hina:
- Roma 8. 34. xip. 6. 20. & 7. 25. & 8. 2. 1 Joh. 2. 1.
- 25 Na ku nga hi ku i ta nyikela a wutsumbu zikatikati; kota lezi a mupristi wa ho-

mbe a nga engena wutsa-
nweni go basa malembe ni
malembe zinwe ni nkata lo-
wu wu nga hi ko wakwe
yena nwinyi;

26 Hakuba loku zi wa ngaho
nga a xaniseka cima ka
kuseketelwa ka misaba :
kanilezi ku hi kanwe leno
kugumelweni ka titanga i
wonekelisilwe a ku hoxa a
kuonha hi kunyikela ka
wutsumbu gakwe.

^{xipm. 7.}
1 Kor. 10. 11. Gal. 4. 4. Efe. 1. 10.
^{xipm. 12.} xip. 7. 27. & 10. 10. 1 Pet.
3. 18.

27 Nga hi kota lezi ku yimisi-
lweko ka banhu a kufa ka-
nwe, a nzaku ka lezi kuta
kulamula;

^{2 Kor. 5. 10. Kuv. 20. 12, 13.}

28 Lezo Kristu kambe, i lo nyi-
kelwa katiginwe kasi ku
rwalo a zonho za banyingi,
i ta wonekela hi xikati xa
wumbiri, na nga hi na kuon-
ha ka bona laba ba mu ri-
nzeleko, hi kuhanyisweni.

Mat. 26. 28. Roma 5. 15. & 6. 10. Tit.
2. 13. 1 Pet. 2. 24. & 3. 18. 2 Pet. 3.
12. 1 Joh. 3. 5.

XIPIMO 10.

1 Hakuba a nayo hi xiruti
xa zilo zinene le zi tako, na
wu nga hi wona mufanani-
so wa zilo cima minyikelo
ya ywaleyo ka malembe ni
malembe, le ba simamisako
ba nyikela na wu nga mbe-
lelisi bona laba ba tsinelako
kusuhani.

Kol. 2. 17. ^{xipm. 14.} xip. 8. 5. & 9. 9,
11, 23.

2 Yi nga taku yi tsika kunyi-

kelwa, hakuba laba bakoze-
lako ba basisilwe kanwe, a
ba ha hi na mbilu ya kuon-
ha kambe ?

3 Kanilezi ka kona loko ku-
pahlela a kuonha kalaka-
nywa malembe ni male-
mbe.

^{xip. 9. 7.}

4 Hakuba a zi na koteka leza-
ku a nkata wa tikuzi ni ti-
mbuti wa kota ku susa a
zonho.

^{xipm. 11. xip. 9. 13.}

5 Ngahilezo laha na ata tikwe-
ni, wa wula,

A nyikelo ni kupahlela a
nga ku ranzi, kanilezi a
miri u longiselele mina;

6 Yonkle minyikelo yi hisi-
lweko ni mipahlelo ya zo-
nho wena a ku nengeli:

7 Zonake nza wula mina,
Magabye, nzata (lomo bu-
kwini gi songilweko ku
tsalilwe ha mina) a ku
maha kuranza ka wena,
O Nungungulu.

8 Na a wula hi la hehle, A
kupahlela ni minyikelo yo-
nkle yo hiswa minyikelo ni
mipahlelo ya kuonha wena
a ku yi ranzi, a ku tsaki
kambe hi ka yona (leyi yi
nyikelwako kota hi ka na-
yo),

9 Zonake i te ngalo yena, Ma-
ngabye, nzi tile kuta maha
kuranza ka wena. I lo susa
le za kuranga, kasi wa lela
kuyimise le za wumbiri.

10 Hi ka loku kuranza hi na hi
basisilwe hi kunyikelwa ka

- miri wa Jesu Kristu kanwe hi ka bon/le.
Joh. 17. 19. xip. 9. 12. & 13. 12.
- 11 Bon/le bapristi ha kunene ba yima masiku ni masiku na ba kozela ba nyikela xikati hi xikati kwaloko kupahlela, loku ku nga hiko ni ku susa a zonho:
xipm. 4. xip. 7. 27.
- 12 Kanilezi yena, laha na nyikele a kunyikela kunwe ka zonho zon/le kala kupinzuka, i lo tsama hi ka ga xinene canja ga Nungungulu;
Kol. 3. 1. xip. 1. 3.
- 13 Ku sukela lezo ku langutekile lezaku a balala bakwe ba maha a xikegetelo xa mikonzo yakwe.
Mit. 2. 35. 1 Kor. 15. 25. xip. 1. 13.
- 14 Hakuba hi nyikelo munwe yena i mbelelisile kala kupinzuka bona laba ba basisilweko.
xipm. 1.
- 15 A Moya wa Basa kambe wa maha wukustumunyu ka hina: hakuba a nzako na yena na wulile,
- 16 Lexi hi xivumelwano nzi ta nga xi maha na bona anzako ka lawo masiku, ku wula a Hosi; nzi ta beka milayo ya mina timbilwini tabye, ni kupimeni kabye mina nzi ta ku yi tsala;
 zonake a ku yena,
xip. 8. 10, 12.
- 17 A zonho zabye ni kubiha nzi nga ta alakanya kambe.
- 18 Makunu loku laha kutsetse-
- lelwa ka lezi ku hi lezi, a ka hi kona a pahlela ka kuonha.
- 19 Hikwalaho na hi hi ni lezi, bamakabye, kutiyisa ku engena wutsanweni go basa hi nkata wa Jesu,
Roma 5. 2. Efe. 2. 18. & 3. 12. xip. 9. 8, 12.
- 20 Hi ndlela leyi a yi longiseleleko hina, a ndlela ya kuhanya kuswa, hi veli, loku ku hi ngalo, hi nyama yakwe;
Joh. 10. 9. & 14. 6. xip. 9. 3, 8.
- 21 Na hi hi ni mupristi wa hombe hehla ka yindlu ya Nungungulu;
1 Tim. 3. 15. xip. 4. 14.
- 22 Nga hi tsinela ku suhani na hi ni mbilu tinene ni kutala ka kukoleka, na mbilu ta hina ti nwatsekellewe ka timbilu ti biha, ni mimiri ya hina yi hlazilwe hi mati ma hlazekileko:
2 Kor. 7. 1. Efe. 3. 12. xip. 4. 16. & 9. 14. Jam. 1. 6. 1 Joh. 3. 21.
- 23 Nga hi komisisa a kuvumela ka kutsumba ka hina kasi ku nga gukliswi; hakuba i tsumbekile loyi a nga tsumbisa:
1 Kor. 1. 9. & 10. 13. 1 Tesa. 5. 24. 2 Tesa. 3. 3. xip. 4. 14. & 11. 11.
- 24 Nga hi pima munwe ni munwani kasi ha vuxelana kuranza ni mitiro yosaseka;
- 25 Hi nga tsiki kuklangana a wutsumbu ga hina kati ginwe, kota wu nga mukuwo wa banwani, kanilezi hi layana; ha hombe nguvu,

- kota lezi mu wonako a masiku ku tsinela kusahani.
Mit. 2. 42. Roma 13. 11. Fil. 4. 5.
 2 Pet. 3. 9, 11, 14. Jude 19.
- 26 Hakuba loku hi onha ha womu a nzako hakuba hi tiba a zinene, a wa ha hi kona a munyikelo wa zonho,
xip. 6. 4. 2 Pet. 2. 20, 21.
- 27 Kanilezi hi cikelelwa hi kukoneka loku kucabekako, ni pingo ga nzilo legi gi ta nga kadamula a balala.
2 Tesa. 1. 8. xip. 12. 29.
- 28 A munhu loyi a kanyisako a nayo wa Mosi i dawa na nga zwelwangi wuxinji hi mhaka ya bambiri kutani banharu bukustumunyu:
Mat. 18. 16. Joh. 8. 17. 2 Kor. 13. 1.
 xip. 2. 2.
- 29 Hi ka ku yini kuxaniseka xana, alakanyani nwina, i ta lamulwa hi ku faneleko ke, loyi a kanziyelako lahasi ka mikonzo a Nwana wa Nungungulu ke, a hlayelako a nkata wa xivumelwano, lowu a nga nyikelwa ha wona, a hi xilo xo basa, a kanyisa a Moya wa wuxinji ke?
Mat. 12. 31, 32. 1 Kor. 11. 29. Efe. 4. 30. xip. 2. 3. & 12. 25. & 13. 20.
- 30 Hakuba hina ha mu tiba loyi a nga wula, A kupota ku hi ka mina, mina nzi ta klelisela. Ni kambe, A Hosi yi ta lamula a banhu bakwe.
Roma 12. 19.
- 31 Ku hi xilo xi cabekako a ku wela mandleni ya Nungungulu a hanyako.
Luka 12. 5.
- 32 Kanilezi alakanyani a masiku ma hunzileko, a ka wona, anzako na mu wonekelisilwe, mu honisela mu lozwa kuxaniswa ka hombe;
Gal. 3. 4. Fil. 1. 29, 30. Kol. 2. 1. xip. 6. 4. 2 Joh. 8.
- 33 Hi klelo, hakuba mu lo mahwa mu wonwa hi kurukwa ni kuxaniseka; na hi klelo, mu lo maha zihlengeli zinwe nabo laba ba mahiswako lezi.
1 Kor. 4. 9. Fil. 1. 7. & 4. 14. 1 Tesa. 2. 14.
- 34 Hakuba kambe mu na ni titralo ka bona laba ba bohilweko, mu lo tsaka laha na mu pangwa mipfuno ya nwina, na mu zi tiba a wutsumbu ga nwina lezaku mu na ni kufuma kunene ku tsamako kunwe tsoma.
Mat. 5. 12. & 6. 20. & 19. 21. Luka 12. 33. Mit. 5. 41. Fil. 1. 7. 1 Tim. 6. 19. 2 Tim. 1. 16. Jam. 1. 2.
- 35 Hikwalaho mu nga hoxi kule a ku tiyisa ka nwina, loku ku na nga ni kukleliselwa a ncacazelo wa hombe.
Mat. 5. 12. & 10. 32.
- 36 Hakuba za labeka lezaku nga mu hi ni kutimisela, lezi mu mahile kuranza ka Nungungulu, kasi ma fela ku amukela a xitsumbiso.
Luka 21. 19. Gal. 6. 9. Kol. 3. 24. xip. 9. 15. & 12. 1. 1 Pet. 1. 9.
- 37 Hakuba hi xikatana xitsongwanyani, loyi a tako i tata, a nga ta hlwela.
Luka 18. 8. 2 Pet. 3. 9.
- 38 Kanilezi laba ba ta hanya hi kululama ba ta hanya hi ku-

koleka: kani loku a klela le nzako, a mbilu ya mina yi nga ta ba na kutsaka ha yena.

Roma 1. 17. Gal. 3. 11.

39 Kanilezi hina a hi ba bona laba ba klelelako nzako le kuhoxweni; kanilezi hi ka bona laba ba nga ni kukoleka loku ka ku hanyiswa ka timbilu.

Mit. 16. 30, 31. 1 Tesa. 5. 9. 2 Tesa. 2. 14. 1 Pet. 2. 20, 21.

XIPIMO 11.

1 Makunu a kukoleka ku hi kutsumba a zilo zi xubiwako, a kuxuba a zilo zi nga woniwiko.

Roma 8. 24, 25. 2 Kor. 4. 18. & 5. 7.

2 Hakuba hi ka kona a bakale ba na ni wukustumunyu gi nga tralwa ka bona.

xipm. 39.

3 Hi kukoleka hina hi lo zi pima lezaku a matiko ma lo akiwa hi mhaka ya Nungungulu, zi ngaho lezi zi wonwako a zi mahwangi hi zilo zi wonekako.

Joh. 1. 3. xip. 1. 2. 2 Pet. 3. 5.

4 Hi kukoleka Abela i lo nyikela ka Nungungulu a munyikelo wunene ku hunza Kana, hi ka wona ku lo mahiwa a wukustumunyu ga ku i lulamile, Nungungulu wa maha wukustumunyu hi kuvumela a munyikelo wakwe: ha wona hambu lezi a fileko wa ha wulawula.

Mat. 23. 35. xip. 12. 24. 1 Joh. 3. 12.

5 Hi kukoleka Enoke i lo jajekwa kasi a nga woni ku-

fa; i wa nga kumiwangi hakuba Nungungulu i lo mu jajeka: hakuba hi mahlweni ka kujajekwa kakwe i wa lo mahelwa wukustumunyu lezaku wa tsakisa kwatsi ka Nungungulu:

6 Hakuba hi lehandle ka kukoleka a zi koteki ku tsakisa yena: hakuba loyi a tako ka Nungungulu nga a kolwa lezaku yena hi yena, lezaku yena hi mucacazeli wa bona laba ba labako yena.

7 Hi kukoleka Noa, na a layilwe hi Nungungulu hi kota ya zilo zi nga woniwiko lezi, i lo ninginiswa hi xicawu xa wungungulu, i lo longisa a ntaru kasi ku hanyisa yindlu yakwe; hi lexo yena i lo kona tiko, i lo maha xitralwa xa kululama loku ku nga ka kukoleka.

Roma 3. 22. & 4. 13. Fil. 3. 9. 1 Pet. 3. 20.

8 Hi kukoleka Abrahamama, laha na bitanilwe, i lo ingisa a ku famba ka lego wutsamo a nga ta gi amukela ku maha a tsomba: yena i lo famba, na nga ku tibi laha a yako kona.

Mit. 7. 2, 3, 4.

9 Hi kukoleka i lo maha mupfumba tikweni ga kutsu-mbiswa, kota a tiko gi nga hiko gakwe, i lo tsama lomo mixaxeni, zinawe na Isaka na Jakobe, ni zitralwa zinwe naye za xwalexi xi tsumbiso:

xip. 6. 17.

10 Hakuba i lo cuwuka a muti lowu wu nga ni xiseketelo, lowu a muaki a nga Nungungulu.

xip. 3. 4. & 12. 22. & 13. 14. Kuv. 21. 2, 10.

11 Hi kukoleka yena Sara a wutsumbu gakwe i lo kuma ntamo wa wa xura nyimba ya mbewu na hi wa kale xikati xakwe, cima a nga tsumba ku ngalo i kolekile loyi a tsumbisileko:

Luka 1. 36. Roma 4. 21. xip. 10. 23.

12 Hikwalaho ku lo huma ka yena munwe, loyi a fileko hi kutela, mbanyingi ba kota a wunyingi ga tinyeleti ta tilo, ba kota a seke ka le fungwini wa bimbi, ba nga hiko na kuhlaywa.

Roma 4. 18, 19.

13 Laba bonkle ba lofa kukolekeni, na ba nga amukelangi a zitsumbiso, kanilezi na ba zi wonile zona na zi hi kule, na ba vumele lezaku bona ba hi bapfumba ni baenzi laha misabeni.

Joh. 8. 56. xipm. 27, 39. 1 Pet. 1. 17. & 2. 11.

14 Hakuba laba ba wulako a za ku ngahi zilo ba wonekelisa ku ngalo ba gi laba a tiko ga bona benyi.

xip. 13. 14.

15 Loku ha kunene bona ba wa gi labile lego tiko ba suka ka gona, nga ba kumile kambe a xikati xa ku wuya.

16 Kanilezi makunu ba lo xuba a tiko gi nene, le ga ku ngalo, le ga le tilweni: ngahilezo Nungungulu a nga na

tingana ha bona, a ku bitwa a ku Nungungulu ngwabye: hakuba i ba longisilele bona a muti.

Mat. 22. 32. Mit. 7. 32. Fil. 3. 20. xip. 13. 14.

17 Kanilezi Abrahamama, na ringilwe, i lo pahlela ha Isaka: ina, yena loyi a nga amukela a zitsumbiso ha yena hi hi kutsaka i lo mu nyikela a nwana wakwe a treleko yece;

Jam. 2. 21.

18 Yena loyi ku nga wulilwe ha yena ku ngalo, Hi ka Isaka a mbewu ya wena yi ta bitanwa:

Roma 9. 7.

19 A ku lezako Nungungulu a zi kotako a ku vuxa, kona ka bafleko; ka zalezoko ke i lo maha ku mu amukela le nzako hi kufananisa.

Roma 4. 17, 19, 21.

20 Hi kukoleka Isaka i lo katekisa Jakobe na Esau, kona ka zilo zi tako.

21 Hi kukoleka Jakobe, laha na afa, i lo katekisa a banana ba Josefa bona bambiri; i lo kombela na kegele hehla ka xigomba xakwe.

22 Hi kukoleka Josefa, laha na kugumelwa kakwe kutsinele, i lo alakanyisa hi suka ka banana ba Israeli; i lo nyika kulaya hi marambu yakwe.

23 Hi kukoleka Mosi, laha na trelwe, i lo fihlwa tihweti ti nharu hi batrali ba yena, hakuba ba lo wona lezaku i

wa hi nwanana loyi a sasekileko; a ba cabangi hi kulaya ka hosi.

Mit. 7. 20.

24 Hi kukoleka Mosi, laha na kulile, i lo ala ku bitanwa a ku i nwanana wa nhwana wa Faro.

25 Na a hlawula ku komiwa hi kubiha zinwe ni banhu ba ka Nungungulu kuhunza kutsaka ka kuonha a xikatanyana;

26 I lo hlayela a ku kurukatelwa hi kota ya Kristu ku hi kufuma ka hombe ku hunza a pfuno wa Gipite: hakuba yena i lo cuwuka a kukleliselwa a ncacazelo.

xip. 10. 35. & 13. 13.

27 Hi kukoleka i lo suka le Gipite, na nga cabi a zanga ya hosi: hakuba yena i lo timisela, kota lezi a nga wona loyi a nga woneki-ko.

xipm. 13.

28 Hi kukoleka i lo gongola a pasika, ni kunwatsekelwa ka nkata, kasi a mudayi wa matewula a nga ba henyi bona.

29 Hi kukoleka ba lo tsemakanya a bimbi go truka kota misaba yi omileko: a ba le Gipite ba wa lo ringa ku maha ba lo mitwa.

30 Hi kukoleka a kurisi ga le Jeriko gi lowa, anzako na ba gi renzelekele a nklanu ni mambiri masiku.

31 Hi kukoleka Rahabi xibayi a nga fangi nabo laba ba

nga ingisangiko, na amukelile a tihloli hi kurula.

Jam. 2. 25.

32 Xana nza ha ta wula yini kambe ke? hakuba a xi enele a xikati a kuba nzi wulawula ha Gideoni, na Baraki, na Samsoni, na Jafete; na Davida na Samueli ni baprofeti:

33 Laba hi kukoleka ba lo hlula mifumo, ba lo tira kululama, ba lo kuma zitsumbiso, ba lo vala milomu ya tingala,

34 Ba lo tima a ntamo wa nzilo, ba pona a wukla ga tisupado, kurerekeni ba lo mahiswa kutiya, ba lo maha tinhenha kulweni, ba lo hlula a tiyimpi ta ba matiko.

35 A ba basati ba amukeliswa a bafleko babye hi kuvuxwa: a banwani ba lo xaniswa, ba nga vumeli ku amukela kuklaklisa kabye; kasi ba fela ku kuma a kuvuka kunene:

Mit. 22. 25.

36 A banwani ba lo ringwa hi kutseketselwa ni kubiwa, ina, nguvunguvu ba lo konwa ba engeniswa mapaxweni:

37 Ba lo gandlwa hi maribye, ba lo sahwa hi hi tisaruti, ba xengwa, ba lo dawa hi supado: ba lo nzulanzula ba ambele a dzowo ya tiyivi, ni timbuti; ba lo vumala, ba lo xaniswa, ba komiwa hi kubiha

Mat. 3. 4. Mit. 7. 58. & 14. 19.

- 38 (A tiko gi wa nga ha fanelangi), ba lo penga lomo ziwuleni ni zitsungeni ni mikoboklweni, ni timhakweni ta misaba.
- 39 Ni laba bonkle, na ba mahelwe wukustumu ka bona hi kukoleka kabye, a ba amukelangi a xitumbiso,
xipm. 2, 13.
- 40 Na Nungungulu na longiselele a zilo zinene ka hina, lezaku na ba hambene na hina ba nga mbeleli.
xip. 5. 9. & 7. 22. & 8. 6. & 12. 23. Kuv. 6. 11.

XIPIMO 12.

- 1 Hikwalaho nga hina kambe, na hi wona lezaku hi ranzelwe hi marefu yo tala ya ba kustumonyu, a hi hoxe lezi zi binzako zonkle, ni kuonha loku ku hi tindekisako hina, nga hi tsutsuma a kudawula loku ku bekilweko mahlweni ka hina,
1 Kor. 9. 24. Fil. 3. 13, 14. Roma 12. 12. Kol. 3. 8. xip. 10. 36. 1 Pet. 2. 1.
- 2 Na hi cuwuka ka Jesu a mumahi ni mumbelelisi wa kukoleka ka hina, loyi hi hi kutsaka loku ku nga bekwa mahlweni kakwe i lo timisela a xihambano, a nga katali hi tingana, i tsamile hi ka ga xinene canja ga tsamo xa wukosi xa Nungungulu.
Luka 24. 26. Fil. 2. 8, &c. xip. 1. 3, 13. & 8. 1 1 Pet. 1. 11. & 3. 22.
- 3 Pimani ha yena loyi a nga honisela a kurukwa ka ku ngahi ka zionhi wutsumbu

ga zona, kasi nwina mu nga rereki, mu mbela ntamo mihefemulweni ya nwina.

Mat. 10. 24, 25. Joh. 15. 20. Gal. 6. 9.

- 4 Mu se ku komisisa ku kala le nkateni, hi kulwa ni kuonha:

1 Kor. 10. 13. xip. 10. 32, 33, 34.

- 5 Mu kohililwe ke hi kulaya, loku ku wulawulako ka nwina kota ka banana,

Nwananga, u nga tsiki a kutsayisa ka Hosi, u nga karali laha na u wulawulawa ha yona;

- 6 Hakuba loyi a mu ranzako a Hosi wa mu tsayisa, yi baba a banana bonkle laba yi ba amukelako.

Jam. 1. 12. Kuv. 3. 19.

- 7 Loku hi kutsayiswa loku mu timiselelako; Nungungulu i maha ka nwina kwatsi hi banana; hakuba i kwihi nwanana loyi a raru wakwe a nga mu tsayisiko ke?

- 8 Kanilezi loku nwina mu nga tsayisiwi, ha zoneke bonkle ba mahilwe zihle ngeli, zonake mu mikova, a mu banana.

1 Pet. 5. 9.

- 9 Futsi kambe, hi na ni badadani ba nyama ya hina ba ku hi tsayisa hina, hina hi lo ba dzunza: a hi nga hunzisa nguvu ka Dadani wa mimoya, hi hanya ke?

- 10 Hakuba ha kunene bona ba hi tsayisa xikatana kota lezi zi sasekileko kabye; kani-lezi yena hi kuvuna ka hina,

- kasi hina ha fela ku hlenge-
la a kubasa kakwe.
1 Pet. 1. 15, 16.
- 11 Kon/le a kutsayiswa loku
ku nga kona ku nga ku nga
tsakisi, kanilezi ku zangari-
sa : na ku nga hi le nzako
ku trala a mihanzi ya kurula
ka bona laba ba nga kari
ba tsayiswa, yina a miha-
nzo ya kululama.
Jam. 3. 18.
- 12 Ngahilezo klakusani a ma-
ndla laya ma gu/klaguklako
ni madzolo laya ma hleka-
hlelako ;
- 13 Mu maha tindlela to lulama
ta mikonzo ya nwina, kasi
laba ba kwitako ba nga ha-
mbuki ndleleni, kanilezi ba
hanyiswa.
Gal. 6. 1.
- 14 Lanzelani kurula ni banhu
bon/le, ni kubasiswa loku
ku nga woniwiko hi munhu
yena Hosi :
Mat. 5. 8. Roma 12. 18. & 14. 19.
2 Kor. 7. 1. Efe. 5. 5. 2 Tim. 2. 22.
- 15 Mu cwukisisa ku nga taku
a hi kona munhu a kiyele-
lako a wuxinji ga Nungu-
ngulu ; ku ngaku a mutsu
wa kubaba wu mila wu mu
xanisa nwina, na hi wona a
banyingi ba onhakaliswa ;
2 Kor. 6. 1. Gal. 5. 4. xip. 3. 12.
- 16 Ku ngata kala ku hi kona
a xibayi, ni munhu wa ma-
fénya, kota Esau loyi hi xi-
kemu xa kuga i lo xabisa a
wutewula gakwe.
Efe. 5. 3. Kol. 3. 5. 1 Tesa. 4. 3.
- 17 Hakuba ma zi tiba hambu
lezi hi le nzako a nga la-
ba a kuga a tsomba ya
kukatekiswa, i lo kane-
twa (hakuba a ka ha hu-
nzuluswangi), hambu lezi a
nga hlayisisa nguvu ku ku-
laba hi mohloti.
xip. 6. 6.
- 18 Hakuba a mu se kuta xi-
tsungeni lexi xi felako ku
henyiwa, ni kuswako hi
nzilo, ni le ntimeni, ni le
munyani, ni le ma wu-
nweni,
Roma 6. 14. & 8. 15. 2 Tim. 1. 7.
- 19 Ni ku yimba ka punzu, ni
gezu ga timhaka ; legi gezu
laba ba gi zwileko ba alako
baku a ku nga kanilwi a
mhaka kambe ka bona :
- 20 Hakuba ba wa nga ni kuti-
misela lezi zi nga layilwe,
Loku a xihari xi henya a
xitsunga xi ta ganglwa hi
maribye ;
- 21 Lezo a kucabeka ku wa ku-
wonekeliswa, loku Mosi a
nga wula, Nzi na ni hlane-
kero ni kuradlana :
- 22 Kanilezi nwina mi tile xi-
tsungeni xa Zioni, ni le
mutini wa Nungungulu a
hanyako, a Jerusalemaga le
tilweni, ni ka tingelosi ti
nga hlayiwiko,
Gal. 4. 26. Fil. 3. 20. Kuv. 3. 12. & 21.
2, 10. Jude 14.
- 23 Ni le mu klanganweni lowu
wa hombe ni ceci ya mate-
wula yi hlayelweko le tilwe-
ni, ni ka Nungungulu a
Mulamuli wa bon/le, ni ka
mimoya ya banhu bo lula-
ma yi lulamiswa,
Luka 10. 20. Fil. 3. 12. & 4. 3. xip.

11. 40. Jam. 1. 18. Kuv. 13. 8. & 14. 4.

24 Ni ka Jesu a muyimeli wa xivumelwano xiswa, ni ka nkata wu nwatsekelweko wu wulawulako zinene ku hunza a wa Abela.

xip. 8. 6. & 9. 15. & 10. 22. & 11. 4.
1 Pet. 1. 2.

25 Cuwukani a ku kala mu nga mu ali loyi a wulawulako. Hakuba loku bona ba nga ponangi, laha na alile loyi a nga ba laya laha misabeni, nguvu ka hina a hi nga ta pona, loku hi mu fularela loku a hi layako le tilweno :

xip. 2. 2, 3. & 3. 17. & 10. 28, 29.

26 Loyi a gezu gakwe zonake gi nga tsekatekisa a misaba : kanilezi makunu i tsumbisile, aku, A nzi nga engeta nzi tsekatekisa misaba kambe yoce, kanilezi ni tilo kambe.

27 Ni leyi a mhaka, Nzi engeta kambe, ku wonisa hi ku mbuluka ka lezi zilo zi hlekahlekisilweko, kota lezi zi nga zilo zi mahilweko, kasi lezi zilo zi ta kala kutsekatekiswa zi ta sala.

Mat. 24. 35. 2 Pet. 3. 10. Kuv. 21. 1.

28 Ngahilezo, na hi amukele a mufumo lowu wu nga hi ko ni tsekatekiswa, nga hi hi ni wuxinji, legi hi ta nga nyikela ha gona a munyikelo wu tsakisako ka Nungungulu zinwe ni xicawo ni kuxalala :

29 Hakuba Nungungulu u hi nzilo wu hisako.

2 Tesa. 1. 8. xip. 10. 27.

XIPIMO 13.

1 Nga kuranza ka bamakabye ku simamisa.

Roma 12. 10. 1 Tesa. 4. 9. 1 Pet. 1. 22. & 2. 17. & 3. 8. & 4. 8. 2 Pet. 1. 7. 1 Joh. 3. 11, &c. & 4. 7, 20, 21.

2 Mu nga ribali ku koma kwatsi a bapfumba, hakuba hi lexi banwani ba lo amukela a tingelosi na ba nga tibi.

Mat. 25. 35. Roma 12. 13. 1 Tim. 3. 2. 1 Pet. 4. 9.

3 Alakanyani bona laba ba kotsilweko, kwatsi mu konwa zinwe nabo ; ni laba ba komiwako hi kubiha, mu kwatsi nwinawu kambe mu lomo mirini.

Mat. 25. 36. Roma 12. 15. 1 Kor. 12. 26. Kol. 4. 18. 1 Pet. 3. 8.

4 A kutekana ku sasekile ka banhu bonkle, nga ni sangu gi nga hi na zibi : hakuba a zibayi ni zirembi Nungungulu i ta zi lamula.

1 Kor. 6. 9. Gal. 5. 19, 21. Efe. 5. 5. Kol. 3. 5, 6. Kuv. 22. 15.

5 Nga nwina mu klakleka kuranzeni ka mali ; eneliswani hi lezi zilo mu nga nazo : hakuba a wutsumbu gakwe wa wula, A ku nzi nga ta hluleka ha wena, kani hi ka yini a nzi nga tsika wena.

Mat. 6. 25, 34. Fil. 4. 11, 12. 1 Tim. 6. 6, 8.

6 Nga hi zona hi ku tiyahлана ha wula,

A Hosi hi movuni wa mina ; mina a nzi nga ta caba : xini a ta nga xi maha munhu ka mina kef

7 Alakanyani laba ba fumi-

- leko hehla ka *nwina*, laba ba wulawulako ka *nwina* a mhaka ya Nungungulu; mu pimisisa hi ku famba ka kuhanya kabye, mu ringanisa kukoleka kabye.
xipm. 17. xip. 6. 12.
- 8 Jesu Kristu hi ywaloyi wa tolo nu nyamukla, ina kala kupinzuka.
Joh. 8. 58. xip. 1. 12. Kuv. 1. 4.
- 9 Mu nga hambukiswi hi tixaka tinyingi ta kugonzisa ka banhu: hakuba zi sasekile lezaku a mbilu yi yimiswa hi wuxinji; na ku nga hi kuga, loku laba ba ku labisisako ku nga ba vunangiko.
Roma 14. 17. Efe. 4. 14. & 5. 6. Kol. 2. 4, 8, 16. 1 Tim. 4. 3. 1 Joh. 4. 1.
- 10 Hina ni alati, laha ba nga faneliko ku nga ba gela kona, laba ba kozelako tabernakeli.
1 Kor. 9. 13. & 10. 18.
- 11 Hakuba a mimiri ya zihari lezo, lezi a nkata wa zona wu nga nehwa lomo wutsanweni gi hi mupristi wa hombe kota munyikelo wa kuonha, zi wa hiswa le handle ka gobela.
- 12 Ngahilezo Jesu kambe, kasi a fela ku basisa hi nkata wa *nwinyi*, i lo xaniseka lehandle ka nyangwa.
Joh. 19. 17, 18. Mit. 7. 58.
- 13 Nga hina hikwalaho hiya ka yena lehandle ka gobela, na hi rwele kurukwe kakwe.
xip. 11. 26. 1 Pet. 4. 14.
- 14 Hakuba laha hina a hi na muti wa ku tsama, kanilezi hi laba muti lowu wu ta nga ta.
Fil. 3. 20. xip. 11. 10, 16. & 12. 22.
- 15 Hi kota yena nga hi nyikela a nyikelo wa kubonga ka Nungungulu hi simamisisa, lezaku ngalo, a mihanzo ya milomu leyi yi vumelako bito ga yena.
Efe. 5. 20. 1 Pet. 2. 5.
- 16 Kanilezi a ku maha kusasa ni kuwulawula hi nga kohlwi: hakuba hi minyikelo ya ku ngahi Nungungulu wa tsakiswa kwatsi.
Roma 12. 18. 2 Kor. 9. 12. Fil. 4. 18. xip. 6. 10.
- 17 Mu ba ingisa laba ba mu fumeleko, mu koza ka bona: hakuba bona ba rinzela a mihefemulo ya *nwina*, kwatsi bona ba ta nga tsanzza; kasi ba fela ku maha lezi hi kutsaka, na ku nga hi hi kulo: hakuba lezi zi nga vuni ncumo ka *nwina*.
Mit. 20. 26, 28. Fil. 2. 29. 1 Tesa. 5. 12. 1 Tim. 5. 17. xipm. 7.
- 18 Hi kombeleleni hina: ha hi kurumetilwe lezo hi na ni timbilu to saseka na hi xuba kuhanya hi titralo ka zilo zonkle.
Mit. 23. 1. & 24. 16. Roma 15. 30. 2 Kor. 1. 12. Efe. 6. 19. Kol. 4. 3. 1 Tesa. 5. 25. 2 Tesa. 3. 1.
- 19 Nza mu laya ha hombe nguvu a ku maha lezi, kasi nza wuyiselwa ka *nwina* loku- loku.
File. 23.
- 20 Makunu Nungungulu wa kurula, loyi a hi wuyisileko kambe hi ka bafleko a mu-

risi wa hombe wa tiyivi na hi nkata wa xivumelwano xa kupinzuka, yena a Hosi ya hina Jesu,

Joh. 10. 11, 14. Mit. 2. 24, 32. Roma 4. 24. & 8. 11. & 15. 33. 1 Kor. 6. 14. & 15. 15. 2 Kor. 4. 14. Gal. 1. 1. Kol. 2. 12. 1 Tesa. 1. 10. & 5. 23. xip. 10. 29. 1 Pet. 1. 21. & 2. 25. & 5. 4.

21 A mu mahe mu mbelela ka zilo zonk^{le} zo saseka a ku maha kuranza kakwe, na tira ka hina lezi zi tsakisako mahlweni yakwe, hi Jesu Kristu; ka yena nga ku hi kona a wukoso kala kupinzuka ni kupinzuka. Amenⁱ.

Gal. 1. 5. Fil. 2. 13. 2 Tesa. 2. 17. 2 Tim. 4. 18. 1 Pet. 5. 10. Kuv. 1. 6.

22 Kanilezi nza mu laya nwi-

na, bamakabye, rwalani a mhaka ya kulaywa: hakuba nzi tsalile ka nwina hi timhaka ti tsongwani.

1 Pet. 5. 12.

23 Mu tiba lezaku a makabye wa kina Timote i klaklislilwe; loku ata zalezi, nzi ta mu wona nwina na yena.

1 Tesa. 3. 2. 1 Tim. 6. 12.

24 Ba runguleni laba ba mu fumeleko, ni bonk^{le} laba bobasa. Laba ba le Italia ba mu rungula.

xipm. 7, 17.

25 A wuxinji a gi be ka nwi-na nwenk^{le}. Amenⁱ.

Tit. 3. 15.

I PAPILO GA JAMESI.

XIPIMO 1.

1 Jamesi, a nanza ga Nungungulu ni ga Hosi Jesu Kristu, ka kume ga tixaka ni timbiri ti hangalakileko nza ti rungula.

Joh. 7. 35. Mit. 2. 5. & 8. 1. & 12. 17. & 15. 13. & 26. 7. Gal. 1. 19. & 2. 9. Tit. 1. 1. 1 Pet. 1. 1. Jude 1.

2 Nga mu wula ku kutsaka konk^{le}, bamakabye, laha na mu cikelelwa hi wunyingi ga kuringwa;

Mat. 5. 12. Mit. 5. 41. Heb. 10. 34. 1 Pet. 1. 6. & 4. 13, 16.

3 Na mu tiba lezaku a kutala

ka kukoleka ka nwina ku maha ku honisela.

Roma 5. 3.

4 Nga kuhonisela ku hi ni kutira kumbeleleko, kasi ma mbeleliswa futsi, mu nga vumali ncumo.

5 Kanilezi loku a nga a hi kona wa nwina a vumalako ku klariha, nga a kombela ka Nungungulu, loyi a nyikako ka bonk^{le} hi matsenya a nga ganganwi; ku ta nyikwa ka yena.

Mat. 7. 7. & 21. 22. Marku 11. 24. Lu-

ka 11. 9. Joh. 14. 13. & 15. 7. & 16. 23. 1 Joh. 5. 14, 15.

2 Tlm. 4. 8. xip. 2. 5. Heb. 12. 5. 1 Pet. 5. 4. Kuv. 2. 10. & 3. 19.

6 Kanilezi a kombele hi kuko-leka, na a nga kanakani ncumo: hakuba loyi a kanakanako i kota a byandlati ga bimbi gi ku kuletwako hi mheho gi hojwa.

Marku 11. 24. 1 Tlm. 2. 8.

7 Nga loyi munhu a nga alakanyi a ku ngalo i ta amukela ncumo xa le ka Hosi;

8 A munhu loyi a nga ni timbilu timbiri, wa ndlengandlengiswa ku fambeni ka yena konkle.

xip. 4. 8.

9 Kanilezi a nakulori loyi wa xisiwana a tsakiswa hi lezi zi klakusilweko ka yena:

10 Ni loyi a fumileko, a tsakiswe hi lezi zi koramisilweko: hakuba zi kota a zitsangni za byanyi i ta hunza.

1 Kor. 7. 31, xip. 4. 14. 1 Pet. 1. 24. 1 Joh. 2. 17.

11 Hakuba a gambo gi tsuwuka ni mheho yi wuklahulelako wu wunisa a byanyi; ni zitsangi za kona zi klakeleka, ni ni kumbombiswa ka byanyi ku nwalala: zi ngaho ni munhu wo fuma i ta wuna tindleleni takwe tonkle.

12 I katekile loyi munhu a timiselako a kuringwa: hakuba laha na nga a hlolisilwe, yena i ta amukela a xidlodlo xa wutomi, lexi a Hosi yi tsumbisileko laba ba yi ranzako.

Mat. 10. 22. & 19. 28, 29. 1 Kor. 9. 25.

13 Nga munhu a nga wuli laha na ringwa, aku nzi ringwa hi Nungungulu: hakuba Nungungulu a koti ku ringwa hi kubiha, a wutsumbu gakwe a nga na ku ringa munhu:

14 Kanilezi a munhu ni munhu wa ringiwa, laha na kokilwe hi kumbilukela kakwe yena nwinyi, a hambukiswa.

15 Zonake a ku mbilukela, laha na kupfepfile, ku trala kuonha: ni kuonha, laha ku nga kukulile, ku banga kufa.

Roma 6. 21, 23.

16 Mu nga kohliswi, bamakabye ba ranzekako.

17 Zonkle zinyikiwo zo saseka ni zinyikiwo zonkle lezi zi mbeleleko zita hi le hehla, zi relela hi le ka Dadani wa kuwonekela, a ka yena a ku na kuhunzuluka, hambu ni nzutana lowu wu hunzulukako.

Joh. 3. 27. Roma 11. 29. 1 Kor. 4. 7.

18 Hi kuranza kakwe i lo hi trala hi mhaka ya zinene, kasi ha maha lixaka la mihanzo yo rangula ka zima-hwa zakwe.

Joh. 1. 13. & 3. 3. 1 Kor. 4. 15. Efe. 1. 12. 1 Pet. 1. 23. Kuv. 14. 4.

19 Nwina ma xi tiba lexi, bamakabye ba mina ba ranzekako, Nga a banhu bonkle ba haklisa kuzwa, ba nonoka ku wulawula, ba nonoka ku zangara:

- 20 Hakuba a zanga ya banhu a yi tiri a kululama ka Nungungulu.
- 21 Ngahilezo hoxani kule a zibi ni kukamanyetwa hi kubiha, mu yi amukela hi ku tikoramisa a mhaka leyi yi byalilweko, leyi yi kotako ku hanyisa mihefemulo ya *nwina*.
Mit. 13. 26. Roma 1. 16. 1 Kor. 15. 2. Efe. 1. 3. Kol. 3. 8. Tit. 2. 11. Heb. 2. 3. 1 Pet. 1. 9. & 2. 1.
- 22 Kanilezi *nwina* nga mu hi zitiri za mhaka, mu nga hi zizwi zoce, mu koklisa a wutsumbu ga *nwina*.
Mat. 7. 21. Luka 6. 46. & 11. 28. Roma 2. 13. 1 Joh. 3. 7.
- 23 Loku a hi kona loyi a nga muzwi wa mhaka, na a nga hi mumahi, i kota munhu loyi a cuwukako ngohe yakwe lomo wonini :
Luka 6. 47, &c. xip. 2. 14, &c.
- 24 Hakuba yena wa wona wutsumbu gakwe, na a suka, a kohlwa lezaku i wa hi munhu wa ku yiniyini.
- 25 Kanilezi loyi a cuwukako ka nayo wu mbeleleko, a nayo wa kuklackleka, a nonohisa lezo, na nga hi munwe loyi a kohlwako, kanilezi a mumahi loyi a tirako, loyi munhu i ta katekiswa kumaheni ka yena.
Joh. 13. 17. 2 Kor. 3. 18. xip. 2. 12.
- 26 Loku a hi kona a alakanya-ko ku ngalo wa kolwa, laha na a nga komi lirimi lakwe kanilezi i kohlisa mbilu yakwe, a kukolwa ka munhu loyi a hi ncumo.
1 Pet. 3. 10.
- 27 A kolo yi basileko ni yi nga hiko ni zibi mahlweni ka Nungungulu wa hina ni Dadani hi leyi, hi kuya ka laba ba felweko ni tinoni kuxanisekeni kabye, a ti gongola a nga hi na bala hi za tiko.
Mat. 25. 36. Roma 12. 2. xip. 4. 4. 1 Joh. 5. 18.

XIPIMO 2.

- 1 Bamakabye ba mina, mu nga komi a kukoleka ka Hosi ya hina Jesu Kristu, a Hosi ya wukosi, hi ku hlawula banhu.
Mat. 22. 16. 1 Kor. 2. 8. xipm. 9. Jude 16.
- 2 Hakuba loku kuta sinageni ga *nwina* a munhu na hi pera ya nzalama, ni tinguwo to saseka, na kuta kambe a munhu wa xisiwana na a mbele a tinguwo to biha;
- 3 Mu mu languta loyi a a mbeleko tinguwo to saseka, mu ku ngalo, Tsama laha wena ka wutsamo go saseka; mu wuya mu ku ngalo ka loyi a ambeleko tinguwo to biha, Tsama laho, kutani tsama wena lahasi ka xikegetelo xa mikonzo ya mina;
- 4 *Nwina* a mu hambanyisi kupimeni ka *nwina* ke, mu lamula hi kulamula ko biha ke?
- 5 Ingisani, bamakabye ba mina ba ranzekako; Nungungulu a nga ba hlawulangi ke laba ba zisiwana tikweni kasi ba fumiswa hi kuko-

- leka, ni zitralwa za mufumo luwu wu tsumbisilweko laba ba ranzako yena ke?
Mat. 5. 3. Luka 6. 20. & 12. 21, 32. Joh. 7. 48. 1 Kor. 1. 26, 28. & 2. 9. 1 Tim. 6. 18. 2 Tim. 4. 8. xip. 1. 12. Kuv. 2. 9.
- 6 Kanilezi mu tsikile loyi wa xisiwana a munhu. Laba ba fumileko a ba mu xanisi ke, a wutsumbu gabye ba mu kokobisi mahlweni ka zitsamo za kulamula ke?
Mit. 13. 50. & 17. 6. & 18. 12. 1 Kor. 11. 22. xip. 5. 6.
- 7 A ba mahi a nzukano ka bito legi *nwina* mu bitanilweko ha gona ke?
- 8 Ahemba loku mu tatisa a nayo lowu wo saseka, kota hi ka mitsalo, U ta ranza wa akelana na wena kota lezi u ti ranzako wena, mu maha kwatsi:
Mat. 22. 39. Roma 13. 8, 9. Gal. 5. 14. & 6. 2.
- 9 Kanilezi loku mu hi ni kuhlawula munhu, ma onha, na mu woniswa hi nayo ku ngalo mu zionhi.
xipm. 1.
- 10 Hakuba kani hi wihi a hlayisako a nayo wonkle, kanilezi a klula ka nayo munwe, i na ni kuonha ka wona wonkle.
Mat. 5. 19. Gal. 3. 10.
- 11 Hakuba yena loyi a nga wula, U nga rembi, i wula kambe, U nga dayi. Makunu loku u nga rembi, kanilezi u daya, u muonhi wa nayo.
- 12 Lezo kanelani *nwina*, lezo mahani, kota banhu laba ba lamulwako hi nayo wa kulakleka.
xip. 1. 25.
- 13 Hakuba a kulamula a ku na wuxinji ka yena loyi a nga hi ko na wuxinji: a wuxinji ga dzunzeka kulamulweni.
Mat. 6. 15. & 18. 35. & 25. 41, 42. 1 Joh. 4. 17, 18.
- 14 Ku vuna yini kona, bama-kabye ba mina, loku munhu aku i na ni kukoleka, na nga hi na mitiro? kukoleka ku ta mu hanyisa ke?
Mat. 7. 26. xip. 1. 23.
- 15 Loku a nakuloni kutani makweru, a hi xibyiri, na a vumala kuga ka masiku ni masiku,
Luka 3. 11.
- 16 A munwe wa *nwina* a ku ka bona, Fambani hi kurula, mu kufumela mu tatiswa; na mu nga nyikangi a zilo zi labekako mirini; ku vuna hi ku yini ke?
1 Joh. 3. 18.
- 17 Lezo ni kukoleka, loku ku nga hi ni mitiro, ku file a wutsumbu ga kona.
- 18 Ina, a munhu i ta wula, Wena u na ni kukoleka, mina nzi na mitiro: nzi kombise a kukoleka ka wena na ku hi haba mitiro, nzi ta ku kombisa hi mitiro ya mina a kukoleka ka mina.
xip. 3. 13.
- 19 Wena wa kolwa lezaku Nungungulu munwe; u maha kwatsi: ni madimoni ma kolwa, ma rurumela.
Mat. 8. 29. Marku 1. 24. & 5. 7. Luka 4. 34. Mit. 16. 17. & 19. 15.

- 20 Kanilezi wena u ta zi tiba, O munhu u nga hi ko ncu-mo, lezaku a kukoleka ku nga hiko na mitiro ku file ke?
- 21 Abrahama a dadani wa hina a nga wa nga basiswangi hi mitiro ke, laha a nga nyikele a Isaka a nwana wakwe a latini ke?
- 22 Wena wa wona lezaku a kukoleka kakwe ku lo mahwa hi mitiro yakwe, na hi mitiro a kukoleka ku lo mahwa ku mbeleliswa ;
Heb. 11. 17.
- 23 Ni mitsalo yi lo tatiswa leyi ya ku ngalo, Ni Abrahama i lo kolwa Nungungulu, ku lo hlelwa ka yena a ku kululama ; i lo bitanwa lezaku i xaka ga Nungungulu.
Roma 4. 3. Gal. 3. 6.
- 24 Nwina ma wona lezaku hi mitiro a munhu wa basiswa, na ku nga hi kukoleka koce.
- 25 Ku lo kotisa lezo ka Rahabi xibayi i lo basiswa hi mitiro ke, laha a nga a mukela a mitsumi, a yi fambisa hi yinwani ndlela?
Heb. 11. 31.
- 26 Hakuba kota miri wu nga haba moya wu file, lezo kambe a kukoleka ku nga haba a mitiro ku file.

XIPIMO 3.

- 1 Mu nga mahi bagonzisi banyingi, bamakabye, ni mu tiba lezaku hi ta amukela kulamulwa ka hombe.
Mat. 23. 8, 14. Luka 6. 37. Roma 2. 20, 21. 1 Pet. 5. 3.

- 2 Hakuba hi ka zilo zo tala hina honkle ha kubeka. Loku a nga hi kona a nga kungubanyekako hi kuwulawula kakwe, ywaloye i hi munhu a mbeleleko, wa zi kota a ku gonga a miri wakwe wonkle.
Mat. 12. 37. xip. 1. 26. 1 Pet. 3. 10. 1 Joh. 1. 8.
- 3 Makunu loku hi engenisa mikaba milonwini ya mahaxi, kasi ma fela ku hi ingisa, ha hunzulusa mimi-ri ya wona yonkle.
- 4 Mangabye, ni mataru kambe, hambu lezi ma nga ya hombe, ma nikinywa hi mheho yi bubutsako, ma renzelekiswa hi lemi yi tsongwani, laha a nduna yi ranzako ha kona.
- 5 Lezo a lirimi xirwana xi tsongwani, la ku kumuka zilo za hombe. Languta, tihunyi ta yini ti lumekelwako hi nzilwanyana wu tsongwanyanyi !
- 6 A lirimi li hi nzilo: hi tiko ga kubiha xikari ka ziro za hina a lirimi, li nyenezisako a miri wonkle, li hisako a xibiri xa dzumba ga hina, li xi lumekela gehe-ne.
Mat. 15. 11, 18, 19, 20. Marku 7. 15, 20, 23.
- 7 Hakuba a tixaka tonkle ta zihari ni tinyenyani, ni zilo zo kokako a ni zilo za le bimhini, za fuywa, ni zi fuyilwe hi banhu:
- 8 Kanilezi a lirimi a li na ku fuywa hi munhu; li hi ku-

- biha ku nga hlulwiko, li tele hi wutsulu gi dayako.
- 9 Ha lona ha kesa a Hosi ni Dadani; hi lona a rukatela a banhu, laba ba mahilweko hi kufanana ka Nungungulu:
- 10 Ka wona walowu nomu munwe ku humako kuka-tekisa ni kurukatela. Bamakabye ba mina, nga lezi zilo zi nge ngaho.
- 11 Ni hlowo a yi humesa wutsamo ginwe a mati yo nanzihani ni yo baba ke?
- 12 Ni sinyanya ya kuwu, bamakabye, a yi na ku trala a maolivi, wonawu makuwu a mavini ke? ge ni mati yo baba a ma na ku nanzihani.
- 13 Hi wihi a klarihileko na pimako xikari ka nwina ke? nga na yena a kombisa a kuhanya kakwe hi mitiro yo saseka hi titralo ni kuklariha.
Gal. 6. 4. xip. 1. 21. & 2. 18.
- 14 Kanilezi loku mu nga mu hi ni wukuxu ga kubaba ni kungangamuka timbilwini ta nwina, mu nga ti kulise mu nga hembeli a zinene wunwa.
Roma 2. 17, 23. & 13. 13.
- 15 Loku kuklariha a hi kuklariha ku releleko hi le hehla, kanilezi ka ka misaba, ka ka banhu, ka ka madimoni.
Fil. 3. 19. xip. 1. 17. Jude 19.
- 16 Hakuba a wukuxu ni timbiti laha ku nga kona, ku

kona ni xipitipiti ni ku mahakona ka kubihani.

1 Kor. 3. 8. Gal. 5. 20.

- 17 Kanilezi a kuklariha loku ku nga ka le hehla kuranga ku hlazekile, ku na ni kurula, ku wunene, ku komeka kwatsi, ku tala hi titralo ni mihanzo yo saseka, a ku na ku hlawula, a ku na ku xengetela.
Roma 12. 9. 1 Kor. 2. 6, 7. 1 Pet. 1. 22. & 2. 1. 1 Joh. 3. 18.
- 18 A mihanzo ya kululama yi byalwa kuruleni hi bona laba ba mahako kurula.
Mat. 5. 9. Fil. 1. 11. Heb. 12. 11.

XIPIMO 4.

- 1 Yita hi kwihi impi ni kuta hi kwihi kulwa xikari ka nwina ke? a kuti ha kona, kona lomo kumbulukeleni loku ku nga lomo zirweni za nwina ke?
Roma 7. 23. Gal. 5. 17. 1 Pet. 2. 11. xipm. 3.
- 2 Ma mbulukela, a mu na ncumo: ma daya, na mu nabela, a mu na ku zi kuma: malwa mu kanetana; a mu ku kuma ncumo, hakuba a mu kombeli.
- 3 Nwina ma kombela a mu na ku amukela, hakuba mu kombela hi kubihani, kasi ma ku hangalasa kumbilukele- ni ka nwina.
1 Joh. 3. 22. & 5. 14.
- 4 Nwina zirembi a mu zi tibi lezaku a wuxaka ni legi tiku wu mbulala ka Nungungulu ke? Hikwalaho kani hi- wihi loyi a nga ni wuxaka ni legi tiku u maha wutsu-

- mbu gakwe a nala ka Nungungulu.
Joh. 15. 19. & 17. 14. Gal. 1. 10. 1 Joh. 2. 15.
- 5 Kutani *nwina* mu alakanya lezaku mitsalo yi wula mahala ke? A moya lowu a wu mahileko ku tsama na hina wu xuba wukuxu ke?
- 6 Kanilezi i nyika kambe wuxinji. Ngahilezo a mutsalo wa wula, Nungungulu wa ala laba ba matsanza, kanilezi a nyika wuxinji ka laba ba ti koramisako.
Mat. 23. 12. Luka 1. 52. & 14. 11. & 18. 14. 1 Pet. 5. 5.
- 7 Hikwalaho nga mu ingisa ka Nungungulu; mu ala satani, yenawu i ta mu caba *nwina*.
Efe. 4. 27. & 6. 11. 1 Pet. 5. 9.
- 8 Tsinelani ku suhani ka Nungungulu, yenawu i ta tsinela ku suhani ka *nwina*. Hlazani mandla ya *nwina*, *nwina* zionhi; mu basisa timbilu ta *nwina*, *nwina* ba timbilu timbiri.
xip. 1. 8. 1 Pet. 1. 22. 1 Joh. 3. 3.
- 9 Nga mu xaniseka, mu hlo-mula, mu rila: nga kuhleka ka *nwina* ku kunzulwa xirilo, ni kutsaka ka *nwina* ku hi ku ti tsanwisa.
Mat. 5. 4.
- 10 Koramisani wutsumbu ga *nwina* mahlweni ka Hosi, yona yi ta mu ku kumukisa *nwina*.
Mat. 23. 13. Luka 14. 11. & 18. 14. 1 Pet. 5. 6.
- 11 Mu nga hlebani, bamakabye. Loku a hlebako makabye, kutani a lamulako
- makabye, i hleba nayo, i lamula nayo: kanilezi loku wena u lamula a nayo, wena a ku mumahi wa nayo, kanilezi u mulamuli.
Mat. 7. 1. Luka 6. 37. Roma 2. 1. 1 Kor. 4. 5. Efe. 4. 31. 1 Pet. 2. 1.
- 12 Munwe ntsena a nga munyiki wa nayo a nga mulamuli, yena loyi a kotako kuhanyisa ni kudaya: kanilezi hi wena mani loyi a u lamulako a wa akelane wa wena ke?
Mat. 10. 28. Roma 14. 4, 13.
- 13 Tanani, *nwina* mu wulako, Nyamu~~u~~kla kutani manziko hi ta famba mutini lowo, hi tsama lembe kona, hi xabisa, hi binzula:
Luka 12. 18, &c.
- 14 Ma wula *nwina* lezi mu nga zi tibiko za manziko. Ku hi yini a wutomi ga *nwina* ke? Hakuba *nwina* mu mbera, leyi yi nga kona hi xikatanyana, zonake yi nyamalala.
xip. 1. 10. 1 Pet. 1. 24. 1 Joh. 2. 17.
- 15 Lezaku nga mu fanela ku wula lezi, Loku yi nga Hosi yi zi ranza, hi ta ba ni kuhanya, hi maha lezi ni lezo.
Mit. 18. 21. 1 Kor. 4. 19. & 16. 7. Heb. 6. 3.
- 16 Kanilezi makunu ma buma matsanzeni ya *nwina*: konkle ku maha ka ku ngahi ku biha.
1 Kor. 5. 6.
- 17 Hikwalaho ka yena loyi a zi tiba ku maha kululama, a nga ku mahi, ka yena ku hi kuonha.
Luka 12. 47. Joh. 9. 41. & 15. 22. Roma 1. 20, 31, 32. & 2. 17, 18, 23.

XIPIMO 5.

1 Tanani, *nwina* mu fumileko, mu rila hi mikosi, hi kuxaniswa loku ku ta ngata hehla ka *nwina*.

Luka 6. 24. 1 Tim. 6. 9.

2 Zifuyo za *nwina* zi bolile, ni tinguwo ta *nwina* ti gilwe hi sumba.

Mat. 6. 20. xip. 2. 2.

3 A nzalama ya *nwina* ni siliwa zi tsutsumbele; a kutsutsumbala ka zona ku ta ba a wukustumunyu ha *nwina*, ku taga a nyama ya *nwina* kota nzilo. Mu hlengeletele a mipfuno ya *nwina* masikwini ya kugumesa.

Roma 2. 5.

4 Langutani, a kurihwa ka zitiri zi hulileko masinwini ya *nwina*, loku *nwina* mu beletelako hi wuklari, ku rila: ni kurila ka bona laba ba hulako ku cikele ka Hosi ya le Sabaoti.

5 Mu hanyile hi kuanwa misabeni, mu buzile; mu nonisile a timbilu ta *nwina* a sikwini ku klabyilweko mabanjeni.

Luka 16. 19, 25. 1 Tim. 5. 6.

6 *Nwina* mu ba konile, *nwina* mu dele laba ba lulamileko; a nga mu holobisi *nwina*.

xip. 2. 6.

7 Hikwalaho nga mu timisela, bamakabye, ku kala kuteni ka Hosi. Languta, a murimi wa labelela a mihanzo yo saseka ya misaba, na timisela hi ka yona, yi kala yi amukela a vula yo sangula ni yo gumesa.

8 Nga *nwinawu* mu timisela; mu yimisa timbilu ta *nwina*: hakuba a kuta ka Hosi ku tsinele.

Fil. 4. 5. Heb. 10. 25, 37. 1 Pet. 4. 7.

9 Mu nga kalali, bamakabye, ka munwe ni munwani, kasi mu nga lamulwi: mangabye, a mulamuli i yimile mahlweni ka nyangwa.

Mat. 24. 33. 1 Kor. 4. 5. xip. 4. 11.

10 Tekani, bamakabye, a xiwonele xa kuxaniseka ni kutimisela, xa baprofeti laba ba nga wulawula bitweni ga Hosi.

Mat. 5. 12. Heb. 11. 35, &c.

11 Langutani, ha bita ba katekisilwe laba ba kutimiselako: mu zwile hi kutimisela ka Joba, mu wonile a kugumelwa ka Hosi, ku yini a wusiwana a Hosi ni titralo.

Mat. 5. 10, 11. & 10. 22.

12 Kanilezi hehla ka zilo zonkle, bamakabye ba mina, mu nga hlambanyi, hambu ni tilo, hambu ni misaba, ge ni kwihi kuhlambanya: kanilezi nga a ina wa *nwina* a hi ina, ni ahihi wa *nwina* a hi ahihi; kasi mu nga weli kulamulweni.

Mat. 5. 34, &c.

13 I kona xikari ka *nwina* a xanisekako ke? nga a kombela. I kona a xalalako ke? nga a yimbelela kubonga.

Efe. 5. 19. Kol. 3. 16.

14 I kona xikari ka *nwina* a babyako ke? nga a bitana a masingalakati ya ceci;

nga bona ba kombela hehla kakwe, ba mu tota hi mafura bitweni ga Hosi:

Marku 6. 18. & 16. 18.

15 A kombelo wa kukoleka ku ta mu hanyisa loyi a babyako, ni Hosi yi ta mu hanyisa; loku a nga yena na onhile, i ta tsetselelwa.

Mat. 9. 2.

16 Mu vumela kuonha ka nwi na ka munwe ni munwani, mu kombelelana, kasi ma fela kuhanyiswa. A kukombela ka munhu a lulamileko ka vuna nguvu kutireni ka kona.

Joh. 9. 31. 1 Joh. 3. 22.

17 Elija i wa hi munhu a nga ni xibiri xo kota xa hina, i lo kombela hi ku labisisa lezaku yi fela ku kala kuna

a vula; a yi nangi laha misabeni a malembe manharu ni nklanu wa tihweti ni yinwe.

Luka 4. 25. Mit. 14. 15.

18 Yena i lo kombela kambe; a tilo gi lo nyika a vula, ni misaba yi lo trala mihanzo ya yona.

19 Bamakabye ba mina, loku a hi kona wa nwina a hambukako ka zinene, ni munwani a mu wuyisa;

Mat. 18. 15.

20 A a zi tibe, lezaku loyi a wuyisako a xionhi ku hambukeni ka ndlela ya xona i ta hanyisa muhefemulo kufeni, i ta kumbunyeta a zonho zinyingi.

Roma 11. 14. 1 Kor. 9. 22. 1 Tim. 4. 16.
1 Pet. 4. 8.

A PAPILO GO SANGULA GA PETRO.

XIPIMO 1.

1 Petro, a mupostoli wa Jesu Kristi, ka bahlawulilweko laba ba fambileko ba Hangalakileko Pontusi, Galatia, Kapadokia, Asia, Bitunia,

Joh. 7. 35. Mit. 2. 5, 9, 10. Jam. 1. 1.

2 Kota a kutiba ka Nungungulu a Dadani hi mahlweni, kubasisweni ka Moya, hi kuingiseni ni kunwatsekelweni ka nkata wa Jesu

Kristu: A wuxinji ka nwi na ni kurula a ku anziswe.

Roma 1. 7. & 8. 29. & 11. 2. Efe. 1. 4.
2 Tessa. 2. 13. Heb. 10. 22. & 12. 24.
xip. 2. 9. 2 Pet. 1. 2. Jude 2.

3 A katekiswe Nungungulu ni Dadani wa Hosi ya hina Jesu Kristu, loyi hi kota ya titralo takwe ta hombe i lo hi trala kambe kuhanyeni ka kutumba hi kuvuka ka Jesu Kristu hi bafileko,

Joh. 3. 3, 5. 1 Kor. 15. 20. 2 Kor. 1. 3.

- Efe. 1. 3. 1 Tesa. 4. 14. xip. 3. 21.
Tit. 3. 5. Jam. 1. 18.
- 4 Ka tsomba leyi yi nga boliko, yi nga hi ko ni zibi, leyo yi nga wuniko, yi bekelwe *nwina* tilweni,
Kol. 1. 5. 2 Tim. 4. 8. xip. 5. 4.
- 5 Laba hi ntamo wa Nungungulu mu heletwa hi kukoleka kuhanyeni loku ku longeleko ku wonekeliswa xikatini xa kugumesa.
Joh. 10. 28, 29. & 17. 11, 12, 15. Jude 1.
- 6 Hikwalaho mu tsakako ha hombe ha kona, hambu lezi makunu hi xikati xi tsongwani, loku ku lebeka, ma radlamiswa hi kuringwa loku kunyingi,
Mat. 5. 12. Roma 12. 12. 2 Kor. 4. 17. & 6. 10. xip. 4. 13. & 5. 10. Jam. 1. 2.
- 7 Kasi a kuzwala ka kukoleka ka *nwina* loku kuhloliweko, na ku sasekile ku hunza nzalama leyi yi mbelako hambu na yi ringilwe hi nzilo, ku nga kumiwa na ku dzunziwa ni wukosi ni wudumo kuwoneleni ka Jesu Kristu:
Roma 2. 7, 10. 1 Kor. 3. 13. & 4. 5. 2 Tesa. 1. 7-12. xip. 4. 12. Jam. 1. 3, 12.
- 8 Loyi mu mu ranzako na mu nga mu wonangi; loyi, hambu lezi mu nga mu woniko, ma mu kolwa, mu na ni kutsaka ka hombe loku ku nga hi ko ni ku wulwawulwa, mu tele hi wukosi:
Joh. 20. 29. 2 Kor. 5. 7. Heb. 11. 1, 27. 1 Joh. 4. 20.
- 9 Ma amukela kugumelwa ka kukoleka ka *nwina*, a kuhanyiswa ka mihefemolo ya *nwina*.
Roma 6. 22.
- 10 Hi kona loku kuhanyiswa loku a baprofeti ba nga kulabisisa hi kuhlayisisela, lababa ba nga profeta hi wuxinji legi gi ta ngata ka *nwina*:
Mat. 13. 17. Luka 10. 24. 2 Pet. 1. 19, 20, 21.
- 11 Na ba laba xikati muni, ni ku ku yini a Moya wa Kristu lowu wu nga hi ka bona wu kombisako ha kona, laha na u kustumunya hi mahlweni a kuxaniseka ka Kristu, ni wukosi legi gi ta nga ba lanzela.
Luka 24. 25, 26, 44, 46. Joh. 12. 41. Mit. 26. 22, 23. xip. 3. 19. 2 Pet. 1. 21.
- 12 Ka bona gi nga wonekeliselwe, lezaku a hi ka wutsumbu gabye, kanilezi ni ka *nwina*, bona ba lo kozela lezi zilo, lezi makunu zi wulwawulilweko ka *nwina* ha bona laba ba kanelako a ivangeli ka *nwina* hi Moya wo Basa wu rumelweko hi le tilweni; lezi zilo a tingelosi ti nga xuba a ku zi wona.
Mit. 2. 4. Efe. 3. 10. Heb. 11. 13, 39, 40.
- 13 Ngahilezo na mu ti boheni a ziwunu za kupima ka *nwina*, mu pima mu beka a kutumba ka *nwina* ku mbelela wuxinjini legi gi ta nga nehwa ka *nwina* kuwonekeleni ka Jesu Kristu;
Luka 12. 35. & 21. 34. & 17. 20. Roma 13. 13. 1 Kor. 1. 7. Efe. 6. 14. 1 Tesa. 5. 6, 8. 2 Tesa. 1. 7. xip. 4. 7. & 5. 8.
- 14 Kota banana ba xicawo, mu nga bombisi a wutsumbu ga *nwina* kota ma yimela ya kumbilukela ka *nwina* hi

xikatini xa ku nga tibi ka
nwina :

Mit. 17. 30. Roma 12. 2. 1 Tesa. 4. 5.
xip. 4. 2.

- 15 Kanilezi kota loyi a mu bitanileko ka basileko, nga nwina mu hi bobasa matsamelweni ya kuhanya ka nwina ;
Luka 1. 74, 75. 2 Kor. 7. 1. 1 Tesa. 4. 3, 4, 7. Heb. 12. 14. 2 Pet. 3. 11.
- 16 Hakuba ku tsalilwe, Nwina mu ta ba ni ku basa; haku-ba mina nzi basile.
17. Loku nwina mu bitana yena kota Dadani, loyi a kalako a nga hlawuli munhu a lamula kota mitiro ya munwe ni munwani, mu hunza xikati xa nwina xa kufamba hi hlanekero :
Mit. 10. 34. Roma 2. 11. 2 Kor. 5. 6. & 7. 1. Fil. 2. 12. Heb. 11. 13. & 12. 28. xip. 2. 11.
- 18 Na mu tiba lezaku mu lo klakliswa, na ku nga hi zinwe ni xilo xibolileko, ni siliva kutani nzalama, le kuhanyeni ka nwina ka mahala ni ma tsamela ya kuhanya loku mu nga nyikwa hi bararu ba nwina;
1 Kor. 6. 20. & 7. 23. xip. 4. 3.
- 19 Kanilezi hi nkata lowu wo sasekileko, kota wa ivana leyi yi nga hi ko ni kwanga ni bala, wona nkata wa Kristu :
Joh. 1. 29, 36. Mit. 20. 28. 1 Kor. 5. 7. Efe. 1. 7. Heb. 9. 12, 14. Kuv. 5. 9.
- 20 Loku ha kunene wu nga tibiwiwa kuranguleni hi mahlwani ka xiseketelo xa tiko, kanilezi wu lo wonekeliswa zikatini za kugumelwa hi kota ya nwina,
Roma 3. 25. & 16. 25, 26. Gal. 4. 4.
- Efe. 1. 10. & 3. 9, 11. Kol. 1. 26. 2 Tim. 1. 9, 10. Tit. 1. 2, 3. Heb. 1. 2. & 9. 26. Kuv. 13. 8.
- 21 Loyi hi kota yakwe mu nga ba kolwako ka Nungungulu, loyi a nga mu vuxa hi ka bafileko, a nga mu nyika wukosi; kasi a kukoleka ka nwina ni kutsumba ka nga tsama ka Nungungulu.
Mat. 23. 18. Mit. 2. 24. & 2. 33. & 3. 13. Efe. 1. 20. Fil. 2. 9. Heb. 2. 9. xip. 3. 22.
- 22 Na mu wona lezaku mu basisile a mihefemulo ya nwina hi kuingisa a zinene ni kuranza loku ku nga pimanysisiwiko ka bamakabye, a mu ranzana hi le mbilwini ka dzunzeka :
Mit. 15. 9. Roma 12. 9, 10. 1 Tesa. 4. 9. 1 Tim. 1. 5. Heb. 13. 1. xip. 2. 17. & 3. 8. & 4. 8. 2 Pet. 1. 7. 1 Joh. 3. 18. & 4. 7, 21.
- 23 Na mu nga mu tralilwe kambe, na ku nga hi hi mbe-wu leyi yi bolako, kanilezi leyi yi ngaboliko, hi mhaka ya Nungungulu, leyi yi hanyako yi tsamako.
Joh. 1. 43. & 3. 5. Jam. 1. 18. 1 Joh. 3. 9.
- 24 Hakuba,
Nyama yonkle yi kwatsi hi byanyi, ni wukosi legi nga ka yona gi kota zitsangi za byanyi. Ni byanyi ga wuna, ni zitsangi zi klakleka :
Jam. 1. 10.
- 25 Kanilezi a mhaka ya Hosi yi tsama kala kupinzuka.
Leyi hi mhaka ya mahungu yosaseka leyi yi kanelweko ka nwina.
Luka 16. 17. Joh. 1. 1, 14. 1 Joh. 1. 1, 3.

XIPIMO 2.

1 Hikwalaho na mu hoxa a kubiha kon/le, ni ku kanga-nyisa, ni kuxengetela, ni wukuxu, ni ku wulawula kon/le ka kubiha, mu kota a zinwanana za ha ku tra-lwako,

Efe. 4. 22, 25, 31. Kol. 3. 8. Heb. 12. 1. Jam. 1. 21. & 5. 9. xip. 4. 2.

2 Mu laba a masi ya ka moya ma nga hi ko ni kubiha, kasi ma kula ha wona mu ya kuhanyisweni;

Mat. 18. 3. Marku 10. 15. Roma 6. 4. 1 Kor. 3. 2. & 14. 20. Heb. 5. 12, 13. xip. 1. 23.

3 Loku mu zwisilwe a ku a Hosi yi hi wunene:

Heb. 6. 5.

4 Loyi kuta kakwe, a ribye gi hanyako, na gi alilwe ha kunene hi banhu, kanilezi ka Nungungulu gi hlawuli-lwe, gi xiranzwa,

Mat. 21. 42. Mit. 4. 11.

5 Nwinawu kambe, mu kota maribye ma hanyako, mu akilwe kota a kuaka ka yin-dlu ya ka moya, mu hi bobasa wupristini. a ku nyikela a kupahlela ka moya, ku amukeleka ka Nungungulu hi Jesu Kristu.

Roma 12. 1. Efe. 2. 21, 22. Fil. 4. 18. Heb. 3. 6. & 13. 15, 16. xipm. 9. xip. 4. 11.

6 Hakuba ku kona mitsalwe-ni,

Languta, nza beka Zioni a ribye ga hombe ga magumeso, gi hlawulilweko, go saseka: loyi a kolwako ka yena a nga ta celi-wa tingana.

Roma 9. 33.

7 Hikwalaho ka nwina laba mu kolwako hi ziranzwa hi mbilu: kanilezi ka laba ba ngakolwiko,

A ribye legi a baaki ba nga gi ala, gwalego gi lo mahiwa a hloko ya magumo;

Mat. 21. 42. Mit. 4. 11.

8 Kambe,

A ribye ga kungubanyisa, ni ruka ga kuzangarisa; hakuba bona ba kungubanyekile laha mhakeni, na ba nga ingisi: laha ba yimiselweko kona.

Luka 2. 34. Roma 9. 23, 33. 1 Kor. 1. 28. 1 Tesa 5. 9. Jude 4.

9 Kanilezi nwina mu tiko gi hlawulilweko, a bapristi ba le hosini, a lihunzu li basileko, a banhu laba ba nga ba ka Nungungulu yena nwinyi, kasi mu fela ku wonisa a wunene ga yena loyi a mu bitanileko munyameni kuta kuwonekele-ni ka yena loku kuhamali-sako:

Joh. 17. 19. Mit. 20. 28. & 26. 18. 1 Kor. 3. 17. Efe. 1. 14. & 5. 8. Kol. 1. 13. 1 Tesa. 5. 4, 5. 2 Tim. 1. 9. Tit. 2. 14. xip. 1. 2. Kuv. 1. 6. & 5. 10.

10 Loku hi xikati xi hunzileko mu wa nga hiko banhu, kanilezi makunu mu banhu ba Nungungulu: laba mu wa nga hi ko ni wuxinji, kanilezi makunu mu kumile wuxinji.

Roma 9. 25.

11 Buranzakako, mina nza mu kongotela kota mu nga baenzi ni ba fambafamba,

- sukani kumbilukeleni ka nyama, loku kulwako ni muhefemulo;
Roma 13. 14. Gal. 5. 16. Heb. 11. 13.
Jam. 4. 1. xip. 1. 17.
- 12 Mu ti koma hi wunene xikari ka ba Matiko; laha, ba wulawulako ha *nwina* kota zitiri za kuonha, kutani bona ba nga nga ba hi mitiro ya *nwina* yo saseka, leyi ba yi wonako, ba dumise Nungungulu hi siku ga kuenzelwa.
Mat. 5. 16. Luka 19. 44. Roma 12. 17.
2 Kor. 8. 21. Fil. 2. 15. Tit. 2. 8.
xip. 3. 16.
- 13 Vumelani milayo yonkle ya banhu hi kota ya Hosi: kutani ya hosi, kota ya hombe, kani ya ba fumeli;
Mat. 22. 21. Roma 13. 1. Tit. 3. 1.
- 14 Kota lezi ba rumilweko ha yena kuta klelisela laba ba mahako kubiha ni kudzanza ka bona laba ba mahako kusaseka.
Roma 13. 3, 4.
- 15 Hakuba hi lezo kuranza ka Nungungulu, kasi hi ku maha ko saseka ka *nwina* mu ta miyelisa a ku-ngati^{ti}bi ka wupupulu ga banhu:
Tit. 2. 8. xipm. 12.
- 16 Kota mu *kla*klekileko, mu nga mahi *kukla*kleka ka *nwina* ku maha xifenenge-lo xa kubiha, kanilezi mu kota a zitiri za ka Nungungulu.
1 Kor. 7. 22. Gal. 5. 1, 13.
- 17 Mu hi ni xicawo ka banhu bonkle. Mu ranza a bama-
- kabye*. Cabani Nungungulu. Mu dzunza tihosi.
Mat. 22. 21. Roma 12. 10. & 13. 7. Fil. 2. 3. Heb. 13. 1. xip. 1. 22.
- 18 Zitiri, nga mu ingisa a tihosi ta *nwina* hi ku caba konkle; na ku nga hi leti to saseka ni ti nene kanilezi ni leti ta wuhaba.
Efe. 6. 5. Kol. 3. 22. 1 Tim. 6. 1. Tit. 2. 9.
- 19 Hakuba loku ku amukeleka, loku munhu a hi ni mbilu ya kuxaniseka hi ka Nungungulu, na nga xaniseka.
Mat. 5. 10. Luka 6. 32. Roma 13. 5.
xipm. 20. xip. 3. 14.
- 20 Hakuba wukosi ga ku yini kona, loku, laha na mu onha, mu bayiswa ha zona, mu ta ba ni kutimisela ke? kanilezi loku, laha na mu maha kwatsi, mu xaniseka ha kona, mu ta ku maha hi kutimisela, loku ka amukeleka ka Nungungulu.
xip. 3. 14. & 4. 14, 15.
- 21 Hakuba mangabye laha mu nga bitanwa ha kona: hakuba Kristu kambe i lo xaniseka ha *nwina*, i lo siya xipimanyiso, kasi ma fela ku lanzela a konzo gakwe:
Mat. 16. 24. Joh. 13. 15. Mit. 14. 22.
Fil. 2. 5. 1 Tesa. 3. 3. 2 Tim. 3. 12.
xip. 3. 18. 1 Joh. 2. 6.
- 22 Loyi a nga wa nga onhang, hambu kukohlisa a ku kumiwangi nonwini wakwe:
Luka 23. 41. Joh. 8. 46. 2 Kor. 5. 21.
Heb. 4. 15.
- 23 Loyi laha a nga rukatelwa a nga rukatangiwiw kambe; laha, na a xaniseka a nga pikangi; kanilezi i lo ti

yisa ka yena loyi a lamulako hi kululamileko:

Mat. 27. 39. Luka 23. 46. Joh. 8. 48, 49. Heb. 12. 3.

24 Loyi a wutsumbu gakwe a nga rwala a zonho za hina mirini wakwe yena *nwinyi* laha sinyeni, kasi hina, na hi file hi kuonha, hi hanya kululameni; hi timbirimbi takwe *nwina* mu hanyile.

Mat. 8. 17. Roma 6. 2, 11. & 7. 6. Heb. 9. 28.

25 Hakuba *nwina* mu wa pengile ku kota tiyivi; kani- lezi makunu mu wuyele ka Murisi ni Muhlayisi wa mihefemulo ya *nwina*.

Joh. 10. 11, 14, 16. Heb. 13. 20. xip. 5. 4.

XIPIMO 3.

1 Kota lezo kambe, *nwina* ba basati, ingisani ba banuna ba *nwina*; lezaku, loku ba nga hi kona a ba nga ingisiko a mhaka, hi lehandle mhaka ba kumiwa hi ku famba ka basati babye;

Mat. 18. 15. 1 Kor. 7. 16. & 9. 19-22. & 14. 34. Efe. 5. 22. Kol. 3. 18. Tit. 2. 5.

2 Na ba wona a mahanyela ya *nwina* ma klangene hi kucaba.

xip. 2. 12.

3 A kubomba ka *nwina* nga mu nga bombi hi lehandle a kutsonzela a misisi, ni kubela a masinza ya nzalama, ni ku bela a tinguwo;

1 Tim. 2. 9. Tit. 2. 3, &c.

4 Kanilezi nga ku hi munhu a fihlelweko wa mbilu, hi tinguwo leti ti nga bolikota kurula ni moya wa ku

miyela, lowu wu nga mahlweni ka Nungungulu ku nga tsengo wa hombe.

Roma 2. 29. & 7. 22. 2 Kor. 4. 16.

5 Hakuba hi matsamela wa laya a ba basati bo basa ba kale, ba wa lo basiswa, laba ba nga tsumba ka Nungungulu, ba lo bombisa wutsumbu gabye, na ba ti koramisa ka banuna babye:

6 Kota Sara a nga ingisa a Abrahama i lo mu bita hosi: loyi mu nga banana bakwe makunu, loku mu maha zinene, loku mu nga hi na hlanekerohi kuxaniseka.

7 Kota lezo, *nwinawu* ba banuna, mu tsama ni basati ba *nwina* kota hi kutiba mu nyika ku cabya ka ba basati, kota ka xilo xi olobako, kota lezi mu klangeneko ka wuxinji ga wutomi; hi kugumelwa kasi a mikombelo ya *nwina* ya kala ku kubekiswa.

Mat. 5. 23, 24. & 18. 19. 1 Kor. 7. 3. & 12. 23. Efe. 5. 25. Kol. 3. 19. 1 Tesa. 4. 4.

8 Hi magumeso, pimani katinginwe, mu mahelana titralo, mu ranzanisa a bamakabye a timbilu tirengileko, a kupima kukoramekileko:

Roma 12. 10, 16. & 15. 5. Efe. 4. 32. Fil. 3. 16. Kol. 3. 12. Heb. 13. 1. xip. 2. 17.

9 Mu nga kleliseli kubiha hi kubiha, kutani a nzukano hi nzukano; kanilezi nga mu hi ni kukatekisa; hakuba *nwina* mu lo bitanwa ha

- kona, kasi ma fela kuba ni tsomba ya kukatekiswa.
Mat. 5. 39. & 25. 34. Roma 12. 14, 17.
1 Kor. 4. 12. 1 Tesa. 5. 15.
- 10 Hakuba,
Loyi a ranzako a wutomi, a wona masiku yo saseka, nga a miyeta lirimi lakwe ka za kubiha, ni milomu yakwe kasi yi nga wulawuli a kukohlisa:
Jam. 1. 26. xip. 2. 1, 22. Kuv. 14. 5.
- 11 Nga yena a suka ka za kubiha, a maha kusaseka; nga mu laba kurula, a ku komisisa.
Roma 12. 18. & 14. 19. Heb. 12. 14. 3 Joh. 11.
- 12 Hakuba a mahlo ya Hosi ma hehla ka balulamileko, ni tindlebe takwe mikombwlweni yabye: ni kanilezi ngohe ya Hosi yi hehla ka bona laba ba mahako kubiha.
Joh. 9. 31. Jam. 5. 16.
- 13 Xana himani a ta nga mu lamata *nwina*, loku mu pangama ka lezi za kululama ke?
Roma 8. 28.
- 14 Kanilezi loku mu ta nga xaniseka hi kota ya kululama, mu katekisiwe *nwina*: mu nga cabi kucabisa kabye, ge ni kukarateka;
Mat. 5. 10, 11, 12. Joh. 14. 1, 27. Jam. 1. 12. xip. 2. 19. & 4. 14.
- 15 Kanilezi mu dzunza Kristu timbilwini ta *nwina* kota Hosi: na mu longile xonkle xikati a ku hlamula munhu loyi a mu wutisako hi kutsumba loku ku nga ka *nwina*, na ku hi kurula ni xicawo :
Mit. 4. 8. Kol. 4. 6. 2 Tim. 2. 25.
- 16 Na mu hi ni timbilu tinene; kasi, laha ba mu hlebako, kasi ba fela ku telwa hi tingana laba ba rukatelako a kululama, ka mifambo ya *nwina* ka Kristu.
Tit. 2. 8. Heb. 13. 18. xip. 2. 12.
- 17 Hakuba lezi zinene, loku kuranza ka Nungungulu kuranzisa lezo, lezaku mu xaniseka hi ku maha kululama ku hunza ku xaniseka hi ku maha kubiha.
- 18 Hakuba Kristu kambe i lo xaniseka hi kota ya zonho kanwe, loyi a lulamileko hi kota ya ba-nga-lulamangiko, kasi a fela ku hi neha ka Nungungulu; na a lo dawa hi ka nyama, na a hanya hi ka moya;
Roma 1. 4. & 5. 6. & 8. 11. 2 Kor. 13. 4. Kol. 1. 21, 22. Heb. 9. 26, 28. xip. 2. 21. & 4. 1.
- 19 Hi ka yena kambe i lo famba a kanela ka mimoya wuna makotsweni,
xip. 1. 12. & 4. 6.
- 20 Leyi yi nga nga yi nga ingisi hi mahlweni, laha a kuhonisela ka Nungungulu ku nga labelela masikwini ya Noa, laha na ha longisela a taru, ku ta ngaya batsongwanyani, lezaku, nklanu ni minharu mihefemulo ba lo hanyiswa hi mati :
Heb. 11. 7. 2 Pet. 2. 5.
- 21 Loku hi ku fananisa ka zinene makunu ma maha kuhanyiswa, kona kubapatiza, a hi ku susa a caka ga nya-

ma, nzi wula kuvumela ka mbilu yi sasekileko ka Nungungulu, hi kuvuka ka Jesu 'Kristu;

Roma 10. 10. Efe 5. 26. Tit. 3. 5. xip. 1. 3.

22 Loyi a nga ka ga xinene canja ga Nungungulu, na a yile kwaleyo tilweni; a tingelosi ni wukosi ni mintamo na yi mahilwe kuingisa yena.

Roma 8. 34, 38. 1 Kor. 15. 24. Efe. 1. 20, 21. Kol. 3. 1. Heb. 1. 3.

XIPIMO 4.

1 Hakuba ngahilezi zonake Kristu a nga xaniseka nyameni, hlomani *nwina* wutsumbu ywaleyo mbilu; hakuba loyi a xanisekileko le nyameni i tsikile kuonha;

Roma 6. 2, 7. Gal. 5. 24. Kol. 3. 3, 5. xip. 3. 18.

2 Lezaku mu nga ta ha nonohisa mu teka xikati xa *nwina* hi kumbilukela ka nyama ya banhu, kanilezi a kuranza ka Nungungulu.

Joh. 1. 13. Roma 6. 11. & 14. 7. 2 Kor. 5. 15. Gal. 2. 20. xip. 1. 14. & 2. 1. Jam. 1. 18.

3 Hakuba hi xikati xi hunzileko xi wa hi enele a ku nga hi wa mahile a kuxuba ka ba Matiko, nu ku fambile hi wungungwani, a kumbilukela, ni mawainini, ni le maguweni, ni le mabyaleni, ni kuonheni ka hombe kuzozela a zifananiso:

Mit. 17. 30. Efe. 2. 2. & 4. 17. 1 Tesa. 4. 5. Tit. 3. 3. xip. 1. 14.

4 Hi ka zona ba hlamalako loku mu nga tsutsumi na

bona ka lego guwa, ba mahanzukano ha *nwina*:

Mit. 13. 45. & 18. 6. xip. 3. 16.

5 Laba ba ta nga hlamula ka yena a sinako a lamulile bahanyako ni bafileko.

Mit. 10. 42. & 17. 31. Roma 14. 10, 12. 1 Kor. 15. 51, 52. 2 Tim. 4. 1. Jam. 5. 9.

6 Hakuba ka loku kugumelwa a ivangeli yi lo kanelwa kona ka bafileko, kasi ba lamulwa hi ka banhu le nyameni, ba hanya hi ka Nungungulu le moyeni.

xip. 3. 19.

7 Kanilezi kugumelwa ka zilo zon'kle ku tsinele: hikwalaho nga mu hi ni kupima loku kunene, mu hi ni kupima kukombeleni:

Mat. 24. 13, 14. & 26. 41. Luka 21. 34. Roma 13. 12. Fil. 4. 5. Kol. 4. 2. Heb. 10. 25. Jam. 5. 8. xip. 1. 13. & 5. 8. 2 Pet. 3. 9, 11. 1 Joh. 2. 18.

8 Hehla ka zilo zon'kle nga mu tiyisa a kuranza ha kunene ku hi kona xikari ka *nwina*; hakuba a kuranza ku fihla a wunyingi ga kuonha:

1 Kor. 13. 7. Kol. 3. 14. Heb. 13. 1. Jam. 5. 20.

9 Mu hi ni kufuyana a munwe ni munwani na ku nga hi kona kukalala:

Roma 12. 13. 2 Kor. 9. 7. Fil. 2. 14. File. 14. Heb. 13. 2.

10 Kota lezi a munwe ni munwe a nyikilweko a xinyikiwo, mu kozelana ha zona xikari ka wutsumbu ga *nwina*, kota lezi mu nga tinekwa ta wuxinji ga Nungungulu;

Mat. 24. 45. & 25. 14, 21. Luka 12. 42.

- Roma 12. 6. 1 Kor. 4. 1, 2, 7. & 12. 4. Efe. 4. 11. Tit. 1. 7.
- 11 Loku a munhu a kanela, a kanele kota ti nga timbaka ta Nungungulu; loku a nga a hi kona a kozako a kozele kota ntamo lowu Nungungulu a nga mu nyika; kasi hi ka zilo zon'kle Nungungulu wa dumiswa ha yena Jesu Kristu, ka yena loyi a nga wukosi ni mufumo kala kupinzuka ni kupinzuka. Amen.
- Roma 12. 6, 7, 8. 1 Kor. 3. 10. Efe. 5. 20. 1 Tim. 6. 16. xip. 2. 5. & 5. 11. Kuv. 1. 6.
- 12 Baranzekako, mu nga hlamali hi livunze la kuringa loku ku nga xikari ka *nwina*, loku ku tako ka *nwina* kasi ku ta mu hlola, kota ku nge kwatsi zilo za kuhlamalisa kuswa ku humeleko ka *nwina*:
- 1 Kor. 3. 18. xip. 1. 7.
- 13 Kanilezi kota lezi mu nga zi hlengeli za kuxaniseka ka Kristu, tsakani; kasi le kuvululweni ka wukosi ga yena *nwinawu* kambe kasi ma tsaka hi kutsaka ka hombe nguvu.
- Mit. 5. 41. Roma 8. 17. 2 Kor. 1. 7. & 4. 10. Fil. 3. 10. Kol. 1. 24. 2 Tim. 2. 12. Jam. 1. 2. xip. 1. 5, 6. & 5. 1, 10. Kuv. 1. 9.
- 14 Loku mu rukwa hi bito ga Kristu, mu katekisilwe *nwina*; hakuba a Moya wa wukosi ni Moya wa Nungungulu wu le hehla ka *nwina*.
- Mat. 5. 11. 2 Kor. 12. 10. Jam. 1. 12. xip. 2. 12, 19, 20. & 3. 14, 16.
- 15 Hakuba nga a nga hi kona wa *nwina* a xanisekako kota a mudayi, ni kamba, ni loyi a kambelako a mahungu ya banwanyani:
- 1 Tesa. 4. 11. 1 Tim. 5. 13. xip. 2. 20.
- 16 Kanilezi loku a nga munhu a xaniseka kota Mukristu, nga a nga telwi hi tingana; kanilezi nga a dumisa Nungungulu ka legi bito.
- Mit. 5. 41.
- 17 Hakuba a xikati xata, kasi kulamula ku sangula ndlwinini ya Nungungulu: loku ku ranga ha hina kusangula, ku ta ku yini ka laba ba kalako ba nga ingisi ivangeli ya Nungungulu ke?
- Luka 10. 12, 14. & 23. 31.
- 18 Loku laba ba lulamileko ba hanya ha kutsongwani, a ba nga hiko nu wunungungulu ni zionhi ba ta woneka hi kwihhi ke?
- Luka 23. 31.
- 19 Ngahilezo laba ba xanisekako hi kota ya kuranza ka Nungungulu ba nga nyikela mimoya yabye hi kutira zo saseka ku Mumahi a kolekileko.
- Luka 23. 46. 2 Tim. 1. 12.
- XIPIMO 5.
- 1 A masingalakati xikari ka *nwina* nza ma laya, loyi minawu nzi nga singalakatikuloni, ni kustumunyu wa kuxaniseka ka Kristu, loyi nzi nga xihlengeli xa wukosi legi gi ta nga vululwa:
- Luka 24. 48. Mit. 1. 8, 22. & 5. 32. & 10. 39. Roma 8. 17, 18. File. 9. Kuv. 1. 9.
- 2 Mu risa a klambi wa Nungungulu lowu wu nga xi-

- kari ka *nwina*, mu wonise, na ku nga hi hi ku kuru-metwa, kanilezi hi kura-nza, kota hi ka Nungungulu; na ku nga hi hi zibi za likungo, kanilezi hi kupima ku longeleko;
 Joh. 21. 15, 16, 17. Mit. 20. 28. 1 Kor. 9. 17. 1 Tim. 3. 3, 8. Tit. 1. 7.
- 3 Ge na ku nga hi ku kwatsi mu tihosi ehla ka ntiro wa *nwina*, kanilezi mu maha a xipimanyiso a wutsumbu ga *nwina* ka *klambi*.
 Mat. 20. 25, 26. 1 Kor. 3. 9. 2 Kor. 1. 24. Fil. 3. 17. 2 Tesa. 3. 9. 1 Tim. 4. 12. Tit. 2. 7.
- 4 Kasi laha a Murisi wa hombe a ta nga wonkeliswa, mu ta amukela a xidlodlo xa wukosi lezi zi nga wuniko.
 1 Kor. 9. 25. 2 Tim. 4. 8. Heb. 13. 20. Jam. 1. 12. xip. 1. 4.
- 5 Zi ngaho na *nwina* baswa, nga mu ingisa a masingalakatani. Ina, a wutsumbu ga *nwina* ti boheni hi ku ti kanyisa, kasi mu kozelana: hakuba Nungungulu wa ala a ba matsanza, kanilezi a nyika a wuxinji ka ba ti kanyisako.
 Roma 12. 10. Efe 5. 21. Fil. 2. 3. Jam. 4. 6.
- 6 Hikwalaho ti kanyiseni a wutsumbu ga *nwina* lahasi ka canja ga ntamo ga Nungungulu, kasi yena wa fela ku mu ku kumukisa hi xikati xi faneleko;
 Jam. 4. 10.
- 7 A lixubo la hombe la *nwina* mu li beka ehla ka yena, hakuba yena wa mu katelela.
 Mat. 6. 25. Luka 12. 11, 22. Fil. 4. 6. Heb. 13. 5.
- 8 Nga mu pima, nga mu rinzela: hakuba a nala wa *nwina* satani, i kota ngale yi dzumako, na nzulanzula, na klota loyi a ta nga mu kadamula:
 Luka 21. 34, 36. & 22. 31. 1 Tesa. 5. 6. xip. 4. 7. Kuv. 12. 12.
- 9 Mu kaneteni mu tserama kukolekeni ka *nwina*, na mu tiba kwaloku kuxaniseka ku mbetiswa ka bama-kabye ba *nwina*, laba ba nga laha tikweni.
 Mit. 14. 22. Efe. 6. 11, 13. 1 Tesa. 3. 3. 2 Tim. 3. 12. Jam. 4. 7. xip. 2. 21.
- 10 Ni Nungungulu wa wuxinji gon/le, loyi a nga mu bitana ka wukosi ga ku tsoma ka Kristu, lezi mu sina mu xanisekile xikatana, a wutsumbu gakwe i ta mu mbelelisa a mu yimisa, a mu tiyisa hlana *nwina*.
 1 Kor. 1. 9. 2 Kor. 4. 17. 2 Tesa. 2. 17. & 3. 3. 1 Tim. 6. 12. Heb. 13. 21. xip. 1. 6. Jude 24.
- 11 Ka yena a ku be kona wukosi kala kupinzuka ni kupinzuka. Amen.
 xip. 4. 11. Kuv. 1. 6.
- 12 Ha yena Silvanusi, a naku-lori wa hina a ranziweko, kota nzi hlayako ha yena, nzi tsalile ka *nwina* timhankana, na nzi mu laya, nzi kustumunya lezi zilo zi hi wuxinji ginene Nungungulu: nga mu yima mu tiyisa ha kona.
 Mit. 20. 24. 1 Kor. 15. 1. 2 Kor. 1. 19. Heb. 13. 22. 2 Pet. 1. 12.
- 13 Yena loyi a nga Babuloni, gi hlawulilweko zinwe na

nwina, ba mu rungula; lezo
na Marku a *nwananga*.

Mit. 12. 12, 25.

14 Rungulanani hi kutrotra ka
kuranza.

A kùrula a ku be ka *nwina*
nwen/le laba mu nga ka
Kristu.

Roma 16. 16. 1 Kor. 16. 20. 2 Kor. 13.
12. Efe. 6. 23. 1 Tesa. 5. 26.

A PAPILO GA WUMBIRI GA PETRO.

XIPIMO 1.

1 Simoni Petro, a nanza ni
mupostoli wa Jesu Kristu,
ka bona laba ba kumileko a
kukoleka kota hina hi ku-
lulama ka Nungungulu wa
hina ni Muhanyisi Jesu
Kristu :

Mit. 15. 14. Roma 1. 12. 2 Kor. 4. 13.
Efe. 4. 5. Tit. 1. 4. & 2. 13.

2 A wuxinji ka *nwina* na ku-
rula a ku anziswe kutibeni
ka Nungungulu na Jesu a
Hosi ya hina ;

1 Pet. 1. 2. Jude 2.

3 Na mu wona a ntamo wa
wunungungulu gakwe wu
nyikilwe ka hina zon/le zilo
zi nga za wutomi ga ka
wunungungulu, hi ku ku-
tiba ka loyi a hi bitileko
hi wukosi ni ntamo wa-
kwe ;

Joh. 17. 3. 1 Tesa. 2. 12. & 4. 7.
2 Tesa. 2. 14. 2 Tim. 1. 9. 1 Pet. 2.
9. & 3. 9.

4 Ha kona i lo hi nyika a zi-
tsumbiso zakwe ziranziwe-
ko le za hombe nguvu ; le-
zaku hi kota ya lezi kasi
ma maha a zihlengeli za xi-
yimo xa wunungungulu,
na mu ponile kuboleni loku

hi ku ngalo a tiko hi ku-
mbilukeleni.

2 Kor. 3. 18. & 7. 1. Efe. 4. 24. Heb.
12. 10. xip. 2. 18, 20. 1 Joh. 3. 2.

5 Ina, hikwalaha ka lexi na
mu engeta hi kuhlayisisa hi
klelo ga *nwina*, kukolekeni
ka *nwina* nga mu hi ni wu-
nhenha ; ni wunhenha ga
nwina a kutiba ;

1 Pet. 3. 7. xip. 3. 18.

6 Ni kutibeni ka *nwina* a ku
ti tsimbeta ; ni kutsimbete-
ni ka *nwina* a kutimisela ;
ni kutimiseleni ka *nwina* a
wunungungulu ;

7 Ni wunungungulwini ga
nwina a kuranzana ka ba-
makabye ; ni kuranzeni ka
nwina a bamakabye a kura-
nza.

Gal. 6. 10. 1 Tesa. 3. 12. & 5. 15.
1 Joh. 4. 21.

8 Hakuba loku lezi zilo zi hi
kona ka *nwina* zi tele, zi
nga ta mu maha a malolo
mu nga ta ku ba na miha-
nzo kutibeni ka Hosi ya
hina Jesu Kristu.

Joh. 15. 2. Tit. 3. 14.

9 Hakuba loyi a vumalako le-
zi zilo u hi xikumu, na wo-
na lezi zi nga laha ku suha-

- ni koce, na a ribekelwe hi kuhlaza a zonho zakwe za kale.
Efe. 5. 26. Heb. 9. 14. 1 Joh. 1. 7. & 2. 9, 11.
- 10 Ngahilezo, bamakabye, mu hlayisisa nguvu a kutiba futsi hi kubitwa ni kuhlawulwa ka *nwina*: hakuba loku mu maha lezi zilo, cima mu nga ta ku kubanyeka:
xip. 3. 17. 1 Joh. 3. 19.
- 11 Zi ngaho yena i ta mu nyika hi ku hunzisileko a kuengena ka mufumo lowu wu wa ku tsoma wa Hosi ya hina ni Muhanyisi Jesu Kristu.
- 12 Ngahilezo xonkole xikati nzi ta mu alakanyisa lezi zilo, hambu lezi mu zi tibako, mu yimiswa zineneni lezi zi nga ka *nwina*.
Roma 15. 14, 15. Fil. 3. 1. 1 Pet. 5. 12. xip. 3. 1, 17. 1 Joh. 2. 21. Jude 5.
- 13 Mina nza pima lezaku zi sasekile, loku nzi nga na hahi ka legi tabernakeli, a ku bantzi vuxa hi ku ~~mu~~ alakanyisa;
2 Kor. 5. 1, 4. xip. 3. 1.
- 14 Na ~~mu~~ tiba lezaku a ku swa ka legi tabernakeli ga mina kuta hi ku haklisa, kota lezi a Hosi ya hina Jesu Kristu a nga wonisa ka mina.
Joh. 21. 18, 19. 2 Tim. 4. 6.
- 15 Ina, mina nzi ta tiyisa kasi hi xikati xonkole kasi ma fe-la ku zi tiba anzako ka kufa ka mina ku alakanya lezi zilo.
- 16 Hakuba hina a hi nga lanzeli a wuklari ga tikariningani, laha hi tibekisa ka *nwina* a ntamo ni kuta ka Hosi ya hina Jesu Kristu, kanilezi hi lo bakustumunyu ba wonileko a wukulu gakwe.
Mat. 17. 1, 2. Marku 9. 2. Joh. 1. 14. 1 Kor. 1. 17. & 2. 1, 4. 2 Kor. 2. 17. & 4. 2. 1 Joh. 1. 1. & 4. 14.
- 17 Hakuba yena i amukele ka Nungungulu a Dadani a wusumo ni wukosi, laha na kuta gezu ka yena ga le'wukosini legi ginene, Loyi hi Nwananga a ranzekako, hi ka yena nza xalaliswa ha kunene:
Mat. 3. 17. & 17. 5. Marku 1. 11. & 9. 7. Luka 3. 22. & 9. 35.
- 18 Legi gezu hina wutsumbu hi lo gizwa na gita hi le tilweni, laha hi nga wa hi na yena xitsungeni xo basa.
Mat. 17. 6.
- 19 Kambe hi na ni mhaka ya kuprofeta yi tiyisako zinene futsi; mu mahako kwatsi lezi mu ingisako, kota kandiya yi woningako wutsanweni ga xikari ku munyama, ku kala kuca, a tinyeleti ta mumu ti huma timbilwini ta *nwina*:
Joh. 5. 35. 2 Kor. 4. 4, 6. Kuv. 2. 28. & 22. 16.
- 20 Na mu tiba lexi kuranga, a xi kona a xiprofeto xa mitsalo xi profetako hi kuklamusela za haba.
Roma 12. 6.
- 21 Hakuba a ku kona a kuprofeta ku tile hi kuranza ka munhu: kanilezi a banhu ba kanela hi le ka Nu-

ngungulu, na ba layilwe hi Moya wo Basa.

Luka 1. 70. Mit. 1. 16. & 3. 18. 2 Tim. 3. 16. 1 Pet. 1. 11.

XIPIMO 2.

- 1 Kanilezi ku huma a baproteti ba mawunwa xikari ka banhu, ni xikari ka nwinawu kambe kuta huma a bagonzisi ba mawunwa, laba ba ta engisa xikundleni a kuhambana loku ku lobisako, ba kaneta a Hosi leyi yi nga ba xaba, ba neha ka wutsumbu gakwe a kuloba loku ku haklesako.
Mat. 24. 11. Mit. 20. 30. 1 Kor. 6. 20. & 11. 19. Gal. 3. 13. Efe. 1. 7. Fil. 3. 19. 1 Tim. 4. 1. 2 Tim. 3. 1-5. Heb. 10. 29. 1 Pet. 1. 18. 1 Joh. 4. 1. Jude 4. 18. Kuv. 5. 9.
- 2 Banyingi ba ta lanzela a manyala ya ku maha kabye; ka bona a ndlela ya zinene yi ta wulwawulwa hi kubiha.
- 3 Hi ku nebela ka mali ba ta mu koma kota binzu hi timhaka ta ku kanganyisa: laba kukonwa kabye ka kale a ku hlweli, ni kuhoxwa kabye a ku ekleli.
Roma 16. 18. 2 Kor. 2. 17. & 12. 17, 18. 1 Tim. 6. 5. Tit. 1. 11. xip. 1. 16. Jude 4. 15.
- 4 Hakuba loku Nungungulu a nga tsikangi a tingelosi laha na ti onhile, kanilezi i lo ti hoxa lahasi gehene, marinzini ya munyama, kasi ti gongwa kala kulamulwa;
Joh. 8. 44. Luka 8. 31. 1 Joh. 3. 8. Jude 6. Kuv. 20. 2, 3.
- 5 Na nga tsikangi a tiko ga kale, kanilezi i lo hlayisa

Noa ni banwani ba nkanu ni bambiri, a mukaneli wa kululama, laha na nisa a vula ka tiko gi nga hi ko wunungungulu;

Heb. 11. 7. 1 Pet. 3. 19, 20. xip. 3. 6.

- 6 Na lo hunzula a muti wa Sodoma ni Gomora a kuma i lo yi kona hi ku yi hangalasa, na yi mahile yona a xipimanyiso xa bona laba ba kalako ba nga hanyiko hi wunungungulu;
Jude 7.
- 7 I lo klaklisa Loti a nga lulamile, i lo xaniswa hi mahanyela ya zibi ya ba kubiha
- 8 (Hakuba loye munhu a nga lulamile i lo aka xikari ka bona, laha na a wona na azwa, i lo xaniseka a muhefemulo wakwe wu lulamileko, masiku ni masiku hi mitiro yabye ya kubhia):
- 9 A Hosi ya zi tiba a ku klaklisa a wunungungulu kuringweni, ni ku gonga a ba nga lulamangiko lahasi ka kuxaniseka ku kala sikwini go abanyisa;
1 Kor. 10. 13.
- 10 Kanilezi ha hombe nguvu ka bona laba ba fambako hi ka nyama kumbilukeleni ka zibi, ba nyenya a mufumo. Na ba tiya na ba ranza wutsumbu gabye, a ba rurumeli a ku ruka a tiho-si:
Jude 4, 7, 8, 10, 16.
- 11 Ha tona a tingelosi, hambu ti hunza hi ntamo wa hombe, a ti lamuli hi ku ba

- rukatala bona mahlweni ka Hosi.
- Jude 9.
- 12 Kanilezi laba, ba kota a zihari lezi zi nga pimiko, zi lo tralwa hi wuhari kasi za tekiwa zi dawa, ba rukatelako hi zilo lezi ba nga zi tibiko, ba ta su kulobeni kabye ha kunene ba lobyisilwe,
- Jude 10.
- 13 Ba xanisekela a kuonha kotta a zirihwi za ku maha kuonha; a banhu laba ba nge zi sasekile a ku maha nzu-kano hi xikati xa laha munwini, ba hi mabala ni tihlamba, ba rukatala mibuzweni ya kuranza kabye, laha na mu klangene nabo mibuzweni, laha na ha ga mubuzo zinwe na nwina;
- Roma 13. 13. 1 Kor. 11. 20, 21. Fil. 3. 19. Jude 12.
- 14 A mahlo yabye ma tele hi kuremba, ma nga hi na ku humula a kuonha; ba yenga mimoya yi nga tiyangiko; na ba hi ni mbilu yi tolobele a ku nabela; a banana ba kuhoxwa;
- Jude 11.
- 15 Na ba tsika a ndlela yi nene, ba su penga, na ba lanzele a ndlela ya Balaami a nwana wa Beori, loyi a nga laba kurihwa ka ku maha kubiha;
- Jude 11.
- 16 Kanilezi yena i lo kawukwa zihambukweni zakwe yena nwinyi: a buru legi gi nga wulawuliko gi lo wulawula hi gezu ba wumunhu gi
- alela muprofeti loyi a hungukileko.
- 17 Laba ba hi tihlowo ti nga hi ko na mati, ni marefu ma vungunywako hi bubutsa; laba a wuntima ga munyama gi gongelweko bona.
- Jude 12, 13.
- 18 Hakuba na ba wulawula aku ti ku kumuxa ka mahala, na yengwa hi kumbilukela ka nyama, hi wufenze, laba kutsongwani ba pona ka bona laba ba hanyako hi zihambuko;
- Mit. 2. 40. xip. 1. 4. xipm. 20. Jude 16.
- 19 Na ba tsumbisile ku klabaleka, laha na wutsumbu gabye ba hi tikumbi ta kubola; loku ku hlulileko munhu, ka kwaloko wa maha kumbi ya kona.
- Joh. 8. 34. Roma 6. 16. Gal. 5. 13. 1 Pet. 2. 16.
- 20 Hakuba loku, a nzako na ba ponile a wufenze ga tiko hi kutiba a Hosi ni Muhanynisi wa hina Jesu Kristu, ba engeta ba paswa ha kona ku ba hlula, a magumo ya xiyimo xabye xi bihile ku hunza kuranga.
- Mat. 12. 45. Luka 11. 26. Heb. 6. 4. &c. & 10. 26, 27. xip. 1. 2, 4. xipm. 18.
- 21 Hakuba i cukwana ka bona ku nga na ba nga yi tibangi a ndlela ya kululama, ku hunza loku, ku na ba yi tibile, ba klele le nzako ka kulaya ko basa loku ku nga nyikilwe kabye.
- Luka 12. 47, 48. Joh. 9. 41. & 15. 22.
- 22 Kanilezi ku humelele ka bona kota kuvumbiwa ka

zinene, A byana leyi yi kclelelako mahlateni ya yona, ni kumba legi gi hlazilweko gi kclela gi ya ti bameka a ma rope ya gona kambe.

XIPIMO 3.

1 Legi makunu, baranzekako, i papilo ga wumbiri nzi gi tsalako ka nwina; ka wona wonkle nza mu vuxakupima ka nwina ka kuranza ku mu alakanyisa;

xip. 1. 13.

2 Kasi ma alakanya mhaka leyi yi nga hi mahlweni yi nga wulwawulwa hi baproteti, ni kulaya ka Hosi ni Muhanyisi hi bapostoli ba nwina:

Jude 17.

3 Na mu tiba lezi kuranga, masikwini ya kugumesa a batseketseli ba tata hi kutseketsela, na ba famba hi kumbilukela kabye,

1 Tim. 4. 1. 2 Tim. 3. 1. xip. 2. 10.

Jude 18.

4 Na ba wula, Hi kwihi kutsumba ka kuta kakwe ke? hakuba, ku suka masikwini ya badadani laha na ba eklela, zonkle zilo za ha nonohisile kwatsi hi kusanguleni ka kumahiwa.

Mat. 24. 48. Luka 12. 45.

5 Hakuba bona kala ba nga tibi ha womu, lezaku gi nga kona a matilo ka kale, ni lezaku a saba gi kamilwe matini na gi kamilwe matini gi kona xikari ka mati, hi mhaka ya Nungungulu;

Kol. 1. 17. Heb. 11. 3.

6 Ha wona a tiko lego gi a nga hi kona gi wa lo mitwa hi mati, gi lo loba:

xip. 2. 5.

7 Kanilezi matilo laga ma kona makunu, ni misaba, hi ywaleyo mhaka ku longise-lwe a nzilo, na ku kongelwe a siku ga kulamula ni kulobiswa ka ba nga hi ko na wunungungulu.

Mat. 25. 41. 2 Tesa. 1. 8. xipm. 10.

8 Kanilezi mu nga kohlwilexi xilo xinwe, ba ranzekako, a siku ginwe ka Hosi gi kota kume ga mazana ya malembe, a kume ga mazana a malembe kota a siku ginwe.

9 A Hosi yi nga ta nonoka hi zitsembiso za yona, kota banwani ba hlayako a ku ya nonoka; kanilezi i ku timisela hi ka nwina, na yi nga xubi lezaku nga a hi kona a lobako, kanilezi lezaku bonkle ba nga kuta kuhunzulukeni.

Roma 2. 4. 1 Tim. 2. 4. Heb. 10. 37. 1 Pet. 3. 20. xipm. 15.

10 Kanilezi a siku ga Hosi gi tata kota nkamba; ka gona a tilo gi ta hunza hi guwa ga hombe, ni zonklelele zi taswa hi nzilo zi lemukela, ni saba ni mitiro ya gona gi ta hiswa.

Mat. 24. 35, 43. Marku 13. 31. Luka 12. 39. Roma 8. 12. 1 Tesa. 5. 2. Heb. 1. 11. Kuv. 3. 3. & 16. 15. & 20. 11. & 21. 1.

11 Na mu wona lezaku lezi zilo zonkle zi ta nwalaliswa, nwina mu ta maha banhu

- ba ku yini kuhanyeni ka ku basa ni wunungungulu,
1 Pet. 1. 15.
- 12 Mu cuwukeleko na mu xuba a kuta ka siku ga Nungungulu, hi kota ya gona na matilo ma gi ta lemukela, ni ma ta nyamalaliswa hi kuhisa ka hombe ke?
1 Kor. 1. 7. Tit. 2. 13. xipm. 10.
- 13 Kanilezi kota kutumbisa kakwe, hina ha cuwukela a matilo maswa ni misaba yiswa, leyo ku tsamako a kululama kona.
Kuv. 21. 1, 27.
- 14 Ngahilezo, baranzekako, na mu wona lezaku mu cuwukela lezi zilo, nga mu hlayisisa kasi ma kumiwa kuruleni, na mu nga hi na bala na kwanga mahlweni kakwe.
1 Kor. 1. 8. & 15. 58. 1 Tesa. 3. 13. & 5. 23. Fil. 1. 10.
- 15 Mu hlaya lezaku a kutimisela ka Hosi ya hina ku hi kuhanyisa; kota nakulori wa hina a ranzekako Paule kambe, kota ku/klariha ku nyikilweko ka yena, i lo tsala ka nwina;
Roma 2. 4. 1 Pet. 3. 20. xipm. 9.
- 16 Kambe kota mapapilweni yakwe wonkle, i wulawula ka bona hi lezi zilo; laho ku nga kona a zilo zi tsanzako ku pimiwa, lezi laba ba-ngatibiko ni ba-nga-tiyisiko, ba mbemba, kota ku/wani kutsala ku mahako lezo, ka kulobiswa ka bona-benyi.
Roma 8. 19. 1 Kor. 15. 24. 1 Tesa. 4. 15.
- 17 Nwina, hikwalaho, baranzekako, na mu tiba lezi zilo hi le mahlweni, klarihani mu nga kukuletwa kule hi zihambuko za bakubiha, lezaku muwa ku komisiseni ka nwina.
Marku 13. 23. Efe. 4. 14. xip. 1. 10, 11, 12. & 2. 18.
- 18 Kanilezi mu kula wuxinjini ni kutibeni ka Hosi ya hina ni Muhanyisi Jesu Kristu. Ka yena a ku be kona wukosi makunu ni kala kupinzuka. Amen.
Efe. 4. 15. 2 Tim. 4. 18. 1 Pet. 2. 2. Kuv. 1. 6.

A PAPILO GO SANGULA GA JOHANI.

XIPIMO 1.

- 1 Loko ku nga wa hi kona kusanguleni, loku hi ku zwileko, loku hi ku wonileko hi mahlo ya hina, hi lo ku cuwuka, ni mandla ya hina ma lo ku welela, loku ku nga mhaka ya kuhanya
Luka 24. 39. Joh. 1. 1, 14. & 20. 27. 2 Pet. 1. 16. xip. 2. 13. & 4. 14.
- 2 (A wutomi gi lo woneliswa, hina hi ku wonile, hi maha wukustumunyu, na hi wula ka nwina a wuto-

mi, a wutomi le gi ga kupinzuka, legi gi nga hi ni Dadani, gi lo wonkeliswa ka hina);

Joh. 1. 1, 2, 4. & 11. 25. & 14. 6. & 21. 24. Mit. 2. 32. Roma 16. 26. 1 Tim. 3. 16. xip. 3. 5. & 5. 20.

- 3 Loko hi nga ku wona hi nga kuzwa ha ku kanela ka *nwina* kambe, kasi *nwina* wu kambe ha hlangela *zinwe* na hina: ina, ni kuhlangela ka hina hi *zinwe* na Dadani, na *zinwe* ni Nwana wakwe Jesu Kristu:

Joh. 17. 21. Mit. 4. 20. 1 Kor. 1. 9. xip. 2. 24.

- 4 Ni lezi zilo ha ku zi tsala kasi a kutsaka ka hina ku ta tatiseka.

Joh. 15. 11. & 16. 24. 2 Joh. 12.

- 5 Leyi hi mhaka leyi hi yi zwileka le ka yena, ha yi wula ka *nwina*, lezaku Nungungulu hi kuwonekela, na ka yena a ku kona munyama futsi.

Joh. 1. 9. & 8. 12. & 9. 5. & 12. 35, 36. xip. 3. 11.

- 6 Loku hina hi wula a ku hi hlengele *zinwe* naye, na hi famba munyameni, ha hamba, a hi mahi a zinene:

2 Kor. 6. 14. xip. 2. 4.

- 7 Kanilezi loku hina hi famba kuwonekeleni, kota lezi yena a nga kuwonekeleni, hi hlengele hina *munwe* ni *munwani*, ni nkati wa Jesu Kristu a Nwana wa yena wu ta hi hlaza ka zonho *zonkle*.

1 Kor. 6. 11. Efe. 1. 7. Heb. 9. 14. 1 Pet. 1. 19. xip. 2. 2. Kuv. 1. 5.

- 8 Loku hi ku ngalo hina a hi

na ku onha, ha kohlisa wutumbu ga hina, ni zinene a zi kono ka hina.

Jam. 3. 2. xip. 2. 4.

- 9 Loku hina hi vumela kuno ha ka hina, yena i kolekile i lulamile ku hi tsetselela a zonho za hina, ni ku hi hlaza ka kona *konkle* a kungalulami.

xipm. 7.

- 10 Loku hina hi wula lezaku a hi onhang, ha mu maha muhemb, ni mhaka yakwe a yi kona ka hina.

XIPIMO 2.

- 1 Banana ba mina batsongwani, lezi zilo zi tsalilwe ka *nwina*, kasi ma fela ku kala mu nga onhi. Ni loku munhu a onhako, hi na Muyimeli ka Dadani, Jesu Kristu a lulamileko:

Roma 8. 34. 1 Tim. 2. 5. Heb. 7. 25. & 9. 24.

- 2 Yena hi muriheli wa zonho za hina; na zi nga hi za hina zoce, kanilezi kambe ni za tiko *gonkle*.

Joh. 1. 29. & 4. 42. & 11. 51, 52. Roma 3. 25. 2 Kor. 5. 18. xip. 1. 7. & 4. 10, 14.

- 3 Hi laha ha zi tiba hina lezaku ha mu tiba yena, loku hi hlayisa milayo yakwe.

- 4 Loyi a wulako a ku, Nza mu tiba, na nga hlayisi milayo yakwe, yena wa hamba, ni zinene a zi kona ka yena:

xip. 1. 6, 8. & 4. 20.

- 5 Kanilezi loyi a gongako a mhaka yakwe, ka yena ha kunene a kuranza ka Nu-

- ngungulu ku mbelelilwe. Halezi hina ha zi tiba lezaku hi ka yena:
Joh. 14. 21, 23. xip. 4. 12, 13.
- 6 Loyi a wulako aku wa tsama ka yena i fanele a wutsumbu gakwe a ku famba kota lezi a nga fambisa yena.
Mat. 11. 29. Joh. 13. 15. & 15. 4, 5. 1 Pet. 2. 21.
- 7 Baranzekako, a ku kona kulaya kuswa ku tsalelweko ka *nwina*, kanilezi kulaya ka kale loku mu nga hi nako hi sanguleni: a kulaya ka kale hi mhaka leyi mu yi zwileko.
xip. 3. 11. 2 Joh. 5.
- 8 Kambe, a kulaya kuswa nza tsala ka *nwina*, lexi xilo xi nga zinene ka yena ni ka *nwina*; hakuba a munyama wa hunza, ni kuwonekela ka zinene ku sina ku woningile.
Joh. 1. 9. & 8. 12. & 12. 35. & 13. 34. & 15. 12. Roma 13. 12. Efe. 5. 8. 1 Tesa. 5. 5, 8.
- 9 Loyi a wulako aku i le kuwonekeleni, a benga a makabye wakwe, wa ha hi munyameni ni makunu.
1 Kor. 13. 2. 2 Pet. 1. 9. xip. 3. 14, 15.
- 10 Loyi a ranzako makabye wakwe i tsama kuwonekeleni, a ku kona xilo xa ku kungubanyisa ka yena.
2 Pet. 1. 10. xip. 3. 14.
- 11 Kanilezi loyi a bengako a makabye wakwe i le munyameni, i famba munyameni, a nga ku tibi ni laha a yako, hakuba a munyama wu pfulpelisile a mahlo yakwe.
Joh. 12. 35.
- 12 Mina nza tsala ka *nwina*, banana ba mina batsongwani, hakuba a zonho za *nwina* zi tsetselelwe, hi kota ya yena.
Luka 24. 47. Mit. 4. 12. & 10. 43. & 13. 38. xip. 1. 7.
- 13 Mina nza tsala ka *nwina*, bararu, hakuba ma mu tiba loyi a nga hi kona hi ku sanguleni. Mina nza tsala ka *nwina* majaha, hakuba ma mu hlulile loyi wa kubiha. Mina nzi tsalile ka *nwina*, banana batsongwani, hakuba ma mu tiba Dadani.
xip. 1. 1.
- 14 Mina nzi tsalile ka *nwina* bararu, hakuba ma mu tiba yena loyi a nga kusangula. Nzi tsalile ka *nwina*, majaha, hakuba mu na ni nta-mo, ni mhaka ya Nungungulu ya tsama ka *nwina*, mu hlulile loyi wa kubiha.
Efe. 6. 10.
- 15 Mu nga ranzi a tiko, hambu ni zilo lezi zi nga laha tikweni. Loku a hi kona munhu a ranzako tiko, a kuranza ka Dadani a ku kona ka yena.
Mat. 6. 24. Roma 12. 2. Gal. 1. 10. Jam. 4. 4.
- 16 Hakuba zonkle lezi zi nga laha tikweni, kumbilukela ka nyama, ni kumbilukela ka mahlo, ni matsanza ya wutomi, a hi ka Dadani, kanilezi ka tiko.
- 17 Ni tiko ga hunza, ni kumbilukela ka gona: kanilezi loyi a mahako kuranza

ka Nungungulu i ta tsama
kala kupinzuka.

1 Kor. 7. 51. Jam. 1. 10. & 4. 14.
1 Pet. 1. 24.

18 Banana batsongwani, ku
hi xikati xa kugumesa: kota
lezi mu ngazwa a mukaneti
wa kristu wata, hambu
makunu ba vukile a banyi-
ngi ba kaneti ba kristu;
halezi ha zi tiba lezaku hi
xikati xo gumesa.

Mat. 24. 5, 24. Joh. 21. 5. 2 Tessa. 2.
3, &c. 1 Tim. 4. 1. 2 Tim. 3. 1. Heb.
1. 2. 2 Pet. 2. 1. xip. 4. 3. 2 Joh. 7.

19 Ba humele hi le ka hina,
kanilezi bona a hi ba hina;
hakuba loku ba nga ba wa
hi ba hina, nga ba simami-
sile na hina: kanilezi ba
humile, kasi ba fele ku wo-
nekeliswa lezaku bona bo-
nkle a ba ha hi ba hina.

Mat. 24. 24. Joh. 6. 37. & 10. 28, 29.
Mit. 20. 30. 1 Kor. 11. 19. 2 Tim.
2. 19.

20 Hakuba *nwina* mu na ni
kutiwa ha yena loyi wa ku
Basa, *nwina* zi tiba zilo zo-
nkle.

Joh. 10. 4, 5, & 14. 26. & 16. 13. Marku
1. 24. Mit. 3. 14. 2 Kor. 1. 21. Heb.
1. 9. xipm. 27.

21 A nzi tsalangi ka *nwina* ha-
kuba mu nga zi tibiko a zi-
nene, kanilezi hakuba ma
zi tiba, ni hakuba a ku hu-
mi a mawunwa ka zinene.

22 Himani loyi a hembako, sa-
seka loyi a kanetako a ku
Jesu a hi yena Kristu? Lo-
yi hi yena a kanetako kri-
stu, yena hi yena a kaneta-
ko Dadani ni *Nwana*.

2 Joh. 7. xip. 4. 3.

23 Kani hi wihi a kanetako a

Nwana, ywaloye a nga na-
ye a Dadani: loyi a vume-
lako a *Nwana* i na ni Da-
dani kambe.

Joh. 14. 7, 9, 10. & 15. 23. xip. 4. 15.
2 Joh. 9.

24 Kota ha *nwina*, nga zi tsa-
ma ka *nwina* lezi mu nga
zizwa hi kusanguleni. Lo-
ku lezi mu nga zizwa hi ku-
sanguleni zi tsama ka *nwi-
na*, *nwinawu* mu ta tsama
ka *Nwana*, ni ka Dadani.

Joh. 14. 23. xip. 1. 3. 2 Joh. 6.

25 Ni lexi hi xitsumbiso lexi a
xi tsumbisileko ka hina,
kona kuhanya ka kupinzu-
ka.

Joh. 17. 3. xip. 1. 2. & 5. 11.

26 Lezi zilo nzi zi tsalile ka
nwina ha bona laba ba ta
nga mu hletela kupengeni.

2 Joh. 7. xip. 3. 7.

27 Kota lezi *nwina*, a kutotwa
loku mu nga ku amukela
ka yena ku tsama ka *nwi-
na*, a ma ha labi lezaku mu-
nwani a mu gonzisa; kani-
lezi kota lezi a kutota ka-
kwe ku mu gonzisa hi zilo
zonkle, ku hi zinene, a ku na
mawunwa, kota lezi ku nga
mu gonzisa, *nwina* tsamani
ka yena.

Joh. 14. 26. & 16. 13. Heb. 8. 10, 11.
xipm. 20.

28 Makunu, banana ba mina
batsongwani, tsamani ka
yena; kasi, loku a woneke-
liswa, hi fela ku ba ni ku-
tiya, hi nga hi na tingana
mahlweni yakwe kuteni ka-
kwe.

xip. 3. 2. & 4. 17.

29 Loku *nwina* mu tiba lezaku

yena i lulamile, ma zi tiba lezaku bonkle laba ba mahako kululama ba trelwe hi yena.

Mit. 22. 14. xip. 3. 7, 10.

XIPIMO 3.

1 Mangabye kuranza ka ku yini a Dadani a hi nyikileko, lezaku hi ta bitanwa aku hi banana ba Nungungulu: hina ba ku ngahi. Hakuba hi ka lexi a tiko a gi hi tibi, hakuba a gi mu tibi yena.

Joh. 1. 12. & 15. 18, 19. & 16. 3. & 17. 25.

2 Baranziweko, makunu hi banana ba Nungungulu, loku ku nga na ku nga se ku wonkeliswa xana hi ta ku yini. Hina ha zi tiba lezo, loku a nga a wonkeliswa, hina hi ta ba kota yena; hakuba hi ta mu wona kota lezi a nga yena.

Mat. 5. 8. Roma 8. 15, 18, 29. 1 Kor. 4. 17. & 13. 12. & 15. 49. 2 Kor. 5. 7. Gal. 3. 26. & 4. 6. Fil. 3. 21. Kol. 3. 4. 2 Pet. 1. 4. xip. 5. 1.

3 Kwatsi hi yena loyi a nga ni loku kutsumba ha yena wa basisa wutsumbu gawe, kwatsi hi yena a basileko.

xip. 4. 17.

4 Bonkle laba ba mahako kuonha ba tsoba nayo: haku ba a kuonha hi ku tsoba ka nayo.

Roma 4. 15. xip. 5. 17.

5 Na nwina ma zi tiba lezo lezaku i lo wonkeliswa kasi ku susa zonho; a ka yena a ku na zonho.

2 Kor. 5. 21. 1 Tim. 1. 15. Heb. 1. 3. & 4. 15. & 9. 26, 28. 1 Pet. 2. 22, 24.

6 Kani hi wihi a tsamako ka yena a nga onhi: kani hi wihi a onhako a nga mu wonangi, a nga na ku mu tiba.

xip. 2. 4. & 4. 8. 3 Joh. 11.

7 Banana ba mina batsongwani, nga munhu a nga mu pengisi: loyi a mahako kululama i lulamile, kota lezi yena a lulamileko:

Roma 2. 13. xip. 2. 26, 29.

8 Loyi a maha kuonha ngwa satani; hakuba satani i lo onha hi le kusanguleni. Ka loku kugumelwa a Nwana wa Nungungulu i lo wonkeliswa, kasi yena wa fela a ku mbetisa a mitiro ya satani.

Mat. 13. 38. Luka 10. 18. Joh. 8. 44. & 16. 11. Heb. 2. 14.

9 Kani hi wihi a trelweko hi Nungungulu a nga mahi kuonha: hakuba a mbewu yakwe yi tsamile ka yena: yena a nga kota ku onha, hakuba i tralilwe hi Nungungulu.

1 Pet. 1. 23. xip. 5. 18.

10 Hi ka lexi a banana ba Nungungulu ba wonkeliswa, ni banana ba satani; kani hi wihi a nga mahiko kululama a hi wa Nungungulu, ge ni loyi a nga ranziko makabye wakwe.

xip. 2. 29. & 4. 8.

11 Hakuba leyi hi mhaka mu nga yizwa hi le kusanguleni, le ya ku hi ta ranzana munwe ni munwani:

Joh. 13. 34. & 15. 12. xip. 1. 5. & 2. 7. & 4. 7, 21. xipm. 23. 2 Joh. 5.

12 Hi nga koti Kana a nga wa

- loyi wo biha, i lo daya makabye wakwe. Ngahilezo i lo mu daya ke? Hakuba mitiro yakwe yi wa bihile, ni ya makabye yi wa lulamile.
 Heb. 11. 4. Jude 11.
- 13 Mu nga dami bamakabye, loku a tiko gi mu benga nwina.
 Joh. 15. 18, 19. & 17. 14. 2 Tim. 3. 12.
- 14 Ha zi tiba lezaku hi hunzile kufeni hi ya kuhanyeni, hakuba ha ranza bamakabye. Loyi a nga ranziko i tsamile kufeni.
 xip. 2. 9, 10, 11.
- 15 Kani hi wihi a bengako makabye hi mudayi: na nwina ma zi tiba lezaku a ku kona a mudayi a nga ni wutomi ga kupinzuka gi tsamileko ka yena.
 Mat 5. 21, 22. Gal. 5. 21. xip. 4. 20. Kuv. 21. 8.
- 16 Halezi hina ha zi tiba kuranza, hakuba i lo beka kuhanya kakwe lahasi hi kota ya hina: hina hi yimelwe hi beka a wutomi ga hina lahasi hi kota ya bamakabye.
 Joh. 3. 16. & 15. 13. Roma 5. 8. Efe. 5. 2, 25. xip. 4. 9, 11.
- 17 Kani loku munhu a hi ni zilo za legi tiko, a wona makabye na a vumala, a vala titralo takwe ha yena, a kuranza ka Nungungulu ku nga tsamisa ku yini ka yena ke?
 Luka 3. 11. xip. 4. 20.
- 18 Banana ba mina batsongwani, nga hi nga ranzi hi kwulawula, ge ni lirimi; kani nilezi ku maheni ni zine-ne.
 Roma 12. 9. Efe. 4. 15. Jam. 2. 15, 16. 1 Pet. 1. 22.
- 19 Halezi hi ta zi tiba aku hi ba zinene, hi ta tiyisa timbilu ta hina mahlweni ka yena,
 Joh. 18. 37. xip. 1. 8.
- 20 Kwalaha a mbilu ya hina yi hi konako ha kona; hakuba Nungungulu ngwa ku hunza timbilu ta hina, i tiba zilo zonkile.
 1 Kor. 4. 4.
- 21 Baranzekako, loku a timbilu ta hina ti nga hi koni, hi na ni ku tiya ka Nungungulu;
 Heb. 10. 22. xip. 2. 28. & 4. 17.
- 22 Ni xihi lexi hi kombelako, hi ta amukela ha yena, hakuba ha gonga milayo yakwe, hi maha zilo lezi zi xalalisako mahlweni yakwe.
 Mat. 7. 8. & 21. 22. Marku 11. 24. Joh. 8. 29. & 9. 31. & 14. 13. & 15. 7. & 16. 23, 24. Jam. 5. 16. xip. 5. 14.
- 23 Loku hi kulaya kakwe, lezaku hi kolwa bitweni ga Nwana wakwe Jesu Kristu, hi ranzana, kota lezi a nga hi nyika a kulaya.
 Mat. 22. 39. Joh. 6. 29. & 13. 34. & 15. 12. & 17. 3. Efe. 5. 2. 1 Tesa. 4. 9. 1 Pet. 4. 8. xipm. 11. xip. 2. 8, 10. & 4. 21.
- 24 Ni loyi a gongako milayo yakwe i tsama ka yena, yenawu ka yena. Halezo ha zi tiba lezaku i tsama ka hina, hi Moya wa yena lowu a hi nyikileko.
 Joh. 14. 23. & 15. 10. & 17. 21, &c. Roma 8. 9. xip. 4. 12, 13.

XIPIMO 4.

1 Baranzekako, mu nga kolwi mimoya yonkle, kanilezi hlolani a mimoya kutani ya Nungungulu ke: hakuba banyingi baprofeti ba mawunwa ba la su fenemete laha tikweni.

Mat. 24. 4, 5, 24. Mit. 20. 30. 1 Kor. 14. 29. 1 Tessa. 5. 21. 1 Tim. 4. 1. 2 Pet. 2. 1. xip. 2. 18. 2 Joh. 7. Kuv. 2. 2.

2 Halezi nwina tibani a Moya wa Nungungulu: wonklelele moya lowu wu nge ngalo Jesu Kristu i tile nyameni ngwa Nungungulu:

1 Kor. 12. 3. xip. 5. 1.

3 Ni wonklelele moya lowu wu nga vumeliko Jesu a hi wa Nungungulu: lowu hi moya wa ku kaneta Kristu, lowo hi wu zwileko ku ngalo wata; makunu wu laha tikweni.

2 Tesa. 2. 7. xip. 2. 18, 22. 2 Joh. 7.

4 Nwina mu ba Nungungulu, bananga batsongwanyani, mu ba hlulile bona: hakuba ngwa hombe loyi a nga ka nwina ku hunza loyi a nga laha tikweni.

Joh. 12. 31. & 14. 30. & 16. 11. 1 Kor. 2. 12. Efe. 2. 2. & 6. 12. xip. 5. 4.

5 Bona ba ka tiko: hikwalaho ba wulawula bona kota ba nga ba tiko, ni tiko ga bawza bona.

Joh. 3. 31. & 15. 19. & 17. 14.

6 Hina hi ba ka Nungungulu: loyi a tibako Nungungulu wa hizwa hina; loyi a nga hiko wa Nungungulu a nga hizwi. Hi lezi ha wu tiba

a moya wa zinene, ni moya wa kuhambuka.

Joh. 8. 47. & 10. 27. & 14. 17. 1 Kor. 14. 37. 2 Kor. 10. 7.

7 Baranzekako, nga hi ranzana: hakuba a kuranza ku ka Nungungulu; bonkle laba ba ranzako ba trelwe hi Nungungulu, ba mu tiba Nungungulu.

xip. 3. 10, 11, 23.

8 Loyi a nga ranziko a nga mu tibi Nungungulu; hakuba Nungungulu hi kuranza.

xip. 2. 4. & 3. 6. xipm. 16.

9 Mangabye a kuranza ka Nungungulu kuwonekelisilwe ka hina, lezaku Nungungulu i rumele a Nwana wakwe a treleko yece laha tikweni, kasi hina ha fela kuhanya ha yena.

Joh. 3. 16. Roma 5. 8. & 8. 32. xip. 3. 16. & 5. 11.

10 Mangabye loku kuranza, a hi hina hi mu ranzileko Nungungulu, kanilezi i lo hi ranza yena, i lo rumela a Nwana wakwe kuta ku rihela a zonho za hina.

Joh. 15. 16. Roma 5. 8, 10. Tit. 3. 4. xip. 2. 2.

11 Baranzekako, loku Nungungulu a hi ranzisa lezi, hina-wu kambe nga hi ranzana.

Mat. 18. 33. Joh. 15. 12, 13. xip. 3. 16.

12 A nga kona munhu a wonileko Nungungulu ni ka xihi xikati: loku hi ranzana, Nungungulu i tsama xikari ka hina, ni kuranza ka yena ku mbeleliwa ka hina.

Joh. 1. 18. 1 Tim. 6. 16. xip. 2. 5. xipm. 18, 20.

- 13 Hikwalaha ha zi tiba hina lezaku hi tsamile ka yena, yenawu i ka hina, hakuba i hi nyikile a Moya wa yena.
Joh. 14. 20. xip. 3. 24.
- 14 Hi wonile ha maha wukustumunyu lezaku a Dadani i lo rumela a Nwana ku ta maha Muhanyisi wa tiko.
Joh. 1. 14. & 3. 17. xip. 1. 1, 2.
- 15 Kani hi wihi a ta nga vumela lezaku Jesu hi Nwana wa Nungungulu, Nungungulu wa tsama ka yena, yenawu ka Nungungulu.
Roma 10. 9. xip. 5. 1, 5.
- 16 Hina ha tiba hi kolilwe a kuranza loku Nungungulu a nga nako ha hina. Nungungulu hi kuranza; yena loyi a tsamako kuranzeni i tsama ka Nungungulu, ni Nungungulu i tsama ka yena.
xip. 3. 24. xipm. 8, 12.
- 17 Hilaha a kuranza ku mbelele ka hina, lezaku hi ba ni kutiya hi siku ga kulamula; hakuba kota lezi yena a nga lezo, hinawu ba legi tiko hi zalezo.
Jam. 2. 13. xip. 2. 28. & 3. 3, 19, 21.
- 18 A ku kona wutoya kuranzeni : a kuranza kumbelele ku hlongola hlanekero, hakuba wutoya gi na ni kubayisa; loyi a na nga ni wutoya a nga mbeleliswangi kuranzeni.
xipm. 12.
- 19 Hina ha ranza, hakuba i lo ranga a hi ranza yena.
- 20 Loku a munhu a wula, Nza ranza Nungungulu, na benga makabye wakwe, wa

hemba : hakuba loyi a nga ranziko makabye wakwe loyi a mu wonileko, i ta mu ranza hi ku yini Nungungulu loyi a nga mu woniko.

- xip. 2. 4. & 3. 17. xipm. 12.
- 21 Lowu nayo hi nawo wa le ka yena, lowu wa ku loyi a ranzako Nungungulu a ranze ni makabye kambe.
Mat. 22. 37, 39. Joh. 13. 34. & 15. 12.
xip. 3. 23.

XIPIMO 5.

- 1 Kani himani loyi a kolwako lezaku Jesu hi Kristu i trelwe hi Nungungulu: ni loyi a ranzako loyi a trelweko wa mu ranza loyi a trelweko ha yena.
Joh. 1. 12, 13. & 15. 23. xip. 2. 22, 23.
& 4. 2, 15.
- 2 Halezi ha zi tiba lezaku ha ba ranza banana ba Nungungulu, laha na hi ranza Nungungulu, hi maha kulaya ka yena.
- 3 Hakuba loku hi kuranza ka Nungungulu, lezaku hi gongola milayo ya yena : a milayo yakwe a yi karati.
Mat. 11. 30. Joh. 14. 15, 21, 23. & 15. 10. 2 Joh. 6.
- 4 Hakuba kani hi wihi a trelweko hi Nungungulu wa hlula a tiko : legi hi wunhenha legi hi hlulileko ha gona tiko, kona kukoleka ka hina.
Joh. 16. 33. xip. 3. 9. & 4. 4.
- 5 Himani yena loyi a hlulileko a tiko, saseka ywaloye a kolwako lezaku Jesu hi Nwana wa Nungungulu ke t
1 Kor. 15. 57. xip. 4. 15.

yi hi yena loyi a nga lota
mati ni nkata, yena Jesu
istu ; na ma nga hi mati
ce, kanilezi a mati zinwe
nkata.

.. 14. 17. & 15. 26. & 16. 13. & 19. 34.
1 Tim. 3. 16.

wo hi Moya lowu wu ma-
ko wukustumunyu, ha-
ba a Moya wu hi zine-

Joh. 1. 1. & 10. 30. Kuv. 19. 13.

ikuba mbanharu laba ba
ahako wukustumunyu, a
oya, ni mati, ni nkata :
zi zinharu zi klangene ha
inwe.

iku hina hi amukela a
ikustumunyu ga banhu,
wukustumunyu ga Nu-
ngungulu gi hunzeletile :
kuba wukustumunyu ga
ingungulu hi legi, i lo
aha wukustumunyu hi
wana wakwe.

t. 3. 16, 17. & 17. 5. Joh. 8. 17, 18.

oyi a kolwako ka Nwana
a Nungungulu i na ni
ukustumunyu ka yena :
yi a nga kolwiko Nungu-
gulu i lo mu maha muhe-
bi ; hakuba a nga kolwa-
gi ka wukustumunyu legi
ungungulu a gi mahileko
Nwana wakwe.

h. 3. 33. & 5. 38. Roma 8. 16. Gal.
4. 6.

i wukustumunyu hi legi,
zaku Nungungulu i nyi-
le ka hina a kuhanya ka
ipinzuka, loku kuhanya
i na ni Nwana wa yena.

Joh. 1. 4. xip. 2. 25. & 4. 9.

oyi a nga ni Nwana i na
wutomi, ni loyi a nga

hiko ni Nwana wa Nungu-
ngulu a nga na wutomi.

Joh. 3. 36. & 5. 24.

18 Lezi zilo mina nzi tsalile
ka nwina, kasi ma fela ku
zi tiba lezaku mu na ni wu-
tomi ga kupinzuka, ka ye-
na nwina laba mu kolwako
bitweni ga Nwana wa Nu-
ngungulu.

Joh. 20. 31. xip. 1. 1, 2.

14 Loku hi kutiyisa loku hi
nga nako ha yena, lezaku,
loku ki kombela a xilo kota
kuranza kakwe, i ta hizwa
hina :

xip. 3. 22.

15 Loku hina hi zi tiba lezaku
wa hizwa ni ka xihi lexi hi
xikombelako, ha zi tiba le-
zaku hi na zona lezi hi zi
kombelako.

16 Loku a hi kona munhu a
wonako nakulobye na onha
na ku nga hi kuonha ka
kufa, yena i ta kombela
Nungungulu i ta mu nyika
kuhanya ka bona laba ba
nga onhiko ka kufa. Ku
kona a kuonha loku ka ku-
fa : a nzi wuli a ku ba a ko-
mbelela kona.

Mat. 12. 31, 32. Marku 3. 29. Luka
12. 10. Joh. 17. 9. Heb. 6. 4, 6. &
10. 26. Jam. 5. 14, 15.

17 Konkle kungalulami kuo-
nha : kona kuonha loku ku
nga hi ko ka kufa.

xip. 3. 4.

18 Hina ha zi tiba lezaku loyi
a trelweko hi Nungungulu
a nga onhi ; kanilezi loyi a
nga wa trelwe hi Nungu-

ngulu wa mu gongola, ni loyi wa kubiha a nga na ku mu henyha.

1 Pet. 1. 23. Jam. 1. 27. xip. 3. 9.

- 19 Ha zi tiba hina lezaku hi ba ka Nungungulu, ni tiko gonkle gi eklela ni loyi wa kubiha.

Gal. 1. 4.

- 20 Hina ha zi tiba lezaku a Nwana wa Nungungulu i tile, i hi nyikile a kupima,

lezaku ha mu tiba lezaku yena u hi zinene, kona ka yena a Nwana wakwe Jesu Kristu. Loyi hi Nungungulu wa zinene, ni wuto-mi ga kupinzuka.

Luka 24. 45. Joh. 17. 3. & 20. 28. Mt. 20. 28. Roma 9. 5. 1 Tim. 3. 16. Tit. 2. 13. Heb. 1. 8. xipm. 11, 12, 13.

- 21 Banana ba mina batsongwani, ti gongoleni zifananiweni.

1 Kor. 10. 14.

A PAPILO GA WUMBIRI GA JOHANI.

- 1 A singalakati ka yena wasati a hlaulilweko ni banana bakwe, loyi nzi mu ranzako ha kunene; na ku nga hi mina nzoce, kanilezi ni bona bonkle ba tibako a zine-ne;

Joh. 8. 32. Gal. 2. 5, 14. & 3. 1. & 5. 7. Kol. 1. 5. 2 Tesa. 2. 13. 1 Tim. 2. 4. Heb. 10. 26. 1 Joh. 3. 18. xipm. 3. 3 Joh. 1.

- 2 Hi kota ya zinene lezi zi tsamileko na hina, ku ta tsama na hina kala kupinzuka:

- 3 Wuxinji, titralo, ni kurula ku ta tsama na hina, hi le ka Nungungulu a Dadani, ni ka Jesu Kristu, a Nwana wa Dadani wa zinene ni kuranza.

1 Tim. 1. 2. xipm. 1.

- 4 Mina nza nengela ha hombe nguvu hakuba nzi kumile bokari ba banana ba

wena na ba famba hi zinene, kota lezi hina hi amukeleko a kulaya hi le ka Dadani.

3 Joh. 3.

- 5 Makunu nza ku kombela wena, wasati, a nzi tsali ku kwatsi nayo muswa, kanilezi lowu hi nga hi nawo hi kuranguleni, wa ku nga hi ranzana.

Joh. 13. 34. & 15. 12. Efe. 5. 2. 1 Pet. 4. 8. 1 Joh. 2. 7, 8. & 3. 11, 23.

- 6 Loku ku hi kuranza, lezaku nga hi famba hi milayo yakwe. Loku hi kulaya, kota lezi hi zizwileko hi kusanguleni, kasi ma fela ku famba ha kona.

Joh. 14. 15, 21. & 15. 10. 1 Joh. 2. 5, 24. & 5. 3.

- 7 Hakuba a bakohlisi banyingi ba humelele tikweni, bona laba ba kaneta lezaku Jesu Kristu ata nyameni.

mbakohlisi ni bakana Kristu.

1 Joh. 2. 22. & 4. 1, 2, 3.

ikani wutsumbu ga a, kasi mu nga lahli a ezi hi nga zi maha, ezi kasi ma fela ku cela cacazelo wu tele-

13. 9. Gal 3. 4. Heb. 10. 32, 35.

hi wihi a humelelako nga tsami kugonziseni ristu, a nga na Nungu-u : kani loyi a tsamako nziseni, ywaloye i na adani ni Nwana.

1 Joh. 2. 23.

ta nga a hi kona a takowina, na a nga nehi lo-ugonzisa, mu nga mu

amukeli tindlwini ya nwi-na, mu nga mu losi:

Roma 16. 17. 1 Kor. 5. 11. & 16. 22.
Gal. 1. 8, 9. 2 Tim. 3. 5. Tit. 3. 10.

11 Hakuba loyi a mu losako wa hlengela naye mitirweni yakwe ya kubiha.

12 Na nzi hi ni zilo zinyingi akuba nzi tsala ka wena, nzi nga ta zi tsala hi papilo ni tinta: kanilezi nza tsumba kuta ka wena nzi ta wulawula ngohe ni ngohe, kasi kutsaka ka wena ka tatiseka.

Joh. 17. 13. 1 Joh. 1. 4. 3 Joh. 13.

13 A banana ba makweru a hlanlilweko ka ba ku rungula wena.

1 Pet. 5. 13.

PILO GA WUNHARU GA JOHANI.

ingalakati ka Gaiusi a ekako, loyi nzi mu ra-to ha kunene.

2 Joh. 1.

ranzekako, mina nza bela lezaku hi ka zilo le u fela ku tsakwatsi na u nga na anya, kota lezi a mowa wena wu humelele-

uba nza lo tsaka ha be nguvu, laha na babaye ba tile ba maha ustumunyu hi wunene

1 35

ga wena, kota lezi wena u fambako zineneni.

2 Joh. 4.

4 A nzi nako kutsaka ka hombe ku hunza loku, a kuzwa hi banana ba mina na ba famba hi zinene.

1 Kor. 4. 15. File. 10.

5 Xiranzwa, wa maha tiro wa kukoleka ni ka zonkle lezi u mahelako bamakabye ni bapfumba bonkle;

6 Laba ba nga maha wukustumunyu ga kuranza ka wena mahlweni ka ceci:

- laba u ta nga maha kwatsi aku ba heleketa lwenzweni labye hi ku faneleko ka Nungungulu :
- 7 Hakuba hi kota ya Bito bona ba lo huma, na ba nga teki ncumo xa ba Matiko.
1 Kor. 9. 12, 15.
- 8 Hikwalaho hina hi fanelwe hi amukela a ba ku ngahi, kasi ha fela ku hlengela kutira zinwe nabo.
- 9 Nzi lo tsala zokari le cecini: kanilezi Diotrefesi, loyi a ranzako a wukulu xikari kabye, a nga hi amukelangi.
- 10 Hikwalaho, loku nzita, nzi ta alakanya a mitiro yakwe a yi mahileko, na i hi vukele hi timhaka to biha: na a nga enelwe hi lezi basi, a wutsumbu gakwe a nga ba amukelangi a bamakabye ni kanwe, ni laba ba nga ta nga ba vumele wa ba tsi-beta wa ba hlongola cecini.
- 11 Xiranzwa, u nga pimanyisi lezi za kubiha, kanilezi lezi zo saseka. Loyi a mahako kusaseka ngwa Nungungulu: loyi a mahako kubiha a hi wonangi Nungungulu.
1 Joh. 2. 29. & 3. 6, 9. 1 Pet. 3. 11.
- 12 Demetriusi i mahelwa wukustumunyu hi banhu bonkle, ni zinene wutsumbu; ina, hinawu kambe ha maha wukustumunyu; wena wa zi tiba lezaku a wukustumunyu ga hina gi nene.
Joh. 21. 24. 1 Tim. 3. 7.
- 13 Mina nzi la wa ni zilo zinyingi ku tsala ka wena, kanilezi a nzi ranzi ku zi tsala ka wena hi tinta ni peni:
2 Joh. 12.
- 14 Kanilezi nza tsumba aku haklisa nzi ta ku wona, zonake hi ta wulawula ngohe ni ngohe. A kurula a ku be ka wena. A maxaka ma ku rungula. Rungula ba maxaka hi mabito.

A PAPILO GA JUDE.

- 1 Jude, a nanza ga Jesu Kristu, a makabye wa Jamesi, ka bona laba ba bitilweko, baranzekako ka Nungungulu Dadani, ba hlayiselweko Jesu Kristu:
Luka 6. 16. Joh. 17. 11, 12, 15. Mit. 1. 13. Roma 1. 7. 1 Pet. 1. 5.
- 2 A titralo ka nwina ni kurula a ku anziswe.
1 Pet. 1. 2. 2 Pet. 1. 2.
- 3 Baranzekako, laha na nzi nyikile a kuhlayisa konkle aku ba nzi tsala ka nwina hi kuhanyiswa ka hina ho-

3, nzi lo labe akuba
tsala ku wena nzi mu
1, akuba mu tiyisa a ku
la a kukoleka loku ku
nyikiwe hi bobasa ka-
kutsika.

. 27. 1 Tim. 1. 18. & 6. 12. 2 Tim.
1. 13. & 4. 7. Tit. 1. 4.

xuba ba kona banhu ba
nimelako xikundleni,
a laba ba kale ba yimi-
veko loku kukoniwa, a
hu laba ba nga hi ko
nungungulu, ba hunzula
xuxinji ga Nungungulu
ibini, ba kaneta a Hosi
e ya hina, a Hosi ya hi-
Jesu Kristu.

a 9. 21, 22. Gal. 2. 4. Tit. 1. 16. &
11. Heb. 12. 15. 1 Pet. 2. 8.
et. 2. 1, 10. 1 Joh. 2. 22.

akunu nza xuba ku nga
mu alakanyisa, hambu
mu nga kari mu zi tiba
zilo zonkle, lezaku laha
osi, na yi hanyisile a ba-
tikweni ga Gipite, a
ko ka lezo i lo ba lobisa
ngakolwako.

1 Kor. 10. 9. Heb. 3. 17, 19.

ingelosi leti ti nga go-
ngiko a wukosi ga tona,
ilezi ti lo siya kaya ka
a, yena i ti hlayisile ma-
sweni ya pinduka ya
nyama ku kala sikwini
tombe ga kulamula.

. 8. 44. 2 Pet. 2. 4. Kuv. 20. 10.

a Sodoma ni Gomora,
niti ya kona, ku fanana
yona kambe yi lo ti nyi-
wubayini, yi lo lanzisa
yama ya haba, yi lo yi-
wa ku maha ziwoni-

so, yi loga tsomba kasi yi
hiswa hi nzilo wa kupinzu-
ka.

2 Pet. 2. 6.

8 Zi ngaho ka laba ba lorako
kabye ba yi onhisa nya-
ma, ba nyenya a tihosi, ni
nzukano ka manganaka-
na.

2 Pet. 2. 10.

9 Kanilezi Mikaeli a ngelosi
ya hombe, laha a kanetana
na satani i lo hi xirumbi xa
Mosi, i lo caba ku tiswa a
kulamula ka nzukano, ka-
nilezi i te ngalo, A Hosi yi
ta ku kawuka wena.

2 Pet. 2. 11. Kuv. 12. 7.

10 Kanilezi laba ba rukatela
lezi ba nga zi tibiko : ya lezi
ba zi pimako hi ka nyama,
kota zihari zi nga hiko ni
kupima, hi lezi zilo ba da-
wa.

2 Pet. 2. 12.

11 Kombo ka bona ! hakuba
ba lo famba hi ndlela ya
Kana, ba tsutsuma hi ku
kana kuonheni ka Balaami
hi kota ya kurihwa, ba lo-
biswa hi kukaneta ka
Kore.

2 Pet. 2. 15. 1 Joh. 3. 12.

12 Laba hi maribye ma fihle-
leko mibuzweni ya kuranza
ya nwina laha na baga mi-
buzo zinwe na nwina, a ba-
risi laba ba nga hi ko ni
hlanekero ba ti gisa; ba bilu-
kela ba nga hi na mati, na
ba ku kuletwa hi mhaho; a
tisinya ta ma wuyakaya ti
nga hiko ni mihanzo, ba hi
tisinya ti omileko kumbiri,

- ti runzuwulwako ni mi-
tsu;
Mat. 15. 13. 1 Kor. 11. 21. Efe. 4. 14.
2 Pet. 2. 13, 17.
- 13 Ba gobozako kota mabyan-
ndlati ya bimbi, ba pupuma
tinganeni tabye; a tinyeleti
ti nzulako, laba ba bekelwe-
ko a kutsisa ka munyama
kala kupinzuka.
Fil. 3. 19. 2 Pet. 2. 17.
- 14 Ni ka lezi Enoke, a wa wu-
nklanu na kumbiri ku suka
ka Adamu, i lo profeta aku,
Languta, a a Hosi yi lota ni
ba kume ga ma kume ya
mazana laba bakwe bobasa,
Mat. 25. 31. 2 Tesa. 1. 7. Kuv. 1. 7.
- 15 A kuta ku yimisa kulamula
ka bonkle, yi ta ba kona
bonkle a ba-nga-kolwiko hi
mitiro yabye yonkle yi nga
hiko wunungungulu leyi ba
nga yi maha hi ku nga hi
wunungungulu, ni zonkle
zilo zo biha lezi a ba-nga-ko-
lwiko ba nga mu rukatela
ha zona.
- 16 Laba hi bakalali, ni basola-
ko, na ba fambako hi ku-
mbilukela kabye (ni milomu
yabye ba wulawula a timha-
ka ta hombe ta matsanza),
ba hi ni kuhlawula banhu
hi kota ya binzu.
Jam. 2. 1, 9. 2 Pet. 2. 18.
- 17 Kanilezi *nwina*, baranze-
kako, alakanyani a timha-
ka leti ti nga kanelwa hi
mahlweni hi bapostoli ba
Hosi ya hina Jesu Kristu;
2 Pet. 3. 2.
- 18 Lezaku ba wulisile ku yini
ka *nwina*, Hi xikati xa ku-
gumesa ku ta ba kona a
batseketseli, ba maha hi
kuonhakala kabye ka ku-
mbilukela.
1 Tim. 4. 1. 2 Tim. 3. 1. & 4. 3. 2 Pet.
2. 1. & 3. 3.
- 19 Laba hi bona ba mahako a
kuhambana, a ba ka nya-
ma, ba nga hi ko na Moya.
1 Kor. 2. 14. Heb. 10. 25. Jam. 3. 15.
- 20 Kanilezi *nwina*, baranzeka-
ko, na mu aku wutsumbu
ga *nwina* kukolekeni ka
nwina ko basana, na mu ko-
mbela hi ka Moya wo Basa,
Roma 8. 26. Efe. 6. 18. Kol. 2. 7. 1
Tim. 1. 4.
- 21 Mu hlayisa wutsumbu ga
nwina kuranzeni ka Nu-
ngungulu, na mu cuwuka a
titralo ta Hosi ya hina Jesu
Kristu kuhanyeni ka kupi-
nzuka.
Tit. 2. 13. 2 Pet. 3. 12.
- 22 Ba maheleni titralo banwa-
ni, laba ba nga kukanaka-
neni;
- 23 Hanyisani banwani, na mu
ba kamukela nzilweni; ni
ka banwani ba maheleni ti-
tralo hi kucaba; na mu be-
nga a tinguwo leti ti nye-
nyezisilweko hi nyama.
Roma 11. 14. 1 Kor. 3. 15. 1 Tim. 4.
16. Kuv. 3. 4.
- 24 Makunu ka yena a kotako
ku mu gongola mu nga ku-
ngubanyeki, a mu yisa ma-
hlweni ka wukosi gakwe na
mu nga hi na bala hi kutsa-
ka ka hombe,
Roma 16. 25. Efe. 3. 20. Kol. 1. 22.
- 25 Ka yena loyi Nungungulu
yece a Muhanyisi wa hina,
hi Hosi ya hina Jesu Kristu,

u be wukosi, ni wukulu,
mufumo, ni ntamo, ma-
reni ka zikati zonkile, ni

makunu, ni kala kupinzu-
ka kambe. Amenii.

Roma 16. 27. 1 Tim. 1. 17. & 2. 8.

A KUVULULWA KA JOHANI.

XIPIMO 1.

kuvululwa ka Jesu Kri-
, a nga nyikiwa hi Nu-
ngulu ku wonisa ka xi-
xakwe, zilo zi ta nga
ela lokuloku : i lo rume-
hi ngelosi yakwe ka xi-
xakwe Johani;

3. 32. & 8. 26. & 12. 49. xipm. 3.
xip. 4. 1. & 22. 16.

nga maha wukustumu-
1 ga mhaka ya Nungu-
ilu, ni wukustumunyu
Jesu Kristu, ni wa zilo
ikle a nga zi wona.

or. 1. 6. 1 Joh. 1. 1. xipm. 9. xip.
6. 9. & 12. 17.

katekile loyi a gonzako,
laba ba zwako a timhaka
loku kuprofeta, ba hla-
a zilo zi tsalilweko ko-
: hakuba xikati xi tsi-
le.

ia 11. 28. Roma 13. 11. Jam. 5. 8.
1 Pet. 4. 7. xip. 22. 7, 10.

ohani ka tona ticeci ta
lanu ni timbiri ta le Asia:
uxinji a gi mahe ka nwi-
ni kurula, ku tako hi ka
na a nga kona, a nga hi
na, kambe a ta ngata ; ni
moya ya nklanu ni mi-
biri yi nga le mahlweni

ka xitsamo xa wukosi xa-
kwe;

Joh. 1. 1. xipm. 8. xip. 3. 1. & 4. 5. &
5. 6.

5 Ni ya kuta hi le ka Jesu
Kristu, a kustumunyu a
tsumbekako, ni wa mate-
wula ya bafleko, ni mufu-
meli wa tihosi ta misaba.
Ka yena a hi ranzako, a hi
kila/ela ku onheni ka hina hi
nkata wakwe;

Joh. 8. 14. & 13. 34. & 15. 9. 1 Kor. 15.
20. Gal. 2. 20. Efe. 1. 20. Kol. 1.
18. 1 Tim. 6. 13. Heb. 9. 14. 1 Joh.
1. 7. xip. 3. 14. & 17. 14. & 19. 16.

6 U lo hi maha mufumo, ku
tsama bapristi ka Nungu-
ngulu ni Raru wakwe; ka
yena a ku mahe wukosi ni
wudumo kala kupinzuka ni
kupinzuku. Amenii.

1 Tim. 6. 16. Heb. 13. 21. 1 Pet. 2. 5,
9. & 4. 11. & 5. 11. xip. 5. 10. & 20. 6.

7 Languta, wata hi marefu;
ni mabho wonkile ma ta mu
wona, ni laba ba nga mu
klaba; tixaka tonkile ta mi-
saba ti ta rila hi yena. Hi-
zona, Amenii.

Mat. 24. 30. & 26. 64. Joh. 19. 37. Mit.
1. 11.

8 Hi mina Alfa ni Omega, a
Hosi Nungungulu, a nga

- kona, a hi kona, kambe a ta ngata, a nga ni Ntamo wonkle.
xipm. 4, 11, 17. xip. 2. 8. & 4. 8. & 11. 17. & 16. 5. & 21. 6. & 22. 13.
- 9 Mina Johani, makwenu wa nwina, a hlengeleko na nwina le kuxanisekeni ni le mu-funweni ni le ku honiseleni ka Jesu, nzi wa hi kona le xihlaleni xi tibyako Patmosi, hi mhaka ya Nungungulu ni ku kustumunya hi Jesu. Roma 8. 17. Fil. 1. 7. & 4. 14. 2 Tim. 1. 8. & 2. 12. xipm. 2. xip. 6. 9.
- 10 Nzi hi le Moyeni hi siku ga Hosi, nzi lozwa le nzako ka mina a gezu ga hombe, gi kotisa ga punzu gi ku, Joh. 20. 26. Mit. 10. 10. & 20. 7. 1 Kor. 16. 2. 2 Kor. 12. 2. xip. 4. 1, 2. & 10. 8. & 17. 3. & 21. 10.
- 11 Lezi u zi wonako, zi tsale bukwini, u gi rumela le ticecini ta nklanu ni timbiri; ya le Efesu, ni le Smurna, ni le Pergamumi, ni le Tuatira, ni le Sardesi, ni le Filadelfia, ni le Laodikea.
xipm. 8, 17.
- 12 Nzi lo hunzuluka akuba nzi wona gezu gi wulawulako na mina. Laha na nzi hunzulukile nzi lo wona nklanu wa tinhi ta tikandiya ni timbiri ta nzalama;
xipm. 20.
- 13 Laha xikari ka tinhi ta tikandiya nzi lo wona wokari wofanana ni Nwana wa munhu, anbele a nguwo yi cikelako mikonzweni, yi bohilweko hi le mabeleni hi bandi ga nzalama.
xip. 2. 1. & 14. 14. & 15. 6.
- 14 A hloko yakwe ni misisi yakwe yo basa kwatsi hi woya ga tiyivu, a basa kwatsi hi hunguba; mahlo yakwe kwatsi hi pingi ga nzilo;
xip. 2. 18. & 19. 12.
- 15 Ni mikonzo yakwe kotisa suku wo ngangamela, kota ku kwatsi yi hisilwe pingweni; gezu gakwe kotisa kuzwakala ka mamati ma nyingi.
xip. 2. 18. & 14. 2. & 19. 6.
- 16 A komile hi canja gakwe ga xinene tinyeleti ta klanu ni timbiri: ku huma nonwini wakwe a supado yo kariha maklelo yonkle yi trotikile: ngohe yakwe ku kota gambo na gi ngangamela hi ntamo wa gona. Mit. 26. 13. Efe. 6. 17. Heb. 4. 12. xipm. 20. xip. 2. 1, 12, 16. & 3. 1. & 10. 1. & 19. 15, 21.
- 17 Na nzi mu wonile, nziwa lahasi mikonzweni yakwe kotisa loyi a fileko. Na klatekile canja gakwe ga xinene hehla ka mina, aku, U nga cabi; nzi wa kusangula ni wa kugumesa, ni loyi a Hanyako;
xip. 2. 8. & 22. 13. xipm. 11.
- 18 Nzi wa file, languta, nza hanya kala kupinzuka, nzi na ni tipfungulo ta kufa ni Hayidesi.
Roma 6. 9. xip. 4. 9. & 5. 14. & 20. 1.
- 19 Tsala hi kwa laho zilo u zi wonileko, ni lezi zi nga kona, ni lezi zi ta nga nga zi hi kona hi le nzako ka lezi;
xipm. 12, &c. xip. 2. 1, &c. & 4. 1, &c.
- 20 A kufihlakala ka klanu wa

yeleti ni timbiri u nga wona canjeni ga mina xinene, ni n^klanu ni mbiri tikandiya ta n^ana. Tinyaleti ta n^klanu timbiri ti hi tingelosi ta eci ta n^klanu ni timbiri : inhi ta tikandiya ta n^klanu ni timbihi ticeci ta n^klanu ni timbiri.

t. 5. 15. Fil. 2. 15. xipm. 12, 16. xip. 2. 1, &c.

XIPIMO 2.

ta ngelosi ya ceci ya le esu tsala ;

ezi zilo a ku yena a koleko tinyeleti ta n^klanu timbiri canjeni gakwe ga nene, loyi a fambako xiri ka tikandiya ta nzala a ta n^klani ni timbiri :

xip. 1. 13, 16, 20.

za yi tiba mitiro ya wena, ku pinyama ka wena ni honisela, ni ku ngalo a na ku vumela banhu bona, u ba hlolile laba ba tibako bapostoli, na ba nga bona, u ba kumile na ba nganyisa ;

Cor. 11. 13. 2 Pet. 2. 1. 1 Joh. 4. 1. xipm. 9, 13, 19. xip. 3. 1, 8, 15.

honisele u xanisekile hi to ga mina, a ku karalaji.

Gal. 6. 9. Heb. 12. 3, 5.

anilezi nzi na ni lexi ka ena, hakuba u tsikile kunza ka wena kusangula. lakanya hilezo laha u wiko kona, hunzuluka, u ra mitiro yosangula; nza-ka wena, nzi ta susa linhi

la kandiya wu tsanweni ga lona, saseka loku u hunzuluka.

Mat. 21. 41, 43.

6 Kanilezi u maha, ku ngalo wa benga mitiro ya ba Nikolatani, nzi yi bengako na mina.

xipm. 15.

7 Loyi a nga ni ndlebe, azwe loku ku wulawulwako hi Moya ticecini. Ka yena a hlulako, nzi ta mu nyika kuga a sinya ya wutomi, yi nga kona Paradesini ga Nungungulu.

Mat. 11. 15. & 13. 9, 43. xipm. 11, 17, 29. xip. 3. 6, 13, 22. & 13. 9. & 22. 2, 14.

8 Ni ka ngelosi ya le Smurna tsala ;

Lezi zilo u nga lo yena wa kusangula ni wa kugumesa, a ngafa, futsi wa hanya :

xip. 1. 8, 17, 18.

9 Nza ku tiba kuxaniseka ka wena, ni wusiwana (kanilezi u fumile), ni kurukatela ka laba ba nge nga lo ba Juda, na nga hi bona, kanilezi ba hi sinagoga ga Sautani.

Luka 12. 21. Roma 2. 17, 28, 29 & 9. 6. 1 Tim. 6. 18. Jam. 2. 5. xipm. 2. xip. 3. 9.

10 U nga cabi lezi u ta nga xaniseka ha zona lokuloku: languta, diaboli u ta kotse la banwani ba nwina paxweni, a kuba mu ringwe; mu ta xaniswa a kumi ga masiku. Tsumbeka kala

- kufeni, nzi ta ku nyika xi-
dlodlo xa kuhanya.
Mat. 10. 22. & 24. 13. Jam. 1. 12. xip. 3. 11.
- 11 Loyi a nga ni ndlebe, azwe
loku Moya wu ku wulako
ticecini. Loyi a hlulako a
nga ta lamatwa hi kufa ka
wumbiri.
xipm. 7. xip. 13. 9. & 20. 14. & 21. 8.
- 12 Ni ka ngelosi ya ceci ya le
Pergamumi tsala;
Lezi zilo ku wula yena a
nga ni supado yo kariha yi
trotikako kumbiri:
xip. 1. 16.
- 13 Nza ku tiba laha u tsamako
kona, hi laha xi nga kona
xitsamo xa Satani: u komi-
sile bito ga mina, a ku ka-
netangi kukolwa ka mina,
hambu masikwini ya Anti-
pasi a kustumunyu wa mi-
na, a tsumbekileko ka mina,
a nga dawa xikari ka nwi-
na, laha Satani a tsamako
kona.
xipm. 2, 9.
- 14 Kanilezi nzi zi tsongwani hi
wena, hi lezi u nabo laho la-
ba ba komeleleko kugonzi-
seni ka Balami, a nga go-
nzisa Balaki a ku beka
xikungubanyiso mahlweni
ka banana ba Israeli, a ku-
ga zilo zi nyikelweko ka zi
fananiso, ni kubaya.
Mit. 15. 29. 1 Kor. 6. 13, &c. & 8. 9,
10. & 10. 19, 20. 2 Pet. 2. 15. Jude
11. xipm. 20.
- 15 Hizalezo u na bona wena,
laba ba komisileko kugonzi-
seni ka ba Nikolatani kotisa
lezo.
xipm. 6.
- 16 Ka lezo alakanya; hilezi nzi
tata ka wena lokuloku, nzi
talwa na bona hi supado ya
nomu wa mina.
2 Tesa. 2. 8. xip. 1. 16. & 19. 15, 21.
- 17 Loyi a nga ni ndlebe, azwe
loku ku wulwako hi Moya
ticecini. Ka loyi a hlulako
nzi ta nyika kakwe a mana
yi fihlekileko, nzi ta mu
nyika ribye go basa, ku tsa-
lilwe ribyeni bito giswa,
a nga haba loyi a gi tibako
saseka yena loyi a gi amu-
keleko.
xipm. 7, 11. xip. 3. 12. & 19. 12.
- 18 Ni ka ngelosi ya ceci ya le
Tuatira tsala;
Lezi zilo a ku Nwana wa
Nungungulu, a nga ni ma-
hlo yakwe kota ku ngenge-
mela ka nzilo ni mikonzo
yakwe kwatsi hi suku wo
ngangamela:
xip. 1. 14, 15.
- 19 Nza yi tiba mitiro ya wena,
ni kuranza ka wena ni ku-
kolwa ni ku kozela ni ku
honisela, ni mitiro ya wena
yo gumesa yi hunza yo sa-
ngula.
xipm. 2.
- 20 Kanilezi nzi na ni lexi ka
wena, hi lezi u vumela wa-
sati loyi Jezabeli, a ti bitako
ku ngalo muprofeti; wa go-
nzisa wa xengetela a zitiri
za mina u zi mahisa kubaya,
ziga ku nyikelweko zifana-
nisweni.
Mit. 15. 20, 29. 1 Kor. 10. 19, 20. xipm.
14.
- 21 Nzi mu nyikile xikati aku-

a hunzuluka; a nga ra-
i ku hunzuluka kubayeni
kwe.

Roma 2. 4. xip. 9. 20.

nguta, nzi ta mu hoxa
andeni, zinwe ni laba ba
yako naye kuxanisekeni
u ka hombe, saseka loku
hunzuluka mitirweni ya-

3. i ta daya banana bakwe
kufa; ni ticeci tonkle ti
zi tiba lezo hi mina yena
lolaku tisra ni timbilu:
ta nyika munwani ni
mwani kota mitiro ya
ina.

16. 27. Joh. 2. 24, 25. Mit. 1. 24.
oma 2. 6. & 8. 27. & 14. 12. 2 Kor.
10. Gal. 6. 5. xip. 20. 12.

nilezi ka nwina nzi nga-
labo saseka leyo Tuatira,
akle laba ba nga hi ko na-
loku kugonziswa, laba
nga zi etileko za Satani,
ta ba wulawulako; nzi
a ta beka ka nwina ni
mwwe nzwalo,

Mit. 15. 28.

mbu lezi lezo mu nga na-
zi komiseni nzi karala
wuya.

xip. 3. 11.

loyi a hlulako, ni loyi a
kanyako mitiro ya mina
kala ku pinzuka, nzi ta
ika ka yena ntamo hehla
matiko:

19. 28. Luka 22. 29, 30. Joh. 6.
1. 1 Kor. 6. 3. 1 Joh. 3. 23. xip. 3.
1. & 20. 4.

a ma fumela hi nhonga
xiketse, kota xibya xa
rwumbi ma ta panzeka
panzana; kota mina nzi

amukelileko ka Dadani wa
mina:

xip. 12. 5. & 19. 15.

28 Nzi ta mu nyika nyeleti ya
mixo.

2 Pet. 1. 19. xip. 22. 16.

29 Loyi a nga ni ndlebe, azwe
lezi zi wulwawulwako hi
Moya ticecini.

xipm. 7.

XIPIMO 3.

1 Ni ka ngelosi ya ceci ye le
Sardisi tsala;

Lezi zilo a ku loyi a nga ni
Mimoya ya nklanu ni mi-
mbiri ya Nungungulu, ni
tinyeleti ta nklanu ni timbi-
ri: nza yi tiba mitiro ya
wena, akuba u na ni bito ga
ku u kona, na u file.

Efe. 2. 1, 5. 1 Tim. 5. 6. xip. 1. 4, 16.
& 2. 2. & 4. 5. & 5. 6.

2 Rinzela, u tiyise zilo zi sele-
ko, lezi zi nga ta nga zi file:
hilezi a nzi yi kumi mitiro
ya wena yi mbelele ma-
hlweni ka Nungungulu wa
mina.

3 Hikwalaho alakanya a ku
ngalo u amukelisile ku yini
u zwisile ku yini; u yi hla-
yisa, u hunzuluka. Hikwa-
laho loku u nga rinzeli, nzi
ta kutela kota nkamba, u
nga xi tiba xikati nzi ta
nga kutela ha xona.

Mat. 24. 42, 43. & 25. 13. Marku 13. 33.

Luka 12. 39, 40. 1 Tesa. 5. 2, 6.

1 Tim. 6. 20. 2 Tim. 1. 13. 2 Pet. 3.

10. xipm. 11, 19. xip. 16. 15.

4 Kanilezi u na ni mabito ma-
tsongwani le Sardisi ya laba
ba nga kala ku nyenyezisa
tinguwo tabye: ba ta fa-

- mba na mina ba ambele le tobasa; hakuba ba fanele.
Mit. 1. 15. Jude 23. xip. 4. 4. & 6. 11. & 7. 9, 13.
- 5 Loyi a hlulako i ta ambaliswa lezo a tinguwo tobasa; nzi nga ta fubisa bito gakwe le bukweni ga wutomi, nzi ta vumela bito gakwe mahlweni ka Dadani wa mina, ni mahlweni ka tingelosi takwe.
Mat. 10. 32. Luka 12. 8. Fil. 4. 3. xip. 13. 8. & 17. 8. & 19. 8. & 20. 12. & 21. 27.
- 6 Loyi a nga ni ndlebe azwe loku ku wulwako hi Moya ticecini.
xip. 2. 7.
- 7 Ni ka ngelosi ya ceci ya le Filadelfia tsala;
Lezi zilo u ngalo loyi a basileko, loyi wa zinene, a nga ni pfungulo ya Davida, a vululako, ku nga vali munhu, a valako, ku nga vululi munhu:
Mat. 16. 19. Luka 1. 32. Mit. 3. 14. 1 Joh. 5. 20. xipm. 14. xip. 1. 5, 18. & 6. 10. & 19. 11.
- 8 Nza yi tiba mitiro ya wena (languta, nzi bekile mahlweni ka wena a libati li vululweko, ku nga hiko kona munhu a li vululako), hakuba u na ntamo wu wutsongwani, u hlaysile mhaka ya mina, a ku kanetangi bito ga mina.
1 Kor. 16. 9. 2 Kor. 2. 12. xipm. 1.
- 9 Languta, nzi ba maha ba sinagoga ga Satani, laba ba wulako ku ngalo ba Juda, na ba nga hi bont., kanilezi ba hamba wunwa; languta, nzi ta ba maha ba ta kozela mahlweni ka mikonzo ya wena, ba tiba lezaku nzi ku ranzile.
xip. 2. 9.
- 10 Hilezi u yi hlaysile mhaka ya ku honisela ka mina, nzi ta ku hlaysa hi xikati xa ku ringwa, loku ku ta nga cikela tikweni gonkle, kasi ku ringwa laba ba akileko misabeni.
Luka 2. 1. 2 Pet. 2. 9.
- 11 Nzata lokuloku: komisari lezi u nga nazo, kasi u nga tekelwi xidloalo xa wena.
Fil. 4. 5. xipm. 3. xip. 1. 3. & 2. 10. 25. & 22. 7, 12, 20.
- 12 Loyi a hlulako nzi ta mu maha mhanze tempeleni ya Nungungulu wa mina, a nga ta ha huma kona kambe: nzi ta tsala hehla kakwe bito ga Nungungulu wa mina, ni bito ga muti wa Nungungulu wa mina, a Jerusalema giswa, wu relelako hi le tilweni ka Nungungulu wa mina, ni bito ga mina giswa.
Gal. 2. 9. & 4. 26. Heb. 12. 22. xip. 2. 17. & 14. 1. & 21. 2, 10. & 22. 4.
- 13 Loyi a nga ni ndlebe, azwe loku ku wulwako hi Moya ticecini.
xip. 2. 7.
- 14 Ni ka ngelosi ya ceci ya Laodikea tsala;
Lezi zilo aku Ameni, a kustumunyu a tsumbekileko wa zinene, a mu sanguli

cumaha ka Nungungu-

15. xip. 1. 5. & 19. 11. & 22. 6.
xipm. 7.

yi tiba mitiro ya wena,
titimeli, a ku hisi: ku-
ka u titimela, kutani u

xipm. 1.

walaho wa ku fumela, a
visi a ku titimeli, nzi ta
cavula nonwini wa mi-

zi wa ku, Nzi fumile, nzi
nile, a nzi labi cumo; a
tibi lezaku u hi loyi a
isekako ni nyakeke ni
wana ni xikumu ni xi-
yiri :

1 Kor. 4. 8.

ku laya akuba u xaba
mina nzalama yi hluti-
ko hi nzilo, a ku kasi wa
na; ni tinguwo tobasa,
iba u ti ambale, ku nga
neki a tingana ta wu-
yiri ga wena; ni wa ku
mahlo ya wena, kasi
wona.

13. 44. & 25. 9. 2 Kor. 5. 3. xip.
7. 13. & 16. 15. & 19. 8.

vatsi hi ba nyingi laba
i ba ranzako, nza ba ko-
isa nzi ba xanisa: hikwa-
io pinyama, u hunzuluka.

Heb. 12. 5, 6. Jam. 1. 12.

nguta, nza ha yimile le
angweni nza gongonza:
ku munhu azwa gezu ga
ina a vulula libati, nzi ta
gena kakwe, nzi taga na
na, yena a taga na mina.

Luka 12. 37. Joh. 14. 23.

oyi a hlulako, nzi ta mu
rika yena ku tsama na

mina xitsanweni xa mina
xa wukosi, kota mina nzi
nga hlula, nzi tsamile na
Dadani wa mina xitsanwe-
ni xakwe xa wukosi.

Mat. 19. 28. Luka 22. 30. 1 Kor. 6. 2.
2 Tim. 2. 12. xip. 2. 26, 27.

22 Loyi a nga ni ndlebe, azwe
loku Moya wu wulako tice-
cini.

xip. 2. 7.

XIPIMO 4.

1 A nzaku ka lezi zilo nzi
lo wona, languta, libati li,
vululekile le tilweni, a ge-
zu go sangula legi nzi nga
gizwa, go kota punzu wu
wulawulako na mina, giku,
Kanziya laha, nzi ta ku
wonisa lezi zi ta nga cikela
a nzako ka lezi.

xip. 1. 10, 19. & 11. 12. & 22. 6.

2 Lokuloku nzi wa hi le Mi-
moyeni: languta, ku wa hi
kona xitsamo xa wukosi xi
bekilweko tilweni, a hi ko-
na munwe a nga tsamile ka
xona;

xip. 1. 10. & 17. 3. & 21. 10.

3 Ni loyi a nga tsamile ka xo-
na i kotisa a ribye ga jaspe-
ri ni sardisi le kucuwukwe-
ni: ni wura ga nyazimo gi
ranzele xitsamo xa wukosi,
kota ribye ga emeraldi ku-
cuwukekeni.

4 Ku wa hi kona hi le xitsa-
nweni xa wukosi a maku-
mi mambiri ya zitsamo za
wukosi ni mune; Ni le zi-
tsanweni za wukosi a ma-
nganakana ya makumi ma-
mbiri ni mune, ma ambele
tinguwo to basa; nzi lo wo-

- na ni le tinhlokweni ta wona a zidlodlo za nzalama. xipm. 10. xip. 3. 4, 5. & 6. 11. & 7. 9, 13, 14. & 11. 16. & 19. 14.
- 5 Ku huma xi tsanweni xa wukosi xingwalangwanza ni magezu ni ku dzinza. Ku wa hi kona tikandiya ta nklanu ni timbiri ti vurako mahlweni ka xitsamo xa wukosi, leti ti nga Mimoya ya nklanu ni mimbiri ya Nungungulu ; xip. 1. 4. & 3. 1. & 5. 6. & 8. 5. & 16. 18.
- 6 Ni mahlweni ka xitsamo xa wukosi, ku wa hi kokwatsi bimbi ga mawoni kota krustali ; ni laha xikari ka xitsamo xa wukosi, ni manklelweni ya xitsamo xa wukosi, ku wa hi kona zimahwa zi hanyako za muna zi tele hi mahlo laha mahlweni ni le uzako. xipm. 8. xip. 15. 2.
- 7 Ximahwa xo sangula xi tsama kota ngala, ni xi mahwa xa wumbiri xi kotisa a role, ni xi mahwa xa wunharu xi kotisa ngohe ya munhu, ni ximahwa xa wu mune xi kotisa gama gi purumako.
- 8 A ximahwa zi hanyako za mune, zi wa hi ni nklanu wa tipapa ni linwe xinwe ni xinwani, laho handhle ni lomo nzeni zi tele hi mahlo: zi nga hi ni kuhumula mu mu ni wusiku, ziku, Basa, basa, basa, Hosi Nungungulu, wa Ntamowonkle, a nga hi kona a nga hi kona a ta nga ba kona. xipm. 6. xip. 1. 4, 8.
- 9 Laho lezi zimahwa zihanyako zi mu dzunza zi mu dumisa zi mu bonga loyi a tsamileko xitsanweni xa wukosi, ka loyi a ta nga ba kona lezo kala kupinzuka nu kupinzuku, xip. 1. 18. & 5. 14. & 15. 7.
- 10 A manganakana ya maku mi mambiri ni mune ma tawa mahlweni ka loyi a tsamileko le hehla ka xitsamo xa wukosi, ma tu mu dumisa loyi a hanyako kala kupinzuka ni kupinzuka, ma rula zidlodlo za wona manhlweni ka xitsamo xa wukosi, maku, xipm. 4, 9. xip. 5, 8, 14.
- 11 Hosi ya hina ni Nungungulu wa hina, u fanele wena, ku amukela kudumiswa ni kudzunziwa ni ntamo: hilezi hi wena u nga maha zilo zonkle, hi kuranza ka wena zi kona, zi mahilwe futsi. Mit. 17. 24. Efe. 3. 9. Kol. 1. 16. xip. 5. 12. & 10. 6.

XIPIMO 5.

- 1 Nzi lo wona le canjeni ga xinene ga yena loyi a nga tsamile xitsanweni xa wukosi a buku gi tsalilwe lomo xikari ni laha handhle, yi nameketilwe zitiyiso za nklanu ni zimbiri.
- 2 Nzi lo wona ngelosi ya ntamo yiba hungu hi gezu ga hombe, Hi mani a faneleko kuvulula a buku, ni ku namuruta zitiyiso za gona ke?
- 3 Ku wa nga hi kona ni mu-

ve tilweni, ni misabeni, mbu lahasi ka misaba, a ya hi ni ntamo kuvulula ku, hambu ni ku gi wuka.

xipm. 13.

zi lo rila nguvu, lezi ku ya kumiwangi munhu a neleko ku vulula a buku, mbu ku gi cuwuka: munwe wa manganakana ku ka mina, U nga rili: nguta, Ngala ya lixaka la da, Mutsu wa Davida, yi ilile, ku vulula a buku ni iyiso za nklanu ni zimbiri gona.

na 15. 12. Heb. 7. 14. xipm. 1. xip. 6. 1. & 22. 16.

zi lo wona xikari ka xitsa- o xa wukosi ni zimahwa manyako mune, ni xikari manganakana, nzi lo ona Ivana yi yimile, na yi kwatsi yi delwe, na yi hi timhonzu ta nklanu ni mbiri, ni mahlo ya nklanu mambiri, lezo hi Moya t nklanu ni mimbiri ya ngungulu, leyi yi rume- eko misabeni yonkle.

i. 1. 29, 36. 1 Pet. 1. 19. xipm. 9. 12. xip. 4. 5. & 13. 8.

lo ta, yi gi teka a canje- ga xinene ga loyi a nga imile xitsanweni xa wu- si.

xip. 4. 2.

t yi gi tekile a buku, a ine wa zimahwa zi ha- ako ni manganakana ya akumi mambiri ni mune a korama mahlweni ka ana, a ginwe ni ginwani hi ni gubu, ni xiya xa

nzalama xi tele hi pepo, lo- wu ku nga hi ku kombela ka bo basa.

xip. 4. 8, 10. & 8. 3, 4. & 14. 2. & 15. 2.

9 Ba yimbelela lisimu liswa, baku, U fanela ku teka a buku, ni kuvulula zitiyiso za gona: hilezi u wa delwe, u hi xabile hi nkata wa wena u hi mahile ba ka Nungu- ngulu banhu ba tixaka to- nkle, ni tirimi, ni banhu, ni matiko,

Mit. 20. 28. Roma 3. 24. 1 Kor. 6. 20. & 7. 23. Efe. 1. 7. Kol. 1. 14. Heb. 9. 12. 1 Pet. 1. 18, 19. 2 Pet. 2. 1. 1 Joh. 1. 7. xipm. 6. xip. 4. 11. & 7. 9. & 11. 9. & 14. 3, 4, 6.

10 Ku ba maha mufumo ni ba- pristi ba Nungungulu wa hina; ba fuma misabeni.

1 Pet. 2. 5, 9. xip. 1. 6. & 20. 6. & 22. 5.

11 Nzi lo wona, nzi lozwa gezu ga tingelosi to tala ti ranze- le xitsamo xa wukosi ni zi- mahwa zi hanyako ni ma- nganakana; a ku tala ka tona ku wa hi kumi ga ma- zana ya kumi ga mazana ya mazana, ni mazana ya ma- zana;

Heb. 12. 22. xip. 4. 4, 6.

12 Ziku hi gezu ga hombe, Yi fanele Ivana leyi yi nga dawa, ku amukela ntamo, ni kufuma, ni kulariha, ni wunhenha, ni wudumo, ni wukosi, ni kukatekiswa.

xip. 4. 11.

13 Ni zilo zonkle zi mahilweko zi nga le tilweni, ni misabe- ni, ni lezi zi nga lahasi ka misaba, ni lezi zi nga le bi- mbini, ni zonkle lezi zi nga kona ka zona, nzi zizwa zi- ku, Kukatekiswa, ni kudu-

miswa, ni wukosi, ni mufu-
mo, a ku mahe ka yena a
tsamileko xitsanweni xa
wukosi, ni ka Ivana, ku ka-
la kupinzuka ni kupinzuka.
Roma 9. 5. & 16. 27. Fil. 2. 10. 1 Tim.
6. 16. 1 Pet. 4. 11. & 5. 11. xipm. 3.
xip. 1. 6. & 6. 16. & 7. 10.

- 14 Ni zimahwa zi hanyako za
mune zi ku ngalo, Ameni.
A manganakana ma lowa
dumisa ma lo.
xip. 4. 9, 10. & 19. 4.

XIPIMO 6.

- 1 Nzi lo wona laha Ivana
yi vululako a ginwe ga ziti-
yiso za nklanu ni zimbi-
ri, nzi lozwa xinwe xa zima-
hwa zi hanyako za mune xi
ku kwatsi igezu go dzinza,
Tana.

xip. 4. 7. & 5. 5, 6, 7.

- 2 Nzi lo wona, languta, a ha-
xi go basa, ni loyi a kilele-
ko hehla ka gona a komile
wura; ku nyikwa kakwe
xidlodlo: a huma kuhlula,
ni ku hlula.

xip. 14. 14. & 19. 11.

- 3 Na vululile a xitiyiso xa
wumbiri, nzi lozwa xima-
hwa xi hanyako xa wumbi-
ri xiku, Tana.

xip. 4. 7.

- 4 Ku huma ginwani haxi, go
truka: ni loyi a nga kilele
hehla ka gona a nyikwa
ku susa kurula misabeni,
kasi ba dayana: a nyikwa
kakwe a supado ya hombe.

- 5 Ni loku a vulula a xitiyiso
xa wunharu, nzi lozwa a

ximahwa xi hanyako xa
wunharu xiku, Tana. Nzi
lo wona, languta, haxi ga
ntima; ni loyi a nga kilele
hehla ka gone na hi ni xiri-
nganiso a canjeni gakwe.
xip. 4. 7.

- 6 Nzi lozwa ku kwatsi gezu
xikari ka mune wa zima-
hwa zi hanyako giku, Xipi-
mo xa mapa hi capawu, ni
xipimo xinharu xa zipfaki
hi capawu; u nga onhi ma-
fura ni waini.
xip. 9. 4.

- 7 Na vulule a xitiyiso xa
mune, nzi lozwa gezu ga xi-
mahwa xi hanyako xa wu-
mune giku, Tana.

xip. 4. 7.

- 8 Nzi lo wona, languta, a ha-
xi go balala: ni loyi a nga
kilele hehla ka gona, a bito
gakwe hi Kufa; a Hayidesi
gi mu lanzisela. Ni ntamo
wu nyikiwa zona hehla ka
mune wa zipanze za misa-
ba, ku daya hi supado, na
hi ndlala, na hi kufa, ni zi-
hari zo kwatsi za misaba.

- 9 Na vulule zitiyiso xi tiyiso
xa wunklanu, nzi lo wona
lahasi ka alati mihefemulo
ya laba ba nga dawa hi kota
ya mhaka ya Nungungulu,
na hi kota ya wukustumu-
nyu legi ba nga gi komile:

2 Tim. 1. 8. xip. 1. 9. & 8. 3. & 9. 13. &
12. 17. & 14. 18. & 19. 10. & 20. 4.

- 10 Ba bahuwa hi gezu ga ho-
mbe, baku, O Hosi, yo basa
ni zinene, kuta kala ku yini

i lamula na u pota nka-
va hina ka laba ba tsa-
ko misabeni ke ?

xip. 3. 7. & 11. 18. & 19. 2.

hiwa ka muzwe ni mu-
ni a nguwo yo basa; ku
wa kabye, ku ngalo, a
humule kambe xikata-
na, karala laba ba tirako
a ni ba makabye, ba ta
dawa kota bona, ba ta-
ka.

11. 40. xip. 3. 4. 5. & 7. 9. 14. &
14. 13.

ii lo wona laha a nga vu-
xitiyiso xa wu nklanu
cinwe, ku wa hi kona ku
catseka ka hombe ka mi-
a; ni gambo gi maha
na kotisa nguwo ya wo-
ni hweti yonkle yi ma-
ku kwatsi nkata;

t. 24. 29. Mit. 2. 20. xip. 16. 18.

tinyeleti ta tilo tiwa mi-
eni, kotisa kuwu wu
akliwako makuwu ya
na mambisi, na wu ni-
nizwa hi mheho ya ho-
e.

xip. 8. 10. & 9. 1.

ii lo gi suswa kotisa papi-
laha gi songilweko; zi-
nga zonkle ni zihlale zi
nga wutsanweni ga zona.

Heb. 1. 12, 13. xip. 16. 20.

tihosi ta misaba, ni tiho-
na, ni tinduna ta hombe,
banhu bo fuma, ni banhu
ntamo, ni tikumbi ni ba-
klekileko, ba lo ti fihla
nzelelweni ni le maribye-
ya zitsunga;

ku ka zitsunga ni le ma-
yeni, Wanani hehla ka

hina, mu hi fihla ngoheni
ya yena loyi a tsamileko xi-
tsanweni xa wukosi, ni le
kulweui ga Ivana:

Luka 23. 30. xip. 9. 6.

17 Hilezi a siku ga hombe ga
kulo gabye gi cikele; hima-
ni a kotako ku yima ke ?

xip. 16. 14.

XIPIMO 7.

1 A nzaku ka lexi nzi lo wo-
na mune wa tingelosi na ti
yimilekugumelweni ka mu-
ne ka misaba, na ti komile
mune wa timheho ta misa-
ba, kasi mheho yi nga pu-
puxi misabeni, hambu bi-
mbini, hambuhehla ka sinya
ni yinwe.

xip. 9. 4.

2 Nzi lo wona yinwani ngelo-
si na yi kanziya hi le mu-
tsuwuka-gambo, na yi hi ni
xitiyiso xa Nungungulu a
hanyako: yi bahuwa hi ge-
zu ga hombe ka mune wa
tingelosi, leti ti nga nyikiwa
a ku bayisa misaba ni bi-
mbi,

3 Yi ku, Mu nga bayisi misa-
ba, hambu ni bimbi, hambu
ni tisinya, hi kala hi beka
xitiyiso zimobyeni za zitiri
za Nungungulu wa hina.

xip. 6. 6. & 9. 4. & 14. 1. & 22. 4.

4 Nzi lozwa ku tala ka laba ba
nga bekiwa xitiyiso, ba wa
hi kumi ga mazana ya ma-
zana ni mune wa makumi
ya makumi ya mazana ni
mune wa makumi ya ma-
zana, ba bekiwa xitiyiso a

- banana ba tixaka tonkle ta Israeli.
xip. 9. 16. & 14. 1.
- 5 Le Lixakeni la Juda ku bekiwa a xityiso kumi ga mazana ni mazana mambiri: ni le Lixakeni la Rubeni ku bekiwa xityiso kumi ga mazana ni mazana mambiri: ni le Lixakeni la Gadi ku bekiwa xityiso kumi ga mazana ni mazana mambiri:
- 6 Ni le Lixakeni la Axeri ku bekiwa xityiso kumi ga mazana ni mazana mambiri: ni le Lixakeni la Naftali ku bekiwa xityiso kumi ga mazana ni mazana mambiri: ni le Lixakeni la Manasa ku bekiwa xiyiso kumi ga mazana ni mazana mambiri:
- 7 Ni le Lixakeni la Simeoni ku bekiwa xityiso kumi ga mazana ni mazana mambiri: ni le Lixakeni la Levi ku bekiwa xityiso kumi ga mazana ni mazana mambiri: ni le Lixakeni la Isakari ku bekiwa xityiso kumi ga mazana ni mazana mambiri:
- 8 Ni le Lixakeni la Zabuloni ku bekiwa xityiso kumi ga mazana ni mazana mambiri: ni le Lixakeni la Josefa ku bekiwa xityiso kumi ga mazana ni mazana mambiri: ni le Lixakeni la Benjaminini ku bekiwa xityiso kumi ga mazana ni mazana mambiri.
- 9 A nzako kalezi nzi lo wona, languta, xidlemo xa hombe, xi nga hi ku ni hlayiwa hi munhu, xa matiko wonkle, ni tixaka tonkle ni banhu ni tirimi, ti yimile mahlweni ka xitsamo xa wukosi ni mahlweni ka Ivana, ba ambele tinguwo to basa, ni micinzu mandleni yabye;
Roma 11. 25. xip. 3. 5, 18. & 4. 4. & 5. 9. & 6. 11. xipm. 14.
- 10 Xiba hungu hi gezu ga hombe, xi ku, Kuhanyiswa ka Nungungulu wa hina a tsamileko xitsanweni xa wukosi, ni ka Ivana.
xip. 5. 13. & 19. 1.
- 11 Ni tingelosi tonkle ti lo yima ti renzelekela xitsamo xa wukosi, ni manganakana ni zimahwa zi hanyako za mune; ba lo korama hi tingohe tabye mahlweni ka xitsamo xa wukosi, ba lo dumisa Nungungulu,
xip. 4. 6.
- 12 Baku, Ameni: Kukatekiswa, ni wukosi, ni kutiba, ni kubongwa, ni wudumo, ni ntamo, ni kuhlula, a ku mahe ka Nungungulu wa hina kala kupinzuka ni kupinzuka. Ameni.
xip. 5. 13, 14.
- 13 Ku hlamula a nganakana ginwe, giku ka mina, Laba ba ambeleko le to basa, bamani, bata hi kwihi ke?
xipm. 9.
- 14 Nzi loku ka yena, Hosi ya

1a, wa zi tiba wena. Gi-
ka mina, Laba hi bona
nga huma kuxanisekeni
hombe, ba hlazile tingu-
tabye, ba ti basisa le
ateni wa Ivana.

. 9. 14. 1 Joh. 1. 7. xip. 1. 5. & 6.
9. & 17. 6.

kwalaho ba kona ma-
veni ka xitsamo xa wu-
si xa Nungungulu; ba
kozela mumu ni wusiku
tempeleni yakwe: yena
i a tsamileko xitsanweni
wukosi u ta tsambuluta
tabernekele gakwe hehla
bye.

xip. 21. 3.

nga tazwa ndlala ka-
e, ba nga tazwa tora
mbe; hambu gambu gi
a tata hehla ka bona, ha-
u ni kuhisa:

xip 21. 4.

akuba a Ivana leyi yi nga
no xikari ka xitsamo xa
ikosi yi taba murisi wa-
e, yi ba hletela tihlobyeni
mati ya kuhanya: Nu-
ngungulu u ta kulula mi-
oti yonkle mahlweni ya
na.

Joh. 10. 11, 14. xip. 21. 4.

XIPIMO 8.

Na vululile a xitiyiso xa
elanu ni zimбири, ku lanze-
aku tiwitiwi bi ku kwa-
i xipanze xa xikati.

xip. 6. 1.

zi lo wona tingelosi ta
elanu ni timbiri ti yimileko
ahlweni ka Nungungulu;
u wa nyikilwe ka tona mi-

wa]

36

punzu ya nklanu ni mimbiri.

Mat. 18. 10. Luka 1. 19.

3 Ni yinwani ngelosi yi lota
yita yima hi alatini, na yi
hi ni xibya xa pepo xa nza-
lama; yi nyikwa ka yena a
pepo wo tala, lezaku yi nyi-
kela zinwe ni ni kukombe-
lela ka laba bo basa bonkle
hehla ka alati ga nzalama
legi gi nga mahlweni ka xi-
tsamo xa wukosi.

xip. 5. 8. & 6. 9.

4 A musu wa pepo, ni kuko-
mbela ka laba bo basa, ku
tubikela mahlweni ka Nu-
ngungulu ku huma canjeni
ga ngelosi.

Luka 1. 10.

5 Ni ngelosi yi nga teka xibya
xa pepo; yi tatisa hi nzilo
wa alati, yi xi hoxa hehla
le misabeni: ku lanzela ku-
dzinza, ni magezu, ni xi-
ngwalangwanza, ni kutse-
katseka ka misaba.

Mit. 4. 31. xip. 16. 18.

6 Ni tingelosi ta nklanu ni
timbiri ti wa hi ni mipunzu
ya nklanu ni mimbiri ti ti
longisela kuba.

7 Le yo sangula yi loba, ku
lanzela a vula ya maribyana
ni nzilo, ku klanganisilwe
ni nkata, ku hoxwa misa-
beni: ku lo hiswa xipanze
xa wunharu xa misaba, ni
xipanze xa wunharu xa ti-
sinya xi lo hiswa, byanyi go
nyuka gi hiswa gonkle.

xip. 9. 4. & 16. 2.

- 8 Ni ngelosi ya wumbiri yi loba, ku ku kwatsi xitsunga xa hombe xi trako hi nzilo xi hoxwa lomo bimbini : ni xipanze xa wunharu xa bimbini xi lo maha nkata;
xip. 16. 3.
- 9 Ku lofa xipanze xa wunharu xa lezi zi mahilweko za le bimbini, hambu ni lezi zi hanyako; ni xipanze xa wunharu xa mataru xi mbe-tiswa.
xip. 16. 3.
- 10 Ni ngelosi ya wunharu yi loba, ku wanyeleti ya hombe hi le tilweni, yi vura kota xihlahle, yi wela ka xipanze xa wunharu xa micongo, ni le hehla ka tihlo-wo ta mamati;
xip. 9. 1. & 16. 4.
- 11 A bito ga ngelosi gi tibya Kubaba: ni xipanze xa wunharu xa mamati xi maha kubaba; banhu ba nyingi ba lofa hi mamati, hilezi ma mahisilwe ma baba.
- 12 Ni ngelosi ya wumune yi loba, ni xipanze xa wunharu xa gambo xi biwa, ni xipanze xa wunharu xa hwet-i, ni xipanze xa wunharu xa tinyeleti; kota lezo xipanze xa zona xa wunharu xi pfupeliswa, mumu wu nga woningi hi xipanze xa wona xa wunharu, ku maha lezo ni wusiku.
- 13 Nzi lo wona, nzizwa gama, na gi puruma xikari ka tilo,

giku hi gezu ga hombe, Kombo, kombo, kombo, ka laba ba akileko misabeni, hi kota ya manwani magezu ya mipunzu ya tingelosi tinharu, leti ta ha bako.
xip. 9. 12. & 11. 14. & 14. 6. & 19. 17.

XIPIMO 9.

- 1 A ngelosi ya wunklanu yi loba, nzi lo wona nyeleti yiwa hi le tilweni laha misabeni : ka yona yi hiwa a pfungulo ya nkele wu nga gumelwiko.
Luka 8. 31. & 10. 18. xipm. 2, 11. xip. 8. 10. & 17. 8. & 20. 1.
- 2 Yi lo vulula nkele wu nga gumelwiko; ku tubika mus-i hi le nkeleni, kotisa mus-i wa pingo ga hombe; ku pfupeliswa gambo ni mbingano wa tilo hi kota ya mus-i lowu wu humako hi lomo nkeleni wu nga gume-lwiko.
- 3 Ku huma hi lomo musini humbi yita misabeni; ka yona ku nyikwa ntamo, kotisa tihume ta misaba ti na nga ni ntamo.
xipm. 10.
- 4 Ku wulwa ka tona a ku ti nga bayisi byanyi ga misaba, hambu ni xilo xo nyuka, hambu ni sinya, kanilezi labo banhu boce ba nga hi ko ni xitiyiso xa Nungu-ngulu zimobyeni zabye.
xip. 6. 6. & 7. 3. & 8. 7.
- 5 Ti nyikiwa ka tona a ku ti nga ba dayi, kanilezi ti ba xanisa tihweti ti nklanu : a kuxanisa kabya ku kwatsi

cu xaniswa hi hume, lana yi *klabile* munhu.

xipm. 10. xip. 11. 7.

lawo masiku banhu ba laba kufa, cima ba nga cu kuma; ba ta nabela a, ni kufa ku ta tsutsukabye.

xip. 6. 16.

iyimo za tihumbi zi koma mahaxi ma longisela wa; ku hi kona tihloeni ta yona ku kwatsi lodlo za nzalama, ti ngota yona ti kwatsi tingota banhu.

hi ni misasi yo kotisa ya wasati, meno ya tona yo tisa ya tingala.

nazo zifubeni zinklangu, bisa zinklangu za ziketsie; guwa ga tipapa ta tona tisa guwa ga tikareta, ta mahaxi yo tala ti tsutsumekulweni.

hi ni mikila kwatsi ya time, ni tibole; mikileni ya na ti hi ni ntamo ku bayisa nhu nklanu wa tihweti.

xipm. 5.

hi ni xo kwatsi ihosi heka ka tona a ngelosi ya tele wu nga gumelwiko: zo ga yona hi xi Heberu yi Abadoni, na hi xi Greki zo ga yona hi Apolioni.

Efe. 2. 2. xipm. 1.

Kombo go sangula gi humile: languta, kuta Makobo mambiri hi le nzako gona.

xip. 8. 13.

Ngelosi ya nklanu ni yi-

nwe yi loba, nzi lozwa gezu gita hi le timhonzweni ta alati ga nzalama legi gi nga mahlweni ka Nungungulu,

14 Giku ka ngelosi ya nklanu ni yinwe, leyi yi na nga ni punzu, *Klakla* mune wa tingelosi ti bohilweko congweni lowo wa hombe Eufratisi.

xip. 16. 12.

15 A mune wa tingelosi ti *klakliwa*, ti nga longiselwe xikati ni siku ni hweti ni lembe, hakuba ti daya xipanze xa wunharu xa banhu.

16 Wuningyi ga tiyimpi ta ba mahaxi ba wa hi zana ga mazana ya mazana ma wuyetilwe kumbiri: nzi lozwa wuningyi gabye.

xip. 7. 4.

17 Kasi lezi nzi wona mahaxi xiwonisweni, ni laba ba nga kilele, ba hi ni zinklangu zo kwatsi nzilo, ni jakinto, ni solufa: a tihloko ta mahaxi ti kotisa a tihloko ta tingala; ku huma kanwini ka tona nzilo ni musu ni solufa.

18 Hi loku kuxaniswa ka wunharu xipanze xa wunharu xa banhu xi dayiwa, hi nzilo ni musu ni solufa, ku nga huma milonwini ya wona.

19 Hakuba ntamo wa mahaxi wu hi le milonwini ya wona, ni le mikileni ya wona: hakuba mikila ya wona yi kotisa ya tinyoka, ma hi ni tihloko na tona ti bayisa.

mbela kwatsi hi wulo-
e.

i lo teka a bukwana ca-
ni ga ngelosi, nzi lo gi-
; kanwini ka mina gi
mbela kwatsi hi wulo-
e: na nzi gi gile, le ru-
yini ka mina ku babiswa.
ku ka mina, Wuya u
a ku profeta ka banhu
nyingi ni matiko ni tirimi
tihosi.

XIPIMO 11.

u lo nyikiwa ka mina li-
anga lo kotisa la nhonga:
yizwe yiku, Yima, u ri-
ganisa tempeli ya Nungu-
ulu, ni alati, ni laba ba
zelako kona.

xip. 21. 15.

hubye yi nga lehandle
tempeli yi siye lehandle,
nga yi ringanisi; hilezi yi
wikilwe ba matiko: ni mu-
wo basa ma ta kanziyela
ha hasi ka konzo tihweti
mune wa makumi ni ti-
biri.

Luka 21. 24. xip. 13. 5.

zi ta nyika bakustumu-
yu bambiri ba mina, ba ta
profeta a masiku ya kumi
a mazana ni mazana ma-
biri ni nklaŋu wa maku-
ni ni kumi ginwe a siku, ba
mbele nguwo ya sakwa.

xip. 12. 6. & 19. 10. & 20. 4.

aba ba hi tisinya timbiri
a olivia ni tinhi timbiri ta
kandiya, ti yimileko ma-
lweni ka Hosi ya misaba.
oku kani hi mani a ta nga
ayisa, nzilo wuta kanwini

kabye, wu ba kadamula ba-
lala ba wona: ni loku mu-
nhu a laba ku ba bayisa, na
yena i ta dawiswawu lezo.

6 Laba ba wa hi ni ntamo ku
vala tilo, hakuba gi ngani
masikwini ya kuprofeta ka-
bye: ba hi ni ntamo hehla
ka mamati ku ma hunzulu-
sa nkata, ni kuba misaba hi
ku xaniseka konkle, kwatsi
hi ku laba kabye.

Jam. 5. 16, 7.

7 Laho na ba hetile wukustu-
munyu gabye, a xihari xi
humako hi le nkeleni wu
nga gumelwiko xi talwa ni
bona, xi ba hlula, xi ba da-
ya.

Luka 13. 32. xip. 9. 2. & 13. 1, 11. &
17. 8.

8 Ni zirumbi zabye zi ta su
canjala pangweni ga muti
wa hombe, doma ku bitwa
hi Moya i Sodoma ni Gipite,
laho futsi a Hosi yabye yi
nga belelwa kona.

Heb. 13. 12. xip. 14. 8. & 17. 1, 5. &
18. 10, 24.

9 Ku ta ku laba ba nga ka
banhu ni matiko ni tirimi
ni ba matiko ba ta wona zi-
rumbi zabye masiku ma-
nharu ni xipanze, ba nga
vumeli zirumbi zabye ku
bekwa mi nkeleni.

xip. 17. 15.

10 Ni laba ba akileko misabeni
ba ta nengela hehla ka bo-
na, ba tsaka; ba ta nyika-
na tisakwati; hakuba lezi
laba baprofeti ba mbiri ba
nga ba xanisa laba ba aki-
leko misabeni.

xip. 12. 12. & 13. 8. & 16. 10.

- 11 Ni nzako ka masiku manharu ni xipanze a Moya wa kuhanya wa le ka Nungungulu wu engena ka bona, ba yima hi milenge yabye; a ku tsa ka hombe ku cikela ka bona ba nga wona.
xipm. 9.
- 12 Ba lozwa gezu ga hombe le tilweni giku ka bona, Ngonani laha hehla. Ba klakukela le hehla tilweni hi refu; a balala babye ba ba wona.
Mit. 1. 9. xip. 12. 5.
- 13 Ka xwa lexo xikati ku wa hi kona kutsekateka ka hombe misaba, ni xipanze xa kumi xa muti xi lowa; na hi kutsekateka ku lo dawa nklanu wa makumi ya mazana ni makumi mambiri ya mazana ya banhu: laba ba nga sele ba caba, ba nyika kudumisa ka Nungungulu wa tilo.
xip. 3. 4. & 6. 12. & 14. 7. & 15. 4. & 16. 19.
- 14 Kombo ga wumbiri gi hunzile: languta, Kombo ga wunharu gata lokuloku.
xip. 8. 13. & 9. 12. & 15. 1.
- 15 Ni ngelosi ya nklanu ni timbiri yi loba, ku lanzela magezu ya hombe le tilweni, maku ngalo, Mifumo ya tiko yi mahile ya mifumo ya Hosi ya hina, ni ya ka Kristu wa yona: u ta fuma kala kupinzuka ni kupinzuka.
xip. 10. 7. & 12. 10. & 16. 17. & 19. 6.
- 16 A makumi mambiri ni mune ya manganakana, laya ma tsamileko mahlweni ka Nungungulu zitsanweni za wona, mawa hi tingohe ta wona, ma kozela Nungungulu,
xip. 4. 4. & 5. 8. & 19. 4.
- 17 Maku, Hi nyika wena kubongwa, O Hosi Nungungulu, Wantamowonkle, a nga kona a nga hi kona; hilezi u tekelile ntamo wa wena wa hombe, u fumile.
xip. 1. 4. 8. & 4. 8. & 16. 5. & 19. 6.
- 18 Ni matiko ma lo zangari, a kulo ga wena gi cikela, ni xikati xa ba fileko xa kuba ba lamulwa, ni xakati ku nyika ncacazelo ka zitiri za wena baprofeti, ni ka laba bobasa, ni ka bona laba ba cabako bito ga wena, batsongwani ni laba bahombe; ni ku ba daya laba ba nga daya misaba.
xipm. 2, 9. xip. 6. 10. & 13. 10. & 18. 6. & 19. 5.
- 19 Ku wa vululwe a tempeli ya Nungungulu yi nga le tilweni; ku wonwa lomo tempeleni yakwe a ngaxa ya xivumelwano xakwe; ku lanzela xingwalangwanza, ni magezu, ni kudzinza, ni kutsekateka ka misaba, ni vula ya maribiyana ya hombe.
xip. 8. 5. & 15. 5, 8. & 16. 18, 21.

XIPIMO 12.

- 1 Ku lo woneka a xiwoniso xa hombe le tilweni; a wa

i na ambele a gambo, ni eti lahasi ka mikonzo ya-e, ni hehla ka hloko ya-e a *zidlodlo* za kumi ni ibiri za tinyeleti ;

sikile: a bahuwa, a xakeka hi ku beleka, a bayi-a hi ku trala.

Gal. 4. 19.

woneka *xinwani* xi wo-o le tilweni ; languta, ko wa hombe lo wo trala hi ni tihloko ta nklanu zimbiri ni kumi ga timhono, ni *zidlodlo* za nklanu zimbiri hehla ka hloko kwe.

xip. 13. 1. & 17. 3, 9, 10.

nkila wakwe wu koka anze xa wunharu xa tilei ta tilo, a ti hoxa mi-
eni : ni drako i lo yima
uhlweni ka wasati loyi a
a laba ku trala, kasi ku
damula *nwanana* wakwe
ha ku hefemula.

xipm. 2. xip. 9. 10, 19. & 17. 18.

na i lo trala ni sanyana,
t wanuna, loyi a ta nga
mele matiko wonkle hi
onga ya xiketse: ku su a
wanana wakwe a amuke-
a ka Nungungulu, ni le xi-
wweni xakwe xa wukosi.

xip. 2. 27. & 19. 15.

wasati aabela la xiwu-
ni, laho ku nga ni wutsa-
o lego a longiselweko hi
ngungulu, lezaku a wu-
iwa kona a kumi ga ma-
na ni mazana mambiri ya
asiku ni nklanu wa ma-
imi ni kumi ginwe.

xipm. 4. xip. 11. 3.

7 Ku wa hi kona ku hloma le
tilweni: Mikaeli ni tingelosi
takwe ti lolwa na drako; ni
drako alwa ni tingelosi ta-
kwe;

xipm. 3. xip. 20. 2.

8 A ti hlulangi, hambu ni wu-
tsamo ga tona a gi kumi-
wangi kambe le tilweni.

9 Ni drako loyi wa hombe i lo
hoxwa lahasi, leyo nyoka
ya kale, yi tityako Diaboli
ni Satani, mukohlisi wa ti-
ko gonkle ; yi lo hoxwa la-
hasi misabeni, ni tingelosi
takwe ti hoxwa lahasi na
yena.

Luka 10. 18. Joh. 12. 31. xip. 9. 1. &
20. 2, 3.

10 Nzi lozwa gezu ga hombe
tilweni, giku, Makunu ku
cikele kuhanyiswa, ni nta-
mo, ni mufumo wa Nungu-
ngulu wa hina, ni ntamo
wa Kristu wakwe: hilezi
muhlebi wa bamakabye ba
hina i hoxilwe lahasi, a nga
ba kecara mahlweni ka Nu-
ngungulu wa hina mumu
ni wusiku.

xip. 11. 15. & 19. 1.

11 Na bona ba muhlulile hi
kota wa nkata wa Ivana,
na hi mhaka ya ku kustu-
munyu kabye; ba nga ra-
nzi kuhanya kabye ku ka-
la le kufeni.

Luka 14. 26: Roma 8. 33, 34, 37. &
16. 20.

12 Hikwalaho nengelani, nwi-
na O matilo, na *nwina* mu
tsamako ka wona. Kombo
ka misaba ni bimbi: haku-
ba satani i relele lahasi ka
nwina, a hi kulo ga hombe,

wa kari wa zi tiba a i na ni
xikati xitsongwanyani.

xip. 8. 13. & 10. 6. & 11. 10. & 18. 20.

13 Laha na drako a wonile
aku i hoxilwe lahasi misa-
beni, i lo xanisa a nyamayi
loyi a nga trala nwanana wa
wanuna.

xipm. 5.

14 Ka nyamayi ku nyikiwa ti-
papa timbiri ta gama ga
hombe, lezaku i ta purume-
la le xiwuleni wutsanweni
gakwe, laho a ta nga wu-
nliwa kona xikati, ni zikati,
ni panze xa xikati, na hi
haba mahlweni ka nyoka.

xipm. 6. xip. 17. 3.

15 Ni nyoka yi lo humesa ma-
ti lomo kanwini ka yona
kotisa congo ku lanzela
nyamayi, lezaku i ta kuku-
letwa hi congo.

16 Ni misaba yi lo vuna nya-
mayi, yi lo ahlama nomu
wa yona, yi mita congo wu
nga bukulwa hi nomu wa
drako.

17 Ni drako a zangara nguvu
ni wasati, i lo famba ku ya-
lwa ni laba ba seleko ba
tralo wakwe, laba ba hlayi-
sako milayo ya Nungungu-
lu, ba hi ni ku kustumunya
ka Jesu :

¹ Kor. 2. 1. ¹ Joh. 5. 10. xip. 1. 2. 9.
& 6. 9. & 11. 7. & 13. 7. & 14. 12. &
20. 4.

XIPIMO 13.

1 Nzi lo yima sekeni ga bi-
mbi.

Nzi lo wona xihari xi hu-

ma bimbini, xi hi ni nklanu
ni timbiri tihloko ni kumi
ga timhonzoz, ni timhonzwe-
ni ta yona ku hi ni kumi ga
zidlodlo, ni le tihlokweni ta
xona a mabito ya tihlamba.

xip. 12. 3. & 17. 3, 9, 12.

2 Ni xihari nzi nga xi wona
xi kotisa yingwe, ni miko-
nzo ya xona kotisa arkto,
ni nomu wa xona kotisa a
nomu wa ngala: ni drako a
xi nyika ntamo wakwe, ni
xitsamo xakwe xa wukosi,
ni ntamo wa hombe.

xip. 12. 4, 9. & 16. 10.

3 Nzi lo wona yinwe ya tihlo-
ko ta xona ku kwatsi yi hi
ni panja ya kufa; ni panja
ya kufa yi lo holiswa: ni ti-
ko gonkle gi rewuka le nza-
ko hi xihari;

xipm. 12, 14. xip. 17. 8.

4 Ba lo kozela drako, hakuba
i lo nyika ntamo wakwe ka
xihari; ba lo kozela xihari,
baku, Himani a kotako xi-
hari ke? himani na nga ni
ntamo kulwa na xona ke?

xip. 18. 18.

5 Ku wa nyikilwe xona a no-
mu wa ku wulawula zilo za
hombe ni ku rukatela; ku
wa nyikilwe ntamo wa ku
nonohisa lezo a mune wa
makumi ni timbiri tihweti.

xip. 11. 2. & 12. 6.

6 Xi vulula a nomu wa xona
a ku rukatela Nungungulu,
ni ku rukatela bito gakwe,
ni xaxa wakwe, ni laba ba
tsamako tilweni.

Joh. 1. 14. Kol. 2. 9.

7 Xi wa nyikilwe kulwa ni

basa, ni ba hlula: ni ntamo
1 wa nyikilwe ka xona
hla ka tixaka tonkle ni
nhu ni tirimi ni matiko.

xip. 11. 7. 18. & 12. 17. & 17. 15.

bonkle laba ba akileko
sabeni ba ta xi kozela,
nkle matiko yabye ma
a tsaliwangiko bukwin
wutomi ga Ivana leyi yi
a dawa kusanguleni ka
O.

4. 8. xip. 3. 5. & 17. 8. & 20. 12,
15. & 21. 27.

ku munhu a ni ndlebe, a
izwe.

xip. 2. 7.

yi a komileko tihloko i ta
thiwawu hloko: loku ka-
munhu a dayako hi su-
do, i ta dayiwawu hi su-
do. Hi laha ku na nga
kuhunisola ni kutsumbe-
ka bobasa.

Mat. 26. 52. xip. 14. 12.

zi lo wona xinwani xihari
huma misabeni; xi hi ni
nhonzo timbiri to kwatsi
ivana, xi wulawula kwa-
hi drako.

xip. 11. 7.

wa hi ni ntamo wonkle
xihari xo sangula xi nga
mahlweni ka xona. Xi
tha tiko ni laba ba tsami-
co ka gona ku kozela xi-
ri xosangula, lexi xi nga
nyiswa tipanja.

xipm. 3.

maha ziwoniso za hombe,
mbu ni nzilo xi nga wu
tha wu hi le tilweni leno
sabeni mahlweni ka ba-
u.

it. 24. 24. 2 Tesa. 2. 9. xip. 16. 14.

14 Xi kanganyisa laba ba aki-
leko misabeni hi kota ya
lezi ziwoniso xi nga nyikiwa
xona ku maha mahlweni ka
xihari; xiku ka bona ba aki-
leko misabeni, a ba mahe
xifananiso xa xihari, xi nga
ni panja ya supado, xi nga
hanya.

2 Tesa. 2. 9, 10. xip. 12. 9. & 19. 20.

15 Xi nyikiwa ka xona ku ha-
nyisa, ka xifananiso xa xi-
hari, lezaku a xifananiso xa
xihari xi nga ni ku wula-
wula, xi ba mahisa kota
bonkle ba nga kozeliko xi-
fananiso xa xihari bata da-
yiwa.

xip. 16. 2. & 19. 20. & 20. 4.

16 Xa ba mahisa bonkle, batso-
ngwanyani ni bahombe, a
bo fuma ni zisiwana, laba
ba klaklekileko ni tikumbi,
aku ba amukela marika ca-
njeni gabye ga xinene, ha-
mbu le zimobyeni zabye;

xip. 14. 9. & 19. 20. & 20. 4.

17 Lezaku ku nga hi kona mu-
nhu a nga ni ntamo ku xa-
ba hambu ku xabisa, saseka
loyi a na nga ni marika, ni
bito ga xihari hambu ni xi-
hlayo xa bito ga xona.

xip. 14. 11. & 15. 2.

18 Mangabye kutiba. Loyi a
na nga ni kupima, a hlaye
xihlayo xa xi hari; hakuba
xi hi xihlayo xa munhu; ni
xihlayo xakwe hi Nklanu
wa mazana ni zana ginwe
ni nklanu wa makumi ni
kumi ginwe ni nklanu ni
yinwe.

xip. 15. 2. & 17. 9. & 21. 17.

XIPIMO 14.

- 1 Nzi lo wona, languta, Ivana yi yimile xitsungeni Zioni, ku na yena kumi ga mazana ya mazana ni mune wa makumi ya makumi ya mazana ni mune wa makumi ya mazana, ni bito gakwe, ni bito ga Dadani wakwe, gi tsaliwe zimobyeni zabye.
xip. 5. 6. & 7. 3, 4. & 13. 16.
- 2 Nzi lozwa gezo le tilweni, kotisa gezu ga mamati yo tala, ni kotisa gezu ga kudzinza ka hombe: ni gezu nzi nga gizwa gi kwatsi gezu ga magubu na ma biwa hi benyi ba wona:
xip. 1. 15. & 5. 8. & 19. 6.
- 3 Na ba yimbelela ku kwatsi lisimu liswa mahlweni ka xitsamo xa wukosi, ni mahlweni ka zimahwa za mune zihanyako ni manganakana: a hi kona a nga hi kona munhu ku li gonza lolo lisimu saseka laba kumi ga mazana ya mazana ni mune wa makumi ya makumi ya mazana ni mune wa makumi ya mazana, laba ba xabyileko misabeni.
xipm. 1. xip. 5. 9. & 15. 3.
- 4 Laba hi bona ba nga kala ku bihiswa hi banyamayi; hilezi ba hi mibulwa. Laba hi bona ba nga lanzela Ivana ni kwihi laha yi yako. Laba hi ba klaklisisilweko laha banhwini, na ba hi mihanzo yo ranga ya
- Nungungulu ni ya Ivana.
2 Kor. 11. 2. xip. 3. 4. & 5. 9. & 7. 15, 17. & 17. 14. Jam. 1. 18.
- 5 A ku kumiwangi mawunwa milonwini yabye: ba nga hi ko ni makwanga
Efe. 5. 27. Jude 24.
- 6 Nzi lo wona yinwani ngelosi na yi puruma xikari ka tilo, yi hi ni evangeli ya kupinzuka yiba hungu ka bona ba akileko misabeni, ni ka matiko wonkle ni tixaka ni tirimi ni banhu;
Efe. 3. 9, 10, 11. Tit. 1. 2. xip. 8. 13. & 13. 7.
- 7 Yiku hi gezu ga hombe, Cabani Nungungulu, mu mu nyika kudumiswa; hilezi xikati xa kululama kakwe xi cikele: mu kozeleni loyi a nga maha tilo ni misaba ni bimbi ni xikegetelo xa mamati.
Mit. 14. 15. & 17. 24. xip. 11. 18. & 15. 4.
- 8 Ni yinwani, ya wumbiri ngelosi, yi lanzela, yiku, Gi wile, gi wile, Babuloni le ga hombe, legi gi mahile wonkle matiko kunwa a waini ga zanga ya ya kuba ya ka gona.
xip. 11. 8. & 16. 19. & 17. 2, 5. & 18. 2, 3, 10, 18, 21. & 19. 2.
- 9 Ni yinwani ngelosi, ya wunharu yi ti lanzela, yiku hi gezu ga hombe, Loku munhu a kozela xihari ni xifaniso xa xona, ni ku amukela a marika ximobyeni

kwe, hambu canjeni ga-
e,

xip. 13. 14. 15. 16.

valoye i tanwa a waini ga
lo ga Nungungulu, lego
longisilweko gi nga vili-
anyiswangi gombeni ga
zangara kakwe; i ta xa-
wa hi nzilo wa solufa
hlokweni ka tingelosi to
sa, ni mahlweni ka Iva-

18. 6. & 16. 19. & 19. 20. & 20. 10.
musi wa kuxaniswa ka-
e wu tubika kala kupi-
ika ni kupinzuka; ba
a hi ni kulumula mumu
mbu ni wusiku, laba ba
a kozela xihari ni xifa-
niso xa xona, kani hi
hi a amukeleko marika
bito ga xona.

xip. 19. 3.

ngabye kuhonisela ka
basa, laba ba hlaysako
layo ya Nungungulu ni
kolwa ka Jesu.

xip. 12. 17. & 13. 10.

zi lozwa gezu le tilweni
cu, Tsala, Ba katekile laba
fileko Hosini ni zalezi:
u, wuku Moya, lezaku ba
mula kupinyameni ka-
e; hilezi mitiro yabye yi
lanzele bona.

Cor. 15. 18. 1 Tesa. 4. 16. 2 Tesa.
7. Heb. 4. 9, 10. xip. 6. 11. &
0. 6.

zi lo wona, languta, a
u go basa; le refini ku
mile munwe wo kwatsi
Nwana wa munhu, na
ni huku xa wukosi xa

hlokweni yakwe, ni sikela
go kariha canjeni gakwe.

xip. 1. 13. & 6. 2.

15 Yinwani ngelosi yi lo huma
tempeleni, yi bitana hi gezu
ga hombe ka loyi a tsamile-
ko le refini, Engenisa sikela
ga wena, u hula: hakuba
xikati xa kuhula xi cikele;
hilezi ku omile kuhula ka
misaba.

Mat. 13. 39. xip. 13. 12. & 16. 17.

16 Ni loyi a nga tsamile le he-
hla ka refu i lo hoxa sikela
gakwe hehla ka misaba; ni
misaba yi lo hulwa.

17 Yinwani ngelosi yi lo hu-
ma tempeleni ya le tilweni,
yona kambe yi wa hi ni si-
kela go kariha.

18 Ni yinwani ngelosi yi lo
huma alatini, yi nga ntamo
hehla ka nzilo; yi bitana hi
ku kanyuluka ka yena loyi
a nga ni sikela go kariha,
yiku, Engenisa kona a si-
kela ga wena go kariha, u
wungeletela zitata za xivini
xa misaba; hilezi magrepi
ya wona ma buville futsi.

xip. 16. 8.

19 Ni ngelosi yi lo engenisa a
sikela ga yona misabeni, yi
lo wungeletel a a waini ga
misaba, yi lo hoxa xigowo-
lweni, xa hombe, xa zanga
ya Nungungulu.

xip. 19. 15.

20 Ni xigowolo xi kanziyelwa
la bandle ka muti, ni nkata
wu huma xigowolweni, ma-
tonwini ya mahaxi, xipance
xo kwatsi xa pfuka wa ku-

mi ga mazana ni nklanu wa makumi ni kumi ginwe ga mastadiu.

Heb. 13. 12. xip. 11. 8. & 19. 14.

XIPIMO 15.

1 Nzi lo wona munwani muwoniso le tilweni, wa hombe ni wuhlamalisako, nklanu ni timbiri tingelosi ti hi ni nklanu ni zimbiri zixaniso, zo gumesa, haku-ba ka zona ku mbetisa zanga ya Nungungulu.

xip. 12. 1, 3. & 14. 10. & 16. 1. & 21. 9.

2 Nzi lo wona ku kwatsi i bimbi ga woni gi vilinganyisilwe ni nzilo; ni laba ba ngata ni ku hlula xihari, ni xifananiso xa xona, ni xihlayo xa bito ga xona, na ba yimile le bimbini ga woni, na bata ni magubu ya Nungungulu.

Mat. 3. 11. xip. 4. 6. & 5. 8. & 13. 15, 16, 17. & 14. 2. & 21. 9, 18.

3 Ba yimbelela lisimu la Mosi xitiri xa Nungungulu, ni lisimu la Ivana, baku, Za hombe ni hlamaliso za mitiri ya wena, O Hosi Nungungulu wa Ntamowonkle; ni tindlela ta wena ti lulamile ti nene, Hosi ya ti tanga tonkle.

xip. 14. 3. & 16. 7.

4 Hi mani a ta nga kala ku ku caba, O Hosi, a dumisa bito ga wena ke? hilezi wena xitsumbu u basile; hakuba matiko wonkle ma tata ma kozela mahlweni ka wena; hilezi mitiro ya wena yo lalama yi wonekisilwe.

5 Nzako ka lezo nzi lo wona, a tempeli ya xaxa wa ku kustumunyu le tilweni wu wa vululekile:

xip. 11. 19.

6 Ni nklanu ni timbiri tingelosi ti lo huma le tempeleni ti hi ni nklanu ni zimbiri zixaniso, ti ambele hi ribye go saseka, gi hlazekileko gi ngangamela, zifubeni za to-na ti bohile a mabandi ya nzalama.

xipm. 1. xip. 1. 13.

7 Xinwe xa mune wa zima-hwa zi hanyako xi nyika nklanu wa tingelosi ni timbiri magombe ya nklanu ni mambiri ya nzalama ma tela hi kulo ga Nungungulu, a hanyako kala kupinzuka ni kupinzuka.

1 Tesa. 1. 9. xip. 4. 6, 9. & 10. 6.

8 Ni tempeli yi wa tatisilwe hi musi wuta hi le wukosini ga Nungungulu, ni le ntanweni wakwe; ku wa nga hi kona a nga hi ni ntamo ku engena tempele-ni, ku kala ku tatiseka zixaniso za nklanu ni zimbiri za tingelosi ta nklanu ni timbiri.

2 Tesa. 1. 9.

XIPIMO 16.

1 Nzi lozwa gezu ga hombe le tempeleni, giku ka tingelosi ta nklanu ni timbiri, Fambani, muya culula magombe ya kulo ga Nungungulu hehla ka misaba.

xip. 14. 10. & 15. 1, 7.

2 Leyo ranga yi lo famba,

ya culula gombe ga yona isabeni; ku huma xilonza biha xi bayisako ka ba-ru laba ba nga ni marika xihari, ni hehla ka laba nga kozela xifananiso xona.

xip. 8. 7. & 13. 14, 16, 17.

Ni ya wumbiri yi lo culula gombe ga yona bimbini; ilo mahiswa ku kwatsi i sata wa munhu a fileko; ifa zilo zonkle zi hanyako, lezi zi nga kona le bimbini.

xip. 8. 8, 9.

Ni ya wunharu yi lo culula gombe ga yona micongweni hlobyei ta mamati; ma anzuka nkata.

xip. 8. 10.

zi lozwa ngelosi ya matati yiku, U lulamile wena, u nga kona u nga hi ona, wena Wobasa, hilezi lamulisile lezo:

akuba ba halatile nkata ra laba bobasa ni wa barofeti, U ba nyikile nkata kuba ba wunwa: ba fanele lezo.

at. 23. 34, 35. xip. 11. 18. & 13. 15. & 18. 20.

[zi lozwa alatini yiku, Ina-a, O Hosi Nungungulu, wa Ntamowonkle, a zinene i kululama ka kulamula a wena.

xip. 13. 10. & 14. 10. & 15. 3. & 19. 2.

Ni ya wumune yi lo culula gombe ga yona gabyeni;

ni ntamo wu nyikwe ka yona a ku klahulela banhu hi nzilo.

xip. 8. 12. & 9. 17, 18. & 14. 18.

9 Ni banhu ba klahulelwa hi ku hisa ka hombe: ba maha tihlamba ka bito ga Nungungulu, gi nga ni ntamo hehla ka xixaniso; a ba hinzulukangi a kuba ba mu dumisa.

xipm. 11, 21. xip. 9. 20. & 11. 18. & 14. 7.

10 Ni ya wunklanu yi lo culula gambe ga yona xitsanweni xa xihari; ni mufumo wa xona wu puma; ba luma tirimi tabye hi kuba-yisa,

xip. 9. 2. & 11. 10. & 13. 2.

11 Ba maha tihlamba ka Nungungulu wa tilo hi kota ya kubayisa kabye ni zilonza zabye; a ba hunzulukangi ka zimaho zabye.

xipm. 2, 9, 21.

12 Ni ya wunklanu ni yinwe yi culula gombe ga yona le congweni lowu wa hombe, Eufratisi; ni mati ya wona ma lotra, a kuba ndlela ya tihosi ta le mu tsuwuka gambo ti longiselwa.

xip. 9. 14.

13 Nzi lo wona mimoya minharu yo biha, ku kwatsi hi mankele, yi huma nonwini wa drako, ni nonwini wa xihari, ni nonwini wa muprofeti wa mawunwa:

1 Joh. 4. 1, 2, 3. xip. 12. 3, 9. & 19. 20. & 20. 10.

14 Hakuba wona wu hi moya wa madimoni, wu mahako zirewukiso ; wu humelako kuya tihosini ta tiko gonkle, yi ba wungeletela kulweni ka lego siku ga hombe ga Nungungulu, wa Ntamowonkle.

Luka 2. 1. 2 Tesa. 2. 9. 1 Tim. 4. 1. Jam. 3. 15. xip. 13. 13, 14. & 17. 14. & 19. 19, 20. & 20. 8.

15 (Languta, nzata kwatsi hi nkamba. U katekile loyi a rinzelako, a hlayisa tinguwotakwe, a nga kala ku maha xibyiri, ku woneka tingana takwe.)

Mat. 24. 43. 2 Kor. 5. 3. 1 Tesa. 5. 2. 2 Pet. 3. 10. xip. 3. 3, 4, 18.

16 Wu ba tsombanyisa ka ti ginwe ka wutsamo gi tibya-ko hi xi Heberu Hari-Magedoni.

xip. 19. 19.

17 Ni ngelosi ya wunklanu ni timbiri yi lo culula a gombe ga yona mhehweni ; ku lo huma gezu ga hombe hi le tempeleni, gita hi le xitsanweni xa wukosi, giku, Ku mahekile :

xip. 21. 6.

18 Ni kwalaho ku wa hi kona a xingwalangwalanza, ni magezu, ni kudzinza ; na ku hi kona kutsekateka ka hombe ka misaba, loku ku nga kala ku nga hi kona cima banhu ba hi misabeni, a kutsekateka ka ntamo nguvu, nika hombe.

xip. 4. 5. & 8. 5. & 11. 13, 19.

19 Ni muti wa hombe wulo abanyiswa zipanze zinharu,

ni miti ya matiko yi lowa : ni Babuloni le ga hombe gi lo alakanywa mahlweni ka Nungungulu, kasi gi nyikwa gombe ga kulo gakwe gi vurako.

xip. 14. 8, 10. & 17. 18. & 18. 5.

20 Ni zihlale zonkle zi lo caba, ni zitsunga zi nga kumiwi.

xip. 6. 14.

21 Ku lo cikela hi le tilweni hehla ka banhu, vula ya maribyana ya hombe, a ginwe ni ginwani a ribyana gi wa kota talenta : a banhu ba lo maha tihlamba ka Nungungulu hi kota ya xixaniso xa vula ya mari-byana ; hilezi lexo xixaniso xi wa hi xa hombe nguvu.

xipm. 9, 11.

XIPIMO 17.

1 Ku cikele yinwe ya tingelosi ta nklanu ni timbiri yi nga hi ni magubu ya nklanu ni mambiri, yi lo wulawula na mina, yiku, Ngona laha, nzi ta ku wonisa kukoneka ka xibayi xa hombe xi tsamileko lomo matini yo tala ;

xipm. 15. xip. 16. 19. & 18. 16, 17, 19. & 19. 2. & 21. 9.

2 Hi xona a tihosi ta misaba ti bayile, ni laba ba akileko misabeni ba mahile tiffinela hi waini ga kubaya ka xona.

xip. 14. 8. & 18. 3.

3 Yi lo nzi yisa xiwuleni le Moyeni : nzi lo wona wasati na tsamile hehla ka xihari xo truka, xi tele hi mabito ya ku rukatela, tihloko

nklanu ni timbiri ni kumi timhonzo.

m. 9, 12. xip. 12. 3, 6, 14. & 13. 1.

wasati a ambele leti to lala ni to truka, a fenelele nzalama ni maribye saseka ni mapareli, na ni kopo ya nzalama canani gakwe yi tele hi wu olwani, ni manyala ya baya kakwe,

xip. 14. 8. & 18. 6, 12, 16.

le ximobyeni kakwe ku dilwe bito, KUFHILAKALA, BULONI WA HOMBE, A NYIWA ZIBAYI NI MANYALA MISABA.

esa. 2. 7. xip. 11. 8. & 14. 8. & 16. 19. & 18. 2, 9, 10, 21. & 19. 2.

zi lo wona wasati na polwe hi nkata wa bobasa, nkata wa delweko hi koya Jesu. Laha na nzi onile, nzi lo dama a halatali yahombe.

v. 6, 9, 10. & 12. 11. & 13. 15. & 16. 6. & 18. 24.

ngelosi yi te ngalo ka ina, U damela yini? nzi ku byela kufihlakala ka asati, ni xihari lexi xi muveleko, xi na ngani tihloko ta nklanu ni timbiri ni imi ga timhonzo.

xihari le xi u xi wonile, xi wa hi kona, xa hi ona; xi laba ku huma hi teleni wu nga gumelwiko, ya kuxanisekeni. Ni laba akileko misabeni ba ta amala, laba mabito yabye a nga tsaliwangiko bukwi-ga wutomi hi kumahweka misaba, laha na ba ona xihari, lexo xi nga hi

kona, a xa hi kona, xi tata.

xipm. 11. xip. 11. 7. & 13. 1, 3, 8, 10.

9 Mangabye a kutiba loku ku klarihako. A tihloko nklanu ni timbiri hi nklanu ni zimbiri zitsunga, lezi a tsamileko ka zona wasati :

xip. 13. 1, 18.

10 Ku hi tihosi ta nklanu ni timbiri; nklanu ti wile, yinwe yi kona, yinwani a yi se kuta; laha na yi tile, yi fela kunonohisa xikatana.

11 Ni xihari xi nga hi kona, xa ha hi kona, xona xoce xi hi xa nklanu ni zinharu, xi hi xa nklanu ni zimbiri; xiya ku konweni.

xipm. 8.

12 A timhonzo ta kumi u nga ti wona hi tihosi ta kumi, leti ti nga amukelangiko mufumolezo; kanilezi ti amukele ntamo kwatsi tihosi, hora yinwe zinwe ni xihari.

xip. 13. 1.

13 Ti hi ni kuranza kunwe, ti nyika ntamo wa tona ni kulaya ka tona xiharini.

14 Ti talwa ni Ivana, ni Ivana yi ta ti hlula, hilezi yi hi Hosi ya tihosi ni Mufumeli wa bafumeli; ni laba ba nga na yona ba ta hlula ba bitilwe ba hlawulilwe ba tsumbekile.

1 Tim. 6. 15. xip. 14. 4. & 16. 14. & 19. 16, 19.

15 Yi te ngalo ka mina, Mamati laya u nga ma wona, laha ku tsamileko xibayi, hi bauhu, ni xidlemo, ni matiko, ni tirimi.

xipm. 1. xip. 13. 7.

16 Ni timhonzo ta kumi u nga ti wona, ni xihari, ti ta be-nga xibayi, ti ta xi maha xixaniseka ni wumbyiri, xi taga nyama ya xona, xi ta ti hisa futsi hi nzilo.

xip. 16. 12. & 18. 3, 16.

17 Hakuba Nungungulu i be-kile timbilwini tabye ku maha ku ranza kakwe ti maha kuranza kunwe, ti nyikela mufumo wa tona xiharini, ku karala timhaka ta Nungungulu ti tatiseka.

2 Tesa. 2. 11. xip. 10. 7.

18 Ni wasati loyi u mu wonileko hi muti wa hombe, wu fumileko hehla ka tihosi ta misaba.

xip. 12. 4. & 16. 19.

XIPIMO 18.

1 Nzi nzako ka lezi zilo nzi lo wona yinwani ngelosi yi re-lela hi le tilweni, yi hi ni ntamo wa hombe : ni misaba yi woningwa hi kungangamela ka wukosi ga yona.

xip. 17. 1.

2 Yi bitana hi gezu ga hombe, yiku, Gi wile, gi wile Babuloni le ga hombe, gi hi xitsamo xa madimononi, paxo ga moya wonkle wo biha, ni zinyanyani zonkle zi bengako nguvu.

Marku 5. 2, 3. xip. 14. 8.

3 Hakuba matiko ma wile hi kota ya waini ga kulo ga kubaya ka gona ; ni tihosi ta misaba ti bayile zinwe na gona, ni ba mahungani ba

misaba ba binzule hi ntamo wa kupfuna ka gona.

xipm. 11, 15. xip. 14. 8. & 17. 2.

4 Nzi lozwa ginwani gezu gi hi le tilweni, giku, Humani ka yena, banhu ba mina, a kuba mu nga hlengeli zonho za yena, kasi mu nga amukeli kuxaniswa ka gona :

2 Kor. 6. 17.

5 Hilezi kuonha ka gona ku cikele le tilweni, ni Nungungulu i alkanyile zonho za gona.

xip. 16. 19.

6 Maha ka gona kotalezi gi mahileko, engeta kumbiri ka gona engeta kumbiri kotisa mitiro ya gona : kopweni leyi gi yi hakaseleko, hakasela ka gona kumbiri.

2 Tim. 4. 14. xip. 13. 10. & 14. 10. & 16. 19.

7 Kuta karala ku ku yini na ha ti dumisa, a tsama ku nanziheni, lezi gi nyikeni kuxaniseka ni mikosi : hilezi gi ngalo mbilwini ya gona, Nzi tsamile kosikazi, a nzi noni, futsi nzi nga ta wona mikosi.

8 Hi siku ginwe kuxaniseka ka gona ku tata, kufa, mikosi, ni ndlala ; i tatra a kutra hi nzilo ; hilezi Nungungulu Hosi i na ntamo a mu konileko.

xipm. 10. xip. 11. 17. & 17. 16.

9 Ni tihosi ta misaba, leti ti bayileko ti tsama ku nanziheni zinwe na gona, ti ta gi rilela ti hlaluka, laha ti

na musu wa kuhiswa ka
na,

xipm. 3, 18. xip. 17. 2. & 19. 3.

yima hi kucaba a kuxa-
wa ka gona, tiku, Yowe,
we, a muti wa hombe,
buloni, a muti wa ntamo!
xikati xinwe ku koneka
gona ku cikele.

xipm. 17, 19. xip. 14. 8.

badzilaxi ba misaba bata
alukela yena, hakuba a
a hi ko kona munhu wa
xaba a mabinzu yabye
mbe;

xipm. 3.

binzu ga nzalama, ni sil-
, ni maribyana yo saseka,
mapareli, ni cita xo sase-
, ni xiwunguwungu, ni
ika, ni to truka; ni tisi-
a tonkle ta sida, ni zibya
nkle zo mahilweko hi ti-
honzu ta ndlovu, ni zibya
nkle zi mahilweko hi tisi-
a to saseka nguvu, ni za
ku, ni ziketse, ni mari-
e;

xip. 17. 4.

kinamona, ni ifawufa-
u, ni mubandwa, muri,
mpepo, ni waini, ni ma-
ra, ni mapa, ni zipfaki, ni
iomu, ni tiyivu; ni mabi-
zu ya mahaxi ni tikareta
tikumbi; ni mihefemulo
a banhu.

ihanzo leyi yi nga ranziwa
muhefemulo wa wena yi
silwe ka wena, ni zona
nkle zo saseka ni zi nga-
gamelako ku hangalakile
a wena, cima u nga ta zi
uma kambe futsi.

awa.]

37

15 Badzilaxi ba lezi zilo, ba nga
fumisilwe hi gona, bata yi-
ma kule hi ku caba kuxani-
seka ka gona, ba rila hi
mikosi;

xipm. 3, 11.

16 Baku, Yowe, yowe, muti
lowu wa hombe, wu nga
ambele tinguwo to basa, ni
to truka ni xi wunguwu-
ngu, wu finengetilwe hi
nzalama ni maribye yo sa-
seka ni mapareli !

xip. 17. 4.

17 Hakuba a kufuma loku ka
hombe ku hangalakile hi-
ku nwa. Ni ba fumeli bo-
nkle ba mataru, ni ba fa-
mbako matarwini, ni ba
marinyero, ni bonkle ba bi-
nzulako hi bimbi, ba lo yima
kule,

xipm. 10.

18 Ba bahuwa laha na ba wona
musu wa hiswa hi gona,
baku, Wu kwihi muti wo
kwatsi hi munti lowu wa
hombe ?

xipm. 9. xip. 13. 4.

19 Ba palata tsutsungwani ti-
hlokwe tabye, ba bahuwa,
ba rila ba hlaluka, baku,
Yowe, yowe, a muti wa ho-
mbe, ba nga fumile ha wo-
na bonkle laba ba nga ni
mataru lomo bimbini hi
kota wa tsengo wa wona !
na hi xikati xinwe wu ha-
ngalakile nwa.

xipm. 8.

20 Bumani hi yena nwina tilo,
ni bobasa, ni nwina bapo-
stoli, ni nwina bapofeti;
hakuba Nungungulu u la-

mulile hehla ka yena kula-
mula ka wena.

Luka 11. 49, 50. xip. 19. 2.

21 Ni ngelosi ya ntamo yi lo
klakisa a ribye kotisa ribye
ga hombe ga xigayo, yi gi
hoxa bimbini, yiku, Hizale-
zo hi kuwa ka hombe Babu-
loni, muti lowu wa hombe,
wu ta hoxwa lahasi, cima
wu nga ta ha kumiwa ka-
mbe nwa.

xip. 12. 8. & 16. 20.

22 Ni gezu ga babi ba magubu
ni ba yimbeleli ni babi ba
maxabani babi ba mipunzu
zi nga ta ha zwiwa hi wena
nwa; ni bameseri, na hi li-
xaka la misaba ba nga ta
kumiwa ka wena kambe
nwa; ni ga kucinza ribye ga
nga ta ha zwiwa hi wena
nwa;

23 Ni kuwoninga ka kandiya
cima ku nga ta ha woninga
ka wena nwa; ni gezu ga
muyeni ni ga makoti cima
gi nga ta ha zwiwa ka we-
na nwa: hilezi badzilaxi ba
wena ba wa hi ti hosana ta
misaba; hilezi hi kuloya ka
wena matiko wonkle ma
kohlisilwe.

xip. 17. 2, 5.

24 Ka yena ku kumilwe a nka-
ta wa bapofeti ni wa ba
bobasa, ni bonkle laba ha
nga dawa misabeni.

xip. 17. 6.

XIPIMO 19.

1 A nzako ka lezi zilo nzi lo-
zwa ku kwatsi gezu ga ho-

mbe ga xidlemo tilweni,
giku, Haleluya; Kuhanyi-
swa, ni wukosi, ni ntamo,
ku hi ka Nungungulu wa
hina:

xip. 4. 11. & 7. 10, 12. & 11. 15. & 12. 10.

2 Hakuba a zinené ni kulula-
ma ku hi kululama ka ye-
na; hilezi u konile xibayi
xa hombe, lexi xi nga boli-
sa misaba hi ku baya ka
xona, u potile a nkata wa
zitiri zakwe ka canja ga
xona.

xip. 6. 10. & 15. 3. & 16. 7. & 18. 20.

3 Hi xikati xa wumbiri baku,
Haleluya. Musi wa xona
wu tubika kala kupinzuka
ni kupinzuka.

xip. 14. 11. & 18. 9, 18.

4 A makumi mambiri ni mune
manganakana ni zimahwa
za mune zi hanyako zi lo-
wa lahasi ba kozela Nu-
ngungulu a tsamileko xitsa-
nweni xa wukosi, baku,
Ameni; Haleluya.

xip. 4. 4, 6, 10. & 5. 14.

5 Ni gezu gi huma xitsanwe-
ni xa wukosi, giku, Nyikani
kudumiswa ka Nungungu-
lu wa hina, nwina nwenkle
zitiri zakwe, nwina laba mu
mu cabako, batsongwani ni
bahombe.

xip. 11. 18. & 20. 12.

6 Nzi lozwa ku kwatsi i gezu
ga xidlemo xa hombe, ku
kwatsi i gezu ga mamati
manyingsi, ku kwatsi i gezu
ga kudzinza ka ntamo, gi-
ku, Haleluya: hakuba Nu-
ngungulu Hosi ya hina, u
na Ntamowonkle, wa fuma.

xip. 11. 15, 17. & 12. 10. & 14. 2. & 21. 22.

hi nengeleni hi tsaka
uvu, a hi nyikeni a ku-
unzwa ka yena: hilezi
ucado wa Ivana wu cikele,
sati wa yena u ti longi-
le.

it. 22. 2. & 25. 10. 2 Kor. 11. 2. Efe.
5. 32. xip. 21. 2, 9.

u nyikwa kakwe a ku a
nbexwe nguwo yo saseka,
basisilwe yiku pa: hilezi
nguwo yo saseka hi mi-
ro ya kululama ya bo-
isa.

xip. 3. 18.

ku ka mina, Tsala, Ba ka-
kile laba ba rambilweko
ilalelweni xa mucado wa
vana. Yiku ngalo ka mi-
a, Leti hi timhaka ta zine-
e ta Nungungulu.

at. 22. 2, 3. Luka. 14. 15, 16. xip. 21.
5. & 22. 6.

[zi lowa mahlweni ka mi-
onzo yakwe ku mu kozela.
ku ka mina, Wona u nga
nabi: nzi xitiri kota we-
a ni ba nakuloni laba ba
ga ni wukustumunyu ga
esu: kozela Nungungulu:
akuba wukustumunyu ga
esu hi moya wa ku pro-
eta.

tit. 10. 26. & 14. 14, 15. 1 Joh. 5. 10.
xip. 12. 17. & 22. 8, 9.

Nzi lo wona tilo na gi vulu-
ekile; languta, a haxi go
basa, ni loyi a nga kilele ka
zona, i tibya Kutsumbeka ni
Zinene; ni kululameni wa
lamula a hloma impi.

xip. 3. 14. & 6. 2. & 15. 5.

Ni mahlo yakwe yi kotisa a
bingo ga nzilo, ni le hlo-

kweni yakwe ku hi ni zidlo-
dlo zinyingi; a tsalilwe bito,
ku nga hi kona a gi tibako
kanilezi yena yece.

xipm. 16. xip. 1. 14. & 2. 17, 18. & 6. 2.

13 A ambele nguwo yi petilwe-
ko lomo nkateni: ni bito
gakwe gi tibya i Mhaka ya
Nungungulu.

Joh. 1. 1. 1 Joh. 5. 7.

14 Ni mabuto ya le tilweni ma
mu lanzelana ma kilele ma-
haxini yo basa, ma ma
ambele tinguwo to basa, ti
basisilwe tiku pa.

Mat. 28. 3. xip. 4. 4. & 7. 9. & 14. 20.

15 Ku huma nonwini wakwe
a supado yo kariha, na hi
yona i taba matiko: i ta ma
fumela hi nhonga ya xike-
tse: i ta kanziyela xigowolo
xa zanga ya kulo ga Nu-
ngungulu wa Ntamowo-
nkle.

2 Tesa. 2. 8. xipm. 21. xip. 1. 16. & 2.
27. & 12. 5. & 14. 19, 20.

16 A hi bito nguweni yakwe
ni mahangatreni yakwe gi
tsalilwe, HOSI YA TIHOSI,
MUFUMELI WA BAFUMELI.

1 Tim. 6. 15. xipm. 12. xip. 17. 14.

17 Nzi lo wona ngelosi na yi
yimile gambyeni; yi bitana
hi gezu ga hombe, yiku ka
zonkle zinyanyani ni lezi zi
purumako xikari ka tilo,
Ngonani mu ta ti tsomba-
nyisa kati ginwe xilalelwe-
ni xa hombe xa Nungu-
ngulu;

xipm. 21.

18 Lezaku muga nyama ya ti-
hosi, ni nyama ya tinduna,
ni nyama ya ba banuna ba

ntamo, ni nyama ya maha-xi ni ya laba ba ma kileleko, ni nyama ya banhu bonkle, bonkle baklaklailweko ni tikumbi, bonkle batsongwani ni bahombe.

19 Nzi lo wona xihari, ni tihosi ta misaba, ni mabutu yabye, ma tsombana kati ginwe kulwa ni loyi a kileleko haxini, ni ambuta ya-kwe.

xip. 16. 16. & 17. 13, 14.

20 Ni xihari xi lo tekwa, zinwe na xona a muprofeti wa mawunwa loyi a nga maha zirewukiso mahlwani ka xona, hi xona i ba kohlisa laba ba nga amukela a marika ya xihari, ni laba ba nga kozela xifananiso xa xona: bona bambiri ba lo hoxwa na ba ha hanya tibenini ga nzilo gi vurako hi solufa:

xip. 13. 12, 15. & 14. 10. & 16. 13, 14. & 20. 10. & 21. 8.

21 Ni laba ba nga sala ba dawa hi supado ya yena loyi a kileleko le haxini, yona supado yi humako hi le nonwini wakwe: ni zinyanyani zi lo xuriswa hi nyama ya bona.

xipm. 15, 17, 18. xip. 17. 16.

XIPIMO 20.

1 Nzi lo wona a ngelosi na yi relela hi le tilweni, na yi hi ni pfungulo ya nkele wu nga gumelwiko ni ngenje ga hombe canjeni ga yona.

xip. 1. 18. & 9. 1.

2 Yi lo mu koma drako, leyo nyoka ya kale, yi nga Diaboli ni Satani, yi lo mu boha kumi ga mazana ya malembe,

2 Pet. 2. 4. Jude 6. xip. 12. 9.

3 Yi lo mu hoxa nkeleni wu nga gumelwiko, yi lo wu vala, yi lo wu tiyisa ehla kakwe, kasi a nga kohlisi matiko kambe, ku karala kumi ga mazana ya malembe ma ta tatiseka: a nza-ko ka lezi i yimelwe akuba a klakliwa xikatanyana.

xip. 16. 14, 16. xipm. 8.

4 Nzi lo wona zitsamo za wukosi, ni laba ba tsamileko ka zona, ni kulamula ku nyikwa ka bona: nzi lo wona mifehefemulo ya bona laba ba nga tsenwa tibloko hi ku wustumunyu ka Jesu, ni gezu ga Nungungulu, ni laba ba nga kala ku kozela xihari, hambu ni xifananiso xa xona, hambu ni ku amukela a marika zimobyeni yabye ni ehla ka mandla yabye; ba lo hanya, ba lo fuma ni Kristu a kumi ga mazana ya malembe.

Mat. 19. 28. Luka 22. 30. Roma 8. 17. 1 Kor. 6. 2, 3. 2 Tim. 2. 12. xip. 5. 10. & 6. 9. & 13. 12, 13, 15, 16.

5 Laba ba seleko ka bafleko a ba hanyangi kambe ku karala ku mbeteka kumi ga mazana ya malembe. Loku ku hi kuvuka ko sangula.

6 U katekile u basile yena a hlengelako a kuvuka ko sangula: a kufa ka wumbiri

na ntamo hehla ka bo-kanilezi ba ta maha bati ba Nungungulu ni bati, ba ta fuma zinwe e kumi ga mazana ya embe.

2. 9. xipm. 4. xip. 1. 6. & 2. 11. & 5. 10. & 21. 8.

na kumi ga mazana ya embe na ma mbelile, Sati ta klakliwa kukonwe-akwe,

xipm. 2.

humela ku kohlisa mama nga kugumelweni mune ka misaba, Gogi lagogi, a ba tsombanyisa ginwe kulwa: a tsengoye kwatsi hi seke ga bi.

xipm. 3, 10. xip. 16. 14.

klatukela mikobeni ya aba, ba ranzela zikundla obasa lezo, ni muti lowu ranzekako: ni nzilo wula hi le tilweni, wu ba amula.

satani loyi a nga ba kosa a hoxwa tibeni ga nzi-
ni solufa, laho ku nga a xihari ni muprofeti mawunwa; ba ta xani-
mumu ni wusiku kala inzuka ni kupinzuka.
pm. 8. xip. 14. 10, 11. & 19. 20.

i lo wona xitsamo xa xosi xa hombe xo basa, oyi a tsamileko ka xona, goheni ka yena misaba ilo zi tsutsuma; a gi kuvangi wutsamo ga zona.
2 Pet. 3. 7, 10, 11. xip. 21. 1.

lo wona bafleko, baho-

mbe ni batsongwani, ba yimile mahlweni ka xitsamo xa wukosi; ni mabuku ma wa vululwe: buku ginwangi wa vululwe lego buku ga wutomi: ni bafleko ba lamulwa hi lezo zi tsalilweko le mabukwini, kota mitiro yabye.

Mat. 16. 27. Roma 2. 6. Fil. 4. 3. xipm. 13. xip. 2. 23. & 3. 5. & 13. 8. & 19. 5. & 21. 27. & 22. 12.

13 Ni bimbi gi lo nyika bafleko laba ba nga hi ka gona; kufa ni Hayidesi ku lo nyika a bafleko laba ba nga ka zona: ba lamulwa munhu ni munhu kotisa mitiro yabye.

xipm. 12. xip. 6. 8.

14 A kufa ni Hayidesi zi lo hoxwa tibeni ga nzilo. Loku hi kufa ka wumbiri, a tiba ga nzilo.

1 Kor. 15. 26, 54, 55. xipm. 6. xip. 21. 8.

15 Ni wihi loyi a nga kala ku kumiwa na tsalilwe le bukwinini ga wutomi, i lo hoxwa tibeni ga nzilo.

xip. 19. 20.

XIPIMO 21.

1 Nzi lo wona tilo giswa ni misaba yitra: hakuba tilo go sangula ni misaba ya sangula zi hunzile; ku nga hi kona bimbi kambe.

2 Pet. 3. 13. xip. 20. 11.

2 Nzi lo wona muti wo basa, a Jerusalema giswa, gi relela Nungungulu le tilweni, hi ka gi longisilwe kota makoti a bombeleko a nuna wakwe.

2 Kor. 11. 2. Gal. 4. 26. Heb. 11. 10. & 12. 22. & 13. 14. xipm. 10. xip. 3. 12.

3 Nzi lozwa a gezu ga hombe le xitsanweni xa wukosi gi-ku, Languta, a xaxa wa Nungungulu banhwini, i ta tsama nabo, ba ta maha b-anhu bakwe, Nungungulu wutsumbu i ta tsama na bona, a hi Nungungulu wa-bye:

2 Kor. 6. 16. xip. 7. 15.

4 Yena i ta kulula mihloti ya-bye yonkle mahlweni ya bona; ku nga ta haba kona kufa; ku nga ta haba kona mikosi, hambu ku rila, hambu kubayisa, kambe: hilezi zilo zo sangula zi hunzile.

1 Kor. 15. 26, 54. xip. 7. 17. & 20. 14.

5 Ni loyi a tsamileko xitsanweni xa wukosi i nga lo, Languta, nzi maha zilo zonkle ziswa. Ni ku ngalo, Tsala: hakuba leti timhaka tinene ti tsumbekile.

2 Kor. 5. 17. xip. 4. 2, 9. & 5. 1. & 19. 9. & 20. 11.

6 A ku ngalo ka mina, Ku mahekile. Hi mina Alfa ni Omega, wa kusangula ni wa kumbetisa. Nzi ta mu nyika loyi a zwako tora le hlobyeni ya mati ya kuhanya hi matsenya.

Joh. 4. 10, 14. & 7. 37. xip. 1. 8. & 16. 17. & 22. 13, 17.

7 Loyi a hlulako u taga tso-mba ya lezi zilo; Nzi ta maha Nungungulu wakwe, yena i ta maha nwananga.

Heb. 8. 10.

8 Kanilezi laba bacabisako, ni ba nga kolwiko, ni ba matsoho, ni badayi, ni zibayi, ni baloyi, ni ba kozelako zifananiso, bonkle bahembi

mawunwa, ba ta abelwa wutsamo le tibeni gi vurako ga nzilo ni solufa; loku hi kufa ka wumbiri.

1 Kor. 6. 9, 10. Gal. 5. 19, 20, 21. Efe. 5. 5. 1 Tim. 1. 9. Heb. 12. 14. xip. 20. 14, 15. & 22. 15.

9. Ku locikela ka mina yinwani ya tingelosi ta nklanu ni timbiri ti nga hi ni nklanu magombe ni mambiri, matele zixaniso nklanu ni zim-biri zo gumesa; yi lo wulawula na mina, yiku, Wa ngata, nzi ta ku kombeta makoti, a sati wa Ivana.

xipm. 2. xip. 15. 1, 6, 7. & 19. 7.

10 Yi nzi rwala le Moyeni kuya xitsungeni xa hombe ni xo leha, yi kombeta lowo muti wo basa Jerusalem, gi relela le tilweni hi le ka Nungungulu,

xipm. 2. xip. 1. 10. & 17. 3.

11 Gi hi ni wukosi ga Nungungulu: a kuwonekela ka gona kwatsi hi ribye go saseka nguvu, ku kwatsi hi ribye ga jaspari, gi basisile ku kwatsi hi krustali,

xipm. 23. xip. 22. 5.

12 Wu hi ni kurisi ga hombe gi lehile; wu hi ni kumi tinyangwa ni timbiri, ni tnyangwani ngelosi kumi ni timbiri; ni mabito ma tsalilwe kona, laya ma nga mabito ya kumi ni timbiri tixaka ta banana ba Israeli:

13 Le mutsuwuka-gambo tinyangwa tinharu; le nwa lungu tinyangwa tinharu; le dzongeni tinyangwa ti-

u; le muhlwa-gambo ti-
gwa tinharu.

urisi ga muti ga hi ni
getelo za kumi ni zimbi-
a zona ku hi ni mabito
umi ni mambiri ya ba-
dli ba kumi ni bambiri
vana.

. 16. 18. Gal. 2. 9. Efe. 2. 20.

oyi a wulawulako na
a ku kwatsi woringa-
a hi ni lihlanga lanza-
kuringanisa muti, ni
angwa ta kona, ni kuri-
kona.

xip. 11. 1.

nuti wu akilwe hi ma-
ya mune, ni kuleha ka
a ku kotisa a ku kwatsi
u anama ka wona: wu
aniswa muti hi lihla-

ku wa hi kumi ga ma-
ni mazana mambiri
stadiu: aku leha ni ku
na ni kuklakuka ka
a ku ringana.

ringanisa lingingisi la
a, ku hi zana ni mune
makumi ni mune ya
voko, kotisa kuringani
ca munhu, a ku ngalo,
igelosi.

ku akiwa ka kurisi ga
a ku hi jaspari: ni mu-
i nzalama yi nyekisilwe-
kotisa woni gi kwezi-
ko.

zikegetelo za kurisi zi
ombisilwe hi tixaka to-
e ta maribye yo saseka.
zikegetelo xo ranga xi
hi jaspari; le xa wumbi-
safeyiri; le xa wunharu,

ikalkedoni; ni xa wumune,
emeraldi;

20 Ni xa wunklanu, isardoni-
ki; ni xa wunklanu ni xi-
nwe, isardiusi; ni xa nklanu
ni zimhiri, ikrosaliti; ni xa
wunklanu ni zinharu, ibe-
rule; ni xa wunklanu ni
mune, itopazi; ni xa ku-
mi, ikrusoprasu; ni xa ku-
mi ni xinwe, ijakinto; ni
xa kumi ni zimhiri, ame-
tiste.

21 A tinyangwa ta kumi ni ti-
mbiri ti hi ni mapareli ya
kumi ni mambiri; ni leyo
nyangwa yi wa hi ni pareli
ginwe: ipango ya muti ma
wa hi ya nzalama yi nyeki-
silweko, kwatsi hi woni gi
wonisisako.

xip. 22. 2.

22 Nzi lo wona ku nga hi kona
tempeli lomo: hakuba Hosi
Nungungulu wa Ntamowo-
nkle, ni Ivana, ba hi te-
mpeli ya wona.

Joh. 4. 23.

23 Ni muti a wu labi gambo,
hambu ni hweti, ku woni-
nga: hakuba wukosi ga Nu-
ngungulu hi ku wonekela,
ni kandiya ya kona hi Iva-
na.

xipm. 11. xip. 22. 5.

24 Ni matiko ma ta famba ku-
wonekeleni ka wona: ni ti-
hosi ta misaba ti neha wu-
kosi ka wona.

25 Ni tinyangwa ta wona ti
nga ta valwa futsi hi siku
(hakuba ku nga ta ha kuba
kona wusiku kona):

xip. 22. 5.

- 26 Ti lo neha wukosi ni kudzu-nziwa ka matiko ka wona:
xipm. 24.
- 27 A ku nga ta engena ka wona ni xilo xinwe xi nyenyezako, hambu ni loyi a na ku ni wuxezi ni xihembi xa wunwa: kanilezi laba boce ba tsalilweko bukwi ni ga wutomi ga Ivana.
Fl. 4. 3. xip. 3. 5. & 13. 8. & 20. 12. & 22. 14, 15.

XIPIMO 22.

- 1 I lo nzi wonisa a congo wa mati ya wutomi, ma sasekile kwatsi hi krustali, ma huma le xitsanweni xa wukosi xa Nungungulu ni Ivana, ni laha xikari ka pango ga wona.
- 2 Seno ni seyi ka congo ku wa hi kona sinya ya wutomi, wona wo lu trala mihanzu ya kumi ni mimbiri, wu humesa mihanzu ya wona hweti ni hweti: ni makluka ya sinya ma wa hi kuhanyiswa ka matiko.
xip. 2. 7. & 21. 21, 24.
- 3 A ku nga ta ba kambe wuxezi: xitsamo xa Nungungulu ni xa Ivana xi ta ba kona: ni zitiri zakwe zi ta mu kozela;
- 4 Ba ta wona ngohe yakwe; ni bito gakwe gi ta ba zimo-byeni zabye.
Mat. 5. 8. 1 Kor. 13. 12. 1 Joh. 3. 2. xip. 3. 12. & 14. 1.
- 5 Ku nga ta ba kona wusiku kambe; a ku labeki kuwoninga ka kandiya, hambu ni kuwonekela ka gambo; hakuba Hosi Nungungulu i

ta ba nyika ku wonekela: ba ta fuma kala kupinzuka ni kupinzuka.
Roma 5. 17. 2 Tim. 2. 12. xip. 3. 21. & 21. 23, 25.

- 6 A ku ngalo ka mina, Leti timhaka ti tsumbekile ti nene: ni Hosi, Nungungulu wa mimoya ya baprofeti, i lo rumela ngelosi ku kombeta zitiri zakwe a zilo zi ta nga maheka lokuloku.
xip. 1. 1. & 19. 9. & 21. 5.
- 7 Languta, nza ta lokuloku. U katekile loyi a hlayisako a timhaka ta kuprofeta ka legi buku.
xip. 1. 3. & 3. 11. xipm. 10, 12, 20.
- 8 Mina Johani nzi hi loyi a nga wona a ngazwa lezi zilo. Nzi lo wona nzi lozwa, laha na nzi zwile na nzi wonile, nzi lowa lahasi ku kozela mahlweni ka ngelosi leyi yi nga nzi kombeta lezi zilo.
xip. 19. 10.
- 9 Yiku ka mina, Klariha u nga mahi: nzi xitiri zinwe na wena ni banakuloni ba wena baprofeti, ni laba ba hlayisako timhaka ta legi buku: kozela Nungungulu.
xip. 19. 10.
- 10 Yiku ka mina, U nga tiyisi a timhaka ta loku kuprofeta ka legi buku; hilezi xikati xi tsinele.
xip. 1. 3. & 10. 4.
- 11 Loyi a nga lulamangiko, a

he ku nga lulami ka-
e: loyi a nyenyezileko, a
he kunyenyeza kambe:
loyi a lulamileko a mahe
lulama kambe: ni loyi a
sileko, a mahe kubasa
mbe.

2 Tim. 3. 13.

nguta, nzata lokuloku; a
acazelo wa mina wu na
na, ku nyika munhu ni
inhu kwatsi hi kuwone-
ka mitiro yakwe.

ma 2. 6. & 14. 12. xipm. 7. xip.
20. 12.

zi mina Alfa ni Omega,
i wa kusangula ni wa ku-
mesa, wa ranga ni wa
mbetisa.

xip. 1. 8, 11. & 21. 6.

a katekile laba ba hlazako
aguwo tabye, kasi ba fa-
le kwatsi kuta le sinyeni
a wutomi, ba engene hi ti-
yangwa mutini.

Joh. 3. 24. xipm. 2. xip. 2, 7. & 21.
27.

i le handle ti kona tibya-
a, ni baloyi, ni zibayi, ni
adayi, ni bakozeli zifana-
iso, ni wihi a zi ranzako ni
emba wunwa.

Kor. 6. 9, 10. Gal. 5. 19, 20, 21. Kol.
3. 6. Fil. 3. 2. xip. 9. 20, 21. & 21. 8.

Mina Jesu nzi rumile a nge-
osi ya mina a kukustumun-
a lezi zilo ka nwina ticeci-
i. Nzi mutsu ni lixaka
a Davida, ni nyeleti yo

[stawa.]

38

basa yi ngangamelako ya
mixo.

[2 Pet. 1. 19. xip. 1. 1. & 2. 28. & 5. 5.

17 A Moya ni makoti be nga-
lo, Ngona. Ni loyi a zwako,
i te ngalo, Ngona. Ni loyi
a zwako tora, ate: ni wihi a
vumelako, a teke mati ya
wutomi hi matsenye.

Joh. 7. 37. xip. 21. 2, 6, 9.

18 Nzi kustumunya ka mu-
nhu ni munhu laba ba zwa-
ko timhaka ta loku kupro-
feta ka legi buku, Loku
kani hi wihi a ta nga enge-
tela lezi zilo, Nungungulu i
ta engetela zixaniso zi tsali-
lweko bukwi legi:

19 Loku kani hi mani a susako
timhaka ta buku ga loku
kuprofeta, Nungungulu i ta
susa xipanze xakwe sinye-
ni ya wutomi, ni le mutini
wo basa, lezi zi tsalilweko
bukwi legi.

xip. 3. 5. & 13. 8. & 21. 2.

20 Yena loyi a kustumunya-
ko lezi zilo aku, Inaka: nza-
ta lokuloku. Ameni: ngo-
na, Hosi Jesu.

Joh. 21. 25. 2 Tim. 4. 8. xipm. 12.

21 A wuxinji ga Hosi ya hina
Jesu a gibe ka bobasa.
Ameni.

Roma 16. 20, 24. 2 Tesa. 3. 18.

MAP
OF THE
SINAI PENINSULA
 SHOWING
 THE JOURNEYS OF THE ISRAELITES,
 FROM EGYPT
 TO THE PROMISED LAND.

Scale of English Statute Miles,
 0 10 20 30 40 50 60

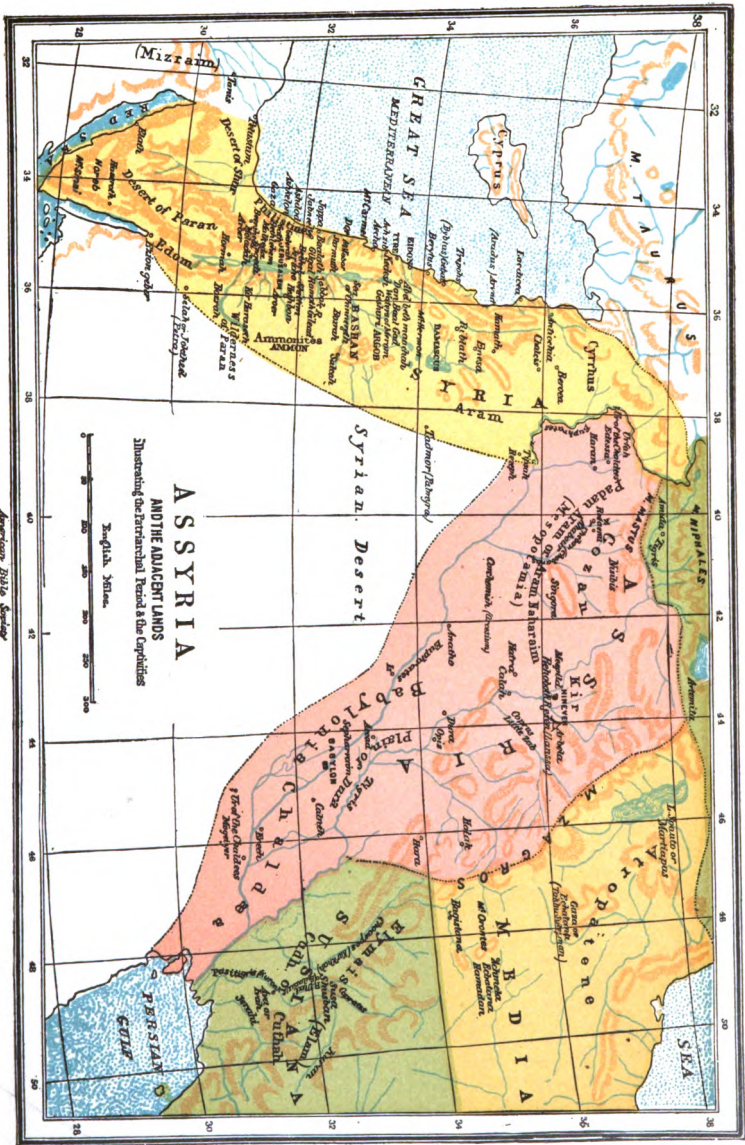
American Bible Society

American Bible Society

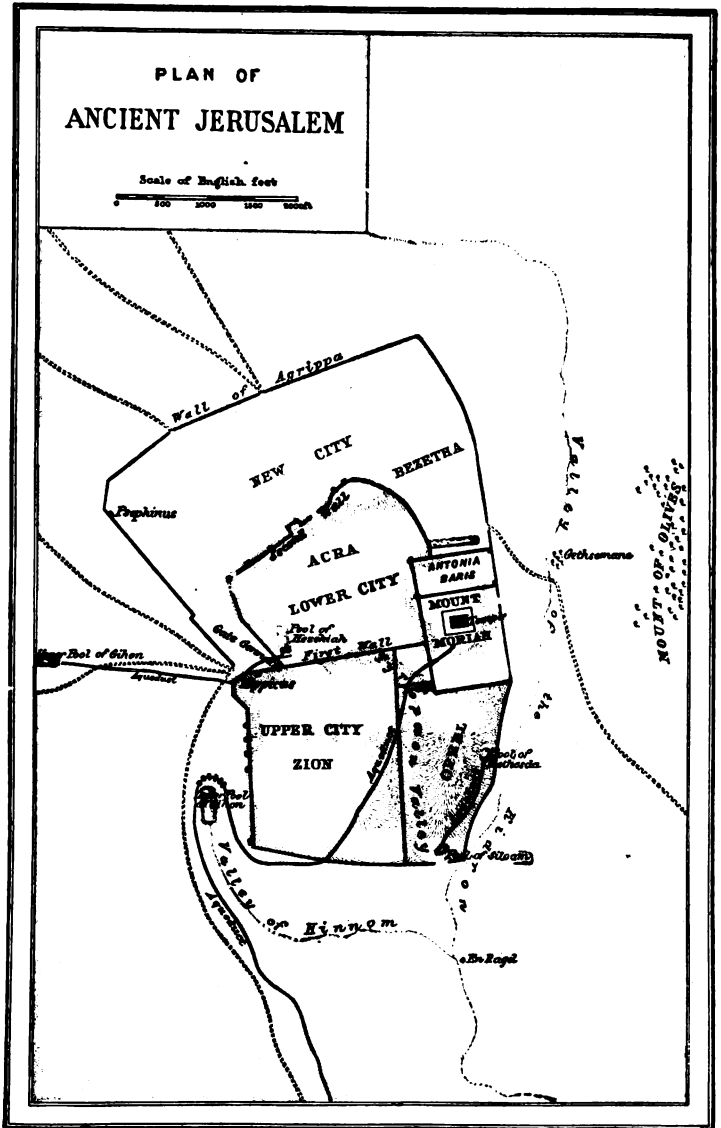

PLAN OF ANCIENT JERUSALEM

Scale of English feet

American Bible Society

